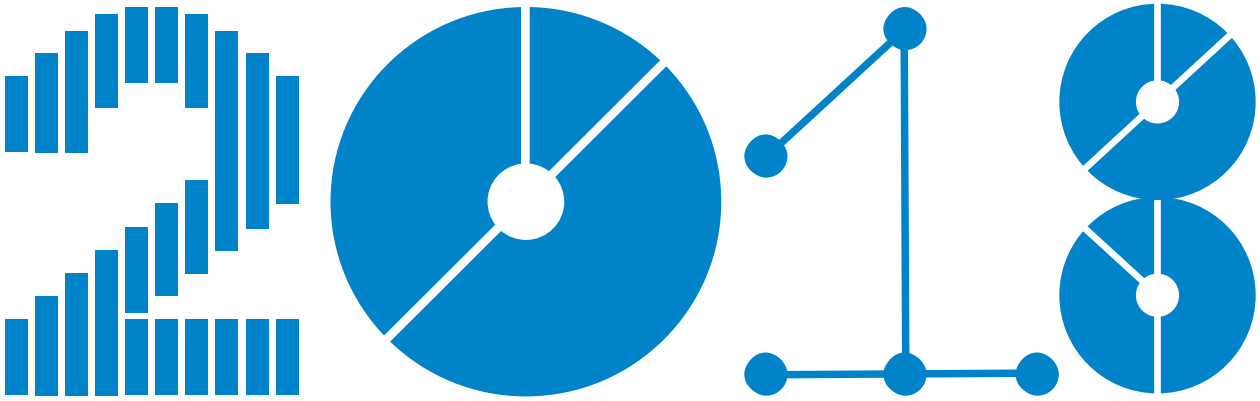
Banc Sabadell

Informe Anual

137è Exercici

Banc Sabadell
Informe anual 2018
137è Exercici

Banc Sabadell
Informe anual 2018
137è Exercici

Índex

4 **Magnituds rellevants de 2018**

8 **Carta del president**

12 **Grup Banc Sabadell**
13 Banc Sabadell
16 Govern corporatiu
22 Claus de l'exercici de 2018 i Pla 2020
28 L'acció de Banc Sabadell i els accionistes
30 El client
44 Informació no financera i diversitat
50 Equip humà

54 **Entorn econòmic, sectorial i regulador**

66 **Informació financera del Grup Banc Sabadell**
67 Principals magnituds el 2018
68 Resultats de l'exercici
74 Evolució del balanç
81 Gestió de la liquiditat
84 Gestió del capital

92 **Negocis**
93 Banca Comercial
108 Mercats i Banca Privada
116 Regne Unit
121 Corporate & Investment Banking
126 Altres geografies
130 Transformació d'Actius

138 **Gestió del risc**
139 Fites de l'exercici
142 Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos

172 **Mapa de ruta de la informació publicada**

174 **Informació legal**
175 Informe d'auditoria
185 Comptes anuals
420 Informe de gestió
582 Informe de verificació independent del Estat d'Informació no Financera
585 Informe de l'auditor referit a la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF)

588 **Contacte**

Magnituds rellevants de 2018

Dades clau

Benefici atribuït al Grup

328,1 M€

CET1 *fully loaded*

11,1%

***Payout* 51%**

CET1 *fully loaded* proforma[4] 11,3%

La ràtio de morositat[7] baixa fins a

4,2%

Ràtio de cobertura d'actius problemàtics[6]

52,1%

Actius problemàtics sobre total actiu[2]

1,8%

Migració de TSB completada a una moderna plataforma tecnològica, encara que amb costos extraordinaris, normalització del balanç i reforç de l'estructura organitzativa.

Benefici net de l'exercici

328,1 M€
Benefici net 2018

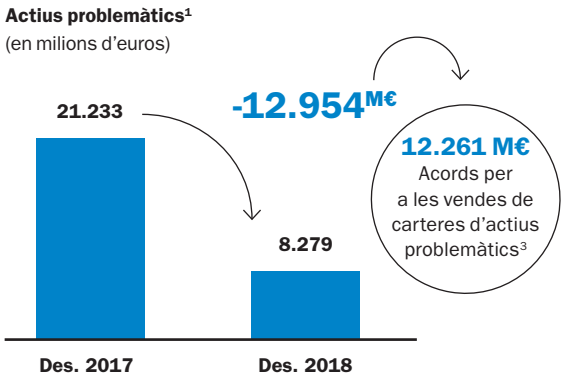
783,3 M€
Benefici net 2018 (excl. impactes extraordinaris)

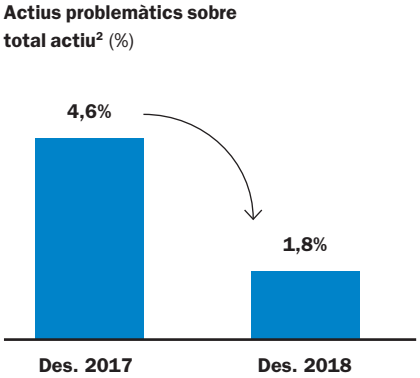
+9,6%
Creixement del benefici net 2018 (excl. impactes extraordinaris)[5]

Impactes extraordinaris de l'exercici

121,0 M€	339,0 M€	177,1 M€
Costos extraordinaris per la migració tecnològica de TSB	Impactes extraordinaris nets després de la migració tecnològica de TSB	Provisions extraordinàries per les vendes institucionals d'actius problemàtics

Actius problemàtics: situació normalitzada després de les vendes de carteres.

1 Actius problemàtics: dada proforma posterior als acords per a les vendes institucionals d'actius proble¬màtics; inclou el 100% de l'EPA.
2 Actius problemàtics sobre total actiu (%): dada proforma posterior als acords per a les vendes instituci¬onals d'actius problemàtics; inclou el 100% de l'EPA.
3 Acords per a les vendes de carteres: import brut comptable de les carteres d'actius immobiliaris i crèdits per als quals se n'ha acordat la venda.
4 CET1 fully-loaded proforma: inclou l'alliberament d'APR per les vendes institucionals d'actius problemàtics anunciades en el 2T18, la plusvàlua per la venda de Solvia i l'impacte de l'IFRS16.
5 Creixement del benefici net 2018 (excl. impactes extraordinaris): informació calculada sobre bases homogènies, assumint un tipus de canvi i un perímetre constants.
6 Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%): dada proforma posterior a les vendes institucionals d'actius problemàtics; inclou riscos contingents i el 100% de l'EPA.
7 Ràtio de morositat (%): dada proforma posterior a les vendes institucionals d'actius problemàtics; inclou el 100% de l'EPA per reflectir els canvis en la metodologia de reporting.

Transformació digital i comercial

Els clients digitals han augmentat l'any 2018 un 6%, fins als 4,7 M de clients

4,7M
(+6% YoY) **Clients digitals Grup**

3,4M
(+17% YoY) **Clients mòbil Grup**

69M
(+3% YoY) **Trànsit mensual en web/mòbil Grup**

37.065
(+39% YoY) **Vendes digitals de préstecs consum a Espanya**

42%
(-17 pp YoY) **Vendes digitals al Regne Unit**

22%
(+2 pp YoY) **Vendes digitals a Espanya**

878m
(+17% YoY) **Clients en Gestió Activa a Espanya**

89%
(+1 pp YoY) **Operacions a través de canals remots**

19M
(+33% YoY) **Impactes generats per intel·ligència de negoci**

Inversions en innovació INSTANT CREDIT · PAYTPV · CARDUMEN · antai. · BIOMETRIC VOX · Undostres · Base10

Compromesos amb la transformació digital i comercial per mantenir el lideratge en experiència de client.

Transformació del model de relació amb els nostres clients

Clients de valor
Especialització

Pla transformació empreses

- Desplegament especialistes digitals
- Nous serveis d'acompanyament digital
- Noves capacitats Sabadell *online* Empreses
- Disseny visita de planificació 2019
- Disseny assessorament 360º grans empreses

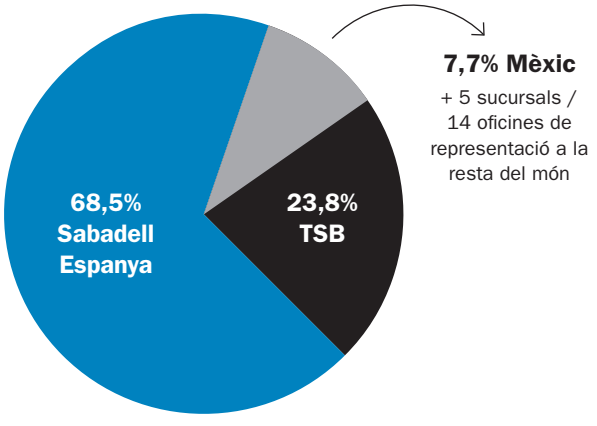
Mercats massius
Industrialització

Nou model *retail*

- Implantació en dues regionals
- Intel·ligència de negoci
- Capacitats digitals i autoservei
- Simplificació

Grup Banc Sabadell

Espanya · Regne Unit · Mèxic

Inversió creditícia percentual per geografia

Carta del president

Josep Oliu Creus, president

Distingits/ides accionistes,

L'exercici 2018 per a Banc Sabadell ha estat caracteritzat per un sòlid creixement d'ingressos, per la materialització d'un conjunt d'operacions de venda de carteres que augmenten significativament la solvència del balanç i per la finalització de la migració tecnològica de TSB, que s'ha completat amb uns costos extraordinaris, fruit dels incidents produïts durant el procés de migració.

L'exercici ha transcorregut en un entorn econòmic i financer que ha generat un conjunt d'incerteses reguladores i polítiques. Des del punt de vista polític, ha destacat el renaixement del proteccionisme, cosa que suposa un risc per a les dinàmiques de creixement mundial pel seu impacte, entre d'altres, en el desenvolupament de les exportacions. Els esdeveniments polítics en general han tingut un impacte creixent en els mercats financers al llarg de l'any, en un context de base en què la Fed va seguir avançant en la seva tònica de pujades graduals dels tipus d'interès. Els mercats financers han respost amb una creixent volatilitat, i les condicions financeres globals s'han tensionat. L'economia global ha mantingut un creixement relativament elevat, gràcies a factors com el caràcter expansiu de la política fiscal en països com els Estats Units i la Xina.

A la zona euro, al conjunt d'incerteses de tipus regulador i polític, s'hi ha unit la persistència de tipus d'interès negatius davant d'un context de baixa inflació i una política monetària encara acomodatícia el principal canvi de la qual, en el cas del BCE, ha estat la finalització del programa de compra d'actius. Tot això ha afectat la percepció dels inversors pel que fa a l'economia europea i al sector bancari en particular.

Els dubtes respecte al Brexit s'han vist reflectits en un creixement més baix de l'economia del Regne Unit i també en les expectatives dels inversors, així com en la confiança dipositada en l'economia europea en general. El mercat laboral britànic ha mantingut una evolució favorable, amb la taxa d'atur en nivells històricament reduïts, i els salaris han guanyat dinamisme.

L'economia espanyola ha mostrat un creixement robust i novament superior al conjunt de la zona euro, tot i que una mica inferior al que es va registrar en els anys previs. L'activitat econòmica ha estat emparada per uns reduïts tipus d'interès i la

millor situació financera del sector privat. La taxa d'atur ha seguit retrocedint, i el mercat immobiliari ha mantingut un dinamisme notable. L'economia ha registrat un superàvit exterior per sisè any consecutiu, i el dèficit públic es deu haver situat per sota del 3,0% del PIB.

El sector bancari s'ha vist afectat, d'una banda, per un marc regulador més complex i menys predictible i, de l'altra, a Espanya, per diferents resolucions judicials que han repercutit negativament en la impressió d'estabilitat del marc de seguretat jurídica en què s'opera. El sistema bancari ha avançat en la reducció de la morositat en un entorn en què persisteix el repte de la rendibilitat. La resiliència del sector ha quedat evidenciada en els resultats dels *stress tests* de l'Autoritat Bancària Europea (EBA), en què totes les entitats analitzades han mostrat nivells de capital adequats en els escenaris més adversos.

El benefici net de l'exercici 2018 ha estat de 328,1 milions d'euros, conseqüència dels impactes negatius extraordinaris derivats del procés de migració tecnològica de TSB i les provisions dutes a terme per les vendes de carteres d'actius problemàtics. Sense considerar aquests impactes, el benefici net hauria arribat a un import de 783,3 milions d'euros, fet que suposaria un increment del 9,6%, a perímetre i tipus de canvi constants, respecte al de l'exercici anterior.

L'exercici ha estat marcat per una excel·lent dinàmica comercial, que ha permès un creixement del crèdit viu del 6%, excloent-ne TSB, i un important increment del negoci bancari. A perímetre i tipus de canvi constants, el marge d'interessos ha crescut un 1,1% sense TSB, i els ingressos per comissions han presentat una evolució molt positiva que s'ha situat en el 9,6%, 11,3% ex-TSB.

L'excel·lent activitat comercial ha estat emparada pel bon comportament dels segments de pimes i de grans empreses a Espanya i pel fort creixement a Mèxic.

Banc Sabadell aposta per la transformació comercial i digital per mantenir el lideratge en banca d'empreses i en experiència de client. Els clients digitals han augmentat el 2018 un 6% fins als 4,7 milions de clients, i les vendes digitals de préstecs al consum a Espanya s'han incrementat un 39% respecte a l'exercici anterior.

Durant aquest any, les operacions de venda de carteres d'actius problemàtics juntament amb les vendes ordinàries suposen una reducció, al tancament de 2018, de 13,2 mil milions d'euros de valor brut, de manera que canvia el perfil de risc del Grup. El nivell d'actius problemàtics nets sobre el total d'actius es redueix a un 1,8%, amb una ràtio de cobertura del 52,1%, de manera que s'ha reduït la taxa de morositat del Grup fins al 4,2%, es compleix anticipadament un dels principals objectius del pla director 2020, que és la normalització del balanç, i es posa punt final a la llarga crisi que va començar el 2008.

En l'exercici 2018 s'ha completat la migració tecnològica de TSB, un llarg procés tècnic i d'inversió que es va iniciar l'any 2015 i que ha aconseguit separar definitivament TSB de Lloyds, cosa que ha fet possible de cara al futur un desenvolupament autònom de l'entitat, amb flexibilitat en la introducció i comercialització de nous productes.

La migració de TSB ha dotat el banc britànic d'una plataforma digital d'última generació que el col·loca en una situació òptima de desenvolupament futur del negoci al Regne Unit. Tanmateix, en el moment de la migració tecnològica es van produir diversos incidents com a conseqüència de les dificultats en l'accés a canals digitals i telefònics que han causat costos addicionals provinents de la plataforma, dels casos de frau i, sobretot, del tractament regulat de compensació als clients afectats. TSB inicia el 2019 una nova etapa que permetrà un creixement rendible, de manera que reprèn la dinàmica comercial i avança en la millora dels nivells d'eficiència, un cop superat el procés necessari i ineludible de la migració.

El banc, malgrat les exigències addicionals de la NIIF 9 i de la complexitat de l'any, ha mantingut una posició de capital de l'11,1% de ràtio CET1 *fully loaded* al tancament de 2018 (de l'11,3% proforma), molt per sobre dels mínims reguladors i suficient perquè el Consell proposi a la Junta General d'Accionistes l'aprovació de la distribució d'un dividend brut per acció amb càrrec al resultat de l'exercici 2018 de 0,03 euros per acció, en efectiu, fet que suposa un *payout* del 51%.

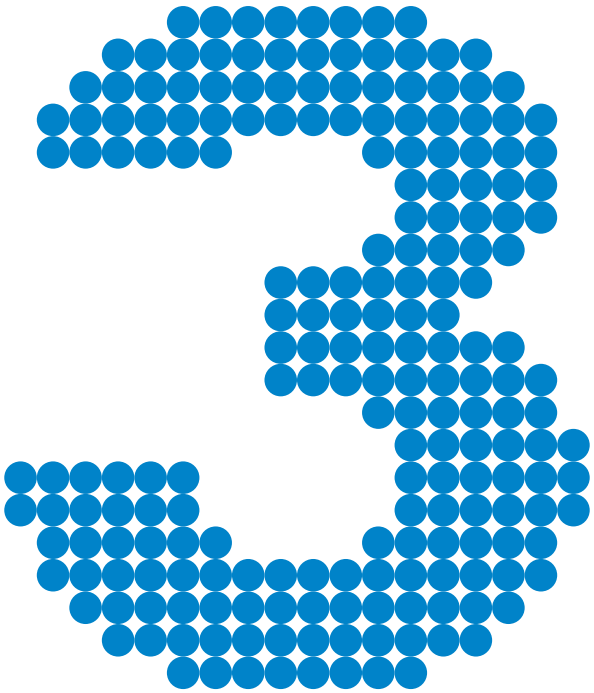
L'exercici 2018 ha establert unes bases sòlides per al futur. S'han superat dos grans reptes: el sanejament del balanç amb la venda d'actius immobiliaris, que situa l'entitat amb una millor posició de solvència i un menor cost del risc, i la consecució de la migració tecnològica de TSB. A més, el banc ha modificat la seva estructura organitzativa per reforçar el control de riscos.

El 2019, Banc Sabadell es troba amb un nou horitzó i en el camí adequat per millorar substancialment la seva rendibilitat i la capacitat de generació de valor per a l'accionista en els pròxims anys. Per fer-ho compta amb l'organització, els mitjans i un equip humà altament compromès per exercir amb rigor, constància, esforç i afany de superació els reptes de futur.

Josep Oliu
President

Grup Banc Sabadell

13 Banc Sabadell
16 Govern corporatiu
22 Claus de l'exercici 2018 i Pla 2020
28 L'acció de Banc Sabadell i els accionistes
30 El client
44 Informació no financera i diversitat
50 Equip humà

Banquers des de 1881.

Fundat fa 137 anys, Banc Sabadell és una entitat que pertany a l'IBEX 35 i un grup bancari internacional amb una xarxa de 2.457 oficines i de prop de 12 milions de clients a Espanya. Banc Sabadell és avui una de les principals entitats del sistema financer espanyol, i ocupa una posició destacada en el mercat de banca personal i d'empreses.

Amb un equip humà jove i ben preparat, dotat dels recursos tecnològics i comercials adaptats a les necessitats actuals de mercat, el model de gestió de Banc Sabadell s'enfoca a ser el banc principal dels seus clients, amb una relació a llarg termini basada en la qualitat i en el compromís.

Construint relacions duradores i rendibles, Banc Sabadell acompanya el client en tot el seu cicle de vida financer, amb propostes i canals adaptats a les seves necessitats i amb una oferta global de productes i serveis que potencien la relació a llarg termini, d'acord amb criteris professionals, ètics i transparents.

Així mateix, Banc Sabadell ha mostrat ser una entitat àgil i enfocada al client, que adapta el seu model de negoci a les diferents necessitats de mercat mitjançant l'ús de diferents marques i línies de negoci que representen propostes de valor diferenciades.

Les línies estratègiques de Banc Sabadell s'han fixat tradicionalment en plans de negoci triennals.

Així doncs, el 2018 Banc Sabadell va presentar el seu nou Pla de negoci, en què posa les bases estratègiques de cara a afrontar el nou cicle econòmic. Les ambicions d'aquest pla són consistents amb els valors i objectius que han caracteritzat l'entitat des dels seus començaments.

En aquest sentit, la rendibilitat, la sostenibilitat i la creació de valor són els objectius en què es fonamenta aquest Pla de negoci anunciat al febrer de 2018.

La rendibilitat significa continuar creixent en els mercats principals en què Banc Sabadell és present, així com millorar l'eficiència i accelerar la normalització del balanç.

Per la seva banda, la sostenibilitat implica continuar desenvolupant les capacitats tecnològiques necessàries per oferir una proposta de valor, així com promoure l'atracció de talent versàtil per afrontar la transformació comercial i digital de l'entitat i la seva adaptació a un entorn canviant com l'actual.

Finalment, el Pla de negoci de Banc Sabadell troba els seus fonaments en la creació de valor per a tots els seus *stakeholders*, mentre ofereix una àmplia oferta de productes i qualitat de servei als seus clients.
Tot això, sense oblidar el compromís que Banc Sabadell té amb la societat i el medi ambient en tots els territoris en què el banc desenvolupa la seva activitat, a través del desenvolupament ètic i responsable del seu negoci.

L'any 2018 s'ha caracteritzat per dos fets destacats. En primer lloc, s'ha culminat la neteja d'actius immobiliaris del balanç. En aquest sentit, el banc ha anunciat un acord per vendre la pràctica totalitat de la seva exposició immobiliària per un import brut de 9.100 milions d'euros i ha anunciat altres acords per vendre 3.161 milions d'euros bruts addicionals de crèdits dubtosos. Amb aquesta reducció, el total d'actius problemàtics nets del grup representa tan sols l'1,8% del balanç (considerant el 100% de l'exposició a aquells actius problemàtics sota l'EPA). En segon lloc, s'ha completat la migració tecnològica de TSB. La posada en marxa de la nova plataforma ha generat certes incidències que han afectat els clients, la resolució de les quals ha comportat costos extraordinaris, però ha dotat TSB d'una imprescindible independència operativa, que aportarà més agilitat i eficiència, a més de permetre-li expandir-se en noves línies de negoci. Totes dues fites han estat molt rellevants per les seves implicacions estratègiques i la seva contribució a millorar la rendibilitat futura del banc, si bé en el curt termini han impactat en els resultats del grup.

En relació amb els resultats obtinguts durant l'exercici, l'any 2018 ha estat marcat per una excel·lent dinàmica comercial, en què ha crescut el volum del crèdit i han millorat els ingressos del negoci ordinari en un 2,9% durant l'any. Paral·lelament, Banc Sabadell ha mostrat una sòlida posició de solvència, amb una ràtio de capital CET1 *fully-loaded* de l'11,3% proforma a final de l'exercici. Finalment, cal destacar que el banc ha continuat avançant amb pas ferm en el procés de transformació digital i comercial, en virtut del seu fort compromís amb les noves exigències de l'era digital, que inclouen la digitalització dels processos i l'evolució de la cultura organitzacional. D'aquesta manera, el banc es troba immers en un procés consistent a aprofitar les oportunitats que brinda l'aparició de noves capacitats tecnològiques.

En definitiva, l'any 2018 ha estat un any clau per al futur immediat de Banc Sabadell, ja que, a més de culminar la neteja dels actius immobiliaris i completar la migració de TSB, ha desenvolupat una excel·lent activitat comercial i ha continuat avançant cap a la digitalització de cara a oferir millors productes i serveis als seus clients.

Evolució històrica i adquisicions

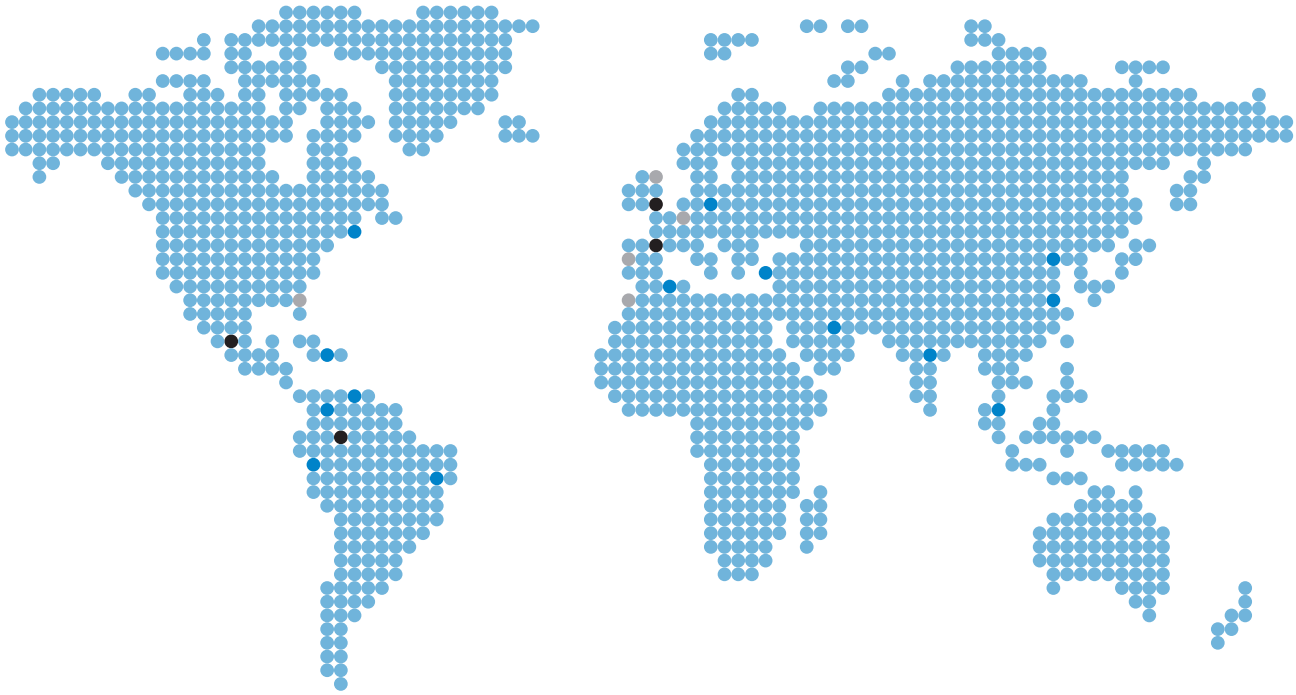
El 2018, Banc Sabadell ha culminat la normalització del seu balanç i la migració tecnològica de TSB.

G1 Fites principals de Banc Sabadell

Banc Sabadell és present a vint països a través de sucursals, oficines de representació, filials i participades, fet que representa un 31% del crèdit total fora d'Espanya (G2).

G2 Banc Sabadell al món

Filials i participades
Andorra
Bogotà (Colòmbia)
Mèxic DF (Mèxic)
Londres (Regne Unit)

Sucursals
Miami (EUA)
París (França)
Casablanca (Marroc)
Lisboa (Portugal)
Londres (Regne Unit)

Oficines de representació
Alger (Algèria)
São Paulo (Brasil)
Pequín (Xina)
Xangai (Xina)
Bogotà (Colòmbia)
Dubai (EAU)
Nova York (EUA)
Nova Delhi (Índia)
Varsòvia (Polònia)
Lima (Perú)
Santo Domingo (RD)
Singapur (Singapur)
Istanbul (Turquia)
Caracas (Veneçuela)

Govern corporatiu

Jaume Guardiola Romojaro,
conseller delegat

Consell d'Administració

President
Josep Oliu Creus (E)
Vicepresident
José Javier Echenique Landiribar (I)
Conseller delegat
Jaume Guardiola Romojaro (E)
Conseller director general
José Luis Negro Rodríguez (E)
Consellera secretària general
María José García Beato (E)
Conseller director general de riscos (CRO)
David Vegara Figueras (E)
Consellers
Anthony Frank Elliott Ball (I)
Aurora Catá Sala (I)
Pedro Fontana García (I)
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)
George Donald Johnston (I)
David Martínez Guzmán (D)
José Manuel Martínez Martínez (I)
José Ramón Martínez Sufrategui (I)
Manuel Valls Morató (I)
Secretari no conseller
Miquel Roca i Junyent

Comissions del Consell

Comissió Executiva
Josep Oliu Creus (P) (E)
José Javier Echenique Landiribar (I)
Jaume Guardiola Romojaro (E)
Pedro Fontana García (I)
José Manuel Martínez Martínez (I)
María José García Beato (SNV)

Comissió d'Auditoria i Control
Manuel Valls Morató (P) (I)
Pedro Fontana García (I)
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)
José Ramón Martínez Sufrategui (I)
Miquel Roca i Junyent (SNV)

Comissió de Nomenaments
Aurora Catá Sala (P) (I)
Anthony Frank Elliott Ball (I)
Pedro Fontana García (I)
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)
Miquel Roca i Junyent (SNV)

Comissió de Retribucions
Aurora Catá Sala (P) (I)
Anthony Frank Elliott Ball (I)
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)
George Donald Johnston (I)
María José García Beato (SNV)

Comissió de Riscos
George Donald Johnston (P) (I)
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras (IC)
Manuel Valls Morató (I)
María José García Beato (SNV)

Composició el 21 de febrer de 2019

(E) Executiu / (IC) Independent coordinador / (I) Independent / (D) Dominical / (P) President / (SNV) Secretari no vocal / (CRO) Chief risk officer

President
Josep Oliu Creus
Conseller delegat
Jaume Guardiola Romojaro
Conseller director general
José Luis Negro Rodríguez
Consellera secretària general
María José García Beato
Conseller director general de riscos (CRO)
David Vegara Figueras

Directors generals

Director general Financer
Tomás Varela Muiña
Director general d'Operacions i Persones
Miguel Montes Güell
Director general de Sabadell Espanya
Carlos Ventura Santamans
Director general adjunt de Corporate & Investment Banking
José Nieto de la Cierva
Director general adjunt de Gestió de Riscos
Rafael García Nauffal
Director general adjunt de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries
Enric Rovira Masachs
Director general adjunt de Negocis
Ramón de la Riva Reina
Director general adjunt de Marketing & Business Transformation
Manuel Tresánchez Montaner
Director general adjunt de la Territorial Est
Jaime Matas Vallverdú

TSB

President executiu TSB
Richard Meddings

Mèxic

Director general Sabadell Mèxic
Francesc Noguera Gili

Sotsdirectors generals

Direccions corporatives

Secretaria General
Assessoria Jurídica
Gonzalo Barettino Coloma
Comunicació i Relacions Institucionals
Gabriel Martínez Rafael

Conseller delegat
Planificació Estratègica i Gabinet del Conseller Delegat
Fernando Herraiz Philip

CRO – Chief Risk Officer
Control de Riscos
Joaquín Pascual Cañero
Compliment Normatiu
Federico Rodríguez Castillo
Chief economist
Sofia Rodríguez Rico

CFO – Chief Financial Officer
Gestió Financera Global i CFO Espanya
Sergio Palavecino Tomé
Control Financer Global
Anna Bach Portero

COO – Chief Operating Officer
Recursos Humans
Conchita Álvarez Hernández
Serveis Corporatius
Adrià Galian Valldeneu
CIO Sabadell
Rüdiger Schmidt
Innovació Tecnològica
Alfonso Ayuso Calle

CCO – Chief Credit Officer
Risc Empreses i Detallista
José Luis Sánchez Rius

Auditoria Interna
Núria Lázaro Rubio

Operacions Corporatives
Joan M. Grumé Sierra

Direccions de Negoci

Sabadell Espanya
Customer Solutions
Albert Figueras Moreno
Negocis Institucionals
Blanca Montero Corominas
Sabadell Consumer Finance
Miquel Costa Sampere
Direcció Territorial Catalunya
Xavier Comerma Carbonell
Direcció Territorial Centre
Eduardo Currás de Don Pablos
Direcció Territorial Est
Jaime Matas Vallverdú
Direcció Territorial Nord-oest
Pablo Junceda Moreno
Direcció Territorial Nord
Ignacio Navarro Cameo
Direcció Territorial Sud
Juan Krauel Alonso
Banca Privada
Pedro Dañobeitia Canales
Asset Management
Cirus Andreu Cabot
Bancassegurances
Silvia Ávila Rivero

Corporate & Investment Banking
Banca Corporativa EMEA
Ana Ribalta Roig
Corporate America & Asia i SIB
Maurici Lladó Vila
Finançament Estructurat
David Noguera Ballús
Contractació, Custòdia i Anàlisi
Javier Benzo Perea
Tresoreria i Mercat de Capitals
Guillermo Monroy Pérez

Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries
Real Estate i Mercats Institucionals
Jaume Oliu Barton
Solvia
Javier García del Río

Composició el 21 de febrer de 2019

Consell d'Administració

El Consell d'Administració, excepte en les matèries reservades a la competència de la Junta General, és el màxim òrgan de decisió de l'entitat, ja que té encomanades, legalment i estatutàriament, l'administració i la representació de l'entitat. El Consell d'Administració es configura bàsicament com un instrument de supervisió i control, i delega la gestió dels negocis ordinaris a favor dels òrgans executius i de l'equip de direcció.

El Consell d'Administració es regeix per normes de govern definides i transparents, en particular pels Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració, i compleix amb les millors pràctiques de bon govern corporatiu.*

El Consell d'Administració de Banco de Sabadell, S.A. té una composició diversa i eficient. Té una dimensió adequada per exercir eficaçment les seves funcions amb profunditat i contrast d'opinions, fet que permet aconseguir un funcionament de qualitat, eficaç i participatiu. La seva composició té una adequada diversitat de competències i trajectòries professionals, orígens i gènere, amb una àmplia experiència en els àmbits bancari, financer, d'assegurances, riscos i auditoria, en el camp regulador i jurídic, acadèmic, de recursos humans i consultoria, i en l'àmbit empresarial i internacional.

La composició del Consell d'Administració guarda un adequat equilibri entre les diferents categories de conseller que el formen. En benefici de la funció general de supervisió que constitueix la missió del Consell d'Administració, aquest compta en el seu si amb una proporció adequada entre consellers externs i executius. Els consellers independents constitueixen una àmplia majoria del Consell d'Administració, i tenen prou pes en el Consell per defensar adequadament els interessos dels accionistes minoritaris d'acord amb les normes de bon govern. El 2018, el Consell d'Administració ha reforçat la diversitat de gènere i ha nomenat consellera una dona, a més amb la categoria d'executiva (G3).

Aquest any s'han delimitat les funcions del president i del conseller delegat en el sentit d'atribuir les funcions relacionades amb la direcció i gestió del negoci al conseller delegat, que assumeix la presidència del Comitè de Direcció. El president ocupa la presidència del Consell d'Administració i de la Comissió Delegada, a més de determinades funcions executives.

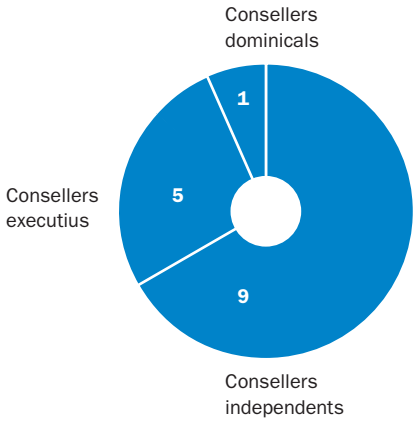
El Consell d'Administració estava format, el 31 de desembre de 2018, per quinze membres: quatre consellers executius i onze no executius, dels quals deu eren independents i un dominical. Durant l'exercici 2018 s'ha incorporat al Consell d'Administració la consellera executiva María José García Beato, i ha estat baixa el conseller extern José Manuel Lara García.

Al febrer de 2019, el conseller David Vegara ha canviat de categoria –de conseller independent a conseller executiu– com a conseqüència del seu nomenament com a *chief risk officer* amb dependència directa de la Comissió de Riscos.

G3 Diversitat de gèneres i perfils en l'organització

Perfils en el Consell d'Administració
20% Internacionals
20% Dones
60% Independents

Compliment dels més alts estàndards de qualitat
Formació contínua
Avaluació continuada de la idoneïtat dels membres del Consell d'Administració

Composició el 21 de febrer de 2019

*** Vegeu els Estatuts del banc, el Reglament del Consell d'Administració i l'Informe anual de govern corporatiu al web del banc.**

Comissions del Consell

Actualment, hi ha cinc comissions en funcionament.

Comissió Executiva

La Comissió Executiva està formada per cinc consellers, en què el president del Consell d'Administració és el president de la comissió, amb una composició per categories similar a la del Consell. Li correspon l'adopció de tots els acords i les decisions en l'àmbit de les facultats que li hagi atorgat el Consell d'Administració i el seguiment de l'activitat ordinària del banc. A més, ha d'informar el Consell d'Administració de les decisions adoptades en les seves reunions, sense perjudici de les altres funcions que li atribueixin els Estatuts i el Reglament del Consell d'Administració.

Nom	Càrrec	Categoria
Josep Oliu Creus	President	Executiu
José Javier Echenique Landiribar	Vocal	Independent
Jaume Guardiola Romojaro	Vocal	Executiu
Pedro Fontana García	Vocal	Independent
José Manuel Martínez Martínez	Vocal	Independent
María José García Beato	Secretària no vocal	

Comissió d'Auditoria i Control

La Comissió d'Auditoria i Control, formada per quatre consellers independents, es reuneix com a mínim trimestralment i té com a objectius principals supervisar l'eficàcia del control intern del banc, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos; supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada; informar dels comptes anuals i semestrals del banc, les relacions amb els auditors externs, així com assegurar que es prenguin les mesures oportunes en cas de conductes o mètodes que puguin ser incorrectes. També vetlla perquè les mesures, polítiques i estratègies definides en el Consell d'Administració s'implantin degudament.

Nom	Càrrec	Categoria
Manuel Valls Morató	President	Independent
Pedro Fontana García	Vocal	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
José Ramón Martínez Sufrategui	Vocal	Independent
Miquel Roca i Junyent	Secretari no vocal	

Comissió de Nomenaments

La Comissió de Nomenaments, formada per quatre consellers independents, té com a funcions principals vetllar pel compliment de la composició qualitativa del Consell d'Administració, avaluant la idoneïtat, les competències i l'experiència necessàries dels membres del Consell d'Administració; elevar les propostes de nomenament dels consellers independents, i informar de les propostes de nomenament de la resta de consellers. Així mateix, ha d'establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració i elaborar orientacions sobre com assolir aquest objectiu, a més d'informar sobre les propostes de nomenament i separació d'alts directius i del col·lectiu identificat i sobre les condicions bàsiques dels contractes dels consellers executius i dels alts directius.

Nom	Càrrec	Categoria
Aurora Catá Sala	Presidenta	Independent
Anthony Frank Elliott Ball	Vocal	Independent
Pedro Fontana García	Vocal	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
Miquel Roca i Junyent	Secretari no vocal	

Comissió de Retribucions

La Comissió de Retribucions, formada per quatre consellers independents, té com a funcions principals proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels consellers i dels directors generals, així com la retribució individual i les altres condicions contractuals dels consellers executius, i vetllar per la seva observança. Així mateix, informa respecte a l'Informe anual sobre remuneracions dels consellers. A més a més, revisa els principis generals en matèria retributiva i els programes de retribució de tots els empleats, i vetlla per la transparència de les retribucions.

Nom	Càrrec	Categoria
Aurora Catá Sala	Presidenta	Independent
Anthony Frank Elliott Ball	Vocal	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
George Donald Johnston	Vocal	Independent
María José García Beato	Secretària no vocal	

Comissió de Riscos

La Comissió de Riscos està formada per tres consellers independents. Li correspon supervisar i vetllar per una adequada assumpció, control i gestió de tots els riscos de l'entitat i el seu grup consolidat i aportar informació al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que li corresponen, d'acord amb el que estableixen la llei, els Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració.

Nom	Càrrec	Categoria
George Donald Johnston	President	Independent
M. Teresa Garcia-Milà Lloveras	Vocal	Independent
Manuel Valls Morató	Vocal	Independent
María José García Beato	Secretària no vocal	

El banc ha publicat l'Informe anual de govern corporatiu, incorporat als comptes anuals de 2018, i l'Informe anual sobre remuneracions dels consellers a la pàgina web de la Comissió Nacional del Mercat de Valors i a la de Banc Sabadell.*

El Consell d'Administració ha avaluat el seu funcionament durant l'any 2018, així com el de les seves comissions, i s'ha considerat satisfactori.**

Composició el 21 de febrer de 2019

*** Vegeu l'Informe anual de govern corporatiu i l'Informe anual sobre remuneracions dels consellers al web del banc.**

**** Vegeu els informes de les comissions sobre el seu funcionament i les activitats en l'exercici de 2018 al web del banc.**

Claus de l'exercici 2018 i Pla 2020

Un exercici marcat per una excel·lent dinàmica comercial.

En el camí adequat per assolir els objectius financers fixats per al 2020, amb un millor perfil de risc.

El 2018 ha representat un any de gran rellevància per a Banc Sabadell, perquè durant aquest exercici s'ha aconseguit culminar dues fites importants, la normalització del balanç i la finalització del procés de migració de TSB, per així donar pas a un nou cicle enfocat a la millora de la rendibilitat a partir del creixement del negoci i la millora de l'eficiència.

Així doncs, d'una banda, el 2018 Banc Sabadell ha culminat la neteja d'actius immobiliaris del balanç i ha arribat a un acord per a la venda del 80% de Solvia Serveis Immobiliaris. En aquest sentit, Banc Sabadell ha anunciat un acord per vendre la pràctica totalitat de la seva exposició immobiliària i la societat que els gestiona, la qual cosa li ha permès avançar cap a la normalització del balanç abans del que s'esperava, així com millorar la rendibilitat en un futur.

D'altra banda, durant aquest exercici, Banc Sabadell ha finalitzat la migració tecnològica de TSB, la qual cosa permetrà a l'entitat aconseguir autonomia operacional i convertir-se en un banc amb una de les plataformes tecnològiques més avantguardistes del Regne Unit i completament adaptada als desafiaments de l'era digital.

Els resultats de Banc Sabadell durant l'any 2018 han destacat per una positiva evolució dels ingressos del negoci bancari al mercat espanyol, impulsats per un fort dinamisme de la seva activitat comercial. Tanmateix, pel que fa al grup, aquesta evolució s'ha vist impactada per 637,1 milions d'euros de costos extraordinaris bruts relacionats amb la migració tecnològica de TSB i amb les provisions no recurrents derivades de les vendes institucionals d'actius problemàtics anunciades durant l'any. Així doncs, Banc Sabadell ha aconseguit un benefici net de 328,1 milions d'euros en l'exercici 2018. Excloent aquests impactes extraordinaris, el benefici net hauria incrementat un 9,6% respecte a l'exercici anterior a perímetre i tipus de canvi constant.

En virtut d'aquestes vendes de carteres institucionals, Banc Sabadell ha fet un gran avenç en la millora de la seva qualitat creditícia, alhora que ha estat capaç de mantenir una sòlida posició de solvència.

En tancar l'exercici 2018, la ràtio de capital CET1 *fully-loaded* ha pujat a l'11,1%, 11,3% proforma. El Consell d'Administració ha acordat proposar a la Junta General d'Accionistes l'aprovació d'un dividend anual total de 0,03 euros per acció, per mantenir així una ràtio *payout* total del 51%.

Rendibilitat

Durant el 2018, Banc Sabadell ha aconseguit un fort creixement dels ingressos del negoci bancari, que van augmentar interanualment un 2,9% a perímetre constant gràcies, principalment, al negoci del mercat espanyol i Mèxic. En aquest sentit, el marge d'interessos ha mostrat un comportament favorable impulsat pel fort dinamisme comercial, mentre s'ha defensat el marge de clients en un context marcat per l'evolució negativa de l'euríbor i la intensa pressió competitiva.

Alhora, les comissions han mostrat una evolució destacable i han assolit un creixement interanual del 9,6% en el grup i de l'11,3% pel que fa a ex-TSB, sobretot gràcies a la fortalesa de les comissions de serveis, que s'han incrementat després de l'estratègia comercial implementada per augmentar la vinculació dels clients i la digitalització dels serveis.

L'any 2018, la ràtio d'eficiència va tenir l'impacte dels costos extraordinaris tecnològics de la migració de TSB. La base de costos recurrents del grup va incrementar un 2,4% interanualment a perímetre constant.

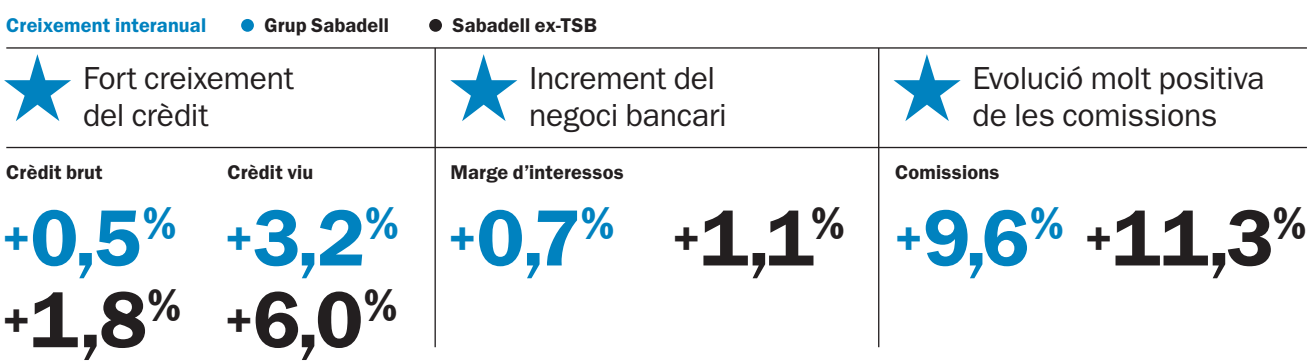
Activitat comercial

Els volums de crèdit viu s'han vist fortament impulsats pel bon comportament dels segments de pimes i grans empreses i, al mateix temps, pel creixement en hipoteques habitatge, fet que no s'observava des de diversos anys enrere. Així doncs, el crèdit viu de Banc Sabadell ha aconseguit arribar a un creixement interanual del 3,2%, del qual el negoci espanyol ha mostrat un creixement superior al 5%. Així mateix, el crèdit brut va créixer un 0,5% en termes interanuals a perímetre constant (G4).

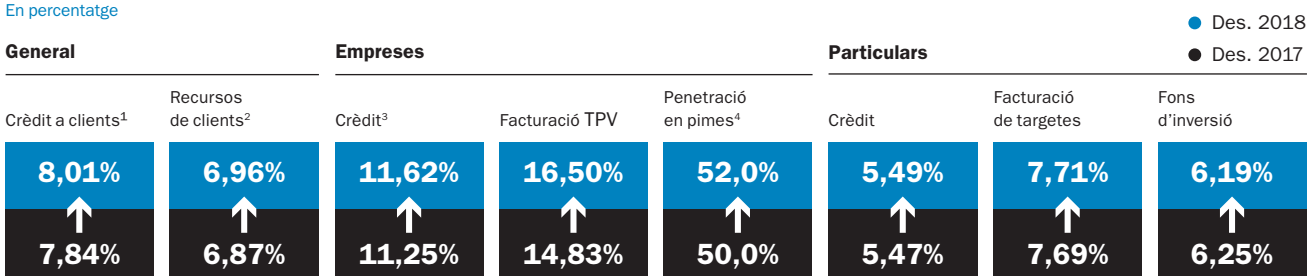
El 2018, Banc Sabadell ha continuat millorant la seva posició competitiva, guanyant quota de mercat al llarg dels diferents productes i segments, mentre ha mantingut

l'elevada qualitat de servei que sempre l'ha caracteritzat, i millorant l'experiència de client, adaptant-la a les noves necessitats del mercat. En aquest sentit, Banc Sabadell continua sent líder en experiència de client en els segments de pimes i grans empreses, i ha millorat la seva posició al tercer lloc en banca detallista (G5 i G6).

G4 Fortalesa del negoci bancari

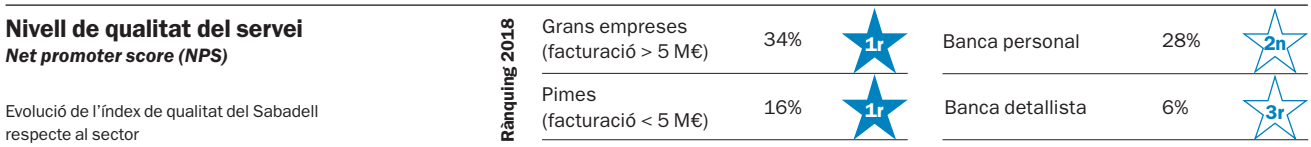

G5 Quotes de mercat per producte
En percentatge

Fonts: Banc d'Espanya, ICEA, Inverco i Servired.
1 Exclou *repos* i l'impacte de l'EPA NPL *run-off*.
2 Recursos gestionats d'altres sectors residents (OSR): dipòsits vista i termini, fons d'inversió, productes d'assegurances d'estalvi, plans de pensions i bons detallistes.
3 Exclou crèdit a activitats immobiliàries i *repos*.
4 Empreses amb una facturació entre 0,9 M€ i 10 M€.

G6 Nivell de qualitat del servei

Font: Report Benchmark NPS Accenture. NPS es basa en la pregunta següent: "En una escala de 0 a 10 on 0 és 'gens probable' i 10 és 'definitivament el recomanaria', en quin grau recomanaria Banc Sabadell a un familiar o amic?" L'NPS és el percentatge de clients que puntuen 9-10 després de restar els que responen entre 0 i 6. Inclou entitats comparables. Dades de l'últim mes disponible.

Creixement del crèdit viu en els segments de pimes i grans empreses.

Tendència positiva del crèdit i els ingressos ordinaris, finalització de la migració a TSB i reducció d'actius problemàtics.

Qualitat creditícia i solvència

Durant l'any 2018, Banc Sabadell ha reduït significativament la seva exposició en actius immobiliaris del balanç. En total, els actius problemàtics s'han reduït en 7.846 milions d'euros l'any, considerant el 20% d'exposició a aquells actius problemàtics sota l'EPA. Gran part d'aquesta reducció s'explica per l'acord en la venda de la pràctica totalitat de la seva exposició immobiliària per un import brut de 9.100 milions d'euros i altres acords per vendre 3.161 milions d'euros bruts addicionals de crèdits dubtosos.

Així mateix, Banc Sabadell ha fet un gran avenç en la millora de la seva qualitat creditícia a través de la venda de carteres d'actius problemàtics, així com de la contínua reducció orgànica dels actius, seguint la tònica positiva d'anys previs.

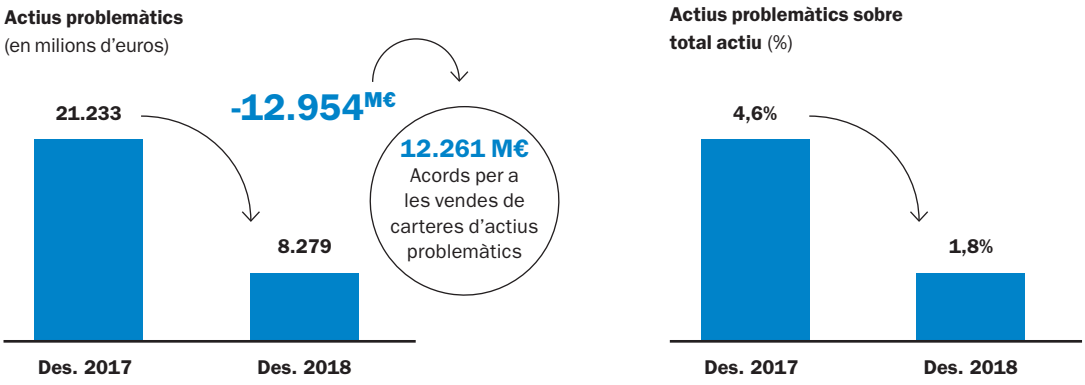
Tot això ha permès a Banc Sabadell millorar notablement el seu perfil de risc molt abans del que s'esperava, de manera que ha disminuït la ràtio d'actius problemàtics nets sobre el total d'actius a l'1,8% (G7) i una ràtio de morositat del 4,2%, alhora que ha contribuït a millorar la seva rendibilitat en un futur.

Així mateix, aquestes vendes de carteres institucionals s'han dut a terme mantenint una sòlida posició de solvència, molt per sobre dels requeriments reguladors, amb una ràtio de capital CET1 *fully-loaded* de l'11,3% proforma de les vendes institucionals d'actius problemàtics, la venda de Solvia Serveis Immobiliaris i la primera aplicació de la NIIF 16.

Pel que fa al mercat de capitals, cal destacar que el 2018 Banc Sabadell ha efectuat una nova emissió de deute *senior preferred* a 5 anys i 3 mesos per un import total de 750 milions d'euros. A més a més, a finals de novembre, es va fer una emissió de Tier 2 per un import de 500 milions d'euros a 10 anys, amb la possibilitat d'amortitzar anticipadament per part del banc a partir del cinquè any.

Actius problemàtics: situació normalitzada després de les vendes de carteres.

G7 Acords per a les vendes de carteres d'actius problemàtics

Migració tecnològica de TSB

El mes d'abril de 2018 es va completar la migració tecnològica de TSB. La posada en marxa de la nova plataforma va generar certes incidències que van afectar els clients, la resolució de les quals va suposar costos extraordinaris. En aquest sentit, els costos extraordinaris relacionats amb la migració van pujar a 121,0 milions d'euros, mentre que els impactes extraordinaris nets ocasionats després de la migració van ser de 339,0 milions d'euros durant l'any.

Les incidències esmentades van tenir un impacte directe sobre la nova producció d'hipoteques de la franquícia britànica. En aquest sentit, el crèdit viu d'aquesta es va mantenir estable en termes interanuals. Per la seva banda, els recursos de clients van mostrar una baixada del 4,7%, tot i que els comptes corrents van mostrar un creixement del 3,2% durant l'any.

La nova plataforma tecnològica ha dotat TSB d'una imprescindible independència operativa, aportarà més agilitat i eficiència i permetrà a la franquícia expandir-se en noves línies de negoci, com ara la banca d'empreses.

Finalment, cal destacar que el mes de novembre de 2018 el Consell de TSB va nomenar Debbie Crosbie nova consellera delegada de la filial britànica, i està prevista la seva incorporació a la primavera de 2019.

Transformació comercial i digital

Banc Sabadell aposta per l'experiència de client com a palanca de diferenciació competitiva i s'ha fixat l'ambició de ser líder en experiència de client en tots els segments. Per això, durant l'any 2018, el banc ha continuat progressant en la seva transformació comercial i digital per tal de fer front a les noves necessitats del mercat amb la seva millor proposta de valor (G8 i G9).

En l'àrea de transformació comercial, el banc ha continuat implementant nous models de distribució que són consistents amb el lema de l'entitat, "ser on siguis". Aquests models aporten simplicitat i conveniència als clients, alhora que contribueixen a fer més eficients els models productius. En són un exemple el model de gestió activa, que ja compta amb 233 gestors, així com les oficines multiubicació i les oficines amb director compartit, entre d'altres. Referent a això i gràcies a l'enfocament *customer centricity* de la seva activitat en Data & Analytics, ha impulsat múltiples iniciatives basades en el coneixement de les necessitats del client per adaptar la proposta de valor en diversos àmbits com el consum, l'estalvi, les assegurances o el *pricing*.

D'altra banda, Banc Sabadell està fortament conscienciat dels reptes tecnològics a què s'enfronten les entitats financeres en l'era digital, i, per aquest motiu, el banc ha continuat el 2018 enfocant-se en el progrés d'un model de gestió eficient, desplegant les capacitats tecnològiques necessàries per adaptar-se a les noves necessitats dels clients.

En aquest sentit, el 2017, Banc Sabadell va fundar InnoCells, el *hub* de nous negocis digitals, i la seva *corporate venture*, InnoCapital, destinada a fer inversions estratègiques de caràcter digital i tecnològic en negocis en fase *seed*, sèries A i B, sempre relacionats amb àrees d'interès per al grup Banc Sabadell.

Durant aquest any, InnoCells ha continuat col·laborant amb diverses *startups*, alhora que ha fet diverses inversions estratègiques, entre les quals destaquen Antai, Cardumen Capital, Biometric Vox o el fons Base10, i adquisicions estratègiques com Instant Credit.

Banc Sabadell és un banc que fa 137 anys que es transforma, i ho seguirà fent per mantenir la seva essència: l'excel·lència en el servei al client.

Compromesos amb la transformació digital i comercial per mantenir el lideratge en experiència de client.

G8 Transformació digital i comercial

Els clients digitals han augmentat l'any 2018 un 6%, fins als 4,7 M de clients

4,7M
(+6% YoY)
Clients digitals grup

3,4M
(+17% YoY)
Clients mòbil grup

69M
(+3% YoY) **Trànsit mensual en web/mòbil grup**

37.065
(+39% YoY)**Vendes digitals de préstecs consum a Espanya**

42%
(-17 pp YoY) **Vendes digitals al Regne Unit**

22%
(+2 pp YoY) **Vendes digitals a Espanya**

878m
(+17% YoY) **Clients en Gestió Activa a Espanya**

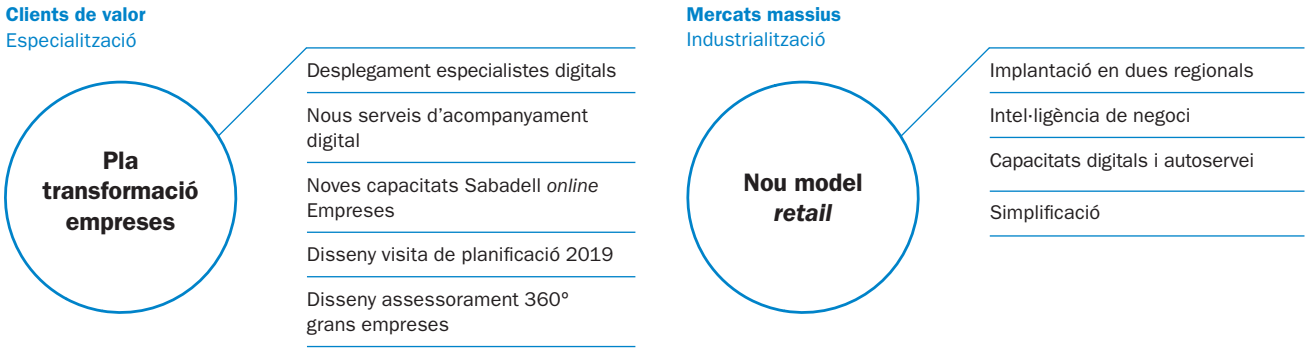
89%
(+1 pp YoY) **Operacions a través de canals remots**

19M
(+33% YoY) **Impactes generats per intel·ligència de negoci**

Inversions en innovació

INSTANT CREDIT · PAYTPV · CARDUMEN · antai. VENTURE BUILDER · BIOMETRIC VOX · undostres · Base10

G9 Transformació del model de relació amb els clients

Pla 2020

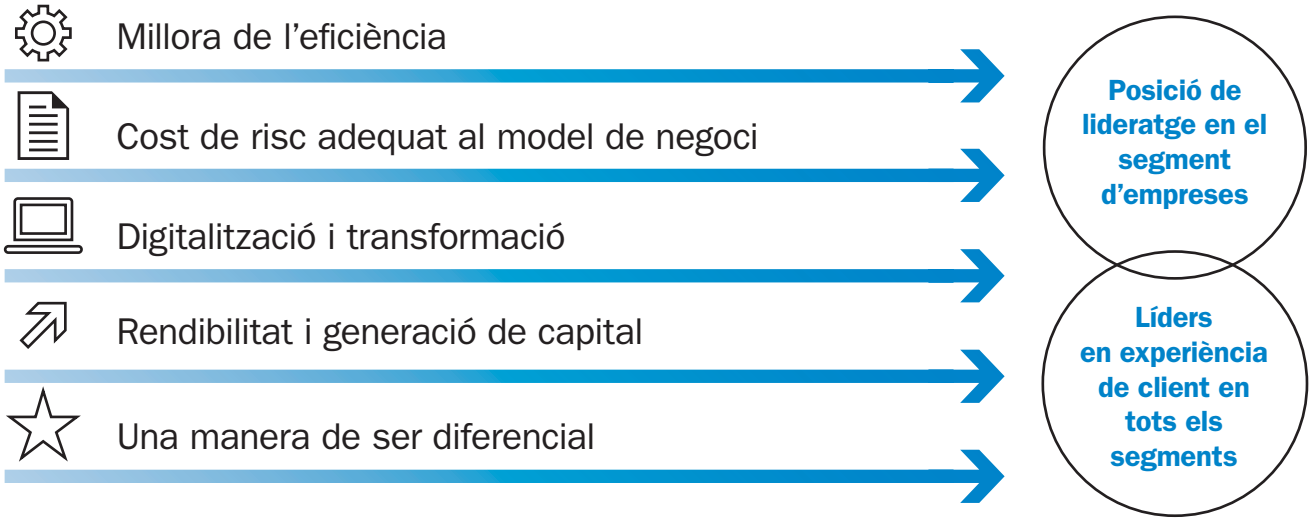
El 2018, Banc Sabadell va presentar el seu nou Pla director, en què s'estableixen les bases del nou pla de negoci de cara a afrontar el nou cicle econòmic. En aquest sentit, la rendibilitat, la sostenibilitat i la creació de valor són els pilars en què es fonamenta aquest Pla de negoci anunciat al febrer de 2018 (G10).

La rendibilitat significa continuar creixent en els mercats principals en què Banc Sabadell és present, així com millorar l'eficiència. Per la seva banda, la sostenibilitat implica continuar desenvolupant les capacitats tecnològiques necessàries per oferir una proposta de valor, així com promoure l'atracció de talent versàtil per afrontar la transformació comercial i digital de l'entitat i la seva adaptació a un entorn canviant com l'actual. Finalment, el Pla de negoci de Banc Sabadell persegueix la creació de valor per a tots els seus *stakeholders*, alhora que ofereix una àmplia oferta de productes i una excel·lent qualitat de servei als seus clients i es potencia el capital humà, atenent les inquietuds i expectatives professionals de motivació i de reconeixement dels seus empleats. Tot això, sense oblidar el compromís que Banc Sabadell té amb la societat i el medi ambient en tots els territoris en què el banc desenvolupa la seva activitat, a través del desenvolupament ètic i responsable del seu negoci.

Per tal d'assolir aquests objectius, Banc Sabadell es basarà en la seva forta imatge de marca i experiència de client com a elements diferenciadors, així com en les seves àmplies capacitats tecnològiques, les quals brindaran l'oportunitat d'evolucionar la seva proposta de valor. Tot això comptant amb una organització versàtil i formada per persones capacitades i compromeses.

En el camí adequat per assolir els objectius financers fixats per al 2020.

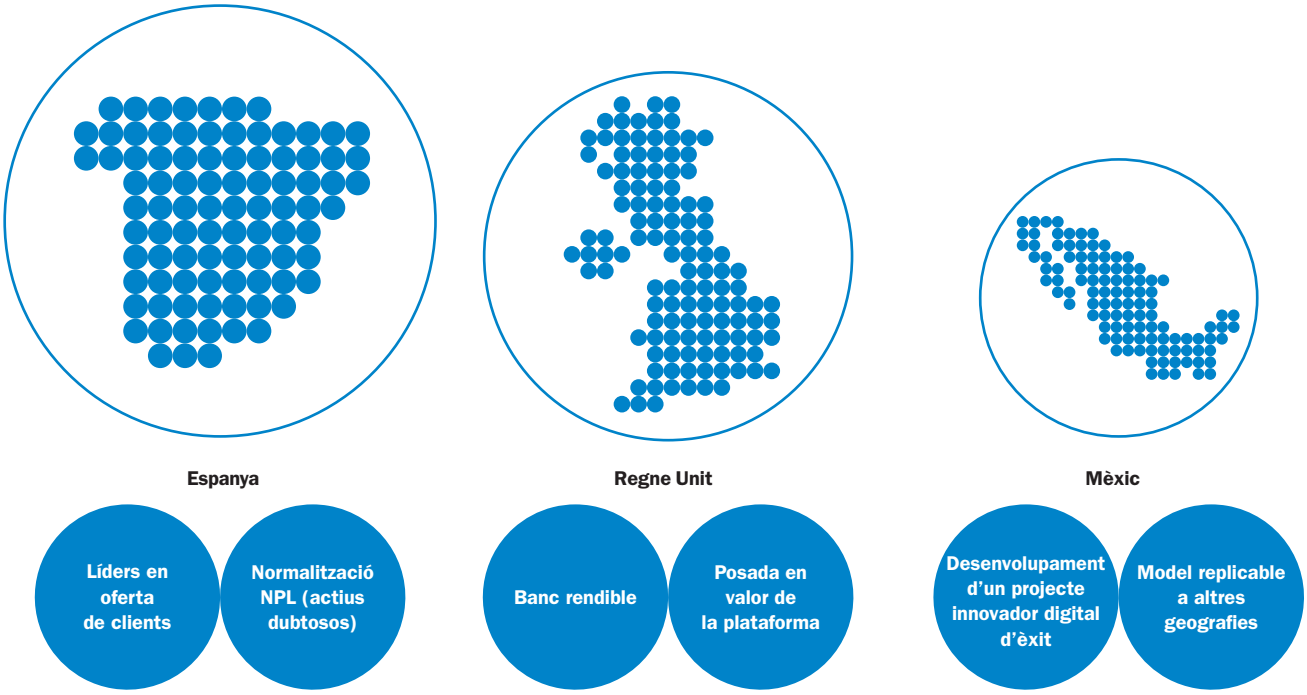
G10 Objectius del Pla director 2018-2020

El propòsit de Banc Sabadell per al període 2018-2020 és enfocar-se en el fet de maximitzar el valor de la seva franquícia en els tres mercats principals en què opera (Espanya, el Regne Unit i Mèxic), creixent de manera orgànica i comptant amb una estratègia clara i diferenciada en cada àrea geogràfica (G11).

Creació de valor en les tres geografies en què Banc Sabadell és present.

G11 Mercats principals en què Banc Sabadell opera

El Pla director se centra a incrementar la rendibilitat optimitzant l'eficiència i mantenint la dinàmica comercial.

D'aquesta manera, les ambicions de Banc Sabadell a Espanya se centren en el fet de créixer en nombre de clients, volums, quotes de mercat i marges, i alhora millorar l'eficiència contenint la base de costos. A més, es posa un focus especial en les àrees amb un potencial creixement, com ara el negoci assegurador, la zona geogràfica de Madrid, els préstecs consum, els productes d'estalvi-inversió i el finançament a pimes. Tot això incrementant la sostenibilitat del negoci, transformant el model de distribució i digitalització de cara a oferir un ampli ventall de productes i serveis diferenciats a cada client, mentre es manté el lideratge en qualitat de servei.

L'inici d'una nova etapa per a TSB.

Els objectius establerts per al negoci al Regne Unit es basen en el creixement en escala, mentre es millora l'eficiència del negoci i s'incrementa el reconeixement de marca. A més a més, el 2018, TSB ha iniciat el desplegament de les capacitats necessàries per expandir-se en noves línies de negoci. En aquest sentit, la nova plataforma tecnològica serà clau per construir un model de negoci àgil, i brindarà a TSB un considerable avantatge competitiu, ja que contribuirà a impulsar la seva transformació comercial, disminuint de manera significativa el temps requerit per llançar nous productes i serveis al mercat, alhora que permetrà a l'entitat adaptar-se de manera més àgil a les necessitats del client (G12 i G13).

Finalment, l'estratègia definida per al negoci mexicà està fonamentalment enfocada a continuar ampliant l'oferta de productes, mantenint la qualitat del servei per al segment de Banca d'Empreses i Banca Corporativa, al mateix temps que es progressa en el desenvolupament del negoci de banca a particulars, que està basat en un model innovador i 100% digital.

G12 Avantatges de la nova plataforma

Independència operativa	Millor *time-to-market*	Millora de l'eficiència	Nous productes innovadors i digitals

G13 Inici d'una nova etapa per a TSB

Objectius aconseguits			Prioritats del nou pla	
Compensació a clients a punt de finalitzar-se	Nova plataforma avantguardista i autònoma	Desplegament de funcionalitats dels productes	Millores de l'eficiència	Desplegament ple de l'estratègia de pimes el 2019

L'acció de Banc Sabadell i els accionistes

Durant l'exercici 2018, els principals focus d'atenció dels mercats han estat les decisions de política monetària dels bancs centrals, el risc jurídic i polític, el tensionament de les relacions comercials i el seu potencial impacte en l'economia.

En els primers mesos de l'any, les cotitzacions dels bancs es van veure afectades per un retard en les expectatives dels inversors del calendari de pujades de tipus d'interès per part del Banc Central Europeu (BCE), la incertesa per les negociacions dels termes de la sortida del Regne Unit de la Unió Europea (Brexit) i el tensionament de les relacions comercials entre les principals economies globals.

A la segona meitat de l'any, una major incertesa política a Itàlia, la possibilitat d'elevar els impostos al sector bancari a Espanya i la incertesa sobre l'impost d'AJD (actes jurídics documentats) de les hipoteques van marcar l'evolució del sector bancari espanyol (G14).
Pel que fa a l'acció de Banc Sabadell, l'anunci del Pla estratègic "Sabadell 2020", la migració tecnològica a la nova plataforma de TSB i les vendes institucionals de les carteres d'actius problemàtics són les principals fites que han influït idiosincràticament en l'evolució de l'acció el 2018.

Banc Sabadell té com a objectiu correspondre a aquesta confiança dipositada pels accionistes a través d'una rendibilitat adequada, un sistema de govern equilibrat i transparent i una acurada gestió dels riscos associats a la seva activitat.

Paral·lelament, al tancament de 2018, més d'un 87% dels analistes que cobreixen l'acció de Banc Sabadell recomanaven comprar o mantenir l'acció.

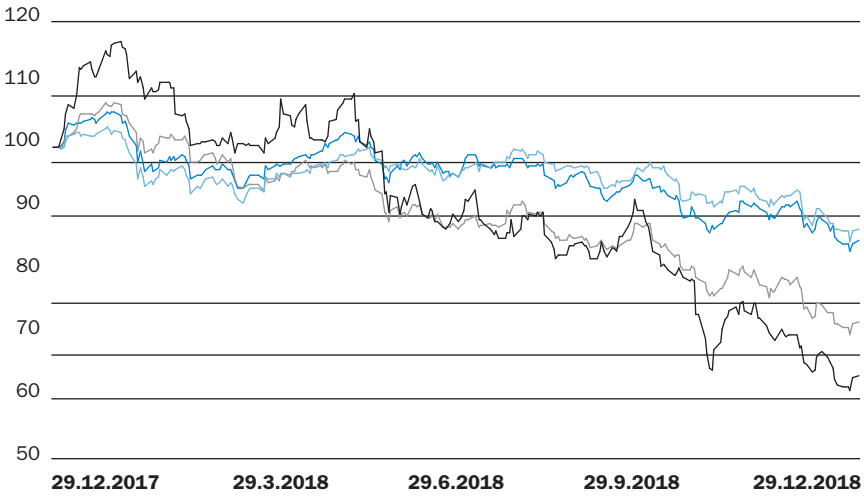
Al llarg de 2018, el pes dels inversors institucionals en la base accionarial de Banc Sabadell ha baixat lleugerament respecte a desembre de 2017, de manera que ha passat d'un 54,3% a un 53,0% al desembre de 2018 (G15, T1 i T2).

Com a part del continu esforç de transparència i comunicació amb el mercat que està fent Banc Sabadell els últims anys, de manera coherent amb la major dimensió del grup, la direcció de Banc Sabadell ha mantingut un elevat nivell d'interacció amb inversors institucionals.

La capitalització borsària de Banc Sabadell en tancar l'any era de 5.538 milions d'euros, i la ràtio preu/valor comptable (P/VC) se situava en 0,45.

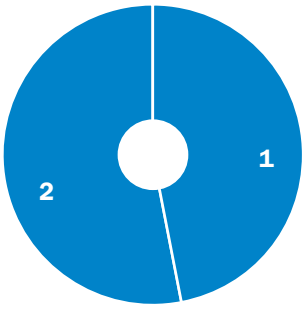
El Consell d'Administració proposarà a la pròxima Junta General d'Accionistes la distribució d'un dividend brut per acció amb càrrec al benefici net de l'exercici 2018 de 0,03 euros per acció en efectiu, la qual cosa suposa mantenir una ràtio de *payout* del 51%.

L'acció del Sabadell ha estat condicionada per un entorn macroeconòmic i polític volàtil.

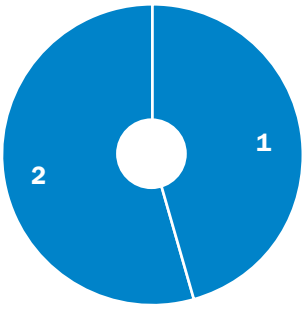
G14 Evolució comparada de la cotització de l'acció SAB
Font: Bloomberg Ajustat per ampliacions de capital i dividends

Nota: cotització ajustada per l'efecte dels dividends i ampliacions de capital.

G15
Distribució d'accionistes 31.12.2018 (en %)

1	Accionistes detallistes	47,0
2	Inversors institucionals	53,0

Distribució d'accionistes 31.12.2017 (en %)

1	Accionistes detallistes	45,7
2	Inversors institucionals	54,3

T1 Distribució d'accions per trams el 31 de desembre de 2018

Nombre d'accions	Accionistes	Accions per trams	% sobre el capital
D'1 a 12.000	190.297	578.124.117	10,27%
De 12.001 a 120.000	42.519	1.288.813.941	22,90%
De 120.001 a 240.000	1.605	260.418.978	4,63%
De 240.001 a 1.200.000	914	390.814.906	6,95%
D'1.200.001 a 15.000.000	151	414.351.420	7,36%
Més de 15.000.000	37	2.694.441.339	47,88%
TOTAL	**235.523**	**5.626.964.701**	**100,00%**

T2 Distribució d'accions per trams el 31 de desembre de 2017

Nombre d'accions	Accionistes	Accions per trams	% sobre el capital
D'1 a 12.000	191.049	568.067.780	10,10%
De 12.001 a 120.000	41.430	1.255.935.409	22,32%
De 120.001 a 240.000	1.572	255.423.290	4,54%
De 240.001 a 1.200.000	882	384.358.991	6,83%
D'1.200.001 a 15.000.000	159	490.753.568	8,72%
Més de 15.000.000	38	2.672.425.663	47,49%
TOTAL	**235.130**	**5.626.964.701**	**100,00%**

T3 Benefici i valor comptable per acció 2015-2018

	En milions	En milions d'euros	En euros	En milions d'euros	En euros
	Nombre d'accions	**Benefici atribuït al grup**	**Benefici atribuït al grup per acció**	**Recursos propis**	**Valor comptable per acció**
2015	5.616	710	0,126	12.926	2,30
2015 (*)	5.624	710	0,126	12.926	2,30
2016	5.627	802	0,142	13.426	2,39
2016 (**)	5.627	328	0,058	12.545	2,23
2017	5.627	802	0,142	13.426	2,39
2018	5.627	328	0,058	12.545	2,23

(*) Amb efecte dilució de les emissions de convertibles, incorporant 33,01 milions d'accions.
(**) Amb efecte dilució de les emissions de convertibles, incorporant 7,52 milions d'accions.

El client

L'objectiu de Banc Sabadell és ajudar les persones i les empreses a fer realitat els seus projectes, amb anticipació i el suport necessari perquè prenguin les millors decisions econòmiques.

Per això, Banc Sabadell té un model de negoci en què el client és sempre el principal focus d'atenció. El model relacional, basat en la personalització i uns elevats estàndards de servei, permet al banc ser capaç de crear valor per als seus clients i ser on siguin.

Banc Sabadell creu que la relació amb els clients ha de ser una relació a llarg termini, basada en la confiança i l'autenticitat. Per això, el banc aposta per la millora de l'experiència de client com una font de diferenciació competitiva i creixement rendible, de manera que aquest és un objectiu estratègic. Aquest repte s'entén com a natural tenint en compte que l'excel·lència en la qualitat del servei és part de l'ADN de Banc Sabadell.

Davant un entorn de canvi constant, en què la tecnologia té cada vegada un paper més rellevant i el client més poder de decisió, l'ambició de Banc Sabadell és ser líders en experiència de client.

Per aconseguir-ho, el banc està duent a terme un profund pla de transformació en el seu model comercial i en la seva oferta de capacitats digitals.

Una estratègia d'omnicanalitat en què es combini la relació personal amb el millor del món digital permetrà a Banc Sabadell forjar una relació basada en la confiança i adaptada a les necessitats reals de cada client (G16). Banc Sabadell fa servir l'indicador *net promoter score* (NPS) per conèixer i mesurar l'experiència dels seus

clients, perquè és l'indicador de referència i es tracta d'un estàndard del mercat que li permet comparar-se amb els seus competidors i fins i tot amb empreses d'altres sectors, tant nacionals com internacionals. Així mateix, periòdicament duu a terme enquestes i estudis interns que permeten conèixer la satisfacció en profunditat dels seus clients i identificar àrees de millora existents en cada moment, tant en l'àmbit global com de cada un dels canals de contacte amb els clients. Per a cada un d'aquests estudis, el banc es marca uns objectius de millora i en fa un seguiment continu.

De manera recurrent també es duen a terme estudis en profunditat amb clients, en què aquests ens expliquen en detall com viuen determinats processos de l'entitat, fet que permet identificar les seves opinions per millorar l'experiència de client.

Els resultats de tots aquests estudis recullen l'aposta per l'excel·lència en el servei al client (G17 i G18). En concret, els nivells actuals d'NPS refermen Banc Sabadell en la primera posició del *peer group* dels segments de clients empresa, en el *top* 3 en clients particulars detallistes i en segona posició en clients de banca personal.

Banc Sabadell vetlla per protegir els interessos dels seus clients i compta amb controls per supervisar els productes i serveis que ofereix. Abans de comercialitzar un producte o servei, en valora la idoneïtat, i en la xarxa d'oficines es faciliten fitxes d'informació precontractual.

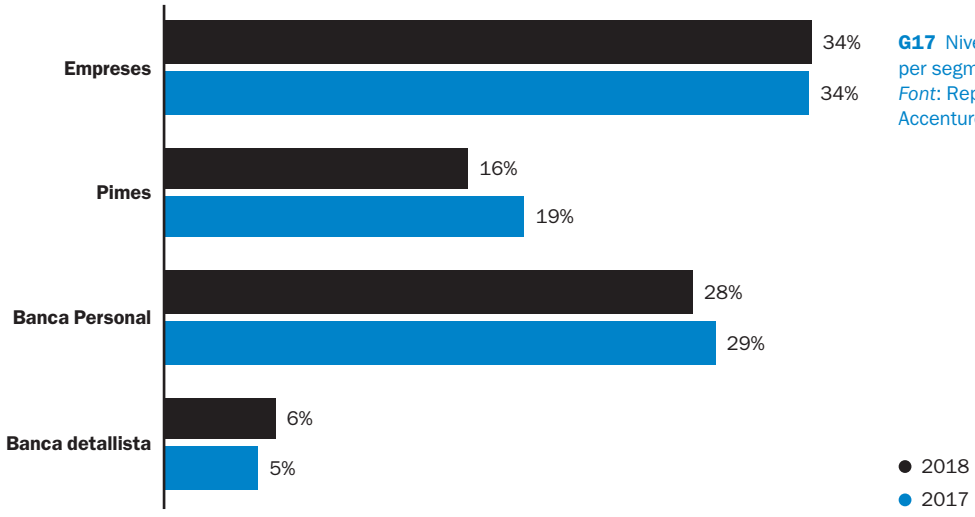
A més a més, per a la comercialització de productes financers complexos i en compliment de la Directiva europea sobre mercats i instruments financers (MiFID), el banc realitza un test de conveniència i d'idoneïtat.

Els clients i usuaris del grup es poden dirigir al Servei d'Atenció al Client (SAC) per dirimir les queixes o reclamacions que no s'hagin resolt a través de la relació habitual amb la seva oficina. El SAC és un servei independent de les línies comercials i operatives del grup, i el seu funcionament es regeix pel Reglament per a la defensa dels clients i usuaris financers del grup Banc Sabadell. Els clients i usuaris també poden recórrer al Defensor del Client, un organisme independent de l'entitat i competent per resoldre les reclamacions que se li plantegin, tant en primera com en segona instància. Les resolucions d'ambdós serveis són d'obligat compliment per a totes les unitats del banc.

Durant l'exercici de 2018, el SAC ha gestionat 35.445 queixes o reclamacions, un 46,3% menys que l'any anterior. El SAC també presta un servei d'assistència i informació als clients i usuaris en diferents assumptes. El 2018 s'han atès 2.848 peticions d'assistència i informació respecte a les 1.917 de l'exercici anterior.*

G16 Estratègia d'omnicanalitat

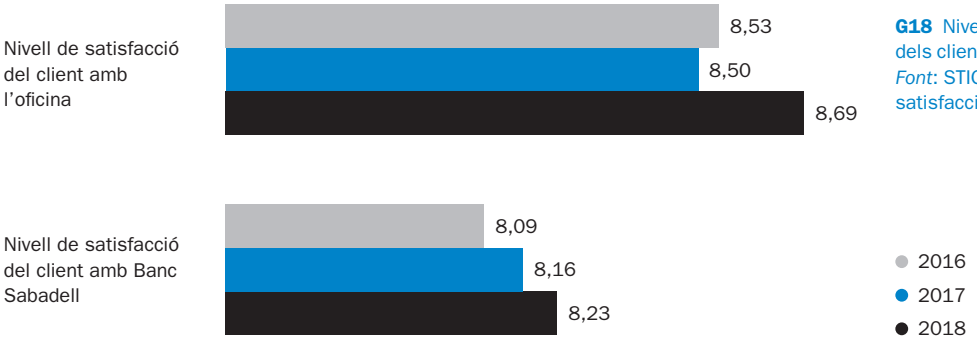

G17 Nivells d'NPS dels clients per segment amb Banc Sabadell
Font: Report Benchmark NPS Accenture

Nota: NPS es basa en la pregunta següent: "En una escala de 0 a 10 on 0 és 'gens probable' i 10 és 'definitivament el recomanaria', en quin grau recomanaria Banc Sabadell a un familiar o amic?" L'NPS és el percentatge de clients que puntuen 9-10 després de restar els que responen entre 0 i 6. Inclou entitats comparables amb el grup. Dades de l'últim mes disponible.

*** Vegeu-ne més detall en la nota 42 dels comptes anuals consolidats de 2018.**

G18 Nivells de satisfacció dels clients amb Banc Sabadell
Font: STIGA, enquestes de satisfacció de clients

Nota: Dades reportades corresponents al desembre de 2016, desembre de 2017 i desembre de 2018.

Fortaleses BS

Les fortaleses del grup Banc Sabadell s'expliquen al llarg de l'Informe anual en diferents capítols, a excepció de les que es detallen a continuació i es marquen amb un asterisc (*).

- **Organització per negocis***
- **Estratègia multimarca i multicanal***
- **Tecnologia d'última generació i innovació***
- **Qualitat del servei***
- **Focus en empreses i banca personal**
- **Entitat de referència en el negoci internacional**
- **Estricta gestió del capital i del risc**
- **Govern corporatiu definit i transparent**

Organització per negocis

El negoci bancari del banc agrupa les unitats de negoci següents.

Banca Comercial

Banca Comercial centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes i negocis; particulars –banca privada, banca personal i banca *retail*–, no residents i col·lectius professionals. El seu grau d'especialització li permet prestar una atenció personalitzada als seus clients en funció de les seves necessitats, ja sigui a través de l'expert personal de la seva xarxa d'oficines o mitjançant els canals habilitats a fi de facilitar la relació i l'operativitat a distància.

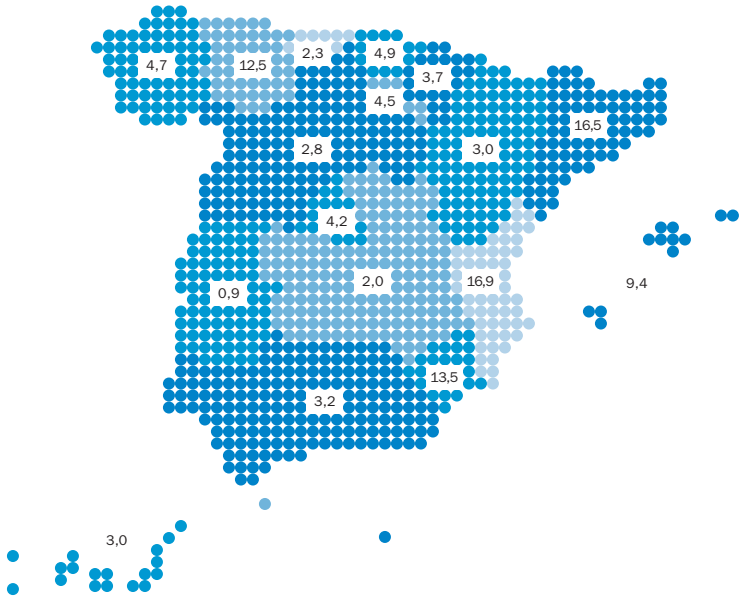
Ofereix productes tant d'inversió com d'estalvi (G19 i G20). En inversió destaca la comercialització de préstecs, amb i sense garantia hipotecària, crèdits i finançament del circulant. Pel que fa a l'estalvi, els productes principals són els dipòsits (vista i termini), fons d'inversió, assegurances d'estalvi i plans de pensions.

També cal destacar els productes d'assegurances de protecció i mitjans de pagament, com les targetes de crèdit i l'emissió de transferències, entre d'altres.

G19 Quota de negoci per comunitat autònoma

Quota a Espanya de Banc Sabadell

7,9%

Dades en percentatge al setembre de 2018.
Nota: La quota d'Astúries també inclou Lleó.

Mercats i Banca Privada

Materialitzant una transformació cap a un model de relació amb els clients desenvolupat en la multicanalitat, amb base tant en la relació personalitzada i directa com en les alternatives d'atenció comercial a distància, s'ofereixen als clients solucions integrals amb una oferta global de productes i serveis. D'aquesta manera, s'analitzen les necessitats particulars dels nostres clients que requereixen un servei i una atenció especialitzats i a mida, compaginant el valor de l'assessorament en banca privada amb la solidesa financera i capacitat de producte d'un banc universal.

Així doncs, es proposa un servei amb vocació d'alt valor afegit i qualitat reconeguda en el disseny i la gestió de productes d'estalvi i inversió, cosa que permet oferir des de l'anàlisi de les alternatives més eficients d'inversió, l'assessorament i l'execució en els mercats, fins a la gestió activa del patrimoni i la seva custòdia.

Negoci bancari Regne Unit (TSB)

La franquícia de TSB comprèn el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit, que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, targetes i hipoteques.

Corporate and Investment Banking

Ofereix tot tipus de serveis bancaris i financers, des dels més complexos i especialitzats per a grans corporacions i institucions financeres (com operacions de *project finance* i tresoreria), amb un enfocament d'oferta global de productes i serveis de banca transaccional que puguin necessitar professionals i empreses de qualsevol mida, fins a productes específicament dissenyats per a banca privada i particulars en qualsevol de les geografies que atén.

Altres geografies

La unitat de negoci Altres geografies està integrada principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de banca corporativa, banca privada i banca comercial.

Transformació d'Actius

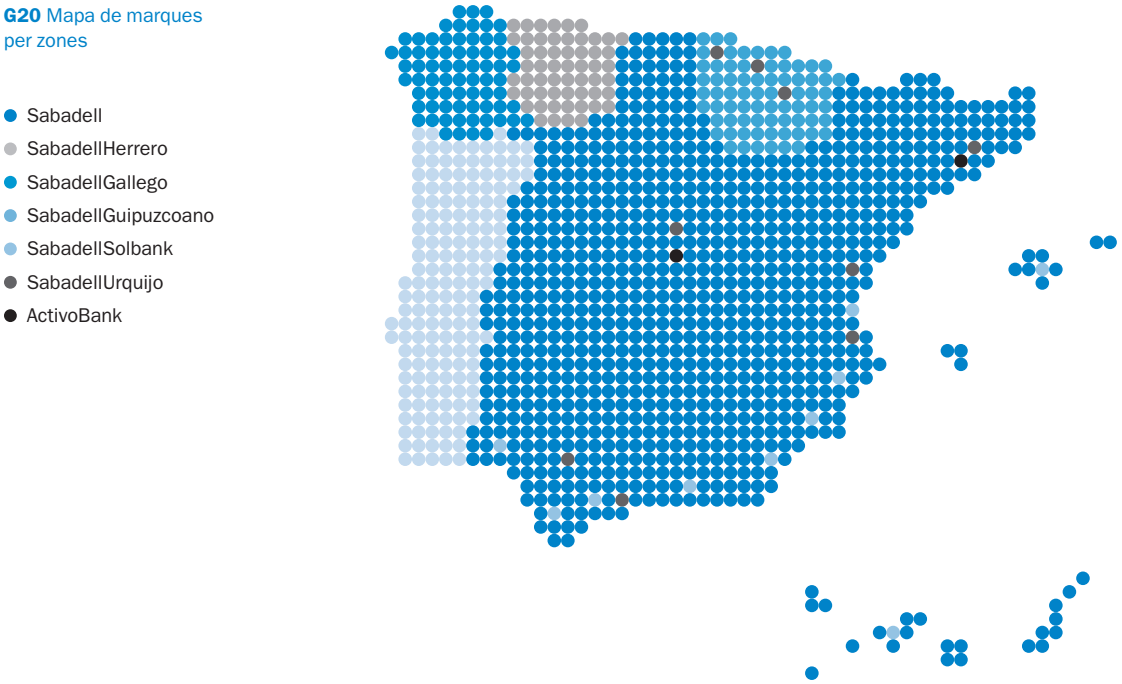
Gestiona de manera transversal el risc irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia de societats immobiliàries del grup, incloent-hi Solvia. Pel que fa al risc irregular i l'exposició immobiliària, la unitat es focalitza a desenvolupar l'estratègia de transformació d'actius i a integrar la visió global del balanç immobiliari del grup amb l'objectiu de maximitzar-ne el valor.

Estratègia multimarca

L'entitat opera amb el distintiu de la marca Sabadell, incorporant en certs territoris d'origen la marca identificativa del territori (T4).

Banc Sabadell és una entitat de referència en el negoci internacional. Amb una oferta especialitzada i una proposta de valor eficaç, Banc Sabadell està present en places estratègiques i col·labora amb organismes promotors de comerç exterior, de manera que dona suport al client en el desenvolupament i creixement de la seva activitat internacional.

G20 Mapa de marques per zones

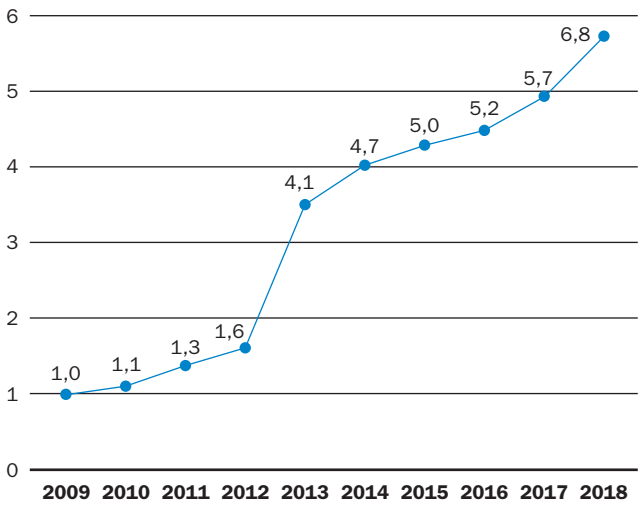
T4 Marques amb què opera Banc Sabadell en la geografia nacional

Sabadell	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: tot Espanya, excepte territoris de la resta de marques
SabadellGuipuzcoano	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: País Basc, Navarra i La Rioja
SabadellHerrero	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: Astúries i Lleó
SabadellSolbank	— Banca comercial per a particulars europeus residents en zones turístiques d'Espanya — Cobertura: zones de la costa mediterrània i illes
SabadellUrquijo Banca Privada	— Banca Privada. Fusió de Sabadell Banca Privada i Banco Urquijo — Cobertura: tot Espanya, banca comercial i banca d'empreses
SabadellGallego	— Banca comercial i banca d'empreses — Cobertura: Galícia
ActivoBank	— Banca comercial — Centres a Madrid i Barcelona

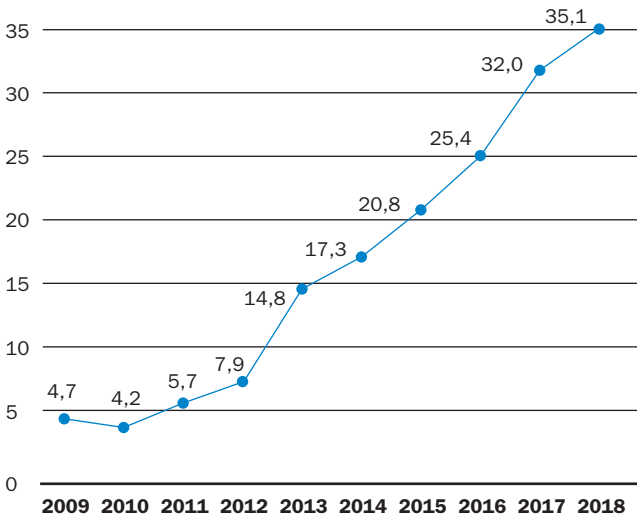
Indicadors de percepció de marca BS

Durant l'any 2018, el banc ha prosseguit amb èxit la política d'elevar la notorietat de la seva marca, necessària per incrementar la capacitat de creixement en el mercat detallista del nostre país, amb l'objectiu d'arribar a equiparar el seu nivell de coneixement al d'altres competidors rellevants. Així, la notorietat de la marca Sabadell ha passat en sis anys de l'1,6% al 6,8% en termes *top of mind* (+325%) i del 7,9% al 35,1% en termes de notorietat total (+344%), de manera que ocupa ja el cinquè lloc entre les entitats financeres espanyoles, segons dades de l'enquesta anual FRS Inmark, de referència en el sector (G21 i G22).

G21 Notorietat *top of mind*
Font: FRS Inmark

G22 Notorietat total
Font: FRS Inmark

Campanyes publicitàries i accions per reforçar la imatge del banc el 2018

El 2018, el banc ha continuat amb el codi publicitari que el caracteritza i permet diferenciar-lo tant de la competència com de la resta d'anunciants dins dels blocs publicitaris.

A més, s'opta per una evolució del model de comunicació i de presència en mitjans massius, passant d'aparicions puntuals i estacionals en el temps a una presència més continuada a través d'acords i patrocinis en mitjans afins al *target*.

Les marques afronten un repte cada vegada més complex: connectar amb la seva audiència i fer-ho de manera rellevant, diferenciant-se de la competència.

"Futurs" ha estat la proposta de comunicació de Banc Sabadell durant el 2018 per afrontar aquest repte. El banc ha fet un pas més enllà en la seva estratègia de comunicació i ha passat d'anunciant a emissor de contingut útil per a un client a qui situa en el centre de tot.

Una nova manera d'acostar-nos a les persones amb un ambiciós i valent plantejament estratègic. Una línia editorial comercial.

"Futurs" parteix de la premissa que el futur no està escrit, no és únic. Que hi ha tants futurs com persones. Opcions i decisions que sovint conflueixen amb moments vitals i necessitats financeres.

L'eix vertebrador de l'estratègia de tot l'any han estat els debats en directe sobre temes actuals i d'interès que afecten el dia a dia de les persones i la seva economia.

S'han fet un total de tres directes repartits durant l'any, que, a través d'una acurada producció televisiva, van comptar amb la participació de personatges com l'actriu Aitana Sánchez-Gijón o el tennista Rafa Nadal, que oferien notorietat, així com personatges experts en els diferents temes que es van tractar com Gustavo de Elorza (màster en educació), Patrícia Soley-Beltran (sociòloga i antropòloga) o Miguel Pita (doctor en genètica i biologia molecular), entre d'altres.

El primer debat, en què es va parlar sobre la convivència i la família, va tenir lloc el 3 de maig, i els avantatges del Compte Expansió exemplificaven la resposta i adaptabilitat que el banc ofereix per organitzar l'economia domèstica als diferents tipus o models de família.

El segon debat, el 14 de juny, va tractar sobre l'educació, i la proposta de valor del banc es va centrar en diferents fórmules de finançament per ajudar a cobrir les necessitats de formació personal o familiar.

El 20 de setembre, amb l'emissió de l'últim debat de l'any, que tractava sobre les diferents possibilitats de futur i de què poden dependre, es reforçava el posicionament expert de l'entitat en l'assessorament i ajuda per a la construcció d'aquests diferents futurs individuals a través de l'estalvi periòdic i adaptat a cada persona, situació i moment.

FUT
ENTRE EL N.1
NO HI HA DU
D'ESTALVI

I tu tens la teva. Tan
amb el teu gestor, des

URS:
I EL N.1620
ES MANERES
AR IGUALS
fàcil com planificar-la
s de 30 euros al mes.

Estratègia multicanal

L'any 2018 ha estat el primer any del Pla director 2020, un dels objectius del qual ha estat abordar la transformació efectiva del negoci actual, rendibilitzant les capacitats construïdes en els anys anteriors i les que s'han posat en marxa en el transcurs d'aquest exercici.

Aquesta transformació es tradueix en una millora de l'experiència de client, en què Banc Sabadell s'ha adaptat als nous hàbits de consum dels clients a través del lliurament d'un servei de qualitat, així com en una millora de la productivitat i de l'eficiència gràcies a la implantació de nous models de relació que fan que Banc Sabadell sigui diferencial. A més, la millora de processos més simples, àgils i industrialitzats garanteix en tot moment l'objectiu de mantenir relacions a llarg termini.

Durant el 2018 s'han impulsat els models d'atenció adaptats a les necessitats de cada un dels segments de clients –empreses, banca personal, negocis i *retail*– i s'ha arribat a un nivell de satisfacció per part dels clients que s'ha situat en nivells històrics, protegint els moments més rellevants en la relació amb el client i amb més proactivitat i especialització en els equips de Banc Sabadell. En aquest sentit, s'han incorporat les figures del director de negocis i de l'especialista digital per a empreses.

S'han desenvolupat nous models de propensió amb què el banc s'anticipa a les necessitats dels clients, ja sigui a través de la relació d'aquest amb les oficines o a través dels diferents canals que el banc posa a la seva disposició. S'ha tancat l'exercici amb 80 esdeveniments en producció que han permès contactar amb els clients en més de 19 milions d'ocasions.

Aquest impuls comercial s'ha acompanyat amb noves capacitats digitals que permeten al client relacionar-se amb el banc d'una manera més senzilla, i ha donat com a resultat, entre d'altres, un increment de contractació de préstecs al consum del 39% o l'increment d'operativa en canals alternatius a l'oficina del 25%.

La simplificació i millora de processos operatius ha estat un altre dels focus d'enguany, i s'han abordat els que presenten més criticitat per al client, com ara el procés hipotecari i l'alta de client i compte. A més, s'ha implantat una nova eina de gestió de queixes que permet tenir un coneixement/diagnòstic detallat i continuat de la percepció del client en les seves interaccions amb el banc.

Xarxa d'oficines

En la taula T5 es presenta la xarxa nacional d'oficines. Incloent-hi les 592 oficines que configuren la xarxa internacional, el grup totalitza 2.457 oficines al tancament de 2018.

T5 Nombre d'oficines per comunitat autònoma

Comunitat	Oficines	Comunitat	Oficines
Andalusia	130	C. Valenciana	326
Aragó	31	Extremadura	6
Astúries	109	Galícia	109
Balears	56	La Rioja	8
Canàries	31	Madrid	183
Cantàbria	5	Múrcia	126
Castella - la Manxa	23	Navarra	15
Castella i Lleó	59	País Basc	92
Catalunya	556	Ceuta i Melilla	2

Xarxa de caixers

El parc de dispositius de la xarxa d'autoservei del grup a Espanya al desembre de 2018 és de 2.924 caixers i 344 actualitzadors de llibreta. Aquest nombre és inferior al del tancament de 2017 (2.954 caixers i 345 actualitzadors de llibreta al desembre de 2017).

El nombre de transaccions el 2018 ha baixat lleugerament en un 0,7% i ha estat de 112 milions d'operacions.

Respecte al suport amb què es fan les operacions, l'ús de les targetes i llibretes és d'un 67,2% i un 32,8%, respectivament. La tipologia de transacció més freqüent és el reintegrament d'efectiu (un 62% de les operacions) i el segueixen l'actualització de llibreta, els ingressos d'efectiu i les consultes de saldo.

Durant l'any 2018, s'han centrat els esforços a seguir millorant la disponibilitat del parc i l'experiència de client, que ha obtingut una mitjana del 8,1.

Com a novetat, aquest any s'ha dut a terme el desenvolupament de la targeta Sabadell Cash In, que permet efectuar operativa d'ingrés als negocis amb molt efectiu de manera més àgil. A més, s'han preparat els caixers per al compliment de la futura normativa europea sobre detecció i retenció de bitllets falsos.

BS Online

Malgrat totes les dades de creixement i ús del mòbil, BS Online no redueix el seu nombre de visites i ús respecte del 2017. El trànsit i la freqüència d'ús es mantenen alts, amb una prevalença d'ús operatiu i transaccional sobretot en el segment d'empreses.

El nombre de transaccions que es fan a través de BS Online continua creixent: en el segment empresa, les operacions de *servicing* han crescut un 7% respecte a l'any passat.

Al llarg de l'any 2018, s'ha posat un focus especial a millorar i facilitar l'operativa i l'ús de clients del segment empresa. Així, s'han llançat diversos projectes de reducció de fricció i augment del lliurament de valor al client, entre els quals van destacar les millores en el *login*, facilitar el fet de trobar operatives a través d'un cercador, així com presentar les operatives més utilitzades per cada usuari.

Al seu torn, s'han anat fent optimitzacions de processos operatius *online* molt usats com les transferències, la generació de fitxers o l'ús de *confirming* i avals.

Increment de les operacions de *servicing*

+7%

Sabadell Mòbil

L'evolució d'usuaris de Sabadell Mòbil (BSM) segueix en constant creixement, de 2 a 2,4 milions d'usuaris. L'app compta com a únic canal digital de relació amb el banc per a gairebé el 40% dels clients digitals (G23).

A més de les creixents volumetries de descàrrega i preferència, la freqüència d'ús es continua elevant fins a la mitjana de 22 vegades al mes.

Les dades d'ús de *servicing* i transacció de la cadena no deixen d'incrementar-se, sobretot en operatives recurrents i operacions de finançament al consum.

Seguint amb l'objectiu de lliurament d'utilitat al client, s'han anat incrementant les funcionalitats de l'app al llarg del 2018. S'ha posat a disposició dels clients el servei de transferències immediates, que ha aconseguit una forta adopció per part dels usuaris. A més, d'acord amb les dades d'analítica d'ús, es va optimitzar el procés de transferències i es va facilitar la recuperació de transferències i de beneficiaris tant per a clients particulars com per a empreses.

En matèria de finançament al consum s'han anat automatitzant i optimitzant els processos de petició i disposició de crèdits i crèdits preaprovats. Amb això s'ha aconseguit que l'app pesi en més del 80% de les contractacions.

Seguint amb la línia de treball al voltant de facilitar el fraccionament de pagaments per targeta de crèdit i dèbit, s'ha integrat l'opció de fraccionament directament en els tiquets de pagament que l'aplicació mostra després de cada pagament, de manera que s'augmenta el nivell de coneixement i ús del servei.

Al setembre, emmarcat en el projecte de millora d'experiència de client i ergonomia de l'aplicació, s'ha renovat la pantalla d'inici i posició global del client. Això ha permès –sense minvar la facilitat de visualització del total d'informació de saldos en una única pantalla– reduir el nombre de clics per entrar a les seccions secundàries i fer aflorar l'operativa més freqüent en un primer nivell, cosa que en facilita l'ús. Al seu torn, permet preparar la pantalla d'inici per seguir creixent en funcionalitats, així com l'agregació d'informació d'altres bancs per part dels usuaris.

Finalment, l'ús del servei Instant Money, que permet recollir diners sense targeta en qualsevol dels caixers de la xarxa, es multiplica per 4 amb una taxa de repetició intramensual del 50%.

Sabadell Wallet

L'any 2018 marca una fita en la transformació digital de Banc Sabadell: a mitjans d'any se supera el llindar del 50% de clients digitals i es tanca l'any guanyant 2 punts percentuals fins a arribar al 52%, afegint-hi les dades de visites i ús de la banca *online*, especialment a les solucions de l'app mòbil. BSM i BS Wallet mantenen un creixement de dos dígits sense un retrocés del canal web.

Per a l'app Sabadell Wallet, l'any 2018 ha estat fortament marcat pel llançament d'Apple Pay, amb una tracció d'usuaris i ús molt notoris.

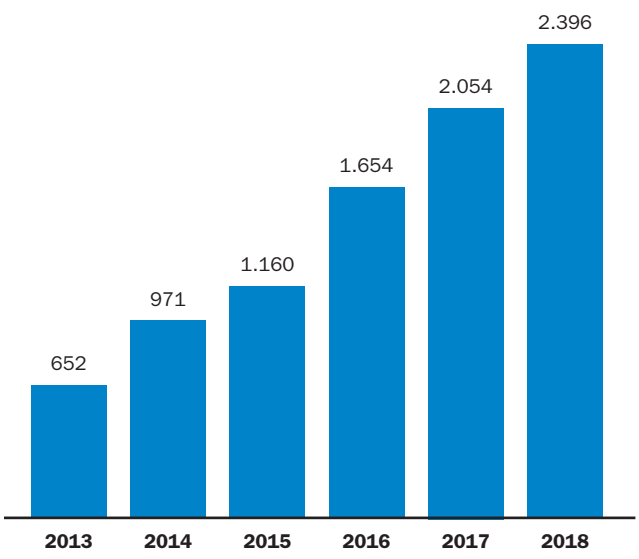
Al seu torn, l'app, que segueix millorant el seu procés d'*enrolment* i usabilitat, recull un increment global dels nivells d'adopció, d'ús i de repetició per part dels clients.

Sumat al servei de pagament per mòbil, l'adopció de serveis d'enviament de diners de mòbil a mòbil (Bizum) es multiplica per 2 i supera les 500.000 transaccions.

Oficina Directa

Durant l'any 2018, s'han incrementat els contactes a l'Oficina Directa en més d'un 17% respecte als que es van registrar el 2017, i s'han assolit els 4,5 milions de contactes. Els canals d'atenció que han experimentat més creixement durant aquest any han estat el telefònic, el correu electrònic i les xarxes socials. Les consultes telefòniques representen el 70% dels canals, per sobre dels contactes pel canal correu electrònic, el xat i les xarxes socials. En el gràfic G24 s'informa dels increments per tipus de canal.

G23 Evolució de clients actius a Sabadell Mòbil (en milers d'usuaris)

x 4 en 5 anys

#clients actius de Sabadell Mòbil

Quant als nivells de servei, la ràtio SLA (*service level agreement*) en atenció telefònica es va posicionar per sobre del 94,0%, seguida per un SLA al xat del 92,1% i un SLA al canal correu electrònic del 93,1%. En les xarxes socials es van rebre més de 396.000 mencions, el nivell d'interaccions va superar les 184.000, i l'SLA va ser del 96,9%.

Els increments de volumetries durant el 2018 estan motivats per:

— S'ha implementat Apple Pay, la forma de pagament per als clients amb terminals telefònics amb sistema operatiu iOS.
— Entrada en vigor de la nova Directiva MiFID II, que pretén canviar les regles d'aquest mercat de cara a fomentar la transparència per part de les entitats comercialitzadores d'aquest tipus de productes financers i de les firmes d'assessoria financera.
— S'ha implantat el nou Reglament general de protecció de dades (RGDP), que requereix que els clients atorguin expressament el consentiment per al tractament comercial de les seves dades personals.
— S'ha incorporat el servei de xat proactiu per al segment empreses.

Xarxes socials

Des d'inicis de l'any 2010, Banc Sabadell participa en espais de conversa social a Internet a través de les xarxes socials més populars amb els objectius de donar excel·lència en el servei, difusió de les activitats de la companyia i exploració de nous espais de conversa.

Les xarxes socials són un dels principals canals en la relació amb els nostres clients, tant per gestionar consultes bancàries com per a la difusió de missatges institucionals, de negoci, campanyes de màrqueting o merament d'interès general. Darrere d'aquests canals, hi ha un gran equip de professionals que s'esforcen dia a dia per resoldre de la manera més ràpida possible els dubtes dels clients o potencials clients.

El seu ús es multiplica de manera exponencial, i és prioritat del banc potenciar-hi la seva presència. A finals del 2011, atesa la demanda i la necessitat d'atendre tots els clients de qualsevol lloc del món, es va implantar el servei de 24x7.

Actualment i de forma mensual, es recullen entre 50.000 i 120.000 missatges que esmenten l'entitat per alguna de les xarxes socials.

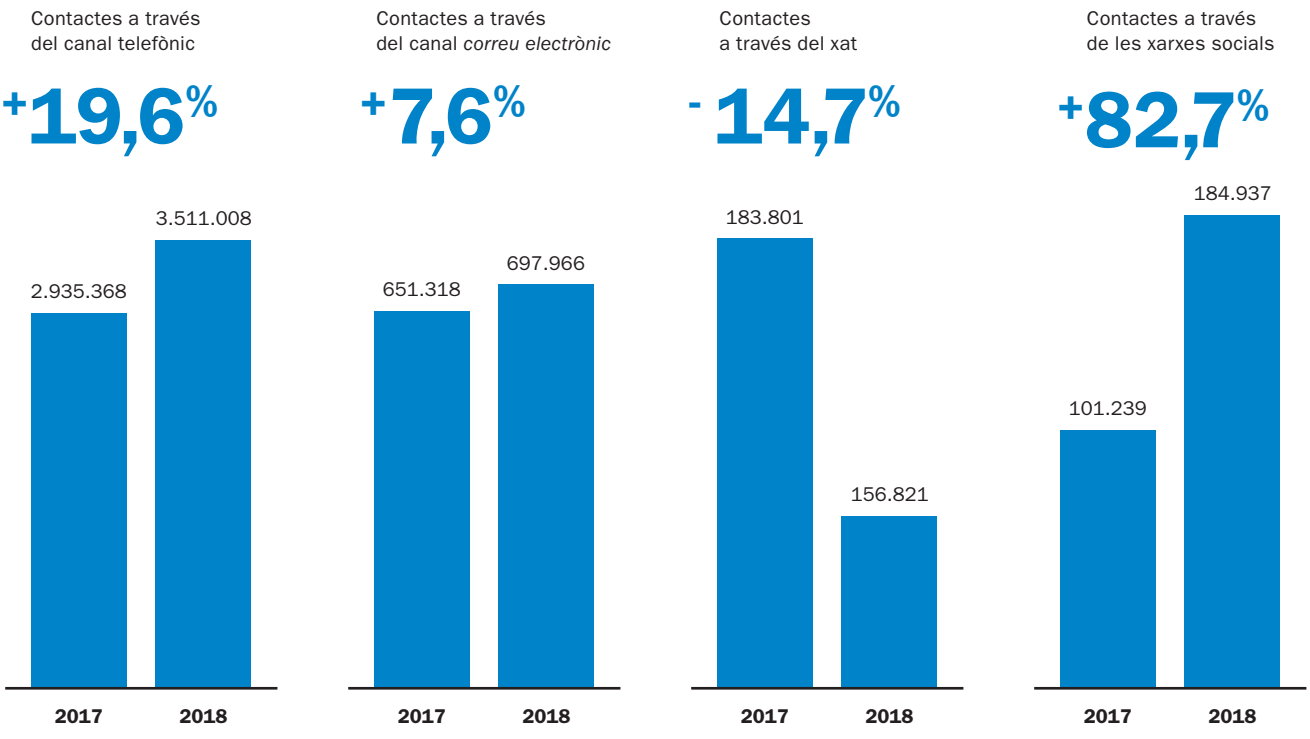
Des dels inicis fins a avui dia, Banc Sabadell té una audiència de més de 500.000 usuaris.

Una de les claus de l'èxit rau en la creació de contingut propi de manera constant. A través de les xarxes socials, s'han difós i retransmès un gran nombre d'esdeveniments, tant institucionals com esdeveniments patrocinats o bé amb participació activa.

En són una mostra les presentacions de resultats, la Junta d'Accionistes, Barcelona Open Banc Sabadell Conde de Godó, les converses amb Rafa Nadal, la cimera de *startups* al Mobile World Congress, 4YFN i una interminable llista.

Banc Sabadell monitora i escolta de manera activa totes les xarxes socials. Analitzant les tendències, les audiències, i sobre la base d'aquestes anàlisis, elabora una estratègia de presència i contingut. Els dos últims anys, l'entitat ha guanyat presència en canals amb un gran creixement com Instagram i el compte de Twitter del *hub* de negocis digitals (@InnoCells). Adaptant-se a la creixent demanda d'atenció en canals digitals, ha obert un perfil de Twitter exclusiu per a consultes de clients i potencials clients (@Sabadell_Help).

G24 Contactes per tipus de canal

Know-how digital i nous models de negoci (InnoCells)

InnoCells, el *hub* de negocis digitals i *corporate venture arm* de Banc Sabadell

InnoCells és el *hub* de negocis digitals i *corporate venture arm* de Banc Sabadell. Es posiciona com l'evolució natural de la contínua aposta de l'entitat per la seva transformació digital i comercial per tal d'oferir el millor servei als seus clients.

Banc Sabadell uneix en InnoCells l'agilitat i la innovació de l'ecosistema digital amb l'experiència i la trajectòria de l'entitat: un ampli coneixement dels seus clients, una marca sòlida basada en el servei i la proximitat al món emprenedor, entre d'altres.

L'activitat d'InnoCells dota el grup d'avantatge competitiu, a més d'accelerar la seva transformació i la consecució de la seva visió estratègica nodrint-se de l'ecosistema extern. El *hub* té com a objectiu ampliar la cadena de valor mitjançant la identificació de noves línies de negoci per anticipar-se a les necessitats dels clients i ocupar-se'n a través d'una oferta completa amb visió *end-to-end*.

InnoCells se suma a l'ecosistema d'emprenedoria de l'entitat, format per BStartup, programa destinat a donar suport als emprenedors en fases inicials, i Sabadell Venture Capital, enfocat a companyies que busquen potenciar el seu creixement mitjançant rondes d'inversió A o B.

Estratègia digital, *hub* de *know-how*

InnoCells lidera la reflexió estratègica del grup en matèria digital, actuant com a *hub* de *know-how* amb un ampli coneixement de l'ecosistema mitjançant l'anàlisi de nous segments (generacions digitals), nous models de negoci i relació i nou coneixement (dades), fet que es tradueix en noves propostes de valor (perspectiva del consumidor i *data-first models*).

La integració de la funció estratègica a InnoCells és clau per assegurar l'alineació amb les necessitats del grup i, al seu torn, és prou àgil per anticipar-se als moviments del mercat, que es troba en constant evolució.

Així mateix, constitueix un element d'avantatge competitiu del model, alhora que assegura la centralitat estratègica dels projectes en coordinació amb els equips de *business building* i inversions estratègiques.

Business building, creació i impuls de nous negocis

El *hub* actua com a *business builder*, amb un model totalment flexible, mitjançant la creació i l'impuls de negocis digitals al voltant d'àrees d'interès estratègic per al grup Banc Sabadell.

Amb aquest objectiu, InnoCells posa a disposició de l'ecosistema emprenedor els actius estratègics i les capacitats de l'entitat per impulsar i accelerar el desenvolupament de noves iniciatives.

Inversions estratègiques

InnoCells, com a *corporate venture arm*, porta a terme inversions estratègiques de caràcter digital i tecnològic, que aproximen noves capacitats.

El *hub* porta a terme inversions directes de caràcter minoritari per acostar-se a noves capacitats, talent, coneixement i tecnologia que assegurin el canvi continu en el grup. A més, executa adquisicions (digital M&A) per tal d'incorporar models de negoci provats i capacitats *core* en un *time-to-market* reduït. Així mateix, InnoCells efectua inversions indirectes en fons de tercers com a mitjà de posicionament estratègic i accés a *deal flow*.

Cal afegir que InnoCells ha consolidat un model de capa d'aprofitament que maximitza el retorn de les inversions, el seu encaix estratègic i la relació de l'ecosistema emprenedor amb el grup mitjançant l'establiment de *partnerships* i la compartició de coneixement, entre d'altres.

De moment, les inversions es focalitzen a Europa, Israel, els Estats Units i Mèxic.

Cartera

Al setembre de 2017, InnoCells va coliderar la seva primera inversió a Bud, el proveïdor tecnològic del Regne Unit que ofereix a les entitats financeres una plataforma per accelerar la seva transformació digital i evolucionar cap a models de plataforma (PSD2). Al gener de 2019, el *hub* va reafirmar la seva aposta per Bud en una ronda de 20 milions de dòlars.

Al febrer de 2018, InnoCells va liderar una ronda d'inversió en la *startup* espanyola Biometric Vox, que ofereix solucions d'autenticació i firma electrònica avançada a través de biometria vocal.

El vehicle de *corporate venturing* va adquirir al juny Instant Credit, una *startup* espanyola que ofereix finançament instantani en el punt de venda físic i digital (*e-commerce*). Al juliol, el *hub* va invertir 7,5 milions d'euros en el fons hispanoisraelià de capital de risc Cardumen Capital.

Al setembre de 2018, InnoCells va entrar amb una inversió de 5 milions d'euros en el capital d'Antai Venture Builder. A l'octubre, el vehicle va adquirir la plataforma de pagament *online* PAYTPV, i al novembre va invertir en el fons tecnològic nord-americà Base10. Al desembre, el *corporate venture arm* va entrar al mercat mexicà amb una inversió en la plataforma de pagaments digitals UnDosTres.

Qualitat del servei

Per a Banc Sabadell, la qualitat no és una opció estratègica, sinó una manera d'entendre i fer la seva activitat, tant des de la perspectiva del valor lliurat als seus grups d'interès com en l'execució de tots i cada un dels processos en què s'articula aquesta activitat. Aquesta orientació natural cap a l'excel·lència l'ajuda a enfortir les seves capacitats en totes les àrees de gestió, de manera que converteix les amenaces en fortaleses i els reptes en oportunitats de futur.

Per això, el banc avalua la seva activitat d'acord amb els estàndards i els models existents, per assegurar l'adequació dels enfocaments de gestió i per fixar nous objectius de millora des de l'autocrítica permanent.

El *benchmark* de mercat EQUOS RCB, que la consultora independent STIGA ha realitzat durant els últims dotze anys, mostra el resultat de tots els esforços que Banc Sabadell ha dut a terme: l'entitat se situa per sobre de la mitjana del *peer group* (+0,77) i del sector (+0,97), i ocupa la primera posició del rànquing del *peer group*, de manera que és líder en actuació comercial, aspecte amb més rellevància de l'estudi (G25).

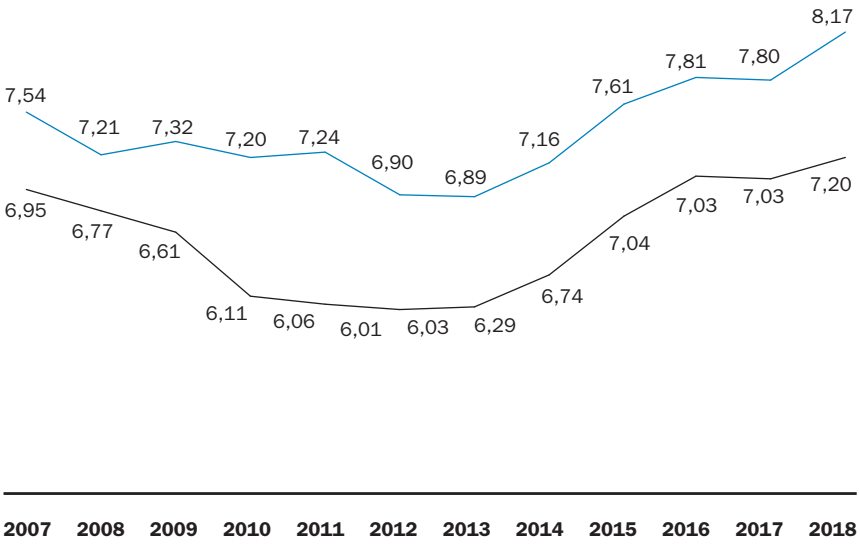
El referent principal per a la comparació i millora de les pràctiques de gestió és el model de l'European Foundation for Quality Management (EFQM), sota el qual el banc se sotmet a avaluacions independents cada dos anys. En l'avaluació de novembre de 2018, es va renovar el Segell d'Or a l'Excel·lència en Gestió (+500), i es van superar els 700 punts d'aquest exigent model. Seguim en nivells molt elevats, que ja vam destacar el 2014 i el 2016, i és l'única entitat financera que ha superat aquesta puntuació d'aquest exigent model EFQM.

A més a més, Banc Sabadell continua sent l'única entitat de crèdit espanyola amb el 100% de la seva activitat financera certificada sota la ISO, la qual cosa demostra la seva orientació al client i el rigor en la gestió dels processos. El 2018, Banc Sabadell ha renovat el certificat ISO 9001.

El banc disposa del distintiu Madrid Excelente, renovat aquest any 2018 per tres anys més, després de superar l'avaluació satisfactòriament.

Les diferents actuacions del pla comercial que s'han dut a terme han donat els seus fruits, i les valoracions dels clients han constatat la millora en la qualitat del servei, tant respecte a la mitjana del sector com en termes absoluts.

Banc Sabadell continua mantenint el seu diferencial de qualitat respecte al sector.

G25 Nivell de qualitat del servei Evolució de l'índex de qualitat de Banc Sabadell respecte al sector

Font: EQUOS, STIGA, Estudi de qualitat de xarxes bancàries.
Dades de 2018 reportades amb el perímetre la data de tancament de cada any.

Certificacions de qualitat

MONITOR EMPRESARIAL DE REPUTACIÓ CORPORATIVA

IGUALTAT A L'EMPRESA

MADRID EXCELENTE

CERTIFICACIÓ ISO 14001

CERTIFICACIÓ ISO 9001

EXCEL·LÈNCIA EUROPEA EFQM

Informació no financera i diversitat

Banc Sabadell desenvolupa el seu negoci de forma ètica i responsable, orientant el seu compromís amb la societat per tal que l'activitat impacti de manera positiva en les persones i el medi ambient. Són totes les persones que integren l'organització qui apliquen els principis i les polítiques de responsabilitat social corporativa, a més de garantir la qualitat i transparència en el servei al client.

A més de complir amb les normes aplicables, Banc Sabadell disposa d'un conjunt de polítiques, normes internes i codis de conducta que garanteixen aquest comportament ètic i responsable en tota l'organització i arriben a tota l'activitat del grup. El banc compta amb els instruments necessaris per mesurar el resultat d'aquestes polítiques, els principals riscos i l'establiment de mesures de correcció, si cal. Banc Sabadell té constituït un Comitè d'Ètica Corporativa, en què es reporten els temes de responsabilitat social corporativa, i un Comitè de Responsabilitat Corporativa, de caràcter transversal a tota l'organització, amb participació de les diferents unitats amb responsabilitat en aspectes d'aquestes matèries, que coordina totes les actuacions de l'organització.

Des de l'any 2003, Banc Sabadell ha publicat un informe de totes les actuacions, polítiques i iniciatives que, més enllà de la seva missió principal en tant que proveïdor de productes i serveis financers, constitueixen el desenvolupament responsable del negoci, el seu compromís amb els diferents grups d'interès, amb el medi ambient i la societat en tots els territoris on desenvolupa la seva activitat.

En l'exercici 2018, el banc ha elaborat un estat d'informació no financera que dona compliment a la Llei 11/2018, de 28 de desembre, per la qual es modifica el Codi de comerç en els seus articles 44 i 49 en matèria d'informació no financera i diversitat. La versió completa de l'estat d'informació no financera forma part de l'informe de gestió consolidat de l'exercici 2018 del grup Banc Sabadell i s'hi annexa com un document separat. Així mateix, se sotmet a la Junta General com a punt separat de l'ordre del dia.

Informació sobre qüestions ambientals

Banc Sabadell defineix en la seva política de responsabilitat social corporativa aprovada pel Consell d'Administració el 2003, i d'una manera més concreta en la seva política de medi ambient aprovada pel Consell d'Administració el 2009, el marc del seu compromís amb la sostenibilitat ambiental i la lluita contra el canvi climàtic. Aquest marc se centra a minimitzar els impactes ambientals dels processos, instal·lacions i serveis inherents a l'activitat, a gestionar adequadament els riscos i les oportunitats relatives al negoci, i també a promoure el compromís amb el medi ambient de les persones amb què el banc es relaciona.

Contaminació

Banc Sabadell és signant del Carbon Disclosure Project i assumeix així el compromís de lluita contra el canvi climàtic. El 2015 es va establir un nou objectiu de reducció del 3% de les emissions de CO_2 a Espanya per al cicle 2015-2020. En aquest sentit, el banc implanta cada any mesures d'eficiència energètica tant en les seves instal·lacions com en els seus serveis. Aquestes mesures prenen especial rellevància pel que fa a la contractació d'energia amb garantia d'origen renovable, que ha permès assolir una reducció d'emissions d'abast 2 del 99,85% a Espanya respecte al 2014.

Economia circular i prevenció i gestió de residus

En totes les instal·lacions del grup a Espanya, el residu de paper es gestiona com a documentació confidencial que cal destruir, i posteriorment se'n recicla el 100% a través de gestors autoritzats de residus. Els centres corporatius i les oficines disposen de recollida selectiva d'envasos, matèria orgànica i piles. L'entitat duu a terme amb Ricoh i amb el programa d'HP Planet Partners la recollida i reutilització de tòners usats, i gestiona els seus residus tecnològics a través de gestors autoritzats.

Ús sostenible dels recursos

Pel que fa a la infraestructura pròpia, Banc Sabadell disposa d'un sistema de gestió ambiental que segueix l'estàndard mundial ISO 14001 i amb el qual s'han certificat sis seus corporatives a Espanya.

A fi de reduir el seu consum energètic, Banc Sabadell també desenvolupa mesures de millora contínua d'ecoeficiència en les seves instal·lacions i processos.

En l'exercici 2018, el consum d'energia elèctrica a Espanya ha arribat als 81.962 MWh (respecte als 82.824 MWh l'any anterior) amb un 99,96% d'origen renovable, majoritàriament a través de Nexus Renovables. Prenent com a any base el 2014, s'ha assolit una reducció del 99,85% d'emissions de CO_2 en el consum elèctric (abast 2).

Així mateix, Banc Sabadell treballa per minimitzar el consum de recursos (aigua i paper). En aquesta línia, cal destacar que des de juliol de 2018 s'ha ampliat l'ús exclusiu del paper reciclat a tota la xarxa d'oficines, cosa que ha permès augmentar-ne l'ús, que ha passat del 9% al 52%.

Canvi climàtic

El 2018, s'ha creat un Grup de Treball de Risc de canvi climàtic amb l'objectiu de preparar la implementació del TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures).

D'altra banda, el banc ha adoptat mesures per fomentar la reducció d'emissions de CO_2 a través de la seva oferta comercial de productes. En l'àmbit del rènting s'ha ampliat la gamma de vehicles sostenibles (amb emissió inferior o igual a 120 grams de CO_2/km), que ha arribat al 78% de la flota viva i amb una oferta permanent de vehicles ECO.

Altres informacions sobre qüestions ambientals

Des de 2011 Banc Sabadell està adherit als Principis de l'Equador, marc voluntari internacional de polítiques, normes i guies que coordina la Corporació Financera Internacional (IFC), agència que depèn del Banc Mundial, que té per objecte determinar, avaluar i gestionar els riscos ambientals i socials en els projectes de finançament estructurat d'un import superior o igual a 10 milions de dòlars i préstecs corporatius a partir de 100 milions de dòlars. A través d'aquests estàndards, s'efectua una avaluació social i ambiental dels possibles impactes, abordant en determinats casos la minimització, mitigació i compensació adequada, que és revisada per un expert independent.

Durant l'exercici 2018, Banc Sabadell ha firmat 20 projectes que incorporen els Principis de l'Equador, dels quals el 85% correspon a projectes d'energies renovables.

Així mateix, tota la xarxa d'oficines disposa d'informació de suport per a l'avaluació del risc ambiental relacionat amb el sector o l'activitat de les empreses analitzades.

A través de la seva filial Sinia Renovables, Banc Sabadell està desenvolupant un nou cicle inversor (2016-2019) de 150 milions d'euros en capital per a aquest tipus d'actius. La potència atribuïble a la inversió en projectes d'energia renovable duta a terme per Sinia supera el consum elèctric de les nostres oficines i centres corporatius.

Informació sobre qüestions socials i relatives al personal

La política de recursos humans de Banc Sabadell té com a missió donar suport a la transformació de l'organització des de les persones, formant part del dia a dia del negoci i del seu creixement. L'objectiu clau és maximitzar la creació de valor dels professionals que formen part de Banc Sabadell mitjançant el desenvolupament del seu talent, la gestió de les seves expectatives i el màxim aprofitament de les seves capacitats.

Ocupació

El 31 de desembre de 2018, el grup Banc Sabadell compta amb una plantilla de 26.181 empleats, un 56% de dones i més del 98% amb contracte indefinit.

G26 Nombre d'empleats del grup Banc Sabadell

26.181

55,7% **44,3%**

94,1%
van rebre formació durant l'any

Fomentant la igualtat d'oportunitats: Distintiu d'Igualtat en l'Empresa.

Organització del treball, salut i seguretat

La plantilla del banc té a la seva disposició un conjunt de beneficis socials que inclouen reducció de jornada (retribuïda, no retribuïda, per lactància), excedències (per maternitat, per tenir cura de familiars), permisos especials (per estudis, per motius personals, per adopció internacional), ampliació de la llicència per naixement de fill i flexibilitat horària. El 2018 també s'ha continuat avançant en noves mesures de flexibilitat i millora de la conciliació familiar, entre les quals destaquen la possibilitat de comprar dies addicionals de vacances o l'extensió del desplegament del teletreball.

Pel que fa a salut i seguretat, el grup assumeix una política preventiva de millora contínua de les condicions de treball i salut dels empleats del grup. La totalitat del personal del grup i les noves incorporacions reben informació sobre prevenció de riscos laborals i fan la formació obligatòria de seguretat i salut a la feina a través d'un curs *online*. La formació es completa amb publicacions, fitxes d'ergonomia, manuals d'equips de treball, relacionades amb els riscos propis de l'activitat del banc.

Relacions socials

Banc Sabadell disposa de múltiples canals de diàleg entre els diferents nivells de l'organització per tal de facilitar la comunicació interna i fer partícips els empleats del projecte del banc.

La plataforma BS Idea permet als empleats proposar idees de millora en tots els àmbits de l'organització. Tant les idees més votades com les que aporten més valor a l'entitat són analitzades pels responsables dels processos afectats i pel Comitè de Decisió de l'entitat, que decideixen si s'implanten o no. D'altra banda, les idees més votades reben un premi econòmic.

Respecte al diàleg social, Banc Sabadell respecta i garanteix els drets bàsics d'associació i negociació col·lectiva de tots els empleats, de conformitat amb la llei a Espanya.

Formació

Durant l'exercici 2018, el 94,1% dels empleats a Espanya han rebut formació amb un total de 649.316 hores de formació i 614.527 hores a TSB (Regne Unit).

Igualtat

A Banc Sabadell es garanteix la igualtat de gènere i la igualtat d'oportunitats en totes les àrees d'actuació que afecten la plantilla: selecció, formació, promoció i desenvolupament professional, retribució salarial, conciliació de la vida laboral amb la familiar i/o personal, etc.

Aquests principis estan recollits en el Pla d'igualtat, en la política de recursos humans i en el Codi de conducta del grup Banc Sabadell. El banc compta amb una sòlida trajectòria en el disseny de mesures d'igualtat, i posa un especial focus a potenciar el talent femení com a font de riquesa corporativa. Per això, s'ha fet una anàlisi exhaustiva dels indicadors per gènere i *workshops* de treball amb directives i directius per entendre la situació del talent femení al banc. A partir d'aquest esforç, s'ha definit un pla concret per seguir avançant en termes de diversitat i igualtat. Actualment, està vigent el Pla d'igualtat 2016-2020, en què, entre d'altres, es va establir com a objectiu promocionar un mínim de dones fins a un determinat nivell fins al 2020, objectiu que s'ha aconseguit amb dos anys d'antelació. En la mateixa línia, l'entitat ha posat el focus en la promoció del talent femení en el col·lectiu directiu i el seguiment de *pool* de talent femení per assegurar la cobertura futura.

En relació amb l'anomenada *bretxa salarial*, Banc Sabadell, davant unes mateixes funcions, responsabilitats i antiguitat, no fa cap tipus de discriminació salarial entre gèneres ni en el moment de la contractació ni en les revisions salarials dels seus empleats. Tot i això, s'han analitzat les dades de manera objectiva fent un càlcul sobre el total de dones i homes, tenint en compte els diferents col·lectius, directius, especialistes i administratius sense establir cap criteri addicional, que determina una diferència de l'11,9%. Durant l'any 2018, aquesta diferència s'ha reduït en un 5,4%, i s'explica fonamentalment perquè el col·lectiu femení té menys antiguitat a l'entitat. A les mesures esmentades abans se n'afegeixen d'altres que es desenvolupen específicament per tancar aquesta diferència:

— Increment en la representació de dones en llocs directius.
— Un 50% de les promocions han estat dones (26% en l'àmbit directiu), a través d'un focus/seguiment en els comitès d'avaluació de l'acompliment i no biaix en les ternes de candidats en processos.
— Actuació salarial igual en dones que en homes i increment igual en massa salarial.
— Paritat de gènere estricta en el Programa d'alts potencials previst per al 2019, planter de futur talent directiu.

Aquestes mesures han permès al banc rebre el distintiu d'Igualtat a l'Empresa, atorgat pel Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat del Govern d'Espanya. El distintiu reconeix les empreses i altres entitats espanyoles que destaquin en el desenvolupament de polítiques d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en l'àmbit laboral, mitjançant la implementació de plans i mesures d'igualtat. La concessió d'aquesta distinció s'instrumentalitza mitjançant convocatòries anuals en què pot participar qualsevol empresa o entitat, tant privada com pública, que destaqui de manera integral en l'aplicació i en els resultats de les mesures d'igualtat entre dones i homes desenvolupades en la seva organització pel que fa a condicions de treball, models d'organització i en altres àmbits, com serveis, productes i publicitat de l'empresa.

Cal destacar que Banc Sabadell ja va superar el 2017 el compromís assumit el 2014 amb la firma de l'Acord de

col·laboració amb el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, que fixava un objectiu del 18% de dones en posicions directives en l'àmbit nacional per al 2018.

El banc també disposa d'una política de selecció de candidats a conseller aprovada pel Consell d'Administració el 2016 que promou el compliment de l'objectiu de representació per al sexe menys representat fins a aconseguir com a mínim el 30% del total de membres del Consell d'Administració l'any 2020.

Accessibilitat universal de les persones amb discapacitat

El grup fomenta qualsevol tipus de diversitat i aposta per la integració de tots els seus col·laboradors i col·laboradores en l'àmbit laboral amb processos de selecció i desenvolupament professional orientats a la no discriminació.

El nombre d'empleats del grup amb alguna discapacitat al desembre de 2018 ha estat de 188 (al tancament de l'exercici 2017 pujaven a 253).

Informació sobre drets humans

Banc Sabadell disposa d'un Codi de conducta i una política d'ètica i drets humans, aprovats pel Consell d'Administració el 2003. Així mateix, el banc ha implantat un Codi de conducta per a proveïdors en què s'estén a la cadena de subministrament el seu propi compromís amb els drets humans.

D'altra banda, el grup manté subscrits diversos acords nacionals i internacionals rellevants en matèria de drets humans, com ara el Pacte Mundial de les Nacions Unides, que inclou en el seu primer i segon principi el compromís als drets humans i laborals, o els Principis de l'Equador, un marc d'avaluació i gestió de riscos en matèria social i ambiental, en què s'inclou el respecte dels drets humans, actuant amb la deguda diligència per prevenir, mitigar i gestionar els impactes adversos.

En relació amb la plantilla, el banc afavoreix i manté un entorn en què es tractin tots els empleats amb dignitat i respecte, d'una manera justa, sense discriminació per raons de gènere, raça, color, edat, origen social, religió, nacionalitat, orientació sexual, opinió política, discapacitat física o psíquica, o per pertinença a sindicats.

Quant als clients i la societat en general, el banc treballa per oferir productes i serveis que contribueixin a generar un impacte positiu en la vida de les persones a través del negoci responsable: prevenció de riscos a través de l'avaluació del risc de vulneració dels drets humans en *project finance*, la gestió social de l'habitatge i inclusió financera.

Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn

Banc Sabadell considera l'ètica com un dels seus valors corporatius fonamentals i, en aquest sentit, treballa de manera activa per lluitar contra les pràctiques corruptes. Des de febrer de 2005, Banc Sabadell està adherit als principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides, i assumeix així el compromís explícit en la lluita contra la corrupció en totes les seves formes.

Banc Sabadell, com a entitat financera, té com a pilar la lluita contra el blanqueig de capitals o el finançament del terrorisme i, a aquest efecte, té implantades mesures, normes i procediments en aquest sentit, tant en el banc com en les seves filials.

En matèria de transparència, totes les donacions a ONG i fundacions són analitzades i valorades per la Comissió de Patrocinis del banc o pel Patronat de la Fundació, d'acord amb els principis establerts en la política d'acció social del banc.

També cal ressenyar que Banc Sabadell en el Codi de conducta regula l'acceptació d'obsequis i preveu explícitament el rebuig d'aquests obsequis, així com de qualsevol contrapartida o benefici personal que sigui ofert per un client o un proveïdor i que pugui limitar o condicionar la capacitat de decisió.

Informació sobre la societat

Compromís amb el desenvolupament sostenible

Banc Sabadell contribueix al desenvolupament sostenible a través de les diferents iniciatives que es presenten a continuació:

Transparència, simplificació i accessibilitat

El banc té establerts mecanismes per garantir que tota la informació que es proporciona al client sigui transparent i que els productes i serveis que se li ofereixen s'ajustin en tot moment a les seves necessitats.

Abans de comercialitzar un producte o servei, el comitè d'aprovació de productes verifica que compleixi amb els estàndards de transparència.

A la xarxa d'oficines es facilita informació sobre productes i serveis mitjançant fitxes d'informació precontractual, i el gestor ha de facilitar les explicacions necessàries perquè el client i el consumidor puguin comprendre les característiques del producte. Al seu torn, en el moment d'assessorar el client en matèria d'inversions, el gestor fa

els tests necessaris per assegurar que els productes financers s'ajustin a les seves necessitats, valorant coneixements i experiència.

Finances sostenibles

Banc Sabadell fomenta la inversió responsable a través de l'oferta als seus clients de productes d'estalvi i inversió que contribueixen a projectes solidaris. En aquesta línia cal destacar el fons d'inversió Sabadell Inversión Ética y Solidaria, FI, la societat d'inversió Sabadell Urquijo Cooperación, S.I.C.A.V, S.A., el pla de pensions BS Ético y Solidario, P.P. i el pla de pensions BanSabadell 21, F.P., així com el fons de pensions G.M. PENSIONES, F.P., destinat a empleats de l'entitat.

En matèria d'inversió, tant l'entitat gestora de fons de pensions BanSabadell Pensiones, EGFP, S.A., com, des del 2016, Aurica Capital, societat de capital de risc, estan adherides als Principis d'Inversió Responsable en la categoria de gestió d'actius.

D'altra banda, Banc Sabadell ha participat en la col·locació d'operacions de bons verds d'Iberdrola i Gas Natural i com a única entitat col·locadora en un bo sostenible de la Comunitat de Madrid de 150 milions d'euros el 2018.

Gestió social de l'habitatge

Banc Sabadell gestiona a través de Sogeviso, participada al 100% pel banc, la problemàtica social de l'habitatge per tal d'abordar, de manera responsable, les situacions d'exclusió social dels seus clients hipotecaris vulnerables. El 31 de desembre de 2018, Sogeviso gestiona 10.178 lloguers socials i assequibles dirigits a aquests clients vulnerables i en el 53% d'aquests s'ha incorporat el contracte social.

Així mateix, l'any 2018 ha significat la consolidació del programa JoBS (inserció laboral), que ha tancat l'exercici amb 2.688 persones. En el marc d'aquest programa, 1.483 persones han trobat feina des del seu inici el 2016.

Educació financera

Banc Sabadell continua promovent i participant en diferents iniciatives d'educació financera i dona resposta a les necessitats en aquesta matèria de diferents segments de la societat.

— Per a nens: a través del concurs de dibuix infantil "Per a què serveixen els diners?", s'inclou un conjunt d'activitats educatives i material didàctic, en col·laboració amb pedagogs i educadors, que potencien el desenvolupament de la creativitat, la importància de l'estalvi, el valor dels diners i la solidaritat.
— Per a joves: per sisè any consecutiu i des del seu origen, el banc participa en el programa d'Educació Financera d'Escoles de Catalunya (EFEC), destinat a joves de quinze i setze anys en més de 350 centres lectius. Enguany hi han participat un total de 87 voluntaris, incloent-hi professionals en actiu i col·lectiu sènior (persones jubilades del banc).

Així mateix, el banc també participa en la iniciativa "Les teves Finances, El teu Futur" en col·laboració amb l'Associació Espanyola de Banca (AEB) i la Fundació Junior Achievement (JA), que inclou més de cent centres de tot Espanya. En el marc d'aquest programa han participat un total de 32 voluntaris (professionals en actiu i col·lectiu sènior).

— Per a pimes: Banc Sabadell, en col·laboració des de fa sis anys amb AENOR, AMEC, Arola, CESCE, Cofides, ESADE i Garrigues, és impulsor del programa "Exportar per créixer", amb el qual s'acompanya les pimes en el seu procés d'internacionalització, a través d'eines *online*, serveis d'informació especialitzats i organització de taules de debat per tot el país, per les quals ja han passat prop de 5.000 companyies.
— Així mateix, Banc Sabadell està adherit al conveni subscrit entre l'AEB, la CNMV i el Banc d'Espanya en el marc del Pla nacional d'educació financera. Aquest pla, que s'ha renovat el 2018, segueix les recomanacions de la Comissió Europea i de l'OCDE, i té com a objectiu millorar la cultura financera dels ciutadans, dotant-los dels coneixements bàsics i les eines necessàries perquè controlin les seves finances de manera responsable i informada.

Voluntariat corporatiu

Banc Sabadell facilita i promou, a través dels recursos i mitjans necessaris, la solidaritat i el compromís voluntari dels seus empleats.

Entre les iniciatives de voluntariat que han comptat amb més participació, a més de les col·laboracions en programes d'educació financera citats anteriorment, cal destacar:

— Programes que posen en valor el coneixement i l'experiència tant d'empleats com del col·lectiu sènior, amb incidència en sectors vulnerables i en risc d'exclusió social: Projecte Coach de la Fundació Exit per millorar la integració laboral a través del *mentoring* de joves en situació de vulnerabilitat i la Transpirenaica Social Solidaria.
— Aportacions i participacions en campanyes solidàries: *trailwalker* en què van participar més de 40 equips i més de 100 voluntaris, donacions de sang amb més de 230 aportacions, la col·laboració amb Fundació Magone en els Reis Mags solidaris a través de l'aportació de més de 470 regals.
— Projectes d'integració i millora de l'ocupabilitat: aliança amb Càritas en el programa Feina amb Cor, en què participen persones en situació d'atur i vulnerabilitat. De les 25 persones que han passat pel programa d'integració Feina amb Cor des del 2015, cinc continuen treballant en oficines de la província de Barcelona, sis han superat les 3.000 hores establertes en el programa com a màxim i cinc han trobat feina estable, que és l'objectiu principal del programa.
— A TSB, mitjançant el programa TSB Local Charity Partner, en què cada sucursal dona suport a una causa local que és important per a la seva comunitat. A més, ajudar

els clubs esportius locals en tot el Regne Unit a fer servir el poder de l'esport per marcar una diferència positiva per als joves i les seves comunitats a través de l'associació amb Sported, una de les principals organitzacions benèfiques al Regne Unit relacionades amb l'esport.

Acció social i patrocini

La política d'acció social de Banc Sabadell se sustenta en el compromís del grup amb el desenvolupament de la societat i amb la voluntat de creació de valor. El banc porta a terme principalment les seves accions en aquest camp a través de la Fundació Banc Sabadell, la Comissió de Patrocinis i el treball transversal entre les diferents direccions. L'any 2018, la Fundació Banc Sabadell ha rebut del banc una dotació de 5 milions d'euros per fer les seves activitats.

La Fundació Banc Sabadell centra les seves activitats en els àmbits del talent, la ciència, la cultura i l'emprenedoria social. Entre les seves iniciatives més rellevants destaquen el Premi a la Investigació Biomèdica; el Premi a les Ciències i Enginyeria, creat el 2017 en col·laboració amb el BIST (Barcelona Institute of Science and Technology), i el Premi a la Investigació Econòmica, tots dirigits a reconèixer i donar suport a la trajectòria de joves investigadors espanyols d'aquestes disciplines.

El 2018, la Fundació Ship2B, amb la col·laboració de la Fundació Banc Sabadell, llança la segona edició del programa B-Value, que té com a objectiu ajudar a professionalitzar, transformar i millorar la proposta de valor d'entitats sense ànim de lucre de qualsevol àmbit d'actuació. Després d'una primera etapa, es trien deu propostes finalistes que reben suport per al llançament d'una campanya de *crowdfunding* a través de la qual es difon i es valida la seva proposta. Finalment, els projectes es presenten en un Demo Day, en què la Fundació Banc Sabadell concedeix diferents ajudes econòmiques.

Consumidors, subcontractació i proveïdors

Banc Sabadell té establert un Servei d'Atenció al Client en què s'atenen les queixes i reclamacions.

El grup disposa de la figura del Defensor del Client, competent per resoldre les reclamacions que li plantegen els clients i usuaris del banc tant en primera com en segona instància, així com per resoldre els assumptes que li trasllada el Servei d'Atenció al Client.

Els reptes de la competitivitat demanen un comportament cooperatiu entre Banc Sabadell i els seus proveïdors, així com una visió d'aquests com a socis estratègics. Aquesta premissa ha portat el banc a establir diversos protocols i normes per estendre a la cadena de subministrament el seu propi compromís amb les pràctiques socialment responsables. Banc Sabadell fa partícips els seus proveïdors de la política mediambiental del grup, i incorpora la responsabilitat ambiental i social a la cadena de subministrament. Així, el contracte bàsic amb els proveïdors inclou clàusules de respecte als drets humans i als deu principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides. En els contractes que per la seva activitat ho requereixin, també inclou clàusules ambientals.

Normes corporatives i compromisos institucionals

Més enllà de les actuacions i iniciatives que es resumeixen en aquest informe, Banc Sabadell està dotat d'un conjunt de codis, polítiques i normes que determinen el seu compromís amb el propòsit del grup, i també manté subscrits diversos acords nacionals i internacionals que, al seu torn, emmarquen aquest compromís.

Principis i polítiques del perímetre no financer

— Codi de conducta: d'aplicació general a totes les persones que formen part directa del grup, ja sigui a través d'un vincle laboral o formant part dels seus òrgans de govern.
— Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors.
— Codi de conducta per a proveïdors.
— Política de responsabilitat social corporativa.
— Política de restriccions al finançament i inversió d'activitats del sector de l'armament del grup Banc Sabadell.
— Política d'ètica i drets humans.
— Polítiques en relació amb els grups d'interès (accionistes i inversors, clients, recursos humans, medi ambient , proveïdors i acció social).
— Política de remuneracions del grup Banc Sabadell.
— Pla d'igualtat efectiva entre dones i homes de Banc Sabadell.
— Codi d'ús de les xarxes socials.
— Adhesió a Autocontrol (Associació per a l'Autoregulació de la Comunicació Comercial).
— Adhesió al Codi de bones pràctiques bancàries.
— Estratègia fiscal i bones pràctiques tributàries:
  — Estratègia fiscal.
  — Responsabilitat fiscal i bones pràctiques tributàries.

Pactes, acords i compromisos

— Signant del Global Compact (Pacte Mundial de les Nacions Unides) en matèria de drets humans, treball, medi ambient i anticorrupció.
— Signant dels Principis de l'Equador, que incorporen criteris socials i ambientals (ESG) en el finançament de grans projectes i en els préstecs corporatius.
— Integració de l'RSC en la pràctica empresarial seguint la guia ISO 26000.

— Renovació a la adhesió als Principis d'Inversió Responsable (PRI) de les Nacions Unides en la categoria de gestió d'actius.
— Adhesió al conveni subscrit entre l'AEB, la CNMV i el Banc d'Espanya per al desenvolupament d'actuacions en el marc del Pla nacional d'educació financera.
— Inclusió en els índexs sostenibles FTSE4Good i FTSE4Good IBEX.
— Segell d'Or del model de l'European Foundation for Quality Management (EFQM).
— Certificació ISO 9001 vigent per al 100% dels processos i per a les activitats del grup a Espanya.
— Certificació ISO 14001 per a les sis seus corporatives.
— Signant del Carbon Disclosure Project (CDP) en matèria d'acció contra el canvi climàtic.
— Obtenció del distintiu d'Igualtat a l'Empresa, atorgat pel Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat.

Equip humà

El banc disposa d'un equip humà expert, ben preparat i amb diversitat de gènere. El model de recursos humans segueix una estratègia clara i es basa en palanques clau que li permeten assolir els objectius (G26).

En aquest sentit, són fonamentals tres premisses, que regeixen en tot moment la gestió del capital humà del grup:
— Més orientació al desenvolupament del talent.
— Més proximitat al negoci.
— Orientació a la satisfacció de l'empleat.

El triple enfocament està orientat a proporcionar el talent que el banc requereixi fent servir les capacitats disponibles. Es construeix sobre la base de dos elements fonamentals en la missió de recursos humans en l'entitat:
— Fer que la plantilla segueixi sent el factor diferencial.
— Fer que Banc Sabadell sigui el millor lloc per desenvolupar una carrera professional.

Estratègia de gestió de recursos humans i eixos d'actuació el 2018

La funció de gestió de persones s'ha fet definitivament global, i l'alineació amb la resta de línies d'actuació corporatives és absoluta.

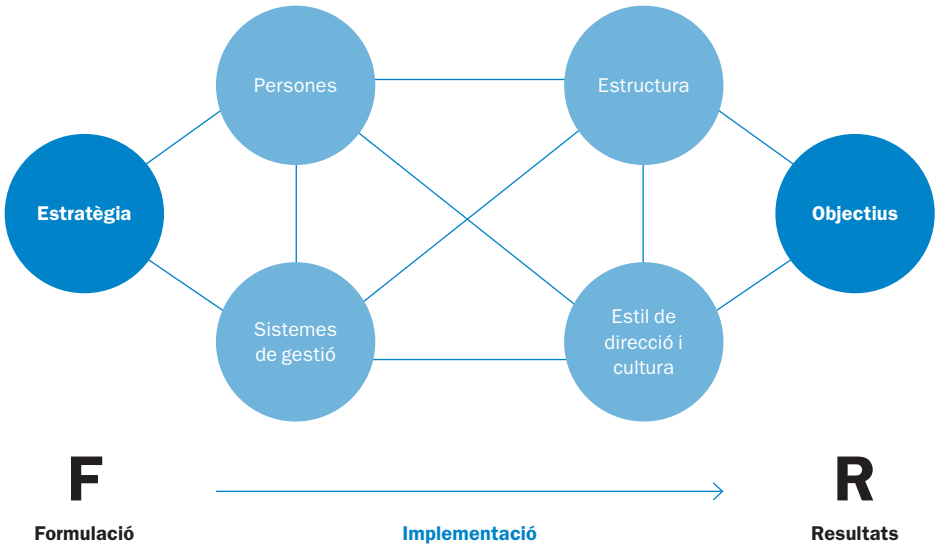
S'està desenvolupant una acció coordinada i eficaç en cadascuna de les línies d'actuació que requereix el Pla director 2018-2020, totes englobades en l'objectiu central d'aconseguir una organització atractiva i que compti amb les persones amb les habilitats adequades. Tots els programes es desenvolupen sota el triple enfocament:
— Anticipació.
— Proximitat al negoci amb focus en:
  — Millora de la productivitat.
  — Rotació interna.
  — Proactivitat en la gestió.
  — Qualitat del servei.
— Millorar la satisfacció dels empleats i evolucionar comportaments en línia amb valors.

El 2018, s'avança en diversos programes, iniciats en gran part en exercicis anteriors, entre els quals destaquen:
— **Global Performance Management**
  Peça angular d'una gestió global, integrada i estandarditzada del talent a tot el grup, que té com a objectiu principal mesurar l'acompliment de manera objectiva, transversalment en tota l'organització, per tal de potenciar les fortaleses i minimitzar les àrees de millora de cada individu.
— **Programa de Millora del Clima Organitzatiu**
  Que, gràcies a l'esforç coordinat de totes les àrees del banc, ha possibilitat una millora significativa de les ràtios *target* i reforça l'atractiu ocupador del grup.
— **Programa de Mobilitat i Diversitat**
  Que es tradueix en multitud d'oportunitats professionals per al talent intern, en una especial atenció sobre el talent femení com a avantatge competitiu i en la flexibilitat com a oportunitat per millorar la productivitat i el clima laboral.

A aquests programes de continuïtat s'hi han unit altres rellevants per al futur immediat de la nostra entitat:
— La planificació estratègica de persones, tant en el seu caràcter quantitatiu com qualitatiu, amb especial focus en el *gap* existent entre les capacitats actuals de la nostra plantilla i els reptes futurs.
— Expressar la marca a través dels nostres empleats, com a avantatge competitiu fonamental en la transició d'un banc d'oficines a una plataforma de relació omnicanal.

Banc Sabadell creu en les persones i aposta pel seu desenvolupament professional i la seva formació contínua, de manera que proporciona els mecanismes necessaris perquè els empleats puguin desenvolupar tot el seu potencial.

G27

Distribució de la plantilla

En tancar l'exercici 2018, la plantilla de Banc Sabadell i el seu grup era de 26.181 persones, xifra que representa un increment de 336 persones respecte a l'exercici anterior.

La mitjana d'edat de la plantilla s'ha situat en 43,22 anys, i la mitjana d'antiguitat ha estat de 16,31 anys. Pel que fa a la comparació de la plantilla per gènere, el 44,3% eren homes, i el 55,7%, dones.

El 94,1% de la plantilla ha participat en alguna de les activitats proposades al Sabadell Campus.

Projectes en matèria de recursos humans

Selecció i incorporació

El 2018, continua la recerca selectiva del talent extern, sempre amb la necessitat d'incorporar capacitats diverses, un cop sondejades sense èxit les fonts de talent intern. En aquest marc, destaquen tres elements de gran importància estratègica per a l'atracció i consolidació d'aquest nou talent necessari per al futur del banc.

En primer lloc, el web d'ocupació del grup, www.sabadellcareers.com, que, juntament amb la pàgina d'empresa del banc a LinkedIn, completa un atractiu mural digital per atraure talent.

En segon lloc, els programes d'incubació de talent i, el 2018, més concretament el Data & Analytics Programme, que té com a missió incorporar professionals amb coneixement avançat per explorar i interpretar la informació que contenen les dades, extraient el màxim valor per tal de personalitzar els nostres productes i serveis i prendre

decisions estratègiques de negoci. La primera promoció d'aquest programa s'ha unit al banc al novembre de 2018, amb la incorporació de dotze professionals.

En tercer lloc, el nou procés d'*onboarding*, que busca fidelitzar aquests professionals des del primer dia en la missió i els valors de Banc Sabadell.

Formació i talent

Sabadell Campus

Gràcies a l'impuls de les nostres escoles, el nostre campus ha acumulat més de 123.080 sessions. El 61% de la formació s'ha dut a terme de forma remota per ajudar a la conciliació dels nostres professionals, i la formació presencial s'ha reservat per a formacions d'alt impacte, habilitats personals i de *management*.

Escola Comercial

S'han prioritzat les formacions orientades a incrementar l'impacte de figures clau en la creació de valor del negoci, especialment en directors de negoci de petites i mitjanes empreses i directors de banca d'empreses, amb més de 25.036 hores completes.

MiFID. Assessors de confiança

En línia amb les directrius que contenen la normativa MiFID i, més concretament, la Guia tècnica 4/2017, per a l'avaluació dels coneixements i les competències del personal que informa i que assessora, publicada per la CNMV, s'ha desenvolupat una intensa activitat de certificació, que obté excel·lents xifres, per sobre dels objectius previstos. En aquest sentit, s'han certificat 2.157 empleats, un 54,4% per sobre dels 1.400 previstos per al 2018. Aquest compliment dona un total de 4.061 gestors certificats al desembre de 2018.

Naixement de l'Escola Digital

Més de 3.500 empleats ja desenvolupen el seu potencial digital en els vuit itineraris que els ofereix l'Escola Digital (Gestió de la informació, Treball en xarxa, Destresa digital, Visió digital, Comunicació digital, Identitat digital, Aprenentatge continu i Seguretat).

Els empleats que completin el programa +Digital poden obtenir el títol de Curs Superior de Digitalització en Banca per EADA, fonamentat en la tecnologia *blockchain*, que es lliurarà al juny de l'any que ve.

Creixement de l'equip de formadors interns

Un dels grans pilars del nou model de formació de Banc Sabadell és el col·lectiu de formadors interns. Aquesta figura facilita la gestió del coneixement i el talent intern i permet portar la formació a tots els territoris en el moment en què es necessita.

El 2018 aquest col·lectiu ha crescut notablement, tant en nombre (470) com en impacte, i ha donat suport a processos crítics com el ja esmentat programa MiFID. Aquests professionals han fet més de 50.000 hores de formació, amb més de 19 hores de dedicació de mitjana per formador, per aportar el seu coneixement a la resta de la plantilla.

En el perímetre TSB, ha destacat el pla de formació associat a la migració, que ha involucrat col·lectius clau d'aquest procés amb l'ambició de preparar i alinear totes les capacitats per al moment del llançament. Aquest procés s'emmarca en un seguiment més ampli, *human factors*, que mesura, a més de l'avenç de la formació, altres elements referents a la salut laboral dels empleats durant tot el procés.

Creixement professional

Selecció interna

A fi de dinamitzar el servei de selecció interna, de donar oportunitats de creixement professional i afavorir la mobilitat interna dels empleats i empleades del grup, s'han pres les mesures següents:

— Internalització parcial de l'equip de selecció del banc per preservar el coneixement dels empleats i empleades.
— S'ha revisat i treballat sobre les etapes del procés de selecció que n'alentien la gestió implicant els seus participants amb l'objectiu de reduir els temps d'execució i guanyar en eficiència del procés.

Flexibilitat i conciliació

El 2018 també s'ha continuat avançant en noves mesures de flexibilitat i millora de la conciliació familiar, entre les quals destaquen la possibilitat de comprar dies addicionals de vacances o l'extensió del desplegament del teletreball, així com la incorporació de la figura del gestor de conciliació.

Així mateix, Banc Sabadell ofereix un ampli ventall de mesures orientades a millorar la conciliació de la vida laboral i familiar i/o personal de la seva plantilla, com la contractació de serveis o compra de productes a través del portal per a empleats, que els ofereix un estalvi econòmic i de temps, ja que reben els productes en el seu lloc de treball.

En els edificis del centre corporatiu de Sant Cugat del Vallès i Madrid, a més a més, es posen a disposició del personal diversos serveis que permeten l'estalvi de temps i

desplaçaments, com ara gimnàs, tintoreria, parafarmàcia, agència de viatges i perruqueria.

Gestió del talent

El model de gestió de persones es basa en la meritocràcia i en el desenvolupament del talent que tenim tots i cadascun de nosaltres.

Aquest model té tres eixos principals: la valoració anual de l'acompliment, l'acompanyament del mànager i les actuacions de desenvolupament segons les necessitats i el potencial de cada persona.

Tots els professionals del banc són valorats pel seu acompliment durant l'any. Per fer-ho es té en compte què han aconseguit i com ho han aconseguit.

Serveix per fomentar la meritocràcia; per això, és crític diferenciar en la valoració. Aquest any hem guanyat en objectivitat en incorporar la possibilitat de contrast de mànagers anteriors i mànagers funcionals.

Tan important com la valoració de l'acompliment de l'any és la valoració del potencial de cara a l'any que ve per prendre millors decisions en el desenvolupament professional (mobilitat interna, promoció, programes de desenvolupament), alinear aspiracions amb oportunitats professionals i dissenyar l'agenda de desenvolupament.

A partir d'aquí Banc Sabadell posa a disposició dels empleats eines i programes de formació específics, sempre sota un enfocament de corresponsabilitat de l'empleat en el desenvolupament de la seva carrera.

En particular, els directius compten amb un programa de desenvolupament directiu quan accedeixen a la posició de directiu *top* o de director corporatiu, amb l'objectiu d'acompanyar-los en els moments de transició de carrera i preparar-los davant l'entorn canviant del negoci, amb especial focus en els desafiaments propis del nou rol de lideratge.

A més a més, Banc Sabadell ha continuat evolucionant el model per disposar de la millor informació sobre el nostre talent actual i el seu potencial per assegurar una idònia presa de decisions en matèria de persones, una gestió eficaç i eficient i el desenvolupament efectiu de directius i predirectius.

D'aquesta manera, hem donat continuïtat al model de comitès de valoració de persones en el si de cada Comitè de Direcció General (17 en total), en què s'han tractat les qüestions següents:

— Evolució actual (i prevista) de la plantilla (perfil i costos) i resultats de gestió (compensació, gestió de l'acompliment –alts i baixos acompliments–, clima).
— Actualització del mapa del talent (directiu i predirectiu) i *pool* de potencial.
— Decisió de candidats en noves posicions directives i proposta d'alts potencials.
— Propostes d'actuació sobre la plantilla.

Millora del clima organitzatiu

Sota les premisses del model d'excel·lència Great Place to Work, s'ha continuat mesurant i actuant en els diferents pilars que determina el model amb la finalitat que el nivell de confiança intern no deixi de créixer. Totes les àrees del banc s'han compromès amb aquest objectiu, i amb aquesta finalitat s'han desenvolupat multitud d'iniciatives relacionades amb la millora del clima.

Premis i reconeixements

Distintiu d'Igualtat en l'Empresa
Concedit pel Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat per les polítiques que desenvolupa a favor de la igualtat d'oportunitats professionals entre homes i dones, tal com consta en l'última publicació del *Butlletí Oficial de l'Estat* (BOE).

Banc Sabadell passa a formar part de la xarxa DIE, integrada per 147 empreses del país, en què treballen unes 236.000 persones, de les quals el 42% són dones.

Merco Talento
Banc Sabadell continua sent una de les empreses de referència en aquest prestigiós monitor d'atracció de talent, amb el lloc 21 entre les 100 millor reputades.

Entorn econòmic, sectorial i regulador

55 Entorn de l'economia mundial
58 Entorn de l'economia espanyola
58 Polítiques monetàries i mercats financers
62 Entorn del sector bancari
62 Entorn regulador
63 Perspectives per al 2019

El sistema bancari europeu ha seguit avançant en la reducció de la morositat en un entorn en què persisteixen els reptes a la rendibilitat.

El procés de sortida del Regne Unit de la UE ha estat envoltat d'una important incertesa.

L'economia espanyola ha mantingut un creixement robust i superior al de la zona euro, tot i que una mica inferior al que es va registrar en els anys previs.

Entorn de l'economia mundial

El 2018, els esdeveniments polítics i geopolítics han tornat a constituir un focus d'atenció. Aquests esdeveniments han tingut un impacte creixent en els mercats financers al llarg de l'any, en un context en què els principals bancs centrals han avançat en la retirada dels estímuls monetaris.

Entre els esdeveniments polítics, destaquen el procés de negociacions al voltant de la sortida del Regne Unit de la Unió Europea (UE), la conducta del nou Govern italià respecte a les regles fiscals europees, les polítiques proteccionistes de Trump o els resultats electorals en alguns països emergents.

Al Regne Unit, l'entorn polític ha estat marcat per les complexitats del *brexit*, tant en les negociacions amb la UE com en l'àmbit domèstic, ateses les divisions que ha generat en el Govern i en els principals partits. El principal escull de les negociacions amb la UE ha estat la recerca d'una solució per evitar una frontera física a Irlanda. Finalment, el govern de T. May i la UE van arribar a un acord que permetia donar pas a un període de transició fins a finals de 2020 –prorrogable fins a finals de 2022– durant el qual es negociaria la nova relació bilateral. La votació d'aquest acord al Parlament britànic es va retardar fins a principis de 2019.

A Itàlia, les eleccions del 4 de març van comportar un càstig per als partits tradicionals i van deixar un Parlament fragmentat. Després de diversos mesos de complicades negociacions, que gairebé desemboquen en una crisi institucional, el Moviment 5 Estrelles i la Lliga van arribar a un acord de govern. El nou executiu va presentar uns pressupostos amb uns objectius de dèficit públic que no s'ajustaven a les consignes europees. En aquest context, la Comissió Europea, per primera vegada en la història, va rebutjar uns pressupostos nacionals. La disciplina imposada pels mercats financers i l'impacte negatiu de la situació política sobre l'activitat econòmica van acabar portant el Govern italià a adoptar un to més conciliador amb la Comissió Europea i a reduir l'objectiu de dèficit per al 2019.

Als Estats Units, Trump ha adoptat un to cada vegada més agressiu en política exterior. Pel que fa a la Xina, els Estats Units han imposat aranzels sobre més de la meitat de les importacions procedents del país i han amenaçat d'augmentar la taxa d'aquests aranzels i fer-los extensius a la totalitat de les importacions. A més, el sector tecnològic ha estat un altre dels focus d'atenció en les relacions entre tots dos països. En relació amb la UE, la treva assolida al maig ha permès que no s'adoptin mesures proteccionistes. Pel que fa al NAFTA, els països finalment van acordar renegociar (i reanomenar) l'acord en termes més favorables per als Estats Units.

En política exterior, el to assertiu dels Estats Units també s'ha materialitzat en: (i) la declaració de la UE com a "competidor estratègic", en contrast amb dècades de cooperació transatlàntica; (ii) la imposició de sancions a l'Iran, en contra de la posició de la resta de grans potències, i (iii) tensions puntuals amb països com ara Turquia, Corea del Nord, etc.

Les eleccions de meitat de mandat celebrades al novembre als Estats Units van portar els demòcrates a recuperar el control de la Cambra de Representants, tot i que el partit republicà (de Trump) va conservar el Senat. Els demòcrates han mostrat que tenen la intenció de fer servir la seva majoria per augmentar la pressió legal sobre Trump i limitar algunes de les seves polítiques domèstiques.

A Llatinoamèrica, destaca el gir polític que han experimentat països com Mèxic i el Brasil a les eleccions que han tingut lloc aquest any. A Mèxic, la victòria de López

Obrador a les eleccions presidencials i parlamentàries del juliol ha afegit incertesa a l'entorn econòmic i institucional del país. En aquest sentit, l'ús de les consultes populars fora del marc legal per prendre decisions econòmiques de gran importància ha afectat negativament la confiança dels inversors. Per la seva banda, al Brasil, la victòria de l'exmilitar Bolsonaro ha estat interpretada com un clar rebuig de la població a la situació de violència i corrupció que viu el país.

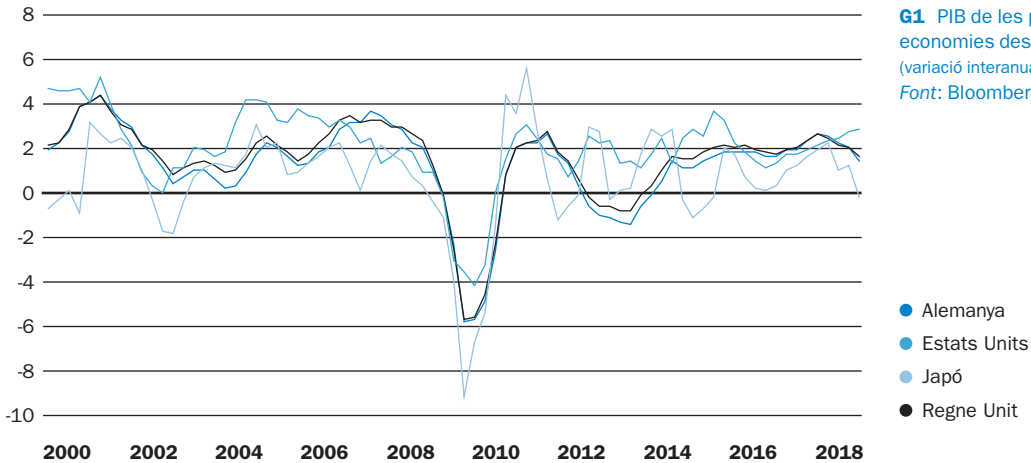
Respecte a l'activitat econòmica, el PIB mundial ha mantingut un creixement relativament elevat, gràcies a factors com el caràcter expansiu de la política fiscal en països com els Estats Units i la Xina o una política monetària encara acomodatícia en regions com la zona euro (G1).

En les economies desenvolupades, l'activitat a la zona euro ha continuat amb la tònica d'expansió, encara que a taxes una mica inferiors que en l'exercici previ, que va ser excepcionalment bo. Les dinàmiques de creixement s'han vist afectades negativament per un pitjor comportament de la demanda externa, en un context de cert debilitament del comerç internacional. També han influït negativament en l'activitat alguns factors puntuals com els nous estàndards d'emissions, que han afectat la producció del sector automobilístic. Al Regne Unit, l'activitat ha mostrat un creixement moderat, condicionada per la incertesa al voltant del *brexit*. Aquesta incertesa ha incidit especialment en la inversió i en sectors com l'immobiliari. Als Estats Units, l'economia ha mostrat un important dinamisme, gràcies al caràcter expansiu de la política fiscal, que ha beneficiat especialment el consum privat. En aquest context, la taxa d'atur ha seguit retrocedint i s'ha mantingut en nivells històricament reduïts. Al Japó, l'economia s'ha continuat expandint de manera moderada, emparada per unes condicions de finançament laxes i per la despesa governamental.

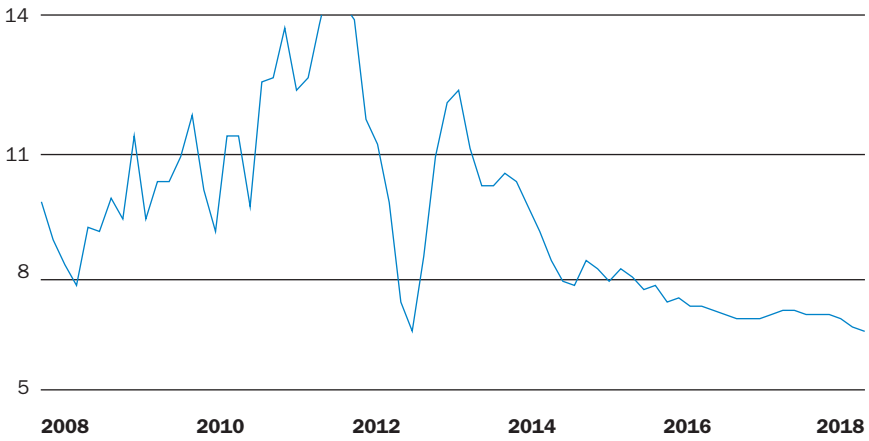
En les economies emergents, el creixement econòmic de la Xina, tot i que s'ha mantingut elevat, ha mostrat una certa moderació, afectat pel reforç regulador de les autoritats en l'àmbit financer (G2). Aquest efecte s'ha vist amplificat per les conseqüències de la guerra comercial impulsada pels Estats Units. Tanmateix, les mesures d'expansió econòmica adoptades han ajudat a compensar aquests efectes negatius. A la resta de països, el focus ha estat especialment centrat en les economies més vulnerables, com l'Argentina i Turquia, que han experimentat forts moviments negatius en els mercats financers en un context de tensionament de les condicions internacionals de finançament. Finalment, a Mèxic, l'economia ha mantingut un creixement moderat i relativament estable, que s'ha vist condicionat per la incertesa respecte a la negociació del NAFTA i la política domèstica.

Pel que fa a la inflació, a la zona euro, el component subjacent, que exclou energia i aliments, s'ha mantingut en nivells reduïts i sense mostrar una tendència definida (G3). Al Regne Unit, la inflació s'ha moderat a mesura que s'han dissipat els efectes de la depreciació de la lliura des del referèndum del *brexit* i s'ha situat a finals d'any prop de l'objectiu de la política monetària. Als Estats Units, la inflació subjacent s'ha desplaçat a l'alça, fins a situar-se al voltant de l'objectiu de la Reserva Federal. La dinàmica salarial també ha millorat i està pràcticament normalitzada. Al Japó, la inflació s'ha mantingut continguda.

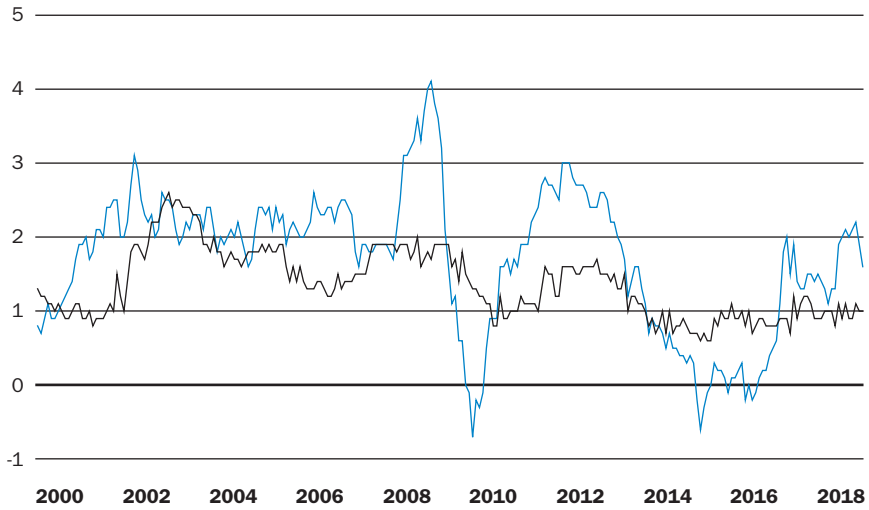
El preu del cru es va arribar a situar en màxims des de 2014 influït per les retallades de producció de l'OPEP, els colls d'ampolla en la producció dels Estats Units i l'anunci que aquest país reinstaurava les sancions sobre les exportacions de cru procedents de l'Iran. Posteriorment, el preu del petroli va disminuir davant d'episodis de tensions financeres, les autoritzacions temporals concedides pels Estats Units per poder importar cru de l'Iran i l'augment de la producció de l'Aràbia Saudita, Rússia i els Estats Units (G4).

G1 PIB de les principals economies desenvolupades
(variació interanual, en %)
Font: Bloomberg

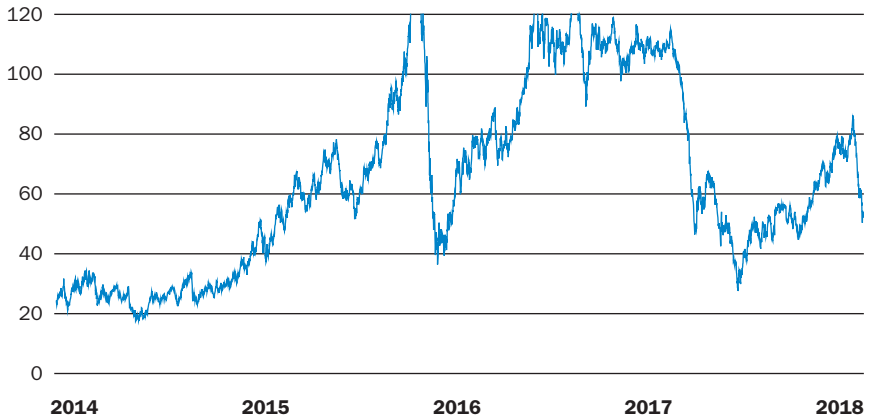

G2 PIB de la Xina (variació interanual, en %)
Font: Bloomberg

G3 IPCA de la zona euro (variació interanual, en %)
Font: Bloomberg

- IPCA
- IPCA subjacent

G4 Preu del Brent (dòlars/barril)
Font: Bloomberg

Entorn de l'economia espanyola

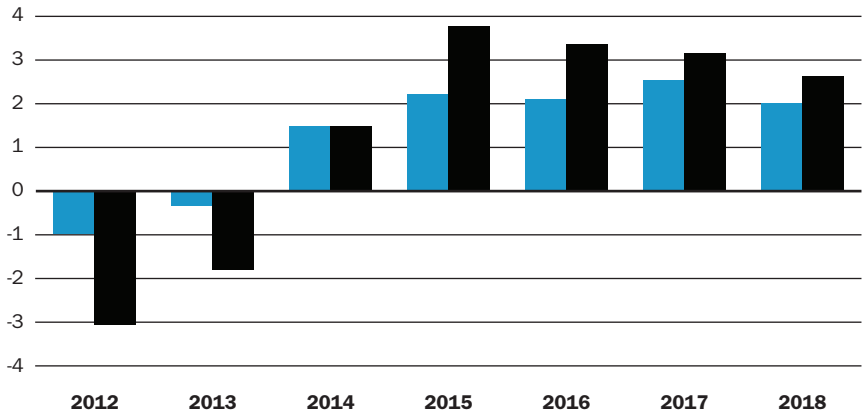
L'economia espanyola ha mantingut un creixement robust i novament superior al de la zona euro durant el 2018, tot i que una mica inferior al que es va registrar en els anys previs (G5). L'economia ha continuat tenint el suport d'uns reduïts tipus d'interès i la millor situació financera del sector privat. En relació amb el mercat laboral, la taxa d'atur ha seguit retrocedint i s'ha mantingut en mínims de finals de 2008. En l'àmbit exterior, el sector turístic ha perdut impuls en un context en què part del turisme ha tornat a països competidors del Mediterrani. Això, juntament amb un preu del petroli més elevat en el conjunt de l'any, ha fet que el superàvit de la balança per compte corrent, que es repeteix per sisè any consecutiu, hagi estat inferior al de l'any anterior. Respecte al mercat immobiliari, tant el preu com les compravendes d'habitatge han mantingut un dinamisme notable. Per la seva banda, la nova concessió de crèdit ha registrat creixements destacats tant per a empreses com per a llars. Pel que fa a l'evolució dels comptes públics, les dades publicades apunten al fet que el dèficit es deu haver situat per sota del 3,0% del PIB. En l'àmbit polític, hi va haver un canvi de govern a partir de la moció de censura presentada pel PSOE.

Polítiques monetàries i mercats financers

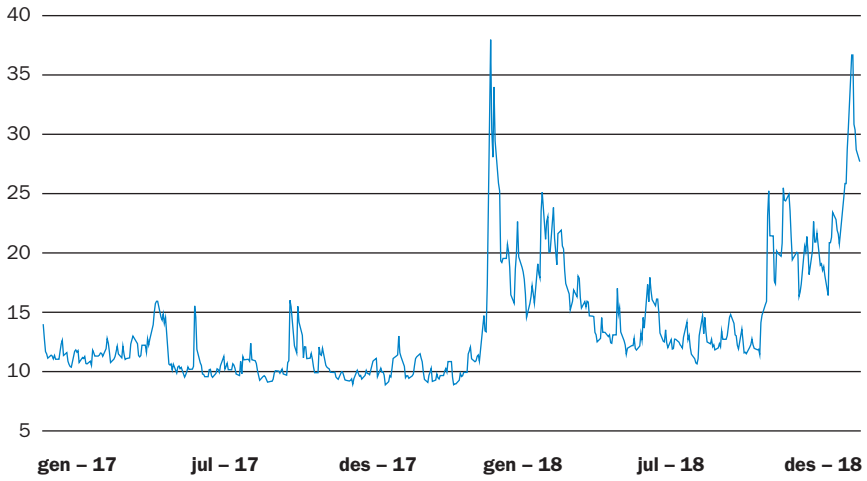
Mercats financers globals

Els mercats financers han experimentat un context de creixent volatilitat. Els actius de risc globals han registrat pèrdues pràcticament generalitzades, tot i que les caigudes han estat més intenses en els actius que s'havien beneficiat més del *search for yield*, com el deute corporatiu. Així, les condicions financeres s'han tensionat, especialment en la part final de l'exercici, i els problemes de liquiditat del mercat s'han accentuat. Amb tot això, els principals organismes internacionals han seguit advertint dels creixents riscos existents en els mercats financers per a l'estabilitat financera (G6 i G7).

Els bancs centrals han continuat fent passos per avançar en el procés de normalització de les seves polítiques monetàries. El BCE, després de reduir el ritme mensual

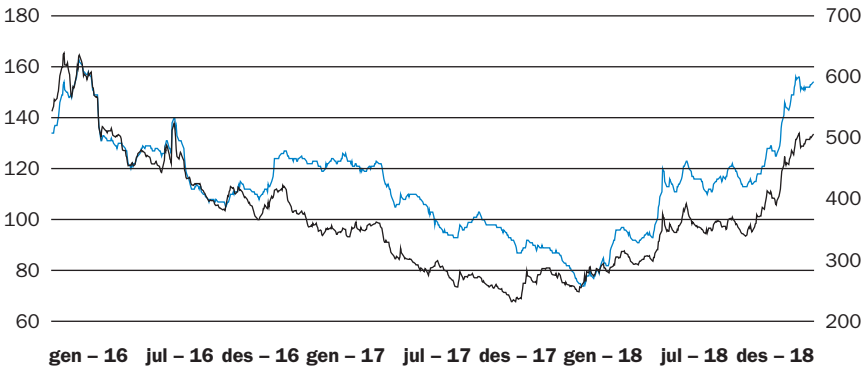
G5 PIB d'Espanya i zona euro (variació anual, en %)
Font: Bloomberg

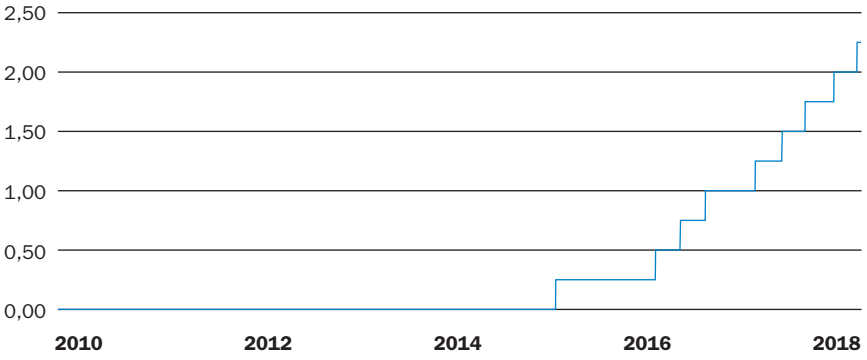
G6 Volatilitat de la borsa (índex VIX)
Font: Bloomberg

de compres d'actius, va finalitzar aquest programa a finals d'any, tot i que ha indicat que continuarà reinvertint els actius que vagin vencent durant un període prolongat de temps. D'altra banda, el BCE va assenyalar que els tipus d'interès de referència es mantindran sense canvis fins a, com a mínim, l'estiu de 2019. Al Regne Unit, el Banc d'Anglaterra va augmentar el tipus rector fins al 0,75% en la reunió de l'agost, de manera que va confirmar el procés de normalització monetària gradual i limitada que havia anunciat. Per la seva banda, la Fed ha seguit avançant en el seu camí de pujades graduals dels tipus d'interès, en un context de fort dinamisme econòmic, inflació entorn de l'objectiu de política monetària i normalització del mercat laboral. El tipus d'interès de referència ha finalitzat l'any en el 2,25-2,50%, respecte de l'1,25-1,50% de finals de 2017 (G8). Finalment, el Banc del Japó ha mantingut sense canvis el tipus d'interès rector en el -0,10%, alhora que ha anat reduint les compres de deute públic de manera no explícita. Al juliol va introduir més flexibilitat en les compres de deute públic, fet que va permetre més desviació de l'objectiu de rendibilitat del deute a 10 anys (del 0,00%), fins al 0,20%.

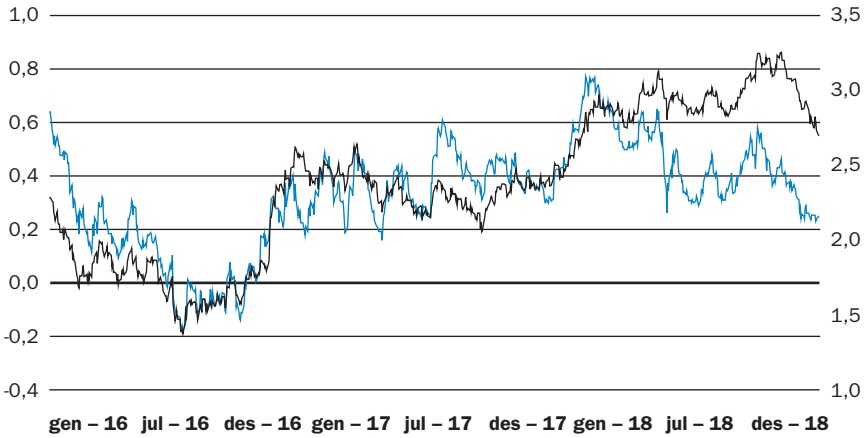
Les rendibilitats del deute públic a llarg termini han mostrat un comportament diferent als Estats Units i a Alemanya (G9). La rendibilitat del deute públic nord-americà ha finalitzat per sobre del tancament de 2017. Aquesta evolució respon a factors com les pujades de tipus d'interès implementades per la Fed, el caràcter expansiu de la política fiscal o la fortalesa de l'activitat i del mercat laboral. La rendibilitat es va veure pressionada a la baixa en la part final de l'any, afectada pel mal comportament dels actius de risc i la caiguda del preu del cru. En el cas del deute públic alemany, la rendibilitat ha retrocedit respecte a finals de l'exercici 2017, i ha registrat nivells molt reduïts.

G7 Deute corporatiu en euros (diferencials respecte del sobirà, pb)
Font: ICE

G8 Tipus d'interès de referència de la Fed (part baixa del rang, en %)
Font: Bloomberg

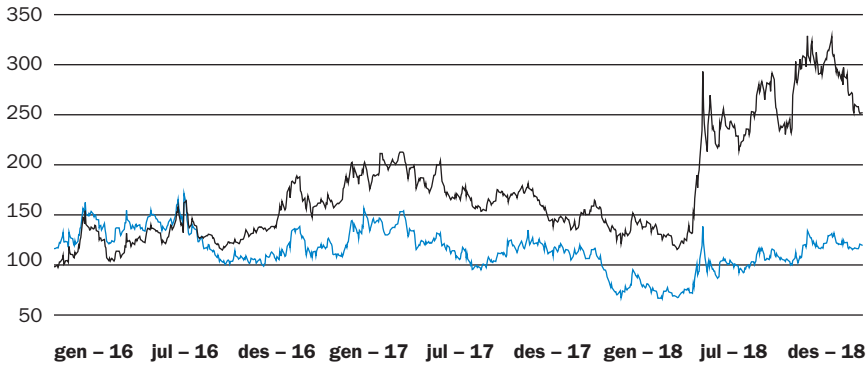

G9 Rendibilitat del deute públic alemany i nord-americà a 10 anys (en %)
Font: Bloomberg

La situació política a Itàlia o la situació dels mercats financers a finals d'any han estat alguns dels factors que hi han influït. D'aquesta manera, el diferencial en la rendibilitat entre els dos bons (alemany i nord-americà) s'ha situat en màxims des de l'inici de la Unió Monetària Europea.

Les primes de risc sobiranes d'Espanya i Portugal han tancat l'any en uns nivells similars a l'any anterior. Les millores en la qualificació creditícia i el cicle expansiu de les dues economies han suposat una pressió a la baixa per a les primes de risc. En sentit contrari, les tensions comercials i la important incertesa política a Itàlia van comportar una pressió a l'alça. A Itàlia, el context polític ha provocat un repunt significatiu de la prima de risc, que va arribar a màxims des de 2013. Això ha succeït malgrat haver retrocedit en el tram final de l'any davant el compromís més important del Govern d'aquest país amb el rigor fiscal (G10).

Pel que fa a les divises, el dòlar s'ha apreciat respecte de l'euro, després d'arribar a depreciar-se a principis d'any fins a nivells no observats des de finals de 2014. El dòlar s'ha vist emparat per l'ampliació del diferencial de tipus d'interès, el soroll polític a Itàlia, la incertesa al voltant del *brexit* i una aversió més elevada al risc davant les disputes en l'àmbit comercial (G11). La lliura esterlina, per la seva banda, no ha mostrat una tendència clara respecte de l'euro i s'ha mantingut la major part del temps en el rang 0,87-0,90. A més del *brexit*, la lliura s'ha mostrat sensible a les expectatives sobre els tipus d'interès del Banc d'Anglaterra i a la inestabilitat política interna (G12). El ien ha tancat

G10 Prima de risc associada al deute públic a 10 anys d'Espanya i Itàlia (punts bàsics)
Font: Bloomberg

G11 Tipus de canvi del dòlar respecte de l'euro (dòlars per euro)
Font: Bloomberg

G12 Tipus de canvi de la lliura respecte de l'euro (lliures per euro)
Font: Bloomberg

l'exercici en nivells més apreciats que els del tancament de l'any anterior en la seva cotització respecte del dòlar. En el tram final de l'any, la creixent volatilitat i inestabilitat en els mercats financers ha representat un factor de suport per a la moneda nipona.

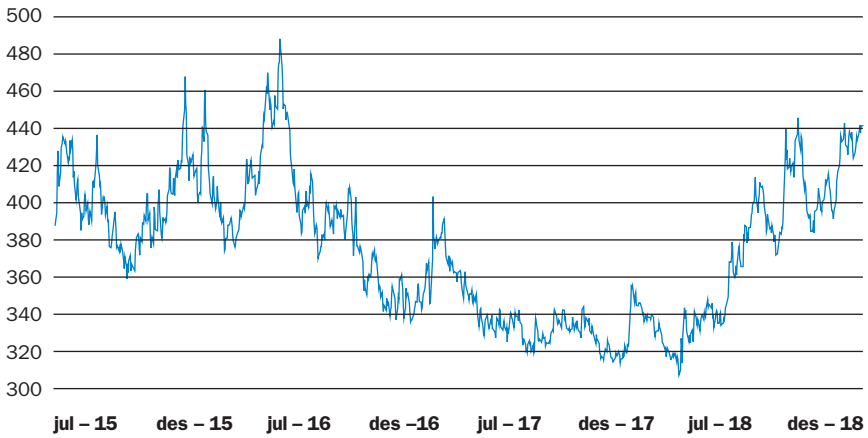
La renda variable s'ha vist afectada negativament, a més de pel tensionament de les condicions globals de finançament, per la guerra comercial, especialment en els sectors que hi han estat més exposats, com el sector autos i el de tecnologia. Nombroses companyies internacionals han rebaixat les seves expectatives de beneficis arran de l'impacte de les conteses comercials. A la zona euro, la inestabilitat política a Itàlia i l'intens repunt de la prima de risc del país han llastat l'evolució del sector bancari. L'IBEX 35 i el MIB italià han estat els índexs que pitjor ho han fet en aquest context, juntament amb el DAX alemany, que s'ha vist afectat per la importància del sector autos (G13).

G13 S&P 500
Font: Bloomberg

Mercats financers de països emergents

Els mercats financers dels països emergents s'han mostrat especialment sensibles als episodis d'aversió al risc relacionats amb l'Argentina i Turquia. En el cas de Turquia, la destacada depreciació de la lira turca i el fort augment de la prima de risc corporativa que va tenir lloc a l'agost van arribar fins i tot a impactar temporalment en actius financers de països desenvolupats. Al marge de tot això, també han suposat factors de llast per als mercats emergents: (i) la inestabilitat política domèstica en algunes economies; (ii) el gir dels bancs centrals dels països desenvolupats, i (iii) el proteccionisme impulsat per Trump. En aquest context, la prima de risc agregada per als països emergents ha arribat a assolir màxims des de principis de 2016. En el cas particular de Mèxic, el *peso* s'ha vist sotmès a una elevada volatilitat i a pressions depreciadores arran de la incertesa política. En aquest context i amb una inflació per sobre de l'objectiu de política monetària, el banc central ha continuat augmentant el tipus d'interès oficial (G14).

G14 Prima de risc de països emergents (índex EMBI+, punts bàsics)
Font: Bloomberg

Entorn del sector bancari

El sistema bancari europeu ha enfortit la seva solvència, ha augmentat la seva rendibilitat i ha continuat avançant en la reducció de la morositat el 2018. Així, la mitjana de la ràtio de capital de més qualitat (CET1, *fully-loaded*) va arribar al 14,5% al setembre de 2018, respecte del 14,3% de setembre de 2017. La millora de la solvència de les entitats es va evidenciar en els resultats dels *stress tests* de l'Autoritat Bancària Europea (EBA), en què totes les entitats analitzades van tenir nivells de capital per sobre del regulador, fins i tot en l'escenari més advers. Així mateix, la taxa de morositat mitjana dels bancs de la UE va continuar la seva tendència decreixent, i va assolir el 3,4% al setembre de 2018 (4,2% un any abans), nivells mínims des que es va harmonitzar la definició de préstec morós el 2014.

La rendibilitat ha millorat en un entorn lleugerament més favorable, però les autoritats alerten que persisteixen els riscos en relació amb la sostenibilitat dels models de negoci. La ROE es manté, de mitjana, per sota del cost de capital, si bé va augmentar 1,2 punts percentuals al llarg de 2018, fins al 7,2% al setembre. Aquests avenços han estat desiguals entre jurisdiccions i institucions. A més, diferents autoritats assenyalen que la incertesa política i geopolítica podria agreujar els riscos d'un repunt sobtat de les primes de risc i de la volatilitat, fet que consideren com la principal vulnerabilitat per al sector bancari europeu.

En l'àmbit domèstic, les entitats espanyoles han millorat la seva rendibilitat gràcies a la continuada reducció de les pèrdues per deteriorament d'actius. El valor màxim d'actius dubtosos observat a finals de 2013 s'ha reduït en una mica més del 60% des de llavors, amb una ràtio de morositat situada en el 6,4% al juny de 2018, 7,5 punts percentuals menys que la màxima assolida. Tanmateix, l'entorn de baixos tipus d'interès segueix condicionant els estrets marges. En termes de solvència, el nivell de la ràtio de capital CET1 de l'11,4% (mitjana del sector en l'àmbit domèstic) al juny de 2018 es troba clarament per sobre dels mínims reguladors.

Entorn regulador

Unió bancària

Al llarg del 2018, s'ha avançat en la finalització de la unió bancària amb les discussions preparatòries per establir el pilar restant –el Sistema Europeu de Garantia de Dipòsits (EDIS, per les sigles en anglès)– i amb les propostes sobre l'establiment d'un mecanisme de suport comú per al Fons Únic de Resolució (SRF, per les sigles en anglès).

Pel que fa a l'EDIS, diverses autoritats europees s'han pronunciat al llarg de l'any a favor d'avançar cap a una mutualització de riscos més elevada després dels progressos duts a terme en la reducció d'aquests en el sistema bancari europeu. Així, el BCE va publicar a l'abril un estudi en què donava suport a la proposta de la Comissió Europea del 2015 que fa referència a l'EDIS plenament mutualitzat, la qual considerava adequada pel que fa a la quantitat de recursos que hauria de tenir i al sistema de contribucions basades en risc per part dels bancs. Els avenços en aquest àmbit s'han limitat a la creació de diversos grups de treball de les autoritats que continuaran discutint i preparant l'operativitat de l'EDIS durant el primer semestre del 2019.

El *backstop* de l'SRF seria articulat mitjançant una línia de crèdit del Mecanisme Europeu d'Estabilitat (ESM, per les sigles en anglès). En aquest escenari, l'ESM injectaria els recursos necessaris en una resolució quan es requerissin per recuperar l'estabilitat de l'entitat després de (i) l'absorció de pèrdues per part d'un percentatge dels instruments de l'entitat, i (ii) la injecció de recursos per part de l'SRF.

El Consell Europeu, en la reunió de desembre, va concretar els detalls del mecanisme de suport de l'SRF i va acordar-ne la implementació anticipada (abans del 2024), subjecta al fet que s'hagin dut a terme prou avenços en la reducció del risc per al 2020. Així mateix, va aprovar ampliar el paper de l'ESM en els programes d'assistència financera i va equiparar la seva tasca supervisora (enfocada a l'anàlisi de riscos i accés als mercats financers) a la de la Comissió Europea i el BCE (més enfocats a l'anàlisi macroeconòmica i la sostenibilitat fiscal).

De cara al futur, el Consell Europeu ha proposat com a àrees prioritàries per completar la unió bancària: (i) mesures per a la reducció del risc (préstecs morosos i insolvència); (ii) mesures contra el blanqueig de capitals, i (iii) marc per a la liquiditat en resolució. Respecte a aquest últim punt, s'aspira a arribar a un acord institucional, tot i que sense un termini establert, mentre que, pel que fa al blanqueig de capitals, la Comissió Europea ha proposat dotar l'EBA de poders en aquest àmbit i harmonitzar la regulació existent en l'àmbit nacional.

Unió de Mercats de Capitals

Les autoritats europees han fet escassos avenços en la implementació de les mesures incloses en la Unió de Mercats de Capitals (UMC), la finalització de la qual s'esperava inicialment per al març de 2019.

Les principals mesures adoptades s'han limitat a la publicació dels plans d'acció sobre finances sostenibles i sobre *Fin Tech* de la Comissió Europea. Pel que fa a les finances sostenibles, la Comissió pretén involucrar el sector financer en el finançament de les inversions necessàries per complir amb l'Acord de París (més de l'1,0% del PIB de la UE cada any durant la pròxima dècada), per a la qual cosa es va comprometre a establir un marc regulador i definicions clares sobre sostenibilitat de cara al tercer trimestre de 2019. En matèria de *FinTech*, la Comissió Europea aspira a convertir Europa en un centre mundial de tecnologia financera; en aquest sentit, es va comprometre a desenvolupar camps de prova reguladors, augmentar la ciberseguretat i fomentar les noves tecnologies. Així mateix, el pla incloïa normes per afavorir el creixement de les

plataformes de microfinançament col·lectiu en el mercat únic de la UE.

Els escassos avenços en la UMC durant el 2018 van portar vuit països de la UE (Dinamarca, Estònia, Finlàndia, Irlanda, Letònia, Lituània, Suècia i Holanda) a reclamar la finalització de diversos dels seus aspectes: (i) la revisió de les normatives aplicables als bancs d'inversió i *brokers*; (ii) l'impuls per a la creació d'un mercat paneuropeu de *covered bonds*, i (iii) l'impuls a les *FinTech* i a les finances sostenibles.

La urgència per fer avenços en la UMC el 2018 es deu a la proximitat de la sortida del Regne Unit de la UE (principal mercat de capitals de la UE) i de les eleccions al Parlament Europeu (maig de 2019), que suposaran una paralització legislativa.

Marc macroprudencial

Els països han seguit fent ús de la política macroprudencial el 2018, com a complement de la política monetària en un context de tensionament de les condicions financeres. En el cas de la zona euro, que compta amb una política monetària comuna, la política macroprudencial permet, a més, un marge més gran de maniobra per als països, en poder aturar els riscos relacionats amb el cicle financer domèstic. Així, diverses economies han activat o anunciat l'activació del coixí de capital anticíclic i de mesures orientades a sectors altament endeutats (empreses a França i llars a Portugal). Tot això, per tal de prevenir i mitigar riscos sistèmics de naturalesa cíclica que poden ser causats pel creixement excessiu del crèdit a nivell agregat.

Després de diversos anys de desenvolupament del marc macroprudencial per al sector bancari, les autoritats han passat a posar el focus en el sector no bancari, en què consideren necessari ampliar els instruments macroprudencials i adaptar-los als riscos específics d'aquests agents.

Per la seva banda, a Espanya s'ha reforçat el marc macroprudencial, amb avenços per establir l'Autoritat Macroprudencial Consell d'Estabilitat Financera (AMCESFI), que estarà integrada pel Ministeri d'Economia i Empresa, el Banc d'Espanya i la CNMV, i amb l'entrada en vigor de les noves eines macroprudencials per als supervisors financers sectorials. D'aquesta manera, Espanya va respondre a les recomanacions de diverses autoritats internacionals de crear una autoritat macroprudencial independent.

Marc regulador i supervisor

Durant l'any 2018 van entrar en vigor diversos requeriments reguladors nous, com la norma comptable IFRS 9 i la directiva de protecció a l'inversor MiFID II / MiFIR. Per la seva banda, el Mecanisme Únic de Supervisió (MUS), l'EBA i el Consell Europeu van presentar propostes per reduir els actius improductius, tant en termes de volum com de flux.

Les diferents jurisdiccions han estat treballant en la reforma dels índexs de referència. A Europa, el Reglament de la UE sobre els índexs de referència (BMR), publicat el 2016 i en vigor des de començaments de 2018 (amb un període de transició fins a finals de 2019), ha obligat a emprendre la reforma de l'EONIA i les corbes euríbor i a establir índexs de suport per a tots dos casos. En el cas de l'euríbor, l'EMMI (l'agència encarregada de la seva elaboració i publicació) està desenvolupant una metodologia híbrida perquè l'euríbor sigui vàlid sota la BMR. Per la seva banda, la incapacitat de l'EMMI de modificar l'EONIA va fer que el BCE agafés la responsabilitat de publicar un índex alternatiu (ESTER). Paral·lelament, va crear un grup de treball juntament amb la indústria, que va adoptar l'índex ESTER com a substitut de l'EONIA. Alhora, va començar a desenvolupar les estructures a termini de l'ESTER i a preparar una transició fluida. La complexitat del procés i els riscos que comporta van fer que la indústria reclamés una extensió de la transició de la BMR, que compta amb el suport de la Comissió Europea i el Parlament Europeu.

Les entitats financeres europees s'han seguit preparant per als requeriments reguladors dels pròxims anys, per exemple, emetent deute amb capacitat d'absorció de pèrdues (MREL) i analitzant l'estructura de venciments del seu passiu per adaptar-la al nivell de la ràtio de finançament estable que probablement entrarà formalment en vigor el 2021.

Per la seva banda, els Estats Units van avançar en el procés de desregulació financera anunciat pel president Trump. La relaxació de la regulació financera postcrisi es va centrar en les entitats fins a una mida mitjana i va estar encaminada a establir una freqüència inferior en la realització de *stress tests*, models de còmput de capital més flexibles i requeriments de liquiditat més favorables, entre d'altres.

Perspectives per al 2019

De cara al 2019, s'espera que la (geo)política segueixi tenint una influència elevada en l'economia i els mercats financers, atès el menor suport dels bancs centrals.

Cal esperar que se segueixi avançant cap a un ordre global caracteritzat per una menor cooperació multilateral. Aquesta transició, acompanyada i reforçada per la revolució digital i les noves formes de comunicació, previsiblement no estarà exempta de conflictes internacionals (guerres comercials, canviàries, competència fiscal, etc.). És d'esperar més arbitrarietat en la política econòmica – menys centrada en criteris d'eficiència.

En aquest context, s'espera que els governs prioritzin sostenir el creixement –aplicant polítiques fiscals expansives i procícliques– davant de l'estabilitat macroeconòmica, fet que pot incrementar les vulnerabilitats a mitjà i llarg termini. L'entorn de creixement i de més ús dels recursos, juntament amb el proteccionisme, és propici perquè la inflació subjacent se situï en nivells una mica més elevats que els últims anys.

Cal esperar que persisteixin les turbulències en els mercats financers a mesura que avança el gir dels bancs centrals. Això contribuirà al fet que les condicions financeres

estiguin més tensionades que en anys anteriors. L'entorn és especialment complex per als actius que més s'havien estat beneficiant del *search for yield*.

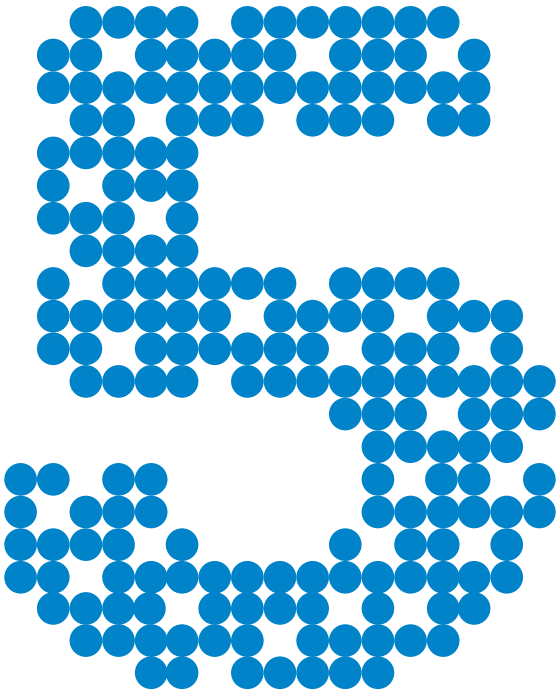
D'altra banda, s'espera que la sortida del Regne Unit de la UE sigui ordenada, que la Xina i Europa aconsegueixin mantenir creixements econòmics saludables tot i la guerra comercial, que Itàlia mantingui un cert rigor fiscal i que el tensionament financer sigui ordenat.

Pel que fa a Espanya, cal esperar que l'economia mantingui una evolució relativament favorable, amb la demanda domèstica com a principal motor de l'activitat. Al Regne Unit, l'economia seguirà condicionada per les conseqüències del *brexit*, tot i que la sortida sigui ordenada. A Mèxic, s'espera que el creixement econòmic es moderi respecte al 2018, a causa de l'efecte de més incertesa en la gestió de la política econòmica.

Quant als temes de regulació bancària, cal esperar que continuï la recalibració de les grans reformes postcrisi. Entre les principals prioritats dels legisladors i supervisors de les diferents jurisdiccions és d'esperar que es trobin la proporcionalitat en la regulació, l'impacte financer del canvi climàtic, la ciberseguretat, la transparència, la protecció al consumidor, el blanqueig de capitals i la competitivitat dels sectors domèstics.

Informació financera del Grup Banc Sabadell

67 Principals magnituds el 2018
68 Resultats de l'exercici
74 Evolució del balanç
81 Gestió de la liquiditat
84 Gestió del capital

Principals magnituds el 2018

T1

		2017	2018	% 18/17
Balanç (en milions d'euros)	**(A)**			
Total actiu		221.348	222.322	0,4
Inversió creditícia bruta viva		137.522	139.366	1,3
Inversió creditícia bruta de clients		147.325	146.420	(0,6)
Recursos en el balanç		159.095	161.678	1,6
Dels quals: Recursos de clients en balanç		*132.096*	*137.343*	*4,0*
Fons d'inversió		27.375	26.379	(3,6)
Fons de pensions i assegurances comercialitzades		13.951	14.059	0,8
Recursos gestionats		204.420	205.711	0,6
Patrimoni net		13.222	12.117	(8,4)
Fons propis		13.426	12.545	(6,6)
Compte de resultats (en milions d'euros)	**(B)**			
Marge d'interessos		3.802,4	3.675,2	(3,3)
Marge brut		5.737,3	5.010,2	(12,7)
Marge abans de dotacions		2.612,1	1.736,8	(33,5)
Benefici atribuït al grup		801,5	328,1	(59,1)
Rendibilitat i eficiència (en percentatge)	**(C)**			
ROA		0,38	0,15	
RORWA		1,03	0,41	
ROE		6,10	2,60	
ROTE		7,27	3,18	
Eficiència		50,15	58,29	
Gestió del capital	**(D)**			
Actius ponderats per risc (APR) (en milions d'euros)		77.505	80.279	
Common Equity Tier 1 phase-in (%)		13,4	12,0	
Tier I phase-in (%)		14,3	13,4	
Ràtio total de capital *phase-in* (%)		16,1	15,5	
Leverage ratio phase-in (%)		5,0	4,9	
Gestió del risc	**(E)**			
Riscos classificats en l' *stage* 3 (mils d'euros)		7.925	6.554	
Total actius problemàtics (milions d'euros)		15.318	8.279	
Ràtio de morositat (%)		5,14	4,22	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l' *stage* 3 (%) (*)		45,7	54,1	
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%) (*)		49,8	52,1	
Gestió de la liquiditat	**(F)**			
Loan-to-deposit ratio (%)		104,3	101,6	
Accionistes i accions (dades a fi de període)	**(G)**			
Nombre d'accionistes		235.130	235.523	
Nombre d'accions mitjanes (en milions)		5.570	5.565	
Valor de cotització (en euros)		1,656	1,001	
Capitalització borsària (en milions d'euros)		9.224	5.568	
Benefici net atribuït per acció (BPA) (en euros)		0,14	0,05	
Valor comptable per acció (en euros)		2,41	2,25	
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)		0,69	0,45	
PER (valor de cotització / BPA)		11,85	20,11	
Altres dades				
Oficines		2.473	2.457	
Empleats		25.845	26.181	

(*) En l'exercici 2017 s'exclouen les clàusules sòl.

(A) La finalitat d'aquest bloc de magnituds és oferir una visió sintetitzada de l'evolució interanual dels principals saldos del balanç consolidat del grup, i destacar especialment les magnituds relacionades amb la inversió i els recursos de clients.
(B) En aquest apartat es mostren els marges del compte de resultats dels dos últims exercicis que es consideren més significatius.
(C) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la rendibilitat i eficiència durant els dos últims exercicis.
(D) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la solvència durant els dos últims exercicis.
(E) Aquest apartat mostra els principals saldos i ràtios relacionats amb la gestió del risc del grup.
(F) El propòsit d'aquest apartat és mostrar una visió significativa de la liquiditat durant els dos últims exercicis.
(G) La finalitat d'aquest bloc és oferir informació relativa al valor de l'acció i d'altres indicadors i ràtios relacionats amb el mercat borsari.

Vegeu la llista, definició i finalitat de les MAR utilitzades en l'àmbit del grup Banc Sabadell a:
www.grupbancsabadell.com/INFORMACION_ACCIONISTAS_E_INVERSORES/INFORMACION_FINANCIERA/MEDIDAS_ALTERNATIVAS_DEL_RENDIMIENTO

El 2018 s'han aconseguit dues fites importants: la migració de TSB ha finalitzat comptant amb una sòlida plataforma tecnològica i la normalització del balanç després de l'anunci de les vendes de carteres institucionals.

El benefici del grup ha estat impactat per les despeses extraordinàries de la migració i postmigració de TSB i les provisions de les vendes de carteres institucionals.

El marge d'interessos ex TSB creix recolzat en el fort creixements dels volums.

Les comissions mostren un creixement destacat, impulsat pel bon comportament de les comissions de serveis i de gestió d'actius.

T2 Compte de resultats

En milions d'euros

	2017	2018	Variació interanual (%)	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	Variació interanual (%)
Interessos i rendiments assimilats	4.839,6	4.861,9	0,5	3.605,9	3.652,7	1,3
Interessos i càrregues assimilades	(1.037,3)	(1.186,8)	14,4	(837,1)	(977,3)	16,7
Marge d'interessos	**3.802,4**	**3.675,2**	**(3,3)**	**2.768,8**	**2.675,5**	**(3,4)**
Rendiment d'instruments de capital	7,3	8,2	12,8	7,1	8,0	13,8
Resultats entitats valorades mètode participació	308,7	56,6	(81,7)	308,7	56,6	(81,7)
Comissions netes	1.223,4	1.335,3	9,1	1.127,8	1.250,1	10,8
Resultats d'operacions financeres (net)	614,1	226,7	(63,1)	504,5	209,3	(58,5)
Diferències de canvi (net)	8,4	(1,3)	—	8,4	(1,6)	—
Altres productes i càrregues d'explotació	(227,0)	(290,4)	27,9	(211,3)	(230,1)	8,9
Marge brut	**5.737,3**	**5.010,2**	**(12,7)**	**4.514,0**	**3.967,7**	**(12,1)**
Despeses de personal	(1.573,6)	(1.590,6)	1,1	(1.178,9)	(1.208,3)	2,5
Recurrents	(1.546,9)	(1.529,6)	(1,1)	(1.163,0)	(1.168,1)	0,4
No recurrents	(26,6)	(61,0)	129,2	(15,8)	(40,2)	154,1
Altres despeses generals d'administració	(1.149,4)	(1.329,8)	15,7	(614,8)	(652,6)	6,1
Recurrents	(1.116,7)	(1.099,3)	(1,6)	(614,8)	(652,6)	6,1
No recurrents	(32,7)	(230,5)	—	—	—	—
Amortització	(402,2)	(353,1)	(12,2)	(329,6)	(264,5)	(19,7)
Marge abans de dotacions	**2.612,1**	**1.736,8**	**(33,5)**	**2.390,8**	**1.842,3**	**(22,9)**
Dotacions per a insolvències i altres deterioraments	(1.225,2)	(916,8)	(25,2)	(1.136,4)	(685,8)	(39,7)
Altres dotacions i deterioraments	(971,1)	(403,6)	(58,4)	(971,1)	(403,6)	(58,4)
Plusvàlues per venda d'actius	432,6	2,5	(99,4)	425,9	1,2	(99,7)
Fons de comerç negatiu	—	—	—	—	—	—
Resultat abans d'impostos	**848,3**	**418,9**	**(50,6)**	**709,1**	**754,1**	**6,3**
Impost sobre beneficis	(43,1)	(83,6)	94,2	5,8	(179,0)	—
Resultat consolidat de l'exercici	**805,2**	**335,2**	**(58,4)**	**714,9**	**575,2**	**(19,5)**
Resultat atribuït a interessos minoritaris	3,7	7,1	92,0	3,7	7,1	92,0
Benefici atribuït al grup	**801,5**	**328,1**	**(59,1)**	**711,2**	**568,0**	**(20,1)**
Promemòria:						
Actius totals mitjans	214.356	217.168	1,3	168.418	170.502	1,2
Benefici per acció (en euros)	0,14	0,05	—	0,12	0,09	—

El tipus de canvi mitjà aplicat per al compte de resultats de TSB del saldo acumulat és de 0,8851. El tipus de canvi acumulat el desembre de 2017 va ser de 0,8759.

Marge d'interessos

El marge d'interessos de l'any 2018 totalitza 3.675,2 milions d'euros, un -3,3% per sota del marge d'interessos obtingut en l'exercici anterior, ja que aquest incorpora Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, Sabadell United Bank, N.A. i la cartera de *Mortgage Enhancement* , i a més el 2018 està afectat per les accions comercials de TSB. Excloent-ne TSB, el marge d'interessos arriba a 2.675,5 milions d'euros al tancament de l'exercici de 2018, cosa que suposa una caiguda del -3,4% respecte a l'exercici anterior (T2 i T3). A perímetre constant i sense considerar les accions comercials de TSB, el marge d'interès creix un 1,5% interanual (1,1% excloent-ne TSB).

Marge d'interessos a perímetre constant sense *one-offs* de TSB (variació interanual)

Banc Sabadell (ex-TSB)

+1,1%

Grup

+1,5%

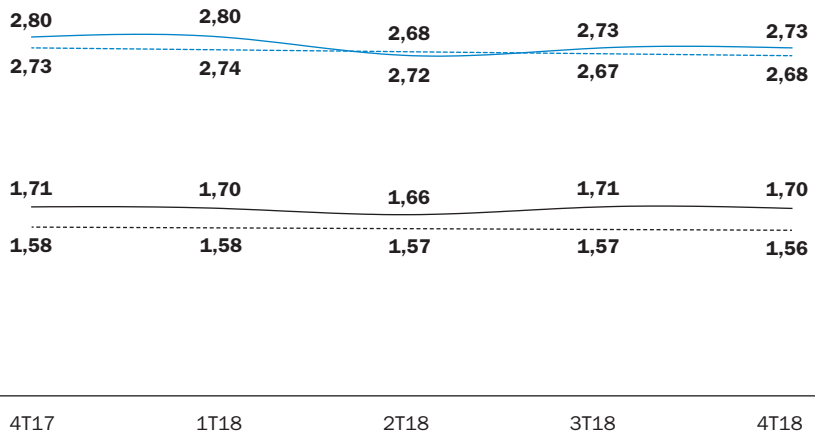
El marge total sobre actius totals mitjans disminueix a causa de la caiguda del marge de clients per les accions comercials de TSB, del menor rendiment de la cartera de renda fixa per les rotacions i d'una major posició de liquiditat. Així, el marge sobre actius totals mitjans se situa en l'1,69% el 2018 (1,77% el 2017) (G1 i G2).

T3 Rendiments i càrregues

En milions d'euros

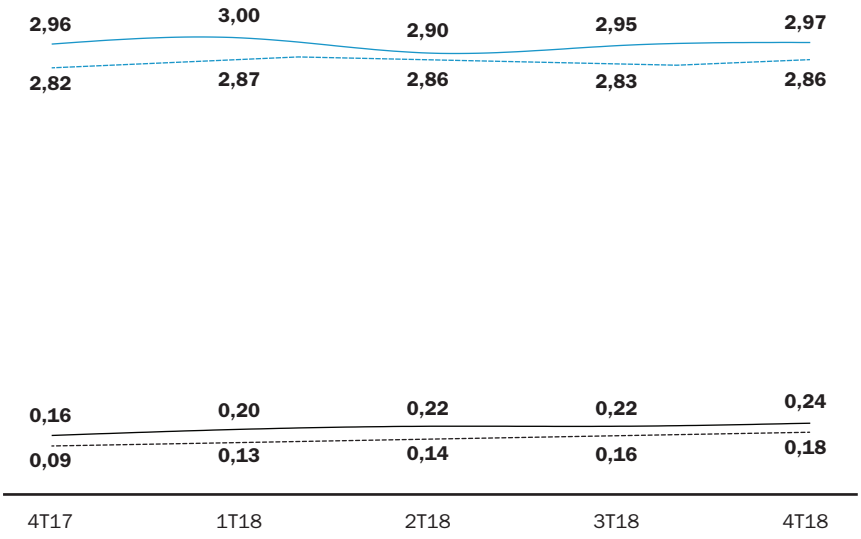
	2017			2018			Variació		Efecte	
	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus	Volum
Caixa, bancs centrals i EC	18.512.411	2.925	0,02	28.583.832	23.299	0,08	10.071.421	20.374	22.012	(1.638)
Crédits a la clientela	136.937.930	4.102.112	3,00	135.903.483	4.016.686	2,96	(1.034.447)	(85.426)	(70.169)	(15.257)
Cartera de renda fixa	28.809.194	494.316	1,72	25.950.163	352.466	1,36	(2.859.031)	(141.850)	(98.278)	(43.572)
Subtotal	**184.259.535**	**4.599.353**	**2,50**	**190.437.478**	**4.392.451**	**2,31**	**6.177.943**	**(206.902)**	**(146.435)**	**(60.467)**
Cartera de renda variable	1.079.233	—	—	933.848	—	—	(145.385)	—	—	—
Actiu material i immaterial	4.268.271	—	—	4.084.833	—	—	(183.438)	—	—	—
Altres actius	24.749.190	88.612	0,36	21.712.189	274.307	1,26	(3.037.001)	185.695	—	185.695
Total inversió	**214.356.229**	**4.687.965**	**2,18**	**217.168.348**	**4.666.758**	**2,15**	**2.812.119**	**(21.207)**	**(146.435)**	**125.228**
Entitats de crèdit	28.553.497	(29.558)	(0,10)	32.033.556	(35.690)	(0,11)	3.480.059	(6.132)	(39.265)	33.133
Dipòsits a la clientela	138.258.332	(266.315)	(0,19)	141.060.307	(309.436)	(0,22)	2.801.975	(43.121)	(52.330)	9.209
Mercat de capitals	26.020.323	(386.885)	(1,49)	24.614.108	(323.015)	(1,31)	(1.406.215)	63.870	50.044	13.826
Subtotal	**192.832.152**	**(682.758)**	**(0,35)**	**197.707.971**	**(668.141)**	**(0,34)**	**4.875.819**	**14.617**	**(41.551)**	**56.168**
Altres passius	8.438.119	(202.837)	(2,40)	7.134.507	(323.433)	(4,53)	(1.303.612)	(120.596)	—	(120.596)
Recursos propis	13.085.958	—	—	12.325.870	—	—	(760.088)	—	—	—
Total recursos	**214.356.229**	**(885.595)**	**(0,41)**	**217.168.348**	**(991.574)**	**(0,46)**	**2.812.119**	**(105.979)**	**(41.551)**	**(64.428)**
Total ATM	**214.356.229**	**3.802.370**	**1,77**	**217.168.348**	**3.675.184**	**1,69**	**2.812.119**	**(127.186)**	**(187.986)**	**60.800**

Els ingressos o costos financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la naturalesa de l'actiu o passiu associat. La línia d'entitats de crèdit del passiu recull els interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, i destaquen com a més significatius els ingressos de la TLTRO II.

G1 Evolució del marge d'interessos (en percentatge)

- Marge de clients
- Marge de clients ex-TSB
- Marge d'interessos sobre ATM
- Marge d'interessos sobre ATM ex-TSB

G2 Evolució del marge de clients (en percentatge)

Marge brut

Els dividends cobrats i els resultats de les empreses que s'integren pel mètode de la participació pugen en conjunt a 64,7 milions d'euros, respecte de 315,9 milions d'euros el 2017, i incorporen la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe. Aquests ingressos engloben principalment els resultats aportats pel negoci d'assegurances i pensions.

Les comissions netes pugen a 1.335,3 milions d'euros (1.250,1 milions d'euros sense considerar TSB) i creixen un 9,1% (10,8% sense considerar TSB) en termes interanuals (T4). A perímetre constant i sense incloure-hi l'impacte de l'exempció de les comissions per descobert de TSB, les comissions creixen un 10,1% (11,3% sense considerar TSB) interanual. Aquest creixement es manifesta com a conseqüència del bon comportament tant de les comissions de serveis com de les comissions de gestió d'actius.

Comissions netes a perímetre constant sense *one-offs* de TSB (variació interanual)

Banc Sabadell (ex-TSB)

+11,3%

Grup

+10,1%

En milions d'euros

T4 Comissions

	2017	2018	% 18/17	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	% 18/17
Operacions d'actiu	206,1	138,0	(33,1)	121,1	134,2	10,8
Avals i altres garanties	98,7	102,6	4,0	98,7	102,6	4,0
Comissions derivades d'operacions de risc	**304,8**	**240,6**	**(21,1)**	**219,8**	**236,8**	**7,7**
Targetes	205,7	224,9	9,3	174,4	193,9	11,2
Ordres de pagament	54,0	61,6	14,1	54,0	56,2	4,1
Valors	60,4	61,1	1,1	60,4	61,1	1,1
Comptes a la vista	130,8	221,0	69,0	119,3	149,9	25,6
Resta	129,1	153,8	0,2	161,3	193,1	0,2
Comissions de serveis	**580,0**	**722,3**	**24,5**	**569,4**	**654,3**	**14,9**
Fons d'inversió	158,4	157,7	(0,4)	158,4	157,7	(0,4)
Comercialització de fons de pensions i assegurances	152,8	185,5	21,4	152,8	172,1	12,6
Gestió de patrimonis	27,4	29,2	6,6	27,4	29,2	6,6
Comissions de gestió d'actius	**338,6**	**372,4**	**10,0**	**338,6**	**359,0**	**6,0**
Total	**1.223,4**	**1.335,3**	**9,1**	**1.127,8**	**1.250,1**	**10,8**

El tipus de canvi mitjà aplicat per al compte de resultats de TSB del saldo acumulat és de 0,8851. El tipus de canvi acumulat el desembre de 2017 va ser de 0,8759.

Els resultats per operacions financeres i diferències de canvi totalitzen 225,4 milions d'euros (207,7 milions d'euros sense considerar TSB). En l'exercici de 2017, els resultats per operacions financeres van pujar a 622,5 milions d'euros (512,9 milions d'euros sense considerar TSB), i hi incloïen les vendes de carteres fixes i l'*early call* de *mortgage enhancement* de TSB.

Els altres productes i les càrregues d'explotació totalitzen -290,4 milions d'euros (-230,1 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de -227,0 milions d'euros (-211,3 milions d'euros sense considerar TSB) l'any 2017. Dins d'aquest epígraf, destaquen particularment les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits, per un import de -106,3 milions d'euros (-98,3 milions d'euros en l'exercici anterior), l'aportació al Fons Únic de Resolució per import de -49,7 milions d'euros (-50,6 milions d'euros en l'exercici anterior), les pèrdues per frau de TSB per un import de -55,8 milions d'euros, la prestació patrimonial per conversió d'actius per impostos diferits en crèdit exigible davant de l'Administració Tributària Espanyola per -45,0 milions d'euros (-54,7 milions d'euros en l'exercici anterior) i el pagament de l'impost sobre dipòsits de les entitats de crèdit (IDEC) per -30,7 milions d'euros (-28,1 milions d'euros en l'exercici anterior).

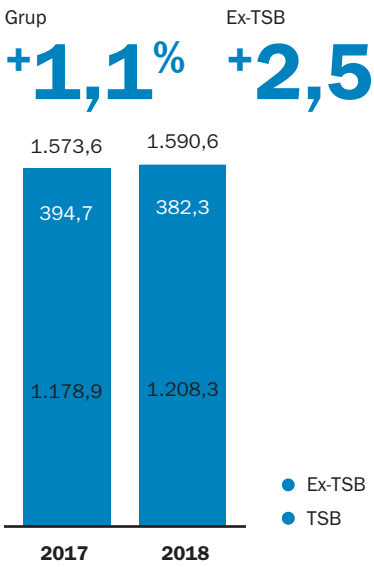
Marge abans de dotacions

Les despeses d'explotació (personal i generals) de l'any 2018 pugen a -2.920,4 milions d'euros (-1.860,9 milions d'euros sense considerar TSB), dels quals -291,5 milions d'euros van correspondre a conceptes no recurrents (-40,2 milions d'euros sense considerar TSB). En l'exercici de 2017, les despeses d'explotació van totalitzar -2.723,0 milions d'euros (-1.793,6 milions d'euros sense considerar TSB) i van incloure -59,3 milions d'euros de despeses no recurrents (-15,8 milions d'euros sense considerar TSB). L'increment interanual correspon principalment als costos extraordinaris de migració i postmigració de TSB (G3 i T5).

La ràtio d'eficiència de l'exercici de 2018 se situa en el 58,3% (46,9% sense considerar TSB), respecte del 50,2% (42,1% sense considerar TSB) de l'any 2017.

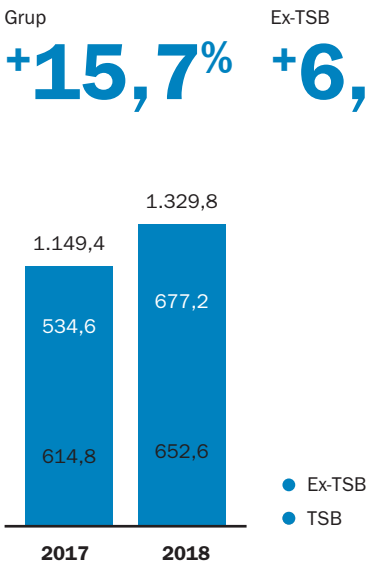
Despeses de personal (variació interanual)

En milions d'euros

Altres despeses generals d'administració (variació interanual) G3

En milions d'euros

El compte de resultats de l'exercici de 2018 incorpora els impactes extraordinaris de la migració i postmigració de TSB i de les vendes institucionals de carteres.

En milions d'euros

T5 Despeses d'explotació

	2017	2018	% 18/17	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	% 18/17
Recurrents	(1.546,9)	(1.529,6)	(1,1)	(1.163,0)	(1.168,1)	0,4
No recurrents	(26,6)	(61,0)	129,2	(15,8)	(40,2)	154,1
Despeses de personal	**(1.573,6)**	**(1.590,6)**	**1,1**	**(1.178,9)**	**(1.208,3)**	**2,5**
Tecnologia i comunicacions	(414,4)	(360,1)	(13,1)	(157,7)	(164,8)	4,5
Publicitat	(106,4)	(107,0)	0,6	(39,2)	(51,2)	30,4
Immobles, instal·lacions i material d'oficina	(210,0)	(216,6)	3,1	(132,1)	(136,8)	3,5
Tributs	(106,9)	(114,9)	7,5	(106,6)	(114,9)	7,8
Altres	(279,0)	(306,3)	9,8	(179,1)	(184,9)	3,2
Total recurrents	**(1.116,7)**	**(1.099,3)**	**(1,6)**	**(614,8)**	**(652,6)**	**6,1**
No recurrents	(32,7)	(230,5)	—	—	—	—
Altres despeses generals d'administració	**(1.149,4)**	**(1.329,8)**	**15,7**	**(614,8)**	**(652,6)**	**6,1**
Total	**(2.723,0)**	**(2.920,4)**	**7,2**	**(1.793,6)**	**(1.860,9)**	**3,7**

El tipus de canvi mitjà aplicat per al compte de resultats de TSB del saldo acumulat és de 0,8851.

L'increment és degut a les despeses extraordinàries de TSB durant l'exercici de 2018.

Com a resultat de tot el que s'ha exposat anteriorment, l'exercici de 2018 va concloure amb un marge abans de dotacions de 1.736,8 milions d'euros (1.842,3 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de 2.612,1 milions d'euros l'any 2017 (2.390,8 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa una caiguda del -33,5% (-22,9% sense considerar TSB) principalment pel ROF extraordinari i pel cobrament de la comissió neta per BanSabadell Vida del contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe l'exercici anterior, com també pels impactes extraordinaris relacionats amb la migració i postmigració de TSB soferts durant el 2018.

El total de dotacions i deterioraments totalitzen -1.320,4 milions d'euros (-1.089,4 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de -2.196,4 milions d'euros l'any 2017 (-2.107,6 milions d'euros sense considerar TSB). Cal destacar que en aquest exercici s'inclou la provisió per les compensacions a clients de TSB i la provisió per les vendes institucionals de carteres.

Les plusvàlues per vendes d'actius pugen a 2,5 milions d'euros, 432,6 milions d'euros en l'exercici anterior, ja que incloïen la plusvàlua neta per la venda de Sabadell United Bank, la venda de Mediterráneo Vida i la venda del 100% del capital d'HI Partners Holdco Value Added, S.A.U. per part de la filial Hotel Investment Partners, S.L. (HIP).

Ràtio d'eficiència el 2018

Banc Sabadell (ex-TSB)

46,9%

Grup

58,3%

Benefici atribuït al grup

Un cop aplicats l'impost sobre beneficis i la part del resultat corresponent a minoritaris, dona un benefici net atribuït al grup de 328,1 milions d'euros al tancament de l'any 2018, afectat pels impactes extraordinaris de migració i post-migració de TSB i les provisions extraordinàries per les vendes institucionals de carteres. Aïllant aquests impactes, el creixement del benefici a perímetre i tipus de canvi constant és del 9,6% interanual. Sense considerar TSB, el benefici net atribuït al grup puja a 568,0 milions d'euros al tancament de l'exercici de 2018. Sense considerar les provisions extraordinàries per les vendes institucionals de carteres, el creixement a perímetre constant és del 2,0% interanual.

Benefici net atribuït l'any 2018

328,1 M€

Evolució del balanç

Creixement en els volums de crèdit viu impulsat pel bon comportament de les pimes i grans empreses a Espanya i el fort creixement a Mèxic.

Els recursos de clients en balanç augmenten impulsats pel creixement dels comptes a la vista i dipòsits a termini. Els recursos fora de balanç cauen principalment pels fons d'inversió a causa del mal comportament dels mercats financers.

Reducció dels actius problemàtics nets, que sobre el total dels actius se situen en l'1,8% amb una cobertura del 52,1%.

La ràtio CET1 proforma se situa en el 12,2% *phase-in* i en el 11,3% *fully-loaded*.

En milions d'euros

T6 Balanç de situació

	2017	2018	% 18/17
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	26.363	23.494	(10,9)
Actius financers mantinguts per negociar	1.573	2.045	30,0
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	40	141	257,5
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	—	—	—
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	13.181	13.247	0,5
Actius financers a cost amortitzat	160.724	164.416	2,3
Valors representatius de deute	11.747	13.132	11,8
Préstecs i bestretes	148.977	151.284	1,5
Inversions en negocis conjunts i associades	576	575	(0,1)
Actius tangibles	3.827	2.498	(34,7)
Actius intangibles	2.246	2.461	9,6
Altres actius	12.821	13.445	4,9
Total actiu	**221.348**	**222.322**	**0,4**
Passius financers mantinguts per negociar	1.431	1.738	21,5
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	40	—	(100,0)
Passius financers a cost amortitzat	204.045	206.077	1,0
Dipòsits	177.326	179.878	1,4
Bancs centrals	27.848	28.799	3,4
Entitats de crèdit	14.171	12.000	(15,3)
Clientela	135.307	139.079	2,8
Valors representatius de deute emesos	23.788	22.599	(5,0)
Altres passius financers	2.932	3.601	22,8
Provisions	318	466	46,9
Altres passius	2.293	1.924	(16,1)
Total passiu	**208.127**	**210.205**	**1,0**
Fons propis	13.426	12.545	(6,6)
Altre resultat global acumulat	(265)	(491)	85,2
Interessos minoritaris (participacions no dominants)	61	64	3,9
Patrimoni net	**13.222**	**12.117**	**(8,4)**
Total patrimoni net i passiu	**221.348**	**222.322**	**0,4**
Garanties financeres concedides	1.983	2.041	2,9
Compromisos de préstec concedits	20.906	22.646	8,3
Altres compromisos concedits	9.917	8.233	(17,0)
Total comptes d'ordre	**32.806**	**32.920**	**0,3**

El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és del 0,8945 el 31 de desembre de 2018.

Actiu

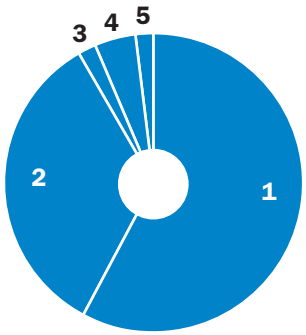
Al tancament de l'exercici de 2018, els actius totals de Banc Sabadell i el seu grup van totalitzar 222.322 milions d'euros (176.140 sense considerar TSB), respecte del tancament de l'any 2017 de 221.348 milions d'euros (173.203 milions sense considerar TSB).

T7 Préstecs i bestretes a la clientela

En milions d'euros

	2017	2018	Variació interanual (%)	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	Variació interanual (%)
Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	84.267	80.872	(4,0)	52.259	49.833	(4,6)
Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	2.315	2.767	19,5	2.315	2.766	19,5
Crèdit comercial	5.802	6.186	6,6	5.802	6.186	6,6
Arrendament financer	2.316	2.565	10,7	2.316	2.565	10,7
Deutors a la vista i diversos	42.822	46.976	9,7	39.427	44.383	12,6
Inversió creditícia bruta viva	**137.522**	**139.366**	**1,3**	**102.119**	**105.732**	**3,5**
Actius classificats en l' *stage* 3	7.867	6.472	(17,7)	7.723	6.024	(22,0)
Ajustos per periodificació	(66)	(13)	(79,7)	(100)	(83)	(16,9)
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	**145.323**	**145.824**	**0,3**	**109.742**	**111.673**	**1,8**
Adquisició temporal d'actius	2.001	596	(70,2)	2.001	596	(70,2)
Inversió creditícia bruta de clients	**147.325**	**146.420**	**(0,6)**	**111.743**	**112.269**	**0,5**
Fons de provisions per a insolvències i risc-país	(3.727)	(3.433)	(7,9)	(3.646)	(3.211)	(11,9)
Préstecs i bestretes a la clientela	**143.598**	**142.987**	**(0,4)**	**108.097**	**109.058**	**0,9**

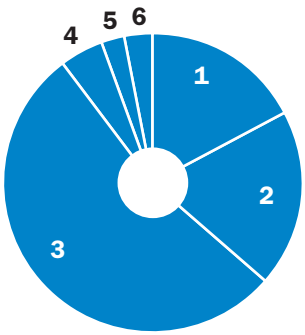
El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és del 0,8945 el 31 de desembre de 2018.

G4
Préstecs i bestretes a la clientela per tipus de producte
31.12.2018 (en %) (*)

1	Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	58,0
2	Deutors a la vista i diversos	33,7
3	Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	2,0
4	Crèdit comercial	4,4
5	Arrendament financer	1,9

(*) Sense actius dubtosos ni ajustos per periodificació.

G5
Préstecs i bestretes a la clientela per perfil de client
31.12.2018 (en %) (*)

1	Empreses	17,3
2	Pimes	19,3
3	Particulars	53,4
4	Administracions públiques	4,7
5	Promoció	2,4
6	Altres	2,9

(*) Sense actius dubtosos ni ajustos per periodificació.

La inversió creditícia bruta viva tanca l'exercici de 2018 amb un saldo de 139.366 milions d'euros (105.732 milions d'euros sense considerar TSB), que representa un creixement interanual de l'1,3% (3,5% sense considerar TSB). El component amb més pes dins dels préstecs i les partides a cobrar són els préstecs amb garantia hipotecària, que el 31 de desembre de 2018 tenien un saldo de 80.872 milions d'euros i representaven el 58% del total de la inversió creditícia bruta viva (T7, G4 i G5).

La ràtio de morositat es continua reduint i se situa en el 4,2% (5,0% sense considerar TSB).

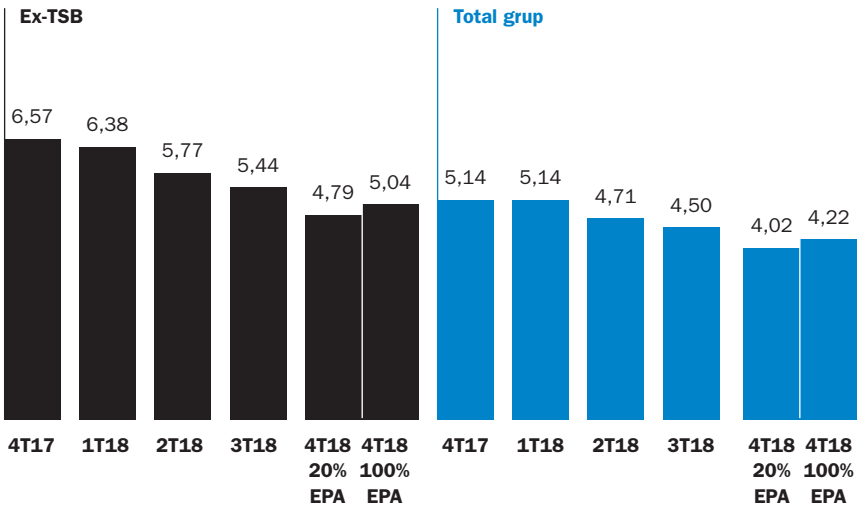
La ràtio de morositat del grup (G6 i T8) continua la tònica decreixent a causa de la contínua reducció dels actius problemàtics (riscos dubtosos i adjudicats). Així mateix, els nivells de cobertura sobre actius dubtosos es mantenen en nivells confortables, se situen en el 54,1% i la cobertura dels actius adjudicats se situa en el 44,5% al tancament de desembre de 2018.

Al tancament de 2018, el saldo de riscos classificat a l'*stage* 3 del grup Banc Sabadell puja a 6.554 milions d'euros i s'ha reduït en 1.689 milions d'euros acumulats durant l'any.

El saldo d'actius adjudicats del grup Banc Sabadell puja a 1.726 milions d'euros i s'ha reduït en 5.854 milions d'euros acumulats durant l'any, ja que inclou 5.800 milions d'euros de les vendes institucionals de carteres reclassificades a actius no corrents en venda.

Per tant, el saldo d'actius problemàtics del grup se situa en 8.279 milions d'euros al tancament de l'exercici de 2018.

G6 Ràtios de morositat (*) (en %)

*Calculat incloent-hi riscos contingents. El quart trimestre de 2018 s'han reclassificat les carteres institucionals com a actius no corrents en venda; per tant, les dades es mostren sense considerar aquests actius.

T8 Ràtios de morositat per segment

En percentatge

Ex-TSB	4T17	1T18	2T18	3T18	4T18 20% EPA	4T18 100% EPA
Promoció i construcció immobiliària	21,37	19,80	17,66	16,16	12,81	15,68
Construcció no immobiliària	6,87	7,17	6,42	5,58	5,63	5,68
Empreses	3,33	3,53	3,12	2,60	2,32	2,32
Pimes i autònoms	8,09	7,88	7,40	7,05	6,26	6,48
Particulars amb garantia de la primera hipoteca	6,88	6,50	6,04	5,89	5,52	5,82
Ràtio de morositat	**6,57**	**6,38**	**5,77**	**5,44**	**4,79**	**5,04**

Calculat incloent-hi riscos contingents.

L'evolució trimestral d'aquests actius sense TSB es pot veure a la taula T9.

T9 Evolució dubtosos i immobles ex-TSB

En milions d'euros

	2017				2018			
	1T	**2T**	**3T**	**4T**	**1T**	**2T**	**3T**	**4T**
Entrades	636	526	513	617	481	330	385	354
Recuperacions (1)	(897)	(1.067)	(706)	(956)	(539)	(573)	(600)	(1.053)
Sortides del perímetre (2)	—	—	(10)	—	—	—	—	—
Entrada neta ordinària	**(261)**	**(541)**	**(203)**	**(339)**	**(58)**	**(243)**	**(215)**	**(699)**
Entrades	312	304	148	254	294	176	129	209
Vendes i altres sortides (1) (3)	(379)	(355)	(302)	(1.624)	(271)	(419)	(264)	(5.706)
Variació immobles	**(67)**	**(51)**	**(154)**	**(1.370)**	**23**	**(244)**	**(135)**	**(5.497)**
Entrada neta i immobles	**(328)**	**(592)**	**(357)**	**(1.709)**	**(35)**	**(487)**	**(350)**	**(6.196)**
Fallits	(178)	(61)	(152)	(66)	(216)	(268)	(187)	(106)
Variació trimestral saldo dubtosos i immobles	**(506)**	**(653)**	**(509)**	**(1.775)**	**(251)**	**(755)**	**(538)**	**(6.302)**

Variació neta que considera com a risc problemàtic la part corresponent al 20% de l'exposició retinguda ja que no ha estat transferida a l'FGD.
(1) El quart trimestre de 2018 s'han reclassificat 5.800 milions d'euros de carteres institucionals com a actius no corrents en venda (279 milions d'euros de dubtosos i 5.521 milions d'euros d'adjudicats).
(2) Correspon a la sortida del perímetre de Sabadell United Bank (SUB).
(3) En el quart trimestre de 2017 s'ha creat una nova línia de negoci enfocada al desenvolupament de promocions immobiliàries (Solvia Desenvolupaments Immobiliaris), amb 1.252 milions d'euros d'actius gestionats.

L'evolució de les ràtios de cobertura del grup es pot veure a la taula següent (T10).

T10 Evolució de les ràtios de cobertura del grup

En milions d'euros

	2017				2018				
	1T	**2T**	**3T**	**4T**	**1T**	**2T**	**3T**	**4T 20% EPA**	**4T 100% EPA**
Riscos classificats en *stage* 3	9.307	8.703	8.345	7.925	7.898	7.386	7.036	6.236	6.554
Provisions	4.548	4.100	4.069	3.625	4.467	4.209	4.036	3.419	3.544
Ràtio de cobertura d'*stage* 3	**53,1**	**51,0**	**51,4**	**48,3**	**56,6**	**57,0**	**57,4**	**54,8**	**54,1**
Actius immobiliaris	8.968	8.917	8.763	7.393	7.416	7.171	7.036	1.539	1.726
Provisions	4.299	4.264	4.746	3.998	3.979	3.991	3.932	691	767
Ràtio de cobertura d'immobles (%)	**47,9**	**47,8**	**54,2**	**54,1**	**53,7**	**55,7**	**55,9**	**44,9**	**44,5**
Total actius problemàtics	18.275	17.619	17.108	15.318	15.314	14.557	14.072	7.775	8.279
Provisions	8.847	8.364	8.814	7.623	8.446	8.200	7.968	4.111	4.311
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%)	**50,6**	**49,4**	**52,8**	**51,1**	**55,2**	**56,3**	**56,6**	**52,9**	**52,1**

NOTA: Inclou riscos contingents. El quart trimestre de 2018 s'han reclassificat les carteres institucionals com a actius no corrents en venda; per tant, les dades es mostren sense considerar aquests actius.

Ràtio de cobertura d'actius problemàtics

+52,1%

Recursos de clients en balanç

+4,0%

Recursos de clients fora de balanç

-2,8%

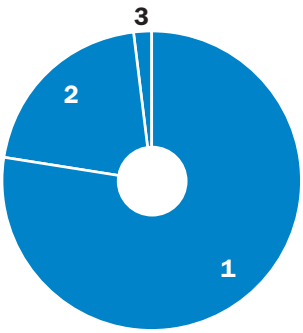
Passiu

Al tancament de l'any 2018, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 137.343 milions d'euros (104.859 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un saldo de 132.096 milions d'euros al tancament de l'any 2017 (97.686 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un creixement del 4,0% (7,3% sense considerar TSB).

El total de recursos de clients de fora del balanç puja a 44.034 milions d'euros i decreix un -2,8% respecte a l'exercici precedent. Dins d'aquest capítol, van destacar en particular la caiguda del patrimoni en institucions d'inversió col·lectiva (IIC), que el 31 de desembre de 2018 es va situar en 26.379 milions d'euros, fet que va representar una caiguda del -3,6% en relació amb el tancament de l'any 2017 principalment per l'evolució dels mercats financers, compensat positivament pel creixement de les assegurances comercialitzades, que es van elevar fins als 10.465 milions d'euros, fet que va representar un increment del 5,0% en relació amb el tancament de l'any 2017 (T11 i G7).

Els saldos dels comptes a la vista van pujar a 107.665 milions d'euros (77.736 milions d'euros sense considerar TSB), cosa que va representar un increment del 9,8% interanual (14,3% sense considerar TSB) (G8).

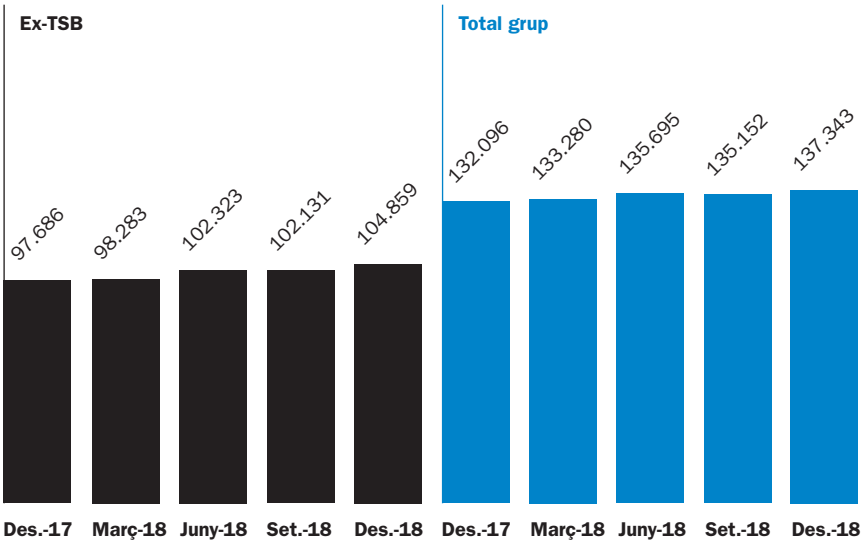
Els valors representatius de deute emesos (emprèstits i altres valors negociables i passius subordinats), al tancament de l'any 2018, totalitzen 22.599 milions d'euros (20.889 milions sense considerar TSB), respecte d'un import de 23.788 milions d'euros (21.845 milions sense considerar TSB) el 31 de desembre de 2017.

G8
Dipòsits de clients
31.12.2018 (en %)

1	Comptes a la vista	77,5
2	Dipòsits a termini	20,7
3	Cessió temporal d'actius	1,8

(*) Sense ajustos per periodificació ni per cobertura amb derivats.

G7 Recursos de clients en balanç
(en milions d'euros)

T11 Recursos de clients

En milions d'euros

	2017	2018	Variació interanual (%)	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	Variació interanual (%)
Recursos de clients en el balanç (*)	**132.096**	**137.343**	**4,0**	**97.686**	**104.859**	**7,3**
Dipòsits de la clientela	135.307	139.079	2,8	99.277	105.353	6,1
Comptes corrents i estalvi	98.020	107.665	9,8	68.039	77.736	14,3
Dipòsits a termini	32.425	28.709	(11,5)	27.996	26.154	(6,6)
Cessió temporal d'actius	4.750	2.533	(46,7)	3.119	1.321	(57,7)
Ajustos per periodificació i cobertura amb derivats	113	172	52,3	123	142	15,7
Emprèstits i altres valors negociables	21.250	19.568	(7,9)	19.764	18.313	(7,3)
Passius subordinats (**)	2.537	3.031	19,4	2.081	2.586	24,3
Recursos en el balanç	**159.095**	**161.678**	**1,6**	**121.122**	**126.251**	**4,2**
Fons d'inversió	27.375	26.379	(3,6)	27.375	26.379	(3,6)
FI de renda variable	1.929	1.681	(12,9)	1.929	1.681	(12,9)
FI mixtos	6.490	6.469	(0,3)	6.490	6.469	(0,3)
FI de renda fixa	4.488	4.027	(10,3)	4.488	4.027	(10,3)
FI garantit	3.829	4.074	6,4	3.829	4.074	6,4
FI immobiliari	125	115	(8,3)	125	115	(8,3)
FI de capital risc	38	46	21,1	38	46	21,1
Societats d'inversió	2.192	1.886	(13,9)	2.192	1.886	(13,9)
IIC comercialitzades no gestionades	8.283	8.081	(2,4)	8.283	8.081	(2,4)
Gestió de patrimonis	3.999	3.595	(10,1)	3.999	3.595	(10,1)
Fons de pensions	3.987	3.594	(9,8)	3.987	3.594	(9,8)
Individuals	2.476	2.168	(12,4)	2.476	2.168	(12,4)
Empreses	1.498	1.416	(5,5)	1.498	1.416	(5,5)
Associatius	13	11	(14,6)	13	11	(14,6)
Assegurances comercialitzades	9.965	10.465	5,0	9.965	10.465	5,0
Recursos fora del balanç	**45.325**	**44.034**	**(2,8)**	**45.325**	**44.034**	**(2,8)**
Recursos gestionats	**204.420**	**205.711**	**0,6**	**166.447**	**170.285**	**2,3**

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-repos) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés i altres.
(**) Es tracta dels passius subordinats dels valors representatius de deute.
El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és del 0,8945 el 31 de desembre de 2018.

Patrimoni net

Al tancament de l'exercici de 2018, el patrimoni net del grup puja a 12.117 milions d'euros (T12).

T12 Patrimoni net

En milions d'euros

	2017	2018	% 18/17
Fons propis	13.426	12.545	(6,6)
Capital	703	703	—
Reserves	12.107	11.732	(3,1)
Altres elements de patrimoni net	32	35	9,2
Menys: accions pròpies	(106)	(143)	34,9
Benefici atribuït al grup	801	328	(59,1)
Menys: dividends i retribucions	(112)	(111)	(0,8)
Altre resultat global acumulat	(265)	(491)	85,2
Interessos de minoritaris	61	64	3,9
Patrimoni net	**13.222**	**12.117**	**(8,4)**

Gestió de la liquiditat

La ràtio ajustada de *loan to deposits* el 31 de desembre de 2018 és del 101,6% amb una estructura de finançament minorista equilibrada.

La ràtio LCR (*liquidity coverage ratio*) se situa el 31 de desembre de 2018 en un 168% ex-TSB i en un 298% TSB.

La política de finançament de l'entitat s'ha enfocat a mantenir una estructura de finançament equilibrada basada principalment en dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals, en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor.

L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

En aquest sentit, els recursos de clients en el balanç han crescut un 4,0% en relació amb el tancament de l'exercici de 2017, i presenten un saldo de 137.343 milions d'euros, respecte d'un saldo de 132.096 milions d'euros al tancament de l'any 2017. L'any 2018 s'ha continuat amb el moviment de saldos de dipòsits a termini a comptes a la vista, com a resultat dels baixos tipus d'interès. El 31 de desembre de 2018 el saldo dels comptes a la vista totalitzava 107.665 milions d'euros (+9,8%), en detriment dels dipòsits a termini, que van presentar una caiguda de l'11,5%.

Durant el 2018 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política de l'entitat de refinançar parcialment els venciments en mercat de capitals i, al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan to deposits* (LtD) o crèdits entre dipòsits del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 101,6% al tancament de 2018). Per al càlcul de la ràtio LTD, es computa en el numerador el crèdit a la clientela net ajustat pel finançament subvencionat i en el denominador el finançament detallista (T13).

L'entitat ha aprofitat les avantatges d'emissió en un mercat en què la volatilitat i les ampliacions de *spread* han anat marcant la seva evolució durant l'any 2018. Durant l'any s'han produït venciments en el mercat de capitals per un import de 2.165 milions d'euros. Per contra, Banc Sabadell ha fet, sota els seus programes d'emissió, una emissió pública de cèdules hipotecàries a vuit anys el mes de desembre per un import de 390 milions d'euros subscrita íntegrament pel Banc Europeu d'Inversions (BEI), i sis emissions de deute *senior preferred* a un termini entre cinc i set anys per un import total de 23 milions d'euros i dues emissions de bons estructurats també per un import total de 23 milions d'euros. Així mateix, el 7 de setembre de 2018, Banc Sabadell va fer una emissió de deute sènior sota el seu Programa EMTN per un import de 750 milions d'euros a un termini de cinc anys i sis mesos, i el 12 de desembre va fer una emissió subordinada Tier 2 per un import de 500 milions d'euros i un venciment a deu anys amb

En milions d'euros

T13 *Loan to deposits ratio*

	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	Total grup 2017	Total grup 2018
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	109.742	111.673	145.323	145.824
Fons de provisions per a insolvències i risc-país	(3.646)	(3.211)	(3.727)	(3.433)
Crèdits de mediació	(3.110)	(2.426)	(3.835)	(2.808)
Crèdit net ajustat	**102.986**	**106.036**	**137.761**	**139.583**
Recursos de clients en balanç	97.686	104.859	132.096	137.343
***Loan to deposit ratio* (%)**	**105,4**	**101,1**	**104,3**	**101,6**

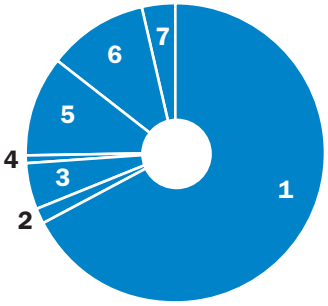
El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és del 0,8945 el 31 de desembre de 2018 i 0,8872 el 31 de desembre de 2017.

una opció de cancel·lació anticipada a favor de Banc Sabadell en el cinquè any (G9 i G10).

El març de 2017, Banc Sabadell va participar en l'última subhasta de liquiditat del BCE a quatre anys amb objectiu específic (TLTRO II o *targeted longer-term refinancing operations* II), per un import de 10.500 milions d'euros, que s'han sumat als 10.000 milions d'euros presos el juny de 2016 sota aquest mateix esquema.

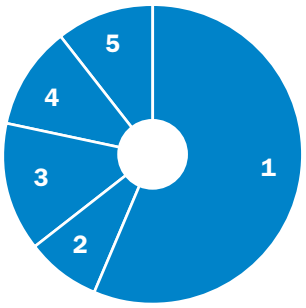
D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou la introducció del *Term Funding Scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016 pel Banc d'Anglaterra, mitjançant el qual els bancs anglesos poden fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre del *Sterling Monetary Framework* (SMF), ha fet ús del TFS al llarg de 2017, amb un import disposat de 6.283 milions d'euros al tancament de 2017, i el febrer de 2018 amb una disposició addicional de 950 milions d'euros. Per tant, l'import total disposat sota aquest programa ha estat de 7.233 milions d'euros al tancament de 2018.

L'entitat ha mantingut un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuals necessitats de liquiditat. L'1 d'octubre de 2015 va entrar en vigor el *Liquidity Coverage Ratio* (LCR) o coeficient de cobertura de liquiditat, amb l'aplicació d'un període de *phase in* fins al 2018, en què el mínim exigible reguladorament ja és del 100%. Pel que fa al grup, la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable al llarg de l'any àmpliament per sobre del 100%; al tancament de desembre l'LCR ex-TSB era del 168% i del 298% per a TSB. En relació amb el *Net Stable Funding Ratio* (NSFR) o ràtio de finançament estable net, encara es troba en fase de definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era el gener de 2018. No obstant això, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells superiors al 100%.

G9
Estructura de finançament
31.12.2018 (en %)

1	Dipòsits	67,3
2	Emissions *retail*	1,6
3	Repos	5,1
4	Finançament ICO	0,8
5	Mercat majorista	10,8
6	BCE	10,8
7	Bank of England	3,6

G10
Detall d'emissions institucionals
31.12.2018 (en %)

1	Cèdules hipotecàries	56,4
2	Deute sènior	8,3
3	Subordinades i AT1	13,9
4	Pagarés ECP + institucionals	10,9
5	Titulitzacions	10,5

Qualificacions de les agències de ràting

El 2018, les tres agències que avaluen la qualitat creditícia de Banc Sabadell són S&P Global Ratings, Moody's i DBRS. A la taula T14, es detallen els ràtings actuals i l'última data en què s'ha fet alguna publicació reiterant aquest ràting.

El 6 d'abril de 2018, S&P Global Ratings va pujar la qualificació creditícia de Banc Sabadell a llarg termini a BBB des de BBB- i a curt termini a A-2 des d'A-3, mantenint la perspectiva estable. Aquesta pujada de qualificació creditícia es fonamenta en la millora de la qualitat creditícia de Banc Sabadell en el context d'un menor risc indústria del sistema bancari espanyol a causa principalment del seu despalanquejament, com també en una millora de la confiança inversora.

El 19 de setembre de 2018, S&P Global Ratings va refermar la qualitat creditícia de Banc Sabadell de BBB a llarg termini, d'A-2 a curt termini i la perspectiva estable.

El 19 de setembre de 2018, Moody's Investors Service (Moody's) va confirmar el ràting de dipòsits a llarg termini de Banc Sabadell en Baa2, el de deute sènior en Baa3, el ràting de dipòsits a curt termini en P-2 i el de deute sènior en P-3. També ha comunicat el canvi de la perspectiva del ràting de positiu a estable.

El 16 de juliol de 2018, DBRS Rating Limited va pujar la perspectiva de Banc Sabadell a positiva (des d'estable) i va confirmar el ràting en BBB (*high*) a llarg termini i en R-1 (*low*) a curt termini. El canvi de tendència a positiva i la confirmació del ràting reflecteixen la visió de la sòlida capitalització del grup Banc Sabadell i la contínua millora en la qualitat d'actius i en la rendibilitat del negoci *core* a Espanya.

Al llarg de 2018, Banc Sabadell ha tingut contactes amb les tres agències i s'han discutit temes com ara l'estratègia del banc, l'evolució de TSB, els resultats, el capital, la liquiditat, els riscos, la qualitat creditícia i la gestió d'actius problemàtics.

T14 Qualificacions de les agències de ràting

Agència	Última revisió	Llarg termini	Curt termini	Perspectiva
DBRS	16.07.2018	BBB (*high*)	R-1 (*low*)	Positiva
S&P Global Rating	19.09.2018	BBB	A-2	Estable
Moody's (*)	19.09.2018	Baa3 / Baa2	P-3 / P-2	Estable/Estable

(*) Correspon a deute sènior i dipòsits, respectivament.

El grup continua tenint un sòlid perfil de capital i solvència després de la implementació de la NIIF 9.

Gestió de capital

La gestió dels recursos de capital és el resultat del procés continu de planificació de capital. Aquest procés considera l'evolució esperada de l'entorn econòmic, regulador i sectorial, així com escenaris més adversos. Recull el consum de capital esperat de les diferents activitats, en els diferents escenaris considerats, així com les condicions de mercat que poden determinar l'efectivitat de les diferents actuacions que es puguin plantejar. El procés s'emmarca dins dels objectius estratègics del banc i es proposa cercar una rendibilitat atractiva per a l'accionista i assegurar al mateix temps un nivell de recursos propis adequat als riscos inherents a l'activitat bancària.

Pel que fa a la gestió de capital, com a política general, el grup té com a objectiu l'adequació de la disponibilitat de capital al nivell global dels riscos en què s'ha incorregut.

El grup segueix les pautes definides per la CRD-IV i els reglaments derivats per establir els requeriments de recursos propis inherents als riscos en què realment ha incorregut el grup, a partir de models interns de mesurament de riscos prèviament validats de manera independent. A aquest efecte, el grup compta amb l'autorització del supervisor per utilitzar la majoria dels models interns de què disposa per al càlcul dels requeriments de capital regulador.

El mapa de capital per tipus de risc al tancament de l'exercici de 2018 és el que es mostra en el gràfic G11.

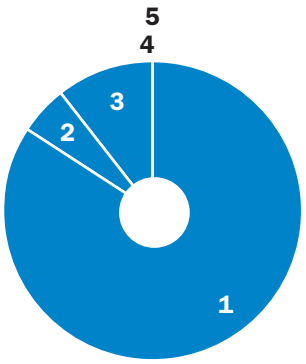
El grup fa regularment proves de contrast o *backtesting* dels seus models IRB, com a mínim amb una freqüència anual. Aquests exercicis són revisats de manera independent per la unitat de validació interna i es reporten, per al seu seguiment, als òrgans de govern intern establerts, com ara el Comitè Tècnic de Riscos o la Comissió de Riscos (delegada del Consell). Addicionalment, en l'Informe anual de rellevància prudencial es presenten els resultats de les proves de contrast que afecten els paràmetres de risc i les conclusions principals d'aquestes proves tenint en compte els criteris que estableix l'EBA a les seves guies de *disclosure*.

Així mateix, partint de les mesures de risc que proporcionen les noves metodologies, el grup disposa d'un model de mesurament integral de riscos sota una unitat de mesura interna en termes de capital assignat.

El grup té establert un complex sistema de mesurament de cada tipus de risc en què s'incorre, així com unes metodologies d'integració de cada un d'aquests riscos; tot això des d'un punt de vista comprensiu i considerant possibles escenaris d'estrès i la planificació financera pertinent. Aquests sistemes d'avaluació del risc estan adaptats a les millors pràctiques en aquest sentit.

El grup porta a terme anualment un procés d'autoavaluació del capital. Aquest procés parteix d'un ampli inventari de riscos identificats prèviament i de l'autoavaluació qualitativa de polítiques, procediments, sistemes d'assumpció, mesurament i control de cada un, així com de les tècniques de mitigació pertinents.

Posteriorment, s'estableix una avaluació quantitativa global del capital necessari sota paràmetres interns fent servir els models utilitzats pel grup (per exemple,

G11 Mapa de capital per tipus de risc 31.12.2018 (en %)

1	Risc de crèdit	81,0
2	Risc estructural	5,0
3	Risc operacional	10,0
4	Risc de mercat	1 ,0
5	Altres	3,0

els sistemes de qualificació d'acreditats tipus ràtings o *scorings* en risc de crèdit), així com altres estimacions internes adequades a cada tipus de risc. Seguidament, s'integren les avaluacions de cada un i es determina una xifra sota un indicador en termes de capital assignat. A més a més, es tenen en compte els plans de negoci i financers de l'entitat i els exercicis de *stress test*, per tal de verificar si l'evolució del negoci i els possibles escenaris extrems poden posar en perill el seu nivell de solvència en comparar-lo amb els recursos propis disponibles.

La valoració del risc en termes del capital necessari atribuït permet la seva relació amb la rendibilitat obtinguda des del nivell d'operació i client fins al nivell d'unitat de negoci. El grup té implantat un sistema analític de rendibilitat ajustada a risc (RaRoC) que proporciona aquesta valoració i possibilita dur a terme comparacions homogènies, així com la seva inclusió en el procés de fixació de preus de les operacions.

El nivell i la qualitat de capital són mètriques del *risk appetite statement* i es troben dins del Marc Estratègic de Riscos del grup, que s'explica en el capítol "Gestió del risc".

Per a més informació sobre la gestió del capital, vegeu el document publicat anualment sobre informació amb rellevància prudencial disponible al web del banc a l'apartat "Informació a accionistes i inversors / Informació financera".

Recursos propis computables i ràtios de capital

Marc regulador

L'1 de gener de 2014 va entrar en vigor el nou marc normatiu, a partir del qual la Unió Europea ha implementat les normes de capital en els acords de Basilea III del Comitè de Supervisió Bancària (BCBS), amb un model d'introducció per fases (*phase-in*) fins a l'1 de gener de 2019.

Aquesta normativa, estructurada en tres pilars, regula els recursos propis mínims que han de mantenir les entitats de crèdit, tant a títol individual com consolidat, tenint en compte la manera com s'han de determinar aquests recursos propis (pilar 1), el procés d'autoavaluació de capital i supervisió (pilar 2) i la informació de caràcter públic que s'ha de divulgar al mercat (pilar 3).

Aquest marc normatiu es fonamenta en els actes jurídics següents:

— La Directiva 2013/36/UE (generalment coneguda com CRD-IV), de 26 de juny, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, per la qual es va modificar la Directiva 2002/87/CE i es van derogar les directives 2006/48/CE i 2006/49/CE.
— El Reglament (UE) 575/2013 (generalment conegut com CRR), de 26 de juny de 2013, del Parlament Europeu i del Consell, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, pel qual es va modificar el Reglament (UE) 648/2012.

La Directiva CRD-IV s'ha implementat a l'ordenament jurídic espanyol mitjançant la normativa següent:

— RD llei 14/2013, de 29 de novembre, de mesures urgents per a l'adaptació al dret espanyol de la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres.
— Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit.
— Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desenvolupa la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, que recull el desenvolupament reglamentari de la llei esmentada i, al mateix temps, refon en un text únic totes les normes amb rang reglamentari d'ordenació i disciplina d'entitats de crèdit.

— Circular 2/2016, de 2 de febrer, del Banc d'Espanya, que té com a objectiu fonamental completar, pel que fa a les entitats de crèdit, la transposició de la Directiva 2013/36/UE (supervisió d'entitats de crèdit) a l'ordenament jurídic espanyol.

El Reglament CRR, que és aplicable directament als estats membres i, per tant, a les entitats de crèdit espanyoles, deixa potestat a les autoritats competents nacionals perquè utilitzin determinades opcions reguladores.

En aquest sentit, el Banc d'Espanya, en virtut de l'habilitació atorgada pel RD llei 14/2013, va publicar les circulars 2/2014 i 3/2014, de 31 de gener i 30 de juliol respectivament, i fa poc la Circular 2/2016, mitjançant la qual utilitza i desenvolupa les esmentades opcions reguladores.

D'acord amb els requeriments establerts en el Reglament CRR, les entitats de crèdit han de complir en tot moment amb una ràtio total de capital del 8%. Tanmateix, cal tenir en compte que els reguladors poden exercir la seva potestat sota el nou marc normatiu i requerir a les entitats el manteniment de nivells addicionals de capital.

Com a resultat del procés SREP, durant l'any 2018 s'ha exigit al grup Banc Sabadell el manteniment, en tot moment, d'una ràtio mínima de *common equity* Tier I (CET1 *phase-in*) del 8,3125% i una ràtio de capital total *phase-in* mínima de l'11,8125%. Aquestes ràtios inclouen el mínim exigit pel pilar 1 (4,50%), el requeriment del pilar 2 (1,75%), el coixí de conservació de capital (1,875%) i el requeriment derivat de la seva consideració com a entitat d'importància sistèmica (0,1875%).

A més a més, el grup ha de complir el requeriment derivat del càlcul del coixí de capital anticíclic específic de l'entitat, que, en calcular-se amb periodicitat trimestral, l'any 2018 ha variat del 0% durant el primer trimestre de l'any al 0,14% el desembre.

Aquest requeriment estableix el nivell mínim de CET1 per sota del qual el grup Banc Sabadell estaria obligat a limitar la distribució de dividends, la retribució variable i els pagaments relacionats amb els instruments de capital de nivell 1 addicional. Aquest nivell es coneix com l'import màxim distribuïble (també denominat MDA, *maximum distributable amount*) i s'estableix, l'any 2018, en el 8,3125% (al qual cal afegir el *buffer* contracícilic abans esmentat).

El grup Banc Sabadell ha superat durant l'any 2018 els límits exigits i, per tant, no ha tingut limitacions en distribucions.

El 8 de febrer de 2019, el grup Banc Sabadell ha estat notificat del resultat del procés SREP de 2018, que estableix els requeriments mínims exigibles al grup per al 2019. En aquesta nova revisió s'exigeix al grup Banc Sabadell el manteniment, en tot moment, durant l'any 2019, d'una ràtio mínima de *common equity* Tier I (CET1 *phase-in*) del 9,64% i una ràtio de capital total *phase-in* mínima del 13,14%. Aquestes ràtios inclouen el mínim exigit pel pilar 1 (4,50%), el requeriment del pilar 2R (2,25%), el coixí de conservació de capital (2,50%), el requeriment derivat de la seva consideració com a entitat d'importància sistèmica (0,25%) i el requeriment del coixí de capital anticíclic (0,14%). Amb aquests requeriments, el MDA queda establert en el 9,64%.

A més a més, el grup ha de complir el requeriment derivat del càlcul del coixí de capital anticíclic específic de l'entitat, que el desembre de 2018 era del 0,14%.

Agregadament, aquest és el nivell de CET1 consolidat per sota del qual el grup es veuria obligat a calcular l'import màxim distribuïble (MDA), que limitaria les seves distribucions en forma de dividends, de retribució variable i pagaments de cupó als titulars dels valors de capital de nivell 1 addicional.

El 31 de desembre de 2018 el grup manté una ràtio de capital CET1 del 12%, de manera que, respecte als requeriments de capital indicats als punts anteriors, no implica cap de les limitacions esmentades.

Aquest any 2018, el grup Banc Sabadell ha participat en l'exercici de *stress test* dut a terme per l'Autoritat Bancària Europea (EBA), en cooperació amb el Banc d'Espanya, el Banc Central Europeu (BCE) i la Junta Europea de Risc Sistèmic (ESRB).

— En l'escenari base, el grup Banc Sabadell mostra una significativa capacitat de generació orgànica de capital de +86 punts bàsics en l'horitzó de tres anys, 2018-2020.
— En l'escenari advers, el grup assoliria una ràtio de capital CET1 del 8,40% *phase-in* i del 7,58% *fully-loaded* el 2020. Aquest escenari advers ha estat establert pel BCE i l'ESRB amb un horitzó temporal del 2020, aplicant-hi les projeccions a un supòsit de balanç estàtic a desembre de 2017 i, per tant, sense considerar les accions i estratègies del negoci preses pel grup amb posterioritat. Del total de reducció de 446 punts bàsics de la ràtio CET1 *fully-loaded* del grup en l'escenari advers:
  (i) 180 punts bàsics (40% del total) estan relacionats amb el Regne Unit, on l'escenari macroeconòmic advers definit per a l'exercici de *stress* en aquesta àrea geogràfica ha estat especialment sever en comparació amb altres geografies.
  (ii) Aquest impacte inclou l'efecte de mantenir constant durant tot el període 2018-2020 l'import d'un increment establert per contracte entre TSB i Lloyds sobre el cost dels serveis tecnològics (IT) pagats per TSB a Lloyds, que va ser aplicable només a partir de gener de 2017 i fins a l'abril de 2018, que es va completar la migració. En l'exercici de *stress*, aquest import es manté constant durant els tres anys, d'acord amb l'aplicació de la metodologia, encara que només ha estat vigent realment durant quatre mesos del període esmentat. Això significa una reducció de 45 punts bàsics en la ràtio CET1 *fully-loaded*.
  (iii) De manera similar al punt anterior, els costos de Sabadell United Bank en què s'ha incorregut el 2017 abans de la venda de la filial el juliol de 2017 s'han computat en les projeccions de l'exercici durant els tres anys (2018-2020), mentre que ni els ingressos ni el balanç de la filial s'hi inclouen, cosa que significa una reducció de 15 punts bàsics de la ràtio CET1 *fully-loaded*.

Aquests dos últims factors tenen un efecte idiosincràtic combinat que ha tingut un impacte negatiu de 60 punts bàsics en la ràtio CET1 *fully-loaded*.

Finalment, els resultats de l'exercici mostren la resiliència del grup i la seva capacitat per fer front a l'escenari advers que ha estat plantejat.

El 15 de maig de 2014 es va publicar la Directiva 2014/59/EU del Parlament Europeu i del Consell, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i la resolució d'entitats de crèdit, i el Reglament (EU) 806/2014 , de 15 de juliol, del Parlament Europeu i del Consell (BRRD), pel qual s'estableix el mecanisme únic de resolució, que té com a propòsit assegurar la resolució ordenada de bancs en fallida, amb un cost mínim per als contribuents i l'economia real.

A fi d'aconseguir els objectius esmentats, la BRRD recull una sèrie d'instruments a disposició de l'autoritat de resolució competent, entre els quals s'inclou una eina de recapitalització interna o *bail-in*. En aquest sentit, la BRRD introdueix a aquests efectes un requisit mínim de fons propis i passius admissibles (MREL, per les seves sigles en anglès) que les entitats han de complir en tot moment per tal d'assegurar l'existència d'una capacitat d'absorció de pèrdues que asseguri la implementació efectiva de les eines de resolució.

En l'àmbit de reestructuració i resolució bancària, Banc Sabadell està subjecte al *single resolution board* (Junta Única de Resolució o JUR) com a autoritat de resolució i a les autoritats competents espanyoles:
— Banc d'Espanya, que actua com a autoritat preventiva de resolució.
— Fons de Reestructuració Ordenada bancària (FROB), que és l'autoritat de resolució executiva.

El maig de 2018, Banc Sabadell va rebre la comunicació del Banc d'Espanya de la decisió adoptada per la Junta Única de Resolució (JUR) respecte dels requeriments mínims de fons propis i passius admissibles (MREL) que li són aplicables. Aquesta decisió estableix un requeriment mínim d'MREL a nivell consolidat del 22,7% dels actius ponderats per risc calculats el 31 de desembre de 2016 i

un període transitori per al seu compliment que vença l'1 de gener de 2020. La decisió es va basar en la legislació vigent, s'actualitza cada any i pot estar subjecta a modificacions posteriors per part de l'autoritat de resolució. La decisió d'M-REL està alineada amb les previsions de Banc Sabadell i s'ha recollit en el pla de finançament inclòs al pla estratègic per a 2020.

Ràtios

La ràtio CET1 *fully-loaded* proforma ha assolit l'11,3%, mentre que la ràtio CET1 *phase-in* proforma se situa en el 12,2%.

El 31 de desembre de 2018, els recursos propis computables del grup pugen a 12.434 milions d'euros, que suposen un excedent de 6.012 milions d'euros, com es mostra en la taula T15.

Els recursos propis de *common equity* Tier 1 (CET1) suposen el 77,4% dels recursos propis computables. Les deduccions estan compostes principalment per fons de comerç i intangibles.

El Tier 1 a Basilea III està compost, a més de pels recursos CET1, pels elements que integren majoritàriament els fons propis de nivell 1 addicional (9,3% dels recursos propis), que són els elements de capital constituïts per participacions.

Els recursos propis de segona categoria, que aporten el 13,3% a la ràtio BIS, estan compostos bàsicament per deute subordinat.

El grup preveu en el pla estratègic de negoci continuar gestionant el capital de manera que mantingui la situació folgada de capital que ha estat mantenint, tal com constaten els resultats del procés de revisió i avaluació supervisora (SREP).

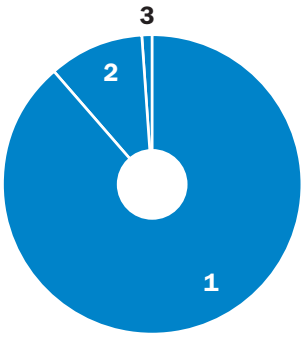
Els actius ponderats per risc es distribueixen per tipus de risc com es mostra en el gràfic G12, i el risc de crèdit és el de més volum.

La distribució dels actius ponderats per risc (RWA) per a la tipologia de risc de més volum (risc de crèdit), desglossats per àrea geogràfica i sector, és la que es mostra en els gràfics G13 i G14.

En els gràfics G15 i G16 es mostra la distribució de l'exposició reguladora (EAD) i dels actius ponderats per risc i per segment.

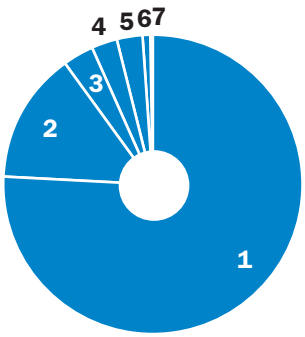
A més de les ràtios de capital, la ràtio de palanquejament (*leverage ratio*) pretén reforçar els requeriments de capital amb una mesura complementària desvinculada del nivell de risc. Es defineix com el quocient entre els recursos propis computables de nivell 1 (Tier 1) i la mesura de l'exposició calculada segons els criteris establerts per a aquesta ràtio al Reglament delegat (UE) 62/2015. A la taula T16 es presenta la ràtio de palanquejament el 31 de desembre de 2017 i el 31 de desembre de 2018; com es pot veure, l'entitat supera àmpliament el mínim requerit pel supervisor.

La CRR estableix els requeriments de càlcul i els requisits d'informació en la part setena del document i el *disclosure* de la ràtio a l'article 451 de la part vuitena. No estableix un requeriment mínim, tot i que a la proposta de modificacions de la CRR de la Comissió Europea de 23 de novembre de 2016 ja s'estableix un requisit obligatori del 3%. Actualment, es reporta al supervisor amb caràcter trimestral.

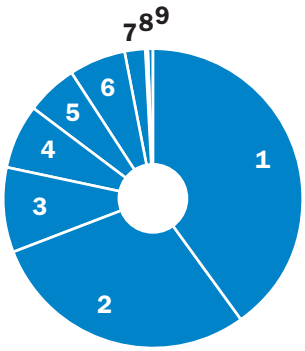
G12
Distribució dels requeriments de recursos propis per tipologia de risc
31.12.2018 (en %)

1	Risc de crèdit	88,7
2	Risc operacional	10,4
3	Risc de mercat	0,9

G13
Requeriments de recursos propis per àrea geogràfica
31.12.2018 (en %)

1	Espanya	75,9
2	Regne Unit	14,2
3	Resta UE	3,3
4	Iberoamèrica	2,8
5	Nord-amèrica	2,7
6	Resta del món	1,0
7	Resta OCDE	0,1

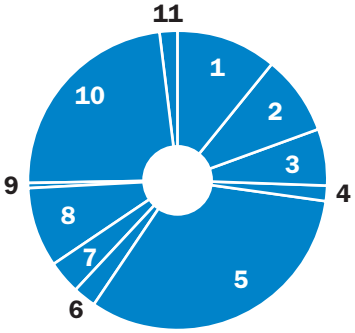
G14
Exposició per sectors
31.12.2018 (en %)

1	Finances, comerços i altres serveis	40,2
2	Particulars	29,2
3	Transports, distribució i hostaleria	9,0
4	Activitat immobiliària	7,1
5	Indústries manufactureres	5,6
6	Producció i distribució energia	6,1
7	Construcció	2,0
8	Agricultura, ramaderia i pesca	0,5
9	Indústries extractives	0,3

En milions d'euros

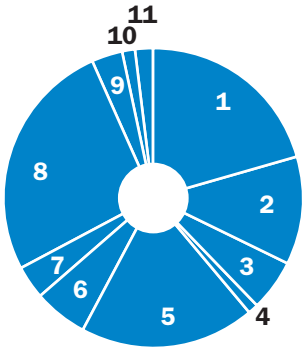
T15 Composició de les ràtios de capital

	2017	2018	% 18/17
Capital	703,4	703,4	—
Reserves	12.106,6	11.732,2	(3,1)
Obligacions convertibles en accions	—	—	—
Interessos de minoritaris	16,6	11,4	(31,3)
Deduccions	(2.411,9)	(2.828,3)	17,3
Recursos CET1	**10.414,7**	**9.618,7**	**(7,6)**
CET1 (%)	13,4	12,0	—
Accions preferents, obligacions convertibles i deduccions	696,1	1.152,6	—
Recursos AT1	**696,1**	**1.152,6**	**—**
AT 1 (%)	0,9	1,4	—
Recursos de primera categoria	**11.110,8**	**10.771,3**	**(3,1)**
Tier I (%)	14,3	13,4	—
Recursos de segona categoria	**1.348,0**	**1.662,6**	**23,3**
Tier II (%)	1,7	2,1	—
Base de capital	**12.458,8**	**12.433,9**	**(0,2)**
Recursos mínims exigibles	6.200,4	6.422,3	3,6
Excedents de recursos	**6.258,4**	**6.011,6**	**(3,9)**
Ràtio de capital total (%)	**16,1**	**15,5**	**(3,8)**
Actius ponderats per risc (APR)	**77.505,0**	**80.278,8**	**3,6**

G15
EAD per segments
31.12.2018 (en %)

1	Empreses	11,1
2	Pime empreses	8,4
3	Pime detallistes	6,3
4	Comerços i autònoms	1,5
5	Préstecs hipotecaris	32,4
6	Préstecs	2,4
7	Resta detallistes	3,7
8	Altres	8,6
9	Renda variable	0,4
10	Sector públic	23,3
11	Entitats financeres	1,9

G16
RWA per segments
31.12.2018 (en %)

1	Empreses	20,6
2	Pime empreses	11,8
3	Pime detallistes	5,5
4	Comerços i autònoms	1,2
5	Préstecs hipotecaris	18,9
6	Préstecs	5,7
7	Resta detallistes	3,6
8	Altres	26,3
9	Renda variable	3,1
10	Sector públic	1,4
11	Entitats financeres	1,9

T16 Ràtio de palanquejament

En milions d'euros

	2017	2018
Capital de nivell 1	11.110,8	10.771,3
Exposició	223.445,0	221.104,3
Ràtio de palanquejament	**4,97 %**	**4,87 %**

Actuacions de capital

Els últims cinc anys, el banc ha incrementat la base de capital en més de 5.000 milions d'euros a través de la generació orgànica de beneficis i d'emissions que es qualifiquen com a capital de primera categoria, entre les quals destaca l'ampliació de capital amb dret de subscripció preferent per import de 1.607 milions d'euros duta a terme el 2015 com a conseqüència de l'adquisició de TSB (T17).

Durant l'any 2017 es van dur a terme dues emissions d'AT1 de valors perpetus eventualment convertibles en accions ordinàries de Banc Sabadell per imports de 750 i 400 milions d'euros, respectivament, que van ajudar a optimitzar l'estructura de capital de Banc Sabadell. El mes de desembre de 2018, s'han emès 500 milions d'obligacions subordinades (Tier 2).

Les variacions del període 2017-2018, que situen els recursos propis computables de CET1 en 9.619 milions d'euros, reflecteixen bàsicament dos efectes: d'una banda, la finalització del període transitori en la deducció d'intangibles i fons de comerç, que passen a deduir-se totalment de CET1, mentre que el 2017 un 20% es deduïa d'AT1, i d'altra banda, la implantació de la NIIF 9, tot i que, en decidir el grup aplicar les disposicions transitòries establertes al Reglament (UE) 2017/2395, l'efecte es desdobla en diversos conceptes que no només afecten recursos propis, sinó també els requeriments d'aquests. A més a més, es produeix, l'impacte dels ajustos de valoració de la cartera a valor raonable, el deteriorament de la participació en el capital de la Sareb i l'impacte de les vendes institucionals d'actius problemàtics (impacte en el compte de pèrdues i guanys consolidat per provisions extraordinàries).

Quant als actius ponderats per risc (APR o RWA), se situen en 80.279 milions d'euros, fet que representa un increment del 7,7% respecte del període anterior, que reflecteix la variació de la qualitat creditícia dels actius, com també l'evolució orgànica del negoci.

Totes aquestes actuacions i esdeveniments, tant en termes de capital disponible com d'actius ponderats per risc, han permès que Banc de Sabadell assoleixi un nivell de *common equity* Tier 1 (CET1) *phased-in*, el desembre de 2018, del 12% i una ràtio de capital total del 15,5%, molt per sobre dels estàndards exigits pel marc de regulació.

En milions d'euros

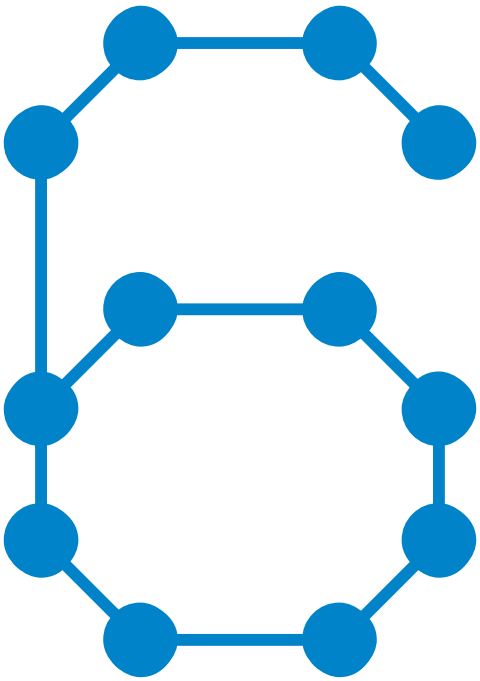
T17

		Import	Impacte en capital
Febrer de 2011	Canvi *debt-for-equity* (*equity* a través d'*accelerated book building* i recompra de preferents i subordinades)	411	+68 pb de *core Tier 1*
Febrer de 2012	Canvi de preferents per accions	785	+131 pb de *core Tier 1*
Març de 2012	Ampliació de capital	903	+161 pb de *core Tier 1*
Juliol de 2012	Canvi d'instruments de deute preferents i deute subordinat de Banco CAM per accions	1.404	+186 pb de *core Tier 1*
Setembre de 2013	Col·locació accelerada d'accions i ampliació de capital amb drets	1.383	+178 pb de *core Tier 1*
Octubre de 2013	Emissió d'obligacions subordinades necessàriament convertibles per canvi híbrids Banco Gallego	122	+17 pb de *core Tier 1*
Abril de 2015	Ampliació de capital amb dret preferent de subscripció - TSB	1.607	+181 pb de *core Tier 1*

Nota: L'impacte en capital (en punts bàsics) està calculat amb les dades de tancament de cada exercici, xifres que han anat variant significativament per l'increment del perímetre del grup durant aquests últims exercicis.

Negocis

93 Banca Comercial
108 Mercats i Banca Privada
116 Regne Unit
121 Corporate & Investment Banking
126 Altres geografies
130 Transformació d'Actius

El grup compta amb una organització estructurada en els negocis següents i disposa de sis direccions territorials amb responsabilitat plena i integrada.

Banc Sabadell està integrat per diferents entitats financeres, marques, societats filials i societats participades que inclouen tots els àmbits del negoci financer.

Banca Comercial

Banca Comercial

Anticipar-nos-hi i ocupar-nos-en.

Aspectes destacats

— Millora dels ingressos per comissions.
— Increment de la base de clients preferents.
— Increment substancial de l'activitat en assegurances, especialment en assegurances combinades.
— Més producció de préstecs habitatge i de consum i un fort creixement en inversió d'empreses.

Benefici abans d'impostos

1.192,0 M€

Comissions netes

+11,3%

Descripció del negoci

Banca Comercial és la línia de negoci amb més pes del grup. Centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes, comerços i autònoms, col·lectius professionals, emprenedors i altres particulars. El seu grau d'especialització li permet prestar un servei personalitzat de qualitat totalment adaptat a les necessitats dels clients, ja sigui a través de l'expert personal de l'àmplia xarxa d'oficines multimarca o bé mitjançant els canals habilitats per facilitar la relació i l'operativitat digital. Incorpora el negoci de Bancassegurances i de Sabadell Consumer Finance.

Banca Comercial

Xarxa Empreses
- Segment turístic
- Segment agrari
- Previsió Empresarial

Xarxa Comercial
- Segment empreses
  - Pimes
  - Negocis
  - Franquícies
- Segment particulars
  - Banca Retail
  - Banca Personal
  - Estrangers
- Sabadell Col·laboradors

Negocis Institucionals
- Institucions públiques
  - Administracions públiques
  - Sector Públic
  - Conveni Empreses
  - Col·lectius i Banca Associada
- Institucions Religioses
- Institucions Financeres i Asseguradores

Productes comercials
- Finançament mitjà/llarg termini
- Negoci internacional
- Estalvi i inversió
- Serveis financers

Marques comercials
- SabadellHerrero
- SabadellGallego
- SabadellGuipuzcoano
- ActivoBank

Bancassegurances

BStartup

Sabadell Consumer Finance

Prioritats de gestió el 2018

L'exercici 2018 és el primer any del Pla director 2020, amb especial focus en l'increment en la vinculació de clients, la digitalització i la producció d'inversió de noves assegurances; a més, la transformació comercial, la potenciació de marca i el lideratge en experiència de client són les palanques fonamentals en què se sustenten els objectius de gestió del negoci.

Dels resultats aconseguits, destaca la millora en les comissions netes (11,3%), fruit d'un ambiciós pla de marge. També destaquen l'increment substancial en l'activitat d'assegurances, especialment en assegurances combinades, i el creixement en la formalització de productes d'inversió com els préstecs al consum (12,8%), els préstecs habitatge (11,8%) i la inversió en el segment d'empreses (7,1%).

L'any 2018 s'ha creat la Direcció de Negocis Institucionals, que agrupa el negoci de totes les institucions públiques i privades.

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2018 arriba als 866 milions d'euros, amb un descens interanual del 4,0%. Sense tenir en compte les vendes de Mediterráneo Vida i Exel Broker ni la comissió neta cobrada per BS Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe en l'exercici 2017, l'increment seria del 34,7% (T1).

El marge brut de 3.054 milions d'euros baixa un 5,3%, i aïllant els efectes comentats anteriorment el marge s'incrementa un 3,1%.

El marge bàsic de 3.166 milions d'euros s'incrementa en un 0,7%, i a perímetre constant (sense considerar Mediterráneo Vida i Exel Broker) s'incrementa un 1,8%.

El marge d'interessos és de 2.227 milions d'euros i disminueix un 3,1% respecte al mateix període de 2017. A perímetre constant disminueix un 1,7%.

Les comissions netes se situen en 939 milions d'euros, un 11,3% superior a l'any anterior a causa del bon comportament de comissions de serveis i de gestió d'actius.

El resultat d'operacions financeres i de diferències de canvi el 2017 recull els impactes de vendes de carteres de morosos.

Les despeses d'administració i amortització se situen en 1.473 milions d'euros i es queden en línia amb els del mateix període de l'any anterior.

Les provisions i els deterioraments arriben a -389 milions d'euros i són inferiors a l'any anterior per les dotacions extraordinàries d'aquest exercici.

La partida de guanys i pèrdues en baixa d'actius i altres el 2017 incorpora les plusvàlues de Mediterráneo Vida i Exel Broker.

En milions d'euros

T1 Magnituds principals del negoci de Banca Comercial

	2017	2018	% 18/17
Marge d'interessos	**2.299**	**2.227**	**(3,1)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	304	44	(85,5)
Comissions netes	844	939	11,3
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	(37)	6	(116,2)
Altres productes/càrregues d'explotació	(185)	(162)	(12,4)
Marge brut	**3.225**	**3.054**	**(5,3)**
Despeses d'administració i amortització	(1.468)	(1.473)	0,3
Marge d'explotació	**1.757**	**1.581**	**(10,0)**
Provisions i deterioraments	(632)	(389)	(38,4)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	22	—	—
Resultat abans d'impostos	**1.147**	**1.192**	**3,9**
Impost sobre beneficis	(245)	(326)	33,1
Resultat després d'impostos	**902**	**866**	**(4,0)**
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	**902**	**866**	**(4,0)**
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	19,2%	17,1%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	45,0%	47,4%	—
Ràtio de morositat (%)	6,4%	5,5%	—
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%)	40,5%	48,4%	—
Actiu	**162.618**	**170.249**	**4,7**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	76.346	81.319	6,5
Passiu	**157.994**	**165.355**	**4,7**
Recursos de clients en el balanç	82.172	86.822	5,7
Capital assignat	**4.624**	**4.894**	**5,8**
Recursos de clients fora del balanç	**23.797**	**24.223**	**1,8**
Altres indicadors			
Empleats	11.427	11.336	—
Oficines	1.868	1.852	—

Sòlid creixement del crèdit viu impulsat per la forta activitat en grans empreses i pimes.

Banc Sabadell ofereix al segment de grans empreses una gestió especialitzada a través de la seva xarxa de 40 oficines repartides en el territori nacional, exercint el lideratge en aquest segment mitjançant el creixement del crèdit viu i acompanyant l'increment de l'activitat econòmica de les empreses.

Aquest nivell d'especialització ha permès mantenir el lideratge un any més en la gestió del negoci de grans empreses, lideratge que les empreses reconeixen a través de l'enquesta de *net promoter score* i que Banc Sabadell materialitza en el seu model de relació basat en el compromís empreses. Model de relació que aquest any ha evolucionat cap a un model d'assessorament, com a element diferencial respecte a la competència, en què el coneixement 360 graus de les empreses i l'*expertise* en el segment de grans empreses són els pilars clau per poder oferir solucions a mida als clients de manera proactiva i propositiva.

Un any més, Banc Sabadell ha estat acompanyant les grans empreses en els seus processos de creixement i consolidació, aportant línies de finançament globals que permeten a les empreses planificar les seves inversions anuals amb la certesa que disposaran en cada moment temporal de la facilitat creditícia necessària. La concessió de nou finançament ha crescut un 8,8% respecte a l'any anterior.

A través de la visita de planificació s'ha consensuat un recorregut inicial de 6.703 milions d'euros, dels quals se n'ha aprovat un 67% i formalitzat més de 4.382 milions d'euros, cosa que ha permès incrementar la quota de crèdit en un 1,6% i la quota CIRBE en +23 pb.

El posicionament de Banc Sabadell com a facilitador de crèdit per a empreses es basa en el coneixement del client i el rigor en l'aplicació de la política de preus de l'entitat. Això últim ha permès reduir les taxes de morositat.

En relació amb la captació de dipòsits, i malgrat l'entorn de tipus negatius, el banc ha incrementat la seva posició en un 16,4%.

Segment turístic

Durant el 2018, la Direcció de Negoci Turístic de Banc Sabadell ha incrementat la seva presència nacional, de manera que ha passat de 4 a 11 directors de Negoci territorials i ha estat la primera Direcció de Negoci d'una entitat financera a ser certificada amb el segell "Q" de qualitat turística, aspecte que la consolida com a referent del sector, amb la qual cosa ofereix un assessorament més expert, més proper i més complet.

L'activitat està centrada, principalment, a oferir les solucions financeres especialitzades a un col·lectiu poc homogeni i fragmentat, articulat sobre tres pilars fonamentals: assessorament expert, catàleg de productes especialitzats (serveis i productes de mitjans de pagament, targetes especialitzades i productes de bancassegurances) i resposta àgil. L'oferta està orientada a la compra d'establiments hotelers, expansió internacional de cadenes, projectes de reforma, renovació d'imatge corporativa i eficiència energètica.

D'altra banda, la Direcció de Negoci Turístic ha participat al llarg de l'any en diferents esdeveniments com les jornades ITH (rehabilitació i eficiència energètica), el Congrés de Turisme de l'OMT, l'ITH Innovation Summit i FITUR, la fira internacional de referència del sector a escala mundial, en què Banc Sabadell ha estat present per tercer any consecutiu. Al seu torn, la direcció forma part de les dues comissions de la Cambra de Comerç més importants, la d'Espanya i la de la CEOE. Finalment, té acords amb les principals entitats del sector (ITH, CEAV, FEEC, ANBAL, etc.).

La direcció compta amb un volum de negoci de més de 3.639 milions d'euros, un 14,5% més que el 2017, i gestiona operacions per un import de 1.347 milions d'euros, un 26,5% més que l'any anterior.

Segment agrari

En el segment agrari, que inclou els subsectors agrícola, ramader, pesquer i silvicultor, Banc Sabadell, que compta amb més de 500 oficines i més de 700 gestors especialitzats, ha completat la gamma de productes amb característiques ajustades a les exigències dels clients i ha incrementat la base de clients. Gràcies a la forta aposta pel sector i a l'acompanyament dut a terme, s'ha convertit en un volum de negoci superior als 4.380 milions d'euros, un 4,2% més que el 2017, comptant amb la confiança de més de 45.000 clients, que representen un increment del 6% respecte a l'exercici anterior. El 2018, el segment agrari de Banc Sabadell ha estat present en 13 fires del sector agroalimentari i ha patrocinat 33 jornades per tot el territori nacional.

Previsió Empresarial

L'any 2018 ha estat un any d'inflexió per a Previsió Empresarial, en què s'han establert plans d'actuació i captació amb les diferents unitats del banc, amb productes i serveis a mida per a grans empreses i s'han desenvolupat solucions per a les petites i mitjanes empreses. La direcció, amb un volum de recursos gestionats de 850 milions d'euros i 600 clients, se centra, a través del seu equip, a donar solucions i administrar els sistemes de previsió en l'àmbit empresarial a tot Espanya a través de plans de pensions, assegurances col·lectives i EPSV. Cal destacar el premi rebut per tercer any consecutiu pel pla de pensions de Nestlé com a millor pla d'ocupació d'Espanya –premi atorgat per l'*Economista.es*–, i l'elecció de Banc Sabadell per part d'Unilever per gestionar i administrar el seu nou sistema de previsió amb la implantació d'un model de cicle de vida. Aquesta captació i el desenvolupament i implantació d'aquests models de cicle de vida a la cartera de clients reforcen Banc Sabadell encara més com a entitat de referència en la gestió d'aquests sistemes que tindran un fort creixement en els pròxims anys. Així mateix, s'han signat acords amb agents socials i clients per implementar criteris ISR/ASG en les estratègies d'inversió, i s'ha continuat col·laborant en el primer programa universitari d'Espanya de formació multidisciplinària per a membres de comissions de control.

Un any més Banc Sabadell és líder en experiència de client en el segment de pimes, i augmenta la distància amb el següent competidor.

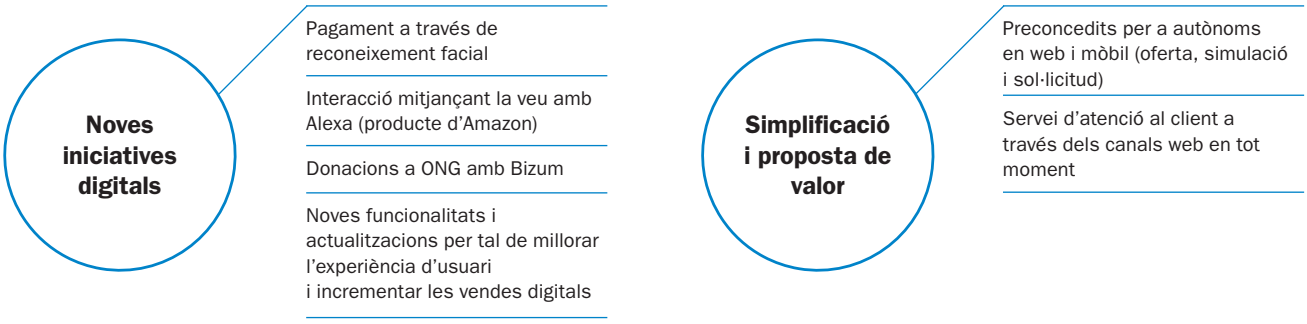
Xarxa Comercial

Banc Sabadell ha mantingut un any més el lideratge en la gestió del negoci d'empreses, lideratge que les empreses reconeixen a través de les enquestes de *net promoter score* i que Banc Sabadell materialitza en el seu model de relació basat en el compromís empreses (G1).

L'eix de la relació amb el client és el gestor, i per donar resposta a les necessitats que en cada moment pugui tenir el client, Banc Sabadell posa a la seva disposició un ampli ventall d'especialistes –internacional, finançament estructurat, gestió de tresoreria, assegurances, etc.– que permeten aproximar el banc a l'excel·lència en el *servicing* al client.

En un entorn de contínua evolució digital, Banc Sabadell ha iniciat un procés de transformació que vol facilitar la relació del client amb el banc. N'és la prova la incorporació de la nova figura de l'especialista digital d'empreses, les evolucions de la banca a distància i el servei d'acompanyament digital que s'ofereix als nous clients empresa.

G1 Noves iniciatives digitals

Segment empreses

Pimes

Un any més, Banc Sabadell ha estat acompanyant les empreses en els seus processos de creixement i consolidació. Sens dubte, l'obtenció de crèdit és una de les principals preocupacions de les pimes. L'ambició del banc en aquest segment de negoci es materialitza en la concessió de línies de finançament global, que els permeten planificar les seves inversions anuals amb la certesa que disposaran en cada moment temporal de la facilitat creditícia necessària. La concessió de nou finançament per part de Banc Sabadell a les pimes ha crescut en un 7,0% respecte a l'any anterior.

Aquest posicionament de Banc Sabadell com a facilitador de crèdit per a les empreses sempre es basa en el coneixement del client i la rigorosa aplicació de la política de riscos de l'entitat, fet que ha permès al banc el creixement en inversió i alhora la reducció de les taxes de morositat.

Negocis

Amb l'objectiu de seguir creixent en captació i vinculació i focalitzar l'activitat comercial, el 2018, Banc Sabadell ha continuat amb el Pla negocis. L'entitat ha desplegat la nova figura del director de Negocis, un professional orientat a gestionar de manera personalitzada els clients autònoms, comerços i microempreses. S'ha desenvolupat una potent oferta comercial de productes a través del Compte Expansió Negocis Plus, i els gestors compten amb l'eina de Proteo Mobile, que permet dur a terme en una tauleta tot el procés comercial a les instal·lacions del client. Així mateix, l'oferta específica de comerços inclou el servei d'alt valor afegit TPV Kelvin Retail.

En relació amb la captació de comerços, l'any 2018 el banc ha continuat la campanya de comerços "Creiem" en 29 localitats de tot Espanya. L'objectiu d'aquestes accions és impulsar el trànsit de clients als punts de venda de cada municipi, fomentar el consum, dinamitzar l'activitat del teixit comercial en aquestes ciutats i incentivar les visites externes dels gestors. A cada localitat, la campanya ha tingut reforç de publicitat en mitjans massius, com publicitat exterior, premsa i ràdio, de manera que ha aconseguit una gran notorietat i repercussió mediàtica.

Franquícies

Pel que fa a franquícies, l'entitat té una àmplia experiència a facilitar el desenvolupament de qualsevol tipus d'iniciativa empresarial, i aporta solucions adaptades a les característiques de cada model de negoci. En aquest sentit, estableix acords de col·laboració amb franquiciadors i els proporciona un tracte diferenciat i especialitzat, així com productes i serveis financers que necessitarà el futur franquiciat per a l'obertura i el desenvolupament del seu negoci. El banc facilita un interlocutor únic per a la tramitació de les operacions de finançament dels nous franquiciats i el seguiment de les operacions d'una manera centralitzada, amb respostes ràpides i amb un coneixement de la marca que permet homogeneïtzar criteris a l'hora d'avaluar-les.

Tot això ha permès incrementar els volums i el marge del negoci en un sector que continua tenint un potencial elevat. El 2018 s'ha assolit la xifra de 1.500 empreses franquiciadores, que suposen un 8% més respecte a l'exercici anterior. Els volums d'actiu i passiu han crescut a un ritme d'un 4% i un 7%, respectivament. L'increment del marge ha estat del 8,5%, i destaca l'excel·lent comportament en morositat, amb ràtios inferiors a l'1%.

Segment particulars

La gamma Expansió creix i evoluciona per seguir sent el banc principal dels clients.

L'any 2018 es continua apostant per establir relacions a llarg termini per ser líder en experiència de client; per això, s'ha evolucionat en les propostes de valor per a cada segment.

El 2018 s'ha fixat com a objectiu donar solució a tot tipus de famílies i, en aquest sentit, s'ha llançat la campanya "Solucions Compte Expansió", que es consolida com la millor oferta integral del mercat per a tot tipus de famílies, en què la gamma Expansió és la principal palanca de captació i vinculació, i tot això acompanyat per un model de relació específic per a cada segment.

La forta regulació en matèria d'estalvi i inversió s'ha convertit en un repte que s'ha superat amb un nou model d'assessorament a través de gestors acreditats que permet oferir una proposta adaptada al perfil del client.

En aquest exercici 2018, el segment particulars, un any més, ha aconseguit incrementar la seva base de clients en un 2% i s'ha millorat el marge per client, concretament Banca Personal en un 3,8% i Retail en un 6,2% respecte a l'any anterior.

Banca *Retail*

Amb l'objectiu de captar i vincular famílies, Banc Sabadell ha llançat "Solucions Compte Expansió", que es consolida com la millor opció perquè les famílies treballin en el seu dia a dia amb el banc alhora que se'ls ofereixen solucions integrals d'estalvi, finançament i protecció adaptades al seu moment vital.

Gràcies a tot això, s'ha crescut en més de 140.000 clients vinculats amb comptes Expansió, de manera que s'han superat els 2 milions de clients vinculats, i hi ha hagut un creixement de la base de clients del 2,4%, amb què s'han superat els 3,5 milions de clients, acompanyat d'un creixement del marge interanual del 6,2%.

Banca Personal

Banc Sabadell es distingeix per la seva especialització en la gestió financera d'aquest segment, format per 317.500 clients i amb uns volums de passiu i actiu de 25.324 milions i 3.669 milions d'euros, respectivament.

Per assolir el repte de convertir-se en l'entitat de referència i líder en experiència de client, es manté i s'evoluciona en el Compromís Integral de Banca Personal, que pivota en la figura del gestor acreditat i especialitzat i l'entrevista integral, que permet obtenir una visió 360 graus de les necessitats del client. Tot això a través de canals adaptats al seu estil de vida, com el que ofereix Gestió Activa Afluent als clients més digitals.

La consolidació del Compromís Integral de Banca Personal i el canvi de model de gestió d'estalvi i inversió, amb el qual s'ha passat de comercialitzar a assessorar mitjançant Sabadell Inversor, permeten oferir una proposta d'inversió completa i convenient per al client, adaptada al seu perfil i acompanyada d'una millora de la qualitat de la informació a través dels nous informes de posicions, que permeten al client una visió molt més completa i transparent de l'estat de les seves inversions.

Estrangers

Els clients estrangers representen a Banc Sabadell un 18,6% del total dels seus clients, aporten un 24,9% del total de la firma d'hipoteques, i el capital mitjà de l'import finançat és un 24% més que el d'un client nacional.

Una xarxa de 210 oficines especialitzades (un 13% sobre el total), la meitat de les quals procedeixen de la marca Solbank, ofereix una atenció al client d'alta qualitat, que es tradueix en la millor nota de satisfacció per a l'oficina de particulars, un 8,89. El client, principalment britànic, alemany i francès, valora que parlin el seu idioma, que el tracte sigui personalitzat i que l'oferta de productes s'adapti a les seves necessitats.

Banc Sabadell cobreix aquestes necessitats del client estranger amb una proposta de valor des de la realitat dels seus dos *targets* principals: turistes residencials i expatriats. Ambdós *targets* són clients molt digitalitzats i amb un ús elevat de transaccions *online*.

Tenint en compte aquestes necessitats i el perfil del client, el banc va desenvolupar el servei de Card Transfer, premiat enguany per *Actualidad Económica* com una de les Millors Idees de l'Any. Card Transfer és una alternativa a la transferència nacional i internacional totalment *online* que permet als clients nacionals i estrangers enviar diners del seu banc en origen al seu compte en euros de Banc Sabadell de manera immediata.

És prioritari per a l'entitat seguir destacant en l'àmbit del client internacional, i per això s'està duent a terme un projecte d'especialització del segment de banca estrangers, tant en l'àmbit intern com extern, per ser un referent entre aquesta comunitat que d'alguna manera està vinculada al nostre país.

Sabadell Col·laboradors

Sabadell Col·laboradors és una palanca de captació de clients i de negoci per a la Xarxa Comercial i de Banca Privada a través d'acords de col·laboració amb prescriptors. Els prescriptors aporten negoci a canvi de comissions i de satisfer les necessitats financeres i de servei dels seus clients, i ajuden al compliment del pla comercial sense incrementar costos fixos.

L'any 2018 es va tancar amb més de 49.255 nous clients captats a través d'aquest canal, i els volums gestionats van superar els 10.814 milions d'euros, en què el focus principal va ser el negoci hipotecari. Durant el 2018 es van incorporar 6.145 operacions hipotecàries pel canal de Sabadell Col·laboradors, un 22,9% de les operacions de la xarxa comercial.

Negocis Institucionals

El 2018 s'ha creat la Direcció de Negocis Institucionals, amb l'objectiu de potenciar el negoci amb les institucions públiques i les institucions privades, i posicionar Banc Sabadell com a entitat referent en el negoci institucional.

La sofisticació i especialització de l'oferta de productes i serveis és indispensable per ser proveïdor principal de les institucions públiques, institucions financeres, asseguradores i institucions religioses.

La relació amb els col·legis professionals, associacions empresarials i organismes oficials i no oficials permet accedir a professionals, autònoms, negocis i pimes per oferir la millor oferta de productes i serveis adaptada a les necessitats de cada col·lectiu.

Aquesta direcció juga un paper fonamental com a creadora de sinergies i de coordinació amb nombroses àrees del banc per oferir la millor proposta de valor per a cada segment i facilitar la gestió de les oficines amb els seus clients.

Institucions públiques

Administracions públiques

L'evolució econòmica de les administracions públiques el 2018 manté les constants d'anys anteriors, i destaca la dependència d'algunes comunitats autònomes del Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA) o del Fons de Facilitat Financera Estatal, que els facilita finançament a llarg termini per a les cobertures del dèficit. Per contra, altres comunitats autònomes amb accés al mercat i no adherides al FLA han mantingut les seves polítiques de contenció de la despesa i, en conseqüència, la seva demanda de finançament a llarg termini s'ha mantingut per sota de la d'anys anteriors.

Les quotes de mercat, d'inversió i de recursos s'han situat en el 10,3% i el 8,1%, respectivament (dades al tancament de desembre de 2018). Pel que fa a la inversió, el 80% d'aquesta es troba en clients amb una qualificació creditícia alta, de màxima solvència, i el 20%, entre clients amb una qualificació satisfactòria.

Sector Públic

Aquesta direcció gestiona els ens i les empreses públiques del Regne d'Espanya, la Comunitat autònoma de Madrid, la Generalitat de Catalunya i empreses dependents, els ajuntaments de Madrid i Barcelona, així com grans companyies d'assegurances i altres institucions de caràcter social.

L'any 2018 s'ha caracteritzat per una elevada liquiditat en el sistema que ha generat una pressió a la baixa en els preus d'actiu, i una alta competència entre les entitats financeres.

El fet de disposar d'una oferta completa i competitiva que ofereix solucions globals als clients i que incorpora productes de Mercat de Capitals, Tresoreria, Finançament Estructurat, Negoci Internacional, que requereix en molts casos una complexa adaptació a les seves necessitats, ha permès un creixement important en volums d'actiu i passiu.

Convenis Empreses

La Direcció de Convenis té l'objectiu de gestionar acords amb organismes que permetin al banc oferir solucions de finançament als clients, fonamentalment empreses.

Aquesta direcció manté la relació amb els organismes, la gestió de les línies formalitzades i el desenvolupament de noves oportunitats que permetin millorar l'oferta de finançament als clients del banc.

S'han subscrit convenis oficials amb organismes supranacionals, nacionals i autonòmics, així com amb les societats de garantia recíproca que aporten al banc garanties a les operacions de finançament a empreses i autònoms amb més dificultats d'accés al crèdit. En aquest àmbit destaquen els convenis subscrits amb l'Institut de Crèdit Oficial (ICO), el Banc Europeu d'Inversions (BEI) i el Fons Europeu d'Inversions (FEI).

Mitjançant els convenis no oficials, es gestionen acords amb entitats que vetllen pels interessos de les empreses, com les cambres de comerç, patronals empresarials, etc. Banc Sabadell aporta els seus coneixements financers, productes i serveis i acompanya aquestes entitats en aquesta missió.

Col·lectius i Banca Associada

Banc Sabadell és un referent nacional en la gestió de col·lectius professionals, col·legis professionals i associacions professionals. Basa la seva diferenciació en l'estreta relació que manté amb els col·lectius i atenent les necessitats dels seus professionals a través d'una oferta de productes i serveis financers específics.

Aquesta unitat té com a objectiu prioritari la captació de nous clients particulars, comerços, pimes, autònoms i despatxos professionals, així com incrementar la vinculació dels que ja mantenen compte en el banc, oferint sempre una oferta atractiva i adaptada a cada col·lectiu.

El 2018 es va tancar amb 3.308 convenis de col·laboració amb col·legis i associacions professionals, amb més de 3.400.000 col·legiats i associats professionals, dels quals més de 767.400 ja són clients del banc. Els volums de negoci gestionats són superiors als 24.500 milions d'euros.

Institucions Religioses

L'any 2018 ha estat l'any de la consolidació d'aquesta direcció. S'ha completat l'oferta de valor per a aquest segment de clients, que inclou l'assessorament patrimonial, el finançament d'inversions i la prestació de serveis financers, adaptant-se a les seves necessitats específiques.

El banc, adaptant-se al nou entorn d'innovació i digitalització, ha estat pioner en el llançament del Projecte Done, un faristol amb un TPV *contactless* per al pagament de donatius, adequat per a esglésies, fundacions i grans empreses, que permet fer donatius d'una manera àgil i senzilla i reduir l'ús d'efectiu. Ha tingut una excel·lent acollida per part dels usuaris i una elevada repercussió mediàtica.

S'ha continuat la relació amb congregacions, diòcesis i bisbats mitjançant la firma de convenis de col·laboració amb diferents entitats vinculades a la institució religiosa, que ha permès la captació de nombrosos nous clients.

Institucions Financeres i Asseguradores

S'ha reforçat l'equip d'aquesta direcció per completar la proposta de valor a aquestes institucions amb productes de tresoreria, mercat de capitals, custòdia i dipositaria, servei d'anàlisi i vehicles capital de risc, i s'ha consolidat la relació comercial amb productes i serveis necessaris per als clients en el curt i llarg termini.

En una conjuntura de tipus negatius a curt termini en els mercats financers, els saldos a la vista i els dipòsits han crescut ostensiblement durant l'exercici 2018.

Productes comercials

Finançament mitjà/llarg termini

Pel que fa als productes de finançament a mitjà i llarg termini, i atès que el mercat immobiliari i hipotecari es manté en una tendència positiva, s'ha registrat un creixement de l'import de la nova producció de préstecs habitatge del 11,8%. Els clients han seguit demanant principalment hipoteques a tipus fix, que representen un 60% sobre el total. A més, s'ha seguit innovant amb la transformació del procés de contractació. Ara els clients són acompanyats durant tot el procés de tramitació de la seva hipoteca per un especialista hipotecari que els resol tots els dubtes i els facilita els tràmits que s'han de fer fins al moment de firmar la hipoteca.

En préstecs al consum, ha continuat una tendència a l'alça molt favorable durant el 2018, destaca un augment significatiu de la contractació de préstecs a distància (les operacions contractades per canals *online* han pujat fins al 32%, mentre que el 2017 eren del 20%) i s'espera que se segueixin incrementant. Es manté el focus en la transformació digital per satisfer la immediatesa en el temps de resposta, així com l'anàlisi i l'experiència de client.

El percentatge de contractació de préstecs preconcedits segueix incrementant des d'un 47% el 2017 fins a un 52% el 2018, i es continua potenciant la Línia Expansió (un crèdit preconcedit 100% *online* sense comissions).

Així mateix, s'han potenciat els préstecs preconcedits per a autònoms i microempreses, de manera que es facilita i s'agilitza l'acceptació del risc per a aquests clients. En línia amb la transformació digital, els clients ara ja obtenen informació pels canals *online* sobre el límit preconcedit.

Negoci internacional

Pel que fa a negoci internacional, el banc ha enfocat l'any a millorar el servei ofert als clients, incloent-hi millores de producte i servei com la incorporació de la transferència internacional immediata, que ha tingut una acceptació molt alta entre els clients interessats a poder tramitar les seves operacions internacionals de manera urgent i immediata per Internet.

Paral·lelament, s'ha dut a terme durant tot l'any una formació explícita de crèdits documentaris a les empreses en tots els territoris per donar a conèixer les novetats en operativa documentària i s'han resolt dubtes mitjançant la presència física a les empreses.

Amb l'objectiu de poder acompanyar les empreses en la seva expansió internacional, s'han organitzat en tots els territoris entrevistes personals amb els directors de les oficines de representació i operatives a l'exterior amb clients amb un gran èxit en la iniciativa, cosa que és un complement al servei Sabadell Link, en què les empreses es poden connectar per videoconferència amb els representants a l'exterior.

En la mateixa línia, s'ha iniciat el segon cicle de formació per a empreses del Sabadell International Business Program, focalitzat a ajudar les empreses a fer un pla de promoció del negoci internacional, amb totes les places cobertes per segon any consecutiu. Aquest any la iniciativa ha suposat la novetat de poder seguir el curs digitalment com a complement del presencial.

En referència al programa liderat per Banc Sabadell, Exportar per Créixer, s'han dut a terme múltiples actes a Espanya destinats a explicar el mercat de l'Orient Mitjà i el nord d'Àfrica, exposant la manera d'enfocar aquests mercats.

Quant a productes, se segueix amb quotes superiors al 30,3% en emissió de cartes de crèdit documentari *export* i del 14,7% en cartes de crèdit documentari *import*.

Ha estat un any amb un creixement important en el finançament del circulant, tant en el finançament *import*/*export* com en el *confirming* internacional i *factoring* internacional de les empreses clients, d'acord amb el desenvolupament del comerç exterior per part de les empreses.

Estalvi i inversió

L'any 2018, l'entorn regulador ha tingut una important afectació sobre l'activitat i el negoci en productes d'estalvi i inversió. La directiva MiFID II (*Markets in Financial Instruments Directive*), que persegueix assegurar uns elevats nivells de protecció dels inversors, especialment els detallistes, i la normativa sobre la distribució d'assegurances IDD (*Insurance Distribution Directive*), que afecta productes d'assegurança d'estalvi i protecció, han canviat el paradigma de comercialització, i és necessari un coneixement més ampli del client i transparència en la informació dels productes.

A Banc Sabadell s'ha implementat un nou model de servei en els productes d'estalvi i inversió que ofereix assessorament per a tots els productes i per a tots els clients, amb l'objectiu d'aportar més valor i oferir un nivell més elevat de protecció al client. En aquest nou model es posa el client al centre, de manera que la conversa amb ell comença des de les seves necessitats i objectius. En aquest sentit, s'ha desenvolupat Sabadell Inversor, una nova solució tecnològica que permet prestar el servei d'assessorament i que proposa quins productes són els òptims d'acord amb l'opinió del mercat i amb les expectatives indicades per cada client.

Aquesta nova regulació, juntament amb altres factors determinants de l'entorn actual com ara els tipus d'interès extraordinàriament baixos, exigeix a les entitats financeres una oferta completa i diversificada de productes que permeti als clients cobrir les seves expectatives i que s'adapti en termes de mercat i de cicle de vida del client.

Així doncs, s'ha mantingut una oferta continuada de productes, com dipòsits referenciats, assegurances d'estalvi i rendes, plans de pensions i fons d'inversió, que assegurin disposar d'una adequada oferta per adaptar-se a les necessitats del client per a cada inversió.

El catàleg de fons d'inversió s'ha focalitzat cap als fons d'inversió perfilats. La focalització s'ha ampliat durant l'any amb fons de renda variable, fons amb fins socials i, finalment, la gamma de fons InverSabadell, amb l'objectiu de disposar d'una oferta focalitzada àmplia i amb bones expectatives de rendibilitat. A més, s'ha mantingut una oferta de fons d'inversió garantits en funció de les oportunitats del mercat.

D'altra banda, per cobrir les expectatives de tots els segments de clients s'ha disminuït l'aportació mínima inicial en fons d'inversió perfilats i de la gamma InverSabadell i s'ha acompanyat els clients a generar un estalvi continuat a través de les aportacions periòdiques.

Respecte a les assegurances de rendes, s'ha iniciat la comercialització d'una assegurança de rendes amb capital decreixent, que permet garantir al client el cobrament d'uns ingressos de manera vitalícia, de manera que els seus beneficiaris recuperen la inversió no consumida en cas de defunció.

Per als plans de pensions s'han revisat els percentatges d'inversió en renda variable de la gamma de plans de pensions cicle de vida Sabadell Plans Futur per a un ajust més adequat al perfil del client. Aquests plans permeten aprofitar la màxima rendibilitat esperada de la renda variable en el llarg termini, i s'adapten al client en funció de dues variables: la data prevista de jubilació i el perfil de risc.

Serveis financers

Mitjans de pagament

Els indicadors del negoci de TPV han crescut considerablement respecte al mateix període de l'any anterior. S'ha incrementat un 17,3% la facturació processada. L'entitat continua posicionada com a referent en pagaments i especialment en vendes per Internet, amb un augment en cobraments *e-commerce* del 39,4%. Part d'aquest creixement es basa en acords de col·laboració amb *fintechs* processadores de pagaments; la meitat d'elles, enfocades per donar serveis a comerços i gran *retail* ubicats a l'estranger (negoci *cross-border*).

El negoci de targetes ha continuat mantenint l'excel·lent ritme de creixement observat els darrers anys. El parc de targetes ha arribat als 5,3 milions, i ha augmentat la facturació en compres amb targetes en un 13,8%. Cal destacar la incorporació de la targeta de Banc Sabadell a la solució de pagament Apple Pay, que juntament amb Samsung Pay i SabadellWallet formen l'oferta de pagament mòbil. La incorporació de nous serveis com els pagaments immediats a través de transferències *online*, la targeta ingressadora o l'evolució dels pagaments amb Bizum són exemples de l'aposta d'ampliació i millora de l'oferta comercial.

Circulant i *cash management*

El 2018, Banc Sabadell es manté com l'entitat de referència en la gestió dels cobraments i pagaments del circulant de les empreses. Amb l'objectiu de simplificar el dia a dia dels clients, s'ha millorat en les eines de gestió de cobraments i pagaments en banca electrònica per tal d'aconseguir una major usabilitat i experiència de client. Així mateix, Banc Sabadell ha estat de les primeres entitats d'adherir-se al nou sistema de pagaments immediats, una nova modalitat de transferència que possibilita als clients fer pagaments en qüestió de segons.

Quant al finançament, durant aquest any s'ha intensificat l'activitat en productes especialitzats de finançament del circulant com *factoring* i *confirming*. Aquests productes utilitzats per a la gestió i el finançament dels cobraments i pagaments de les empreses han tingut creixements significatius en tots els segments, tant en pimes com en grans empreses.

El *factoring* s'ha consolidat com a producte de referència en el finançament dels cobraments i la cobertura del risc d'impagament, tant en operacions nacionals com internacionals. El creixement de les cessions s'ha situat en el 7,9% interanual. També destaca l'especialització de l'oferta de producte enfocada a sectors específics com el sector turístic.

En *confirming*, el ritme de creixement del producte s'ha situat en taxes del 12%, tant en imports gestionats com anticipats. S'ha millorat la qualitat del producte centrada en l'experiència de client, com ara el fet de realitzar un acompanyament digital en totes les noves operacions.

Servei de gestió de l'efectiu

Banc Sabadell ofereix un servei de gestió de l'efectiu amb solucions específiques que s'adapten a les necessitats dels diferents clients segons l'operativa i la mida del comerç. Es poden integrar amb la major part dels sistemes de gestió dels establiments i els sistemes de pagament del banc. A més, s'ofereix el servei de recollida d'efectiu, de manera que la quantitat emmagatzemada a la màquina s'ingressa automàticament en el compte del comerç i una empresa de seguretat la recull quan sigui necessari.

Serveis digitals

El procés de transformació d'empreses està evolucionant el model relacional amb els clients amb un focus digital molt rellevant, per la qual cosa és crític incorporar figures especialistes que impulsin l'adopció digital entre gestors i clients. Per aquesta raó, durant el segon semestre de 2018, s'ha desplegat la nova figura del director de digitalització d'empreses. Aquesta figura es defineix com un referent per a tota la Xarxa Comercial i d'Empreses en l'impuls i coneixement de l'oferta digital del banc per a gestors i clients.

El seu paper a curt termini és incrementar la transaccionalitat digital dels clients a través de formació a la xarxa i de visites d'assessorament als clients. A mitjà termini, el seu objectiu és consolidar-se com un assessor transversal en la prescripció del servei digital perquè les empreses que no hagin fet el salt digital o que trobin dificultats per fer-lo comptin amb Banc Sabadell com el seu millor aliat.

Marques comercials

Banc Sabadell és la marca de referència que opera a la major part del mercat espanyol, excepte a Astúries i Lleó, on centra la seva activitat la marca SabadellHerrero; al País Basc, Navarra i La Rioja, on el protagonisme és per a la marca SabadellGuipuzcoano, i a la comunitat gallega, en la qual s'actua sota la marca SabadellGallego. La marca SabadellSolbank s'ocupa de manera prioritària de les necessitats del segment d'europeus residents a Espanya, mitjançant una xarxa d'oficines especialitzada que opera únicament a les Canàries, a les Balears i a les zones costaneres del sud i del llevant.

Les diferents marques comercials del banc han continuat millorant les xifres de marge de negoci i de nous clients, tant en empreses com en particulars; també han incrementat quotes de mercat, i s'ha aconseguit el lideratge en diversos segments de negoci.

Totes les marques han tingut una funció social i cultural destacable en els seus territoris d'influència gràcies a accions de patrocini i mecenatge. Les fites aconseguides per la resta de marques del grup durant el 2018 es presenten a continuació.

SabadellHerrero

SabadellHerrero ha completat un nou exercici de creixement en les seves 140 oficines d'Astúries i Lleó. La progressió de negoci ha caminat en paral·lel amb la transformació del servei que, aprofitant les noves capacitats digitals, dona resposta eficaç a les noves demandes del client. D'aquesta manera, creixement i transformació dialoguen entre si i es reforcen en un procés que escala i renova el banc sobre la base d'una adaptació a les noves tecnologies digitals i a la demanda dels clients.

Durant l'exercici 2018, SabadellHerrero ha expandit un 1,6% el seu balanç de negoci, que ha finalitzat amb un saldo d'11.214 milions d'euros. També ha crescut el nombre de nous clients que s'han incorporat al banc i, així, més de 15.000 clients van ser captats durant l'any, dels quals prop de 12.000 són particulars i més de 3.000, empreses.

Especialment important per comprendre la profunditat del procés de transformació en què es troba immers el banc és la dada del nombre de clients digitals, denominació que engloba els que es relacionen amb el banc i contracten els seus serveis a través de canals digitals, que fan servir sobre la base d'agilitat, adaptació a les seves necessitats i conveniència. El 40% dels clients de SabadellHerrero eren digitals a finals de l'any 2018, proporció que s'elevava per sobre del 60% entre el col·lectiu dels nous clients captats durant l'any.

A aquesta demanda dels clients, l'oficina respon tant mitjançant la digitalització de processos interns –que possibilita una millor eficiència en la prestació dels serveis– com en la seva capacitació interna per comercialitzar la nova oferta digital del banc.

L'avenç en creixement de negoci i transformació digital troba explicació en dos factors bàsics: una experiència de client líder i la gestió de persones.

El banc destaca a Astúries i Lleó entre la seva competència pròxima per proporcionar una experiència de client de caràcter clarament diferencial. L'anàlisi de qualitat objectiva realitzat per la consultora STIGA, principal referència per al mercat espanyol en aquest tipus d'estudi, puntua SabadellHerrero amb una nota global de 8,08 sobre 10, amb la qual lidera l'estudi respecte de la seva competència.

Finalment, cal assenyalar com a patrocini rellevant les diferents col·laboracions amb les efemèrides de "Covadonga Centenarios 2018", els actes de la qual va organitzar el Govern del Principat d'Astúries. El banc va dedicar la seva exposició anual a la Fira Internacional de Mostres d'Astúries al Parc Nacional de Picos de Europa, que va celebrar el 2018 el seu I Centenari, i que, juntament amb el I Centenari de la coronació canònica de la Mare de Déu de Covadonga i el XIII Centenari dels orígens del Regne d'Astúries, va tancar un any de commemoracions molt especials.

SabadellGallego

El 2018, s'ha complert el cinquè aniversari de la marca SabadellGallego, que va néixer després de la fusió de la xarxa de Banc Sabadell a Galícia amb la xarxa en la comunitat autònoma de l'antic Banco Gallego. El 2013, Banc Sabadell va fer un important salt quantitatiu i qualitatiu a Galícia quan va integrar Banco Gallego, ja que li va permetre crear una nova marca, SabadellGallego, posicionar-se com una entitat molt propera al territori i incrementar la seva activitat financera al conjunt de la comunitat.

En aquests cinc anys, SabadellGallego ha duplicat el finançament a famílies i empreses de Galícia, així com el volum de negoci. Avui compta amb una competitiva xarxa comercial que ha aconseguit augmentar la seva penetració en el mercat gallec.

A finals de l'any 2018, el 25% de les empreses gallegues eren clients de SabadellGallego. Entre la gran empresa el percentatge puja al 74%, i en particulars, el 7% dels gallecs són clients de SabadellGallego, fet que deixa patent l'ampli grau d'acceptació de la proposta comercial del banc.

L'any 2018 ha estat un altre any de robust creixement per a SabadellGallego. Aquest creixement ha estat, a més, equilibrat, ja que tots dos costats del balanç –inversió, amb un augment del 12,6%, i recursos, amb una millora del 10%– han tingut variacions similars.

L'oferta comercial del banc va atreure més de 15.000 nous clients, que es van repartir entre els més d'11.000 particulars captats i prop de 4.000 empreses.

Aquest creixement de negoci s'ha compatibilitzat amb un gran impuls de transformació que, sobre la base de les noves tecnologies digitals, serveix a objectius d'eficiència i dona resposta a les noves necessitats de relació amb el banc i conveniència dels clients. Els clients que fan servir canals digitals per relacionar-se amb el banc a Galícia ja suposen un 46% del total, i la proporció s'eleva a més d'un 60% entre els nous clients captats durant l'any. Aquesta ràpida progressió es deu tant a la demanda dels clients com a la preparació de les oficines del banc per donar-hi resposta. Les oficines transformades amb capacitació digital

contrastada suposen més del 85% de la xarxa de Sabadell-Gallego i expliquen amb claredat la solidesa del procés de transformació emprès.

Les bases d'aquests robustos resultats, tant en creixement com en transformació, estan en una experiència de client diferencial de SabadellGallego, que destaca entre els bancs que formen el seu grup de referència, i està proporcionada per unes persones satisfetes i motivades amb la seva feina. Tots dos aspectes, experiència de client i gestió de persones i talent, són pilars clau i focus preferents d'atenció a SabadellGallego.

SabadellGuipuzcoano

Durant un any més, la intensa activitat comercial desplegada per les oficines de la xarxa comercial detallista i de la xarxa especialitzada en empreses del perímetre geogràfic d'implantació de la marca ha estat la base sobre la qual s'han obtingut uns resultats de negoci satisfactoris. La valoració d'aquests resultats és molt favorable, i és oportú assenyalar que s'han produït a través de l'aplicació estricta de la sistemàtica comercial i superant els objectius de transformació comercial que es recullen en l'anomenat repte ONficina, en què s'aconsegueix una evolució superior a la mitjana del banc, que ja compta amb un 80% de la xarxa amb la qualificació d'"oficina transformada".

En aquest repte es mesuren diferents aspectes la implantació dels quals és clau per competir amb èxit, atesos els avenços tecnològics i metodològics que caracteritzen l'evolució recent en el sector i que seguiran encara amb més intensitat en el futur. Aquests aspectes van des de l'activació digital fins als seus índexs de satisfacció, passant per la reducció de funcions operatives a les oficines, i formen un conjunt d'indicadors que a SabadellGuipuzcoano es compleixen en un 118% respecte del repte fixat a principis de l'exercici.

Així mateix, les oficines de la marca han obtingut un any més una qualificació notable en el sistema de control de qualitat conegut com a Mystery Shopper, que s'ha situat en 8,31, de manera que han superat els objectius generals de qualitat establerts per l'entitat.

Des de fa diversos exercicis, SabadellGuipuzcoano compta amb un pla territorial específic, concebut a l'empara de la previsió estratègica del banc de complementar les línies generals de negoci amb el disseny i l'aplicació de plans territorials. La versió actual d'aquest programa es denomina Pla Nord 2.0, la seva vigència temporal és fins a l'any 2020, i compta amb iniciatives en diferents línies d'acció.

Un any més, cal referir-se a la col·laboració amb tota mena d'entitats públiques i privades, que es materialitza amb la subscripció de convenis amb associacions i col·legis professionals, amb qui s'han arribat a signar 20 acords. Són destacables els acords destinats a millorar el finançament dels clients empresa, com la participació com a entitat financera col·laboradora en el nou fons d'innovació INNOVA, liderat per la Diputació de Biscaia, que té com a finalitat canalitzar estalvi de particulars a projectes d'innovació empresarial.

Especialment ressenyable és la presència i dinamisme de la marca en l'impuls de l'ecosistema *startup* i emprenedor, ja que ha participat en multitud de trobades i congressos, alguns d'ells referents a escala nacional, com el B-Venture de Bilbao.

Com ja és tradicional, la gestió específica de la presència i rellevància de la marca al territori es materialitza amb una incessant activitat de comunicació, patrocinis i relacions institucionals, àrees en què se segueix mantenint uns estàndards de freqüència i notorietat molt elevats.

L'esdeveniment de més notorietat ha estat una vegada més el patrocini de la Volta Ciclista al País Basc, que durant el 2018 s'ha desenvolupat per territori del País Basc i de Navarra, de manera que ha ampliat el seu suport a la marca també en aquesta comunitat foral. L'entitat també ha patrocinat i ha col·laborat en diferents esdeveniments esportius, com la Gala Anual de l'Associació de Premsa Esportiva de Guipúscoa, en què es tria el millor esportista guipuscoà de l'any, que en l'edició passada va correspondre al jugador d'handbol internacional Kauldi Odriozola.

A més, s'ha continuat donant suport i impulsant la concessió de diferents premis i distincions, com ara el Premi a l'Empresa Guipuscoana amb la Cambra de Comerç; el Premi Aragonès de l'Any, en col·laboració amb el *Periódico de Aragón*, o els premis Euskadi Avanza, que reconeixen els empresaris novells, trajectòries empresarials destacades i l'empresa destacada de l'any.

Finalment, destaca la creixent línia d'actuació de foment i suport d'activitats culturals que suposen les iniciatives que es desenvolupen a través de la Fundació Sabadell.

ActivoBank

ActivoBank, amb 49.000 clients en tancar l'any 2018, ha focalitzat la seva activitat comercial en la gestió patrimonial, i ha aconseguit uns volums de 505 milions d'euros. Destaquen l'increment de saldos en comptes d'un 18%, fins a arribar a 200 milions d'euros, i el saldo en recursos fora del balanç, de 192 milions d'euros. Els fons d'inversió arriben a un volum de 107 milions d'euros, i les pensions totalitzen 33 milions d'euros.

Un negoci en transformació i creixement basat en l'orientació al client.

BanSabadell Vida

Primes i aportacions el 2018

2.419,6M€

Primes assegurances de vida-risc el 2018 (variació interanual)

324,4M€ (+15%)

Saldo d'estalvi gestionat el 2018

8.407,2M€

Benefici aportat al grup el 2018

34,3M€

BanSabadell Pensions

Fons gestionats el 2018

3.176,4M€

Dels que corresponen a plans de pensions individuals i associatius el 2018 (variació interanual)

1.770,9M€

Plans de pensions d'ocupació el 2018 (variació interanual)

1.405,5M€

Benefici aportat al grup el 2018

0,6M€

BanSabadell Assegurances Generals

Primes el 2018 (variació interanual)

264,0M€ (+11%)

Benefici aportat al grup de 2018

5,8M€

BanSabadell Previsió, E.P.S.V.

Estalvi gestionat el 2018

283,4M€

BanSabadell Mediació

Ingressos per comissions el 2018

148,9M€

Primes mitjançades el 2018

2.859,0M€

Benefici aportat al grup el 2018

4,3M€

El 31 de desembre de 2018, el negoci d'assegurances i pensions de Banc Sabadell s'estructura de la manera següent:

— BanSabadell Vida, BanSabadell Pensions i BanSabadell Assegurances Generals, en *joint venture* des de 2008 amb el grup assegurador Zurich.
— BanSabadell Mediació és la societat de mediació d'assegurances del banc. Té caràcter d'operador de bancassegurances vinculat a través del qual es fa el procés de distribució d'assegurances a la xarxa d'oficines del banc.
— BanSabadell Previsió, E.P.S.V., entitat que comercialitza plans de previsió social per als clients del País Basc.

El 2018, Banc Sabadell ha continuat transformant el negoci d'assegurances i pensions adaptant-lo als nous reptes del mercat. Aquests reptes es basen en la major orientació al client, oferint-li una cobertura global a través de Sabadell Protecció, el programa de fidelització personalitzat, a més de la digitalització dels processos de negoci.

En l'exercici 2018, BanSabadell Vida aconsegueix uns volums de negoci que el situen en la segona posició del rànquing espanyol del sector per volum total de primes de vida i en cinquena posició del rànquing espanyol del sector per volum de primes d'assegurances i estalvi gestionat, segons les últimes dades publicades al tancament de l'exercici. El benefici net ha estat de 68,6 milions d'euros.

D'altra banda, els volums gestionats per BanSabadell Pensions situen l'entitat en el desè lloc del rànquing total del sistema, segons les últimes dades publicades al tancament de l'exercici. El resultat de l'exercici de BanSabadell Pensions ha estat d'1,2 milions d'euros.

En relació amb BanSabadell Assegurances Generals, cal destacar l'increment en volum de primes de l'11% respecte a l'any anterior, corresponent principalment a assegurances de la llar, així com la comercialització d'un nou producte de comerços.

BStartup

BStartup es consolida com a aposta de posicionament i negoci per a Banc Sabadell.

En el seu cinquè any de vida, el programa BStartup, destinat a donar suport a les joves empreses innovadores i tecnològiques, ha consolidat el seu doble objectiu: d'una banda, el posicionament del banc com el que més dona suport a les joves empreses innovadores i tecnològiques que contribueixen a la transformació digital, i, de l'altra, impulsar el negoci bancari des del convenciment que d'entre aquestes joves empreses sorgiran grans companyies de futur.

L'aproximació al client es genera a través d'una proposta que integra:

— Producte i servei bancari especialitzat en *startups*. Les *startups* tenen models i ritmes de desenvolupament i finançament diferents de les empreses tradicionals. Per això, a més de les 50 oficines BStartup de tot Espanya i un circuit de riscos específic, per seguir avançant en l'especialització, durant l'any 2018, s'ha treballat en un nou model de distribució que es posarà en marxa l'1 de gener de 2019 i que permetrà a les ciutats amb una gran concentració d'aquest tipus de clients (per ara Barcelona, Madrid i València) disposar de set DPimes BStartup que només gestionaran *startups* en la seva cartera. A més, durant el 2018, s'han llançat diversos productes: l'assegurança RC BStartup, en col·laboració amb AXA; el Rent-Tech BStartup; la targeta Marketing BStartup, i el préstec IVA Media4Equity.
— Inversió en *equity*. BStartup inverteix en *startups* amb una filosofia centrada en el suport als emprenedors, sense oblidar la notorietat i la rendibilitat. El vehicle d'inversió BStartup10 té el seu focus en empreses espanyoles de base tecnològica i digital, amb un alt potencial de creixement i models de negoci escalables i innovadors. Se seleccionen deu projectes l'any per invertir 100.000 euros en cadascun d'ells i se'ls facilita, a més, un acompanyament personalitzat per afavorir-ne l'establiment al mercat i l'accés a posteriors rondes d'inversió. En aquest sentit, també serveix com a viver de futures inversions de Sabadell Venture Capital, que ja ha acompanyat set empreses BStartup10 en les seves rondes següents.

A més a més, enguany BStartup ha iniciat una estratègia d'inversió en verticals i ha llançat BStartup Health, convocatòria d'inversió i suport a projectes de salut que ha tingut una excel·lent acollida en el sector; s'han seleccionat 3 empreses d'entre les 144 presentades, *spin-offs* d'importants hospitals i universitats. S'ha formalitzat la inversió en Admit Therapeutic, una *spin-off* de l'Hospital de Bellvitge que té la missió d'establir un diagnòstic precoç de l'Alzheimer, una necessitat encara no coberta de la pràctica clínica. Les altres dues empreses seleccionades encara estan ultimant els detalls per poder signar el pacte de socis. Una és un *medical device* de detecció i seguiment de malalties renals, i l'altra és una solució que restaura la capacitat de caminar per a persones amb lesió medul·lar (exoesquelet).

A hores d'ara, BStartup compta amb 40 companyies participades. Les inversions proposades són aprovades per un comitè d'inversions.
— Innovació col·laborativa (*open innovation*). BStartup és un radar d'innovació per la seva posició privilegiada en tots els fòrums d'empreses innovadores a Espanya, perquè té convenis amb nombroses entitats que donen

suport a la creació de noves iniciatives i perquè està fortament integrat en l'ecosistema emprenedor espanyol. Amb els 14 nous convenis d'aquest any, ja són 93 els que es mantenen amb entitats rellevants. Per això, s'identifiquen propostes que des d'una òptica d'*open innovation* poden ajudar a accelerar el ritme d'innovació del banc. BStartup filtra i deriva les possibles oportunitats a altres direccions. En aquest sentit, enguany el banc ha rebut un dels reconeixements de Europe's Corporate Startup Stars atorgat per Startup Europe UE, en presència del vicepresident de la Comissió, Jyrki Katainen.

El 2018, BStartup ha organitzat i ha participat activament en 190 esdeveniments d'emprenedoria a 20 ciutats de tot el territori espanyol.

Gràcies a tot això, el 2018 s'ha consolidat la notorietat de BStartup en els mitjans (1.033 aparicions en premsa escrita i *online*) i l'impacte en xarxes socials (s'han assolit els 9.858 seguidors a Twitter), i ha estat la majoria dels mesos entre els principals temes de discussió de les xarxes socials del banc, sempre amb un sentiment positiu.

Pel que fa a la generació de negoci directe, s'han gestionat 556,8 milions d'euros (132,1 milions d'euros d'actiu i 424,7 milions d'euros de passiu), un 67,4% més que l'any anterior, i s'ha generat un marge de 12,4 milions d'euros (increment del 53,8% respecte a l'any anterior), amb un total de 2.895 clients.

Sabadell Consumer Finance

Millorant posicionament a través d'un creixement sostingut.

Marge brut el 2018
68,6M€

Variació marge brut
+13,6%

Benefici aportat al grup
13,9M€

Sabadell Consumer Finance és la companyia del grup especialitzada en el finançament al consum des del punt de venda, i desenvolupa la seva activitat a través de diversos canals, establint acords de col·laboració amb diferents punts de venda detallista.

La companyia continua millorant processos i incrementant l'oferta comercial, a fi de garantir una ràpida resposta a les necessitats dels clients.

L'activitat el 2018 ha continuat en ascens i ha propiciat un increment del volum de clients i operacions noves respecte a l'any anterior, una millora de la participació en el mercat. Destaquen els increments en el marge comercial i d'explotació.

Així mateix, el manteniment del rigor en els criteris prudencials en la concessió de riscos, invertint i millorant els models intel·ligents de decisió automatitzada, unit a l'eficàcia en el recobrament, ha permès mantenir els nivells de morositat dins d'uns termes excel·lents. Això ha situat la ràtio de mora en el 4,5%. Així mateix, la ràtio de cobertura ha estat del 100,4%.

Durant l'any s'ha potenciat la comercialització del nou producte de crèdit estoc, s'ha propiciat una vinculació més important amb els establiments de vendes d'automòbils i s'ha ampliat el nombre de targetes de crèdit mitjançant acords comercials amb marques de relleu. A més, s'han iniciat les bases per a la comercialització a través de comerç electrònic i s'ha incrementat la venda de productes addicionals.

En l'activitat total de la companyia s'han dut a terme 245.390 noves operacions a través dels més de 10.000 punts de venda distribuïts per tot el territori espanyol, que han suposat l'entrada de noves inversions, el 2018, per valor de 831 milions d'euros, fet que ha comportat que el risc viu total de la companyia se situï per sobre dels 1.330 milions d'euros.

Així mateix, per donar suport al creixement del negoci, s'ha continuat fomentant l'ús de les eines tecnològiques implementades. En aquesta línia, s'ha potenciat la firma electrònica dels contractes de préstec, tant en mòbils com en tauletes, que ha arribat fins al 71% del total de les operacions. Tot això ha facilitat el manteniment de la ràtio d'eficiència en percentatges del 31,1%.

Mercats i Banca Privada

Mercats i Banca Privada

Banc Sabadell es manté en el cinquè lloc tant per volum de patrimoni com per nombre de Sicav dins de les entitats espanyoles.

Aspectes destacats

— Increment destacat del marge d'interessos i comissions.

Benefici abans d'impostos

143,0 M€

Descripció del negoci

Banc Sabadell ofereix el disseny i la gestió de productes d'estalvi i solucions d'inversió per als seus clients, i inclou des de l'anàlisi d'alternatives d'inversió fins a la intervenció en els mercats de renda variable, la gestió activa del patrimoni i la seva custòdia. Tot això assegurant la consistència dels processos de negoci amb una anàlisi rigorosa per tal d'assegurar la transformació del negoci al nou entorn.

Mercats i Banca Privada ofereix i dissenya productes i serveis d'alt valor afegit, amb l'objectiu d'aconseguir una bona rendibilitat per al client, incrementar i diversificar la base de clients i assegurar la consistència dels processos d'inversió amb una anàlisi rigorosa i amb una gestió de qualitat reconeguda. Tot això portant el model de relació amb el client cap a la multicanalitat. Integra en una mateixa divisió les activitats següents:

— SabadellUrquijo Banca Privada és la unitat de Banc Sabadell adreçada a oferir solucions integrals a clients que, per les seves necessitats particulars, requereixen un servei i una atenció especialitzats i a mida, compaginant el valor de l'assessorament en banca privada amb la solidesa financera i la capacitat de producte d'un banc universal. L'equip comercial compta amb el suport i la col·laboració d'experts en productes i en assessorament fiscal i patrimonial que aporten solucions personalitzades i eficients als clients.

— Asset Management i Anàlisi constitueix una àrea separada dedicada a la gestió col·lectiva, a la gestió de carteres i solucions d'inversió per a les diferents necessitats de clients particulars, empreses i inversors institucionals. Es configura a través de Sabadell Asset Management,

Mercats i Banca Privada

SabadellUrquijo Banca Privada

Asset Management i Anàlisi

Tresoreria i Mercat de Capitals

Contractació i Custòdia de Valors

Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió

societat matriu del grup de societats gestores d'institucions d'inversió col·lectiva. La seva missió és enquadrar el negoci de gestió d'inversions a través de les gestores d'institucions d'inversió col·lectiva i a través d'altres gestores no vinculades.

— Tresoreria i Mercat de Capitals és l'àrea encarregada de proporcionar al client solucions de finançament, productes d'inversió i serveis de mitigació i cobertura de riscos financers. Aquestes solucions s'ofereixen tant a través de la xarxa comercial com de l'equip d'especialistes de la unitat. Així mateix, des de Tresoreria es gestionen en el mercat els riscos generats per les posicions preses pels clients. A més, Tresoreria proporciona suport tàctic a la Direcció Financera, i és la responsable de la liquiditat conjuntural del banc, així com de la gestió i el compliment dels seus coeficients i les ràtios reguladores, gestionant el risc de tipus d'interès i tipus de canvi generats per l'activitat del grup.

— Contractació i Custòdia de Valors porta a terme les funcions d'intermediació de Banc Sabadell en la seva qualitat de membre dels mercats de renda variable, que consisteixen en el fet de tramitar i executar les ordres de compravenda de valors directament a través de la mesa de contractació, i és responsable, com a *product manager*, de la renda variable en el grup. Així mateix, dedica una part de les seves funcions a l'orientació i recomanació d'inversions en mercats de renda variable i de crèdit, i crea i dirigeix l'oferta de producte de custòdia i dipositaria.

— La Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió té com a objectiu generar l'opinió d'inversió de Banc Sabadell i garantir que l'oferta de productes d'estalvi i inversió estigui alineada amb l'opinió i les necessitats dels clients. Ofereix solucions estratègiques que permeten adaptar l'entitat a l'entorn canviant per, tenint en compte els nous canals i solucions tecnològiques, dissenyar una proposta de valor diferencial en els productes i propiciar els canvis necessaris en l'activitat de comercialització i assessorament de productes d'estalvi i inversió.

Prioritats de gestió el 2018

El banc disposa d'un procés de generació i aprovació de productes i serveis que garanteix que tota l'oferta dirigida als clients supera els requeriments en termes de qualitat, rendibilitat i adequació a les necessitats del mercat. La revisió permanent dels procediments i les pràctiques d'identificació i coneixement dels clients asseguren que les ofertes realitzades i l'orientació de les inversions s'efectuen tenint en compte aquest coneixement i que es compleixen totes les mesures de protecció derivades de les diferents regulacions que afecten els productes d'estalvi i inversió i, en particular, de la Directiva de Mercats d'Instruments Financers (MiFID II) i la seva transposició en la regulació del nostre país.

El nou i exigent marc regulador està propiciant canvis en l'activitat de comercialització i assessorament relacionada amb productes d'estalvi i inversió. El banc ha decidit afrontar i té com a objectiu donar resposta al nou entorn regulador des d'una perspectiva de negoci, aprofitant l'oportunitat per establir un avantatge diferencial en la proposta de valor en els productes tenint en compte l'aparició de nous canals i solucions tecnològiques.

L'any 2018 ha estat marcat per un increment de la incertesa econòmica i política, fet que, juntament amb unes valoracions ajustades dels actius, s'ha traduït en un augment de la volatilitat en els mercats. En aquest context, s'ha recomanat als clients establir un estricte control del risc com a element prioritari en les seves inversions, ajustant-les al seu perfil de risc i al seu horitzó temporal.

L'esforç per adequar l'oferta de productes i serveis a les necessitats de cada client continua reforçant i millorant la posició del banc en la intermediació i l'accés a nous mercats, així com el fet d'oferir nous serveis al client, generar noves oportunitats d'inversió i seguir consolidant el reconeixement de la nostra marca d'aquest negoci: SabadellUrquijo Banca Privada.

En línia amb aquests esforços, el banc potencia la globalització i estableix el focus en la seva internacionalització, adoptant una estratègia comuna de negoci, concretament en les activitats de negocis de banca privada, banca corporativa i gestió de *broker*.

Magnituds principals del negoci

En milions d'euros

T2 Principals magnituds del negoci Mercats i Banca Privada

	2017	2018	% 18/17
Marge d'interessos	**58**	**74**	**27,6**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	—	—	—
Comissions netes	188	195	3,7
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	1	4	300,0
Altres productes/càrregues d'explotació	(2)	(16)	700,0
Marge brut	**245**	**257**	**4,9**
Despeses d'administració i amortització	(105)	(113)	7,6
Marge d'explotació	**140**	**144**	**2,9**
Provisions i deterioraments	(3)	(1)	—
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	—	—	—
Resultat abans d'impostos	**137**	**143**	**4,4**
Impost sobre beneficis	(41)	(45)	9,8
Resultat després d'impostos	**96**	**98**	**2,1**
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	**96**	**98**	**2,1**
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	31,6%	55,6%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	42,5%	43,5%	—
Ràtio de morositat (%)	0,5%	0,1%	—
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%)	71,0%	435,8%	—
Actiu	**8.858**	**11.523**	**30,1**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	2.175	2.859	31,4
Passiu	**8.578**	**11.347**	**32,3**
Recursos de clients en el balanç	6.367	8.293	30,2
Capital assignat	**280**	**176**	**(37,1)**
Recursos de clients fora del balanç	**17.213**	**16.324**	**(5,2)**
Altres indicadors			
Empleats	531	504	—
Oficines	10	10	—

Fins al desembre de 2018 s'ha superat la xifra de 1.900 milions d'euros d'import contractat en carteres de gestió discrecional, amb aproximadament 4.500 contractes. La xifra de fons d'inversió ha arribat als 7.196 milions d'euros. El nombre de Sicav al desembre de 2018 puja a 172, amb un volum de negoci de 1.803 milions d'euros i una quota de mercat del 6,4%. La xifra de volum de negoci arriba als 27.300 milions d'euros al desembre de 2018, i el nombre de clients supera els 29.700.

El benefici net al desembre de 2018 puja a 98 milions d'euros, cosa que suposa un increment interanual del 2,1%. El marge brut és de 257 milions d'euros i s'incrementa en un 4,9%, i el marge bàsic és de 269 milions d'euros i s'incrementa en un 9,3% (T2).

El marge d'interessos és de 74 milions d'euros, fet que suposa un increment interanual del 27,6% pels bons resultats obtinguts. Les comissions netes se situen en 195 milions d'euros, un 3,7% superior a l'any anterior a causa de majors comissions en fons d'inversió i en valors.

Les despeses d'administració i amortització se situen en 113 milions d'euros i s'incrementen en un 7,6%. La inversió creditícia neta creix un 31,4%, concentrat en els clients cotutelats; els recursos de clients en el balanç creixen un 30,2%, i els productes de recursos de fora del balanç disminueixen un 5,2%, principalment pel creixement en fons d'inversió.

SabadellUrquijo Banca Privada

La xifra de volum de negoci arriba als 27.300 milions d'euros, i el nombre de clients, als 29.700.

Equip comercial

Banquers
170

Oficines especialitzades
10

Centres d'atenció
21

SabadellUrquijo Banca Privada és la divisió de banca privada de Banc Sabadell que té com a finalitat oferir solucions integrals a clients que, per les seves necessitats particulars, requereixin un servei a mida i atenció especialitzada. En un entorn econòmic i financer complex, ha sabut respondre a les exigències del mercat i al compromís adquirit amb els seus clients, aportant tota la seva experiència per posar a la seva disposició una àmplia gamma de productes i serveis ajustats al seu perfil de risc per tal d'optimitzar la rendibilitat financera i fiscal de les seves inversions.

El servei i l'atenció personalitzada al client, centre de totes les activitats que es desenvolupen en el dia a dia des dels dos models de negoci existents en la divisió, continua sent la premissa clau del negoci. En el model cotutelat amb oficines de banca comercial, es proporciona tot el suport comercial i un assessorament professional especialitzat a la xarxa d'oficines i clients de Banc Sabadell. A les 10 oficines existents es porta a terme una gestió integral del client.

A fi d'estar alineats amb l'estructura territorial del banc, s'ha integrat la Direcció Regional d'Aragó, Navarra i La Rioja amb la Direcció Regional Nord per crear una estructura més enfocada a estratègies de creixement del negoci i treballar de manera més coordinada amb el banc.

El mes de gener va entrar en vigor la directiva MiFID II, cosa que fa del 2018 un exercici en què l'activitat comercial ha anat unida de manera inequívoca a l'adequació als nous requisits reguladors exigits. Això ha suposat fer un pas més en la millora de la qualitat del servei i en la protecció i transparència total d'informació i de preus al client, de manera que s'ha procedit tant a l'adequació i el desenvolupament dels sistemes informàtics com a la definició d'una nova política comercial, que té com a servei principal l'assessorament no independent, que inclou dos models: l'assessorament recurrent i l'assessorament recurrent plus. Aquest últim permet oferir als clients el mateix servei que l'assessorament independent.

Juntament amb la creació i el seguiment de carteres assessorades, s'ha posat el focus en el servei de gestió discrecional de carteres, de manera que pràcticament la totalitat dels clients tinguin accés a un dels dos.

Durant l'any, s'ha fet un esforç important per posar a disposició de tots els clients un nou *reporting* de carteres d'acord amb les actuals exigències reguladores, i al qual podran tenir accés a través del mòbil i el web del banc. Això ha contribuït molt positivament a millorar l'experiència de client, un altre dels objectius fonamentals d'aquest exercici. Per a la qual cosa, a més, s'ha desenvolupat i posat en pràctica l'opció de facilitar a tots els clients la firma de la documentació a través de mitjans digitals. Dos avenços que han contribuït a aquesta transformació digital que ha suposat una important dotació tecnològica i ha permès impulsar el negoci mitjançant la seva adaptació a un nou entorn del sector més digitalitzat.

Relacionat tant amb les exigències de MiFID II com amb la finalitat de millorar l'assessorament als clients, s'ha dut a terme un pla de formació contínua per a empleats de Banca Privada, que ha culminat en un examen de certificació a través d'EFPA.

Des del punt de vista de l'oferta, s'ha treballat per dissenyar i posar a disposició de la clientela els productes més adequats i rendibles d'acord amb el seu perfil de risc, per la qual cosa les fàbriques de producte Banc Sabadell han posat tots els mitjans disponibles al seu abast. En aquest sentit, els fons d'inversió, les carteres de gestió discrecional i els productes estructurats han seguit ocupant les primeres posicions. Amb l'entrada en vigor de MiFID II s'ha adequat el model *repricing* de les carteres de gestió discrecional, que ha passat a un model de cobrament de comissió explícita.

Com a complement s'han seleccionat alternatives d'inversió enfocades a productes de gestió alternativa i capital de risc, en què els fons d'autor o l'entrada en sectors nínxol, molt específics i amb una liquiditat limitada, han permès augmentar la diversificació i donar resposta a la demanda d'inversors sofisticats.

Cal destacar que durant aquest exercici, amb una situació complexa caracteritzada per la volatilitat dels

mercats financers, SabadellUrquijo Banca Privada ha sabut respondre a les exigències i els compromisos adquirits amb els seus clients d'acompanyar, revisar i explicar en detall l'evolució de les seves carteres.

A principis d'any, s'ha creat la Direcció de Segments i EAFI, sota la qual s'ha unificat la gestió comercial del segment d'EAFI, Institucions Religioses o Sports & Entertainment, amb l'objectiu de fer créixer de manera transversal els diferents segments en coordinació amb l'estratègia del banc per afavorir la consecució de sinergies.

El 2018 també ha continuat la reorientació de la gestió de l'equip comercial iniciada l'any anterior, en què la gestió per projectes va agafar protagonisme. S'ha avançat en el desenvolupament i la posada en marxa dels projectes iniciats el 2017 i s'ha donat inici a nous projectes a través dels quals s'ha posat a disposició dels nostres clients una oferta de productes i serveis molt focalitzada i nova.

Finalment, en aquest exercici s'ha posat el focus en diverses accions dins l'àmbit comercial mitjançant esdeveniments que han estat molt ben acollits pels clients i a través dels quals s'ha donat un impuls a la potenciació de la marca i a la relació comercial per millorar l'experiència de client de Banca Privada.

Asset Management i Anàlisi

Els fons d'inversió perfilats gestionats per Sabadell Asset Management incrementen el seu patrimoni un 4%.

El model de negoci d'Asset Management i Anàlisi es caracteritza per l'excel·lència en la gestió dels fons d'inversió i dels serveis de gestió col·lectiva, de gestió de carteres i de solucions d'inversió, amb l'aspiració de mantenir la seva alta fiabilitat, sostenibilitat, consistència i excel·lent rendibilitat, sempre en benefici de l'inversor.

També es caracteritza per la consecució de bones rendibilitats per part dels inversors en funció de les seves diferents necessitats, de la seva experiència financera, de la seva capacitat per assumir riscos, de les seves necessitats de liquiditat i de les seves aspiracions de rendibilitat. Amb aquesta finalitat es persegueix millorar el coneixement per part dels inversors de l'ús recomanat per als fons d'inversió i entitats de capital de risc i també per als serveis de gestió discrecional o col·lectiva.

Finalment, es caracteritza per la incorporació d'estalviadors a l'ús de les solucions d'inversió que els donin accés a les millors oportunitats de preservar o revalorar els seus diners a llarg termini mitjançant la gestió fiduciària professional i la inversió col·lectiva. Es tracta d'incrementar l'ús, no tan sols dels inversors més habituals i experimentats sinó també dels estalviadors més modestos, de les solucions d'inversió que els ajudaran a superar l'actual entorn de tipus d'interès baixíssims, i assumir riscos acceptables i un horitzó de maduració en les seves posicions d'inversió que encaixi amb els seus objectius i necessitats de preservació del capital o de desacumulació per finançar objectius vitals.

En aquest exercici, el protagonisme en les subscripcions de fons d'inversió de Sabadell Asset Management ha estat per als fons d'inversió perfilats, que han arribat als 5.251,6 milions d'euros en gestió, i han continuat amb l'elevada acceptació d'anys anteriors. Aquesta gamma de fons d'inversió perfilats es gestionen amb l'objectiu de mantenir un nivell de risc constant, fins i tot en diferents moments del mercat. Entre aquests destaca, per la seva centralitat en les preferències de risc dels inversors, Sabadell Prudente, F.I., que disposa de 87.948 partícips i acumula un patrimoni de 4.428,0 milions d'euros al tancament de 2018.

Durant l'any, s'ha impulsat l'oferta de nous fons garantits de rendiment variable i s'han emès noves garanties de revaloració sobre cinc fons garantits per un import de 867,4 milions d'euros el 31 de desembre de 2018. En tancar l'any, el conjunt de fons garantits representen 4.019,0 milions d'euros de patrimoni. El pes dels fons garantits en el conjunt dels fons d'inversió de dret espanyol sota gestió de Sabadell Asset Management ha augmentat fins al 25,2%, des del 23,0% de l'any anterior.

El 2018, Sabadell Asset Management ha realitzat tres processos de fusió de fons d'inversió, amb el resultat de l'absorció de tres fons d'inversió per altres de la mateixa especialitat inversora, en interès dels partícips. En acabar l'exercici, eren 237 les institucions d'inversió col·lectiva de dret espanyol gestionades per Sabadell Asset Management (64 fons d'inversió, una societat d'inversió immobiliària i una societat d'inversió de capital variable) i SabadellUrquijo Gestión (171 societats d'inversió de capital variable), i eren 2 les entitats de capital de risc gestionades per Sabadell Asset Management (2 fons de capital de risc).

Els fons d'inversió de Sabadell Asset Management han rebut destacats reconeixements. L'any 2018, l'agència

independent Fitch Ratings ha certificat l'alta qualitat de la gestió de tres fons de renda fixa, d'un de renda variable i d'un fons perfilat de Sabadell Asset Management. En total disposen de ràting qualitatiu *proficient* dos fons de renda variable i de la qualificació *strong*, cinc fons: tres fons de renda fixa, un de renda variable i un perfilat.

Sabadell Asset Management acumula, en tancar l'exercici, un patrimoni sota gestió en fons d'inversió de dret espanyol de 15.930,5 milions d'euros (T3), un 3,0% inferior al del tancament de l'any anterior. Amb aquest volum de patrimoni gestionat, es manté per sobre del 6% de quota en el patrimoni gestionat pels fons d'inversió espanyols. Sabadell Asset Management és la cinquena gestora amb més patrimoni gestionat en fons d'inversió de dret espanyol el 2018. La variació en el nombre de partícips durant l'any ha estat de -52.818, fet que suposa una disminució del 7,5% anual. El nombre d'inversors ha disminuït en 1.585, una variació del -0,7% anual.

Posant en valor la seva capacitat i experiència, Sabadell Asset Management condueix la gestió de carteres d'inversió de clients de Banc Sabadell. Aquesta es configura com un repertori de solucions d'inversió, de vegades modelitzada i de vegades personalitzada, és a dir, com una resposta àmplia de serveis ajustada a les necessitats de clients actuals i potencials de Banc Sabadell. En aquest capítol de serveis de gestió de carteres destaca BS Fons Gran Selecció, que suma 17.186 contractes sota gestió, amb un patrimoni total de 1.696,2 milions d'euros el 2018.

Sabadell Asset Management també exerceix activitats de gestió i administració de carteres per compte d'altres inversors institucionals. El patrimoni inclòs en aquests conceptes puja a 4.312,5 milions d'euros a la fi de 2018.

T3 Fons d'inversió de dret espanyol

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Patrimoni gestionat (en milions d'euros)	9.102,4	5.844,5	5.609,6	4.312,4	4.203,3	4.443,2	6.356,7	9.952,6	13.091,3	14.122,1	16.423,0	15.930,5
Quota de mercat (en percentatge)	3,81	3,49	3,44	3,12	3,29	3,63	4,13	5,11	5,95	6,00	6,25	6,19
Nombre de partícips	374.522	217.360	218.761	195.140	192.282	197.954	270.552	438.582	608.858	623.749	705.682	652.864

Tresoreria i Mercat de Capitals

Proporcionant al client solucions de finançament, productes d'inversió, serveis de mitigació i cobertura de riscos financers.

El volum negociat en productes de cobertura del risc de tipus de canvi ha suposat un increment del 15% sobre l'exercici anterior.

L'evolució del negoci gestionat per Tresoreria i Mercat de Capitals està condicionada, el 2018, per un entorn polític global complex i una situació macroeconòmica amb tipus molt baixos a Europa. El BCE ja va anunciar una futura pujada de tipus en certes condicions macroeconòmiques que podria ajudar a incrementar la xifra de negoci derivada dels productes de tipus d'interès. Un altre factor destacable és que el 2018 ha estat el primer any sota el nou marc regulador de MiFID II, al qual Tresoreria i Mercat de Capitals s'ha adaptat d'una manera ràpida i eficaç gràcies a l'estreta col·laboració amb altres àrees del banc.

Aquest entorn ha impactat en els mercats de divises i ha produït certes volatilitats, que, juntament amb l'increment de la base de clients que operen amb aquest producte i la proactivitat dels operadors per aprofitar les oportunitats del mercat, ha portat a incrementar el volum negociat en

més d'un 15%. Aquest volum es deu especialment a un notable increment de les cobertures en divisa i de les operacions *forward*.

Al llarg de 2018, la inversió referenciada ha tingut una gran acceptació, cosa que ha permès distribuir un 20% més del que s'esperava. En derivats de renda variable també s'han superat les expectatives, i la xifra real s'ha situat prop d'un 30% per sobre de l'esperada. Les diferents campanyes de llançament de producte a la xarxa comercial també han mostrat una gran acollida i han batut totes les expectatives en més d'un 45%.

Tresoreria i Mercats ha millorat durant el 2018 la seva posició en productes de divises gràcies a dues línies d'acció complementàries. En primer lloc, s'ha revisat i completat l'oferta de productes de divises, i paral·lelament s'ha seguit potenciant la plataforma de contractació *online* Sabadell Forex. A més, s'ha millorat el flux de contractació dels productes i s'han iniciat projectes destinats a seguir incrementant la capacitat d'avançar-nos a les necessitats dels nostres clients globals. Els productes d'estalvi i inversió han ofert una alternativa atractiva als clients en aquest entorn de tipus baixos.

La direcció també s'ha focalitzat a exportar el seu model d'èxit a altres regions aprofitant l'escalabilitat i globalitat del model. Al llarg de l'exercici s'ha fet més estreta la relació amb altres àrees nacionals i internacionals del banc, i s'han aconseguit sinergies i creat noves oportunitats de negoci.

Contractació i Custòdia de Valors

Banc Sabadell ha acabat el 2018 com la segona entitat del mercat de renda variable espanyol per volum de contractació.

Posició en el mercat per volum de contractació el 2018

Quota

13,2%

Rànquing

2n

L'any 2018 ha estat un any caracteritzat per una caiguda en el volum de contractació en el mercat espanyol, coincidint amb l'entrada en vigor dels canvis reguladors obligatoris generats per la regulació MiFID II.

S'han desenvolupat activitats de creació de mercat, autocartera, *road shows* i altres serveis a mida per a entitats cotitzades. D'altra banda, el 2018 ha mantingut la tendència del 2017 i s'ha caracteritzat per un increment de l'activitat amb entitats emissores. En aquest sentit, Banc Sabadell ha participat, amb èxit, en la col·locació de diferents participacions significatives d'entitats cotitzades, així com en operacions de sortida a borsa.

En matèria d'anàlisi financera, s'ha contribuït amb la premsa especialitzada i generalista, actuant com a font d'opinió financera experta i primerenca per aconseguir-ne la divulgació universal. La qualitat del nostre servei d'anàlisi està contrastada, i Banc Sabadell ha rebut per aquesta destacats reconeixements. El 2017 va ser premiada amb el quart lloc com a millor casa d'anàlisi d'Iberia en estimacions i recomanacions i amb el segon millor lloc el 2016, segons Starmine, de Thomson Reuters.

La Direcció de Contractació i Custòdia de Valors ha adequat la seva estructura per assegurar el compliment escrupolós dels requisits establerts per la normativa MiFID II, sobretot en les mesures reguladores relatives a matèria d'incentius. En tots els nivells s'ha garantit la inexistència de conflictes d'interès i s'ha adaptat el model de facturació diferenciant als inversors el cost d'execució i el cost de l'anàlisi financera.

Durant aquest exercici, s'ha continuat intensificant la seva participació com a banc agent de diferents operacions, principalment abonaments de dividends, ampliacions de capital, emissions de bons, programes de pagarés i gestió de llibres registre d'accionistes. Actualment, el nombre d'emissores que utilitzen els serveis de Banc Sabadell superen les 80, xifra que quadruplica la de tancament de 2017 i que es va incrementant any rere any.

Aquests serveis van adquirint cada dia més rellevància i busquen com a objectiu situar Banc Sabadell com una entitat de referència entre les entitats emissores.

Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió

Centrant la seva activitat en la implantació de la nova proposta de valor en estalvi i inversió de Banc Sabadell.

Nova proposta del banc en estalvi i inversió:

— Nova plataforma Sabadell Inversor
— Model d'assessorament universal
— Adaptats a la nova regulació

L'entrada en vigor de MiFID II ha estat un element central per a la definició d'aquesta, però els desenvolupaments s'han dut a terme tenint en compte el canvi de context en l'activitat bancària, en general, i dels productes d'estalvi i inversió, en particular. Factors com uns tipus d'interès estructuralment baixos, el nou context regulador o la digitalització també han estat elements crítics en la definició de l'estratègia.

Aquesta proposta de valor posa al centre de l'activitat el client, al qual, independentment del segment a què pertanyi, se li ofereix el servei d'assessorament, atès que és el que aporta més valor afegit i més protecció. D'aquesta manera, Banc Sabadell ofereix el servei d'assessorament per a tots els clients i per a tots els productes. Per poder prestar aquest servei, el banc s'ha basat en elements ja existents com el procés d'aprovació de productes d'estalvi i inversió, una opinió única d'inversió o el servei d'informació de mercats a clients. Per fer-ho possible eren necessaris dos elements addicionals. En primer lloc, una xarxa comercial formada capaç de prestar el servei d'assessorament, i per fer-ho, s'ha iniciat un ambiciós pla per formar la xarxa comercial amb el nivell II de MiFID II. I, en segon lloc, una eina que ajudi els gestors a prestar aquest servei. Aquesta eina, Sabadell Inversor, és la porta d'entrada a l'estalvi i inversió i permet (i) ordenar, creant una sistemàtica comercial i homogeneïtat en el servei, (ii) simplificar, deixant oculta tota la complexitat per a clients i gestors, i (iii) complir amb la regulació. En definitiva, tot el projecte s'ha orientat a l'excel·lència del servei i a millorar l'experiència de client.

Des de la Direcció d'Estratègia de Negoci d'Estalvi i Inversió s'ha continuat donant suport a l'activitat comercial en la comunicació de l'opinió del mercat. Així doncs, s'han dut a terme més de 175 sessions, entre reunions presencials i *conference calls*, en què han participat prop de 3.600 empleats de totes les direccions territorials. En aquesta línia, s'han reforçat les premisses d'inversió imprescindibles per a un adequat assessorament, així com l'elaboració dels arguments de mercat dels productes comercialitzats. Finalment, s'ha posat en marxa el Comitè d'Assessorament, encarregat de pilotar la llista de productes d'estalvi i inversió recomanats per a cada segment sobre els quals Banc Sabadell basa el seu assessorament.

Dins de les iniciatives de suport a l'activitat comercial i en aplicació de la regulació que estableix que tots els empleats que informen o assessoren sobre productes MiFID han de tenir els coneixements i l'experiència necessaris per oferir aquests serveis, es va crear un equip de supervisors centralitzat, que ha permès que l'activitat comercial no es veiés afectada en facilitar que els empleats que no disposaven dels coneixements i competències necessaris i que no poguessin ser supervisats directament des de les seves oficines poguessin continuar operant sota la seva supervisió. El 2018 s'han supervisat més de 20.000 operacions.

Respecte de l'activitat de producte, durant el 2018 s'han aprovat, amb la participació de 36 responsables funcionals, més de 484 propostes de nous productes d'inversió en el procés de producte. Destaquen per la seva dimensió les famílies de productes de fons garantits i dipòsits referenciats amb recuperació de capital, que acumulen al voltant del 64% del total del volum previst en la comercialització. Aquest volum d'activitat no ha compromès la velocitat d'aprovació, atès que el 75% dels productes s'ha aprovat en menys de deu dies hàbils.

Banc Sabadell, a través de Sabadell Inversor, manté el compromís de millorar la comunicació de la seva orientació de les inversions: d'una banda, al llarg de 2018, s'ha iniciat el desplegament del nou *reporting*, que permetrà a tots els clients conèixer les seves posicions d'estalvi i inversió en tot moment i des de qualsevol canal; de l'altra, mitjançant l'enviament massiu d'informació personalitzada a través dels nous canals. El 2018, s'han publicat més de 90 continguts, dels quals se n'han enviat més de 60 a clients via correu electrònic, amb un total de més de 3 milions de correus electrònics. En els últims mesos s'han comptabilitzat més de 45.000 visites mensuals a Sabadell Inversor.

També ha estat destacable l'activitat de seguiment i anàlisi sobre les iniciatives reguladores que afecten el desenvolupament del negoci del banc tant en l'àrea de mercats com en l'àrea de protecció a l'inversor. En aquest sentit, s'ha posat en marxa un comitè mensual específic amb la participació de les principals direccions de negoci amb l'objectiu d'adaptar plantejaments vigents a les noves exigències reguladores, identificar noves oportunitats i fixar opinió de negoci. Durant el 2018, s'ha dut a terme una important tasca de representació del banc en sessions organitzades pel Tresor, la Comissió Nacional del Mercat de Valors o l'Associació Espanyola de Banca en l'àmbit de mercats o en matèria de protecció a l'inversor.

Regne Unit

La nova plataforma proporcionarà nombrosos avantatges a TSB i als seus clients.

Aspectes destacats

— TSB ha assolit els objectius anunciats al setembre i es disposa a iniciar una nova etapa.
— Millores en els processos d'alta dels clients i un augment del nombre de gestors.

Descripció del negoci

TSB té un model de distribució multicanal a escala nacional, integrat per 550 oficines, present a Anglaterra, Gal·les i Escòcia. En tancar l'exercici, compta amb 5 milions de clients i 8.353 empleats. La franquícia de TSB (TSB Banking Group plc) desenvolupa el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit i que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, hipoteques i targetes de crèdit/dèbit.

Anteriorment, el seu negoci es dividia en tres segments:

— La franquícia, que constitueix el negoci de banca comercial multicanal.
— *Mortgage enhancement*, constituït per un conjunt d'hipoteques que es va assignar a TSB el 2014 en el context de la reestructuració de Lloyds Banking Group.
— La cartera de Whistletree, un conjunt de crèdits, principalment hipoteques, que es van comprar a Cerberus el 2015.

Després de la devolució de la cartera de *mortgage enhancement* a Lloyds Banking Group al juny de 2017, TSB ha operat com un únic segment empresarial dins del segment de franquícies, incloent-hi la cartera creditícia de Whistletree.

TSB, una proposta única i creïble per incrementar la competència ràpidament en el negoci de les pimes.

A l'abril de 2018, TSB va completar la seva migració per fases cap a una nova plataforma informàtica (G2). La nova plataforma cobreix tots els sistemes de clients i canals, igual que tots els sistemes de *back office* i és fonamental perquè TSB pugui oferir els seus serveis als clients a llarg termini.

Quan TSB es va constituir, feia servir la plataforma informàtica de Lloyds Banking Group (LBG), un dels seus competidors, els sistemes del qual eren d'una generació anterior. En conseqüència, es trigava molt a fer els canvis que es volien implantar en els productes i serveis de TSB, i el cost, els terminis, el disseny i el ritme d'execució d'aquests canvis els fixava un competidor. Al juny de 2015, l'adquisició de TSB li va proporcionar l'oportunitat d'aprofitar l'experiència del Sabadell en la migració del banc a un sistema nou que permetria a TSB proporcionar millors productes i serveis, més ajustats a les necessitats dels clients.

Si bé la migració de tots els registres de clients es va fer segons el que s'havia planejat, els clients van tenir problemes per accedir als seus comptes en línia en el període inicial després de la migració, amb llargs temps d'espera al telèfon i alentiment del procés d'operacions a les sucursals.

En el període que va seguir a la migració, es va donar prioritat a la resolució dels problemes del servei que afectaven els clients i a actuar ràpidament per identificar i solucionar el que estava causant aquests problemes. Les anàlisis internes van indicar que el disseny de la plataforma era sòlid i que la major part dels problemes sorgien pel desplegament en la infraestructura tècnica. Els problemes subjacents estaven relacionats principalment amb tres àrees clau: la configuració inicial, la capacitat de la infraestructura i alguns aspectes del codi.

El Consell de TSB també va encarregar una revisió independent a Slaughter and May, un bufet d'advocats britànic, per dilucidar per què es van produir aquests problemes, i les autoritats britàniques PRA i FCA també van dur a terme la seva pròpia investigació conjunta.

A principis de setembre, el Consell de TSB va anunciar que Paul Pester dimitia com a primer executiu i abandonava la companyia. TSB va fixar llavors tres prioritats immediates, per a les quals s'ha aconseguit un progrés important i a bon ritme.

— Procés de resolució d'incidències: el 30 de gener de 2019, s'havien resolt prop de 181.000 queixes rebudes de clients des de la migració, és a dir, al voltant del 90% de les 204.000 queixes rebudes, amb la garantia que cap client patirà una minva econòmica. Actualment, es rep un nombre de queixes noves significativament inferior, a prop dels nivells previs a la migració, i la majoria ja no té relació amb la migració.
— Funcionalitat plena per als clients: s'han solucionat totes les incidències informàtiques crítiques i urgents i s'han resolt els problemes més importants que afectaven els clients. Tot i que encara es produeixen alguns problemes informàtics o interrupcions en el servei, el nombre d'incidents s'ha reduït de manera significativa des del període immediatament posterior a la migració, i els serveis informàtics ara són estables i estan al nivell del rendiment del sector.

  Els clients ja han començat a apreciar els beneficis del nou sistema informàtic, amb una plataforma única i processos més ràpids en alguns dels nostres serveis. Com a resultat, al desembre TSB va marcar un rècord històric en el nombre de sol·licituds d'hipoteques en una setmana.

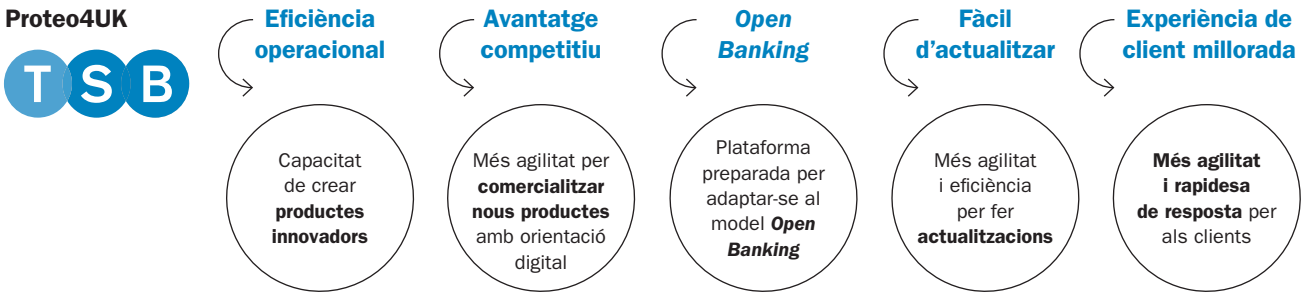
  Cap a finals de 2018, els clients també es van poder beneficiar de més productes disponibles a través dels canals *online* per primera vegada des de la migració. Les contractacions en línia de comptes corrents han tornat a nivells coherents amb el període comparable més recent anterior a la migració, i el nombre de trucades de clients que necessiten ajuda amb els seus processos *online* ha caigut en un 90% gràcies a la millora notable del procés de sol·licitud. Els clients també poden obrir comptes corrents en les sucursals en gairebé la meitat del temps que es trigava abans de la migració.
— Nomenament d'una nova consellera delegada per a TSB: al novembre, es va anunciar que Debbie Crosbie s'uniria al Consell de TSB com a consellera delegada, fet que encara està subjecte a aprovació reguladora. Crosbie procedeix de CYBG PLC i compta amb més de dues dècades d'experiència en banca detallista i en pimes, a més de tenir un estil de lideratge obert i participatiu. Crosbie aporta una mentalitat clarament innovadora i comparteix la visió de millorar la banca per a tots els clients al Regne Unit. S'incorporarà a TSB a la primavera.

TSB segueix sent un dels bancs més solvents del Regne Unit i amb una folgada posició de liquiditat; està ben posicionat tant per trampejar la incertesa econòmica com per fer ús de les seves reserves financeres per expandir el creixement. Si bé TSB segueix confiant en la relativa fortalesa de l'economia britànica, és conscient dels reptes que s'acosten, ja que les condicions econòmiques i del mercat continuen sent incertes per diverses raons, incloent-hi la resolució del Brexit.

Tot i que la migració a la nova plataforma va generar frustració i dificultats considerables, de cara al futur, TSB confia que ara la plataforma aporta beneficis reals als clients i, el que és més important, també li permet proporcionar suport a més negocis locals a tot el Regne Unit.

TSB inicia una nova etapa.

G2 Avantatges de la nova plataforma

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2018 se situa en -240 milions d'euros, principalment a causa de -460 milions d'euros de les despeses addicionals de migració i postmigració (T4).

El marge d'interessos totalitza 1.000 milions d'euros i cau un 3,3% interanual per les accions comercials de TSB després de la migració tecnològica.

Les comissions netes cauen un 10,9% interanual, principalment per les menors comissions en serveis i per les accions comercials de TSB després de la migració tecnològica. Els resultats d'operacions financeres inclouen els resultats de vendes de renda fixa.

Les despeses d'administració i amortització creixen un 14,6% interanual i se situen en -1.148 milions d'euros, incloent-hi -195 milions d'euros de costos no recurrents relacionats amb la migració i postmigració.

Provisions i deterioraments pugen a -231 milions d'euros i inclouen una provisió de -142,1 milions d'euros pel total estimat de compensació als clients, incloent-hi les despeses extraordinàries del procés de gestió de queixes relacionades amb la migració.

Els préstecs i les bestretes nets a la clientela (sense ATA) se situen en 33.929 milions d'euros, amb un descens interanual del 4,4%. A tipus de canvi constant, el descens és del 2,7% respecte a l'exercici anterior.

Els recursos de clients en el balanç pugen a 32.484 milions d'euros i baixen un 5,6% interanual (4,7% a tipus de canvi constant). Durant l'any, disminueixen principalment pel venciment dels dipòsits a termini (FRISA), mentre que els comptes a la vista (PCA) s'incrementen.

L'acompliment financer s'ha vist afectat significativament per la migració informàtica, per la qual cosa s'ha incorregut en costos per la preparació per a la migració i pels pagaments realitzats i ingressos renunciats amb motiu de la interrupció del servei després de la migració, compensats parcialment per una recuperació provisional de pèrdues a Sabis en virtut del contracte marc de serveis (MSA) i del contracte d'operació del servei (OSA).

El marge financer cau, principalment, a causa de l'impacte en interessos de descobert per la interrupció del servei després de la migració i de l'absència, el 2018, de beneficis de la cartera de *mortgage enhancement*. El marge financer s'ha reduït el 2018, i ha reflectit en gran part les pressions competitives i la renúncia al cobrament d'interessos.

El 2018, el cost dels dipòsits dels clients s'ha mantingut estable i ha inclòs costos d'interessos en estalvis que s'han mantingut estables en termes interanuals, juntament amb un augment en els costos d'interessos en comptes bancaris, després de l'augment dels tipus aplicables als saldos en el compte bancari Classic Plus.

La línia d'altres ingressos ha augmentat significativament impulsada pels ingressos cobrats a LBG per la finalització de l'acord de subcontractació del servei d'LBG en migrar a la nova plataforma informàtica.

Els pagaments derivats de la interrupció del servei després de la migració van incloure indemnitzacions per als clients i costos operatius addicionals: costos per rectificació de clients, reemborsaments i despeses associades, costos de recursos addicionals, costos d'assessorament per donar suport al programa de reparació de TSB i costos antifrau i operatius.

Les dotacions per ajustos de valoració han caigut, cosa que reflecteix la millora en la taxa d'atur al Regne Unit, la revisió de les perspectives del preu de l'habitatge respecte al 2017 i una revisió a la baixa de la valoració de les recuperacions d'inversions sense garantia.

La posició de tresoreria de TSB s'ha mantingut sòlida, amb una ràtio de solvència CET1 del 19,5% i una ràtio de palanquejament del 4,4% en termes *fully-loaded*.

En milions d'euros

T4 Magnituds principals del negoci Regne Unit

	2017	2018	% 18/17
Marge d'interessos	**1.034**	**1.000**	**(3,3)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	—	—	—
Comissions netes	96	85	(10,9)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	110	18	(83,8)
Altres productes/càrregues d'explotació	(16)	(60)	283,2
Marge brut	**1.223**	**1.042**	**(14,8)**
Despeses d'administració i amortització	(1.002)	(1.148)	14,6
Marge d'explotació	**221**	**(106)**	**(147,8)**
Provisions i deteriorаments	(89)	(231)	—
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	7	1	—
Resultat abans d'impostos	**139**	**(335)**	**(341,5)**
Impost sobre beneficis	(49)	95	(295,2)
Resultat després d'impostos	**90**	**(240)**	**(366,5)**
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	**90**	**(240)**	**(366,5)**

Ràtios (%)

ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	5,8%	—	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	79,5%	101,6%	—
Ràtio de morositat (%)	0,4%	1,3%	—
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%)	55,9%	50,4%	—

Actiu	**48.145**	**46.182**	**(4,1)**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	35.501	33.929	(4,4)
Passiu	**46.597**	**44.596**	**(4,3)**
Recursos de clients en el balanç	34.410	32.484	(5,6)
Finançament majorista mercat de capitals	1.920	1.688	(12,1)
Capital assignat	**1.548**	**1.586**	**—**
Recursos de clients fora del balanç	**—**	**—**	**—**

Altres indicadors

Empleats	8.287	8.353	0,8
Oficines	551	550	(0,2)

Amb tipus de canvi aplicat per al 2018 en el balanç GBP 0,8873 i en compte de resultats GBP 0,8945 (mitjana de l'any).
Amb tipus de canvi aplicat per al 2017 en el balanç GBP 0,887 i en compte de resultats GBP 0,875 (mitjana de l'any).

Corporate & Investment Banking

Corporate & Investment Banking

Corporate & Investment Banking ofereix un model de solució global i adaptat a les necessitats dels seus clients.

Aspectes destacats

— Presència en territori espanyol i a 17 països més.

— Originació de Mercats és una àrea de creació recent que engloba les activitats de *debt capital market, debt asset management i equity capital market*.

Benefici abans d'impostos

120,0 M€

Magnituds del negoci de Finançament Estructurat

Volum d'inversió creditícia fora d'Espanya

53%

Comissions ingressades en mercats internacionals de la unitat de Finançament Estructurat

47,7%

Nota de satisfacció del client

8,81

Descripció del negoci

Corporate & Investment Banking, a través de la seva presència tant al territori espanyol com en 17 països més, ofereix solucions financeres i d'assessorament a grans corporacions i institucions financeres espanyoles i internacionals. Agrupa les activitats de Banca Corporativa, Finançament Estructurat, Global Financial Institutions i Originació de Mercats.

— Banca Corporativa és la unitat responsable de la gestió del segment de les grans corporacions que, per la seva dimensió, singularitat i complexitat, requereixen un servei a mida, complementant la gamma de productes de banca transaccional amb els serveis de les unitats especialitzades Finançament Estructurat, Corporate Finance i Originació de Mercats, a fi d'oferir un model de solució global a les seves necessitats. El model de negoci es basa en una relació propera i estratègica amb els clients, que

Activitats principals del negoci Corporate & Investment Banking

Banca Corporativa

Finançament Estructurat

Global Financial Institutions

Originació de Mercats

els aporti solucions globals i adaptades a les seves exigències, tenint en compte per fer-ho les particularitats del seu sector d'activitat econòmica, així com els mercats en què opera.

— Finançament Estructurat consisteix en la creació i estructuració d'operacions de finançament, tant en l'àmbit del finançament corporatiu i d'adquisicions com en *project finance*. En finançament estructurat, Banc Sabadell disposa d'un equip amb activitat global i presència física a Madrid, Barcelona, Bilbao, Alacant, Oviedo, París, Londres, Lima, Bogotà, Miami, Nova York, Ciutat de Mèxic, Monterrey, Guadalajara (Mèxic) i Singapur, amb més de vint anys d'experiència.
— A Global Financial Institutions el model de negoci es fonamenta sobre dos eixos vertebrals: la gestió comercial del segment de clients bancs internacionals, amb els quals Banc Sabadell manté acords de col·laboració –uns 3.000 bancs corresponsals a tot el món– que complementen la capacitat per garantir la màxima cobertura mundial als clients del grup, i l'acompanyament òptim a clients empresa en el seu procés d'internacionalització, en coordinació amb la xarxa d'oficines, filials i entitats participades del grup a l'estranger.
— Originació de Mercats és una àrea de creació recent que engloba les activitats de *debt capital market* (DCM), *debt asset management* (DAM) i *equity capital market* (ECM). L'objectiu de DCM i DAM és canalitzar la liquiditat dels inversors institucionals als clients del banc a través de l'originació i estructuració d'alternatives de finançament no bancàries a curt i llarg termini, tant en productes en mercats públics com en format privat. Igualment, l'objectiu d'ECM és ajudar en la recerca de finançament en forma de capital a través de la desintermediació amb inversors en mercats de capitals.

Prioritats de gestió el 2018

La col·laboració i coordinació entre els equips de Banca Coporativa de les diferents geografies, així com amb els negocis especialistes, seguirà sent l'element clau per aportar valor i aconseguir l'èxit en la consecució dels nostres objectius i els dels nostres clients.

El 2018 suposa un fort impuls al model de negoci, i en aquest sentit s'ha creat una estructura jeràrquica (Corporate & Investment Banking) que agrupa sota una mateixa divisió el negoci de les grans corporacions, tant a Espanya com a escala internacional (Banca Corporativa), així com els negocis especialistes (Finançament Estructurat i Originació de Mercats). Fruit de les sinergies d'aquestes unitats, s'aporta una àmplia cobertura de mercats, capacitat especialista i de producte als nostres clients.

Més concretament, en el cas de Banca Corporativa, i) els resultats mesurats en termes d'ingressos totals i de rendibilitat sobre el capital continuaran sent un dels principals indicadors financers, juntament amb ii) l'experiència de client, mesurada en termes d'NPS. Si bé el 2017 va ser l'any del desplegament de la metodologia RaRoC entre els equips, aquest 2018 s'ha consolidat totalment i és l'element de criteri bàsic per al seguiment de la cartera, així com la nova producció.

A EMEA, és destacable l'expansió del nostre model de negoci al mercat portuguès mitjançant l'obertura d'una nova oficina a Lisboa. Així mateix, cal destacar la maduració del model de les oficines de representació que permet enfortir l'oferta de servei a les grans corporacions.

La regió A&A (que dona cobertura als Estats Units, Latam i el mercat asiàtic) ha evolucionat durant el 2018 la seva estructura d'equips en línia amb la resta de geografies, per aconseguir així més especialització tant sectorial com de producte: equips especialitzats que combinen coneixement local amb visió i *expertise* global.

D'altra banda, Mèxic enfoca la seva activitat amb voluntat de lideratge i de participació rellevant en el sector financer. Actualment, ja ofereix un ampli ventall de productes bancaris, mentre que estan en desenvolupament i en procés de llançament productes essencials per consolidar relacions a llarg termini i establir-se com a banc de referència de les corporacions mexicanes.

Durant l'exercici de 2018, Banc Sabadell ha mantingut la seva política d'acompanyament als seus clients, i s'ha adaptat a les seves noves necessitats dins de l'entorn macroeconòmic espanyol i internacional i d'acord amb la situació dels mercats de crèdit. El banc és un referent en el segment *middle market* espanyol i està exportant la seva manera de fer a altres regions. Corporate & Investment Banking ocupa la 4a posició en els rànquings MLA de sindicats i la 2a en *project finance* del mercat espanyol (T5 i T6).

Les comissions ingressades en els mercats internacionals en què opera la unitat han representat el 47,7% dels ingressos del negoci el 2018, i s'han dut a terme diverses operacions fora d'Espanya en què Banc Sabadell és banc agent de l'operació de finançament. Aquest 2018 també s'ha iniciat l'activitat amb un nou equip situat a Singapur, des d'on es dona cobertura a tot el sud-est asiàtic.

A Global Financial Institutions s'han resolt més de 390 negociacions plantejades amb el segment banc de mercats internacionals i relacionades amb els fluxos de negoci bilateral. S'ha potenciat el negoci amb altres entitats financeres i organismes multilaterals en l'àmbit internacional.

Sabadell Corporate Finance, durant el 2018, ha treballat, entre d'altres, en transaccions relacionades amb residències de la tercera edat, equips per a agroindústria, terminals de contenidors, construcció naval, sector sociosanitari, energies renovables, metal·lúrgia, alimentació, autopistes i estacionaments subterranis. Diversos dels projectes impliquen transaccions transnacionals en països com els Estats Units, França, Suïssa i Itàlia, que Sabadell Corporate Finance realitza en col·laboració amb la xarxa internacional Terra Alliance, de la qual és membre fundador.

Quotes de mercat de Global Financial Institutions

LC Share el 2018

30,29

En milions d'euros

T5 Préstecs sindicats MLA per activitat en l'exercici 2018 del mercat espanyol

Posició	*Mandated Lead Arranger*	Import	Número
1	Santander	9.228	85
2	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria	4.510	41
3	CaixaBank	4.236	29
4	Banc Sabadell	1.623	17
5	Bankia	836	14
6	Crédit Agricole CIB	2.610	13
7	BNP Paribas	1.971	10
8	Societé Générale CIB	2.042	9
9	ING	1.015	8
10	Citibank	1.362	6

En milions d'euros

T6 Projecte de finançament de préstecs MLA en l'exercici 2018 del mercat espanyol

Posició	*Mandated Lead Arranger*	Import	Número
1	Santander	1.774	21
2	Banc Sabadell	588	12
3	CaixaBank	969	10
4	Bankia	752	9
5	Banco Bilbao Vizcaya Argentaria	687	8
6	Crédit Agricole CIB	722	7
7	Societé Générale (SocGen)	722	6
8	BNP Paribas	565	6
9	Bankinter	259	6
10	Natixis	1.296	5

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2018 puja a 84 milions d'euros, amb un descens interanual del 32,3%. El marge brut de 240 milions d'euros disminueix un 14%. El marge bàsic de 254 milions d'euros disminueix un 11,2% (T7).

El marge d'interessos és de 145 milions d'euros i disminueix interanualment un 15,7%. Les comissions netes se situen en 109 milions d'euros, 4,4% inferiors a l'any anterior. El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi disminueix pel fet que el 2018 es van registrar resultats extraordinaris de vendes de carteres de préstecs.

Les despeses d'administració i amortització el 2018 se situen en 41 milions d'euros i creixen un 24,2% respecte al mateix període de l'any passat.

Les provisions i els deterioraments arriben a 79 milions d'euros, fet que suposa un increment del 14,5%. La inversió creditícia neta disminueix un 7,5% (T8); els recursos del balanç incrementen un 15,7% gràcies als comptes a la vista i dipòsits fixos, i els recursos fora del balanç disminueixen un 8,7%, principalment pels plans de pensions d'empreses.

En milions d'euros

T7 Magnituds principals del negoci Corporate & Investment Banking

	2017	2018	% 18/17
Marge d'interessos	**172**	**145**	**(15,7)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	—	—	—
Comissions netes	114	109	(4,4)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	3	(8)	(366,7)
Altres productes/càrregues d'explotació	(10)	(6)	(40,0)
Marge brut	**279**	**240**	**(14,0)**
Despeses d'administració i amortització	(33)	(41)	24,2
Marge d'explotació	**246**	**199**	**(19,1)**
Provisions i deterioraments	(69)	(79)	14,5
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	—	—	—
Resultat abans d'impostos	**177**	**120**	**(32,2)**
Impost sobre beneficis	(53)	(36)	(32,1)
Resultat després d'impostos	**124**	**84**	**(32,3)**
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	**124**	**84**	**(32,3)**
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	14,0%	10,9%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	12,0%	17,2%	—
Ràtio de morositat (%)	4,7%	4,1%	—
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%)	94,0%	91,2%	—
Actiu	**11.958**	**11.020**	**(7,8)**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	7.548	6.981	(7,5)
Passiu	**11.239**	**10.289**	**(8,5)**
Recursos de clients en el balanç	2.857	3.306	15,7
Capital assignat	**720**	**732**	**1,7**
Recursos de clients fora del balanç	**517**	**472**	**(8,7)**
Altres indicadors			
Empleats	140	155	—
Oficines	2	2	—

En milions d'euros

T8 Volum d'inversió creditícia per geografies

Geografia	Volum
UK	1.547
França	1.434
Marroc	59
Portugal	111
Espanya	7.463
Àsia	99
USA Corporate Banking	2.228
México Corporate Banking	2.272
Latam	665

Font: Informació de Gestió SCGI, saldo posició al desembre de 2018.

Banca Corporativa

L'any 2018 ha estat un any excel·lent per als equips de Corporate Banking, en un entorn de normalitat de funcionament del mercat i de molta liquiditat, especialment en la zona euro, d'acord amb la política monetària vigent. Aquest entorn d'excés de liquiditat, unit al bon funcionament dels mercats d'emissió, ha comportat una enorme pressió competitiva (preus en descens, sobreassegurament d'operacions, cancel·lació anticipada d'operacions de finançament bancari, etc.), sense que això hagi impedit la consecució dels objectius financers de la unitat.

Durant el 2018, els volums de negoci han evolucionat a molt bon ritme, i la inversió creditícia ha crescut en un 11%. Aquest creixement pren molt més valor perquè està concentrat fora d'Espanya (+22%). Aquest fet respon tant a la voluntat de diversificació en riscos i font d'ingressos de Banc Sabadell com a l'acompanyament dels nostres clients espanyols fora de les nostres fronteres. Així i tot, el volum d'inversió creditícia de Corporate Banking fora d'Espanya ja sobrepassa el 50% (53%). El ritme de creixement dels dipòsits en els territoris en què operem principalment en divisa també és un altre destacable (33%), atès que augmenta la capacitat d'autofinançament en divisa, la qual cosa millora el marge d'interessos.

Pel que fa als resultats, el marge comercial ingressat pel conjunt de la unitat ha crescut un 5%, novament impulsat per les franquícies fora d'Espanya (destaquen especialment França, Mèxic, Àsia, els Estats Units i Latam).

L'homogeneïtat en la metodologia utilitzada per part dels equips de Banca Corporativa en els 17 països a través dels quals opera, una política comercial de col·laboració en favor dels clients i disposar no tan sols d'equips comercials especialistes, sinó també d'un *middle office* exclusiu per als clients del segment de les grans corporacions permeten un any més mantenir uns alts estàndards de qualitat de servei. Aquest nivell de qualitat ha estat contrastat a partir dels diferents indicadors amb què es monitora l'evolució del servei, com ara les enquestes de satisfacció del client dutes a terme per la consultora independent Stiga (nota de 8,81 sobre 10, el 2018).

Finançament Estructurat

Finançament Estructurat ofereix solucions de finançament especialitzat i d'assessorament als clients que donen cobertura global, amb equips locals.

Des d'un punt de vista del finançament, s'ofereix als clients l'estructuració i execució d'operacions tant en l'àmbit del finançament corporatiu i d'adquisicions com de *project* i *asset finance*, *commercial real estate* i *global trade finance*. Es té la capacitat per sindicar, assegurar i efectuar operacions de compra/venda de participacions en préstecs sindicats en el mercat secundari.

Així mateix, a través de Sabadell Corporate Finance es desenvolupa una destacada activitat d'assessorament a empreses i accionistes en operacions de compra, venda i fusions de companyies i incorporació de socis a l'accionariat d'aquestes, i el banc és membre de Terra Alliance (T9).

Originació de Mercats

Al llarg del 2018, s'han formalitzat operacions rellevants tant de finançament del mateix banc (emissions sènior i AT1) com en els mercats de bons corporatius (Faurecia, Inmobiliaria Colonial, ACS Servicios, Grupo Antolín, Gestamp, Iberdrola, Grupo Ortiz, Naviera Elcano, Copasa i El Corte Inglés) i en els mercats de renda fixa a curt termini (FCC , Europac, Cobra, Hotusa, Nexus, Grupo Siro, Cie Automotive, Cellnex i Aedas), així com en les emissions efectuades per entitats públiques (Comunitat de Madrid).

A més a més, s'ha reforçat l'equip amb l'objectiu d'originar i estructurar nous productes que permetin canalitzar la liquiditat dels inversors institucionals a les companyies espanyoles i alhora oferir un nou tipus d'actiu d'inversió al mercat institucional. Així, actualment es preveuen iniciatives com les col·locacions privades en format de préstec, titulitzacions, *project bonds*, etc.

T9 Activitat en Finançament Estructurat

Activitat	
Finançament especialitzat	**Assessorament/Distribució**
Corporatius & Adquisició	Sindicació
Project Finance	M&A
Asset Finance	Commercial Real Estate
Trade Finance	GFI

Altres geografies

Altres geografies

Aspectes destacats

— Consolidació del negoci a Miami per aconseguir un increment del volum de negoci de clients en un 10% i del benefici net en un 62%.

— Desenvolupament del finançament a empreses.

— Llançament del finançament a particulars.

Benefici abans d'impostos

107M€

Descripció del negoci

La unitat de negoci Altres geografies està integrada principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial.

En el procés d'internacionalització establert dins de l'anterior marc estratègic, el banc va decidir apostar per Mèxic, geografia que representa una oportunitat clara, perquè és un mercat atractiu per al negoci bancari i en què Banc Sabadell té presència des de 1991, primer amb l'obertura d'una oficina de representació, i després amb la participació en el Banco del Bajío durant 14 anys (de 1998 a 2012).

L'establiment a Mèxic es va instrumentar a través d'un projecte orgànic, amb l'arrencada de dos vehicles financers, primer una Sofom (societat financera d'objecte múltiple), que va començar a operar el 2014, i posteriorment, un banc. La llicència bancària es va obtenir el 2015, i l'inici d'operacions del banc es va produir a principis de 2016.

Tots dos vehicles operen sota un model d'enfocament al client, amb processos àgils, canals digitals i sense sucursals. El desplegament de capacitats comercials considera els dos vehicles esmentats i les següents línies de negoci:

— Banca Corporativa, amb focus en corporatius i grans empreses: tres oficines (Ciutat de Mèxic, Monterrey i Guadalajara) i una especialització per sectors.

— Banca d'Empreses, que reprodueix el model de relació d'empreses original del grup: llançament el 2016 amb tretze oficines, i en plena fase d'expansió durant els pròxims anys.

— Banca Personal, basada en un model digital disruptiu i amb focus inicial en la captació de recursos de clients.

D'altra banda, Banc Sabadell opera als Estats Units des de fa 25 anys a través d'una *international full branch* que es gestiona des de Miami i de Sabadell Securities, corredor de borsa i assessor d'inversions en el mercat de valors que opera des de l'any 2008. Aquestes unitats en el seu conjunt gestionen les activitats del negoci financer de banca corporativa i banca privada internacional als Estats Units i Llatinoamèrica.

Com a forma de complementar la seva estructura a Miami, l'any 2012, el banc va obrir una oficina de representació a Nova York des de la qual es gestiona bona part del negoci de finançament estructurat i préstecs sindicats, i el 2015 es van obrir oficines de representació a Colòmbia i al Perú per potenciar el negoci de banca corporativa i finançament estructurat en aquests dos mercats. Durant el 2018 s'ha dissenyat i posat en marxa un pla de negoci per a l'oficina de representació de la República Dominicana amb la finalitat d'incrementar el volum de negoci gestionat en aquesta geografia. Com a part d'aquest pla de negoci, s'ha canviat de domicili l'oficina i se n'ha incrementat la plantilla per poder potenciar i atendre el creixement projectat.

Així mateix, Sabadell Miami Branch també treballa en coordinació amb les oficines de representació de Colòmbia, el Perú i el Brasil per prestar atenció i servei als seus clients.

Prioritats de gestió el 2018

L'exercici ha estat caracteritzat a Mèxic per una certa incertesa sociopolítica i financera com a conseqüència de i) la renegociació del tractat de lliure comerç amb els Estats Units i el Canadà, i, ii) la celebració d'eleccions presidencials amb l'àmplia victòria del partit polític Morena, encapçalat per Andrés Manuel López Obrador, que li ha atorgat, a més de la presidència, una àmplia majoria a les cambres legislatives. A més a més, s'han produït importants turbulències en els mercats financers mexicans a finals de l'any passat amb una rellevant devaluació del *peso* respecte del dòlar i l'euro.

En aquest entorn, l'acompliment de les filials mexicanes (Banco Sabadell, IBM S.A. i SabCapital Sofom S.A. de C.V.) ha estat excepcional i ha superat amb escreix les expectatives i el pressupost de l'exercici.

L'any 2018 ha estat un exercici en què les nostres filials mexicanes han continuat la seva aposta per l'acceleració de la seva autosuficiència operativa i financera. En aquest sentit, convé destacar les següents iniciatives implementades durant l'any:

— Reorganització societària, mitjançant la qual Banco Sabadell, IBM S.A. ha passat a tenir un 51% del capital de SabCapital Sofom S.A. de C.V. a través de l'adquisició d'un 49,3% de participació d'aquesta societat a Banco de Sabadell, S.A. (Espanya). Com a conseqüència, els negocis de Banc Sabadell a Mèxic es reportaran comptablement de manera consolidada, de manera que es reflectirà una imatge financera més sòlida amb l'objectiu que tingui un impacte positiu en els seus ràtings i en el cost del seu fondeig amb terceres institucions financeres.
— Projecte Hidalgo, que ha consistit en la migració d'Espanya a Mèxic de la plataforma tecnològica que dona servei informàtic a les filials de Mèxic. S'ha instrumentat mitjançant la compra d'aquesta plataforma per part de Banco Sabadell IBM, S.A., s'ha complementat amb la contractació i capacitació de personal, i ha aconseguit la correcta transició de capacitats.
— Projecte Allende, que ha tingut com a focus el desenvolupament de les capacitats que estan permetent l'autosuficiència financera de les filials mexicanes i les principals palanques del qual han estat i) el llançament i desplegament del negoci de Banca Personal, a través d'una *app*, és a dir, un model de captació sense desplegament de sucursals molt nou a Mèxic. Al llarg de 2019 permetrà un *onboarding* de clients 100% digital, amb entrevista per videotrucada, per aconseguir un model més escalable i eficient, ii) la incorporació d'un equip de captació institucional corporativa en l'àrea de Corporate & Investment Banking (C&IB), que ha permès la captació de recursos de governs locals i estatals i de grans corporacions, i iii) el desenvolupament d'un model de banca relacional que aprofitarà la solidesa aconseguida en les àrees de Banca Empreses i C&IB per impulsar el creixement de la Banca Personal amb els directius i empleats de les empreses clients.

Quant a la seva activitat comercial, Banca d'Empreses ha experimentat un creixement en totes les seves línies de negoci i ha ampliat la seva oferta de productes. La captació de recursos del mercat empresarial ha tingut un increment interanual del 140% pel que fa al nombre de clients. Aquest any l'oferta de productes als clients empresarials s'ha ampliat i s'ha definit un marc d'actuació en el finançament del sector agroalimentari.

També el 2018, com a part del procés d'evolució del model de negoci del grup, Banca d'Empreses s'ha transformat en la unitat de Banca Comercial en fusionar en una sola estructura tota la Banca Personal, incloent-hi tant les empreses com les persones, amb una visió integrada i congruent i amb l'objectiu comú de desenvolupar i desplegar l'oferta multicanal de productes, sustentat en un equip comercial basat en els nostres valors: compromís, qualitat i proximitat.

El 2018, s'ha dut a terme un exercici de planificació financera alineat amb el del grup Banc Sabadell per determinar les principals línies d'actuació estratègiques de Banc Sabadell a Mèxic que permetran la generació de més valor per a la franquícia mexicana del grup i que, a tall de resum, serien:

— Potenciació del ROE per la via d'augmentar la generació d'ingressos sense consum de capital (mitjançant més generació d'ingressos per comissions i desenvolupament de noves línies de negoci, com *trade finance*, derivats, compravenda de divises, etc.).
— Impuls de les accions d'autosuficiència financera, mitjançant i) la incorporació a la nostra oferta de serveis i productes transaccionals que augmentin la vinculació dels nostres clients, ii) la millora de la nostra plataforma de captació de Banca Personal i iii) l'optimització del fondeig amb banca de desenvolupament i comercial.
— Consolidació i *fine-tuning* del model de banca digital i focus en captació d'estalvi.

Magnituds principals del negoci

El benefici net al desembre de 2018 arriba als 91 milions d'euros, cosa que suposa un increment interanual del 2,3%. Sense tenir en compte la venda de Sabadell United Bank el 2017, el benefici net s'ha incrementat un 47,9%.

El marge d'interessos se situa en 259 milions d'euros i baixa un 11,6% interanual. Sense considerar Sabadell United Bank, el creixement és del 26,1%, principalment pel creixement de Mèxic i de les OFEX d'EMEA (París, Londres i Casablanca).

Les comissions netes durant l'any retrocedeixen un 6,6% interanual, principalment per la no aportació de Sabadell United Bank. Sense considerar SUB, les comissions netes s'incrementen en un 3,3%.

El marge brut puja a 328 milions d'euros i disminueix un 8,4% interanual. Sense considerar Sabadell United Bank, el marge creix un 24,5% pel bon comportament de Mèxic, Miami i OFEX d'EMEA.

Les despeses d'administració i amortització baixen un 4,9% interanual. Sense tenir en compte la venda de Sabadell United Bank, s'incrementen en un 21,4% per les despeses de l'expansió a Mèxic.

Les provisions i els deterioraments s'incrementen respecte a l'exercici anterior per les provisions associades a l'increment de la inversió a Mèxic i Miami, i per més dotacions principalment associades a operacions singulars.

Pel que fa a la seva posició en el mercat, les filials mexicanes van arribar a finals de l'exercici passat a una quota de mercat del 2,78% en finançament al sector empresarial, i es van col·locar en la posició número 10 del rànquing d'entitats financeres mexicanes en aquest àmbit.

T10 Magnituds principals del negoci
Altres geografies

En milions d'euros

	2017	2018	% 18/17
Marge d'interessos	**293**	**259**	**(11,6)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	3	3	(17,6)
Comissions netes	50	47	(6,6)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	9	10	8,7
Altres productes/càrregues d'explotació	3	10	—
Marge brut	**358**	**328**	**(8,4)**
Despeses d'administració i amortització	(205)	(195)	(4,9)
Marge d'explotació	**153**	**133**	**(13,0)**
Provisions i deterioraments	(24)	(27)	9,4
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	1	—	—
Resultat abans d'impostos	**130**	**107**	**(17,9)**
Impost sobre beneficis	(37)	(11)	(70,4)
Resultat després d'impostos	**92**	**96**	**3,3**
Resultat atribuït a la minoria	4	5	—
Resultat atribuït al grup	**88**	**91**	**2,3**

Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	8,8%	9,0%	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	54,5%	56,0%	—
Ràtio de morositat (%)	0,9%	0,3%	—
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%)	113,0%	292,9%	—

Actiu	**15.298**	**17.822**	**16,5**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	8.836	10.896	23,3
Exposició immobiliària (net)	23	—	(100,0)
Passiu	**14.431**	**16.789**	**16,3**
Recursos de clients en el balanç	5.024	6.328	26,0
Capital assignat	**866**	**1.033**	**19,2**
Recursos de clients fora del balanç	**1.033**	**1.023**	**(1,0)**

Altres indicadors			
Empleats	765	908	18,7
Oficines	42	42	—

Amb tipus de canvi mitjà aplicat el 2018 per a compte de resultats USD 1,1450, MXN 22,4921 i MAD 10,953 i per al balanç tipus de canvi USD 1,1851, MXN 22,6901 i MAD 10,8752.
Amb tipus de canvi mitjà aplicat el 2017 per a compte de resultats USD 1,132, MXN 21,303 i MAD 11,597 i per al balanç tipus de canvi USD 1,199, MXN 23,661 i MAD 11,426.

Sabadell Miami Branch és la sucursal més gran d'un banc estranger a Florida, amb gairebé 12.000 milions de dòlars en volum de negoci.

Amb la seva estructura actual, Sabadell Miami Branch és la sucursal a l'estranger més gran de Florida. Constitueix una de les poques entitats financeres de la zona amb capacitat i experiència per prestar tot tipus de serveis bancaris i financers, des dels més complexos i especialitzats per a grans corporacions, com operacions de *project finance*, fins a productes de banca privada (internacional en gran part), passant per tots els productes i serveis que puguin necessitar professionals i empreses de qualsevol mida.

Banca Privada Miami és una línia de negoci que ofereix productes i serveis de banca privada als clients de Banc Sabadell ubicats a Llatinoamèrica, el Carib i els Estats Units. Aquesta línia opera des de Miami, on Banc Sabadell disposa d'una *international full branch* des de l'any 1993 i de Sabadell Securities, corredor de borsa d'inversions i assessor d'inversions en el mercat de valors.

L'equip de gestors de Sabadell Miami Branch ofereix un servei personalitzat als clients i els ofereix un catàleg de productes que inclou custòdia de títols valors, assessorament actiu d'inversions, gestió discrecional i serveis de tresoreria, així com productes tradicionals de banca comercial com comptes, dipòsits multimoneda i crèdits. A més a més, els gestors tenen el suport de professionals que s'especialitzen a desenvolupar productes que atenguin les necessitats de conservació i augment del patrimoni dels clients a les diferents regions d'Amèrica i d'acord amb el perfil del client i l'estratègia d'inversió escollida.

Durant el 2018, s'ha reforçat l'enfocament del negoci basat en el fet de centrar la relació dels clients amb gestors de confiança. Aquests gestors sumen experiència –i porten el millor del banc per dissenyar i implementar solucions que satisfacin les necessitats dels clients–, constància –compleixen en tot moment amb els compromisos del banc– i empatia –i estableixen relacions de confiança amb els clients basades en una forta afinitat cultural–, i confidencialitat. Aquests tres pilars es recolzen en la base d'actuar en tot moment tenint com a guia fonamental els interessos dels clients.

Banca Privada Miami ofereix un ventall de productes i serveis que van des de productes tradicionals de banca comercial disponibles en multimonedes a una sofisticada plataforma d'inversió amb diferents opcions que s'adapten a les necessitats i perfils de risc del client. La plataforma d'inversió varia principalment en funció del nivell d'implicació del banc i es constitueix principalment en tres grups:

— Custòdia: el banc custodia els títols valors i ofereix informació al client. El client decideix a la seva discreció les inversions i el banc executa d'acord amb aquestes ordres.
— Assessoria activa: un equip d'especialistes de banca inversió prepara i ofereix llistes d'oportunitats, propostes d'inversió i canvis en la composició de la seva cartera, per tal de maximitzar retorns d'acord amb els paràmetres acordats. El client pren la decisió final de gestió del seu patrimoni, i el banc executa les ordres.
— Gestió discrecional: el client confia la gestió del seu patrimoni a professionals especialitzats. El banc defineix, implementa i controla l'estratègia d'inversió en funció del perfil i l'objectiu del client.

A més de la plataforma d'inversió, Banca Privada Miami ofereix serveis de tresoreria que inclouen canvi de divises, mesa d'execució de títols valors, derivats (*swaps*) i opcions, a part de productes estructurats.

Banca Corporativa Miami, juntament amb les oficines de Nova York, el Perú i Colòmbia, gestiona productes de finançament estructurat, préstecs sindicats i *project finance* per a grans corporacions, amb bona penetració en el sector de l'energia i el turisme, principalment als Estats Units, Llatinoamèrica (excepte Mèxic) i el Carib.

L'any 2018 ha servit com un any de transició amb un canvi de l'estructura. La nova estructura busca l'augment de l'especialització, tant a escala sectorial com de producte. Es busca acostar-se al client més efectivament enfocant-se en els sectors en què el banc és més competitiu, hi ha potencial de creixement orgànic i hi ha un millor potencial de rendibilitat.

Les operacions de *project finance* segueixen guanyant pes en la cartera i està planejat seguir utilitzant el potencial per ser un dels bancs principals als Estats Units. Al país hi ha projectes de tot tipus, especialment en sectors en què ja es té una gran experiència, com ara el de les energies renovables.

A més, s'estan explotant les capacitats en l'àrea de sindicats, que permeten al Sabadell entrar en operacions de grans dimensions i incrementar així la rendibilitat a través de la maximització de comissions.

Sabadell Securities

Sabadell Securities USA, Inc. és un corredor de borsa i assessor d'inversions en el mercat de valors. Sabadell Securities complementa i enforteix l'estratègia de consolidació del negoci Sabadell amb un enfocament en clients amb residència als Estats Units. Presta serveis d'inversió i gestió de patrimonis principalment a clients de banca personal i banca privada. La seva estratègia de negoci s'orienta a satisfer les necessitats financeres dels seus clients mitjançant l'assessorament d'inversions en el mercat de capitals.

Sabadell Securities és membre de la Finra (Financial Industry Regulatory Authority) i la SIPC (Securities Investor Protection Corporation), i utilitza els serveis de Pershing LLC, filial de The Bank of New York Mellon, per a la compensació, la custòdia i els serveis administratius.

Transformació d'Actius

Transformació d'Actius

Banc Sabadell ha aconseguit el 2018 una normalització del balanç després de l'anunci d'importants vendes de carteres institucionals.

Aspectes destacats

— Després del fort progrés de reducció observat en els darrers exercicis, el grup ha culminat el 2018 el seu objectiu central de normalització de la seva exposició d'actius problemàtics, i ha superat el període de concentració de saldos en actius no productius a conseqüència de la passada crisi econòmica.

— Aquesta normalització de l'exposició irregular es concreta especialment pel que fa als seus actius immobiliaris. El focus prioritari de l'exercici ha residit en el decidit impuls a les vendes d'actius problemàtics dirigides a inversors especialitzats, plasmat en diverses operacions de volum significatiu que han permès materialitzar l'ambiciosa reducció de l'exposició. Així, en l'exercici 2018 s'han reduït els actius problemàtics en més de 13.200 milions d'euros (proforma), que és la reducció més significativa dels exercicis posteriors a la crisi.

— La forta reducció d'actius problemàtics el 2018 propicia un significatiu estalvi de costos per als exercicis futurs, que s'avalua en més de 150 milions d'euros anuals.

— El mes de desembre, s'ha acordat la venda del 80% de la filial de serveis immobiliaris Solvia, amb una valoració de 300 milions d'euros, fet que generarà una plusvàlua estimada de 138 milions d'euros. El tancament d'aquesta transacció, que previsiblement es produirà en la primera meitat de l'exercici 2019, constata el valor creat pel grup amb aquesta societat, una de les principals plataformes de solucions immobiliàries d'Espanya.

Descripció del negoci

La Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries (DTAP) gestiona de manera transversal el risc creditici irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia immobiliària del grup, que inclou les seves filials immobiliàries, entre les quals es troben Solvia i SDIN.

Pel que fa al risc irregular i l'exposició immobiliària, la DTAP es focalitza a desenvolupar l'estratègia de transformació d'actius i a integrar la visió global del balanç immobiliari del grup amb l'objectiu d'optimitzar la recuperació i maximitzar-ne el valor.

Prioritats de gestió el 2018

Durant el 2018, Banc Sabadell ha impulsat decididament la reducció de la seva exposició immobiliària problemàtica, de manera que aquest impuls ha constituït la fita fonamental de l'exercici que ha propiciat la normalització de l'exposició problemàtica del grup, després d'un període d'alt nivell de saldos improductius conseqüència de la passada crisi econòmica. Així, durant aquest exercici s'han firmat una sèrie d'operacions significatives de venda d'actius problemàtics a inversors especialitzats, la perfecció o el tancament definitiu de les quals està subjecte a determinades condicions suspensives, que s'estima que es compliran al llarg de l'exercici 2019, que han permès materialitzar l'ambiciosa reducció de l'exposició irregular establerta com a objectiu prioritari per al 2018.

En relació amb l'evolució dels saldos crediticis irregulars i amb la gestió dels riscos immobiliaris romanents, el grup continua aprofundint i optimitzant la seva estratègia de transformació i gestió d'actius problemàtics, inspiradora de l'actuació de la Unitat de Negoci de Transformació d'Actius, que té com a objectiu principal la millora dels processos de recuperació i transformació d'actius problemàtics a fi de maximitzar el possible recorregut de valor i buscar la millor alternativa de gestió i/o desinversió.

Així, i fins i tot en la situació de normalització indicada, el banc manté uns continus i exigents objectius de reducció d'actius problemàtics per als pròxims anys. L'estratègia de gestió i reducció d'actius problemàtics o NPA s'articula, en el grup Banc Sabadell, al voltant de tres prioritats estratègiques:

1 Reducció contínua dels NPA fins a la normalització dels saldos, prioritat que ha rebut l'impuls definitiu durant aquest exercici. Aquest objectiu ha estat, i seguirà sent, el principal *driver* d'actuació de l'equip de la Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries (DTAP), i inclou: (i) la contenció i normalització de les entrades de saldos dubtosos, palanca fonamental per assegurar l'evolució futura del negoci *core*, amb nivells de cost de risc alineats amb el perfil de risc i els objectius financers del grup; (ii) l'acceleració de la reducció del volum d'aquests, mitjançant la recerca de solucions al deute morós adaptades a les circumstàncies i les característiques de cada client, i (iii) la reducció de l'exposició en actius adjudicats i l'eliminació de les pèrdues associades a aquests.

Aquesta prioritat estratègica comprèn, al seu torn, dues vessants: una eminentment orgànica, que es materialitza en la gestió continuada dels saldos existents, amb un focus especial en els saldos més antics, promovent la reducció dels actius amb més problemàtica i dificultat per a la seva evacuació, així com la venda d'actius immobiliaris pels canals ordinaris habituals, i una altra de caràcter inorgànic, instrumentada a través de la venda de carteres, que ha permès aprofitar la liquiditat del mercat d'inversors institucionals interessats a invertir en NPA per les perspectives favorables de l'economia espanyola, per aconseguir accelerar el ritme de reducció de l'exposició de saldos *non core* de manera decidida i ambiciosa, per assolir la normalització dels volums i poder considerar superada l'herència de la recent crisi econòmica.

2 Focus en la gestió de les exposicions problemàtiques. Banc Sabadell va ser una de les primeres entitats espanyoles a crear, el 2012, una direcció específica i especialitzada per gestionar els NPA: la DTAP. La seva creació respon a cinc necessitats.
- — Globalitat, entesa com a gestió de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques, amb una visió *end-to-end* del procés de transformació dels actius problemàtics.
- — Especialització i segmentació de responsabilitats per processos i carteres per assegurar el focus en la gestió, de manera que cada tipologia d'actiu problemàtic tingui un tractament idoni i així s'optimitzin els resultats.
- — Maximització de la recuperació i monetització dels NPA, per millorar l'eficiència dels processos de gestió dels actius problemàtics en terminis i despeses.
- — Multicanalitat i capacitat transaccional. El grup ha desenvolupat canals específics que el doten d'una alta capacitat transaccional per recuperar la seva exposició problemàtica.
- — Alineació de tota l'organització en la gestió i el control dels NPA sota el principi de tres línies de defensa, fet que assegura la independència de la DTAP de la resta d'àrees que participen en la concessió dels riscos problemàtics.

3 Manteniment d'uns nivells sòlids i suficients de cobertura dels seus actius problemàtics, emparats per la capacitat de generació d'ingressos futurs amb els quals atendre potencials pèrdues o deterioraments en la gestió d'aquesta tipologia d'actius i nivells de capitalització robustos que permeten absorbir les seves potencials pèrdues inesperades, que conjuntament demostren la capacitat i solvència financera del balanç del grup.

Aquestes tres prioritats estratègiques es tradueixen en sis principis de gestió dels NPA, que són (i) anticipació

en la gestió de la mora i gestió preventiva de les entrades: disminuir les entrades a la situació de morositat i fins i tot les entrades en impagament és imprescindible per normalitzar els saldos dubtosos. La gestió anticipada de la mora maximitza la recuperació i la monetització dels NPA, perquè permet minimitzar el risc de degradació de la qualitat creditícia i preservar la qualitat dels actius en garantia; (ii) gestió segmentada de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques (mora potencial); (iii) reducció massiva dels saldos morosos i actius adjudicats més antics, fet que és particularment important des de la perspectiva de la gestió, ja que les diferents capacitats, solucions i eines demanen una gestió especialitzada dels saldos més antics respecte dels nous impagaments o entrades en morositat i adjudicats; (iv) intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos. El banc ha desenvolupat en els últims anys capacitats de segmentació i de predicció de l'acció de recuperació. La intel·ligència de negoci s'aplica, a més, per sistematitzar, millorar de manera contínua i corporativitzar els processos al llarg de tot el cicle de recuperació, tant per als processos amistosos com per als judicials i concursals, i millora l'eficiència de la recuperació; (v) capacitat financera entesa no tan sols com una suficient cobertura comptable de la pèrdua esperada, sinó també com a capacitat de generació d'ingressos futurs amb què poder atendre possibles deterioraments i robustos nivells de capitalització que permeten donar cobertura a potencials pèrdues inesperades provinents dels NPA, i (vi) sòlid sistema de *governance* basat en tres línies de defensa, en què, després de la primera línia de defensa, en la qual destaca la *workout unit* especialitzada i independent (DTAP), així com les unitats de negoci que concedeixen els riscos, se situa una segona línia de control independent d'aquella, formada per les direccions de Control de Riscos i de Compliment Normatiu i, en tercera línia de defensa, la Direcció d'Auditoria Interna, que revisa l'adequació i bondat de tot el procés.

Amb la vocació de desenvolupar l'estratègia exposada, la DTAP s'estructura en diferents direccions, fent èmfasi en cadascun dels estadis del procés de recuperació i de l'administració, gestió i transformació dels actius problemàtics, comptant amb un alt grau d'experiència i especialització en els diferents àmbits del procés. Aquesta estructura organitzativa, que ha anat canviant al llarg dels anys per adaptar-se i donar una millor resposta a les necessitats i prioritats requerides pels objectius perseguits, i que ha demostrat la seva idoneïtat, plasmada en la millora contínua i progressiva de la reducció dels saldos dubtosos i problemàtics del grup durant els últims exercicis, està configurada, al tancament de l'exercici de 2018, per les direccions que es presenten a continuació i que s'enfoquen als diferents àmbits del procés.

Pel que fa al procés de recuperació i de gestió de la mora, es disposa de les direccions següents:

— Direcció de Prevenció i Gestió de la Mora: té com a missió principal implementar a la pràctica les polítiques i decisions de transformació del risc creditici irregular, de manera que fomenta la gestió amistosa, en la mesura que aquesta sigui la via òptima per al cas concret, i presta especial atenció a la problemàtica d'exclusió social implicada en algunes d'aquestes situacions.
— Direcció Tècnica de Recuperacions: engloba la gestió externa de cobrament, la gestió concursal i la gestió judicial, i té com a objectiu optimitzar la gestió de recuperació del risc creditici per vies externes i/o contencioses, quan la via amistosa no és suficient o no es considera idònia.
— Direcció de Reestructuració de Crèdit Corporatiu: s'especialitza en la problemàtica de recuperació del risc corporatiu i immobiliari/promotor, amb focus especial en la reestructuració, recuperació i minimització de les pèrdues en el seu àmbit.
— Direcció de Sabadell Real Estate i Mercats Institucionals: pel que fa a la gestió de l'exposició immobiliària i dels actius immobiliaris rebuts en pagament de deutes, s'encarrega de gestionar transversalment l'exposició immobiliària del grup i la seva transformació, amb els objectius clarament definits de reducció de l'exposició immobiliària problemàtica mitjançant l'optimització del seu valor i millora de la rendibilitat de l'exposició immobiliària no problemàtica i creixement ordenat de la nova inversió; tot això, combinant l'enfocament de risc i rendibilitat de la cartera. Aquesta direcció també gestiona la desinversió de carteres d'NPA per mitjà de processos dirigits a inversors institucionals i majoristes de perímetres seleccionats en funció de les necessitats i les polítiques del grup Sabadell, i ha estat l'artífex, per tant, de les operacions de venda de carteres d'actius problemàtics que han constituït la fita fonamental de l'exercici, per assolir l'objectiu de normalització dels saldos. Entre les seves comeses també es troba l'anàlisi, el calibratge i la revisió de les estratègies i models de gestió d'NPA per maximitzar i incrementar l'eficiència dels processos de recuperació.
— Direcció d'Intel·ligència de Negoci, Control de Gestió i EPA: és una direcció transversal, l'objectiu de la qual és l'optimització i millora contínua dels processos de recuperació del grup, així com el seguiment de la gestió d'aquests processos. Entre les seves responsabilitats hi ha el desenvolupament i l'explotació de la informació existent sobre els diferents actius problemàtics del grup per tal de facilitar la presa de decisions financeres òptimes respecte a les diferents alternatives de transformació del balanç.

En relació amb les accions de recuperació de deute en situació de mora efectuades en l'exercici 2018, és especialment destacable la gestió proactiva i responsable de les situacions d'impagament de deutes hipotecaris d'habitatge habitual de clients, en què es busquen solucions que evitin processos judicials i minimitzin els llançaments forçosos. Així, s'han formalitzat 2.279 operacions de dació en pagament per un import de 357 milions d'euros. Com a conseqüència d'oferir solucions habitacionals als clients en risc d'exclusió social afectats per processos judicials hipotecaris o dacions en pagament, el banc té un parc de gairebé 7.300 habitatges en règim de lloguer social, incloent en aquesta xifra els aportats al Fons Social d'Habitatges, i més de 2.900 habitatges en règim de lloguer assequible.

Durant el 2018, s'ha transaccionat orgànicament un volum d'actius de 2.740 milions d'euros, amb una aportació positiva al compte de resultats. Tanmateix, les operacions que realment han significat la fita diferencial de normalització dels saldos problemàtics del balanç corresponen a la venda de quatre carteres formades per actius *non core*, majoritàriament actius immobiliaris procedents de deutes irregulars, que han suposat la reducció inorgànica d'un volum d'exposició a NPA superior a 10.000 milions d'euros, amb un impacte marginal en el compte de resultats que ja ha estat registrat íntegrament en l'exercici 2018.

Aquestes operacions, si bé han estat firmades en l'exercici, estan subjectes a determinades condicions suspensives, principalment a l'obtenció de determinats permisos administratius per formalitzar-les, que s'espera que s'obtinguin durant el pròxim exercici 2019, i es consolidi la reducció de l'exposició irregular als nivells que es presenten en base proforma en el gràfic següent (G3). El tancament d'aquestes operacions no tan sols culmina la reducció i normalització de l'exposició del grup a NPA, sinó que també permet la reducció de costos associats a aquests actius, amb un estalvi avaluat en més de 150 milions d'euros anuals. Cal destacar que durant el mes de desembre es va tancar contractualment la primera de les quatre operacions.

En el gràfic següent (G3) es presenta l'evolució de l'exposició problemàtica del grup en els últims exercicis, amb el detall de l'exposició que compta amb cobertura EPA, que fins a l'exercici 2017 es recollia únicament pel 20% de l'exposició, en ser el 80% la part garantida per l'esquema. Igualment, es presenta la situació al tancament del 2018 proforma, és a dir, l'exposició romanent si la formalització final i la perfecció de la totalitat de les vendes de les carteres significatives firmades durant l'exercici, i que s'espera tancar durant el 2019, s'hagués dut a terme abans del tancament d'aquest exercici. Com s'observa en el gràfic, la reducció d'actius problemàtics en l'exercici ha superat els 13.200 milions d'euros, dels quals més de 10.000 corresponen a les operacions inorgàniques que han permès la normalització dels saldos. L'exposició romanent proforma coberta per l'EPA al tancament del 2018 és residual.

Magnituds principals del negoci

El resultat net al desembre de 2018 ha millorat substancialment respecte a l'exercici anterior, amb un resultat negatiu atribuït al grup de -477,7 milions d'euros, fet que suposa una aportació de pèrdues que ha disminuït a la meitat de les que es van registrar en l'exercici anterior (T11), de manera que és molt significativa la millora observada en l'exercici en els imports de provisions i deteriorament.

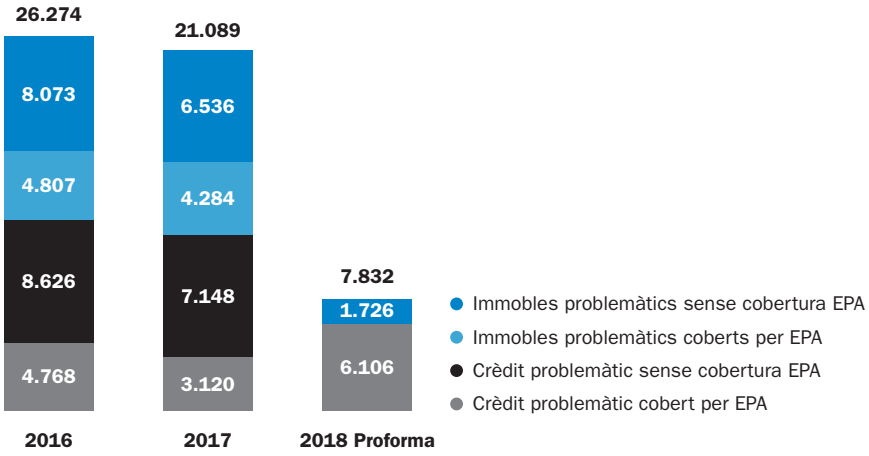
El marge d'interessos de la Unitat de Negoci de Transformació d'Actius registra un resultat negatiu de 28,5 milions d'euros, que millora sensiblement la dada de l'exercici anterior, impulsat pels majors interessos recuperats de morosos, el major marge de la inversió al corrent dels seus pagaments i els menors costos financers.

El marge brut experimenta un fort avenç positiu, i arriba als 96,6 milions d'euros, com a resultat de la ja exposada millora del marge d'interessos, la positiva aportació dels resultats d'operacions financeres (que el 2017 recollien els impactes negatius de determinades vendes de carteres de deute irregular) i l'avenç dels altres productes i càrregues d'explotació.

Les despeses d'administració i amortització es redueixen un 14% interanual i se situen en -139,8 milions d'euros, de manera que recullen així els fruits de la contenció de despeses i registren els primers estalvis per la venda de les carteres d'actius immobiliaris, que, tot i que es formalitzarà i perfarà el 2019, empara acords perquè el comprador assumeixi part de les seves despeses associades des de la data de la firma, en el tercer trimestre de 2018.

Tot això permet reduir la pèrdua en el marge d'explotació, abans de provisions i deterioraments, fins a 43,2 milions d'euros. Les provisions i deterioraments es redueixen significativament de forma interanual, fins als 520 milions d'euros. Aquesta millora substancial s'explica tant pels deterioraments extraordinaris realitzats en l'exercici 2017, que no es repeteixen el 2018, com, i sobretot, per la millora de la qualitat creditícia, que requereix uns nivells inferiors de deterioraments, ja que cal assenyalar que la xifra d'aquest exercici 2018 també inclou -178 milions d'euros de deterioraments marginals per ajustar el valor net de les carteres venudes en les operacions extraordinàries ja comentades al preu de venda acordat amb els compradors, impacte que no tindrà recurrència en exercicis futurs.

A més del bon comportament del compte de resultats de la Unitat de Negoci de Transformació d'Actius, cal assenyalar l'èxit dels resultats de la gestió duta a terme en l'evolució de les magnituds del balanç, que anoten una significativa reducció en dades proforma (considerant l'efecte de la venda de les grans carteres). La inversió creditícia neta assignada a la unitat disminueix un 65,5% interanual, i l'exposició immobiliària neta es redueix un 71,6%.

G3 Evolució de l'exposició problemàtica
Dades 100% EPA ex-TSB
(en milions d'euros)

En milions d'euros

T11 Magnituds principals del negoci Transformació d'Actius

	2017	2018	% 18/17
Marge d'interessos	**(52)**	**(28)**	**(45,4)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	(1)	—	(100,0)
Comissions netes	2	1	(30,4)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	(37)	5	—
Altres productes/càrregues d'explotació	118	119	0,7
Marge brut	**30**	**97**	**220,9**
Despeses d'administració i amortització	(163)	(140)	(14,1)
Marge d'explotació	**(133)**	**(43)**	**(67,5)**
Provisions i deteriorament	(1.216)	(520)	(57,2)
Resultats per vendes	*(14)*	*96*	—
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	41	—	(100,0)
Resultat abans d'impostos	**(1.307)**	**(563)**	**(56,9)**
Impost sobre beneficis	364	85	(76,5)
Resultat després d'impostos	**(943)**	**(478)**	**(49,4)**
Resultat atribuït a la minoria	—	—	—
Resultat atribuït al grup	**(943)**	**(478)**	**(49,4)**
Ràtios (%)			
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	—	—	—
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	—	—	—
Ràtio de morositat (%)	32,2%	33,5%	—
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%)	49,9%	83,4%	—
Actiu	**15.384**	**11.907**	**(22,6)**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	3.865	1.332	(65,5)
Exposició immobiliària (net)	3.372	959	(71,6)
Passiu	**13.728**	**10.791**	**(21,4)**
Recursos de clients en el balanç	104	235	126,8
Finançament intragrup	12.627	10.315	(18,3)
Capital assignat	**1.656**	**1.116**	**(32,6)**
Recursos de clients fora del balanç	**27**	**35**	**32,0**
Altres indicadors			
Empleats	1.018	1.073	5,4
Oficines	—	—	—

Solvia manté el dinamisme de la seva activitat, i SDIN tanca el seu primer exercici d'activitat batent els objectius assignats.

Solvia

Pel que fa a serveis immobiliaris, cal destacar que l'activitat de Solvia, filial prestadora de serveis immobiliaris de Banc Sabadell, ha continuat amb un alt dinamisme el 2018. Solvia constitueix una de les principals plataformes de solucions immobiliàries, i cobreix una oferta completa de serveis, des de l'adjudicació, adequació i administració d'actius immobiliaris fins a la seva comercialització. A més, també porta a terme l'activitat de gestió i liquidació de crèdits dubtosos per a alguns dels seus clients.

El mes de desembre de 2018, s'ha acordat la venda del 80% de Solvia a Lindorff Holding Spain, S.AU., societat que pertany al grup Intrum AB, amb una valoració superior als 300 milions d'euros. El tancament d'aquesta transacció, que previsiblement es produirà en la primera meitat de l'exercici 2019, generarà una plusvàlua per al grup Banc Sabadell estimada en 138 milions d'euros, fet que constata el valor creat pel grup amb aquesta societat.

En termes de desenvolupament de negoci, la companyia ha continuat diversificant la seva cartera de clients. Cal destacar en aquest exercici la incorporació de carteres de nous fons d'inversió provinents de l'activitat d'assessorament en la valoració d'aquestes carteres en el moment de l'adjudicació en processos competitius, així com la captació de promocions noves per implementar-ne i desenvolupar-ne la comercialització.

Durant el 2018 s'ha continuat treballant en el desenvolupament de l'oferta de serveis d'intermediació (venda i lloguer) per a particulars i empreses. En aquest sentit, Solvia ha seguit reforçant les capacitats dels seus equips, i, en particular, està estenent la seva pròpia xarxa de comercials i consultors d'empreses, així com incrementant la seva presència a través de la xarxa de franquiciats. En tancar l'exercici 2018, ja compta amb 19 oficines pròpies i ha formalitzat contractes per disposar de franquícies en 42 zones dels principals municipis d'Espanya.

La companyia ha seguit apostant pel desenvolupament dels seus canals de màrqueting, cosa que li ha permès mantenir el seu lideratge en reconeixement de marca durant el 2018.

Durant l'exercici 2018, les vendes d'immobles dutes a terme per Solvia han pujat a 1.439 milions d'euros, i l'activitat de recuperació de crèdits que Solvia executa per a la Sareb continua presentant un alt dinamisme, fet que ha generat una liquiditat de 175 milions d'euros. En aquest exercici, Solvia ha comercialitzat 78 promocions immobiliàries per als seus diferents clients, i les vendes de promocions han superat els 130 milions d'euros.

SDIN

L'any 2018 s'ha constituït el primer any d'activitat per a SDIN, la nova filial del grup dedicada al desenvolupament immobiliari i a la prestació de serveis relacionats amb el negoci promotor per al grup Banc Sabadell, la Sareb i altres clients, a la qual, després d'identificar els sòls i solars amb potencial específic i recorregut de valor, s'ha traspassat la gestió de desenvolupament de sòl i l'activitat de promoció pròpia.

En aquest primer exercici d'activitat, SDIN està present en les regions més dinàmiques en transaccions residencials com Barcelona, Madrid, Sevilla, Màlaga, València i Alacant, entre d'altres. Actualment, compta amb 134 promocions en gestió, que comprenen 6.364 habitatges, de les quals 47 estan en construcció (2.229 habitatges) i 50 en fase de llicència d'obres (2.369 habitatges). La resta es troben en fase de projecte. A més, té una reserva de sòls finalistes i en desenvolupament urbanístic per a 173 futures promocions. En l'exercici 2018 ha lliurat 680 habitatges.

La nova filial també es va erigir com a element clau per impulsar el negoci de *servicing* promotor i multiplica les possibilitats de guanyar volum en aquesta activitat a partir d'acords amb clients diferents dels actuals. Així, és d'especial importància l'impuls a la creació del projecte ReDeS o la creació d'una *joint venture* per adquirir, gestionar i promocionar habitatges, ja que actualment compta amb una cartera de 15 promocions amb 873 habitatges.

BS Capital

BS Capital és la direcció que gestiona les participades industrials del grup Banc Sabadell. Centra la seva activitat en la presa de participacions temporals en empreses, i té com a objectiu principal maximitzar el retorn de les inversions dutes a terme en les diferents empreses en què es participa.

El 2018, ha impulsat el cicle inversor en els marcs d'actuació definits per a cadascuna de les àrees de negoci, i destaquen el tancament de tres operacions d'Aurica III FCR (Agrosol Export, Winche Redes Comerciales i Grupo Larrumba), la formalització d'una nova inversió de capital en un projecte d'energia eòlica a Mèxic, així com la inversió en més de 12 *startups* digitals o tecnològiques (*venture capital* i *venture debt*).

Sabadell Venture Capital és el braç inversor en *venture capital* de Banc Sabadell, que té com a objectiu principal donar suport a les *startups* espanyoles de base tecnològica i digital, amb un alt potencial de creixement i models de negoci innovadors en les primeres fases de vida (capital llavor, sèries A).

Les activitats de Sabadell Venture Capital es divideixen en:

— Inversions en capital: es prenen participacions minoritàries en l'accionariat de les companyies, i s'inverteixen des de 200.000 euros fins a 2 milions d'euros per companyia, amb l'objectiu de ser el *partner* financer de la *startup* i ajudar-les en el creixement accelerat en àrees com estratègia, internalització o equip.
— Inversió en *venture debt*: Banc Sabadell ha estat el primer banc a Espanya de llançar el producte de *venture debt*. Aquesta eina de finançament va dirigida a *startups* com a complement per ampliar el capital obtingut en rondes d'inversió de sèrie A en endavant, per minimitzar la dilució dels socis. Es presten quantitats entre 200.000 i 2 milions d'euros per companyia, amb una durada mitjana de 3 anys. La remuneració del deute s'efectua mitjançant:
  — Pagament d'interessos.
  — Participació en la companyia.

Durant l'any 2018, s'ha incrementat la cartera de participades i s'ha tancat l'any amb 21 participades en capital i 8 companyies en *venture debt*.

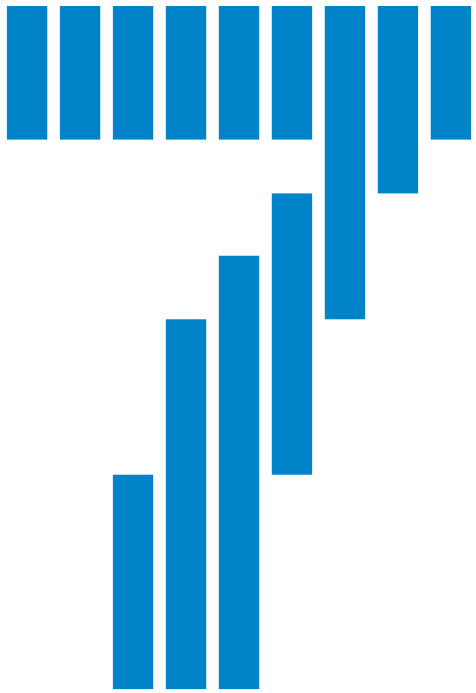
En el seu tercer any d'activitat, la Direcció de Venture Capital ha aconseguit posicionar-se com un dels inversors de referència a Espanya, i va ser reconegut com un dels *top* 10 dels inversors corporatius més actius a Europa el 2018 segons l'estudi anual "*The state of European Tech 2018*", que publica Atomico, un dels fons de *venture capital* més rellevants a escala mundial.

A més, pel que fa a l'estratègia integral de Banc Sabadell dirigida al sector de les ciències de la salut, destaca la subscripció d'un acord d'inversió en la societat Sabadell Asabys Health Innovation Investments, especialitzada en descobriments de fàrmacs, dispositius mèdics i tecnologia digital. Centrarà la seva activitat d'inversió en primeres etapes en els sectors Biotech, Medtech, Digital Health i Serveis Innovadors en l'àmbit de la salut, i té com a *target* arribar als 60 milions d'euros.

Durant l'exercici, s'ha continuat amb la gestió activa de la cartera de participades, de manera que s'ha formalitzat la venda de la participació en PE Ausines, Saria Bioindustries International i Captio Tech, aquesta última dedicada a la gestió de les despeses d'empleats mitjançant una aplicació mòbil, adquirida pel seu competidor americà Certify per 25 milions d'euros, cosa que ha suposat un alt retorn per a Sabadell Venture Capital, i s'ha avançat en el procés de desinversió de diversos fons de capital de risc. Així mateix, s'ha continuat treballant en la formalització, gestió i venda de participacions procedents de processos de reestructuració i capitalització de deute. Cal destacar l'adquisició de Termosolar Borges.

Gestió del risc

139 Fites de l'exercici
142 Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos
Risc de crèdit
Risc de liquiditat
Risc de mercat
Risc operacional
Risc fiscal
Risc de compliment normatiu

La millora en els fonamentals del grup permet mantenir la consideració d'*investment grade* per part de totes les agències que qualifiquen el seu deute.

Fites de l'exercici

Al llarg de 2018 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió de riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell té en compte l'estructura internacional del grup arran de la seva internacionalització, amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu de les mètriques d'apetència pel risc o RAS (*risk appetite statement*) del grup a totes les àrees geogràfiques (G1).

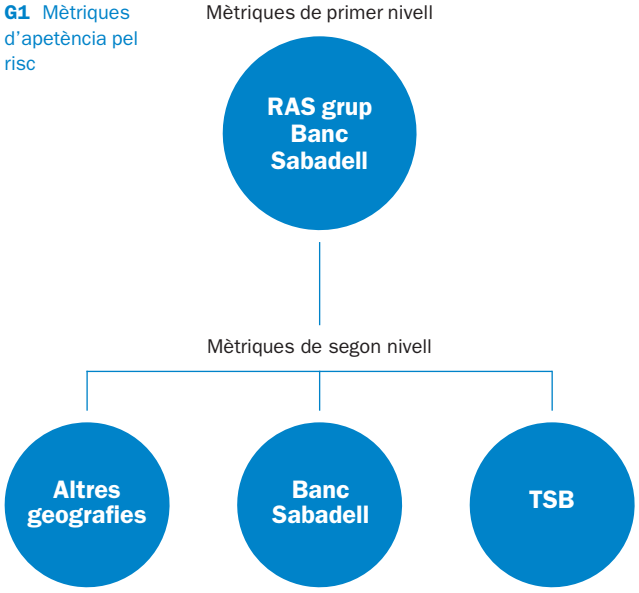
Mitjançant el RAS com a primer nivell es fixen els objectius i límits globals i es defineix en un segon nivell el desplegament dels objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

Enfortiment del Marc Estratègic de Riscos a través del desenvolupament i desplegament de marcs de gestió i control de riscos segons cartera, sector i geografia.

Durant el 2018, s'ha continuat treballant en la millora del perfil de riscos del grup, així com en l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament de marcs de gestió i control per a determinades carteres, sectors i geografia. Aquesta potent eina permet el desplegament del Marc Estratègic de Riscos i encamina el creixement de la inversió per optimitzar el binomi rendibilitat / risc a llarg termini.

Així mateix, s'ha actualitzat l'entorn de seguiment del risc de clients del grup. El sistema d'alertes primerenques s'ha integrat en la gestió a través d'un nou entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

G1 Mètriques d'apetència pel risc

Millora del perfil de risc del grup en l'exercici

El perfil de risc del grup durant l'exercici 2018 millora fonamentalment pels tres motius que s'exposen a continuació.

Respecte a la diversificació internacional, l'exposició del risc de crèdit internacional (45.225 milions d'euros) suposa un 31,0% de l'exposició total del grup, i s'ha multiplicat per sis des del 2014. La major diversificació internacional es continua devent, sobretot, a l'adquisició de TSB, amb una exposició de 34.151 milions d'euros. La cartera TSB està en tendència estable, i destaquen un perfil de risc baix (més del 90% en hipoteques *retail* amb LTV mitjà del 44%) alhora que una millora de la composició reduint exposició en cartera *interest only* i *buy to let*. Així mateix, el creixement internacional sense tenir en compte l'efecte de l'adquisició de TSB és d'un 65% des del 2014 (fins i tot considerant la venda de Sabadell United Bank al juliol de 2017), i cal destacar els ritmes de creixement del negoci a Mèxic.

En relació amb la concentració, s'ha produït una reducció de l'exposició en *real estate* (el seu pes és un terç respecte al de 2014) i també un augment de l'exposició en el segment detallista després de l'adquisició de TSB el 2015. Des del punt de vista sectorial, la cartera del grup està ben diversificada amb tendència a l'alça en els sectors de més qualitat creditícia. Així mateix, en termes de concentració individual, també s'han reduït les mètriques de risc de concentració de les grans exposicions. Geogràficament, la cartera està posicionada en les regions més dinàmiques, tant a escala nacional com internacional.

Sobre la qualitat de la cartera creditícia, durant el 2018 s'han reduït els actius problemàtics dins del grup en 1.518 milions d'euros, i a més destaca que aquest descens no incorpora l'impacte de les vendes institucionals de cartera anunciades en el segon trimestre de 2018. Al llarg de 2018 el grup ha formalitzat diverses operacions institucionals de venda d'actius problemàtics, i ha eliminat pràcticament l'exposició immobiliària problemàtica del balanç del grup. De manera paral·lela, el grup manté la tendència de reducció del saldo classificat en l'*stage 3* d'acord amb el que s'ha observat els últims anys. En aquest sentit, des del 2013 l'exposició dubtosa s'ha reduït un 63,5%, la qual cosa implica una reducció en el saldo en 11.401 milions d'euros. Tot això ha portat a una reducció de la taxa de morositat del grup el 2018 del 5,14% al 4,22%.

La millora en els fonamentals del grup, principalment en termes de risc, es veu reflectida en la consideració d'*investment grade* per part de totes les agències que qualifiquen el seu deute. Destaquen especialment la millora en la qualificació creditícia a llarg termini assignada per S&P a BBB des de BBB- el 6 d'abril de 2018 i la millora en la perspectiva a positiva (des d'estable) per part de DBRS Rating Limited el 16 de juliol de 2018, que confirma el ràting de llarg termini en BBB (*high*).

Enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc

Enfocament i control de l'estoc i la nova producció

Durant el 2018, s'ha continuat amb l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament i desplegament dels marcs de gestió i control del risc de crèdit per a determinades carteres, sectors i geografies.

En cada un d'aquests marcs es defineix l'apetència que el grup té en aquest sector o cartera i els requisits per assolir-los, i estableix:

— *Asset allocation*, fixant els objectius de creixement en cada eix bàsic (qualitat, tipologia, etc.).
— Principis generals que han de guiar l'activitat en cada cartera, sector o geografia.
— Polítiques bàsiques per a l'admissió i el seguiment del crèdit.
— Mètriques de seguiment i control del risc (tant de l'estoc com de la nova producció).

Asset allocation / Debat estratègic sectorial

El debat estratègic sectorial sorgeix en el context del Marc Estratègic de Riscos i el *risk appetite statement* (RAS), i constitueix un dels avenços importants des del 2014 en el desenvolupament del model de gestió i control del risc sectorial del grup Banc Sabadell.

Fruit d'aquest desenvolupament inicial, es van fer els passos següents:

— Definició i càlcul de mètriques rellevants per al seguiment i la gestió del risc de concentració sectorial i posterior trasllat al RAS com a mètriques de primer nivell.
— Creació de la Direcció d'Anàlisi Sectorial, que depèn de l'economista en cap.
— Generació d'un model de sectorització correlacionada, agrupant sectors amb una visió enfocada a la gestió del risc, fet que permet millorar el model expert existent.

En aquest mateix context es va decidir la creació d'un mecanisme que permetés integrar totes les visions existents en el grup respecte al risc sectorial. Així, es va determinar la necessitat d'impulsar el debat estratègic sectorial amb l'objectiu d'establir l'estratègia d'*asset allocation* sectorial del grup, i en aquest sentit es van integrar les diferents visions existents dins de l'organització respecte als sectors d'activitat de l'economia.

Els objectius perseguits amb el projecte són:

— Obtenir la visió sectorial estratègica del grup.
— Detectar oportunitats de creixement, així com escenaris no desitjats.
— Definir els mecanismes per assolir els objectius acordats.

Sistema de preus per garantir-ne l'adequació al risc de crèdit

Procés d'assignació de preus en què aquests s'assignen tenint en consideració el cost, el risc i el capital assignats segons l'operació, fet que és especialment rellevant en el context actual de forta competència en els preus.

El grup fa servir el *risk adjusted return on capital* (RaRoC) com a element discriminador clau per assegurar un marc de mesurament de la rendibilitat basat en el risc i que proporcioni una visió coherent de la rendibilitat a través de les diferents carteres.

Millora de l'entorn de seguiment

Durant el 2018 s'ha continuat enfortint l'entorn de seguiment del risc de crèdit de clients del grup, integrant-hi la visió estratègica sectorial, així com la seva utilització de manera prospectiva, amb l'objectiu d'anticipar les necessitats dels clients. El sistema d'alertes primerenques està integrat en la gestió a través d'un entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

L'entorn de seguiment té com a principal *input* els models d'alertes primerenques adaptats a diferents segments. Així s'aconsegueix:

— Millora de l'eficiència en enfocar el seguiment en els clients amb símptomes de deteriorament.
— Anticipació en la gestió davant de qualsevol símptoma d'empitjorament, i és potestat de l'equip bàsic de gestió la renovació del ràting dels clients que hagin patit un deteriorament.
— Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i que han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.
— Retroalimentació amb la informació que l'equip bàsic de gestió proporciona com a resultat de la gestió.

Millora en la gestió del risc d'actius problemàtics

Durant el 2018, donant compliment als requisits dictats pel Banc Central Europeu en el document *Guidance to Banks on Non-performing Loans*, el Consell d'Administració ha aprovat la segona versió del Pla estratègic per a la gestió d'actius problemàtics, així com la corresponent actualització del Pla operatiu per a la gestió d'actius problemàtics. Els punts més destacats del pla estratègic són els següents:

— Uns principis de gestió per a aquests actius.
— Una estructura de govern i de gestió que faciliti aquests objectius.
— Uns objectius quantitatius amb diferents horitzons temporals de reducció tant d'actius classificats en l'stage 3 com d'actius adjudicats.

Amb l'objectiu d'aconseguir aquests resultats, el banc ha fixat tres prioritats estratègiques pel que fa a la gestió d'actius problemàtics:

— Reducció contínua dels actius problemàtics fins a la normalització dels saldos.
— Focus en la gestió d'actius problemàtics a través de la gestió especialitzada de la seva Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries, una de les primeres *workout units* a Espanya.
— Manteniment d'uns nivells sòlids i suficients de cobertura dels seus actius problemàtics.

Aquestes tres prioritats estratègiques es tradueixen en sis principis de gestió dels actius problemàtics, que són:

— L'anticipació de la gestió de la mora i la gestió preventiva de les entrades.
— La gestió segmentada de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques (mora potencial).
— La reducció massiva dels saldos morosos i actius adjudicats més antics.
— Intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos.
— Capacitat financera.
— Clar sistema de *governance* basat en tres línies de defensa.

El Pla estratègic de *Non-Performing Assets* (NPA) i els objectius que s'hi estableixen estan plenament integrats en els mecanismes de gestió i control de riscos del banc, atès que:

— El Pla 2020 i el pressupost són plenament consistents amb aquests.
— Estan integrats en el marc de gestió de riscos (RAF), en què els riscos relatius als NPA es consideren rellevants i, per tant, estan subjectes a unes polítiques i mètriques específiques.
— Es tenen en compte en els processos d'avaluació de riscos, planificació de capital, en els exercicis d'estrès i en la quantificació de capital econòmic de l'ICAAP.
— Estan integrats en altres eines que fa servir l'organització (ILAAP, *Recovery Plan*, etc.).

Amb tot això, s'aconsegueix que les actuacions relatives a NPA fixades en el Pla estratègic i en el Pla operatiu s'integrin adequadament en el conjunt de l'organització.

Principals riscos del Marc Estratègic de Riscos

Introducció

El grup Banc Sabadell es dota d'un Marc Estratègic de Riscos, la funció del qual és assegurar el control i la gestió proactiva de tots els riscos del grup. Aquest nou marc es concreta, entre d'altres, en un *risk appetite statement* (RAS), que estableix la quantitat i diversitat de riscos que el grup busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell té en compte l'estructura internacional del grup amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu del RAS del grup en totes les àrees geogràfiques.

D'aquesta manera, s'estableix un primer nivell que forma el RAS del grup, que fixa objectius i límits globals, i es defineix un segon nivell que desplega els objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

El RAS inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitatius que complementen els quantitatius i expliciten la posició del grup en riscos de difícil quantificació.

Cal destacar que aquestes mètriques quantitatives estan dividides entre:

— Mètriques bàsiques de primer nivell: aspectes quantitatius que permeten fer un seguiment objectiu dels riscos assumits i en possibiliten un control i gestió eficients tant dins del grup com a les diferents àrees geogràfiques.

— Mètriques de segon nivell: aspectes quantitatius en l'àmbit de carteres que permeten fer un seguiment de l'estoc i la nova producció i possibiliten un control i gestió eficients dels riscos assumits.

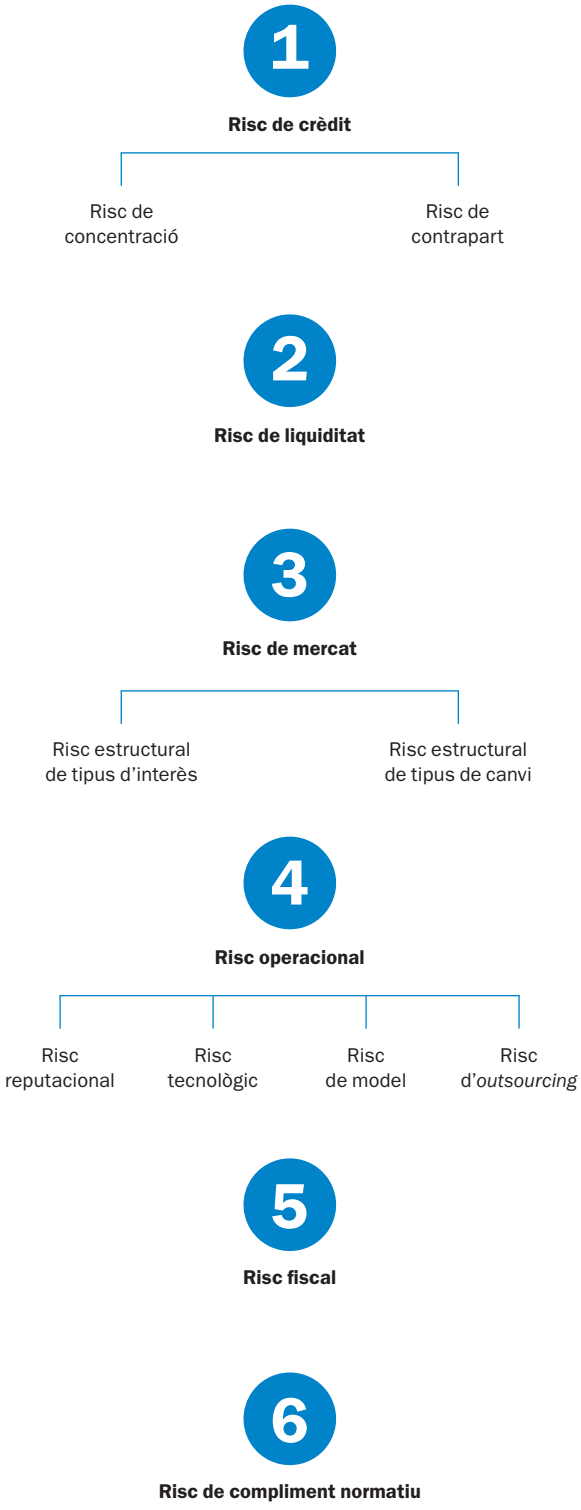
La gestió i el control de riscos es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió en un marc de governança de la funció de riscos adaptat a la normativa estatal i europea.

Les polítiques de riscos del grup Banc Sabadell són un conjunt de documents que es revisen periòdicament seguint el *governance* establert, i el responsable final de la seva aprovació és el Consell d'Administració.

Per a cada risc rellevant del grup, en les polítiques es detallen els principis i paràmetres crítics de gestió, els principals intervinents i les seves funcions (incloent-hi els rols i responsabilitat de les diferents direccions i comitès en matèria de riscos i els seus sistemes de control), els procediments i els mecanismes de seguiment i control (G2).*

Els riscos financers principals en què incorren les entitats del grup Banc Sabadell com a conseqüència de la seva activitat relacionada amb l'ús d'instruments financers són els de crèdit, liquiditat i mercat. D'entre tots els riscos, el de crèdit és el més rellevant de la cartera del grup.**

G2 Riscos principals

D'altra banda, els principals riscos no financers en què incorre el grup són el risc operacional, el tecnològic, el fiscal i el de compliment normatiu.

En la gestió del risc, el grup considera l'entorn macroeconòmic i regulador.***

Principis generals de gestió de riscos

Cultura corporativa de riscos

La cultura de riscos a Banc Sabadell és un dels aspectes diferenciadors del banc, i està fortament arrelada en tota l'organització com a conseqüència del seu desenvolupament progressiu al llarg de dècades. Entre els aspectes que caracteritzen aquesta forta cultura de riscos destaquen els següents:

— Alt grau d'implicació del Consell d'Administració en la gestió i el control de riscos. Des d'abans de 1994, al banc hi ha la Comissió de Riscos, que té com a funció fonamental supervisar la gestió de tots els riscos rellevants i de l'alineament d'aquests amb el perfil definit pel grup.

— El grup Banc Sabadell compta, des de 2014, amb un Marc Estratègic de Riscos, compost, entre d'altres, pel *risk appetite statement*, que assegura el control i la gestió proactiva dels riscos en un marc reforçat de govern corporatiu i aprovat pel Consell d'Administració.

— L'Equip Bàsic de Gestió com a peça clau en l'admissió i el seguiment del risc. En funcionament des de fa més de vint anys, està format pel responsable de compte, d'una banda, i per l'analista de riscos, de l'altra. La seva gestió es basa en l'aportació dels punts de vista de cada part. Les decisions han de ser sempre debatudes i resoltes per acord entre les parts. Tot això fa que les unitats de Comercial i Riscos treballin com un únic equip involucrat en la decisió, aportant riquesa argumental i solidesa en els dictàmens i aconseguint potenciar l'experiència de client.

— Gestió proactiva i consensuada per part de l'equip bàsic de gestió de les actuacions que cal fer amb els clients, tant en creixement com en prevenció, a través de la gestió anticipativa de la cartera mútua.

— Itineraris professionals creuats entre els equips comercials i riscos, cosa que permet incrementar la transversalitat de les funcions, el creixement professional i potenciar el coneixement dels clients a través d'una visió única i global.

— Alt grau d'especialització: equips de gestió específics per a cada segment (*real estate*, corporativa, empreses, pimes, detallistes, bancs i països, etc.), que permeten una gestió del risc especialitzada en cada àmbit.

— Models interns avançats de qualificació creditícia com a element bàsic per a la presa de decisions des de fa més de quinze anys (1999 per a particulars i 2000 per a empreses). El grup, seguint les millors pràctiques sobre això, es basa en aquests models per tal de millorar l'eficiència del procés en general. En la mesura que aquests models no tan sols permeten ordenar els acreditats en termes ordinals sinó que són la base per mesurar el risc quantitativament, permeten un ús múltiple en processos clau de gestió; ajust fi en la delegació de facultats, seguiment eficient del risc, gestió global del risc, rendibilitat ajustada al risc i anàlisi de solvència del grup en són alguns exemples.

— La delegació de facultats per a la sanció d'operacions de risc empresarial en els diferents nivells està basada en el nivell d'exposició, així com de pèrdua esperada. Com a política general pel que fa a la delegació de facultats, el grup ha optat per un sistema en què els diferents nivells es delimiten fent servir la mètrica de pèrdua esperada, que té en compte l'exposició al risc de crèdit de l'operació a sancionar del client i grup de risc, la seva taxa de mora esperada i la seva severitat estimada.

— Rigorós seguiment del risc de crèdit suportat en un avançat sistema d'alertes primerenques per a empreses i particulars, que s'integra en una eina amb visió global de client i amb caràcter anticipatiu. El seguiment del client o grup de risc es pot dividir en tres tipologies: seguiment operatiu, sistemàtic i integral. Una de les fonts bàsiques per a aquest seguiment és la implantació d'un sistema d'alertes primerenques tant per a empreses com per a particulars (iniciat el 2008 i el 2011), que permeten una anticipació del risc de crèdit. Aquestes alertes es basen tant en informació interna, com ara dies en situació de *non performing assets* excedits en descompte comercial, avals o crèdit internacional, com en informació externa, com ara clients catalogats com a morosos en la resta del sistema financer o informació de *bureaux* de crèdit disponibles.

— Avançat model de gestió del risc de *non performing assets* que permet potenciar l'anticipació i la gestió especialitzada. Es disposa d'un model integral de gestió que permet encaminar el tractament del risc en aquelles situacions més properes a l'impagament (anticipació, refinançament, cobrament, etc.). El sistema integral compta amb eines específiques (simuladors per cercar la millor solució en cada cas), així com amb gestors especialitzats per segments dedicats exclusivament a aquesta gestió.

— *Pricing* ajustat al risc. La política comercial respecte a la gestió de preus és dinàmica i s'adapta a la situació econòmica i financera del mercat (primes de liquiditat, dificultat d'accés al crèdit, volatilitat del tipus d'interès, etc.). Es té en compte el cost de finançament i del risc (pèrdua esperada i cost de capital) amb l'objectiu d'evitar la selecció adversa per no discriminar bé el risc.

*** Vegeu més informació en la nota 4 dels comptes anuals consolidats de 2018.**
**** Vegeu el mapa de capital en el capítol "Informació financera del grup Banc Sabadell".**
***** Vegeu informació de l'entorn macroeconòmic i regulador en el capítol "Entorn econòmic, sectorial i regulador".**

Els models de risc són una peça clau per al procés de determinació dels preus i dels objectius de rendibilitat.

— El model de gestió de riscos està absolutament integrat en la plataforma tecnològica del banc, de manera que les polítiques es traslladen immediatament a la gestió diària. Les polítiques, els procediments, les metodologies i els models que configuren el model de gestió de riscos de Banc Sabadell estan integrats tècnicament en la plataforma operativa del banc. Aquest element ha estat especialment rellevant en les diferents integracions d'entitats que ha dut a terme el grup.
— Ús de l'*stress testing* com a eina de gestió: Banc Sabadell fa anys que treballa amb una potent eina interna per efectuar exercicis de *stress test* i amb la col·laboració d'equips interns amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament.

Marc Estratègic de Riscos (*risk appetite framework*)

El Marc Estratègic de Riscos inclou, entre d'altres, el *risk appetite statement* (RAS), definit com la quantitat i diversitat de riscos que el grup Banc Sabadell busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El RAS està compost de mètriques quantitatives (G3), que permeten un seguiment objectiu del compliment dels objectius i límits fixats, així com d'elements qualitatius que complementen les mètriques i guien la política de gestió i control de riscos del grup.

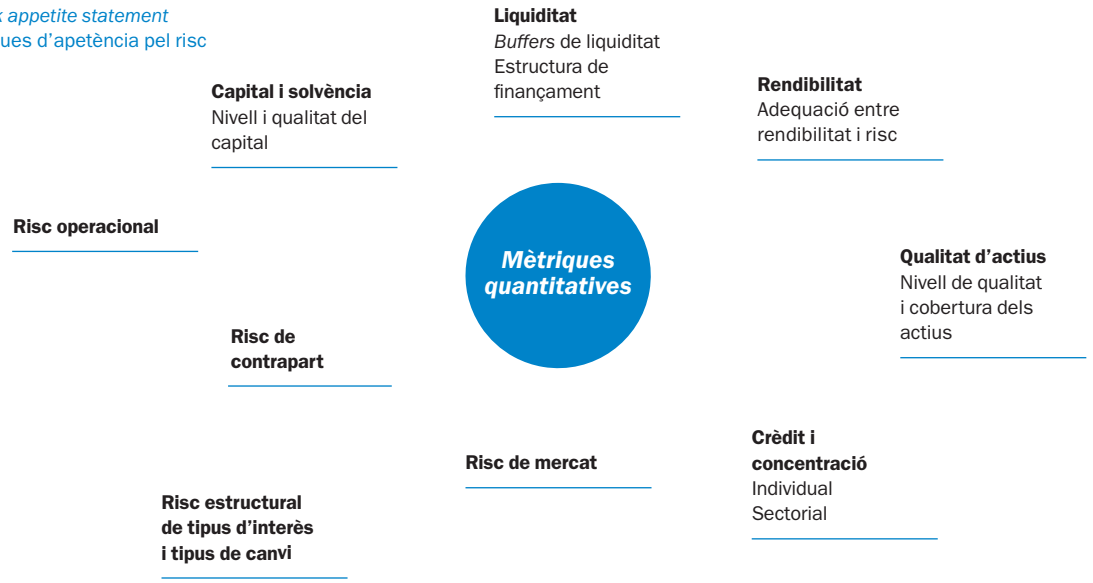
Aspectes qualitatius

De manera complementària a les mètriques quantitatives s'exposen els següents principis qualitatius que han de guiar el control i la gestió de riscos del grup:

— La posició general del grup respecte a la presa de riscos persegueix aconseguir un perfil de risc mitjà-baix, mitjançant una política de riscos prudent i equilibrada que asseguri un creixement rendible i sostingut de la seva activitat i que estigui alineada amb els objectius estratègics del grup, per tal de maximitzar la creació de valor, tot garantint un nivell de solvència adequat.
— El Consell d'Administració està compromès amb els processos de gestió i control del risc: aprovació de polítiques, límits, model de gestió i procediments, metodologia de mesurament, seguiment i control.
— El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tota l'entitat, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos. La funció de riscos transmet aquesta cultura mitjançant la determinació de polítiques i la implantació i posada en marxa de models interns i la seva adequació als processos de gestió del risc.
— Les polítiques i els procediments de gestió de riscos s'orientaran a adaptar el perfil de risc al Marc Estratègic de Riscos, mantenint i seguint l'equilibri entre rendibilitat esperada i risc.
— La gestió i el control de riscos al grup Banc Sabadell es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió. La variable risc s'inclou en les decisions de tots els àmbits, quantificada amb una mesura comuna en termes de capital assignat.
— La gestió del risc es basa en uns sòlids i continus procediments de control d'adequació dels riscos als

Elements quantitatius

G3 *Risk appetite statement*
o mètriques d'apetència pel risc

límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.

— Els nivells de capital i liquiditat han de permetre afrontar els riscos assumits per l'entitat, fins i tot en escenaris econòmics desfavorables.
— No hi ha d'haver nivells de concentració de riscos que puguin comprometre de manera significativa els recursos propis.
— L'assumpció de risc de mercat per negociació té com a objectiu atendre el flux d'operacions induïdes per l'operativa dels clients i aprofitar oportunitats de mercat, mantenint una posició d'acord amb la quota de mercat, l'apetència, les capacitats i el perfil del banc.
— La funció de riscos és independent i té una intensa participació de l'alta direcció, cosa que garanteix una forta cultura de riscos enfocada a la protecció i l'assegurament de l'adequada rendibilitat del capital.
— L'objectiu del grup en matèria de risc fiscal és assegurar el compliment de les obligacions fiscals i garantir alhora un rendiment adequat per als accionistes.
— La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.
— El grup disposa de mitjans humans i tecnològics suficients per al seguiment, el control i la gestió de tots els riscos materialitzables en el desenvolupament de la seva activitat.
— Els sistemes retributius del grup han d'alinear els interessos dels empleats i l'alta direcció amb el compliment del Marc Estratègic de Riscos.

Organització global de la funció de riscos

El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en totes les unitats. Està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos, de manera que garanteix la independència de la funció de riscos, així com una intensa participació de l'alta direcció.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, així com de determinar les línies estratègiques principals en aquest sentit. Per això, és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos (desenvolupat entre el conseller delegat, el director de riscos i el director financer) i assegurar que aquest s'ajusta als objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com al pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat de risc i els programes de compensació.

Hi ha quatre comissions en funcionament en les quals el Consell d'Administració delega les seves funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, que reporten al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que els corresponen i informen de les decisions adoptades (G4).

Així mateix, el grup estableix el seu marc de control prenent com a base el model de les tres línies de defensa, que s'estructura al voltant de la següent assignació de funcions.

Primera línia de defensa

Composta principalment per les unitats de negoci i els centres corporatius, entre els quals destaquen les unitats de la Direcció de Gestió de Riscos, de la Direcció Financera, de la Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals i

Comissions del Consell relacionades amb riscos

Comissió de Riscos	Comissió Executiva	Comissió d'Auditoria i Control	Comissió de Retribucions
Supervisió del perfil de risc i adequació al RAS	Aprovació d'operacions per delegacions Aprovació estratègia *asset allocation*	Supervisió d'eficàcia de control intern, auditoria interna i sistemes de gestió de riscos	Supervisió de la política redistributiva i la seva alineació amb el Marc Estratègic de Riscos

Principals comitès relacionats amb riscos

Comitè Tècnic de Riscos	Comitè d'Actius i Passius	Comitè d'Operacions de Crèdit	Comitè d'Operacions d'Actius i Capital	Comitè de Risc Operacional	*UK Coordination Committee*
Suport Comissió de Riscos Gestió de riscos	Gestió i supervisió del risc estructural del balanç	Aprovació d'operacions de crèdit per delegacions	Aprovació d'operacions d'actius per delegacions	Gestió i supervisió del risc operacional	Garantia d'alineació de polítiques entre TSB i el grup

G4 Comissions del Consell i principals comitès relacionats amb riscos

de la Direcció d'IT Control. La primera línia de defensa és responsable de la gestió dels riscos inherents a la seva activitat, bàsicament en l'admissió, el seguiment, el mesurament i la valoració d'aquests i dels processos corresponents.

És la responsable de la implementació d'accions correctives per posar remei a deficiències en els seus processos i controls. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

— Mantenir els controls interns efectius i executar procediments d'avaluació i control de riscos en el seu dia a dia.
— Identificar, avaluar, controlar i mitigar els seus riscos, complint amb polítiques i procediments interns establerts i assegurant que les activitats són conseqüents amb els seus propòsits i objectius.
— Implantar processos adequats de gestió i supervisió per assegurar el compliment normatiu i focalitzats en errors de control, processos inadequats i esdeveniments inesperats.

Segona línia de defensa

Composta fonamentalment per:

— La Direcció de Control de Riscos, independent de la primera línia de defensa i responsable de la identificació, la valoració, el seguiment i el control de tots els riscos rellevants del grup i de la presentació d'informació sobre aquests.
— La Direcció de Compliment Normatiu, que té com a objectiu minimitzar la possibilitat que es produeixin incompliments normatius i assegurar que els que es puguin produir són identificats, reportats i solucionats amb diligència i que s'implanten les mesures preventives adequades.
— La Direcció de Validació Interna, responsable de revisar que aquests models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.

En termes generals, la segons línia de defensa assegura que la primera línia de defensa estigui ben dissenyada, compleix amb les funcions assignades i l'aconsella per a la seva millora contínua. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

— Proposar el marc de gestió i control de riscos.
— Guiar i assegurar l'aplicació de les polítiques de riscos, definint responsabilitats i objectius per a la seva implementació efectiva.
— Col·laborar en el desenvolupament de processos i controls de gestió de riscos.
— Identificar canvis en l'apetència pel risc subjacent de l'organització.
— Verificar el compliment de la normativa aplicable al grup en el desenvolupament dels seus negocis.
— Proveir d'infraestructura tecnològica per a la gestió, el mesurament i el control dels riscos.
— Analitzar i contrastar incidents existents i futurs mitjançant la revisió de la informació.
— Validar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
— Impulsar i procurar els més alts nivells de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins del grup.
— Garantir tant la continuïtat operativa del negoci ordinari com la seguretat de la informació que el sustenta.

Tercera línia de defensa

Fonamentada en la Direcció d'Auditoria Interna, porta a terme les funcions següents:

— Desenvolupa una activitat de verificació i assessorament independent i objectiu, que es guia per una filosofia d'afegir valor i ajuda el grup a complir els seus objectius.
— Assisteix el grup en el compliment dels seus objectius aportant un enfocament sistemàtic i disciplinat per avaluar la suficiència i eficàcia dels processos de govern i de les activitats de gestió del risc i de control intern en l'organització.

Exercicis de planificació i *stress test*

El grup Banc Sabadell compta amb un procés intern establert per fer exercicis de planificació i *stress test* que involucra equips amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament i que suposa una anàlisi exhaustiva de l'evolució del compte de resultats i el balanç del grup en un determinat escenari.

Els models de projecció de riscos constitueixen un element clau en la gestió del grup, ja que permeten avaluar l'impacte potencial, en la solvència i en el compliment de l'apetència pel risc, d'un conjunt d'escenaris econòmics que recullen els principals factors de risc amb efecte sobre el resultat i la solvència del grup. Principalment, s'identifiquen tres usos de les tècniques de projecció que ha desenvolupat el grup: elaboració del pla director, desenvolupament de *stress test* interns i elaboració de *stress test* reguladors.

Els diferents exercicis de projecció interna, pla director o tests d'estrès no es desenvolupen de manera independent, sinó que guarden una coherència entre si en la definició dels escenaris econòmics que s'han fet servir, i pel que fa a altres exercicis com els tests d'estrès de liquiditat, o en el desenvolupament dels plans de recuperació.

Els escenaris econòmics interns es descriuen en termes dels principals agregats macroeconòmics (PIB, taxa d'atur, etc.) i en termes de variables financeres (preu de l'habitatge, tipus d'interès, tipus de canvi, etc.), i generalment segueixen l'estructura següent:

— Escenari base: escenari econòmic més probable, usat en el desenvolupament del pla director, i com a escenari base en el procés d'autoavaluació de capital (ICAAP) i en el procés d'autoavaluació de la situació de liquiditat (ILAAP).
— Escenari advers sistèmic global: escenari advers que, tot i que possible, presenta una baixa probabilitat de

materialització i assumeix un escenari de recessió global. Aquest escenari es fa servir com l'escenari més advers en l'elaboració de l'ICAAP i es comparteix amb l'ILAAP.

— Escenaris adversos específics: escenaris adversos que reflecteixen situacions rellevants per al perfil de riscos específic del grup com ara l'evolució del Brexit.
— Escenari de recuperació: escenari més advers possible que, partint de l'escenari advers sistèmic global, introdueix un nivell d'estrès addicional suficient per adequar-lo a la finalitat del desenvolupament d'un pla de recuperació.

Pla director

El grup desenvolupa un pla director que aborda l'estratègia i el pla de negoci de l'entitat per a un determinat període (actualment, 2018-2020). A més, es fa un seguiment periòdic del pla i se'n desenvolupa anualment una actualització per considerar l'evolució més recent de les carteres i dels riscos assumits pel grup. Aquesta projecció es desenvolupa sota l'escenari econòmic més probable per a les geografies més rellevants (escenari base), i a més s'integra en el procés ICAAP en l'escenari base. L'escenari econòmic es descriu en termes dels principals factors de risc amb impacte sobre el compte de resultats i balanç del grup.

Els exercicis de projecció del pla director i el seu seguiment es troben integrats en la gestió, ja que dibuixen les línies mestres de l'estratègia a mitjà i llarg termini del grup. El pla es desenvolupa d'acord amb la unitat de negoci sota la qual es gestiona el grup, i els resultats de l'exercici també es valoren en termes de compliment de l'apetència pel risc.

Juntament amb els resultats dels *stress test* interns, el resultat de les projeccions utilitzades en l'elaboració del pla director i el seu seguiment constitueixen un *input* necessari per valorar la idoneïtat dels llindars –objectius o límits de tolerància– definits per quantificar l'apetència pel risc del grup.

Stress test intern

El grup duu a terme periòdicament, en el marc de l'ICAAP, exercicis de *stress test* pluriennals (projecció de tres anys) per tal d'avaluar l'impacte que poden tenir escenaris econòmics adversos sobre la solvència i el compliment del marc d'apetència pel risc del grup. Els escenaris econòmics es dissenyen i se seleccionen per reflectir situacions adverses factibles tot i que poc probables, que, a més, s'adaptin a les especificitats del negoci del grup: composició i localització geogràfica dels riscos.

Els exercicis d'estrès que efectua internament el grup estan integrats en la gestió. En aquests es valora l'impacte d'escenaris econòmics adversos sobre el grau de compliment del marc d'apetència pel risc, així com l'impacte en cada unitat de negoci d'un potencial escenari advers. La comunicació dels resultats de l'exercici als òrgans de direcció perquè els aprovi permet assegurar que l'equip directiu del grup disposa de la informació necessària per valorar la solvència i la situació del grup davant del compliment de la seva apetència pel risc en situacions adverses.

Els resultats d'aquest tipus d'exercicis són un *input* que s'incorpora en la revisió i definició dels diferents llindars –objectius o límits de tolerància– relatius a les mètriques sobre les quals es defineix l'apetència pel risc del grup.

Aquests escenaris es complementen amb la identificació d'esdeveniments específics, en el marc d'elaboració d'exercicis d'estrès inversos (*reverse stress test*), que podrien comportar riscos rellevants per a la solvència del grup.

Stress test regulador

El grup participa en els exercicis d'estrès reguladors que desenvolupa l'Autoritat Bancària Europea, en cooperació amb les autoritats nacionals competents, el Banc Central Europeu i la Junta Europea de Risc Sistèmic. Aquests exercicis s'efectuen amb periodicitat biennal. Cobreixen els principals riscos assumits pel grup, avaluen el nivell de solvència de les entitats en un escenari base i un d'advers per a un horitzó temporal de tres anys i serveixen de base per establir el Pilar 2G. La novetat principal en l'exercici 2018 pel que fa a les anteriors proves d'estrès ha estat la inclusió de la NIIF 9 en la projecció de les pèrdues de crèdit.

El grup desenvolupa l'exercici d'estrès regulador fent servir les metodologies internes existents –tot i que subjectes a les restriccions metodològiques de l'*stress test* regulador–. Això permet analitzar i considerar, en els processos interns, els resultats del test d'estrès regulador com un punt més de valoració de les proves internes de resistència i viceversa. Els resultats del test d'estrès, com en els altres exercicis de projecció, són sotmesos a aprovació pels òrgans de direcció del grup.

Gestió i seguiment dels riscos més rellevants

Risc de crèdit

El risc de crèdit sorgeix davant l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests.

Marc de gestió del risc de crèdit

Admissió i seguiment

L'exposició al risc de crèdit es gestiona rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició

mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.
El Consell d'Administració atorga facultats i autonomia a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en diferents nivells de decisió. La implementació d'un control de les atribucions en els suports d'admissió permet que la delegació establerta per a cada nivell es basi en la pèrdua esperada calculada per a cada una de les operacions presentades.

Amb la finalitat d'optimitzar les possibilitats de negoci amb cada client i garantir un grau de seguretat suficient, la responsabilitat tant en l'admissió del risc com en el seu seguiment és compartida entre el gestor de negoci i l'analista de riscos, cosa que, mitjançant una comunicació eficaç, permet una visió integral (360 graus) i anticipativa de la situació i les necessitats de cada client per part dels seus responsables.

El gestor duu a terme un seguiment operatiu que sorgeix del contacte directe amb el client i la gestió de la seva operativa diària, mentre que l'analista de risc aporta la part més sistemàtica, derivada de la seva especialització.

L'establiment de metodologies avançades de gestió del risc (adaptades al Nou Acord de Capital de Basilea i les millors pràctiques) permet obtenir avantatges en la gestió d'aquests, ja que possibilita una política proactiva a partir de la seva identificació. En aquest sentit, cal ressaltar l'ús d'eines de qualificació com el ràting per a acreditats empreses o l'*scoring* per a particulars, així com indicadors d'alertes avançades per al seguiment dels riscos, les quals s'integren en una eina amb visió global de client i caràcter anticipatiu.

L'anàlisi d'indicadors i alertes avançades i també les revisions del ràting permeten mesurar contínuament la bondat del risc contret d'una manera integrada. L'establiment de procediments eficients de gestió dels riscos vius també permet obtenir avantatges en la gestió de riscos vençuts, ja que possibilita una política proactiva a partir de la identificació precoç dels casos amb tendència a convertir-se en morosos.

El seguiment del risc es fa sobre totes les exposicions amb l'objectiu d'identificar possibles situacions problemàtiques i evitar el deteriorament de la qualitat creditícia. Aquest seguiment, en termes generals, té com a base un sistema d'alertes primerenques tant pel que fa a operació/prestatari com a cartera, i tots dos es nodreixen tant d'informació interna de la societat com d'informació externa per obtenir resultats. El seguiment es duu a terme de manera anticipativa i des d'una visió prospectiva (*forward looking*), és a dir, amb una visió de futur d'acord amb la previsible evolució de les seves circumstàncies per poder determinar accions de potencialitat de negoci (increment d'inversió) i de prevenció del risc (reducció de riscos, millora de garanties, etc.).

El sistema d'alertes primerenques permet mesurar de manera integrada la bondat del risc contret i el seu traspàs a especialistes en la gestió de recobrament, els quals determinen els diferents tipus de procediments que convé aplicar. En aquest sentit, a partir de riscos superiors a cert límit i segons taxes de morositat prevista, s'estableixen grups o categories per al seu tractament diferenciat. S'ocupen d'aquestes alertes el gestor de negoci i l'analista de risc de manera complementària.

Gestió del risc irregular

Durant les fases de debilitat del cicle econòmic, en general els refinançaments o les reestructuracions de deute són les tècniques de gestió del risc que presenten més rellevància. L'objectiu del banc és que, amb deutors o acreditats que presentin o es prevegi que puguin presentar dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals, es faciliti la devolució del deute per reduir al màxim la probabilitat d'impagament. L'entitat en concret té establertes unes polítiques comunes, així com uns procediments d'aprovació, seguiment i control dels possibles processos de refinançament o reestructuració de deute. Els més rellevants són els següents:

— Disposar d'un historial de compliment del prestatari prou extens i una voluntat manifesta de pagament, avaluant la temporalitat de les dificultats financeres per les quals passa el client.
— Condicions de refinançament o reestructuració que se sustentin en un esquema de pagaments realista i d'acord amb la capacitat de pagament actual i previsible de l'acreditat, per tal d'evitar el trasllat de problemes al futur.
— Si es tracta d'aportació de noves garanties, aquestes s'han de considerar com una font secundària i excepcional de recuperació del deute, i evitar el perjudici de les existents. En qualsevol cas, s'han de liquidar els interessos ordinaris meritats fins a la data del refinançament.
— Limitació de períodes dilatats de carència.

El grup porta a terme un seguiment continu del compliment de les condicions establertes i del compliment d'aquestes polítiques.

Models interns de risc

El grup Banc Sabadell també fa servir un sistema de tres línies de defensa per assegurar la qualitat i el control dels models interns i d'un procés de govern dissenyat específicament per a la gestió i el seguiment d'aquests models, així com per al compliment amb la regulació i el supervisor.

El marc de govern dels models interns de risc de crèdit i deteriorament (gestió del risc, capital regulador i provisions) se sustenta en els pilars següents:

— Gestió efectiva dels canvis en els models interns.
— Seguiment recurrent de l'entorn de models interns.
— *Reporting* regular, tant intern com extern.
— Eines de gestió de models interns.

Com a òrgan rellevant dins el marc de govern de models interns de risc de crèdit i deteriorament, cal destacar el Comitè de Models, que se celebra amb una periodicitat mensual i li corresponen funcions d'aprovació interna, segons nivells de materialitat, i seguiment de models interns de risc de crèdit.
El grup Banc Sabadell disposa d'un model avançat de

gestió del risc irregular per gestionar la cartera d'actius deteriorats. L'objectiu en la gestió del risc irregular és trobar la millor solució per al client amb els primers símptomes de deteriorament i reduir l'entrada en mora dels clients en dificultats, de manera que s'asseguri la gestió intensiva i s'evitin temps morts entre les diferents fases.*

Gestió del risc de crèdit immobiliari

El grup, dins la política general de riscos i, en particular, la relativa al sector de la construcció i la promoció immobiliària, té establertes una sèrie de polítiques específiques pel que fa a la mitigació dels riscos.

La mesura principal que es porta a terme és el seguiment continu del risc i la reavaluació de la viabilitat financera de l'acreditat en la nova situació conjuntural. En cas que aquesta sigui satisfactòria, la relació prossegueix en els termes previstos, i s'adopten nous compromisos en cas que aquests permetin una major adaptació a les noves circumstàncies.

La política que cal aplicar depèn, en cada cas, del tipus d'actiu que s'està finançant. Per a les promocions acabades, es duen a terme accions de suport a la comercialització a través dels canals de distribució del grup, fixant un preu competitiu que permeti activar les transaccions i possibilitant l'accés a finançament per als compradors finals, sempre que compleixin els requisits de risc. En les promocions en curs, l'objectiu bàsic és que finalitzin, sempre que les expectatives de mercat a curt o mitjà termini puguin absorbir l'oferta d'habitatges resultant.

En els finançaments de sòl, es tenen en compte igualment les possibilitats de comercialització dels futurs habitatges abans de finançar-ne la construcció.

En cas que de l'anàlisi i el seguiment que es facin no s'entrevegi una viabilitat raonable, es recorre al mecanisme de la dació en pagament i/o a la compra d'actius. Quan no és possible cap d'aquestes solucions, es recorre a la via judicial i posterior adjudicació dels actius.

Tots els actius que a través de la dació en pagament o la compra o per la via judicial s'adjudica el grup per assegurar el cobrament o executar altres millores creditícies són principalment actius materials adjudicats que han estat rebuts pels prestataris i altres deutors del banc per satisfer actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells, i es gestionen de manera activa amb el principal objectiu de la desinversió.

En funció del grau de maduració dels actius immobiliaris, s'han establert les tres línies estratègiques d'actuació que es detallen a continuació:

1 Nou finançament: negoci promoció immobiliària

A finals de 2014 es restableix una unitat comercial per gestionar exclusivament nou finançament a promotors, en identificar la necessitat del mercat i la solvència dels seus nous *players*. Es dota aquesta unitat d'una nova metodologia de seguiment que permet al grup conèixer en detall tots els projectes que s'estudien des de la unitat (des de la superfície i el nombre d'unitats fins al volum de vendes o pressupost de construcció, passant pel grau de precomercialització).

En paral·lel, es posa en marxa una nova Direcció d'Anàlisi Immobiliària, que té la funció d'analitzar tots els projectes immobiliaris que es plantegi finançar des d'un punt de vista purament de negoci immobiliari, de manera que examina tant la localització com la idoneïtat del producte, així com l'oferta i la demanda actuals potencials, contrastant en cada un dels casos les xifres del pla de negoci presentat pel client (en què costos, vendes i terminis són aspectes rellevants). El nou model d'anàlisi va acompanyat d'un model de seguiment de les promocions formalitzades. A través d'informes estandarditzats es monitora l'evolució de cada una de les promocions per controlar les disposicions i el compliment del pla de negoci (vendes, costos i terminis).

El nou model de gestió ha permès la definició d'alertes per fer un seguiment tant des de la Direcció d'Anàlisi i Seguiment com des de la Direcció de Riscos, amb qui es va treballar en la definició. A més de les alertes per a promocions formalitzades, el nou finançament té com a referència el marc promotor, que defineix l'*allocation* òptim del nou negoci en funció de la qualitat del client i de la promoció.

2 Gestió del crèdit immobiliari problemàtic

El risc problemàtic es gestiona segons la política definida. En general, la gestió es porta a terme tenint en compte el client, les garanties i la situació del préstec (que va des del moment que salti una possible alerta en la seva situació normal fins que es materialitzi una dació en pagament o una compra en una gestió amistosa o se celebri una subhasta després d'un procés d'execució i hi hagi una interlocutòria d'adjudicació).

Després d'analitzar les tres dimensions esmentades anteriorment, es gestiona la solució òptima per estabilitzar o liquidar la posició (per via amistosa o judicial), que pot variar segons l'evolució de cada client/expedient. Per dur a terme la gestió, en cas que l'estabilització del crèdit o la seva liquidació per part del client no siguin viables, es disposa de models de suport en funció de la tipologia del préstec o bé finançat. En el cas de promocions immobiliàries acabades o immobles no residencials acabats, s'ofereix la possibilitat de comercialitzar a través de Solvia a uns preus que puguin traccionar el mercat. En el cas de solars, es pot oferir la possibilitat d'incrementar el deute per promocionar habitatges si els equips interns del banc identifiquen una demanda d'habitatges contrastada a la plaça, i són els responsables del control de la inversió i la comercialització. A la resta

* Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex VI dels comptes anuals consolidats, "Altres informacions de riscos: operacions de refinançament i reestructuració".

d'immobles finançats s'estudia la possibilitat d'establir acords de venda a tercers, es proposen solucions amistoses (compra o dació, que, en el cas d'habitatges de particulars, poden anar acompanyades de condicions favorables per a la relocalització o lloguer social en funció de la necessitat del client) o es procedeix finalment per la via judicial.

3 Gestió d'immobles adjudicats

Un cop convertit el préstec en immoble, s'estableix una estratègia de gestió en funció de la tipologia i la localització per identificar el potencial de cada actiu segons la seva demanda potencial. El mecanisme principal de sortida és la venda, per a la qual el banc, a través de Solvia, ha desenvolupat diferents canals d'acord amb la tipologia de l'immoble i del client. L'èxit d'aquests canals es reflecteix en els elevats volums d'habitatges comercialitzats any rere any, en el gran creixement que s'ha experimentat del volum de venda d'immobles no residencials, solars finalistes i sòls en gestió quan s'ha despertat l'interès del mercat per aquestes tipologies, i en la confiança de tercers per comercialitzar els seus immobles a través de Solvia.

En determinats solars i terres en gestió amb un alt potencial de demanda localitzats en mercats amb elevats nivells de creixement de preu previst, es decideix emprendre la inversió per optimitzar el resultat tenint en compte els marges previstos aplicant hipòtesis de desenvolupament conservadores.

El grup, atesa la rellevància que va tenir en el passat assolir una elevada concentració en aquest risc, disposa d'una mètrica del RAS de primer nivell que estableix un nivell màxim de concentració en termes de mètrica de concentració en promoció en funció del Tier 1 d'Espanya. Aquesta mètrica es monitora mensualment i es reporta al Comitè Tècnic de Riscos, a la Comissió de Riscos i al Consell d'Administració.

Finalment, cal destacar que des de la Direcció de Control de Riscos, en col·laboració amb les direccions de Negoci i de Gestió de Riscos, es fa un seguiment periòdic de l'adequació dels nous finançaments al marc promotor, en què es revisa el compliment de les polítiques i de l'*asset allocation*. Aquest seguiment és elevat al Comitè Tècnic de Riscos per a la seva informació.*

Models de gestió del risc de crèdit

Ràting

Els riscos de crèdit contrets amb empreses, promotors, projectes de finançament especialitzat, entitats financeres i països es qualifiquen mitjançant un sistema de ràting basat en factors predictius i l'estimació interna de la seva probabilitat d'impagament.

El model de ràting es revisa anualment a partir de l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de ràting intern se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències externes mitjançant una escala mestra (G5).

Scoring

En termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants. En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en els dos tipus següents:

Scoring de comportament: el sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en concessió d'operacions, assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), campanyes comercials, seguiment i segmentació en els processos de reclamacions i/o recobraments.

Scoring reactiu: s'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, nivell dels actius en garantia.

En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques (G6).

Eines d'alertes

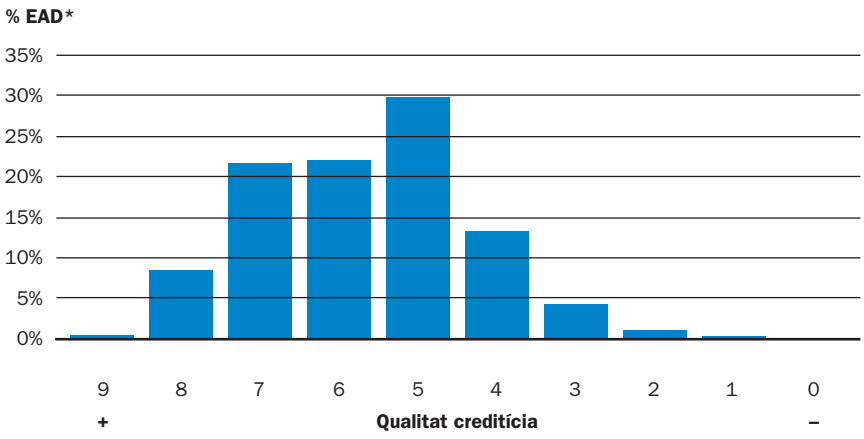
Tant per al segment d'empreses com per al de particulars, en termes generals el grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'alertes individuals o bé models avançats d'alertes primerenques, que, basades en factors de comportament de les fonts d'informació disponibles (ràting o *scoring*, fitxa client, balanços, CIRBE, informació sectorial, operativa, etc.), modelitzen el mesurament del risc que implica el client a curt termini (anticipació a l'entrada en mora), de manera que s'obté una alta predictibilitat en la detecció de morosos potencials. La puntuació, que s'obté automàticament, s'integra en l'entorn de seguiment com un dels *inputs* bàsics en el seguiment del risc de particulars i empreses.

Aquest sistema d'alertes permet:

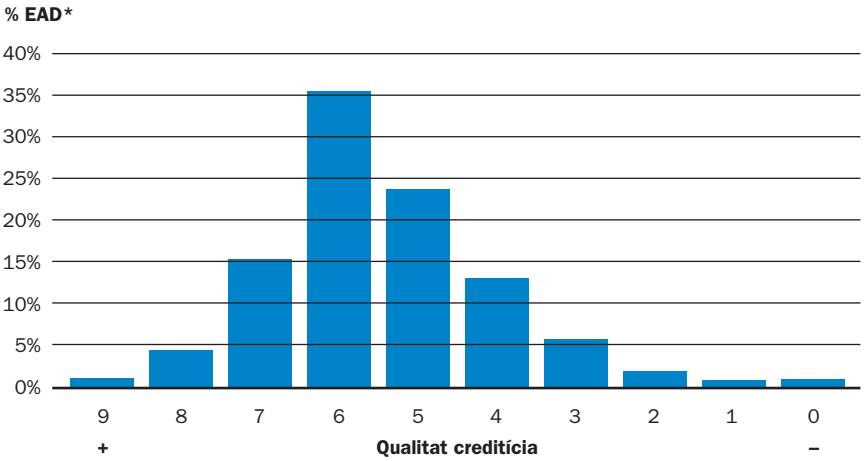
— Millora de l'eficiència, perquè focalitza el seguiment en els clients amb una puntuació pitjor (punts de tall diferenciats per grups).
— Anticipació en la gestió per qualsevol empitjorament del client (canvi de puntuació, noves alertes greus, etc.).

*** Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex VI dels comptes anuals consolidats "Risc de crèdit: Concentració de riscos, exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària".**

— Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i que han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.

G5 Distribució per ràting de la cartera d'empreses
* EAD (*exposure at default*) exposició en el moment de l'incompliment

G6 Distribució per *scoring* de la cartera de particulars
* EAD (*exposure at default*) exposició en el moment de l'incompliment

El crèdit viu va créixer un +3,5% (calculat sobre bases homogènies), derivat d'una forta activitat en pimes i en grans empreses.

Reducció dels actius problemàtics en 7,8 milers de milions d'euros l'any 2018.

En milions d'euros

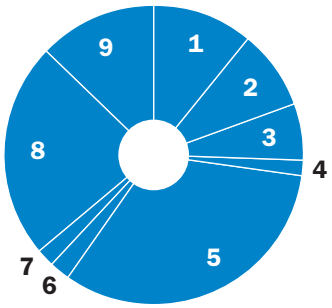
T1 Exposició al risc de crèdit

	2017	2018
Exposició màxima al risc de crèdit		
Actius financers mantinguts per negociar	**131,76**	**324,69**
Instruments de patrimoni	7,43	7,25
Valors representatius de deute	124,33	317,44
Préstecs i bestretes	—	—
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	**39,53**	**141,31**
Instruments de patrimoni	39,53	—
Valors representatius de deute	—	141,31
Préstecs i bestretes	—	—
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	**13.187,17**	**13.247,06**
Instruments de patrimoni	413,30	270,34
Valors representatius de deute	12.773,87	12.976,72
Actius financers a cost amortitzat	**164.457,77**	**167.850,73**
Valors representatius de deute	11.748,66	13.132,06
Préstecs i bestretes	152.709,11	154.718,67
Derivats	**1.814,76**	**2.022,25**
Total risc per actius financers	**179.630,99**	**183.586,04**
Garanties concedides	1.983,14	2.040,79
Compromisos contingents concedits	20.906,05	22.645,95
Garanties	9.916,99	8.233,23
Total exposicions fora del balanç	**32.806,19**	**32.919,96**
Total exposició màxima al risc de crèdit	**212.437,18**	**216.506,00**

A la taula 1 es presenten els actius financers exposats al risc de crèdit per carteres i instruments al final de cada exercici, mitjançant el seu import comptable, com a expressió del màxim nivell d'exposició al risc de crèdit en què s'ha incorregut, ja que reflecteix el màxim nivell de deute de l'acreditat en la data a la qual es refereixen.

El grup també manté garanties i compromisos de préstecs concedits amb acreditats, materialitzats mitjançant la constitució de garanties prestades o compromisos inherents en els contractes de crèdit fins a un nivell o límit de disponibilitat que assegura el finançament al client quan ho requereixi. Aquestes facilitats també suposen l'assumpció de risc de crèdit i estan subjectes als mateixos sistemes de gestió i seguiment descrits anteriorment.*

El gràfic G7 mostra la distribució del risc de crèdit entre els diferents segments i carteres del grup.

G7
Perfil global de risc per carteres (distribució per exposició al risc de crèdit) %EAD (*exposure at default*)

1	Grans empreses	11,1
2	Empreses mitjanes	8,4
3	Petites empreses	6,3
4	Comerços i autònoms	1,5
5	Hipoteques	32,5
6	Consum	2,4
7	Bancs	1,9
8	Sobirans	23,3
9	Altres	12,6

Mitigació del risc de crèdit

L'exposició al risc de crèdit es gestiona rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

Normalment, aquestes corresponen a garanties de tipus real, majoritàriament hipotecàries d'immobles destinats a habitatge, acabats o en construcció. El grup també accepta, encara que en menor grau, un altre tipus de garanties reals, com ara hipotecàries sobre immobles locals, naus industrials, etc., així com actius financers. Una altra tècnica de mitigació del risc de crèdit habitualment usada per l'entitat és l'acceptació d'avals, en aquest cas condicionada al fet que l'avalador presenti una solvència contrastada.

Totes aquestes tècniques de mitigació s'estableixen assegurant-ne la certesa jurídica, és a dir, amb contractes legals que vinculen totes les parts i permeten la seva exigibilitat legal en totes les jurisdiccions pertinents per assegurar en tot moment la possibilitat de liquidació de la garantia. Tot el procés està subjecte a un control intern d'adequació legal dels contractes, i es poden utilitzar opinions legals d'especialistes internacionals quan els contractes s'estableixen mitjançant legislació estrangera.

Les garanties reals es formalitzen davant de notari a través d'un document públic, a l'efecte de poder adquirir eficàcia davant de tercers. En el cas d'hipoteques d'immobles, aquests documents públics s'inscriuen, a més a més, en els registres corresponents per adquirir eficàcia constitutiva i davant de tercers. En el cas de pignoracions, els béns donats com a penyora habitualment es dipositen en l'entitat. No es permet la cancel·lació unilateral per part del deutor, i es

*** Per a més informació vegeu la nota 26 i l'Annex VI dels comptes anuals consolidats de 2018, en què es presenten dades quantitatives en relació amb les garanties i els compromisos de préstecs concedits i l'exposició al risc de crèdit per àrea geogràfica, respectivament.**

manté la garantia efectiva fins al reemborsament total del deute.

Les garanties personals o fiances s'estableixen a favor de l'entitat i, llevat de supòsits excepcionals, es formalitzen també davant de notari a través d'un document públic, per tal de dotar el contracte de la màxima seguretat jurídica de formalització i poder reclamar jurídicament mitjançant un procediment executiu en cas d'impagament. Constitueixen un dret de crèdit davant del garant amb caràcter irrevocable i a primera demanda.

A més de la mitigació del risc provinent de les garanties formalitzades entre els deutors i l'entitat, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM el grup disposa per a una cartera d'actius determinada d'una garantia addicional proporcionada per l'EPA, amb efectes retroactius al 31 de juliol de 2011 i per un període de deu anys (vegeu-ne més detalls en la nota 2 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018).

El banc no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre-les o pignorar-les, amb independència que s'hagi produït un impagament per part del propietari de les garanties esmentades, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria, que majoritàriament són adquisició temporal d'actius amb venciments a no més de sis mesos, per la qual cosa el seu valor raonable no difereix substancialment del seu valor.

La principal concentració de risc en relació amb tots aquests tipus de garanties reals o millores creditícies correspon a l'ús de la garantia hipotecària com a tècnica de mitigació del risc de crèdit en exposicions de préstecs amb destinació de finançament o construcció d'habitatges o altres tipus d'immobles. En termes relatius, l'exposició garantida amb hipoteques suposa un 61,1% del total de la inversió bruta.

La ràtio de morositat segueix descendint i se situa en el 4,2%.

La ràtio de cobertura dels actius problemàtics va arribar al 52,1% l'any 2018.

Qualitat creditícia dels actius financers

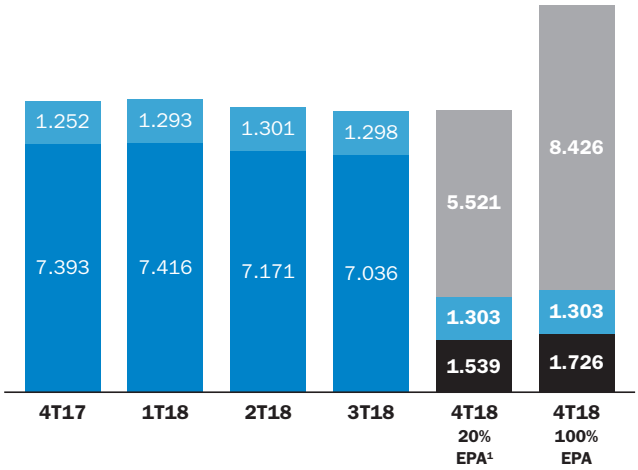
Tal com s'ha exposat anteriorment, en termes generals, el grup qualifica mitjançant models interns la majoria dels acreditats (o operacions) amb els quals incorre en risc de crèdit. Aquests models s'han dissenyat tenint en compte les millors pràctiques que planteja el Nou Acord de Capital de Basilea (NACB). No obstant això, no totes les carteres en què s'incorre en risc de crèdit disposen de models interns, a causa, entre altres motius, del fet que, per al seu disseny raonable, cal un mínim d'experiència en casos d'impagament.

El percentatge d'exposició calculat mitjançant models interns, pel que fa a solvència, per l'entitat és del 79%. Aquest percentatge s'ha calculat seguint les especificacions de la guia TRIM (article 31.a).

El desglossament del total de les exposicions qualificades segons els diferents nivells interns s'exposa en els gràfics G8 i G9.

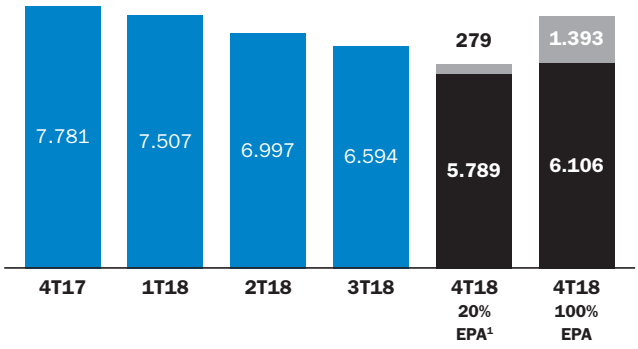
En el transcurs de l'any 2018 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius classificats en l'*stage* 3, que s'han reduït en 1.372 milions d'euros, cosa que ha comportat que la ràtio de morositat se situés en el 4,2% al tancament de l'exercici.

Mitjançant la gestió activa realitzada pel banc, s'ha aconseguit una reducció destacable dels actius problemàtics durant l'exercici 2018 (G10, G11 i G12).

G10 Evolució d'actius adjudicats, ex-TSB
(en milions d'euros)

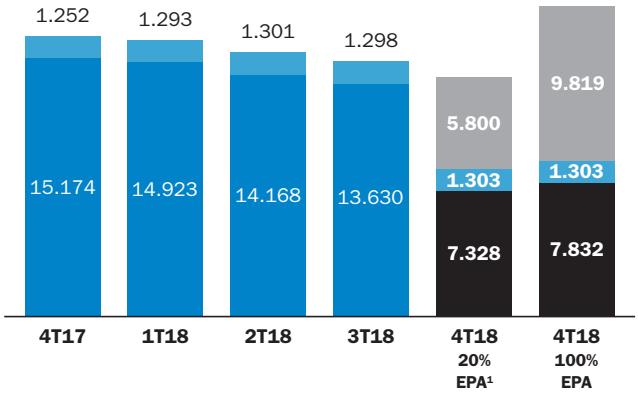
- Solvia Desenvolupaments Immobiliaris
- Proforma de les vendes institucionals d'actius problemàtics anunciades en el 2T18 i reclassificades com a actius no corrents mantinguts per a la venda

G11 Evolució de saldos dubtosos, ex-TSB
(en milions d'euros)

- Proforma de les vendes institucionals d'actius problemàtics anunciades en el 2T18 i reclassificades com a actius no corrents mantinguts per a la venda

C.7,8MM€
Reducció del total d'actius problemàtics

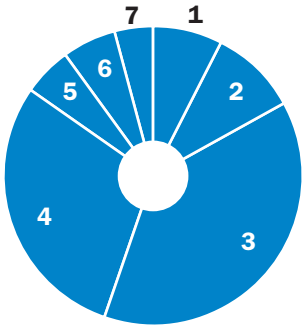

G12 Total actius problemàtics, ex-TSB
(en milions d'euros)

- Solvia Desenvolupaments Immobiliaris
- Proforma de les vendes institucionals d'actius problemàtics anunciades en el 2T18 i reclassificades com a actius no corrents mantinguts per a la venda

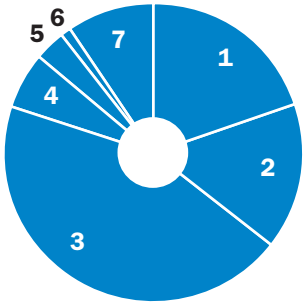
Nota: Inclou riscos contingents.

1 Els saldos dubtosos, els actius adjudicats i els actius problemàtics de Sabadell ex-TSB inclouen el 20% de l'exposició problemàtica inclosa en l'EPA. Aquest risc és assumit per Banc Sabadell d'acord amb el protocol de l'EPA.

G8
Distribució de l'exposició per nivell de qualificació (en milions d'euros)

1	AAA/AA	13.659
2	A	17.465
3	BBB	69.265
4	BB	53.020
5	B	9.623
6	Resta	10.772
7	Sense ràting/*scoring* assignat	7.218

G9
Distribució de les exposicions fora del balanç per nivell de qualificació
(en milions d'euros)

1	AAA/AA	6.572
2	A	5.156
3	BBB	14.652
4	BB	2.001
5	B	1.137
6	Resta	307
7	Sense ràting/*scoring* assignat	3.106

Risc de concentració

S'entén per risc de concentració per risc de crèdit el nivell d'exposició davant d'un conjunt de grups econòmics que, per la seva rellevància, puguin generar pèrdues creditícies significatives davant d'una situació econòmica adversa. Aquesta concentració es pot donar pel que fa a un sol client o grup econòmic, així com en l'àmbit sectorial o geogràfic.

El risc de concentració pot venir donat per dos subtipus de risc:

— Risc de concentració individual: es refereix a la possibilitat d'incórrer en pèrdues creditícies significatives com a conseqüència de mantenir grans exposicions en clients específics.
— Risc de concentració sectorial: imperfecta diversificació dels components sistemàtics del risc de la cartera, que poden ser factors sectorials, geogràfics, etc.

Per tal de dur a terme una gestió eficient del risc de concentració, Banc Sabadell disposa d'una sèrie d'eines i polítiques específiques:

— Mètriques quantitatives del *risk appetite statement* i el seu seguiment posterior com a mètriques de primer nivell.
— Límits individuals a riscos o clients considerats com a rellevants fixats per la Comissió Executiva.
— Delegacions que obliguen al fet que les operacions dels clients més rellevants siguin aprovades pel Comitè d'Operacions de Crèdit o fins i tot per la Comissió Executiva.

Així mateix, per tal de dur a terme el control del risc de concentració, el grup Banc Sabadell té desplegats els següents paràmetres crítics per controlar-lo.

Coherència amb el Marc Estratègic de Riscos

El grup garanteix la coherència entre el nivell de les exposicions de risc de concentració i la tolerància a aquest risc definida en el RAS. En aquest sentit, hi ha límits globals de risc de concentració i controls interns adequats a fi d'assegurar que les exposicions de risc de concentració no superen els nivells d'apetència pel risc que ha establert el grup.

Establiment de límits i mètriques per al control del risc de concentració

A causa de la naturalesa de l'activitat del grup i el seu model de negoci, el risc de concentració està principalment lligat al risc de crèdit, i s'han implementat una sèrie de mètriques, així com límits associats a aquestes.

La fixació de límits d'exposició del risc creditici té en consideració l'experiència de pèrdua històrica de la institució i el fet d'estar d'acord amb el nivell patrimonial de suport del grup i amb el nivell de rendibilitat esperat en diferents escenaris.

Tant les mètriques per mesurar els nivells com els límits d'apetència i llindars de tolerància per als riscos identificats es detallen en les mètriques del RAS.

Monitoratge i *reporting* periòdic sobre el control de riscos

El grup Banc Sabadell assegura el seguiment periòdic del risc de concentració a fi de facilitar una ràpida identificació i resolució de les deficiències en els mecanismes implementats per a la gestió d'aquest risc reportant de manera recurrent aquesta informació segons el *governance* de risc establert fins a arribar al Consell d'Administració.

Plans d'acció i mesures de mitigació

En el tractament de les excepcions als límits establerts internament, s'han d'incloure els criteris per atorgar aquest tractament excepcional.

En cas necessari, el grup ha d'adoptar les mesures oportunes per adequar el risc de concentració als nivells aprovats en el RAS pel Consell d'Administració.

Exposició en clients o grans riscos

El 31 de desembre de 2018, no hi havia acreditats amb un risc concedit que individualment superés el 10% dels recursos propis del grup.

Risc de país: exposició geogràfica del risc de crèdit

El risc de país és aquell que concorre en els deutes d'un país globalment considerats com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta amb la incapacitat eventual d'un deutor per afrontar les seves obligacions de pagament en divises davant de creditors externs, entre altres motius, perquè el país no permet l'accés a la divisa o perquè no es pot transferir, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc de país no tan sols afecta els deutes contrets amb un estat o entitats garantides per aquest, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest estat i que, per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió, experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

Per a cada país s'estableix un límit de risc, que s'aplica a tot el grup Banc Sabadell. Aquests límits els aprova la Comissió Executiva i els òrgans de decisió corresponents segons les delegacions, i són objecte de seguiment continu amb l'objectiu de detectar amb anticipació qualsevol deteriorament en les perspectives econòmiques, polítiques o socials de cada país.

El marc d'admissió del risc de país i entitats financeres té com a principal component l'estructura de límits per a diferents mètriques, a partir de la qual es porta a terme el seguiment dels diferents riscos i a través de la qual l'alta direcció i els òrgans delegats estableixen l'apetència pel risc del grup.

L'estructura de límits s'articula a partir de dos nivells:

mètriques de primer nivell en el RAS i límits de segon nivell o de gestió.

Així mateix, per gestionar el risc de país es fan servir diferents indicadors i eines: ràtings, *credit default swaps*, indicadors macroeconòmics, etc.

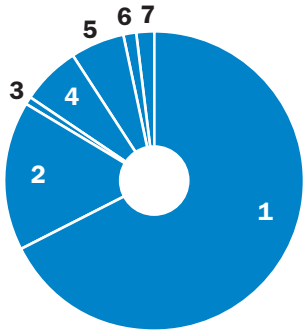
La distribució de la concentració de riscos per activitat i a escala mundial el 2018 s'exposa en la taula 2.

El desglossament, per tipus d'instruments financers de l'exposició al risc sobirà amb el criteri requerit per l'Autoritat Bancària Europea (a partir d'ara, EBA) el 31 de desembre de 2018 s'exposa en els gràfics G13, G14 i G15.

En milions d'euros

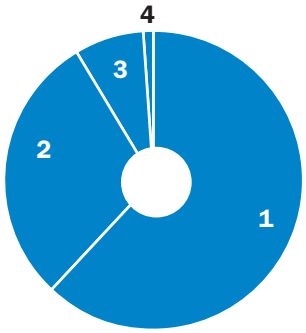
T2 Distribució de la concentració de riscos per activitat

	2018				
	Total	**Espanya**	**Resta de la Unió Europea**	**Amèrica**	**Resta del món**
Bancs centrals i entitats de crèdit	**32.994,69**	**16.025,19**	**15.610,80**	**1.040,38**	**318,32**
Administracions públiques	**35.006,76**	**23.278,57**	**10.544,89**	**1.084,24**	**99,06**
Administració central	8.425,79	8.368,77	0,01	0,01	57,01
Resta	26.580,97	14.909,80	10.544,89	1.084,23	42,05
Altres societats financeres i empresaris individuals	**4.224,63**	**2.315,02**	**1.326,27**	**546,35**	**36,99**
Societats no financeres i empresaris individuals	**60.687,19**	**48.152,72**	**4.327,53**	**7.530,60**	**676,34**
Construcció i promoció immobiliària	3.519,28	3.203,25	32,23	199,75	84,06
Construcció d'obra civil	985,36	939,40	35,51	8,22	2,24
Resta de finalitats	56.182,54	44.010,08	4.259,79	7.322,64	590,04
Grans empreses	25.240,55	14.585,54	3.425,98	6.863,02	366,02
Pimes i empresaris individuals	30.942,00	29.424,54	833,82	459,62	224,02
Resta de llars	**72.533,04**	**35.540,68**	**35.569,47**	**509,52**	**913,38**
Habitatges	62.803,73	28.247,03	33.202,05	491,90	862,75
Consum	7.459,33	5.487,62	1.932,43	8,94	30,34
Altres finalitats	2.269,99	1.806,03	434,99	8,68	20,29
Total	**205.446,32**	**125.312,18**	**67.378,97**	**10.711,08**	**2.044,08**

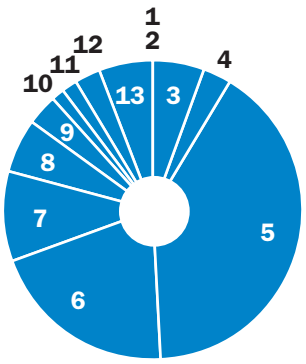
G13 Desglossament de l'exposició al risc sobirà (en %)

1	Espanya	67,6
2	Itàlia	16,1
3	Estats Units	1,0
4	Regne Unit	6,4
5	Portugal	5,6
6	Mèxic	1,6
7	Resta del món	1,7

G14 Distribució del risc de contrapart (en %) (per zona geogràfica)

1	Zona euro	62,1
2	Resta d'Europa	29,4
3	EUA i Canadà	7,5
4	Resta del món	1,0

G15 Distribució del risc de contrapart per ràting (en %)

1	AAA / Aaa	0,0
2	AA+ / Aa1	0,0
3	AA / Aa2	5,7
4	AA- / Aa3	3,1
5	A+ / A1	40,5
6	A / A2	20,3
7	A- / A3	9,8
8	BBB+ / Baa1	5,7
9	BBB / Baa2	3,3
10	BBB- / Baa3	1,4
11	BB+ / Ba1	1,7
12	BB / Ba2	2,8
13	Resta	5,7

Risc de contrapart

En aquest epígraf s'inclou el risc de crèdit per activitats en mercats financers que es desenvolupa a través de l'operativa específica amb risc de contrapart. El risc de contrapart sorgeix davant l'eventualitat que la contrapart, en una transacció amb derivats o una operació amb compromís de recompra, amb liquidació diferida o de finançament de garanties, pugui incórrer en un incompliment abans de la liquidació definitiva dels fluxos de caixa d'aquesta transacció o operació.

L'exposició al risc de contrapart es concentra principalment en clients, entitats financeres i cambres de compensació.

El risc es concentra en contraparts amb una elevada qualitat creditícia, tenint un 79% del risc amb contraparts amb ràting en rang A.

El 2016, amb la normativa European Market Infrastructure Regulation (EMIR) (*Regulation* 648/2012) va entrar en aplicació per al grup l'obligació de liquidar i compensar per cambres de compensació (CP) certs derivats *over-the-counter* i, per tant, els derivats contractats pel grup susceptibles d'això s'estan canalitzant a través d'aquests agents. Al seu torn, des del grup s'ha fomentat l'estandardització dels derivats OTC de cara a fomentar la utilització de les cambres de compensació. L'exposició al risc amb les CP depèn en gran part de l'import de les garanties dipositades.

Pel que fa a l'operativa en derivats en mercats organitzats (MO), es considera sota criteris de gestió que no hi ha exposició, atès que el risc no existeix perquè els MO actuen com a contrapart en les operacions i es disposa de mecanismes de liquidació i de garanties diaris per assegurar la transparència i continuïtat de l'activitat. En els MO l'exposició és equivalent a les garanties dipositades.

La filosofia de la gestió del risc de contrapart és congruent amb l'estratègia del negoci, i busca en tot moment la creació de valor dins d'un equilibri entre rendibilitat i riscos. En aquest sentit, s'han establert uns criteris de control i seguiment del risc de contrapart derivat de l'activitat en els mercats financers que garanteixen al banc desenvolupar la seva activitat de negoci respectant els llindars de riscos aprovats per l'alta direcció.

La metodologia de quantificació de l'exposició per risc de contrapart té en compte l'exposició actual i l'exposició futura. L'exposició actual representa el cost de substituir una operació a valor de mercat en cas que una contrapart caigui en *default* en el moment present. Per al seu càlcul és necessari comptar amb el valor actual de l'operació o *mark-to-market* (MtM). L'exposició futura representa el risc potencial que pot assolir una operació en un determinat termini de temps, ateses les característiques de l'operació i les variables del mercat de les quals depèn. En el cas d'operacions sota acord de col·lateral, l'exposició futura representa la possible fluctuació de l'MTM entre el moment del *default* i la substitució d'aquestes operacions en el mercat. Si no està sota acord de col·lateral, representa la possible fluctuació de l'MTM al llarg de la vida de l'operació.

Amb caràcter diari, al tancament del mercat, es recalculen totes les exposicions d'acord amb els fluxos d'entrada i sortida d'operacions, amb les variacions de les variables del mercat i amb els mecanismes de mitigació del risc establerts en el grup. D'aquesta manera les exposicions queden sotmeses a un seguiment diari i a un control sota els límits aprovats per l'alta direcció. Aquesta informació queda integrada en els informes de riscos per tal de reportar-la als departaments i les àrees responsables de la gestió i el seguiment d'aquests.

En relació amb el risc de contrapart, el grup adopta diferents mesures de mitigació. Les mesures principals són:

— Acords de *netting* en derivats (ISDA i CMOF).
— Acords de col·lateral en derivats (CSA i Annex III - CMOF), en *repos* (GMRA, CME) i préstecs de títols (GMSLA).

Els acords de *netting* permeten l'agregació dels MtM positius i negatius de les operacions amb una mateixa contrapart, de manera que en cas de *default* s'estableix una única obligació de pagament o cobrament en relació amb totes les operacions tancades amb aquesta contrapart.

Per defecte, el grup disposa d'acords de *netting* amb totes les contraparts que vulguin operar en derivats.

Els acords de col·lateral, a més d'incorporar l'efecte *netting*, incorporen l'intercanvi periòdic de garanties que mitiguen l'exposició actual amb una contrapart en relació amb les operacions subjectes a aquest contracte.

El grup estableix la necessitat de disposar d'acords de col·lateral per poder operar en derivats o *repos* amb entitats financeres. A més, per a l'operativa de derivats amb aquestes entitats, el grup té l'obligació d'intercanviar col·lateral amb contraparts financeres per mitigar l'exposició actual d'acord amb el Reglament delegat (UE) 2251/2016. El contracte de col·lateral estàndard del grup, que està d'acord amb aquest reglament, és bilateral (és a dir, les dues parts estan obligades a dipositar col·lateral), amb intercanvi diari de garanties en forma d'efectiu i en divisa euro.

Actius compromesos en activitats de finançament

Al tancament de 2018 hi ha certs actius financers compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia respecte a certs passius. Aquests actius corresponen principalment a préstecs vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries, cèdules territorials, *covered bonds* o bons de titulització a llarg termini (vegeu la nota 20, Annex III, per a les operacions vinculades al mercat hipotecari espanyol, i l'Annex IV per veure el desglossament de les emissions dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018). La resta d'actius compromesos són valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, els col·laterals pignorats (préstecs o instruments de deute) per accedir a determinades operacions de finançament amb bancs

centrals i tota mena de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

D'altra banda, el grup ha utilitzat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es poden donar de baixa del balanç.

S'han mantingut en els estats financers consolidats els actius i passius corresponents als fons de titulització d'actius originats després de l'1 de gener de 2004, per als quals no s'han transferit a tercers els riscos i beneficis implícits en l'operació. Per als actius detallats no es transfereix el risc, en haver concedit algun tipus de finançament subordinat o millora creditícia als fons de titulització. El 31 de desembre de 2018, no hi havia cap suport financer significatiu del grup a titulitzacions no consolidades.

Dins de la rúbrica d'altres actius financers transferits donats íntegrament de baixa del balanç, es van incloure principalment els actius transferits a la Sareb per part de Banco Gallego, ja que continuen sent administrats per l'entitat. L'import d'aquests actius puja a 621.627 milers d'euros.

Vegeu més informació sobre el programa de finançament en el mercat de capitals en l'apartat "Risc de liquiditat".

Risc de liquiditat

El risc de liquiditat suposa la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, encara que sigui de manera temporal, perquè no es disposa d'actius líquids o no es pot accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'entitat.

En aquest àmbit, el grup té com a objectiu mantenir uns actius líquids i una estructura de finançament que, d'acord amb els seus objectius estratègics i sobre la base del seu *risk appetite statement*, li permeti atendre amb normalitat els seus compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès provocada tant per factors sistèmics com idiosincràtics.

L'estructura de governança de la gestió i el control de liquiditat de Banc Sabadell té com a eixos fonamentals la implicació directa dels òrgans de govern, òrgans de direcció i l'alta direcció, seguint el model de les tres línies de defensa, amb una estricta segregació de funcions i l'estructuració de responsabilitats.

Gestió de la liquiditat

La gestió de la liquiditat a Banc Sabadell té com a objectiu garantir el finançament de l'activitat comercial a un cost i un termini adequats, tot minimitzant el risc de liquiditat.

La política de finançament de l'entitat està enfocada a mantenir una estructura de finançament equilibrada, basada principalment en dipòsits a la clientela i complementada amb l'accés a mercats majoristes, que permeti mantenir una posició de liquiditat del grup folgada en tot moment.

El grup, en relació amb la gestió de la liquiditat, segueix una estructura basada en unitats de gestió de la liquiditat (UGL). Cada UGL és responsable de la gestió de la seva liquiditat i de fixar les seves pròpies mètriques de control del risc de liquiditat, en coordinació amb les funcions corporatives del grup. Actualment, les UGL són Banc Sabadell (inclou les sucursals a l'exterior –OFEX– i les entitats Banco de Sabadell, S.A., I.B.M. i Sabcapital, S.A. de C.V., SOFOM, E.R., corresponents al negoci a Mèxic), BancSabadell d'Andorra (BSA) i TSB.

Per complir amb els objectius, l'estratègia actual de gestió del risc de liquiditat del grup es basa en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci detallista de les UGL i els objectius estratègics definits:

— Implicació del Consell d'Administració i de l'alta direcció en la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.
— Clara segregació de funcions entre les diferents àrees dins de l'organització, amb una delimitació clara entre les tres línies de defensa, que proporciona independència en la valoració de posicions i en el control i l'anàlisi de riscos.
— Sistema de gestió de liquiditat descentralitzat per a les unitats més rellevants, però amb un sistema centralitzat de supervisió i gestió del risc.
— Processos sòlids d'identificació, mesurament, gestió, control i informació sobre els diferents riscos de liquiditat i finançament a què es troba sotmès el grup.
— Existència d'un sistema de preus de transferència per traslladar el cost de finançament.
— Estructura de finançament equilibrada, basada fonamentalment en dipòsits de la clientela.
— Base àmplia d'actius líquids no compromesos i immediatament disponibles per generar liquiditat que componen la primera línia de defensa del grup.
— Diversificació de les fonts de finançament, amb recurs controlat al finançament majorista a curt termini i sense dependència de proveïdors de fons individuals.
— Autofinançament de les filials bancàries estrangeres rellevants.
— Vigilància del nivell del balanç que està sent utilitzat com a col·lateral en operacions de finançament.
— Manteniment d'una segona línia de liquiditat que inclou la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
— Compliment de les exigències, recomanacions i guies reguladores.
— Difusió periòdica al públic d'informació relativa al risc de liquiditat.
— Disponibilitat d'un Pla de contingència de liquiditat.

Eines/mètriques de seguiment i control de la gestió del risc de liquiditat

El grup Banc Sabadell compta amb un sistema de mètriques i límits de tolerància que defineixen l'apetència pel risc de liquiditat, s'articula en el *risk appetite statement* (RAS) i és aprovat pel Consell d'Administració. Aquest sistema permet avaluar i fer el seguiment del risc de liquiditat a fi de vetllar pel compliment dels objectius estratègics, el perfil de risc i el compliment amb la regulació i les guies supervisores. Dins el seguiment de mètriques de liquiditat del grup, hi ha mètriques establertes pel que fa al grup i calculades a nivell consolidat, mètriques establertes en l'àmbit del grup i desplegades a cada UGL del grup i mètriques establertes respecte a les UGL per mostrar particularitats locals.

Tant les mètriques definides en el RAS del grup Banc Sabadell com en els RAS locals de les filials estan subjectes al *governance* d'aprovació, seguiment, reporting d'excedits i plans d'adequació establerts en els risk appetite framework (RAF) en funció del nivell jeràrquic de cada mètrica (classificades en tres nivells).

Cal esmentar que el grup té dissenyat i implementat un sistema d'alertes primerenques (EWI - *early warning indicators*) pel que fa a les UGL, que inclouen indicadors de mercat i liquiditat adaptats a l'estructura de finançament i model de negoci de cada UGL. El desplegament d'aquests indicadors en les UGL complementa les mètriques RAS i permet identificar anticipadament tensions en la posició de liquiditat i l'estructura de finançament en l'àmbit local, de manera que facilita la presa de mesures i accions correctives i minimitza el risc de contagi entre les diferents unitats de gestió.

A més, es fa un seguiment diari del risc de cadascuna de les UGL mitjançant l'informe de Tresoreria Estructural, que mesura l'evolució diària de les necessitats de finançament del balanç, l'evolució diària del saldo viu de les operacions en el mercat de capitals i l'evolució diària de la primera línia de liquiditat que manté cada UGL.

El marc de *reporting* i control inclou, entre d'altres:

— El seguiment de les mètriques RAS i els seus llindars a nivell consolidat i les establertes per a cadascuna de les UGL segons les periodicitats fixades per a cadascuna de les mètriques.
— L'informe als comitès i òrgans de govern i direcció del conjunt de mètriques corresponent en funció dels nivells jeràrquics de les mètriques.
— En cas que es detecti algun incompliment, activació dels protocols de comunicació i dels plans necessaris per corregir-ho.

Dins el marc del procés de pressupostació global del grup, Banc Sabadell planifica les necessitats de liquiditat i finançament a diferents horitzons temporals i alineades amb els objectius estratègics i d'apetència pel risc del grup. Cada UGL disposa d'un pla de finançament a 1 i 3 anys en què delimita les seves potencials necessitats de finançament i l'estratègia per gestionar-les, i periòdicament n'analitza el compliment i les desviacions respecte al pressupost projectat i la seva adequació a l'entorn de mercat.

L'entitat també disposa d'un sistema de preus interns de transferència per traslladar els costos de finançament a les unitats de negoci.

Finalment, Banc Sabadell té establert un pla de contingència de liquiditat (PCL) en què s'estableix l'estratègia per garantir que l'entitat disposa de les capacitats de gestió i les mesures suficients per minimitzar els efectes negatius d'una situació de crisi en la seva posició de liquiditat i per retornar a una situació de normalitat. Així mateix, el PCL també té com a objectiu facilitar la continuïtat operativa en la gestió de la liquiditat, especialment en cas que la situació de crisi estigui originada per un funcionament deficient d'una o diverses infraestructures de mercat. El PCL pot ser activat en resposta a diferents situacions de crisi dels mercats o de la mateixa entitat. Els components principals del PCL són, entre d'altres, mesures de què es disposa per generar liquiditat en situacions de normalitat o en una situació de crisi associada a l'activació del PCL, i un pla de comunicació del PCL tant intern com extern.

Estratègia de finançament i evolució de la liquiditat

La font principal de finançament del grup és la base de dipòsits a la clientela (principalment, comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals, en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

Recursos de clients en el balanç

El 31 de desembre de 2018, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 137.343 milions d'euros, respecte d'un saldo de 132.096 milions d'euros al tancament de l'exercici 2017 i de 133.457 milions d'euros al tancament de 2016 (un 4,0% d'increment al desembre de 2018 respecte al desembre de 2017 i un 3,0% d'increment respecte al desembre de 2016). L'evolució decreixent dels tipus d'interès en els mercats financers ha provocat un canvi en la composició dels recursos dels clients en el balanç de dipòsits a termini, a comptes a la vista i recursos fora del balanç. El 31 de desembre de 2018, el saldo dels comptes a la vista totalitzava 107.665 milions d'euros (+9,8%), en detriment dels dipòsits a termini, que van presentar una caiguda del 10,8% (T3).*

Els dipòsits del grup es comercialitzen a través de les següents unitats o societats de negoci del grup (Banca Comercial, Banca Corporativa i Negocis Globals, Banca Privada i TSB).

Durant el 2018 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada els últims anys, fet que ha permès continuar, d'una banda, amb la

política del grup de refinançar parcialment els venciments en el mercat de capitals i, al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 101,6% al tancament de 2018) (T4).

Mercat de capitals

El nivell de finançament en el mercat de capitals ha anat disminuint els últims anys, resultat, entre d'altres, d'una evolució positiva del *gap* comercial. Al tancament de 2018, el saldo viu de finançament en el mercat de capitals era de 21.719 milions d'euros, respecte d'un saldo de 22.390 milions d'euros al tancament de 2017. Per tipus de producte, al desembre de 2018, 12.165 milions de l'import total col·locat en el mercat de capitals corresponien a cèdules hipotecàries i *covered bonds*; 2.353 milions d'euros, a pagarés i ECP col·locats a inversors majoristes; 1.805 milions d'euros, a deute sènior; 3.001 milions d'euros, a emissions de deute subordinat i participacions preferents; 2.381 milions d'euros a bons de titulització col·locats en el mercat (dels quals 698 milions d'euros corresponen a TSB), i 14 milions d'euros, a altres instruments financers a mitjà i llarg termini (T5, G16 i G17).

El grup Banc Sabadell fa actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals, amb l'objectiu de diversificar les diferents fonts de liquiditat.

En relació amb el finançament a curt termini, l'entitat manté un Programa de pagarés d'empresa i un Programa d'*euro commercial paper* (ECP):

— Programa de pagarés d'empresa: aquest programa regula les emissions de pagarés i està dirigit a inversors institucionals i detallistes. El 15 de març de 2018 es va registrar a la CNMV el Programa de pagarés 2017 de Banc Sabadell, amb un límit d'emissió de 7.000 milions

En milions d'euros

T3 Recursos de clients en el balanç per venciments

	2018	3 mesos	6 mesos	12 mesos	>12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)	**137.343**	**7,3%**	**4,3%**	**7,4%**	**2,6%**	**78,4%**
Dipòsits a termini	26.593	32,9%	18,7%	37,3%	11,1%	—
Comptes a la vista	107.665	—	—	—	—	100,0%
Emissions detallistes	3.085	42,3%	31,1%	5,5%	21,2%	—

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-*repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

En milions d'euros

T4 Dades rellevants i ràtios bàsiques de liquiditat

	Ex-TSB 2017	Ex-TSB 2018	Total grup 2017	Total grup 2018
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	109.742	111.673	145.323	145.824
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(3.646)	(3.211)	(3.727)	(3.433)
Crèdits de mediació	(3.110)	(2.426)	(3.835)	(2.808)
Crèdit net ajustat	**102.986**	**106.036**	**137.761**	**139.583**
Recursos de clients en el balanç	97.686	104.859	132.096	137.343
***Loan-to-deposit ratio* (%)**	**105,4**	**101,1**	**104,3**	**101,6**

En milions d'euros

T5 Venciments de les emissions dirigides a inversors institucionals per tipus de producte

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	> 2024	Saldo viu
Bons i cèdules hipotecàries/ *Covered bonds* (*)	1.124	2.015	1.808	1.678	1.388	1.850	2.301	12.165
Deute sènior**	52	—	—	25	984	744	—	1.805
Deute subordinat i participacions preferents**	—	411	430	—	500	—	1.660	3.001
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini**	—	—	10	—	—	4	—	14
Total	**1.176**	**2.426**	**2.249**	**1.703**	**2.872**	**2.598**	**3.961**	**16.985**

(*) Emissions garantides
(**) Emissions no garantides

*** Vegeu més detalls dels recursos de clients fora del balanç gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats en la nota 27 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018.**

d'euros, ampliables fins a 9.000 milions d'euros. El saldo viu del programa de pagarés s'ha anat reduint durant l'any. El 31 de desembre de 2018 el saldo viu del programa era de 2.565 milions d'euros (net dels pagarés subscrits per empreses del grup), respecte dels 2.823 milions d'euros el 31 de desembre de 2017.

— Programa d'*euro commercial paper* (ECP), adreçat a inversors institucionals, amb el qual s'emeten valors a curt termini en diferents divises: euros, dòlars americans i lliures. El 18 de desembre de 2015 Banc Sabadell va renovar el seu programa d'ECP per un import nominal màxim de 3.500 milions d'euros. El 31 de desembre de 2018, el saldo viu del programa era de 696 milions d'euros, que s'havia incrementat respecte dels 346 milions d'euros al tancament de 2017.

En relació amb el finançament a mitjà i llarg termini, l'entitat manté els següents programes vius:

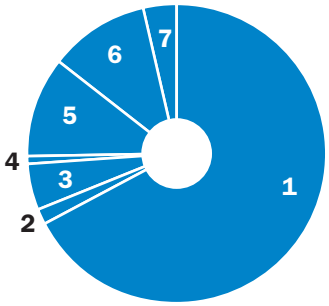
— Programa d'emissió de valors no participatius (Programa de renda fixa) registrat a la CNMV el 10 d'abril de 2018 amb un límit màxim d'emissió de 16.500 milions d'euros: aquest regula les emissions de bons i obligacions simples ordinaris, subordinades o estructurats; cèdules hipotecàries i territorials i bons hipotecaris, efectuades segons la legislació espanyola a través de la CNMV i dirigides a inversors institucionals i detallistes, tant nacionals com estrangers. El límit disponible per a noves emissions en el Programa d'emissió de valors no participatius 2018 de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 era de 12.280 milions d'euros (el 31 de desembre de 2017 el límit disponible sota el Programa de renda fixa de 2017 era de 10.046 milions d'euros).

— Programa d'emissió *Euro Medium Term Notes* (programa EMTN), registrat el 23 de març de 2018 a la borsa d'Irlanda i suplementat el 27 d'abril, el 30 de juliol i el 30 d'octubre de 2018. Aquest programa permet l'emissió de deute sènior (*preferred* i *non-preferred*) i subordinat en qualsevol divisa, amb un límit màxim de 5.000 milions d'euros. El 7 de setembre de 2018, Banc Sabadell va dur a terme, sota aquest programa, una emissió de deute sènior *preferred* a 5,5 anys per un import de 750 milions d'euros, i el 12 de desembre va fer una emissió subordinada Tier 2 per un import de 500 milions d'euros i un venciment a 10 anys amb una opció de cancel·lació anticipada a favor de Banc Sabadell el cinquè any.

En relació amb la titulització d'actius:

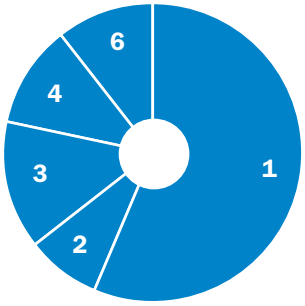
— Des de l'any 1993 el grup ha estat molt actiu en aquest mercat i ha participat en diversos programes de titulització, en alguns casos conjuntament amb altres entitats de màxima solvència, cedint préstecs hipotecaris, préstecs a petites i mitjanes empreses, préstecs al consum i drets de crèdit derivats de contractes d'arrendaments financers.

— Actualment, hi ha 24 operacions de titulització d'actius vives (incloent-hi les titulitzacions de Banco Guipuzcoano, Banco CAM, BMN, Banco Gallego i TSB). Si bé una part dels bons emesos van ser retinguts per l'entitat com a actius líquids elegibles per a operacions de finançament amb el Banc Central Europeu, la resta dels bons es van col·locar en el mercat de capitals. Al tancament de 2018,

G16 Estructura de finançament el 31.12.2018 (en %)

1	Dipòsits	67,3
2	Emissions *retail*	1,6
3	*Repos*	5,1
4	Finançament ICO	0,8
5	Mercat majorista	10,8
6	BCE	10,8
7	Bank of England	3,6

G17 Detall d'emissions institucionals el 31.12.2018 (en %)

1	Cèdules hipotecàries	56,4
2	Deute sènior	8,3
3	Subordinades i AT1	13,9
4	Pagarés ECP + institucionals	10,9
5	Titulitzacions	10,5

el saldo de bons de titulització col·locats en el mercat era de 2.381 milions d'euros.

— En el primer trimestre, Banc Sabadell va vendre al Banc Europeu d'Inversions (BEI) un import total de 455 milions d'euros del tram A de la titulització d'actius IM Sabadell PIME 11 per al finançament de dues noves línies.

— Per raons d'eficiència, durant el 2018 s'han cancel·lat anticipadament tres operacions de titulització (vegeu més informació sobre els fons de titulització en l'Annex II d'aquests comptes anuals consolidats de l'exercici 2018).

En termes generals, el 2018, el to en els mercats ha estat marcat per una gran volatilitat causada principalment per les incerteses geopolítiques, fet que s'ha vist reflectit en una ampliació significativa dels *spreads* de crèdit de les emissions en el mercat, i al tancament del mercat en diferents moments de l'any durant períodes relativament perllongats.

Durant el mes de març de 2016, el Banc Central Europeu va anunciar noves mesures d'estímul a l'economia a través d'un nou programa d'operacions de refinançament a llarg termini, TLTRO II (*targeted longer-term refinancing operations*), consistent en quatre subhastes de liquiditat a quatre anys amb dates d'execució entre els mesos de juny de 2016 i març de 2017. En aquest sentit, Banc Sabadell va participar en la TLTRO II per un import total de 20.500 milions d'euros (10.000 milions d'euros en la primera subhasta, de juny de 2016, i 10.500 milions d'euros en l'última subhasta, de març de 2017).

D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou, entre d'altres, la introducció del *Term Funding Scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016 pel Banc d'Anglaterra, mitjançant el qual els bancs anglesos podien fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre de l'*Sterling Monetary Framework* (SMF), va fer ús del TFS al llarg de 2017, amb una disposició de 6.334 milions d'euros, i al febrer de 2018, fent una disposició addicional de 958 milions d'euros. Amb això, l'import disposat sota aquest programa se situa en 7.233 milions d'euros al tancament de 2018.

Actius líquids

A més d'aquestes fonts de finançament, el grup manté un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuals necessitats de liquiditat (T6).

Pel que fa al 2017, la primera línia de liquiditat del grup ha augmentat en 3.790 milions d'euros, motivat principalment per la generació de *gap* comercial i la gestió de col·laterals. El saldo de reserves en bancs centrals i la posició neta d'interbancari presenten un descens de 4.132 milions d'euros el 2018, associat principalment a una reducció del finançament *repo* durant l'any. Així mateix, es disposa d'un volum d'actius líquids elegibles en el Banc Central Europeu, el saldo dels quals durant l'any s'ha incrementat en 7.143 milions d'euros, mentre que els actius disponibles i no elegibles en el Banc Central Europeu han augmentat en 779 milions d'euros.

En el cas de TSB, la primera línia de liquiditat el 31 de desembre de 2018 està composta principalment per *gilts* per un import de 1.372 milions d'euros (761 milions d'euros el 31 de desembre de 2017) i un excés de reserves en el Banc Central d'Anglaterra (BoE) de 7.703 milions d'euros (8.286 milions d'euros el 31 de desembre de 2017), en gran part procedents de les disposicions del TFS dutes a terme.

Cal esmentar que el grup segueix un model descentralitzat de gestió de la liquiditat. En aquest sentit, aquest model tendeix a limitar la transferència de liquiditat entre les diferents filials involucrades en la seva gestió, i limitar d'aquesta manera les exposicions intragrup, més enllà de les potencials restriccions imposades pels reguladors locals de cada filial. Així, les filials involucrades en la gestió determinen la seva situació de liquiditat considerant únicament aquells actius de la seva propietat que compleixin amb els

T6 Actius líquids disponibles

En milions d'euros

	2018
Caixa (*) + Posició neta interbancari	18.229
Disponible en pòlissa del Banc d'Espanya	4.081
Actius pignorats en pòlissa (**)	25.760
Saldo disposat de pòlissa del Banc d'Espanya (***)	21.548
Actius elegibles pel BCE fora de pòlissa	12.468
Altres actius negociables no elegibles pel Banc Central Europeu (****)	2.177
Promemòria: Saldo disposat Term Funding Scheme del Banc d'Anglaterra	7.233
Total actius líquids disponibles	**36.955**

(*) Excés de reserves en bancs centrals.
(**) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada del BCE per a operacions de política monetària.
(***) Inclou TLTRO II i la disposició setmanal en el BCE de 1.200 milions d'euros.
(****) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada de la ràtio *liquidity coverage ratio* (LCR). Inclou renda fixa considerada com a actiu d'alta qualitat i liquiditat segons l'LCR (HQLA) i altres actius negociables de diferents entitats del grup.

criteris d'elegibilitat, disponibilitat i liquiditat que s'hagin establert tant en l'àmbit intern com normatiu per al compliment dels mínims reguladors.

No hi ha imports significatius d'efectiu i equivalents que no estiguin disponibles per ser utilitzats pel grup.

A més de la primera línia de liquiditat, l'entitat manté un coixí d'actius hipotecaris i préstecs a administracions públiques elegibles com a col·lateral de cèdules hipotecàries i territorials, respectivament, que, al tancament de 2018, afegien 2.320 milions en termes de capacitat d'emissió de noves cèdules pròpies elegibles com a col·lateral per al descompte en el BCE i després d'haver fet durant l'any una emissió neta de 1.626 milions de cèdules hipotecàries i 300 milions d'euros de cèdules territorials. Al tancament de 2018, la liquiditat disponible pujava a 39.275 milions d'euros en import efectiu, corresponent a l'import de la primera línia de liquiditat més la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials de l'entitat al tancament de desembre.

Compliment dels coeficients reguladors

El grup Banc Sabadell ha inclòs dins la seva gestió de liquiditat el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat a curt termini o LCR (*liquidity coverage ratio*) i la ràtio de finançament estable neta o NSFR (net stable funding ratio), i ha reportat al regulador la informació requerida en base mensual i trimestral, respectivament. El mesurament de la liquiditat basant-se en aquestes mètriques forma part del control del risc de liquiditat en el conjunt de les UGL.

En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 de gener de 2018 el mínim exigible reguladorament és el 100%, nivell àmpliament superat per totes les UGL de l'entitat. En l'àmbit del grup, al llarg de l'any la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable molt per sobre del 100%. Al tancament de desembre de 2018, la ràtio LCR se situa en 168% ex-TSB i 298% en TSB.

Quant a la ràtio NSFR, encara es troba en fase d'estudi i definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era gener de 2018. Tanmateix, el grup ja ha implantat el seguiment d'aquesta ràtio com a mètrica de liquiditat per a les UGL.

Atesa l'estructura de finançament del grup, amb un gran pes de dipòsits de la clientela, i la majoria del finançament en el mercat centrada en el mitjà o el llarg termini, el grup s'ha mantingut de manera estable en nivells àmpliament superiors al 100%.

Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers, a causa de la variació de factors de risc pels quals són afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells.

Aquestes posicions generadores de risc de mercat es mantenen habitualment dins de l'activitat de negociació, que consisteix en l'operativa de cobertura que efectua el banc per donar servei als seus clients i el manteniment de posicions pròpies de caràcter discrecional.

També es pot generar pel mer manteniment de posicions globals del balanç (també denominades "de caràcter estructural"), que, en termes nets, queden obertes. En aquest últim cas, l'entitat tracta sota el sistema de gestió i seguiment de riscos de mercat la posició de risc de canvi estructural.

Activitat de negociació

Els principals factors del risc de mercat considerats en el grup en l'activitat de negociació són:

— Risc de tipus d'interès: risc associat al fet que les fluctuacions dels tipus d'interès puguin afectar de manera adversa el valor d'un instrument financer. Aquest es reflecteix, per exemple, en operacions de dipòsits interbancaris, renda fixa i derivats sobre tipus d'interès.
— Risc de *spread* creditici: risc procedent de la fluctuació dels diferencials o spreads crediticis amb què cotitzen els instruments respecte d'altres instruments de referència, com ara els tipus d'interès interbancari. Aquest risc es dona principalment en els instruments de renda fixa.
— Risc de tipus de canvi: risc associat a la fluctuació de la cotització de les divises respecte a la divisa de referència. En el cas de Banc Sabadell, la divisa de referència és l'euro. Aquest risc es dona principalment en operacions d'intercanvi de divises i els seus derivats.
— Risc de renda variable: risc procedent de la fluctuació de valor dels instruments de capital (accions i índexs cotitzats). Aquest risc es reflecteix en els mateixos preus de mercat dels valors, així com en els derivats sobre aquests.

La variació de preus de les matèries primeres no ha tingut impacte en l'exercici, atès que el grup manté exposicions residuals, tant directes com en actius subjacents.

El mesurament del risc de mercat de l'activitat de negociació s'efectua utilitzant la metodologia VaR i *stressed* VaR, que permet l'homogeneïtzació dels riscos dels diferents tipus d'operacions en els mercats financers.

El VaR proporciona una estimació de la pèrdua màxima potencial que presenta una posició a causa d'un moviment advers, però normal, d'algun dels paràmetres identificats que influeixen en el risc de mercat. Aquesta estimació s'expressa en termes monetaris i està referida a una data concreta, a un determinat nivell de confiança i a un horitzó temporal especificat. L'interval de confiança utilitzat és el 99%. Atesa la poca complexitat dels instruments i l'alt grau de liquiditat de les posicions, l'horitzó temporal utilitzat és d'un dia.

La metodologia utilitzada per al càlcul del VaR és la simulació històrica. Els avantatges d'aquesta metodologia són que es basa en la revaluació completa de les operacions en els escenaris històrics recents i que no cal fer supòsits sobre la distribució dels preus de mercat. La seva principal

limitació és la dependència de les dades històriques utilitzades, ja que si un esdeveniment possible no s'ha produït dins el rang de dades històriques utilitzades no es reflectirà en la dada de VaR.

La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions de VaR estan dins el nivell de confiança considerat. Les proves de *backtesting* consisteixen en la comparació entre el VaR diari i els resultats diaris. En cas que les pèrdues superin el nivell de VaR es produeix una excepció. El 2018 no s'ha produït cap excepció en el *backtest* per la baixa exposició dins de l'activitat de negociació als esdeveniments significatius de l'any com les caigudes de les borses internacionals al febrer i desembre, les devaluacions de l'euro respecte al dòlar a l'abril, maig i agost i també la caiguda de preu del deute públic italià iniciat al maig.

L'*stressed* VaR es calcula com el VaR, però amb una finestra històrica de variacions dels factors de risc en situació d'estrès de mercat. Aquesta situació d'estrès es determina prenent com a base les operacions vigents, i pot variar si canvia el perfil de risc de les carteres. La metodologia utilitzada per a aquesta mesura de risc és la simulació històrica.

La supervisió es complementa amb mesures addicionals de riscos, com les sensibilitats, que fan referència al canvi que es produeix en el valor d'una posició o cartera davant la variació d'un factor de risc concret, i també amb el càlcul de resultats de gestió, que s'utilitzen per seguir els límits *stop-loss*.

A més a més, es duen a terme exercicis de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat (*stress testing*), en què s'analitzen els impactes de diferents escenaris històrics i teòrics en les carteres.

El seguiment del risc de mercat s'efectua diàriament i es reporta als òrgans de control sobre els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Riscos per a cada unitat de gestió (límits basant-se en nominal, VaR i sensibilitat, segons els casos). Això permet percebre variacions en els nivells de risc i conèixer la contribució dels factors de risc de mercat.

El risc de mercat per activitat de negociació incorregut en termes del VaR a un dia amb 99% de confiança s'exposa en la taula T7. Es mostra el risc de mercat per activitat de negociació, incloent-hi també els derivats (*swaps*) de tipus d'interès inicialment en cobertures comptables, que es van discontinuar el 2018 i 2017, des de la data de discontinuació de la cobertura comptable fins a la posterior cancel·lació final del derivat. Tenint en compte únicament l'activitat de negociació, excloent-ne els derivats de cobertura discontinuats, el VaR mitjà a un dia i 99% de confiança es va situar en 1,73 milions d'euros el 2018.

Riscos estructurals de tipus d'interès i tipus de canvi

Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès (també conegut com a IRRBB, per les sigles en anglès, *interest rate risk in the banking book*) és inherent a l'activitat bancària i es defineix com la probabilitat de tenir pèrdues com a conseqüència de l'impacte que originen els moviments dels tipus d'interès en el compte de resultats (ingressos i despeses) i en la seva estructura patrimonial (valor actual d'actius, passius i posicions comptabilitzades fora del balanç sensibles al tipus d'interès).

Dins del risc estructural de tipus d'interès es consideren les tipologies següents:

— Risc de repreciació: relacionat amb el desajust temporal entre les dates de venciment i repreciació d'actius, passius i posicions fora del balanç a curt i llarg termini.
— Risc de corba: provinent de canvis en el pendent i la forma de la corba de tipus.
— Risc de base: provinent de cobrir l'exposició d'un tipus d'interès amb l'exposició a un tipus que reprecia sota diferents condicions.
— Risc d'opcionalitat: provinent de les opcions, incloent-hi les opcions implícites.

Les mètriques desenvolupades per al control i seguiment del risc estructural de tipus d'interès del grup estan alineades amb les millors pràctiques del mercat i implementades de manera coherent en totes les unitats de gestió del balanç (UGB) i en el si de cada un dels comitès d'actius i passius locals. L'efecte diversificació entre divises i UGB es té en compte en la presentació de les xifres globals.

L'estratègia actual de gestió del risc de tipus d'interès del grup es basa particularment en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci i els objectius estratègics definits:

— Cada UGB compta amb eines adequades i processos i sistemes robustos que permeten una adequada

En milions d'euros

T7 VaR

	2018		
	Mitjà	Màxim	Mínim
Per tipus d'interès	2,35	26,73	0,41
Per tipus de canvi posició operativa	0,11	0,27	0,04
Renda variable	0,59	1,59	0,29
Spread creditici	0,15	0,61	0,07
VaR agregat	**3,19**	**27,46**	**0,97**

identificació, mesurament, gestió, control i informació de l'IRRBB. D'aquesta manera, poden capturar totes les fonts d'IRRBB identificades, valorar-ne l'efecte sobre el marge financer i el valor econòmic i mesurar la vulnerabilitat del grup/UGB en cas de potencials pèrdues derivades de l'IRRBB en diferents escenaris d'estrès.

— El grup fixa un conjunt de límits de control i vigilància de l'exposició a l'IRRBB adequats a les polítiques internes de gestió i apetència pel risc. Tanmateix, cada UGB té l'autonomia de fixar, a més, altres límits que consideri oportuns, tenint en compte les seves particularitats i la naturalesa de les seves activitats.
— L'existència d'un sistema de preus de transferència.
— El conjunt de sistemes, processos, mètriques, límits, *reporting* i sistema de govern englobats dins de l'estratègia de l'IRRBB ha de complir els preceptes normatius.

Les mètriques utilitzades per al seguiment del risc estructural de tipus d'interès comprenen, d'una banda, el *gap* de tipus d'interès (G18), que és una mesura estàtica que mostra la distribució de venciments i repreciacions de les masses sensibles del balanç. Per a les masses sense venciment contractual, s'han considerat venciments esperats estimats d'acord amb l'experiència de l'entitat. En aquest sentit, s'ha definit un model a partir de dades històriques mensuals, amb l'objectiu de reproduir el comportament dels clients, establint paràmetres d'estabilitat i remuneració segons la tipologia del producte i el tipus de client, satisfent els requeriments reguladors vigents.

D'altra banda, es calculen les sensibilitats (diferència entre el valor de l'escenari base dels implícits del mercat i el de l'escenari estressat) de diferents magnituds econòmiques: marge financer net (diferència entre els interessos meritats a percebre i pagar) i valor econòmic (suma del valor actual net dels fluxos de caixa dels actius i passius i exposicions fora del balanç que formen part del *banking book*) davant de canvis en la corba de tipus d'interès. En la taula T8 es presenten els nivells de risc de tipus d'interès en termes de sensibilitat de les principals divises del grup al tancament de 2018 davant dels potencials escenaris de tipus més utilitzats en el sector.

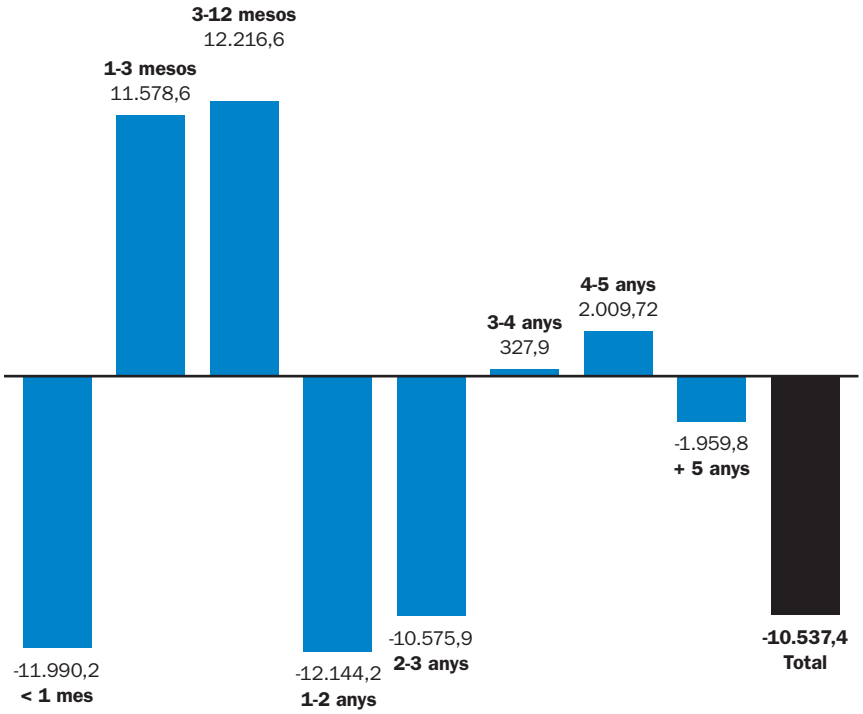
A més de l'impacte en el marge financer en l'horitzó temporal d'un any presentat a la taula T8, el grup calcula l'impacte en el marge en l'horitzó temporal de dos anys, el resultat del qual és notablement més positiu per a totes les divises. En particular, la sensibilitat del marge per al segon any considerant les divises principals del grup, amb un *pass through* elevat, és a dir, que el percentatge d'increment dels tipus d'interès de referència que es trasllada als dipòsits dels clients a termini i als comptes a la vista amb remuneració és majoritari, se situa en un 7,9%, mentre que amb un *pass through* mitjà se situa en un 12,1% (T9).

A causa del nivell actual dels tipus d'interès de mercat, a l'escenari de baixada per als punts de la corba en què els tipus siguin positius s'aplica un desplaçament màxim de 100 punts bàsics en cada termini, de manera que el tipus resultant sigui sempre superior o igual a zero. En els punts de la corba en què els tipus de mercat siguin negatius no s'aplica cap desplaçament.

Com a instruments de cobertura del risc, es contracten derivats en els mercats financers, principalment permutes de tipus d'interès (IRS), considerats de cobertura a efectes comptables. S'utilitzen dues macrocobertures diferenciades:

— Macrocobertura de risc de tipus d'interès de fluxos d'efectiu, l'objectiu de la qual és reduir la volatilitat del

G18 *Gap* de tipus d'interès
(en milions d'euros)

marge financer per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any.

— Macrocobertura de risc de tipus d'interès de valor raonable, l'objectiu de la qual és el manteniment del valor econòmic de les masses cobertes, constituïdes per actius i passius a tipus d'interès fix.

A Banc Sabadell, com a part del procés de millora contínua, s'implementen i s'actualitzen periòdicament les actuacions de seguiment i gestió del risc estructural de tipus d'interès alineant l'entitat amb les millors pràctiques del mercat i amb la regulació actual.

Risc estructural de tipus de canvi

El risc de tipus de canvi estructural sorgeix per l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

L'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi és minimitzar l'impacte en el valor de la cartera/patrimoni de l'entitat a causa de moviments adversos dels mercats dels canvis de divises. Tot això tenint en consideració els possibles impactes en la ràtio de capital –CET1– i el marge financer, subjecte a l'apetència pel risc expressada en el RAS i havent de complir en tot moment amb els nivells fixats sobre les mètriques de risc establertes.

El seguiment del risc de canvi s'efectua regularment, i es reporten als òrgans de control els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts. La principal mètrica de seguiment és l'exposició a divisa (com a percentatge sobre Tier 1), que mesura la suma de la posició neta oberta (actiu menys passiu) mantinguda per l'entitat en cadascuna de les divises a través de qualsevol tipus d'instrument financer (divisa al comptat, a termini i opcions), tot això contravalorat a euros i en relació amb el Tier 1.

Amb periodicitat mensual, es monitoren i reporten a la Comissió de Riscos i a la Comissió d'Auditoria i Control, respectivament, el compliment i l'efectivitat dels objectius i les polítiques del grup.

La Direcció Financera del banc, a través del Comitè d'Actius i Passius (COAP), dissenya i executa les estratègies de cobertura de la posició estructural en divisa amb la finalitat de complir amb l'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi.

En relació amb les inversions permanents en dòlar americà, la posició estructural en aquesta divisa ha passat de 442 milions de dòlars americans, el 31 de desembre de 2017, a 968 milions de dòlars americans el 31 de desembre de 2018.

Pel que fa a les inversions permanents en *peso* mexicà, davant la incertesa sobre el nou govern entrant (creixent volatilitat en els mercats lligada a la percepció d'increment del risc polític), es fa un seguiment sobre l'evolució de saldos derivats del negoci a Mèxic, així com del parell EUR-MXN, amb l'objectiu de mantenir un nivell de cobertura per sobre del 70% de l'exposició total en aquesta divisa. D'aquesta manera, la cobertura de capital ha passat de 7.474 milions de *pesos* mexicans, el 31 de desembre de 2017 (d'un total d'exposició de 10.566 milions de *pesos* mexicans), a 11.050 milions de *pesos* mexicans el 31 de desembre de 2018 (d'un total d'exposició de 14.703 milions de *pesos* mexicans) (vegeu la nota 12 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018).

Quant a la posició estructural en lliures esterlines, en un context d'inestabilitat política al Regne Unit, Banco de Sabadell, S.A. fa un seguiment continu de l'evolució del tipus de canvi EUR/GBP. El grup ha adoptat una política de cobertura que persegueix mitigar els efectes negatius en les ràtios de capital, així com en els resultats generats en el seu negoci en GBP, que puguin resultar de l'evolució d'aquest tipus de canvi EUR/GBP. En aquest sentit, el banc ha mantingut una cobertura econòmica de beneficis i fluxos esperats en GBP de les seves filials.

En percentatge

T8 Sensibilitat al risc de tipus d'interès per divisa

Increment instantani i paral·lel de 100 pb		
Sensibilitat al tipus d'interès	**Impacte marge financer**	**Impacte valor econòmic**
EUR	2,6%	(3,8%)
GBP	2,3%	0,2%
USD	0,1%	(0,5%)

En percentatge

T9 Sensibilitat a dos anys

Increment instantani i paral·lel de 100 pb		
Impacte marge financer 2n any	***Pass through*** elevat	***Pass through*** mitjà
Global	7,9%	12,1%
Del qual EUR	4,2%	6,9%
Del qual GBP	3,4%	4,6%

Tenint en compte els possibles impactes del Brexit (vegeu la nota 4 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018), durant l'exercici 2018 s'ha anat ajustant la cobertura de capital, i s'ha passat de 1.268 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2017 a 1.368 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2018, que representen un 75% de la inversió total realitzada (excloent-ne intangibles) (vegeu la nota 12 dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018).

Les cobertures de divisa es monitoren contínuament en vista dels moviments que es produeixen en els mercats.

El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel grup el 31 de desembre de 2018, es mostra en el gràfic G19.

La posició neta d'actius i passius en divisa inclou la posició estructural de l'entitat valorada a canvi del tancament del mes d'estudi per un import de 1.857,2 milions d'euros, dels quals 809,6 milions d'euros corresponen a les participacions permanents en divisa GBP; 783,2 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa USD; 223,6 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa MXN, i 40,2 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa MAD. El net d'actius i passius està cobert amb operacions de *forwards* i opcions en divisa seguint la política de gestió de riscos del grup.

El 31 de desembre de 2018, la sensibilitat de l'exposició patrimonial per una depreciació del 2,6% en els tipus de canvi respecte de l'euro de les principals monedes a les quals hi ha exposició ha pujat a 39 milions d'euros, dels quals el 32% correspon a la lliura esterlina, el 54% correspon al dòlar americà i l'11%, al *peso* mexicà. Aquesta potencial depreciació està en línia amb la volatilitat històrica trimestral dels últims anys.

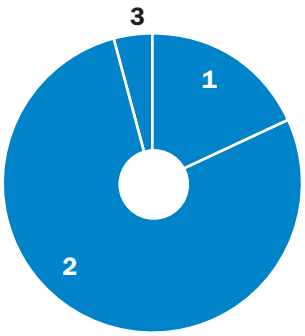
Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de tenir pèrdues com a conseqüència d'errades o falta d'adequació de les persones, processos, sistemes o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional, de conducta, tecnològic, de model i d'*outsourcing*.

La gestió efectiva del risc operacional està descentralitzada en els diferents gestors de processos que comprenen tota l'organització. Aquests processos es troben, tots ells, identificats en el mapa de processos corporatiu, que facilita la integració de la informació segons l'estructura organitzativa. El grup disposa d'una unitat central especialitzada en la gestió de risc operacional, les funcions principals de la qual són coordinar, supervisar i impulsar tant la identificació com la valoració i la gestió dels riscos que duen a terme els gestors de procés, prenent com a base el model de gestió adoptat pel grup Banc Sabadell.

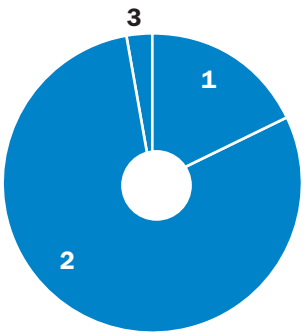
L'alta direcció i el Consell d'Administració s'impliquen directament i de manera efectiva en la gestió d'aquest risc, mitjançant l'aprovació del marc de gestió i la seva implantació, que proposa el Comitè de Risc Operacional, integrat per membres de l'alta direcció de diferents àrees funcionals de l'entitat, i s'assegura que regularment es portin a terme auditories sobre l'aplicació del marc de gestió i la fiabilitat de la informació reportada, així com les proves de validació interna del model de risc operacional. La gestió del risc operacional es fonamenta en dues línies d'actuació.

La primera línia d'actuació es basa en l'anàlisi dels processos, la identificació dels riscos vinculats a aquests que presenten una pèrdua potencial i la valoració qualitativa dels processos i dels controls associats; tot això de manera conjunta entre els gestors de procés i la unitat central de

Actius en moneda estrangera

1	Dòlar EUA	18,2
2	Lliura esterlina	77,8
3	Altres monedes	4,0

Passius en moneda estrangera

1	Dòlar EUA	18,0
2	Lliura esterlina	79,4
3	Altres monedes	2,6

G19 Contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera (en %)

risc operacional. El resultat és una valoració que permet conèixer l'exposició al risc a futur en termes de pèrdua esperada i pèrdua inesperada, així com anticipar tendències i planificar les accions mitigadores orientadament.

Es complementa amb la detecció, el seguiment i la gestió activa del risc mitjançant l'ús d'indicadors clau, afavorint l'establiment d'alertes per increments de l'exposició, la identificació de les causes que la generen, el mesurament de l'eficàcia dels controls i les millores efectuades.

Al mateix temps es verifica que els processos identificats de criticitat elevada per una falta de servei tinguin definits i implantats plans de continuïtat de negoci específics. Sobre els riscos identificats s'estima qualitativament l'impacte reputacional que podria implicar que se'n produís algun.

La segona línia d'actuació es fonamenta en l'experiència. Consisteix a recollir en una base de dades totes les pèrdues que es produeixen en l'entitat, cosa que proporciona una informació de risc operacional esdevingut per línia de negoci i les causes que l'han originat, per poder-hi actuar per tal de minimitzar-les.

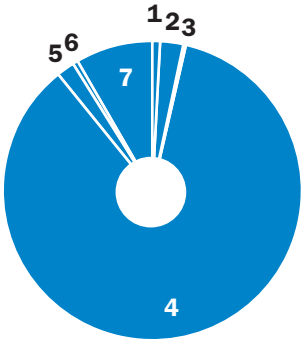
A més a més, aquesta informació permet contrastar la coherència entre les estimacions efectuades sobre pèrdues potencials i la realitat, tant en termes de freqüència com de severitat, i millorar iterativament les estimacions sobre els nivells d'exposició (G20 i G21).

Dins el risc operacional, s'inclou la gestió i el control dels següents riscos rellevants:

— Risc reputacional: possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat, que pot generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.
— Risc tecnològic: impacte o afectació a serveis de clients (tant interns com externs) en termes de servei i qualitat, que puguin comportar pèrdues o fallades d'integritat de les dades, derivat de la incorrecta gestió, operació, control o fallada dels sistemes d'informació i de les capacitats de resiliència d'aquests i dels equips que els gestionen.
— Risc d'*outsourcing*: possibilitat de pèrdues derivades d'errors dels proveïdors en la prestació de serveis subcontractats o la seva interrupció, deficiències en la seguretat dels seus sistemes, la deslleialtat dels seus empleats o l'incompliment de les regulacions aplicables.
— Risc de model: possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

En relació amb el risc tecnològic, cal destacar que s'ha convertit en una àrea de focus en la gestió de riscos per al grup Banc Sabadell per diversos motius.

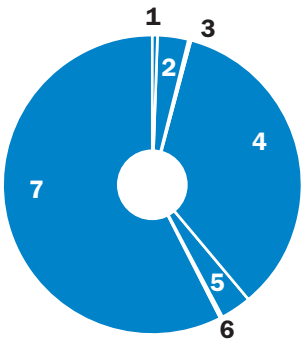
— Increment de la rellevància, complexitat i ús de la tecnologia en els processos bancaris.
— Increment de les amenaces externes (cibercrim) i dels potencials impactes sobre les entitats i, en general, sobre el sistema financer.
— Adopció de possibles nous models de negoci basats en les dades i noves tecnologies i, per tant, nous riscos (emergents) que poden modificar el perfil de risc de Banc Sabadell.

G20

Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import, ex-TSB (12 mesos) (en %)

1	Frau intern	0,6
2	Frau extern	3,4
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	0,4
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	34,7
5	Danys a actius materials	3,2
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,3
7	Execució, lliurament i gestió de processos	57,4

G21

Distribució d'esdeveniments de risc operacional per import, ex-TSB (5 últims anys) (en %)

1	Frau intern	1,0
2	Frau extern	2,6
3	Relacions laborals i seguretat en el lloc de treball	0,1
4	Clients, productes i pràctiques empresarials	85,5
5	Danys a actius materials	2,0
6	Incidències en el negoci i errades en els sistemes	0,5
7	Execució, lliurament i gestió de processos	8,3

Així mateix, aquest risc no tan sols és aplicable als sistemes del banc, sinó que, a causa de la generalització de l'ús de tercers per donar suport als processos tecnològics i de negoci, s'estén també a aquests proveïdors i és un risc rellevant dins de la gestió de les externalitzacions.

Risc fiscal

El risc fiscal es defineix com la probabilitat d'incomplir els objectius establerts en l'estratègia fiscal de Banc Sabadell des d'una doble perspectiva i a causa de factors interns o externs:

— D'una banda, la probabilitat d'incórrer en un incompliment de les obligacions tributàries que pugui derivar en una falta d'ingrés indeguda, o la concurrència de qualsevol altre esdeveniment que generi un perjudici potencial per al banc en el compliment dels seus objectius.
— De l'altra, la probabilitat d'incórrer en un ingrés indegut en el compliment de les obligacions tributàries, de manera que es generi un perjudici per a l'accionista o altres grups d'interès.

Les polítiques de riscos fiscals de Banc Sabadell tenen com a objectiu establir els principis i les directrius amb la finalitat d'assegurar que els riscos fiscals que puguin afectar l'estratègia i els objectius fiscals del grup siguin identificats, valorats i gestionats de manera sistemàtica, per tal de complir amb els nous requeriments de la Llei de societats de capital i dels grups d'interès del grup Banc Sabadell.

Banc Sabadell, en matèria de risc fiscal, té com a objectiu atendre sempre les obligacions fiscals observant el marc legal vigent en matèria fiscal.

Així mateix, l'estratègia fiscal de Banc Sabadell posa de manifest el seu compromís amb el foment de la fiscalitat responsable, l'impuls de la prevenció i el desenvolupament de programes de transparència clau per fomentar la confiança dels diferents grups d'interès.

L'estratègia fiscal es regeix pels principis d'eficiència, prudència, transparència i minimització del risc fiscal, i està, amb caràcter general, alineada amb l'estratègia de negoci del grup Banc Sabadell.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell, i en el marc del mandat que preveu la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, és responsable, de manera indelegable, de les facultats següents:

— Determinar l'estratègia fiscal de l'entitat.
— Aprovar les inversions o operacions de tota mena que, per la seva elevada quantia o especials característiques, tinguin caràcter estratègic o especial risc fiscal, llevat que la seva aprovació correspongui a la Junta General.
— Aprovar la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals.
— Aprovar qualsevol transacció que, per la seva complexitat, pugui menyscabar la transparència de l'entitat i el seu grup.

Per tant, el Consell d'Administració de Banc Sabadell inclou, dins les seves funcions, l'obligació d'aprovar la política fiscal corporativa i vetllar pel seu compliment mitjançant l'establiment d'un apropiat sistema de control i supervisió, que s'enquadra dins el marc global de gestió i control de riscos del grup.

Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per l'incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat del grup.
Un dels aspectes essencials de la política del grup Banc Sabadell, i base de la seva cultura organitzativa, és el compliment rigorós de totes les disposicions legals. La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

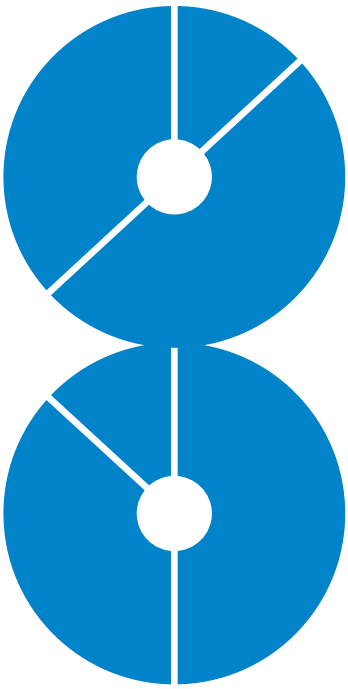
En aquest sentit, el grup compta amb la Direcció de Compliment Normatiu, que té com a missió procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i assegurar que l'ètica professional està present en tots els àmbits de l'activitat del grup. Aquesta direcció avalua i gestiona el risc de compliment normatiu per minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i per assegurar que els que es puguin produir siguin identificats, reportats i solucionats amb diligència, a través de les funcions següents:

— Distribuir i controlar la implantació de les noves normatives aplicables a totes les activitats de l'entitat, per tal de mantenir-ne l'ajust al marc legislatiu.
— Impulsar l'establiment de les polítiques, els procediments i els controls adequats per garantir que tant l'empresa com els seus directius, empleats i tercers compleixen amb el marc normatiu aplicable, així com la presa de les mesures necessàries per anticipar-se als canvis legislatius.
— Coordinar les diferents àrees de la Direcció de Compliment Normatiu a fi d'unificar criteris i donar pautes d'actuació respecte del compliment del marc regulador.
— Impulsar la creació d'un marc metodològic que permeti la identificació, classificació i valoració dels riscos de compliment normatiu, incloent-hi els riscos en matèria de prevenció de la responsabilitat penal.
— Liderar la definició i implantació dels mecanismes de control per garantir l'ajust de tota l'activitat a les lleis i normes establertes pel que fa a: i) la prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme, ii) la integritat dels mercats, iii) les normes de conducta i protecció de l'inversor, iv) la distribució d'assegurances i v) la protecció de dades, que permetin situar l'estàndard de compliment dins de les millors pràctiques del mercat.
— Garantir que la supervisió del compliment es dugui a terme a través d'un programa de supervisió del risc de compliment normatiu, i informar periòdicament l'alta direcció del risc de compliment.
— Exercir d'interlocutor davant dels diferents organismes reguladors en la matèria, i supervisar les respostes als requeriments i inspeccions d'organismes oficials o

supervisors en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme (SEPBLAC, Banc d'Espanya, etc.), i pel que fa als mercats de valors (CNMV), distribució d'assegurances (DGS) i protecció de dades (AGPD).

— Assessorar i supervisar el compliment de la legislació de protecció de dades del grup i actuar com a vincle entre les organitzacions i les autoritats de control.
— Gestionar les capacitats requerides en les diferents àrees de la Direcció de Compliment Normatiu pel que fa a recursos tècnics i humans suficients perquè es puguin dissenyar i implantar els mecanismes de control del grup que garanteixin l'ajust de tota activitat a les lleis, normes i codis ètics establerts.
— Donar suport a l'Òrgan de Control Intern responsable del compliment legal en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme.
— Informar, revisar o proposar mesures correctives o respostes a les incidències detectades en matèria de conducta o a les consultes sotmeses al Comitè d'Ètica Corporativa sobre possibles conflictes d'interès perquè serveixin de guia als empleats.

Mapa de ruta de la informació publicada

Mapa de ruta de la informació publicada

Bloc	Document	Secció del web
Sistema de Govern Corporatiu		
Dades generals	**Dades generals sobre el Grup**	**Grup**
Junta General	Reglament de la Junta, representació, Junta convocada, Informació a l'accionista i Fòrum electrònic d'accionistes	Informació accionistes i inversors_ Junta General
Govern de la Societat	Composició del Consell d'Administració i currículums, composició de les Comissions Delegades	Grup – Govern de la societat
Documents legals	Estatuts BS, Reglament del Consell i Reglaments Interns	Govern Corporatiu i Política de Remuneracions
Marc de Govern Intern	Marc de Govern Intern Banc Sabadell	Govern Corporatiu i Política de Remuneracions
Política de remuneracions	Informe anual sobre Remuneracions dels Consellers	Govern Corporatiu i Política de Remuneracions
Informes de les Comissions	Comissions d'Auditoria i Control, de Nomenaments, de Retribucions i de Riscos	Govern Corporatiu i Política de Remuneracions
Informe Anual de Govern Corporatiu	Informe anual de govern corporatiu	Govern Corporatiu i Política de Remuneracions
	Informació legal 2018_Comptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals_ Informació legal
Responsabilitat Social Corporativa	Estat d'informació no financera 2018	RSC_Responsabilitat Social Corporativa
	Informació general	RSC_Responsabilitat Social Corporativa
	Codis i polítiques	RSC_Responsabilitat Social Corporativa
L'acció, política i canals de comunicació	Cotització, capital social, dades clau, agenda de l'inversor i estructura de l'accionariat	Informació accionistes i inversors_ L'acció BS (SAB)
	Retribució a l'accionista	Informació accionistes i inversors_ L'acció BS (SAB)_Retribució a l'accionista
	InfoAccionista	Informació accionistes i inversors_ Productes i Serveis_InfoAccionista
	Informe anual	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_Informes anuals
	Política de comunicació i contacte amb accionistes, inversors institucionals i assessors de vot	Informació accionistes i inversors_ Política i canals de comunicació
Entorn econòmic i regulador	Informe anual_capítol Entorn econòmic, sectorial i regulador	Informació accionistes i inversors_ Informació financera_Informes anuals
Informació Financera		
Pla de negoci	Informe anual_subcapítol Claus de l'exercici 2018 i Pla 2018-2020	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals
	Presentacions de resultats (trimestral)	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Presentació de resultats
	Informació legal 2018_Comptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals
Evolució del balanç i resultats	Informe anual_capítol Informació financera del Grup Banc Sabadell	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals
Comptes anuals	Informació legal 2018_Comptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals_Informació legal
Negocis		
Dades generals	Dades generals sobre Negocis	Negocis
Descripció, dades i fites de l'exercici	Informe anual_capítol Negocis	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals
Dades financeres - negocis principals	Informació legal 2018_Comptes anuals_ Informe de gestió	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals_Informació legal
Riscos i Solvència	Informe anual_capítol Gestió del Risc	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals
	Informació legal 2018_Comptes anuals_ Nota 4, nota 5 i Annex 6	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informes anuals_Informació legal
	Informe de Rellevància Prudencial	Informació accionistes i inversors_Informació financera_Informació amb rellevància prudencial

Informació legal

Informe d'auditoria
Comptes anuals
Informe de gestió
Informe de verificació independent del Estat d'Informació no Financera
Informe de l'auditor referit a la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera (SCIIF)

pwc

La versió del nostre informe és una traducció de l'original, el qual va ser preparat en castellà. S'han pres totes les mesures necessàries per tal que la traducció sigui una representació el més acurada possible. Tot i això, en tots els aspectes d'interpretació de la informació, punts de vista i opinions, la versió original del nostre informe preval per davant d'aquesta traducció.

Informe d'auditoria de comptes anuals consolidats emès per un auditor independent

Als accionistes de Banco de Sabadell, S.A.:

Informe sobre els comptes anuals consolidats

Opinió

Hem auditat els comptes anuals consolidats de Banco de Sabadell, S.A. (en endavant, la Societat dominant) i les seves societats dependents (en endavant, el Grup), que comprenen el balanç a 31 de desembre de 2018, el compte de resultats, l'estat d'ingressos i despeses reconeguts, l'estat total de canvis en el patrimoni net, l'estat de fluxos d'efectiu i la memòria, tots ells consolidats, corresponents a l'exercici finalitzat en aquesta data.

Segons la nostra opinió, els comptes anuals consolidats adjunts expressen, en tots els aspectes significatius, la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera del Grup a 31 de desembre de 2018, així com dels seus resultats i fluxos d'efectiu, tots ells consolidats, corresponents a l'exercici finalitzat en aquesta data, de conformitat amb les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea (NIIF-EU), i la resta de disposicions del marc normatiu d'informació financera que resulten d'aplicació a Espanya.

Fonament de l'opinió

Hem dut a terme la nostra auditoria de conformitat amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya. Les nostres responsabilitats d'acord amb aquestes normes es descriuen més endavant en la secció *Responsabilitats de l'auditor en relació amb l'auditoria dels comptes anuals consolidats del nostre informe.*

Som independents del Grup de conformitat amb els requeriments d'ètica, inclosos els d'independència, que són aplicables a la nostra auditoria dels comptes anuals consolidats a Espanya, segons allò que exigeix la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes. En aquest sentit, no hem prestat serveis diferents als de l'auditoria de comptes ni hi han concorregut situacions o circumstàncies que, d'acord amb allò que estableix l'esmentada normativa reguladora, hagin afectat la necessària independència de manera que s'hagi vist compromesa.

Considerem que l'evidència d'auditoria que hem obtingut proporciona una base suficient i adequada per a la nostra opinió.

PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L., C/ Ausó y Monzó, 16, 03006 Alicante, España
Tel.: +34 965 980 350 / +34 902 021 111, Fax: +34 965 208 933, www.pwc.es

R. M. Madrid, hoja 87.250-1, folio 75, tomo 9.267, libro 8.054, sección 3ª
Inscrita en el R.O.A.C. con el número S0242 - CIF: B-79 031290

Qüestions clau de l'auditoria

Les qüestions clau de l'auditoria són aquelles qüestions que, segons el nostre judici professional, han estat de la major significativitat en la nostra auditoria dels comptes anuals consolidats del període actual. Aquestes qüestions han estat tractades en el context de la nostra auditoria dels comptes anuals consolidats en el seu conjunt, i en la formació de la nostra opinió sobre aquests, i no expressem una opinió per separat sobre aquestes qüestions.

Qüestions clau de l'auditoria	Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Deteriorament per risc de crèdit i dels actius immobiliaris provinents d'adjudicacions

La determinació del deteriorament per risc de crèdit és una de les estimacions més significatives i complexes en la preparació dels comptes anuals adjunts. L'avaluació d'aquest deteriorament es basa tant en estimacions individualitzades com en estimacions col·lectives de les cobertures, en aquest cas mitjançant la utilització de diferents models interns del Grup.

En la determinació de les cobertures per risc de crèdit són considerades les garanties, reals o personals, considerades eficaces. El Grup té desenvolupades metodologies internes per l'avaluació de l'import recuperable de les garanties reals immobiliàries.

En aquest exercici 2018, aquests models interns han estat actualitzats conforme als nous requeriments derivats de l'entrada en vigor de la NIIF 9 "Instruments financers". En la Nota 1 dels comptes anuals consolidats adjunts es recullen els canvis en les polítiques, procediments i eines del Grup conseqüència de l'entrada en vigor d'aquesta norma, així com els impactes més significatius registrats a l'1 de gener de 2018.

Periòdicament el Grup realitza recalibratges dels seus models interns amb la finalitat d'optimitzar la seva capacitat predictiva actualitzant, si escau, les variables considerades o els algorismes utilitzats.

Cal assenyalar que l'estimació del deteriorament dels actius immobiliaris amb origen en la seva activitat creditícia i que, a través de la dació en pagament, compra, o per via judicial, s'adjudiquen al Grup es troba subjecta als mateixos criteris que els utilitzats per a les garanties reals immobiliàries.

Els models i mètodes de valoració utilitzats suposen un elevat component de judici i estimació per a la determinació de les pèrdues per deteriorament.

El nostre treball s'ha centrat en l'anàlisi, avaluació i comprovació del sistema de control intern, així com en la realització de proves en detall sobre les provisions, tant per a les estimades col·lectivament com individualment.

Respecte al sistema de control intern, entre altres, hem realitzat els següents procediments:

- Verificació de l'adequació de les diferents polítiques i procediments de treball, així com dels models interns aprovats, als requeriments normatius aplicables i al model de govern del Grup.
- Revisió de l'avaluació periòdica de riscos i alertes de seguiment efectuades pel Grup, així com de l'efectiva realització del procés de revisió periòdic d'expedients d'acreditats per al seguiment de la seva classificació i, en els casos en què s'aplica, registre del deteriorament.

Addicionalment, hem realitzat proves de detall consistents en:

- Revisió de la metodologia de classificació dels actius crediticis en els tres estats definits en la norma, analitzant l'adequació de: i) la definició de deteriorament aplicat; i ii) la metodologia d'estimació de l'increment significatiu de risc de crèdit, per a actius classificats en l'estat 2 (stage 2), d'acord amb la definició d'indicadors qualitatius i llindars d'increment dels indicadors quantitatius.
- Revisió de les diferents metodologies de càlcul i dels criteris adoptats per a l'estimació dels paràmetres de risc emprats en el càlcul de la pèrdua esperada, incloent: i) l'estimació dels paràmetres de risc al llarg de tota la vida de l'operació o a 12 mesos, segons l'estat corresponent; ii) l'ús d'escenaris alternatius en les projeccions realitzades a futur, considerant especialment la raonabilitat de les assumpcions i probabilitat assignada a l'escenari de sortida del Regne Unit de la UE sense acord (escenari Cliff Edge Brexit); i iii) l'ús de metodologies de contrast retrospectiu per als paràmetres més rellevants en l'estimació del deteriorament.

Qüestions clau de l'auditoria	Manera en què s'han tractat en l'auditoria
Addicionalment a les garanties constituïdes sobre les diferents operacions, com a conseqüència de l'adquisició de Banc CAM va entrar en vigor l'Esquema de Protecció d'Actius (d'ara endavant, EPA) per a una cartera predeterminada d'actius. Mitjançant la mencionada EPA, el Fons de Garantia de Dipòsits (d'ara endavant, FGD) assumeix el 80% de les pèrdues derivades d'aquesta cartera durant un termini de 10 anys, una vegada absorbides les provisions constituïdes en aquesta data d'adquisició. D'aquesta manera, per a les pèrdues per deteriorament registrades comptablement corresponents a aquests actius, el Grup Banc Sabadell estima un dret de cobrament davant el FGD per la garantia concedida en l'epígraf de "Préstecs i Partides a cobrar". Aquest dret de cobrament és objecte de liquidacions periòdiques per part del FGD. El Grup ha acordat amb data 19 de juliol de 2018 la transmissió de la pràctica totalitat de la seva exposició immobiliària a una filial de Cerberus Capital Management L.P. Els actius immobiliaris objecte de l'operació tenen un valor brut comptable conjunt aproximat de 9.100 milions d'euros i un valor net comptable conjunt aproximat de 3.900 milions d'euros. Addicionalment, amb data 24 de juliol de 2018 s'ha acordat la transmissió d'una cartera de crèdits, en la seva majoria hipotecaris, composta per tres sub-carteres, amb un saldo viu aproximat de 2.295 milions d'euros, a Deutsche Bank i a Carval Investors. Aquests actius es troben recollits al 31 de desembre de 2018 en l'epígraf *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com mantinguts per a la venda"*. El tancament d'aquestes operacions es preveu que es realitzi en l'exercici 2019, una vegada s'obtinguin les corresponents autoritzacions i es compleixin les condicions de cadascuna de les carteres, implicant la transmissió del control dels referits actius crediticis i immobiliaris i, en conseqüència, la seva desconsolidació del balanç consolidat. Veure Notes 1, 2, 4.4.1 i 11 i Annex 6 dels comptes anuals consolidats adjuntes referent al deteriorament per risc de crèdit i Notes 1, 2, 4.4.1, 13, 15 i 17 i Annex 6 dels comptes anuals consolidats adjuntes referent al deteriorament dels actius immobiliaris provinents d'adjudicacions.	• Comprovacions pel que fa a: i) la fiabilitat i coherència de les fonts de dades utilitzades; ii) les taxes de pèrdues històriques per deteriorament en risc de crèdit en l'estimació dels fluxos d'efectiu futurs i de les taxes de descompte històriques en venda d'actius immobiliaris davant del valor de taxació; i iii) els recalibratges i contrastos retrospectius efectuats en els models interns. • Revisió del funcionament del "motor de càlcul" i re-execució del càlcul de provisions col·lectives, per a carteres amb models estructurals, i del càlcul de deteriorament dels actius immobiliaris procedents d'adjudicacions en funció de les diferents categories d'actius. • Revisió d'una mostra tant d'expedients de crèdit individualitzats, com d'actius immobiliaris procedents d'adjudicacions, per avaluar la seva adequada classificació i registre, si escau, del corresponent deteriorament. • Revisió dels impactes registrats en els Fons Propis del Grup a l'1 de gener de 2018 associats a les estimacions de deteriorament per risc de crèdit, derivades de l'entrada en vigor de NIIF 9. De manera específica sobre l'estimació del dret de cobrament davant del FGD derivat de l'Esquema de Protecció d'Actius, hem realitzat les següents proves: • Revisió de la fiabilitat i coherència de les fonts de dades dels actius amb cobertura del EPA utilitzats en el càlcul de l'estimació del dret de cobrament davant del FGD. • Verificació del càlcul en l'estimació del dret de cobrament davant del FGD, en funció de les diferents categories d'actius i operacions efectuades, així com de la seva coherència amb els registres comptables. • Anàlisi dels canvis en les estimacions comptables resultat de l'avaluació periòdica dels actius i beneficis futurs esperats associats a la cobertura EPA com a conseqüència d'informació addicional o de nous fets sobre la situació dels actius. En relació a les operacions de venda de carteres d'actius immobiliaris i crèdits, hem realitzat les següents proves: • Revisió i anàlisi de la documentació contractual suport dels acords i de l'impacte comptable associat. • Realització de proves en detall per tal de verificar la correcta valoració dels actius immobiliaris i crèdits afectes a aquestes operacions, d'acord al preu de venda acordat entre les parts i prenent en consideració, si escau, les garanties derivades de l'EPA.

Qüestions clau de l'auditoria	Manera en què s'han tractat en l'auditoria
	• Revisió, des de la data de l'acord, dels procediments d'assignació de riscos i beneficis en les transaccions econòmiques sobre els actius immobiliaris objecte de la transacció d'acord als percentatges de participació en l'estructura societària que serà la titular d'aquests actius quan es tanqui l'operació. Com a resultat de les nostres proves respecte als càlculs i estimacions en l'import del deteriorament per risc de crèdit i dels actius immobiliaris provinents d'adjudicacions no s'han identificat diferències, per sobre d'un rang raonable, en els imports registrats en els comptes anuals consolidats adjunts.
Comprovació de la recuperabilitat dels fons de comerç El Grup Banc Sabadell realitza amb caràcter anual, o quan s'identifiquen indicis de deteriorament, una avaluació per a determinar si existeix deteriorament en els fons de comerç registrats en els seus comptes anuals consolidats. Cada fons de comerç està associat a una o més unitats generadores d'efectiu (UGE), utilitzant per a les estimacions dels valors recuperables de les mateixes el mètode del descompte de beneficis distribuïts a partir dels diferents plans operatius de cadascuna d'elles. L'estimació del valor recuperable de cada UGE és inherentment incerta i inclou un elevat nivell de judici i estimació donat que es basa en assumpcions sobre l'evolució macroeconòmica i altres aspectes, com les hipòtesis clau de negoci (evolució del crèdit, morositat, tipus d'interès, etc...) que determinen els fluxs de caixa, les taxes de descompte i les taxes de creixement a llarg termini utilitzades. Els models són sensibles a les variables i hipòtesis utilitzades, existint, per la seva naturalesa, risc d'incorreccions en la valoració d'aquests. Veure Notes 1 i 16 dels comptes anuals consolidats adjunts.	Hem dut a terme, amb la col·laboració dels nostres experts en valoracions, l'enteniment i revisió del procés d'estimació efectuat pel Grup, així com de l'entorn de control intern, centrant els nostres procediments en aspectes com: • La revisió dels criteris per a la definició de les UGEs del Grup associades als diferents fons de comerç. • L'avaluació de la metodologia utilitzada per a l'estimació del deteriorament del fons de comerç. • La revisió dels informes anuals de valoració, efectuats pel Grup, sobre l'avaluació del deteriorament en els fons de comerç. D'altra banda, hem efectuat proves per contrastar els models de previsió de fluxos d'efectiu corresponents a les diferents UGEs utilitzats pel Grup, considerant el que estableix la normativa, la pràctica de mercat i les expectatives específiques del sector bancari. Aquesta avaluació ha inclòs la verificació d'hipòtesis, com de les taxes de creixement i taxes de descompte utilitzades, així com l'anàlisi del seguiment pressupostari de les principals UGEs i l'impacte de les variacions identificades en els pressupostos i taxes de creixement. Finalment, hem revisat l'adequació de la informació desglossada en els comptes anuals consolidats adjunts. Com a resultat dels procediments anteriors, considerem que les estimacions efectuades en relació amb la recuperabilitat dels fons de comerç es troben en un rang raonable, en el context de les circumstàncies en què s'elaboren els comptes anuals consolidats adjunts.

Qüestions clau de l'auditoria	Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Provisions per litigis fiscals, legals i reguladores

Com a resultat del curs normal de la seva activitat, el Grup Banco Sabadell pot trobar-se immers en procediments, tant administratius com judicials o assumptes en arbitratge, de naturalesa fiscal, legal i / o regulatòria.

D'aquesta manera, hi ha situacions que, tot i no estar subjectes a procés judicial, d'acord a l'avaluació efectuada necessiten el registre de provisions, com poden ser les vinculades als possibles impactes de la devolució de les quantitats percebudes com a conseqüència de la hipotètica anul·lació pels tribunals de les clàusules sòl o per l'aplicació del Reial Decret llei 1/2017 de mesures de protecció de consumidors en matèria de clàusules sòl, així com les derivades de les reclamacions de clients associats a les incidències provocades com a conseqüència de la migració de la plataforma tecnològica de la filial britànica TSB Bank Plc.

Generalment, aquests procediments finalitzen després d'un llarg període de temps, resultant processos complexos d'acord amb la legislació vigent en les diferents jurisdiccions en què s'opera.

El Grup registra una provisió per aquests conceptes, calculant per tant el desemborsament associat com a probable en base a les estimacions realitzades, aplicant procediments de càlcul prudents i consistents amb les condicions d'incertesa inherents a les obligacions que cobreixen. Addicionalment també són considerats tots aquells desemborsaments a realitzar en el procés d'anàlisi d'incidències i la seva resolució i que són considerats ineludibles.

El registre de les provisions per litigis és una de les àrees que major grau de judici i estimació es requereix.

Veure Notes 1 i 11 (on es detallen les provisions constituïdes per cobrir els desenllaços de les contingències relacionades amb clàusules sòl) dels comptes anuals consolidats adjunts.

La nostra revisió del procés d'estimació de les provisions per litigis fiscals, legals i reguladores, efectuat pel Grup, i l'anàlisi i avaluació del control intern de l'esmentat procés, ha consistit en els procediments següents:

- Compressió de la política de qualificació dels litigis i necessitat de provisió, d'acord amb la normativa comptable aplicable.
- Anàlisi de les principals demandes, tant individuals com, si és el cas, col·lectives.
- Obtenció de cartes de confirmació de l'assessoria jurídica del Grup per contrastar la seva avaluació del resultat esperat dels litigis, el correcte registre de la provisió, així com la identificació de potencials passius omesos.
- Amb el suport dels nostres experts interns, seguiment de l'evolució de les inspeccions fiscals obertes, anàlisi de l'estimació del resultat esperat dels procediments fiscals en curs més significatius i de les possibles contingències en relació amb el compliment de les obligacions tributàries per a tots els períodes oberts a inspecció.
- Anàlisi del registre, estimació i moviment de provisions comptables.

De forma específica per a les provisions constituïdaes per a la compensació de clients i cobrir els desenllaços de contingències relacionades amb clàusules sòl, així com les derivades de reclamacions de clients que es produeixen com a conseqüència de les incidències després de la migració tecnològica de TSB Bank Plc., els nostres procedimients s'han centrat en:

- Enteniment de l'entorn de control, avaluació i comprovació dels controls associats al càlcul i revisió de la provisió per a la compensació de clients, incloent el procés i aprovació de les assumpcions i resultats de les estimacions efectuades.
- Avaluació de la metodologia i hipòtesis utilitzades pel Grup, verificant que les mateixes estan en línia amb la pràctica del mercat.
- Anàlisi de sensibilitat sobre els resultats del model davant de possibles variacions en les assumpcions clau.

El resultat del nostre treball posa de manifest que, en general, els judicis i estimacions del Grup, en l'avaluació d'aquesta tipologia de provisions, estan suportats i raonats d'acord amb la informació disponible.

Qüestions clau de l'auditoria	Manera en què s'han tractat en l'auditoria

Automatització dels sistemes d'informació financiera

L'operativa del Grup Banco Sabadell, per la seva naturalesa, i especialment el procés d'elaboració de la informació financera i comptable, té una gran dependència dels sistemes d'informació, de manera que un adequat entorn de control sobre els mateixos és vital per a garantir el correcte processament de la informació.

A més, a mesura que els sistemes es fan més complexos, augmenten els riscos associats a les tecnologies de la informació de l'organització i per tant sobre la informació que processen.

L'efectivitat del marc general de control intern dels sistemes d'informació relacionats amb el procés de registre i tancament comptable és fonamental per a la realització de certs procediments relacionats amb el control intern.

En aquest context, resulta necessari avaluar aspectes com l'organització i govern de l'Àrea de Sistemes d'Informació, els controls sobre el manteniment i el desenvolupament de les aplicacions, la seguretat física i lògica i l'explotació dels sistemes.

Amb la col·laboració dels nostres experts en sistemes d'informació i processos, el nostre treball ha consistit a revisar l'entorn de control intern general associat als sistemes d'informació i aplicacions que suporten el registre i tancament comptable del Grup. A més, hem realitzat una entesa de les funcionalitats i implicació en el procés de registre i tancament comptable dels diferents sistemes d'informació del Grup.

Sobre els sistemes d'informació considerats rellevants en el procés de generació d'informació financera hem realitzat fonamentalment els següents procediments:

- Revisió dels controls generals informàtics en relació amb aspectes derivats del procés d'explotació, desenvolupament i manteniment de les aplicacions, seguretat d'aquestes, i govern i organització de l'Àrea de Sistemes d'Informació del Grup.
- Revisió de controls d'índole general per a la gestió de les autoritzacions d'accés als sistemes d'informació financera i de controls en relació a les autoritzacions del personal per a la implantació de canvis en els processos informàtics.
- Realització de l'enteniment dels processos clau de negoci, identificació de controls automàtics existents en els mateixos i validació.
- Enteniment i revisió del procés de generació d'assentaments comptables manuals considerats de risc. Extracció, validació de la completesa i filtrat dels assentaments introduïts en la comptabilitat.
- Enteniment i i re-execució d'alguns dels càlculs realitzats pel Grup i considerats de major impacte, especialment els corresponents a la periodificació d'interessos de productes financers (préstecs, crèdits i dipòsits) i de comissions percebudes.

Pel que fa a TSB Bank Plc., com a conseqüència de les incidències identificades a l'entorn dels sistemes d'informació, amb posterioritat al Projecte de Migració Tecnològica de TSB, el nostre punt d'auditoria en aquest component ha estat fonamentalment substantiu, basant-nos en proves en detall, i suposant un increment significatiu dels nostres procedimients d'auditoria. En el moment de la migració tecnològica, es van realitzar diferents procedimients per a testejar la totalitat i exactitud de les dades rellevants en el procés de reporting financer, concloent satisfactòriament.

Qüestions clau de l'auditoria	Manera en què s'han tractat en l'auditoria
	En termes generals els resultats dels nostres procediments han estat satisfactoris i no s'han identificat aspectes rellevants que puguin afectar de forma significativa a la informació financera inclosa en els comptes anuals consolidats adjunts.

Altra informació: Informe de gestió consolidat

L'altra informació comprèn exclusivament l'informe de gestió consolidat de l'exercici 2018, la formulació de la qual és responsabilitat dels administradors de la Societat dominant i no forma part integrant dels comptes anuals consolidats.

La nostra opinió d'auditoria sobre els comptes anuals consolidats no cobreix l'informe de gestió consolidat. La nostra responsabilitat sobre la informació continguda en l'informe de gestió consolidat es troba definida en la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes, que estableix dos nivells diferenciats sobre la mateixa:

a) Un nivell específic que resulta d'aplicació a l'estat de la informació no financera, així com a determinada informació inclosa en l'Informe Anual de Govern Corporatiu (IAGC), segons es defineix en l'article 35.2. b) de la Llei 22/2015, d'auditoria de comptes, que consisteix en comprovar únicament que l'esmentada informació s'ha facilitat en l'informe de gestió consolidat i, o en el seu cas, que s'ha incorporat en aquest la referència corresponent a l'informe separat sobre la informació no financera amb la forma prevista a la normativa, i en cas contrari, a informar-ne.

b) Un nivell general aplicable a la resta de la informació inclosa en l'informe de gestió consolidat, que consisteix en avaluar i informar sobre la concordança de l'esmentada informació amb els comptes anuals consolidats, a partir del coneixement del Grup obtingut en la realització de l'auditoria dels comptes esmentats i sense incloure informació diferent de l'obtinguda com a evidència durant la mateixa, així com avaluar i informar de si el contingut i presentació d'aquesta part de l'informe de gestió consolidat són conformes a la normativa que resulta d'aplicació. Si, basant-nos en el treball que hem realitzat, concloem que hi ha incorreccions materials, estem obligats a informar-ne.

Sobre la base del treball realitzat, segons descrit anteriorment, hem comprovat que la informació específica esmentada en l'apartat a) anterior ha estat facilitada en l'informe de gestió consolidat i la resta de la informació que conté l'informe de gestió consolidat concorda amb la dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018 i el seu contingut i presentació són conformes a la normativa que resulta d'aplicació.

Responsabilitat dels administradors i de la Comissió d'Auditoria i Control en relació amb els comptes anuals consolidats

Els administradors de la Societat dominant són responsables de formular els comptes anuals consolidats adjunts, de manera que expressin la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats consolidats del Grup Banco Sabadell, de conformitat amb les NIIF-UE i la resta de disposicions del marc normatiu d'informació financera aplicable al Grup a Espanya, i del control intern que considerin necessari per permetre la preparació de comptes anuals consolidats lliures d'incorrecció material, a causa de frau o error.

En la preparació dels comptes anuals consolidats, els administradors de la Societat dominant són responsables de la valoració de la capacitat del Grup per continuar com a empresa en funcionament, revelant, segons correspongui, les qüestions relacionades amb empresa en funcionament i utilitzant el principi comptable de empresa en funcionament excepte si els esmentats administradors tenen la intenció de liquidar el Grup o de cessar les seves operacions, o bé si no existeix cap altra alternativa realista.

La Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant és responsable de la supervisió del procés d'elaboració i presentació dels comptes anuals consolidats.

Responsabilitats de l'auditor en relació amb l'auditoria dels comptes anuals consolidats

Els nostres objectius són obtenir una seguretat raonable que els comptes anuals consolidats en el seu conjunt estan lliures d'incorrecció material, a causa de frau o error, i emetre un informe d'auditoria que conté la nostra opinió.

Seguretat raonable és un alt grau de seguretat però no garanteix que una auditoria realitzada de conformitat amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya sempre detecti una incorrecció material quan existeixi. Les incorreccions poden tenir lloc per frau o error i es consideren materials si, individualment o de forma agregada, es pot preveure raonablement que influeixen en les decisions econòmiques que els usuaris prenen basant-se en els comptes anuals consolidats.

Com a part d'una auditoria de conformitat amb la normativa reguladora de l'activitat d'auditoria de comptes vigent a Espanya, apliquem el nostre judici professional i mantenim una actitud d'escepticisme professional durant tota l'auditoria. També:

- Identifiquem i valorem els riscos d'incorrecció material en els comptes anuals consolidats, a causa de frau o error, dissenyem i apliquem procediments d'auditoria per respondre a aquests riscos i obtenim evidència d'auditoria suficient i adequada per proporcionar una base per a la nostra opinió . El risc de no detectar una incorrecció material a causa de frau és més elevat que en el cas d'una incorrecció material a causa d'error, ja que el frau pot implicar col·lusió, falsificació, omissions deliberades, manifestacions intencionadament errònies, o l'elusió del control intern.

- Obtenim coneixement del control intern rellevant per a l'auditoria per tal de dissenyar procediments d'auditoria que siguin adequats en funció de les circumstàncies, i no amb la finalitat d'expressar una opinió sobre l'eficàcia del control intern del Grup Banc Sabadell.

- Avaluem si les polítiques comptables aplicades són adequades i la raonabilitat de les estimacions comptables i la corresponent informació revelada pels administradors de la Societat dominant.

- Concloem sobre si és adequada la utilització, pels administradors de la Societat dominant, del principi comptable d'empresa en funcionament i basant-nos en l'evidència d'auditoria obtinguda, concloem sobre si existeix o no una incertesa material relacionada amb fets o amb condicions que poden generar dubtes significatius sobre la capacitat del Grup per continuar com a empresa en funcionament. Si concloem que hi ha una incertesa material, es requereix que cridem l'atenció en el nostre informe d'auditoria sobre la corresponent informació revelada en els comptes anuals consolidats o, si aquestes revelacions no són adequades, que expressem una opinió modificada. Les nostres conclusions es basen en l'evidència d'auditoria obtinguda fins a la data del nostre informe d'auditoria. No obstant això, els fets o condicions futurs poden ser la causa que el Grup deixi de ser una empresa en funcionament.

- Avaluem la presentació global, l'estructura i el contingut dels comptes anuals consolidats, incloent-hi la informació revelada, i si els comptes anuals consolidats representen les transaccions i fets subjacents d'una manera que aconsegueixen expressar la imatge fidel.

- Obtenim evidència suficient i adequada en relació amb la informació financera de les entitats o activitats empresarials dins el Grup Banco Sabadell per expressar una opinió sobre els comptes anuals consolidats. Som responsables de la direcció, supervisió i realització de l'auditoria del Grup. Som els únics responsables de la nostra opinió d'auditoria.

Ens comuniquem amb la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant en relació amb, entre altres qüestions, l'abast i el moment de realització de l'auditoria planificats i les troballes significatives de l'auditoria, així com qualsevol deficiència significativa del control intern que identifiquem en el transcurs de l'auditoria.

També proporcionem a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant una declaració de què hem complert els requeriments d'ètica aplicables, inclosos els d'independència, i ens hem comunicat amb la mateixa per a informar d'aquelles qüestions que raonablement puguin suposar una amenaça per a la nostra independència i, si escau, de les corresponents salvaguardes.

Entre les qüestions que han estat objecte de comunicació a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant, determinem les que han estat de la major significativitat en l'auditoria dels comptes anuals consolidats del període actual i que són, en conseqüència, les qüestions clau de l'auditoria.

Descrivim aquestes qüestions en el nostre informe d'auditoria llevat que les disposicions legals o reglamentàries prohibeixin revelar públicament la qüestió.

Informe sobre altres requeriments legals i reglamentaris

Informe addicional per a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant

L'opinió que s'expressa en aquest informe és coherent amb allò que es manifesta en el nostre informe addicional per a la Comissió d'Auditoria i Control de la Societat dominant de data 28 de gener de 2019.

Període de contractació

La Junta General Ordinària d'Accionistes de la Societat dominant celebrada el 19 d'abril de 2018 ens va nomenar auditors del Grup per a l'exercici finalitzat el 31 de desembre de 2018.

Amb anterioritat, vam ser designats auditors per acords de la Junta General d'Accionistes de la Societat dominant i hem vingut duent a terme el treball d'auditoria de comptes de la Societat dominant de forma ininterrompuda des de l'exercici finalitzat el 31 de desembre del 1983.

Serveis prestats

PricewaterhouseCoopers Auditors, S.L., ha prestat al Grup Banc Sabadell, durant l'exercici 2018, prèvia la corresponent aprovació de la Comissió d'Auditoria i Control, serveis diferents de l'auditoria, entre els quals destaquen l'emissió de confort letters, altres revisions normatives requerides al auditor, així com serveis d'assessorament i de compliment regulatori.

PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L. (S0242)

PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDITORES, S.L.

Original en castellà signat per
Raúl Ara Navarro (20210)

1 de febrer de 2019

BANCO DE SABADELL, S.A. I SOCIETATS QUE FORMEN EL GRUP BANC SABADELL

Comptes anuals consolidats
corresponents a l'exercici anual
acabat el 31 de desembre de 2018

Índex dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018 del grup Banco de Sabadell, S.A.

Estats financers consolidats

Balanços consolidats del grup Banc Sabadell 188
Comptes de pèrdues i guanys consolidats del grup Banc Sabadell 191
Estats de canvis en el patrimoni net consolidats del grup Banc Sabadell 193
Estats de fluxos d'efectiu consolidats del grup Banc Sabadell 196

Notes explicatives

Nota 1 – Activitat, polítiques i pràctiques de comptabilitat 198
1.1. Activitat 198
1.2. Bases de presentació 198
1.3. Principis i polítiques comptables i criteris de valoració aplicats 205
1.3.1 Principis de consolidació 205
1.3.2 Combinacions de negocis 207
1.3.3 Valoració dels instruments financers i registre de les variacions sorgides en la seva valoració posterior 208
1.3.4 Deteriorament del valor dels actius financers 211
1.3.5 Operacions de cobertura 224
1.3.6 Garanties financeres 226
1.3.7 Transferències i baixa del balanç d'instruments financers 226
1.3.8 Compensació d'instruments financers 226
1.3.9 Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda i operacions interrompudes 226
1.3.10 Actius tangibles 227
1.3.11 Arrendaments 228
1.3.12 Actius intangibles 229
1.3.13 Existències 230
1.3.14 Elements de patrimoni propi 231
1.3.15 Remuneracions basades en instruments de patrimoni 231
1.3.16 Provisions i actius i passius contingents 231
1.3.17 Provisions per pensions 232
1.3.18 Operacions en moneda estrangera i diferències de conversió 234
1.3.19 Reconeixement d'ingressos i despeses 235
1.3.20 Impost sobre els guanys 236
1.3.21 Estats de fluxos d'efectiu consolidats 237
1.4. Comparabilitat de la informació 238
Nota 2 – Grup Banc Sabadell 240
Nota 3 – Retribució a l'accionista i benefici per acció 245
Nota 4 – Gestió de riscos financers 246
4.1 Introducció 246
4.2 Fites principals de l'exercici 248
4.2.1 Millora del perfil de risc del grup en l'exercici 248
4.2.2 Enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc 249
4.2.3 Millora de l'entorn de seguiment 250
4.2.4 Millora en la gestió del risc d'actius problemàtics 250
4.3 Principis generals de gestió de riscos 251
4.3.1 Cultura corporativa de riscos 251
4.3.2 Marc Estratègic de Riscos (*risk appetite framework*) 252
4.3.3 Organització global de la funció de riscos 253
4.3.4 Exercicis de planificació i *stress test* 255
4.4 Gestió i seguiment dels principals riscos rellevants 256
4.4.1 Risc de crèdit 256
4.4.2 Risc de liquiditat 269
4.4.3 Risc de mercat 279
4.4.4 Risc operacional 284
4.4.5 Risc fiscal 286
4.4.6 Risc de compliment normatiu 286
Nota 5 – Recursos propis mínims i gestió de capital 287
Nota 6 – Valor raonable dels actius i passius 297
Nota 7 – Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista 308
Nota 8 – Valors representatius de deute 308
Nota 9 – Instruments de patrimoni 310
Nota 10 – Derivats mantinguts per negociar d'actiu i passiu 311
Nota 11 – Préstecs i bestretes 312
Nota 12 – Derivats - comptabilitat de cobertures d'actiu i passiu 319

Nota 13 - Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda 323
Nota 14 – Inversions en negocis conjunts i associades....326
Nota 15 – Actius tangibles 327
Nota 16 – Actius intangibles 330
Nota 17 – Altres actius 333
Nota 18 – Dipòsits en bancs centrals i entitats de crèdit....334
Nota 19 – Dipòsits de la clientela 334
Nota 20 – Valors representatius de deute emesos 335
Nota 21 – Altres passius financers 336
Nota 22 – Provisions i passius contingents....337
Nota 23 – Fons propis 342
Nota 24 – Un altre resultat global acumulat 345
Nota 25 – Interessos minoritaris (participacions no dominants) 347
Nota 26 – Exposicions fora del balanç 348
Nota 27 – Recursos de clients fora del balanç 349
Nota 28 – Ingressos i despeses per interessos 349
Nota 29 – Ingressos i despeses per comissions....353
Nota 30 – Resultats d'operacions financeres (net) 354
Nota 31 – Altres ingressos d'explotació 355
Nota 32 – Altres despeses d'explotació 355
Nota 33 – Despeses d'administració....356
Nota 34 - Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats i pèrdues o (-) guanys nets per modificació....360
Nota 35 – Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius no financers 360
Nota 36 – Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers, nets 360
Nota 37 – Guanys o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes 361
Nota 38 – Informació segmentada 361
Nota 39 – Situació fiscal (impost sobre els guanys d'activitats continuades) 366
Nota 40 – Transaccions amb parts vinculades 370
Nota 41 – Retribucions i saldos amb els membres del Consell d'Administració i l'alta direcció 371
Nota 42 – Altra informació 373
Nota 43 – Esdeveniments posteriors....374
Annex I – Societats del grup Banc Sabadell 375
Annex II – Entitats estructurades – Fons de titulització....391
Annex III - Informació dels emissors en el mercat hipotecari i sobre el registre comptable especial hipotecari....392
Annex IV – Informació dels emissors en les cèdules territorials i sobre el registre comptable especial territorial....398
Annex V – Detall de les emissions vives i passius subordinats del grup 400
Annex VI – Altres informacions de riscos 405
Annex VII – Informe bancari anual 419

Informe de gestió consolidat

Glossari de termes sobre mesures de rendiment

Balanços consolidats del grup Banc Sabadell

El 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017

En milers d'euros

Actiu	Nota	2018	2017 (*)
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista (**)	**7**	**23.494.479**	**26.362.807**
Actius financers mantinguts per negociar		**2.044.965**	**1.572.504**
Derivats	10	1.720.274	1.440.743
Instruments de patrimoni	9	7.254	7.432
Valors representatius de deute	8	317.437	124.329
Préstecs i bestretes		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració		*66.006*	*20.245*
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats		**141.314**	**39.526**
Instruments de patrimoni		-	39.526
Valors representatius de deute	8	141.314	-
Préstecs i bestretes		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració		-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-
Valors representatius de deute		-	-
Préstecs i bestretes		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració		-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		**13.247.055**	**13.180.716**
Instruments de patrimoni	9	270.336	413.298
Valors representatius de deute	8	12.976.719	12.767.418
Préstecs i bestretes		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració		*4.676.769*	*2.814.601*
Actius financers a cost amortitzat		**164.415.563**	**160.723.766**
Valors representatius de deute	8	13.131.824	11.746.645
Préstecs i bestretes	11	151.283.739	148.977.121
Bancs centrals		98.154	63.151
Entitats de crèdit		8.198.763	5.316.004
Clientela		142.986.822	143.597.966
Promemòria: prestats o lliurats com a garantia amb dret de venda o pignoració		*4.680.404*	*7.701.852*
Derivats - comptabilitat de cobertures	**12**	**301.975**	**374.021**
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		**56.972**	**48.289**
Inversions en negocis conjunts i associades	**14**	**574.940**	**575.644**
Negocis conjunts		-	-
Associades		574.940	575.644
Actius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança		**-**	**-**
Actius tangibles	**15**	**2.497.703**	**3.826.523**
Immobilitzat material		1.796.682	1.861.730
D'ús propi		1.526.976	1.625.032
Cedit en arrendament operatiu		269.706	236.698
Inversions immobiliàries		701.021	1.964.793
De les quals: cedit en arrendament operatiu		-	-
Promemòria: adquirit en arrendament		-	-
Actius intangibles	**16**	**2.461.142**	**2.245.858**
Fons de comerç		1.032.618	1.019.440
Altres actius intangibles		1.428.524	1.226.418
Actius per impostos		**6.859.405**	**6.861.406**
Actius per impostos corrents		312.272	329.558
Actius per impostos diferits	39	6.547.133	6.531.848
Altres actius	**17**	**1.639.985**	**2.975.511**
Contractes d'assegurances vinculats a pensions		132.299	139.114
Existències		934.857	2.076.294
Resta dels altres actius		572.829	760.103
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	**13**	**4.586.923**	**2.561.744**
TOTAL ACTIU		222.322.421	221.348.315

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

(**) Vegeu-ne el desglossament en l'estat de fluxos d'efectiu consolidat del grup.

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant del balanç consolidat el 31 de desembre de 2018.

Balanços consolidats del grup Banc Sabadell

El 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017

En milers d'euros

Passiu	Nota	2018	2017 (*)
Passius financers mantinguts per negociar		**1.738.354**	**1.431.215**
Derivats	10	1.690.233	1.361.361
Posicions curtes		48.121	69.854
Dipòsits		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Valors representatius de deute emesos		-	-
Altres passius financers		-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		**-**	**39.540**
Dipòsits		-	-
Bancs centrals		-	-
Entitats de crèdit		-	-
Clientela		-	-
Valors representatius de deute emesos		-	-
Altres passius financers		-	39.540
Promemòria: passius subordinats		-	-
Passius financers a cost amortitzat		**206.076.860**	**204.045.482**
Dipòsits		179.877.663	177.325.784
Bancs centrals	18	28.799.092	27.847.618
Entitats de crèdit	18	11.999.629	14.170.729
Clientela	19	139.078.942	135.307.437
Valors representatius de deute emesos	20	22.598.653	23.787.844
Altres passius financers	21	3.600.544	2.931.854
Promemòria: passius subordinats		*2.023.978*	*2.552.417*
Derivats - comptabilitat de cobertures	**12**	**633.639**	**1.003.854**
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		**36.502**	**(4.593)**
Passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança		**-**	**-**
Provisions	**22**	**466.379**	**317.538**
Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació		88.456	84.843
Altres retribucions als empleats a llarg termini		12.404	16.491
Qüestions processals i litigis per impostos pendents		5.107	36.293
Compromisos i garanties concedits		108.568	84.949
Restants provisions		251.844	94.962
Passius per impostos		**176.013**	**531.938**
Passius per impostos corrents		8.783	106.482
Passius per impostos diferits	39	167.230	425.456
Capital social reemborsable a la vista		**-**	**-**
Altres passius		**995.069**	**740.915**
Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	**13**	**82.605**	**20.645**
TOTAL PASSIU		**210.205.421**	**208.126.534**

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant del balanç consolidat el 31 de desembre de 2018.

Balanços consolidats del grup Banc Sabadell

El 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017

En milers d'euros

Patrimoni net	Nota	2018	2017 (*)
Fons propis	**23**	**12.544.931**	**13.425.916**
Capital		703.371	703.371
Capital desemborsat		703.371	703.371
Capital no desemborsat exigit		-	-
Promemòria: capital no exigit		-	-
Prima d'emissió		7.899.227	7.899.227
Instruments de patrimoni emesos diferents del capital		-	-
Component de patrimoni net dels instruments financers compostos		-	-
Altres instruments de patrimoni emesos		-	-
Altres elements de patrimoni net		35.487	32.483
Guanys acumulats		-	-
Reserves de revaloració		-	-
Altres reserves		3.832.935	4.207.340
Reserves o pèrdues acumulades d'inversions en negocis conjunts i associades		206.149	(13.633)
Altres		3.626.786	4.220.973
(-) Accions pròpies		(143.452)	(106.343)
Resultat atribuïble als propietaris de la dominant		328.102	801.466
(-) Dividends a compte		(110.739)	(111.628)
Un altre resultat global acumulat	**24**	**(491.470)**	**(265.311)**
Elements que no es reclassifiquen en resultats		(52.564)	49.443
Guanys o (-) pèrdues actuarials en plans de pensions de prestacions definides		(329)	6.767
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda		-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades		-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		(52.235)	42.676
Ineficàcia de les cobertures de valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global [element cobert]		-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global [instruments de cobertura]		-	-
Canvis del valor raonable dels passius financers a valor raonable amb canvis en resultats atribuïbles a canvis en el risc de crèdit		-	-
Elements que es poden reclassificar en resultats		(438.906)	(314.754)
Cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger (part eficaç)		213.031	236.647
Conversió de divises		(640.720)	(678.451)
Derivats de cobertura. Reserva de cobertura de fluxos d'efectiu (part eficaç)		4.306	(80.402)
Canvis del valor raonable dels instruments de deute valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		(22.958)	195.869
Instruments de cobertura (elements no designats)		-	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda		-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i associades		7.435	11.583
Interessos minoritaris (participacions no dominants)	**25**	**63.539**	**61.176**
Un altre resultat global acumulat		118	207
Altres partides		63.421	60.969
TOTAL PATRIMONI NET		**12.117.000**	**13.221.781**
TOTAL PATRIMONI NET I PASSIU		**222.322.421**	**221.348.315**
Promemòria: exposicions fora del balanç			
Garanties financeres concedides	**26**	**2.040.786**	**1.983.143**
Compromisos de préstecs concedits	**26**	**22.645.948**	**20.906.053**
Altres compromisos concedits	**26**	**8.233.226**	**9.916.992**

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant del balanç consolidat el 31 de desembre de 2018.

Comptes de pèrdues i guanys consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

	Nota	2018	2017 (*)
Ingressos per interessos	28	4.861.943	4.839.633
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		212.080	368.422
Actius financers a cost amortitzat		4.268.831	4.145.503
Ingressos restants per interessos		381.032	325.708
(Despeses per interessos)	28	(1.186.759)	(1.037.263)
(Despeses per capital social reemborsable a la vista)		-	-
Marge d'interessos		**3.675.184**	**3.802.370**
Ingressos per dividends		8.180	7.252
Resultats d'entitats valorades pel mètode de la participació	14	56.554	308.686
Ingressos per comissions	29	1.558.648	1.478.603
(Despeses per comissions)	29	(223.347)	(255.167)
Resultats d'operacions financeres (net)	30	226.709	614.104
Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets		208.106	371.365
Actius financers a cost amortitzat		(75.870)	(12.268)
Restants actius i passius financers		283.976	383.633
Guanys o (-) pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar, nets		10.568	214.786
Reclassificació d'actius financers des de valor raonable amb canvis en un altre resultat global			-
Reclassificació d'actius financers des de cost amortitzat		-	-
Altres guanys o (-) pèrdues		10.568	214.786
Guanys o (-) pèrdues per actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats, nets		(13.902)	-
Reclassificació d'actius financers des de valor raonable amb canvis en un altre resultat global		-	-
Reclassificació d'actius financers des de cost amortitzat		-	-
Altres guanys o (-) pèrdues		(13.902)	-
Guanys o (-) pèrdues per actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats, nets		19	134
Guanys o (-) pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures, nets		21.918	27.819
Diferències de canvi (guany o (-) pèrdua), netes		(1.318)	8.429
Altres ingressos d'explotació	31	256.682	338.365
(Altres despeses d'explotació)	32	(547.065)	(546.323)
Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança		-	67.415
(Despeses de passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança)		-	(86.462)
Marge brut		**5.010.227**	**5.737.272**

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant del compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici 2018.

Comptes de pèrdues i guanys consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

	Nota	2018	2017 (*)
(Despeses d'administració)		(2.920.350)	(2.722.972)
(Despeses de personal)	33	(1.590.590)	(1.573.560)
(Altres despeses d'administració)	33	(1.329.760)	(1.149.412)
(Amortització)	15, 16	(353.095)	(402.243)
(Provisions o (-) reversió de provisions)	22	(160.706)	(13.864)
(Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats i pèrdues o (-) guanys nets per modificació)	34	(756.092)	(1.211.373)
(Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global)		(2.472)	(53.374)
(Actius financers a cost amortitzat)		(753.620)	(1.157.999)
Resultat de l'activitat d'explotació		**819.984**	**1.386.820**
(Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades)		157	(663)
(Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius no financers)	35	(400.648)	(799.362)
(Actius tangibles)		(60.428)	(231.342)
(Actius intangibles)		(286)	(2.601)
(Altres)		(339.934)	(565.419)
Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers, nets	36	34.573	400.905
Fons de comerç negatiu reconegut en resultats		-	-
Guanys o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes	37	(35.201)	(139.447)
Guanys o (-) pèrdues abans d'impostos procedents de les activitats continuades		**418.865**	**848.253**
(Despeses o (-) ingressos per impostos sobre els resultats de les activitats continuades)	39	(83.635)	(43.075)
Guanys o (-) pèrdues després d'impostos procedents de les activitats continuades		**335.230**	**805.178**
Guanys o (-) pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes		-	-
RESULTAT DE L'EXERCICI		**335.230**	**805.178**
Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)	25	7.128	3.712
Atribuïble als propietaris de la dominant		328.102	801.466
Benefici per acció (en euros)	**3**	**0,05**	**0,14**
Bàsic (en euros)		0,05	0,14
Diluït (en euros)		0,05	0,14

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant del compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici 2018.

Estats de canvis en el patrimoni net consolidats del grup Banc Sabadell

Estats d'ingressos i despeses reconeguts consolidats

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

	Nota	2018	2017 (*)
Resultat de l'exercici		**335.230**	**805.178**
Un altre resultat global (**)	**24**	**(285.394)**	**(372.418)**
Elements que no es reclassifiquen en resultats		(102.007)	(15.109)
Guanys o (-) pèrdues actuarials en plans de pensions de prestacions definides		(10.138)	(9.278)
Actius no corrents i grups alienables d'elements mantinguts per a la venda		-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i associades		-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		(135.478)	(12.306)
Guanys o (-) pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures d'instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global, nets		-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global (element cobert)		-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global (instruments de cobertura)		-	-
Canvis del valor raonable dels passius financers a valor raonable amb canvis en resultats atribuïbles a canvis en el risc de crèdit		-	-
Impost sobre els guanys relatiu als elements que no es reclassifiquen		43.609	6.475
Elements que es poden reclassificar en resultats		(183.387)	(357.309)
Cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger (part eficaç)		(23.616)	85.282
Guanys o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		(23.616)	80.351
Transferit a resultats		-	4.931
Altres reclassificacions		-	-
Conversió de divises		38.813	(249.801)
Guanys o (-) pèrdues per canvi de divises comptabilitzades en el patrimoni net		38.813	(175.573)
Transferit a resultats		-	(74.228)
Altres reclassificacions		-	-
Cobertures de fluxos d'efectiu (part eficaç)		121.163	(87.004)
Guanys o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		200.505	(123.824)
Transferit a resultats		(79.342)	36.820
Transferit a l'import comptable inicial dels elements coberts		-	-
Altres reclassificacions		-	-
Instruments de cobertura (elements no designats)		-	-
Guanys o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		-	-
Transferit a resultats		-	-
Altres reclassificacions		-	-
Instruments de deute a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		(396.409)	(45.506)
Guanys o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		(120.071)	281.250
Transferit a resultats		(276.338)	(326.756)
Altres reclassificacions		-	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements mantinguts per a la venda		-	(137.571)
Guanys o (-) pèrdues de valor comptabilitzades en el patrimoni net		-	-
Transferit a resultats		-	(137.571)
Altres reclassificacions		-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i associades		(4.148)	(4.257)
Impost sobre els guanys relatiu als elements que es poden reclassificar en guanys o (-) pèrdues		80.810	81.548
RESULTAT GLOBAL TOTAL DE L'EXERCICI		**49.836**	**432.760**
Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)		7.039	3.747
Atribuïble als propietaris de la dominant		42.797	429.013

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

(**) Comprèn "Un altre resultat global" obtingut des de l'1 de gener de 2018 (data de primera aplicació de la NIIF 9) fins al 31 de desembre de 2018.

L'estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidats i l'estat total de canvis en el patrimoni net consolidat del grup Banc Sabadell constitueixen l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat.

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant de l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat de l'exercici 2018.

Estats de canvis en el patrimoni net consolidats del grup Banc Sabadell

Estats totals de canvis en el patrimoni net consolidat

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

Fonts dels canvis en el patrimoni net	Capital	Prima d'emissió	Instruments de patrimoni emesos diferents del capital	Altres elements de patrimoni net	Guanys acumulats	Reserves de revaloració	Altres reserves	(-) Accions pròpies	Resultat atribuïble als propietaris de la dominant	(-) Dividends a compte	Un altre resultat global acumulat	Interessos minoritaris: Un altre resultat global acumulat	Interessos minoritaris: Altres elements	Total
Saldo d'obertura 31/12/2017	**703.371**	**7.899.227**	**-**	**32.483**	**-**	**-**	**4.207.340**	**(106.343)**	**801.466**	**(111.628)**	**(265.311)**	**207**	**60.969**	**13.221.781**
Efectes de la correcció d'errors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efectes dels canvis en les polítiques comptables (*)	-	-	-	-	-	-	(707.405)	-	-	-	59.146	-	-	**(648.259)**
Saldo d'obertura 01/01/2018	**703.371**	**7.899.227**	**-**	**32.483**	**-**	**-**	**3.499.935**	**(106.343)**	**801.466**	**(111.628)**	**(206.165)**	**207**	**60.969**	**12.573.522**
Resultat global total del període	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**328.102**	**-**	**(285.305)**	**(89)**	**7.128**	**49.836**
Altres variacions del patrimoni net	**-**	**-**	**-**	**3.004**	**-**	**-**	**333.000**	**(37.109)**	**(801.466)**	**889**	**-**	**-**	**(4.676)**	**(506.358)**
Emissió d'accions ordinàries	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'accions preferents	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'altres instruments de patrimoni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exercici o venciment d'altres instruments de patrimoni emesos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Conversió de deute en patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reducció del capital	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dividends (o remuneracions als socis) (**)	-	-	-	-	-	-	(281.348)	-	-	(110.739)	-	-	-	**(392.087)**
Compra d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	-	(267.449)	-	-	-	-	-	**(267.449)**
Venda o cancel·lació d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	1.795	230.340	-	-	-	-	-	**232.135**
Reclassificació d'instruments financers del patrimoni net al passiu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reclassificació d'instruments financers del passiu al patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Transferències entre components del patrimoni net	-	-	-	-	-	-	689.838	-	(801.466)	111.628	-	-	-	-
Augment o (-) disminució del patrimoni net resultant de combinacions de negocis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pagaments basats en accions (***)	-	-	-	3.004	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**3.004**
Altres augments o (-) disminucions del patrimoni net	-	-	-	-	-	-	(77.285)	-	-	-	-	-	(4.676)	**(81.961)**
Saldo de tancament 31/12/2018	**703.371**	**7.899.227**	**-**	**35.487**	**-**	**-**	**3.832.935**	**(143.452)**	**328.102**	**(110.739)**	**(491.470)**	**118**	**63.421**	**12.117.000**

(*) Vegeu la conciliació entre el patrimoni net consolidat el 31 de desembre de 2017 i la data d'entrada en vigor de la NIIF 9 en la nota 1.

(**) Distribució del dividend complementari (vegeu la nota 3).

(***) Vegeu la nota 33.

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant de l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat el 31 de desembre de 2018.

L'estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidats i l'estat total de canvis en el patrimoni net consolidat del grup Banc Sabadell constitueixen l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat.

Estats de canvis en el patrimoni net consolidats del grup Banc Sabadell

Estats totals de canvis en el patrimoni net consolidat

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

Fonts dels canvis en el patrimoni net	Capital	Prima d'emissió	Instruments de patrimoni emesos diferents del capital	Altres elements de patrimoni net	Guanys acumulats	Reserves de revaloració	Altres reserves	(-) Accions pròpies	Resultat atribuïble als propietaris de la dominant	(-) Dividends a compte	Un altre resultat global acumulat	Interessos minoritaris: Un altre resultat global acumulat	Interessos minoritaris: Altres elements	**Total**
Saldo d'obertura 31/12/2016	**702.019**	**7.882.899**	**-**	**38.416**	**-**	**-**	**3.805.065**	**(101.384)**	**710.432**	**(111.281)**	**107.142**	**172**	**49.496**	**13.082.976**
Efectes de la correcció d'errors	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Efectes dels canvis en les polítiques comptables	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo d'obertura 31/12/2016	**702.019**	**7.882.899**	**-**	**38.416**	**-**	**-**	**3.805.065**	**(101.384)**	**710.432**	**(111.281)**	**107.142**	**172**	**49.496**	**13.082.976**
Resultat global total del període	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**801.466**	**-**	**(372.453)**	**35**	**3.712**	**432.760**
Altres variacions del patrimoni net	**1.352**	**16.328**	**-**	**(5.933)**	**-**	**-**	**402.275**	**(4.959)**	**(710.432)**	**(347)**	**-**	**-**	**7.761**	**(293.955)**
Emissió d'accions ordinàries	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'accions preferents	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emissió d'altres instruments de patrimoni	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exercici o venciment d'altres instruments de patrimoni emesos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Conversió de deute en patrimoni net	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reducció del capital	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dividends (o remuneracions als socis)	-	-	-	-	-	-	(168.485)	-	-	(111.628)	-	-	-	**(280.113)**
Compra d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	-	(345.543)	-	-	-	-	-	**(345.543)**
Venda o cancel·lació d'accions pròpies	-	-	-	-	-	-	2.142	340.584	-	-	-	-	-	**342.726**
Reclassificació d'instruments financers del patrimoni net al passiu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reclassificació d'instruments financers del passiu al patrimoni net	1.352	16.328	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**17.680**
Transferències entre components del patrimoni net	-	-	-	(23.717)	-	-	622.868	-	(710.432)	111.281	-	-	-	-
Augment o (-) disminució del patrimoni net resultant de combinacions de negocis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pagaments basats en accions	-	-	-	17.784	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**17.784**
Altres augments o (-) disminucions del patrimoni net	-	-	-	-	-	-	(54.250)	-	-	-	-	-	7.761	**(46.489)**
Saldo de tancament 31/12/2017	**703.371**	**7.899.227**	**-**	**32.483**	**-**	**-**	**4.207.340**	**(106.343)**	**801.466**	**(111.628)**	**(265.311)**	**207**	**60.969**	**13.221.781**

Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparació de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant de l'estat de canvis en el patrimoni net consolidat el 31 de desembre de 2018.

Estats de fluxos d'efectiu consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

	Nota	2018	2017 (*)
Fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació		**(3.527.010)**	**12.723.308**
Resultat de l'exercici		335.230	805.178
Ajustos per obtenir els fluxos d'efectiu de les activitats d'explotació		1.734.258	1.922.332
Amortització		353.095	402.243
Altres ajustos		1.381.163	1.520.089
Augment/disminució net dels actius d'explotació		(6.889.631)	(4.638.398)
Actius financers mantinguts per negociar		(472.461)	1.911.717
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats		18.417	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	(4.699)
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		1.572.710	956.589
Actius financers a cost amortitzat		(8.349.090)	(8.202.376)
Altres actius d'explotació		340.793	700.371
Augment/disminució net dels passius d'explotació		1.351.513	14.825.272
Passius financers mantinguts per negociar		307.139	(544.592)
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	4.704
Passius financers a cost amortitzat		1.534.920	15.677.746
Altres passius d'explotació		(490.546)	(312.587)
Cobraments/Pagaments per impost sobre els guanys		(58.380)	(191.076)
Fluxos d'efectiu de les activitats d'inversió		**624.954**	**1.310.144**
Pagaments		(738.048)	(1.018.119)
Actius tangibles	15	(300.530)	(588.086)
Actius intangibles	16	(375.093)	(376.703)
Inversions en negocis conjunts i associades	14	(46.178)	(52.930)
Entitats dependents i altres unitats de negoci	Annex I	(16.247)	(400)
Actius no corrents i passius que s'han classificat com a mantinguts per a la venda		-	-
Altres pagaments relacionats amb activitats d'inversió		-	-
Cobraments		1.363.002	2.328.264
Actius tangibles	15, 36	504.881	249.029
Actius intangibles		-	-
Inversions en negocis conjunts i associades	14	93.240	187.327
Entitats dependents i altres unitats de negoci		-	1.100.869
Actius no corrents i passius que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	13, 37	764.881	791.038
Altres cobraments relacionats amb activitats d'inversió		-	-

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant de l'estat de fluxos d'efectiu consolidat de l'exercici 2018.

Estats de fluxos d'efectiu consolidats del grup Banc Sabadell

Corresponents als exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017

En milers d'euros

	Nota	2018	2017 (*)
Fluxos d'efectiu de les activitats de finançament		**21.324**	**727.763**
Pagaments		(710.811)	(764.963)
Dividends		(392.087)	(280.113)
Passius subordinats	Annex V	-	(115.790)
Amortització d'instruments de patrimoni propi		-	-
Adquisició d'instruments de patrimoni propi		(267.449)	(345.543)
Altres pagaments relacionats amb activitats de finançament		(51.275)	(23.517)
Cobraments		732.135	1.492.726
Passius subordinats	Annex V	500.000	1.150.000
Emissió d'instruments de patrimoni propi		-	-
Alienació d'instruments de patrimoni propi		232.135	342.726
Altres cobraments relacionats amb activitats de finançament		-	-
Efecte de les variacions dels tipus de canvi		**12.404**	**(86.659)**
Augment (disminució) net de l'efectiu i equivalents		**(2.868.328)**	**14.674.556**
Efectiu i equivalents a l'inici de l'exercici		**26.362.807**	**11.688.250**
Efectiu i equivalents al final de l'exercici		**23.494.479**	**26.362.807**

Promemòria

FLUXOS D'EFECTIU CORRESPONENTS A:		
Interessos percebuts	4.822.300	5.156.766
Interessos pagats	1.134.273	1.161.233
Dividends percebuts	8.180	185.237
COMPONENTS DE L'EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DE L'EXERCICI		
Efectiu	814.761	733.923
Saldos equivalents a l'efectiu en bancs centrals	22.065.440	25.097.038
Altres dipòsits a la vista	614.278	531.846
Altres actius financers	-	-
Menys: descoberts bancaris reintegrables a la vista	-	-
TOTAL EFECTIU I EQUIVALENTS AL FINAL DE L'EXERCICI	**23.494.479**	**26.362.807**
Del qual: en poder d'entitats del grup, però no disponible pel grup		-

(*) Es presenta, únicament i exclusivament, a efectes comparatius (vegeu l'apartat "Comparabilitat de la informació" en la nota 1).

Les notes explicatives 1 a 43 i els annexos I a VII adjunts formen part integrant de l'estat de fluxos d'efectiu consolidat de l'exercici 2018.

MEMÒRIA DELS COMPTES ANUALS CONSOLIDATS DEL GRUP BANC SABADELL

Per a l'exercici acabat el 31 de desembre de 2018

Nota 1 – Activitat, polítiques i pràctiques de comptabilitat

1.1 Activitat

Banco de Sabadell, S.A. (a partir d'ara, també Banc Sabadell, el banc o la societat), amb domicili social a Alacant, avinguda Óscar Esplá, 37, té per objecte social el desenvolupament de l'activitat bancària i està subjecte a la normativa i les regulacions de les entitats bancàries que operen a Espanya. Pel que fa referència a la supervisió de Banc Sabadell en base consolidada, cal esmentar l'assumpció de les funcions com a supervisor prudencial per part del Banc Central Europeu (BCE) des de novembre de 2014.

El banc és la societat dominant d'un grup d'entitats (vegeu l'Annex I i la nota 2) l'activitat de les quals controla directament o indirectament i que constitueixen, juntament amb aquest, el grup Banc Sabadell (a partir d'ara, el grup).

1.2.Bases de presentació

Els comptes anuals consolidats de l'exercici 2018 del grup s'han elaborat d'acord amb el que estableixen les Normes internacionals d'informació financera adoptades per la Unió Europea (NIIF) d'aplicació al tancament de l'exercici 2018, tenint en compte la Circular 4/2017 del Banc d'Espanya, de 27 de novembre, i altres disposicions del marc normatiu d'informació financera aplicable al grup. Així, mostren la imatge fidel del patrimoni i de la situació financera consolidada del grup el 31 de desembre de 2018 i dels resultats de les seves operacions, dels canvis en el patrimoni net i dels fluxos d'efectiu, consolidats, que s'han produït en l'exercici 2018.

Els comptes anuals consolidats s'han preparat a partir dels registres de comptabilitat mantinguts pel banc i per cadascuna de les entitats restants integrades en el grup. Inclouen les reclassificacions i els ajustos necessaris per homogeneïtzar els principis i les polítiques comptables, així com els criteris de valoració als aplicats pel grup, descrits en aquesta mateixa nota.

La informació continguda en aquests comptes anuals consolidats és responsabilitat dels administradors de l'entitat dominant del grup. Els comptes anuals consolidats de l'exercici 2018 del grup han estat formulats pels administradors de Banc Sabadell en la reunió del Consell d'Administració del 31 de gener de 2019, i estan pendents d'aprovació per la Junta General d'Accionistes, la qual s'espera que els aprovi sense canvis significatius.

Aquests comptes anuals consolidats, llevat de menció en sentit contrari, es presenten en milers d'euros. Per tal de presentar els imports en milers d'euros, els saldos comptables han estat objecte d'arrodoniment; per això, és possible que els imports que apareguin en certes taules no siguin la suma aritmètica exacta de les xifres que els precedeixen.

Normes i interpretacions emeses per l'International Accounting Standards Board (IASB) que han entrat en vigor en l'exercici 2018

Durant l'exercici 2018 han entrat en vigor i han estat adoptades per la Unió Europea les normes següents:

Normes	Títols
NIIF 9	Instruments financers
NIIF 15	Ingressos d'activitats ordinàries procedents de contractes amb clients
Aclariments a la NIIF 15	Ingressos d'activitats ordinàries procedents de contractes amb clients
Modificacions de la NIIF 4	Aplicació de la NIIF 9 "Instruments financers" amb la NIIF 4 "Contractes d'assegurances"
Modificacions de la NIIF 2	Classificació i mesurament de transaccions amb pagaments basats en accions
Millores anuals de les NIIF	Cicle 2014-2016
Modificacions de la NIC 40	Transferències d'inversions immobiliàries
Interpretació CINIIF 22	Transaccions en moneda estrangera i contraprestacions anticipades

NIIF 9 "Instruments financers"

L'1 de gener de 2018 va entrar en vigor la NIIF 9 "Instruments financers", que va substituir la NIC 39 "Instruments financers: reconeixement i valoració", i que ha suposat la modificació del conjunt de requeriments comptables per al registre i la valoració dels actius i passius financers, que es descriuen en els apartats "Valoració dels instruments financers i registre de les valoracions sorgides en la seva valoració posterior" i "Deteriorament del valor dels instruments financers" d'aquesta nota.

Així mateix, la NIIF 9 ha introduït un esquema comptable addicional de comptabilitat de cobertures a l'existent fins ara, de manera que ha substituït aquest últim durant un període transitori. Durant l'exercici 2018, el grup ha continuat aplicant els criteris de comptabilitat de cobertures de la NIC 39.

D'altra banda, l'aplicació d'aquesta norma ha donat lloc a modificacions significatives en la NIIF 7 "Instruments financers: informació a revelar", que han estat considerades en la preparació d'aquests comptes anuals consolidats.

L'aplicació d'aquesta norma implica, amb caràcter general, una anticipació del registre de les pèrdues per deteriorament del valor dels actius financers en relació amb els criteris que s'aplicaven d'acord amb la normativa anterior.

A continuació, es detallen els principals impactes quantitatius de la primera aplicació de la NIIF 9 l'1 de gener de 2018:

- La conciliació de les carteres en què s'agrupaven els actius financers del grup el 31 de desembre de 2017 a l'efecte de la seva presentació i valoració en els comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 amb les que estableix la NIIF 9, en la data de la seva entrada en vigor, és la següent:

En milions d'euros

Carteres utilitzades en els comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 (NIC 39)	Categoria de mesurament NIC 39	Carteres utilitzades després de l'entrada en vigor de la NIIF 9	Categoria de mesurament NIIF 9	Saldo NIC 39 31/12/2017	Reclassificació	Remesurament	Saldo NIIF 9 01/01/2018
Préstecs i partides a cobrar		**Actius financers a cost amortitzat**		**153.285**	**(94)**	**–**	**153.191**
Préstecs i bestretes		Préstecs i bestretes		152.709	–	–	152.709
Bancs centrals i entitats de crèdit	Cost amortitzat	Bancs centrals i entitats de crèdit	Cost amortitzat	5.384	–	–	5.384
Clientela	Cost amortitzat	Clientela	Cost amortitzat	147.325	–	–	147.325
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	Cost amortitzat	576	(94)	–	482
Préstecs i partides a cobrar		**Actius financers no destinats a negociació obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats**		**–**	**94**	**–**	**94**
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	VR-PG (*)	–	94	–	94
Inversions mantingudes fins al venciment		**Actius financers a cost amortitzat**		**11.173**	**(2.050)**	**–**	**9.123**
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	Cost amortitzat	11.173	(2.050)	–	9.123
Inversions mantingudes fins al venciment		**Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global**		**–**	**2.037**	**84**	**2.121**
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	VR-ORG (**)	–	2.037	84	2.121
Inversions mantingudes fins al venciment		**Actius financers no destinats a negociació obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats**		**–**	**13**	**–**	**13**
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	VR-PG (*)	–	13	–	13
Actius financers disponibles per a la venda		**Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global**		**13.187**	**(54)**	**–**	**13.133**
Instruments de patrimoni	Disponible per a la venda	Instruments de patrimoni	VR-ORG (**)	413	–	–	413
Valors representatius de deute	Disponible per a la venda	Valors representatius de deute	VR-ORG (**)	12.774	(54)	–	12.720
Actius financers disponibles per a la venda		**Actius financers no destinats a negociació obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats**		**–**	**54**	**–**	**54**
Valors representatius de deute	Disponible per a la venda	Valors representatius de deute	VR-PG (*)	–	54	–	54
Actius financers mantinguts per negociar		**Actius financers mantinguts per negociar**		**1.572**	**–**	**–**	**1.572**
Derivats	VR-PG (*)	Derivats	VR-PG (*)	1.441	–	–	1.441
Instruments de patrimoni	VR-PG (*)	Instruments de patrimoni	VR-PG (*)	7	–	–	7
Valors representatius de deute	VR-PG (*)	Valors representatius de deute	VR-PG (*)	124	–	–	124
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		**Actius financers no destinats a negociació obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats**		**40**	**–**	**–**	**40**
Instruments de patrimoni	VR-PG (*)	Instruments de patrimoni	VR-PG (*)	40	–	–	40
Total import brut comptable				**179.257**	**–**	**84**	**179.341**

(*) Valor raonable amb canvis en resultats
(**) Valor raonable amb canvis en un altre resultat global.

- La conciliació de les correccions de valor per deteriorament dels actius financers i de les exposicions fora del balanç del grup el 31 de desembre de 2017 registrades en els comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 amb les registrades d'acord amb la NIIF 9, en la data de la seva entrada en vigor, és la següent:

En milions d'euros

Carteres utilitzades en els comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 (NIC 39)	Categoria de mesurament NIC 39	Carteres utilitzades després de l'entrada en vigor de la NIIF 9	Categoria de mesurament NIIF 9	Correccions de valor NIC 39 31/12/2017	Remesurament	Correccions de valor NIIF 9 01/01/2018
Préstecs i partides a cobrar		**Actius financers a cost amortitzat**		**3.733**	**990**	**4.723**
Préstecs i bestretes		Préstecs i bestretes		3.732	989	4.721
Bancs centrals i entitats de crèdit	Cost amortitzat	Bancs centrals i entitats de crèdit	Cost amortitzat	5	(1)	4
Clientela	Cost amortitzat	Clientela	Cost amortitzat	3.727	990	4.717
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	Cost amortitzat	1	1	2
Préstecs i partides a cobrar		**Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global**		-	**3**	**3**
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	VR-ORG (*)	-	3	3
Inversions mantingudes fins al venciment		**Actius financers a cost amortitzat**		**1**	**-**	**1**
Valors representatius de deute	Cost amortitzat	Valors representatius de deute	Cost amortitzat	1	-	1
Actius financers disponibles per a la venda		**Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global**		**6**	**-**	**6**
Valors representatius de deute	Disponible per a la venda	Valors representatius de deute	VR-ORG (*)	6	-	6
Total correccions de valor per deteriorament d'actius financers				**3.740**	**993 (**)**	**4.733**
Correccions de valor per a les exposicions fora del balanç				**85**	**8 (***)**	**93**
Total correccions de valor per deteriorament				**3.825**	**1.001**	**4.826**
Del qual: Correccions de valor per a actius adquirits amb deteriorament creditici				*45*	*45*	*90*

(*) Valor raonable amb canvis en un altre resultat global.

(**) Vegeu la nota 11.

(***) Vegeu la nota 22.

- La conciliació entre el patrimoni net consolidat el 31 de desembre de 2017 i en la data d'entrada en vigor de la NIIF 9 és la següent:

En milions d'euros

	Saldo NIC 39 31/12/2017	Reclassificació	Remesurament	Impacte fiscal	Saldo NIIF 9 01/01/2018
Patrimoni net consolidat	**13.222**	**-**	**(917)**	**268**	**12.573**
Del qual:					
Un altre resultat global acumulat	*(265)*	*(1)*	*84*	*(25)*	*(207)*
Altres reserves	*4.207*	*1*	*(1.001)*	*293*	*3.500*

La primera aplicació d'aquesta norma va comportar, l'1 de gener de 2018, un increment de la ràtio de morositat de 18 punts bàsics, un increment en la ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 de 10,79 punts percentuals i un impacte de 90 punts bàsics en la ràtio CET 1 *fully-loaded* (vegeu la nota 5).

D'altra banda, l'entrada en vigor de la NIIF 9 no ha tingut impactes significatius sobre la classificació i registre de la resta dels actius financers i els passius financers del grup.

NIIF 15 "Ingressos d'activitats ordinàries procedents de contractes amb clients"

La NIIF 15 estableix els nous requeriments per al reconeixement d'ingressos basant-se en el principi que una entitat ha de reconèixer ingressos per reflectir la transferència dels béns o serveis promesos als clients en una quantitat tal que reflecteixi la consideració a què l'entitat espera tenir dret a canvi d'aquests béns o serveis.

Aquest principi es reflecteix en un model de reconeixement d'ingressos. Aquest model consta de cinc passos, entre els quals les entitats han d'identificar obligacions d'acompliment separades en els contractes amb clients, assignar el preu de la transacció a les diferents obligacions que s'hagin identificat i reconèixer ingressos quan o a mesura que l'entitat satisfaci la seva obligació d'acompliment. Així, la norma té més impacte en les empreses que venen productes i serveis en una oferta combinada o les que participen en projectes de llarg termini, com ara les que operen en els sectors de telecomunicacions, programari, enginyeria, construcció i immobiliari. A causa de les activitats a què es dedica el grup i al fet que la NIIF 15 no és aplicable als instruments financers i altres drets o obligacions contractuals sota l'abast de la NIIF 9, l'impacte de l'aplicació d'aquesta norma ha estat molt limitat.

Aclariments a la NIIF 15 "Ingressos d'activitats ordinàries procedents de contractes amb clients"

Es tracta d'aclariments sobre la identificació de les obligacions d'acompliment, del principal versus l'agent, i de la concessió de llicències i la seva meritació, així com algunes precisions sobre les regles de transició.

Modificacions de la NIIF 4 "Aplicació de la NIIF 9 'Instruments financers' amb la NIIF 4 'Contractes d'assegurances'"

Aquestes modificacions tenen per objecte donar resposta a les preocupacions d'algunes entitats, especialment a les que tenen la condició d'asseguradores, per les diferents dates de primera aplicació de la NIIF 9 i la nova norma sobre contractes d'assegurances, que encara no ha estat aprovada. Aquestes preocupacions es refereixen tant a la possibilitat que es produeixin asimetries comptables i volatilitat en resultats si s'aplica abans la NIIF 9 que la nova norma sobre contractes d'assegurances com a les dificultats i els costos d'implantació d'ambdues normes.

Per això s'introdueixen dues opcions que podran utilitzar les entitats que emeten contractes d'assegurances d'acord amb la NIIF 4:

- Reclassificar des del compte pèrdues i guanys de l'exercici al patrimoni net part dels ingressos i despeses que sorgeixin dels actius financers designats.

- No aplicar temporalment la NIIF 9, en el cas d'entitats l'activitat predominant de les quals sigui l'emissió de contractes d'assegurança dins de l'abast de la NIIF 4.

Modificacions de la NIIF 2 "Classificació i mesurament de transaccions amb pagaments basats en accions"

Aquestes modificacions necessiten qüestions específiques com ara la comptabilització dels efectes de les condicions d'adquisició de drets sobre el mesurament de pagaments basats en accions a liquidar en efectiu, la classificació dels pagaments basats en accions quan aquests es liquiden nets d'impostos, i alguns aspectes de la comptabilització de les modificacions dels termes i les condicions dels pagaments basats en accions.

Millores anuals de les NIIF "Cicle 2014-2016"

Aquestes millores han incorporat modificacions no urgents de les normes NIIF 1 "Adopció per primera vegada de les NIIF", NIIF 12 "Informació a revelar sobre participacions en altres entitats" i NIC 28 "Inversions en associades i negocis conjunts".

Modificacions de la NIC 40 "Transferències d'inversions immobiliàries"

Aquestes modificacions estableixen que només es pot registrar un actiu com a inversió immobiliària, o reclassificar-lo a un altre epígraf del balanç, quan hi hagi evidència que s'ha produït un canvi en el seu ús. En particular, d'acord amb aquestes modificacions, un canvi en les intencions de la direcció amb relació a l'ús de l'actiu no constitueix per si mateix una evidència de canvi en l'ús de l'actiu.

Interpretació CINIIF 22 "Transaccions en moneda estrangera i contraprestacions anticipades"

Aquesta interpretació es refereix al tractament de les transaccions en moneda estrangera quan una entitat reconeix una partida no monetària que sorgeix del pagament o cobrament d'una bestreta realitzada anteriorment al registre de l'actiu, despesa o ingrés associat a aquest.

En aquests casos, el tipus de canvi que s'ha de fer servir és el de la data en què es reconeix la bestreta cobrada o pagada. En cas que hi hagi diverses bestretes, s'utilitzarà per a cada una d'aquestes el tipus de canvi de la data en què es reconeguin.

Excepte per l'impacte derivat de l'adopció de la NIIF 9, descrit anteriorment, de l'aplicació d'aquestes normes no s'han derivat efectes significatius en els comptes anuals consolidats.

Normes i interpretacions emeses per l'IASB no vigents

El 31 de desembre de 2018, les següents són les normes i interpretacions més significatives per al grup que han estat publicades per l'IASB, però que no s'han aplicat en l'elaboració d'aquests comptes anuals consolidats o bé perquè la seva data d'efectivitat és posterior a la data d'aquests o bé perquè encara no han estat adoptades per la Unió Europea:

Normes i interpretacions	Títol	Aplicació obligatòria per a exercicis iniciats a partir de:
Aprovades per a la seva aplicació a la UE		
NIIF 16	Arrendaments	1 de gener de 2019
Modificacions de la NIIF 9	Clàusules de prepagament amb compensació negativa	1 de gener de 2019
Interpretació CINIIF 23	Incertesa sobre els tractaments dels impostos als guanys	1 de gener de 2019
No aprovades per a la seva aplicació a la UE		
Modificacions de la NIC 28	Interessos a llarg termini en associades i negocis conjunts	1 de gener de 2019
NIIF 17	Contractes d'assegurances	1 de gener de 2021
Millores anuals de les NIIF	Cicle 2015-2017	1 de gener de 2019
Modificacions de la NIC 19	Modificació, liquidació o reducció d'un pla	1 de gener de 2019
Modificacions al marc conceptual de les NIIF	Modificació de les referències al marc conceptual de les NIIF	1 de gener de 2020
Modificacions de la NIIF 3	Combinacions de negocis	1 de gener de 2020
Modificacions de la NIC 1 i de la NIC 8	Definició de material	1 de gener de 2020

El grup ha avaluat els impactes que es deriven d'aquestes normes i interpretacions i ha decidit no exercir-ne l'aplicació anticipada, en cas que sigui possible. Així mateix, llevat que a continuació s'indiqui el contrari, la direcció estima que la seva adopció no tindrà un impacte significatiu per al grup.

Aprovades per a la seva aplicació a la UE

NIIF 16 "Arrendaments"

Al gener de 2016, l'IASB va publicar aquesta nova norma, que deroga la NIC 17 "Arrendaments" i estableix nous criteris per identificar els contractes d'arrendament i per comptabilitzar-los, tant per part d'arrendadors com per part d'arrendataris.

La NIIF 16 estableix un model de control per identificar aquests contractes, i distingeix entre contractes d'arrendament i de serveis sobre la base de l'existència d'un actiu específic que es trobi sota el control de l'arrendatari.

Aquesta norma incorpora canvis significatius en la comptabilitat dels arrendataris, ja que elimina la distinció entre arrendaments financers i operatius i estableix l'exigència general de registrar el dret d'ús sobre els béns arrendats en el balanç i un passiu en concepte d'arrendament. La norma no introdueix modificacions significatives en la comptabilització d'aquests contractes per part dels arrendadors.

Així mateix, la NIIF 16 introdueix modificacions en la comptabilitat de les operacions de *sale and leaseback*. Tanmateix, en la data de la primera aplicació d'aquesta norma no cal que les entitats revaluïn si les operacions de *sale and leaseback* d'exercicis passats per a les quals es van donar de baixa els actius compleixen amb els requeriments de la NIIF 15 per ser considerades com a vendes. En el cas de les transaccions que van ser registrades com a vendes amb arrendament operatiu posterior, els contractes d'arrendament s'han de comptabilitzar seguint els mateixos criteris que la resta d'arrendaments operatius que hi hagi en la data de la primera aplicació de la norma.

En l'exercici 2018 el grup ha dut a terme una anàlisi de l'impacte de la primera aplicació de la NIIF 16, i ha conclòs que aquesta afecta, fonamentalment, la comptabilització dels contractes d'arrendament d'immobles i oficines en què el grup efectua la seva activitat.

Com a conseqüència de l'entrada en vigor d'aquesta norma, el grup ha registrat en data 1 de gener de 2019 un passiu pels pagaments pendents dels contractes d'arrendament estimats, en funció de la seva data de venciment prevista, descomptats al tipus incremental de finançament, entès com el tipus d'interès que el grup pagaria per finançar la compra d'actius de valor similar als drets d'ús adquirits sobre els béns objecte de lloguer en un termini igual que la durada estimada dels contractes d'arrendament. A l'efecte de fer aquesta estimació, el grup, d'acord amb el que permet la nova normativa, no ha inclòs els contractes sobre béns d'escàs valor o amb un venciment en el curt termini. Així mateix, s'ha optat per registrar íntegrament com a contractes d'arrendament els contractes que inclouen la recepció de serveis addicionals al d'arrendament.

D'acord amb això, el grup ha registrat un passiu per arrendament l'1 de gener de 2019 per un import de 1.107 milions d'euros i un actiu per un import igual que el del passiu per arrendament. En conseqüència, la primera aplicació d'aquesta norma no ha tingut impacte en el patrimoni net consolidat del grup.

Modificacions de la NIIF 9 "Clàusules de prepagament amb compensació negativa"

Aquesta modificació permet que aquells actius financers els fluxos de caixa dels quals representin només pagaments de principal i interessos, excepte pel fet que en el cas de la seva cancel·lació anticipada donin lloc a pagaments compensatoris per part de l'entitat prestadora al prestatari, es puguin valorar, sota determinades circumstàncies, pel seu cost amortitzat o pel seu valor raonable amb contrapartida en el patrimoni net.

Interpretació CINIIF 23 "Incertesa sobre els tractaments dels impostos als guanys"

Aquesta interpretació estableix com estimar la posició tributària comptable quan hi hagi incertesa sobre els tractaments dels impostos als guanys. En aquest sentit, requereix que les entitats determinin si les posicions tributàries incertes han de ser valorades per separat o de manera agregada i si és probable que l'autoritat tributària accepti un tractament tributari incert aplicat, o que es pretengui aplicar, en la preparació de l'impost als guanys:

- en cas que sigui així, les entitats han de determinar la seva posició tributària comptable consistentment amb el tractament tributari usat o planificat;
- en cas contrari, les entitats han de reflectir l'efecte de la incertesa en la determinació de la seva posició tributària comptable.

No aprovades per a la seva aplicació a la UE

Modificacions a la NIC 28 "Interessos a llarg termini en associades i negocis conjunts"

Aquestes modificacions aclareixen que les entitats han d'aplicar la NIIF 9, incloent-hi els seus requeriments en relació amb el deteriorament d'instruments financers, als interessos a llarg termini en associades i negocis conjunts que formin part de la inversió neta en l'entitat associada o en el negoci conjunt, però que no es valorin pel mètode de la participació.

NIIF 17 "Contractes d'assegurances"

La NIIF 17 estableix els principis de reconeixement, mesurament, presentació i desglossament dels contractes d'assegurances. L'objectiu de la NIIF 17 és assegurar que les entitats proporcionen informació rellevant i fidedigna sobre aquest tipus de contractes.

D'acord amb aquesta norma, els contractes d'assegurances combinen trets dels instruments financers i dels contractes de serveis. A més a més, molts contractes d'assegurances generen fluxos d'efectiu que varien substancialment i que tenen una gran durada. Amb l'objectiu de proporcionar informació útil sobre aquests aspectes, la NIIF 17:

- Combina el mesurament actual dels fluxos d'efectiu futurs amb el reconeixement d'ingressos al llarg del període en què es prestin els serveis establerts en els contractes.

- Presenta els resultats pels serveis prestats separadament de les despeses i els ingressos financers d'aquests contractes.

- Requereix que les entitats decideixin si reconeixeran la totalitat dels seus ingressos i despeses financeres pels contractes d'assegurances en el compte de pèrdues i guanys o si part d'aquests resultats es reconeixeran en el patrimoni net.

Millores anuals de les NIIF "Cicle 2015-2017"

Aquestes millores incorporen modificacions menors de les normes NIC 12 "Impost als guanys", NIC 23 "Costos per interessos" i NIC 28 "Inversions en associades i negocis conjunts".

Modificacions de la NIC 19 "Modificació, reducció o liquidació d'un pla"

Aquesta modificació de la NIC 19 requereix que una entitat faci servir hipòtesis actuarials actualitzades per determinar el cost del servei actual i l'interès net per la resta del període després d'una modificació, reducció o liquidació d'un pla, i que reconegui en els resultats com a part del cost del servei passat, o un guany o una pèrdua en la liquidació, o qualsevol reducció en un superàvit, fins i tot si aquest superàvit no s'ha reconegut prèviament a causa de l'impacte del límit dels actius.

Aquesta modificació s'aplica de manera prospectiva a les modificacions, liquidacions o reduccions de plans de prestació definida que tinguin lloc a partir de l'1 de gener de 2019, i n'està permesa l'aplicació anticipada.

Modificació de les referències al marc conceptual de les NIIF

El marc conceptual estableix els conceptes fonamentals aplicats en el desenvolupament de noves NIIF i contribueix a assegurar que aquestes són consistents i que transaccions similars són registrades de la mateixa manera, amb l'objectiu de proporcionar informació útil als seus usuaris. Així mateix, també ajuda les entitats a desenvolupar criteris comptables quan no hi ha normes desenvolupades aplicables a una transacció particular.

El marc conceptual revisat va entrar en vigor al març de 2018 i, entre altres aspectes, reintrodueix el concepte de prudència, modifica les definicions d'actiu i passiu, incorpora aclariments en relació amb l'alta i la baixa d'actius i passius i sobre la base de mesurament dels elements dels estats financers, i situa els resultats com l'indicador clau del rendiment d'una entitat.

Així mateix, l'IASB ha publicat el document "Modificació de les referències al marc conceptual de les NIIF", que actualitza les referències incloses en diverses NIIF al nou marc conceptual. Aquestes modificacions seran aplicables a partir de l'1 de gener de 2020, i n'està permesa l'aplicació anticipada.

Modificacions de la NIIF 3 "Combinacions de negoci"

Aquestes modificacions tenen per objecte introduir millores en la definició de negoci per tal d'ajudar les entitats a diferenciar entre compres d'actius i adquisicions de negocis. Aquesta distinció és rellevant perquè només es genera fons de comerç en les adquisicions de negocis.

La definició modificada de negoci incideix en el fet que l'objectiu d'un negoci és proporcionar béns i serveis als consumidors, mentre que l'antiga definició s'enfocava en l'obtenció de dividends, la reducció de costos o altres beneficis per part dels inversors.

Modificacions de la NIC 1 i de la NIC 8 "Definició de material"

Aquestes modificacions estableixen una nova definició de "material" a fi d'ajudar les companyies a prendre decisions que impliquin l'aplicació de judicis en relació amb la informació que s'hagi d'incorporar en els estats financers. D'acord amb la nova definició, una informació és material si la seva omissió, distorsió o enfosquiment podrien raonablement tenir un impacte en les decisions que els usuaris prenen sobre la base dels estats financers de l'entitat.

No hi ha cap principi comptable o criteri de valoració que, tenint un efecte significatiu en els comptes anuals consolidats del grup de l'exercici 2018, s'hagi deixat d'aplicar en la seva elaboració.

Judicis i estimacions duts a terme

La preparació dels comptes anuals consolidats exigeix l'ús de certes estimacions comptables. Així mateix, exigeix a la direcció que exerceixi el seu judici en el procés d'aplicar les polítiques comptables del grup. Aquests judicis i estimacions poden afectar l'import dels actius i passius i el desglossament dels actius i passius contingents en la data dels comptes anuals consolidats, així com l'import dels ingressos i les despeses de l'exercici.

Els principals judicis i estimacions efectuats es refereixen als conceptes següents:

- Les modificacions dels models de negoci sota els quals es gestionen els actius financers (vegeu les notes 1.3.3, 8 i 11).
- La determinació de l'augment significatiu del risc de crèdit dels actius financers des del seu reconeixement inicial (vegeu les notes 1.3.4, 8 i 11).
- Les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers (vegeu les notes 1.3.4, 8, 9 i 11).
- Les hipòtesis emprades en el càlcul actuarial dels passius i compromisos per retribucions postocupació (vegeu les notes 1.3.17 i 22).
- La vida útil i les pèrdues per deteriorament dels actius tangibles i intangibles (vegeu les notes 1.3.10, 1.3.12, 15 i 16).
- La valoració dels fons de comerç de consolidació (vegeu les notes 1.3.12 i 16).
- Les provisions i la consideració de passius contingents (vegeu les notes 1.3.16 i 22).
- El valor raonable d'actius financers no cotitzats (vegeu la nota 6).
- El valor raonable dels actius immobiliaris mantinguts en el balanç (vegeu les notes 1.3.9, 1.3.10, 1.3.13 i 6).
- La recuperabilitat dels actius diferits no monetitzables i crèdits fiscals (vegeu la nota 39).

Tot i que les estimacions dutes a terme es basen en el millor coneixement de la direcció de les circumstàncies actuals i previsibles, els resultats finals podrien diferir d'aquestes estimacions.

1.3.Principis i polítiques comptables i criteris de valoració aplicats

A continuació, es descriuen els principis i les polítiques comptables, així com els criteris de valoració més significatius aplicats per elaborar aquests comptes anuals consolidats:

1.3.1. Principis de consolidació

En el procés de consolidació es distingeix entre entitats dependents, negocis conjunts, entitats associades i entitats estructurades.

Entitats dependents

Les entitats dependents són aquelles sobre les quals el grup té el control, situació que es produeix quan el grup està exposat, o té dret, a rendiments variables procedents de la seva implicació en la participada i té la capacitat d'influir en aquests rendiments a través del seu poder sobre aquesta.

Perquè es consideri que hi ha control han de concórrer les circumstàncies següents:

- Poder: Un inversor té poder sobre una participada quan té drets en vigor que li proporcionen la capacitat de dirigir les activitats rellevants, és a dir, les que afecten de manera significativa els rendiments de la participada.
- Rendiments: Un inversor està exposat, o té dret, a rendiments variables per la seva implicació en la participada quan els rendiments que obté per aquesta implicació poden variar en funció de l'evolució econòmica de la participada. Els rendiments de l'inversor poden ser només positius, només negatius o alhora positius i negatius.

- Relació entre poder i rendiments: Un inversor controla una participada si l'inversor no tan sols té poder sobre aquesta i està exposat, o té dret, a uns rendiments variables per la seva implicació en aquesta, sinó que també té la capacitat d'utilitzar el seu poder per influir en els rendiments que obté per aquesta implicació en la participada.

En el moment de prendre el control d'una entitat dependent, el grup aplica el mètode d'adquisició que preveu el marc normatiu per a les combinacions de negoci (vegeu la nota 1.3.2), llevat que es tracti de l'adquisició d'un actiu o grup d'actius.

Els estats financers de les entitats dependents es consoliden amb els del banc per aplicació del mètode d'integració global.

La participació de tercers en el patrimoni net consolidat del grup es presenta en l'epígraf *"Interessos minoritaris (participacions no dominants)"* del balanç consolidat, i la part del resultat de l'exercici atribuïble a aquests es presenta en l'epígraf *"Resultat de l'exercici - Atribuïble a interessos minoritaris (participacions no dominants)"* del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Negocis conjunts

Són aquelles entitats sobre les quals es tenen acords contractuals de control conjunt, en virtut dels quals les decisions sobre les activitats rellevants les prenen de manera unànime les altres entitats amb qui comparteix el control.

Les inversions en negocis conjunts es valoren per aplicació del mètode de la participació, és a dir, per la fracció del patrimonial net que representa la participació de cada entitat en el seu capital una vegada considerats els dividends percebuts d'aquestes i altres eliminacions patrimonials.

El grup no ha mantingut inversions en negocis conjunts en l'exercici 2018.

Entitats associades

Són entitats associades aquelles sobre les quals el grup exerceix una influència significativa, que es manifesta, en general, encara que no exclusivament, pel fet de mantenir una participació, directa o indirecta, del 20% o més dels drets de vot de la participada.

En els comptes anuals consolidats, les entitats associades es valoren pel mètode de la participació.

Entitats estructurades

Una entitat estructurada és una entitat que ha estat dissenyada de manera que els drets de vot o similars no siguin el factor decisiu a l'hora de decidir qui controla l'entitat.

En els casos en què el grup participa en entitats, o les constitueix, per a la transmissió de riscos o altres fins, o amb l'objectiu de permetre l'accés als clients a determinades inversions, es determina, considerant el que estableix el marc normatiu, si hi ha control, segons s'ha descrit anteriorment, i, per tant, si han de ser objecte de consolidació o no. En particular, es prenen en consideració, entre d'altres, els factors següents:

- Anàlisi de la influència del grup en les activitats rellevants de l'entitat que puguin arribar a influir en l'import dels seus rendiments.

- Compromisos implícits o explícits del grup per donar suport financer a l'entitat.

- Identificació del gestor de l'entitat i anàlisi del règim de retribucions.

- Existència de drets d'exclusió (possibilitat de revocar els gestors).

- Exposició significativa del grup als rendiments variables dels actius de l'entitat.

Entre aquestes entitats es troben els denominats "fons de titulització d'actius", que són consolidats en els casos en què, basant-se en l'anàlisi anterior, es determina que el grup ha mantingut el control. Per a aquestes operacions, generalment hi ha acords contractuals de suport financer d'ús comú en el mercat de les titulitzacions, i no hi ha acords de suport financer significatiu addicional al que s'ha establert contractualment. Per tot això, es considera que, per a la pràctica totalitat de les titulitzacions realitzades pel grup, els riscos transferits no es poden donar de baixa de l'actiu del balanç consolidat, i les emissions dels fons de titulització es registren com a passius en el balanç consolidat del grup.

En el cas de les societats i els fons d'inversió i de pensions gestionats pel grup (en la major part dels casos, fons detallistes sense personalitat jurídica sobre els quals els inversors adquireixen unitats alíquotes que els proporcionen la propietat del patrimoni gestionat), es considera que no compleixen amb els requeriments del marc normatiu per considerar-los entitats estructurades, alhora que s'analitzen amb els mateixos criteris que les entitats dependents.

Aquestes societats i fons són autosuficients pel que fa a les seves activitats i no depenen d'una estructura de capital que pugui arribar a impedir la realització de les seves activitats sense suport financer addicional, per la qual cosa no són objecte de consolidació.

En l'Annex II es facilita el desglossament de les entitats estructurades del grup.

En tots els casos, la consolidació dels resultats generats per les societats que s'integren en el grup en un exercici es fa tenint en compte, únicament, els relatius al període comprès entre la data d'adquisició i el tancament de l'exercici. Així mateix, la consolidació dels resultats generats per les societats alienades en l'exercici s'efectua tenint en compte, únicament, els relatius al període comprès entre l'inici de l'exercici i la data d'alienació.

En el procés de consolidació s'han eliminat tots els saldos i les transaccions importants entre les societats que integren el grup en la proporció que els correspongui en funció del mètode de consolidació aplicat.

Les entitats financeres i asseguradores, tant dependents com associades i independentment del país on estiguin localitzades, estan subjectes a la supervisió i regulació de diferents organismes. Les lleis vigents en les diferents jurisdiccions, juntament amb la necessitat de complir amb uns requeriments mínims de capital i l'actuació supervisora, són circumstàncies que podrien afectar la capacitat d'aquestes entitats bancàries per transferir fons en forma de diners en efectiu, dividends, préstecs o bestretes.

En la nota 2 s'inclou la informació sobre les adquisicions i alienacions més significatives que han tingut lloc en l'exercici. En l'Annex I es facilita informació significativa sobre les societats que s'integren en el grup.

1.3.2. Combinacions de negocis

Una combinació de negocis és una transacció, o qualsevol altre esdeveniment, per la qual el grup obté el control d'un negoci o diversos. El registre comptable de les combinacions de negocis s'efectua per aplicació del mètode de l'adquisició.

D'acord amb aquest mètode, l'entitat adquirent ha de reconèixer en els seus estats financers els actius adquirits i els passius assumits, considerant també els passius contingents, segons el seu valor raonable; incloent-hi els que l'entitat adquirida no tenia reconeguts comptablement. Alhora, aquest mètode requereix l'estimació del cost de la combinació de negocis, que normalment es correspon amb la contraprestació lliurada, definit com el valor raonable, en la data d'adquisició, dels actius lliurats, dels passius en què s'ha incorregut davant dels antics propietaris del negoci adquirit i dels instruments de patrimoni emesos, si escau, per l'entitat adquirent.

El grup reconeix un fons de comerç en els comptes anuals consolidats si en la data d'adquisició hi ha una diferència positiva entre:

- la suma de la contraprestació lliurada més l'import de tots els interessos minoritaris i el valor raonable de les inversions prèvies en el negoci adquirit, i

- el valor raonable dels actius i passius reconeguts.

Si la diferència és negativa, es registra en l'epígraf *"Fons de comerç negatiu reconegut en resultats"* del compte de pèrdues i guanys consolidat.

En els casos en què l'import de la contraprestació depengui d'esdeveniments futurs, qualsevol contraprestació contingent és reconeguda com a part de la contraprestació lliurada i mesurada pel seu valor raonable en la data d'adquisició. Així mateix, els costos associats a l'operació no formen, a aquests efectes, part del cost de la combinació de negocis.

Si el cost de la combinació de negocis o el valor raonable assignat als actius, passius o passius contingents de l'entitat adquirida no es pot determinar de manera definitiva, la comptabilització inicial de la combinació de negocis es considerarà provisional. En tot cas, el procés ha de quedar completat en el termini màxim d'un any des de la data d'adquisició i amb efecte en aquesta data.

Els interessos minoritaris en l'entitat adquirida es valoren prenent com a base el percentatge proporcional dels actius nets identificats de l'entitat adquirida. En el cas de compres i alienacions d'aquests interessos minoritaris, es comptabilitzen com a transaccions de capital quan no donen lloc a un canvi de control. No es reconeix cap pèrdua ni guany en el compte de pèrdues i guanys consolidat i no es torna a valorar el fons de comerç inicialment reconegut. Qualsevol diferència entre la contraprestació lliurada o rebuda i la disminució o l'augment dels interessos minoritaris, respectivament, es reconeix en reserves.

Pel que fa a les aportacions no monetàries de negocis a entitats associades o controlades conjuntament en què es produeix una pèrdua de control sobre aquests, la política comptable del grup suposa el registre en el compte de pèrdues i guanys consolidat del guany o la pèrdua completa, i valora la participació romanent al seu valor raonable, si escau.

1.3.3. Valoració dels instruments financers i registre de les variacions sorgides en la seva valoració posterior

Generalment, tots els instruments financers es registren inicialment pel seu valor raonable (vegeu definició en la nota 6), que, llevat d'evidència en contra, coincideix amb el preu de la transacció. Per als instruments financers que no es registrin a valor raonable amb canvis en resultats, l'import del valor raonable s'ajusta afegint o deduint els costos de transacció directament atribuïbles a la seva adquisició o emissió. En el cas dels instruments financers a valor raonable amb canvis en resultats, els costos de transacció directament atribuïbles es reconeixen immediatament en el compte de pèrdues i guanys consolidat. Com a norma general, les compres i vendes convencionals d'actius financers es comptabilitzen, en el balanç consolidat del grup, aplicant la data de liquidació.

Les variacions en el valor dels instruments financers amb origen en la meritació d'interessos i conceptes assimilats es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat, en els epígrafs *"Ingressos per interessos"* o *"Despeses per interessos"*, segons que correspongui. Els dividends percebuts d'altres societats es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què neix el dret de percebre'ls.

Els instruments que formen part d'una relació de cobertura es tracten d'acord amb la normativa aplicable a la comptabilitat de cobertures.

Les variacions en les valoracions que es produeixin amb posterioritat al registre inicial per causes diferents de les esmentades anteriorment es tracten en funció de la classificació dels actius i passius financers a l'efecte de la seva valoració, que, amb caràcter general, es fa sobre la base dels aspectes següents:

- El model de negoci per a la gestió dels actius financers.

- Les característiques dels fluxos d'efectiu contractuals dels actius financers.

<u>Model de negoci</u>

Model de negoci és la manera com es gestionen els actius financers per generar fluxos d'efectiu. El model de negoci es determina considerant com es gestionen conjuntament grups d'actius financers per aconseguir un objectiu concret. Per tant, el model de negoci no depèn de les intencions del grup per a un instrument individual, sinó que es determina per a un conjunt d'instruments.

A continuació, s'indiquen els models de negoci que fa servir el grup:

- Manteniment dels actius financers per percebre els seus fluxos d'efectiu contractuals: sota aquest model, els actius financers es gestionen amb l'objectiu de cobrar els seus fluxos d'efectiu contractuals concrets i no per obtenir un rendiment global conservant i venent actius. Tot i això, es permeten alienacions anteriors al venciment dels actius en determinades circumstàncies. Entre les vendes que poden ser compatibles amb un model de mantenir els actius per rebre fluxos d'efectiu contractuals, es troben les poc freqüents o poc significatives, les d'actius propers al venciment, les motivades per un increment del risc de crèdit i les efectuades per gestionar el risc de concentració.

- Venda dels actius financers.

- Combinació dels dos models de negoci anteriors (manteniment dels actius financers per percebre els seus fluxos d'efectiu contractuals i venda dels actius financers): aquest model de negoci implica vendes d'actius més freqüents i de més valor, i aquestes són essencials al model de negoci.

Característiques de fluxos d'efectiu contractuals dels actius financers

Un actiu financer s'ha de classificar en el moment inicial en una de les dues categories següents:

- Els que tenen unes condicions contractuals que donen lloc, en dates especificades, a fluxos d'efectiu que consisteixen només en pagaments de principal i interessos sobre l'import del principal pendent.

- Resta d'actius financers.

A l'efecte d'aquesta classificació, el principal d'un actiu financer és el seu valor raonable en el moment del reconeixement inicial, que pot canviar al llarg de la vida de l'actiu financer; per exemple, si hi ha reemborsaments de principal. Així mateix, s'entén per interès la suma de la contraprestació pel valor temporal dels diners, pels costos de finançament i estructura i pel risc de crèdit associat a l'import del principal pendent de cobrament durant un període concret, més un marge de guany.

Carteres de classificació dels instruments financers a l'efecte de la seva valoració

Els actius i passius financers es classifiquen a l'efecte de la seva valoració en les carteres següents, en funció dels aspectes descrits anteriorment.

Actius financers a cost amortitzat

Aquesta categoria inclou els actius financers que compleixin les dues condicions següents:

- Es gestionin amb un model de negoci l'objectiu del qual sigui mantenir-los per percebre els seus fluxos d'efectiu contractuals.

- Les seves condicions contractuals donen lloc a fluxos d'efectiu en dates especificades, que siguin només pagaments de principal i interessos sobre l'import del principal pendent.

En aquesta categoria es recull la inversió procedent de l'activitat típica de crèdit, com ara els imports d'efectiu disposats i pendents d'amortitzar pels clients en concepte de préstec o els dipòsits prestats a altres entitats, sigui quina sigui la seva instrumentació jurídica, i els valors representatius de deute que compleixin les dues condicions anteriorment assenyalades, així com els deutes contrets pels compradors de béns o usuaris de serveis que constitueixin part del negoci del grup.

Després del seu reconeixement inicial, els actius financers classificats en aquesta categoria es valoren a cost amortitzat, el qual s'ha d'entendre com el cost d'adquisició corregit pels reemborsaments de principal i la part imputada en el compte de pèrdues i guanys consolidat, fent servir el mètode del tipus d'interès efectiu, de la diferència entre el cost inicial i el valor corresponent de reemborsament al venciment. Així mateix, el cost amortitzat es minora per qualsevol reducció de valor per deteriorament reconeguda directament com una disminució de l'import de l'actiu o mitjançant un compte corrector o partida compensadora del seu valor.

El tipus d'interès efectiu és el tipus d'actualització que iguala exactament el valor d'un instrument financer amb els fluxos d'efectiu estimats durant la vida esperada de l'instrument, a partir de les seves condicions contractuals, com ara opcions d'amortització anticipada, però sense considerar pèrdues creditícies esperades. Per als instruments financers a tipus d'interès fix, el tipus d'interès efectiu coincideix amb el tipus d'interès contractual establert en el moment de la seva adquisició més, si escau, les comissions que, per la seva naturalesa, siguin assimilables a un tipus d'interès. En els instruments financers a tipus d'interès variable, el tipus d'interès efectiu coincideix amb la taxa de rendiment vigent per tots els conceptes fins a la primera revisió del tipus d'interès de referència que hagi de tenir lloc.

Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global

Aquesta categoria inclou els actius financers que compleixin les dues condicions següents:

- Es gestionin amb un model de negoci l'objectiu del qual combini la percepció dels seus fluxos d'efectiu contractuals i la seva venda.

- Les condicions contractuals donen lloc a fluxos d'efectiu en dates específiques que siguin només pagaments de principal i interessos sobre l'import del principal pendent.

Aquests actius financers es corresponen, fonamentalment, amb valors representatius de deute.

Així mateix, el grup pot optar, en el moment del reconeixement inicial i de manera irrevocable, per incloure en la cartera d'actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global les inversions en instruments de patrimoni net que no s'han de classificar com a mantinguts per negociar i que es classificarien, d'una altra manera, com a actius financers obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats. Aquesta opció s'exerceix instrument a instrument. El grup ha exercit aquesta opció per a la pràctica totalitat d'aquests instruments financers en aquests comptes anuals consolidats.

Els ingressos i les despeses dels actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global es reconeixen d'acord amb els criteris següents:

- Els interessos meritats o, quan correspongui, els dividends meritats, en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

- Les diferències de canvi, en el compte de pèrdues i guanys consolidat quan es tracta d'actius financers monetaris, i en un altre resultat global, quan es tracta d'actius financers no monetaris.

- Les pèrdues per deteriorament de valor dels instruments de deute, o els guanys per la seva posterior recuperació, en el compte de pèrdues i guanys consolidat i, en el cas d'instruments de patrimoni, en un altre resultat global.

- La resta de canvis de valor, en un altre resultat global.

Quan un instrument de deute a valor raonable amb canvis en un altre resultat global es dona de baixa del balanç, l'import per canvi de valor registrat en l'epígraf *"Un altre resultat global acumulat"* del patrimoni net consolidat es reclassifica al compte de pèrdues i guanys consolidat. Tanmateix, quan un instrument de patrimoni net a valor raonable amb canvis en un altre resultat global es dona de baixa del balanç, aquest import no es reclassifica al compte de pèrdues i guanys consolidat, sinó a una partida de reserves.

Actius financers obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats

Un actiu financer es classifica en la cartera d'actius financers obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats sempre que pel model de negoci del grup per a la seva gestió o per les característiques dels seus fluxos d'efectiu contractuals no sigui procedent classificar-lo en alguna de les carteres descrites anteriorment.

Aquesta cartera se subdivideix, al seu torn, en:

- *Actius financers mantinguts per negociar*

  Els actius financers mantinguts per negociar són els que s'han adquirit amb l'objectiu de realitzar-los a curt termini, o siguin part d'una cartera d'instruments financers identificats i gestionats conjuntament, per a la qual s'han dut a terme actuacions recents per obtenir guanys a curt termini. També es consideren actius financers mantinguts per negociar els instruments derivats que no compleixin la definició de contracte de garantia financera ni hagin estat designats com a instruments de cobertura comptable.

- *Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats*

  En aquesta cartera es classifiquen la resta dels actius financers valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats.

Els canvis de valor raonable es registren directament en el compte de pèrdues i guanys consolidat, i es distingeix, per als instruments que no siguin derivats, entre la part atribuïble als rendiments meritats de l'instrument, que es registra com a "*Ingressos per interessos*", aplicant el mètode del tipus d'interès efectiu, o com a dividends, segons la seva naturalesa, i la resta, que es registra com a resultats d'operacions financeres en l'epígraf que correspongui.

Passius financers mantinguts per negociar

Els passius financers mantinguts per negociar inclouen els passius financers que s'han emès amb l'objectiu de readquirir-los a curt termini, o siguin part d'una cartera d'instruments financers identificats i gestionats conjuntament, per a la qual s'han dut a terme actuacions recents per obtenir guanys a curt termini. També inclouen les posicions curtes com a conseqüència de vendes en ferm de valors rebuts en préstecs de recompra inversa, en préstecs de valors o en garantia amb dret de venda, així com els instruments derivats que no compleixen la definició de contracte de garantia financera ni hagin estat designats com a instruments de cobertura comptable.

Els canvis de valor raonable es registren directament en el compte de pèrdues i guanys consolidat, i es distingeix, per als instruments que no siguin derivats, entre la part atribuïble als rendiments meritats de l'instrument, que es registra com a interessos, aplicant el mètode del tipus d'interès efectiu, i la resta, que es registra com a resultats d'operacions financeres en l'epígraf que correspongui.

Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats

Aquesta categoria inclou els passius financers que no formin part dels passius financers mantinguts per negociar i que hagin estat designats de manera irrevocable en el seu reconeixement inicial. Aquesta designació només es pot fer si es tracta d'instruments financers híbrids (vegeu l'apartat "Instruments financers híbrids" en aquesta mateixa nota) que compleixin les condicions per a la seva designació; si en fer-ho s'elimina o es redueix significativament alguna asimetria comptable en la valoració o en el reconeixement que sorgiria, d'una altra manera, de la valoració dels actius o passius, o dels seus guanys o pèrdues, sobre bases diferents; o si s'obté una informació més rellevant pel fet de tractar-se d'un grup d'instruments financers que es gestiona i el rendiment dels quals s'avalua segons el seu valor raonable d'acord amb una estratègia de gestió del risc o d'inversió documentada, i es facilita informació d'aquest grup segons el valor raonable al personal clau de la direcció.

Les variacions en el valor raonable d'aquests instruments es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Passius financers a cost amortitzat

Els passius financers a cost amortitzat corresponen als passius financers que no tenen cabuda en les categories anteriors i que responen a les activitats típiques de captació de fons de les entitats financeres, siguin quins siguin la seva forma d'instrumentalització i el seu termini de venciment.

En particular, s'inclou en aquesta categoria el capital amb naturalesa de passiu financer que es correspon amb l'import dels instruments financers emesos pel grup que, tenint la naturalesa jurídica de capital, no compleixen els requisits per poder-los qualificar com a patrimoni net consolidat a efectes comptables. Bàsicament, són les accions emeses que no incorporen drets polítics i la rendibilitat de les quals s'estableix en funció d'un tipus d'interès, fix o variable.

Després del seu reconeixement inicial es valoren a cost amortitzat, aplicant criteris anàlegs als actius financers a cost amortitzat i registrant els interessos meritats, calculats pel mètode del tipus d'interès efectiu, en el compte de pèrdues i guanys consolidat. Tanmateix, en cas que el grup disposi de discrecionalitat respecte al pagament dels cupons associats als instruments financers emesos i classificats com a passius financers, la política comptable del grup és reconèixer aquests amb càrrec a les reserves consolidades.

Instruments financers híbrids

Els instruments financers híbrids són els que combinen un contracte principal no derivat i un derivat financer, denominat "derivat implícit", que no pot ser transferit de manera independent ni té una contrapart diferent, i l'efecte dels quals és que alguns dels fluxos d'efectiu de l'instrument híbrid varien de manera similar als fluxos d'efectiu del derivat considerat de manera independent.

Generalment, quan el contracte principal d'un instrument financer híbrid és un actiu financer, el derivat implícit no segrega i les normes de valoració s'apliquen a l'instrument financer híbrid considerat en el seu conjunt.

Quan el contracte principal d'un instrument financer híbrid és un passiu financer, se segreguen els derivats implícits d'aquest contracte, i es tracten de manera independent a efectes comptables si les característiques i els riscos econòmics del derivat implícit no estan estretament relacionats amb els del contracte principal; un instrument financer diferent amb les mateixes condicions que les del derivat implícit compliria la definició d'instrument derivat; i el contracte híbrid no es valora en la seva integritat a valor raonable amb canvis en resultats.

El valor raonable dels instruments financers del grup el 31 de desembre de 2018 i 2017 es desglossa en la nota 6.

1.3.4. Deteriorament del valor dels actius financers

Un actiu financer o una exposició creditícia es considera deteriorat quan hi ha una evidència objectiva que s'ha produït un esdeveniment o l'efecte combinat de diversos esdeveniments que dona lloc a:

- En el cas d'instruments de deute, incloent-hi els crèdits i valors representatius de deute, un impacte negatiu en els fluxos d'efectiu futurs que es van estimar en el moment de formalitzar la transacció, a causa de la materialització d'un risc de crèdit.

- En el cas de les exposicions fora del balanç que comporten risc de crèdit, que els fluxos que s'esperin rebre siguin inferiors als fluxos d'efectiu contractuals, en cas de disposició del compromís, o als pagaments que s'espera fer, en el cas de garanties financeres concedides.

- En el cas d'inversions en negocis conjunts i associades, que no se'n podrà recuperar el valor comptable.

Instruments de deute i exposicions fora del balanç

Les pèrdues per deteriorament dels instruments de deute i altres exposicions creditícies fora del balanç es registren com una despesa en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què aquest deteriorament s'estima, i les recuperacions de les pèrdues prèviament registrades, si escau, es reconeixen també en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què el deteriorament desapareix o es redueix.

El càlcul del deteriorament dels actius financers es fa en funció del tipus d'instrument i d'altres circumstàncies que els puguin afectar, un cop tingudes en compte les garanties eficaces rebudes. Per als instruments de deute valorats al cost amortitzat, el grup reconeix tant comptes correctors, quan es constitueixen provisions per insolvències per cobrir les pèrdues per deteriorament, com sanejaments directes contra l'actiu, quan s'estima que la recuperació és remota. Per als instruments de deute a valor raonable amb canvis en un altre resultat global, les pèrdues per deteriorament es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat amb contrapartida a l'epígraf *"Un altre resultat global acumulat"* del patrimoni net consolidat. Les cobertures per pèrdues per deteriorament en les exposicions fora del balanç es registren en el passiu del balanç consolidat com una provisió.

En els riscos classificats en l'*stage* 3 (vegeu l'apartat "Definició de les categories de classificació" d'aquesta nota), el reconeixement en el compte de pèrdues i guanys consolidat de la meritació d'interessos es fa aplicant el tipus d'interès efectiu sobre el seu cost amortitzat ajustat per qualsevol correcció de valor per pèrdues per deteriorament.

Amb l'objectiu de determinar les pèrdues per deteriorament, el grup porta a terme un seguiment dels deutors de caràcter individual, almenys per a tots els que siguin significatius, i col·lectiu per als grups d'actius financers que presenten característiques de risc de crèdit similars indicatives de la capacitat dels deutors per pagar els imports pendents. Quan un instrument concret no es pugui incloure en cap grup d'actius amb característiques de risc similars, s'analitza exclusivament de manera individual per determinar si està deteriorat i, si s'escau, per estimar la pèrdua per deteriorament.

El grup disposa de polítiques, mètodes i procediments per estimar les pèrdues en què es pot incórrer com a conseqüència dels riscos de crèdit que manté, tant per la insolvència atribuïble a les contraparts com per risc de país. Aquestes polítiques, mètodes i procediments s'apliquen en la concessió, l'estudi i la formalització dels instruments de deute i exposicions fora del balanç, així com en la identificació del seu possible deteriorament i, si s'escau, en el càlcul dels imports necessaris per a la cobertura de les pèrdues esperades.

Classificació comptable en funció del risc de crèdit per insolvència

El grup ha establert criteris que permeten identificar els acreditats que presentin increments significatius de risc o debilitats o evidències objectives de deteriorament i classificar-los en funció del seu risc de crèdit.

En els apartats següents es desenvolupen els principis i la metodologia de classificació utilitzats pel grup.

Definició de les categories de classificació

Les exposicions creditícies, així com les exposicions fora del balanç, es classifiquen, en funció del risc de crèdit, en les següents fases o *stages*:

- *Stage* 1: operacions que no compleixen els requisits per classificar-les en altres categories.

- *Stage* 2: aquesta categoria comprèn totes les operacions que, sense complir els criteris per classificar-se individualment com a *stage* 3 o fallit, presenten augments significatius del risc de crèdit des del reconeixement inicial. S'inclouen en aquesta categoria les operacions en què hi hagi imports vençuts de més de 30 dies d'antiguitat. Les operacions refinançades i reestructurades, classificades en aquesta categoria, es classifiquen en una categoria de menys risc quan donin compliment als requisits establerts per proporcionar aquesta reclassificació. Les operacions que es van classificar com a risc normal en vigilància especial (*stage* 2), a causa d'increments significatius del risc o a causa d'imports vençuts de més de 30 dies, s'han de reclassificar en la categoria de risc normal (*stage* 1) un cop hagin superat un període de prova de 6 mesos, basat en la probabilitat d'entrada en la categoria de risc normal en vigilància especial.

- *Stage* 3: comprèn els instruments de deute, vençuts o no, en els quals, sense concórrer les circumstàncies per classificar-los en la categoria de risc fallit, es presentin dubtes raonables sobre el seu reemborsament total (principal i interessos) per part del titular, així com les exposicions fora del balanç el pagament de les quals per part del grup sigui probable i la seva recuperació dubtosa.

- Per raó de la morositat del titular: operacions amb algun import vençut per principal, interessos o despeses pactats contractualment, amb caràcter general, amb més de 90 dies d'antiguitat (si bé es prenen en consideració les característiques particulars de les operacions originades o comprades amb deteriorament creditici), llevat que sigui procedent classificar-los com a fallits. També s'inclouen en aquesta categoria les garanties concedides quan l'avalat hagi incorregut en morositat de l'operació avalada. Així mateix, s'hi inclouen els imports de totes les operacions d'un titular quan les operacions amb imports vençuts amb caràcter general, tal com s'ha indicat anteriorment, de més de 90 dies d'antiguitat, siguin superiors al 20% dels imports pendents de cobrament.

- Per raons diferents de la morositat del titular: operacions en què, sense concórrer les circumstàncies per classificar-les en les categories de fallits o en l'*stage 3* per raó de la morositat, es presentin dubtes raonables sobre l'obtenció dels fluxos d'efectiu estimats de l'operació; així com les exposicions fora del balanç no qualificades en l'*stage 3* per raó de la morositat el pagament de les quals per part del grup sigui probable i la seva recuperació dubtosa.

La definició comptable de *stage* 3 està alineada amb la que es fa servir en la gestió del risc de crèdit efectuada pel grup. Així mateix, està alineada amb la definició de *default* reguladora, a excepció que en termes reguladors es consideren *default* totes les operacions d'un titular en segment empresarial, quan hi ha imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat, mentre que en la definició comptable únicament es consideren *stage* 3 totes les operacions d'un titular quan les operacions amb imports vençuts de més de 90 dies d'antiguitat són superiors al 20% dels imports pendents de cobrament.

- Risc fallit:

El grup dona de baixa del balanç consolidat les operacions que, després d'una anàlisi individualitzada, es considerin totalment o parcialment de recuperació remota. Dins d'aquesta categoria s'inclouen els riscos dels clients que estan en concurs de creditors amb petició de liquidació, així com les operacions classificades en l'*stage 3* per raons de morositat amb una antiguitat superior als quatre anys, o inferior, quan l'import no cobert amb garanties eficaces s'hagi mantingut amb una cobertura per risc de crèdit del 100% durant més de dos anys, llevat dels saldos que comptin amb garanties eficaces suficients. Igualment, s'hi inclouen operacions que, sense presentar cap de les situacions anteriors, tenen un deteriorament notori i irrecuperable de la seva solvència.

L'import romanent de les operacions amb imports donats de baixa ("baixa parcial"), tant per extinció dels drets del grup ("pèrdua definitiva") –per motius com ara condonacions o quitaments– com pel fet de considerar-los irrecuperables sense que es produeixi l'extinció dels drets ("fallits parcials"), s'ha de classificar íntegrament en la categoria que li correspongui en funció del risc de crèdit.

En les situacions anteriors, el grup dona de baixa del balanç consolidat l'import registrat com a fallit juntament amb la seva provisió, sense perjudici de les actuacions que es puguin dur a terme per intentar aconseguir-ne el cobrament fins que no s'hagin extingit definitivament els drets de percebre'l, tant per prescripció o condonació com per altres causes.

Operacions comprades o originades amb deteriorament creditici

La pèrdua creditícia esperada en la compra o originació d'aquests actius no forma part de la cobertura ni de l'import comptable brut en el reconeixement inicial. Quan una operació es compra o s'origina amb deteriorament creditici, la cobertura és igual a l'import acumulat dels canvis en les pèrdues creditícies esperades en la vida de les operacions posteriors al reconeixement inicial, i els ingressos per interessos d'aquests actius s'han de calcular aplicant el tipus d'interès efectiu ajustat per qualitat creditícia al cost amortitzat de l'actiu financer.

Criteris de classificació d'operacions

El grup aplica una diversitat de criteris per classificar els acreditats i les operacions en les diferents categories en funció del seu risc creditici. Entre aquests, es troben:

- Criteris automàtics.
- Criteris específics per als refinançaments.
- Criteris basats en indicadors (*triggers*).

Els factors automàtics i els criteris de classificació específics per als refinançaments constitueixen l'algoritme de classificació i cura i s'apliquen sobre la totalitat de la cartera.

Així mateix, amb l'objectiu de permetre una identificació primerenca de l'increment significatiu del risc o de les debilitats i del deteriorament de les operacions, el grup estableix *triggers,* basats en els dies d'impagament, en indicadors de refinançament i reestructuració, i en indicadors de situació concursal i increment significatiu del risc, entre d'altres, i diferencia entre acreditats significatius i no significatius. En particular, els acreditats no significatius que un cop hagin superat l'algoritme de classificació automàtica no compleixin cap de les seves condicions per passar als *stage*s 2 o 3 són avaluats mitjançant indicadors que tenen com a objectiu la identificació d'increments significatius de risc o d'indicis de debilitat que puguin suposar assumir pèrdues superiors a altres operacions similars classificades en l'*stage* 1.

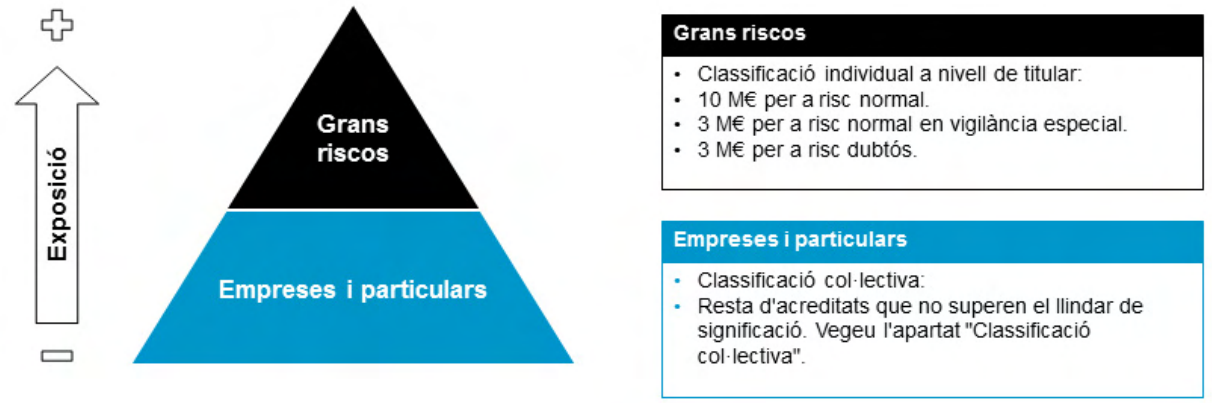
Les operacions classificades en l'*stage* 3 es reclassifiquen als *stages* 1 o 2 quan, com a conseqüència del cobrament total o parcial dels riscos impagats en el cas d'operacions classificades en l'*stage* 3 per raons de morositat, o per haver superat el període de cura en el cas d'operacions classificades en l'*stage* 3 per raons diferents de la morositat, desapareguin les causes que en el seu dia en van motivar la classificació en l'*stage* 3, llevat que subsisteixin altres raons que n'aconsellin el manteniment en aquesta categoria.

Com a resultat de l'aplicació d'aquests criteris, el grup classifica els seus acreditats com a *stage* 2 o 3 o les manté en l'*stage* 1.

Classificació individual

El grup ha establert un llindar en termes d'exposició per considerar els acreditats com a significatius, basat en nivells segons la mètrica d'exposició a l'incompliment (risc disposat i exposicions fora del balanç). Així mateix, es consideren de manera individualitzada les exposicions d'acreditats corresponents als principals grups de risc, així com els acreditats que no estan associats a un grup homogeni de risc per als quals, en conseqüència, la seva classificació i cobertura no es pot estimar de manera col·lectiva.

En l'esquema següent es mostren els llindars establerts pel grup per diferenciar els acreditats per als quals la classificació es determina de manera individualitzada d'aquells en què es determina col·lectivament.

Per als acreditats significatius s'estableix un sistema de *triggers* o indicadors que permeten la identificació de l'increment significatiu del risc, de debilitats o d'indicis de deteriorament. En el sistema de *triggers* es cobreixen els indicis de deteriorament o de debilitats mitjançant la definició de:

- *Triggers* específics que indiquen increment significatiu del risc.
- *Triggers* específics que assenyalen indicis de deteriorament.
- *Triggers* que permeten la identificació de l'increment del risc i indicis de deteriorament, en funció de diferents llindars de prealerta.

Un equip d'analistes de risc experts analitza individualment els acreditats amb *triggers* activats per concloure sobre l'existència d'un increment significatiu del risc o d'evidència objectiva de deteriorament i, per al cas d'evidència de deteriorament, si aquest esdeveniment o esdeveniments causants de la pèrdua tenen un impacte sobre els fluxos d'efectiu futurs estimats de l'actiu financer o del seu grup.

El sistema d'indicadors dels acreditats significatius està automatitzat i té en compte les especificitats de segments de comportament diferenciat de la cartera creditícia. A continuació, s'enumeren els aspectes que pretén identificar el sistema de *triggers*:

- Dificultats financeres significatives de l'emissor o de l'obligat, indicatives d'un increment significatiu del risc o d'un esdeveniment de deteriorament, en la mesura que, per la seva significativitat, limitin la capacitat de l'emissor o obligat per satisfer les seves obligacions financeres amb normalitat.

- En aquest sentit, per identificar un increment significatiu del risc o un esdeveniment de deteriorament cal considerar tant variables indicatives d'un empitjorament o una mala situació economicofinancera com a variables que siguin potencials causants o anticipin aquest deteriorament.

Per exemple:

- *Triggers* de *stage* 2:
  - Canvis adversos en la situació financera, com un augment significatiu dels nivells d'endeutament, caigudes significatives de la xifra de negocis o un estrenyiment significatiu dels marges d'explotació.
  - Canvis adversos en l'economia o en els indicadors de mercat, com una caiguda significativa del preu de les accions o una disminució en el preu de les emissions de deute. En el cas de les emissions de deute sobirà, s'analitzen, a més, els diferencials en el preu respecte al bo alemany de referència (prima de risc).
  - Descens significatiu real o esperat de la qualificació creditícia interna de l'operació o del titular o una disminució de la puntuació de comportament atribuïda al seguiment intern del risc de crèdit.
  - Per a operacions amb garantia real, empitjorament de la relació entre el seu import i el valor de la garantia, a causa d'una evolució desfavorable del valor de la garantia, o del manteniment o augment de l'import pendent d'amortització per les condicions de pagament fixades.
  - Augment significatiu del risc de crèdit d'altres operacions del mateix titular, o en entitats relacionades del grup de risc del titular.
- *Triggers* de *stage* 3:
  - Evidències de deteriorament d'altres operacions del mateix titular, o en entitats relacionades del grup de risc del titular.
  - EBITDA negatiu, descens significatiu de l'EBITDA o de la xifra de negocis, o en general dels fluxos d'efectiu recurrents del titular.
  - Increment de ràtios de palanquejament del titular.
  - Patrimoni net negatiu o disminució com a conseqüència de pèrdues del patrimoni net del titular en, com a mínim, un 50% durant l'últim exercici.
  - Existència de qualificació creditícia, interna o externa, que posi de manifest que el titular es troba en situació d'impagament.
  - Existència de compromisos vençuts del titular d'un import significatiu davant d'organismes públics.
  - Per a operacions amb garantia real, empitjorament significatiu del valor de la garantia rebuda.
  - Existència de condonacions o quitaments al mateix titular o a societats relacionades amb el grup en els últims dos exercicis.
  - Suspensió temporal de la cotització de les accions del titular.

- Incompliment de clàusules contractuals, impagaments o retards en el pagament del principal o interessos: a més dels impagaments superiors a 90 dies, que formen part de l'algoritme automàtic de classificació, s'identifiquen impagaments o retards de menys de 90 dies, que poden ser un indici de deteriorament o d'un increment significatiu del risc. També es consideren en l'anàlisi els incompliments de *covenants* i impagaments declarats en altres entitats de crèdit del sistema financer.

- Per dificultats financeres se li atorguen a l'acreditat concessions o avantatges que no es considerarien d'una altra manera: la concessió de refinançaments a un deutor en dificultats podria evitar o retardar l'incompliment de les seves obligacions i, al seu torn, el reconeixement del deteriorament associat a l'actiu financer vinculat a aquest deutor.

- Probabilitat que el prestatari entri en concurs de creditors: en casos en què hi ha una elevada probabilitat que el prestatari entri en fallida o reestructuració, la solvència dels emissors o obligats es veu ostensiblement afectada, i pot donar lloc a un esdeveniment de pèrdua en funció de l'impacte en els fluxos futurs a percebre.

- La desaparició d'un mercat actiu per a l'actiu financer a causa de dificultats financeres: la suspensió d'actius financers emesos per l'obligat o emissor poden significar una situació econòmica i financera compromesa i, per tant, una baixa capacitat per satisfer les seves obligacions.

El grup fa una revisió anual de la raonabilitat dels llindars i de les cobertures d'anàlisi individualitzada assolides amb la seva aplicació.

Classificació col·lectiva

Per als acreditats que no superen el llindar de significativitat i que, a més, no hagin estat classificats en els *stages* 2 o 3 per l'algoritme automàtic de classificació, el grup té definit un procés per identificar les operacions que presenten un increment significatiu del risc pel que fa al moment de concessió de l'operació, i que poden comportar pèrdues superiors a les d'altres operacions similars classificades en l'*stage* 1.

Per a les operacions d'acreditats avaluats sota aproximació col·lectiva, el grup fa servir un model estadístic que permet obtenir l'estructura temporal de la PD, i, per tant, la PD *lifetime* residual d'un contracte en funció de diferents característiques:

- Sistèmiques: caracteritzen les condicions macroeconòmiques comunes per a totes les exposicions.

- Transversals: caracteritzen aspectes comuns, i estables en el temps, a un grup d'operacions, com l'efecte comú de les polítiques de crèdit vigents en el moment de la concessió, o el canal de concessió.

- Idiosincràtiques: caracteritzen aspectes específics de cada operació o acreditat.

Sota aquesta especificació, el grup disposa de la possibilitat de mesurar la PD *lifetime* residual en cada moment del temps d'una operació en les condicions que es donaven en el moment de la concessió, o en les condicions que es donen en aquell moment del temps. D'aquesta manera, la PD *lifetime* actual pot fluctuar en relació amb la de concessió per canvis en l'entorn econòmic, o en les característiques idiosincràtiques de l'operació o de l'acreditat.

A partir de la comparació de la PD *lifetime* residual sota les condicions sistemàtiques i idiosincràtiques actuals, amb la PD *lifetime* residual sota les condicions en el moment de concessió, s'ha desenvolupat un algoritme que permet identificar quan s'ha produït un increment significatiu del risc tenint en compte el comportament històric dels clients i, per tant, quan una operació s'ha de classificar en *stage* 2. Aquest algoritme cerca identificar poblacions amb una taxa de morositat estadísticament diferent.

Aquest llindar no és únic i presenta una relació no lineal amb la PD, de manera que en valors de PD baixos s'exigeix un increment relatiu superior al que s'exigeix en PD elevades per identificar un increment significatiu de PD. Aquest nivell d'exigència variable està alineat amb criteris que s'han fet evidents en altres especificacions reguladores (EBA. *"2018 EU-Wide Stress Test – Methodological Note."* Gener 2018, paràgraf 51).

En el cas d'exposicions *retail*, en què la valoració de l'operació es fa respecte al contracte, els llindars es calibren i s'apliquen a aquest nivell. Tanmateix, en el cas d'empreses, en què les puntuacions es fan respecte a l'acreditat, els llindars es calibren de manera que responen a la PD de l'acreditat i al termini des de la concessió i fins al venciment, ja que l'aplicació és respecte al contracte.

Operacions de refinançament i reestructuració

Les polítiques i els procediments en matèria de gestió de risc de crèdit aplicats pel grup garanteixen un seguiment detallat dels acreditats, i posen de manifest la necessitat de realitzar provisions quan s'evidenciïn indicis de deteriorament de la seva solvència (vegeu la nota 4). Per això, el grup constitueix les provisions d'insolvències requerides per a les operacions en què la situació del seu acreditat així ho exigeixi abans de formalitzar les operacions de reestructuració/refinançament, que s'han d'entendre com:

- Operació de refinançament: Es concedeix o utilitza per raons econòmiques o legals relacionades amb dificultats financeres, actuals o previsibles, del titular per cancel·lar una o diverses operacions concedides pel grup, o per la

qual es posen aquestes operacions totalment o parcialment al corrent de pagaments, per tal de facilitar als titulars el pagament del seu deute (principal i interessos) perquè no pot, o es preveu que no ha de poder, complir amb les seves condicions dins el termini establert i en la forma escaient.

- Operació reestructurada: Es modifiquen les condicions financeres d'una operació per raons econòmiques o legals relacionades amb les dificultats, actuals o previsibles, del titular, per tal de facilitar el pagament del deute (principal i interessos) perquè el titular no pot, o es preveu que no ha de poder, complir amb aquestes condicions dins el termini establert i en la forma escaient, encara que aquesta modificació estigui prevista en el contracte. En tot cas, es consideren com a reestructurades les operacions en què es modifiquen les condicions per allargar-ne el termini de venciment, variar el quadre d'amortització per minorar l'import de les quotes a curt termini o disminuir-ne la freqüència, o establir o allargar el termini de carència de principal, d'interessos o de tots dos, llevat que es pugui provar que les condicions es modifiquen per motius diferents de les dificultats financeres dels titulars i siguin anàlogues a les que aplicarien altres entitats en el mercat per a riscos similars.

La formalització de la modificació de les condicions contractuals no suposa un deteriorament significatiu addicional de la situació de l'acreditat que obligui a la constitució de provisions addicionals.

Si una operació està classificada en una categoria de risc determinada, l'operació de refinançament no suposa una millora automàtica en la seva consideració de risc. Per a les operacions refinançades l'algoritme estableix la seva classificació inicial en funció de les seves característiques; principalment, que es donin dificultats financeres en l'acreditat (per exemple, un pla de negocis inadequat), que concorrin determinades clàusules com ara períodes dilatats de carència o que presentin imports donats de baixa pel fet de considerar-se irrevocables. Posteriorment, l'algoritme modifica la classificació inicial en funció dels períodes de cura fixats. Només es considera la classificació en una categoria de menys risc si es produeix un increment quantitatiu i qualitatiu de les garanties eficaces que donen suport a l'operació i s'ha demostrat una millora significativa de la recuperació de l'operació continuada en el temps, de manera que no es produeixen millores immediates pel simple fet del refinançament.

Les operacions de refinançament, refinançades o reestructurades es mantenen en la categoria de *stage 2* durant un període de prova fins que es compleixin tots els requisits següents:

- Que s'hagi conclòs, després d'una revisió de la situació patrimonial i financera del titular, que no és previsible que pugui tenir dificultats financeres.

- Que hagi transcorregut un termini mínim de dos anys des de la data de formalització de l'operació de reestructuració o refinançament o, si és posterior, des de la data de reclassificació des de la categoria de risc en *stage 3*.

- Que el titular, principalment, hagi pagat les quotes meritades del principal i interessos des de la data en què es va formalitzar l'operació de refinançament o reestructuració o, si és posterior, des de la data de reclassificació des de la categoria de risc en *stage 3*.

- Que el titular no tingui cap altra operació amb imports vençuts més de 30 dies al final del període de prova.

D'altra banda, les operacions de refinançament, refinançades o reestructurades es mantenen en la categoria de *stage 3* fins que es verifiquin els criteris generals que determinen la reclassificació de les operacions fora de la categoria de *stage 3* i, en particular, els requisits següents:

- Que hagi transcorregut un període d'un any des de la data de refinançament o reestructuració.

- Que el titular hagi pagat les quotes meritades de principal i interessos.

- Que el titular no tingui cap altra operació amb imports vençuts en més de 90 dies en la data de reclassificació a la categoria de risc en *stage 2* de l'operació de refinançament, refinançada o reestructurada.

Pel que fa als préstecs refinançats/reestructurats classificats en l'*stage* 2, s'analitzen de manera específica les diferents tipologies d'operacions per, si escau, reclassificar-les a una de les categories de més risc descrites anteriorment (és a dir, en l'*stage* 3, per raó de la morositat de la contrapart, quan presentin, amb criteri general, impagaments superiors a 90 dies, o per raons diferents de la morositat, quan es presentin dubtes raonables sobre la seva recuperabilitat).

Les estimacions de les pèrdues per deteriorament de crèdit que es determinin, i que siguin coherents amb aquesta classificació comptable del risc, es proveeixen en el mateix moment en què s'identifiquen.

La metodologia d'estimació de les pèrdues per a aquestes carteres en general és similar a la de la resta d'actius financers valorats a cost amortitzat. Però sí que es té en compte que, *a priori*, una operació que s'ha hagut de reestructurar per poder atendre les seves obligacions de pagament ha de tenir una estimació de pèrdues superior a la d'una operació que mai no ha tingut problemes d'impagament, fora que s'aportin prou garanties addicionals eficaces que justifiquin el contrari.

Determinació de cobertures

Per determinar les cobertures per risc de crèdit, el grup fa servir els paràmetres que es defineixen a continuació:

- EAD (*exposure at default*, per les sigles en anglès): l'entitat defineix com a exposició en el moment de *default* l'import de l'exposició que s'espera tenir en el moment de l'incompliment.

  El grup considera com a mètrica d'exposició per a la seva cobertura els saldos disposats actualment i l'estimació de les quanties que s'espera desemborsar en cas d'entrada en mora de les exposicions fora del balanç mitjançant l'aplicació d'un factor de conversió (*credit conversion factor* o CCF).

- PD (*probabililty of default*, per les sigles en anglès): estimació de la probabilitat d'incompliment d'un acreditat a un horitzó temporal determinat.

  El grup disposa d'eines d'ajuda a la gestió del risc de crèdit per predir la probabilitat d'incompliment de cada acreditat que cobreix la pràctica totalitat de l'activitat creditícia.

  En aquest context, el grup revisa anualment la qualitat i estabilitat de les eines de *rating* que estan actualment en ús. El procés de revisió inclou la definició de la mostra utilitzada i la metodologia a aplicar per al seguiment dels models de *rating*.

  Les eines orientades a l'avaluació de la probabilitat d'incompliment d'un deutor estan integrades per *scorings* de comportament per al seguiment del risc de persones físiques i per *ratings* en empreses:

  - *Rating*: en termes generals, els riscos de crèdit contrets amb empreses són qualificats mitjançant un sistema de *rating* basat en l'estimació interna de la seva probabilitat d'incompliment (PD). Compost per factors predictius de la morositat a un any, està dissenyat per a diferents segments. El model de *rating* es revisa anualment basant-se en l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de *rating* se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències de *rating* externes mitjançant una escala mestra.

    Els usos del *rating* en la gestió del risc són diversos, i destaquen la seva integració en el procés de decisió (mòdul d'autonomies), seguiment del risc i polítiques de fixació de preus de les operacions.

  - *Scoring*: en termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants. En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en dos tipus:

    - *Scoring* reactiu: s'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, perfil dels actius en garantia. El resultat de l'*scoring* està integrat en la gestió del risc a través del mòdul d'autonomies.

    - *Scoring* de comportament: el sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en la concessió d'operacions, l'assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), les campanyes comercials i la modulació del procés de reclamació en la seva primera fase.

  En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques.

- LGD (*loss given default*, per les sigles en anglès): estimació de la pèrdua que s'espera experimentar sobre les operacions que presenten incompliment. Aquesta pèrdua té en compte, a més del deute pendent, els interessos de demora i les despeses del procés de recuperació. Així mateix, a cada un dels fluxos (saldos pendents i recuperacions), s'aplica un ajust a fi de considerar el valor temporal dels diners.

- Tipus d'interès efectiu (TIE): tipus de descompte que iguala exactament els fluxos d'efectius futurs a cobrar o a pagar estimats durant la vida esperada d'un actiu o passiu financer amb l'import comptable brut de l'actiu financer o amb el cost amortitzat del passiu financer.

- Múltiples escenaris: per estimar les pèrdues esperades, el grup aplica diferents escenaris per recollir l'efecte de la no linealitat de les pèrdues. En aquest sentit, s'estimen les provisions necessàries davant els diferents escenaris per als quals s'ha definit una probabilitat d'ocurrència. Concretament, el grup ha considerat tres escenaris macroeconòmics: un escenari central, un escenari advers i un escenari favorable, que han estat definits en l'àmbit del grup; les seves probabilitats d'ocurrència són del 65%, el 20% i el 15%, respectivament. Per fer les projeccions d'aquests escenaris es consideren horitzons temporals a cinc anys, en què les variables principals considerades són l'evolució del PIB, la taxa d'atur i el preu de l'habitatge.

  o Escenari central:

  La (geo)política es manté com un dels principals eixos de l'escenari, i augmenta la seva influència a mesura que es retiren els estímuls monetaris i la política econòmica es torna més intervencionista. Aquest escenari no està exempt de conflictes internacionals, i la seguretat jurídica se'n ressent. Així mateix, els governs prioritzen el creixement aplicant polítiques fiscals expansives i procícliques davant de l'estabilitat macroeconòmica. L'entorn de creixement, juntament amb el proteccionisme, és propici perquè la inflació se situï en nivells una mica més elevats, i les condicions globals de finançament es tensionen.

  En aquest escenari es preveu que el Regne Unit i la UE arribin a un acord per iniciar un període de transició després del Brexit, que la Xina i Europa aconsegueixin mantenir creixements econòmics saludables, que Itàlia recuperi rigor fiscal i que el tensionament financer sigui ordenat.

  Les rendibilitats del deute públic a llarg termini es veuran impulsades a l'alça, i la política monetària del BCE cobrarà rellevància. La política mercantilista de Trump i la persistència dels dèficits als Estats Units suposaran un llast per al dòlar.

  L'economia espanyola exhibirà un creixement inferior al dels últims exercicis, tot i que mantindrà una evolució favorable respecte al conjunt de la zona euro. La demanda domèstica continuarà sent el principal motor de l'activitat econòmica.

  o Escenari advers:

  Es caracteritza per l'alça en la inflació dels països desenvolupats a partir de:

  - Reescalfament econòmic als Estats Units i uns *output gaps* inferiors als estimats inicialment a la zona euro i al Regne Unit.
  - Menys globalització i aplicació de polítiques populistes i intervencionistes.
  - Preus més elevats de les matèries primeres davant la demanda procedent de la Xina i altres economies.
  - Preus del petroli més elevats arran de les polítiques de l'OPEP i de certa prima pels riscos geopolítics.

  Els bancs centrals centren la seva atenció en el fet d'aturar les inflacions elevades apujant el tipus d'interès a un ritme més ràpid que en l'escenari central. La inflació més elevada, les pujades de tipus i el repunt de la prima a termini provoquen un repunt molt significatiu de les rendibilitats del deute públic a llarg termini, i l'activitat econòmica se n'acaba ressentint. En els mercats de divises, el dòlar s'aprecia beneficiat per l'aversió al risc internacional.

  El cost per a l'economia espanyola de la important alça en els tipus d'interès dificulta la consolidació fiscal i l'estabilització del deute públic. A més, l'increment en el preu del petroli augmenta la factura energètica de l'economia, fet que comporta una pèrdua de competitivitat que amenaça els superàvits per compte corrent.

  o Escenari favorable:

  Aquest escenari es diferencia del central principalment per quatre aspectes:

  - Els guanys de productivitat permeten un millor creixement econòmic sense generar desequilibris i amb inflacions similars.
  - La situació política i geopolítica millora ostensiblement.
  - Més dinamisme del comerç internacional.
  - Les condicions de finançament globals es mantenen malgrat els increments de tipus per part dels bancs centrals i el repunt dels tipus d'interès a llarg termini.

  En l'àmbit polític, Europa avança en el procés d'integració; les negociacions del Brexit progressen adequadament, i als Estats Units les institucions impedeixen a Trump avançar en el seu programa de polítiquesproteccionistes.

Les millores de productivitat permeten un creixement sostingut en absència de pressions inflacionistes que permet pujades suaus dels tipus d'interès, i els tipus d'interès del deute públic a llarg termini repunten. Aquest entorn repercuteix positivament en el sector financer i els comptes públics, i es tradueix en diverses millores de *rating* del deute sobirà a la perifèria europea.

Els guanys de productivitat de l'economia espanyola li permeten augmentar un creixement potencial alineat amb el vigent abans de la crisi. El favorable entorn econòmic es produeix amb una situació política d'estabilitat, que permet emprendre reformes estructurals. Així mateix, es prossegueix amb la reducció del deute públic i s'avança en la correcció del dèficit públic. Les agències de *rating* introdueixen millores en la qualificació creditícia.

D'acord amb els paràmetres anteriors, el grup aplica els criteris descrits tot seguit per calcular les cobertures de les pèrdues per risc de crèdit.

L'import de les cobertures per pèrdues per deteriorament es calcula en funció de si s'ha produït o no un increment significatiu del risc de crèdit des del reconeixement inicial de l'operació, i de si s'ha produït o no un esdeveniment d'incompliment. D'aquesta manera, la cobertura per pèrdues per deteriorament de les operacions és igual que:

- Les pèrdues creditícies esperades en dotze mesos, quan el risc que es produeixi un esdeveniment d'incompliment en l'operació no hagi augmentat de manera significativa des del seu reconeixement inicial (actius classificats en l'*stage* 1).

- Les pèrdues creditícies esperades en la vida de l'operació, si el risc que es produeixi un esdeveniment d'incompliment en l'operació ha augmentat de manera significativa des del seu reconeixement inicial (actius classificats en l'*stage* 2).

- Les pèrdues creditícies esperades, quan s'ha produït un esdeveniment d'incompliment en l'operació (actius classificats en l'*stage* 3).

La pèrdua esperada en dotze mesos es defineix com:

$$PE_{12M} = EAD_{12M} \cdot PD_{12M} \cdot LGD_{12M}$$

En què:

EAD_{12M} és l'exposició en *default* a dotze mesos, PD_{12M} la probabilitat d'entrar en *default* a dotze mesos i LGD_{12M} la pèrdua esperada una vegada un risc entra en *default*.

La pèrdua esperada *lifetime* es defineix com:

$$PE_{LT} = \sum_{i=1}^{m} \frac{EAD_i \cdot PD_i \cdot LGD_i}{(1 + EIR)^{i-1}}$$

En què:

EAD_i és l'exposició en *default* de cada any tenint en compte tant l'entrada en *default* com l'amortització (pactada i/o anticipada), LGD_ila probabilitat d'entrar en *default* a dotze mesos per a cada any, LGD_ila pèrdua esperada una vegada un risc entra en *default* per a cada any, i EIR el tipus d'interès efectiu de cada operació.

En el procés d'estimació es calcula l'import necessari per a la cobertura, d'una banda, del risc de crèdit imputable al titular i, de l'altra, del risc de país.

El grup incorpora informació *forward looking* en el càlcul de la pèrdua esperada i per determinar l'increment significatiu del risc de crèdit, per a la qual cosa s'han utilitzat models de projecció d'escenaris.

El grup fa servir estimacions de les taxes de prepagament per a diferents productes i segments a partir de dades històriques observades (dades històriques des de 2000). Aquestes taxes de prepagament s'apliquen a l'hora de determinar la pèrdua esperada *lifetime* de les exposicions classificades en l'*stage 2*. Per a cada operació s'aplica el quadre d'amortització pactat.

Posteriorment, aquests fluxos de pèrdues esperades s'actualitzen al tipus d'interès efectiu de l'instrument (si el tipus contractual és fix) o al tipus d'interès contractual efectiu en la data de l'actualització (quan aquest sigui variable). Així mateix, es té en consideració l'import de les garanties eficaces rebudes.

En els apartats següents es descriuen les diferents metodologies aplicades pel grup per determinar les cobertures per pèrdues per deteriorament:

Estimacions individualitzades de les cobertures

Són objecte d'estimació individualitzada:

- Les cobertures de les operacions classificades en els *stages* 2 i 3 dels acreditats individualment significatius.

- Si s'escau, les operacions o acreditats les característiques dels quals no permetin un càlcul col·lectiu de deteriorament.

- Les cobertures de les operacions identificades com sense risc apreciable classificades en l'*stage 3*.

El grup ha desenvolupat una metodologia per estimar aquestes cobertures, calculant la diferència entre l'import comptable brut de l'operació i el valor actualitzat de l'estimació dels fluxos d'efectiu que s'espera cobrar, descomptats utilitzant el tipus d'interès efectiu. En aquest sentit, es tenen en compte les garanties eficaces rebudes (vegeu l'apartat "Garanties" d'aquesta nota).

S'estableixen tres mètodes per al càlcul del valor recuperable en actius avaluats de manera individual:

- Enfocament de descompte de fluxos de caixa: deutors per als quals s'estima capacitat de generar fluxos de caixa futurs amb el desenvolupament del seu propi negoci, de manera que permeti, mitjançant el desenvolupament de l'activitat i l'estructura econòmica i financera de la companyia, la devolució de part o de la totalitat del deute contret. Implica l'estimació de *cash flows* obtinguts per l'acreditat en el desenvolupament del seu negoci.

- Enfocament de recuperació de garanties reals: deutors sense capacitat de generar fluxos de caixa amb el desenvolupament del seu propi negoci, que es veuen obligats a liquidar actius per fer front al pagament dels seus deutes. Implica l'estimació de *cash flows* a partir de l'execució de garanties.

- Enfocament mixt: deutors per als quals s'estima capacitat de generar fluxos de caixa futurs i que, a més, disposen d'actius extrafuncionals. Aquests fluxos poden ser complementats amb vendes potencials d'actius patrimonials no funcionals, en la mesura que no siguin necessaris per al desenvolupament de la seva activitat i, en conseqüència, per a la generació d'aquests fluxos de caixa futurs.

Estimacions col·lectives de les cobertures

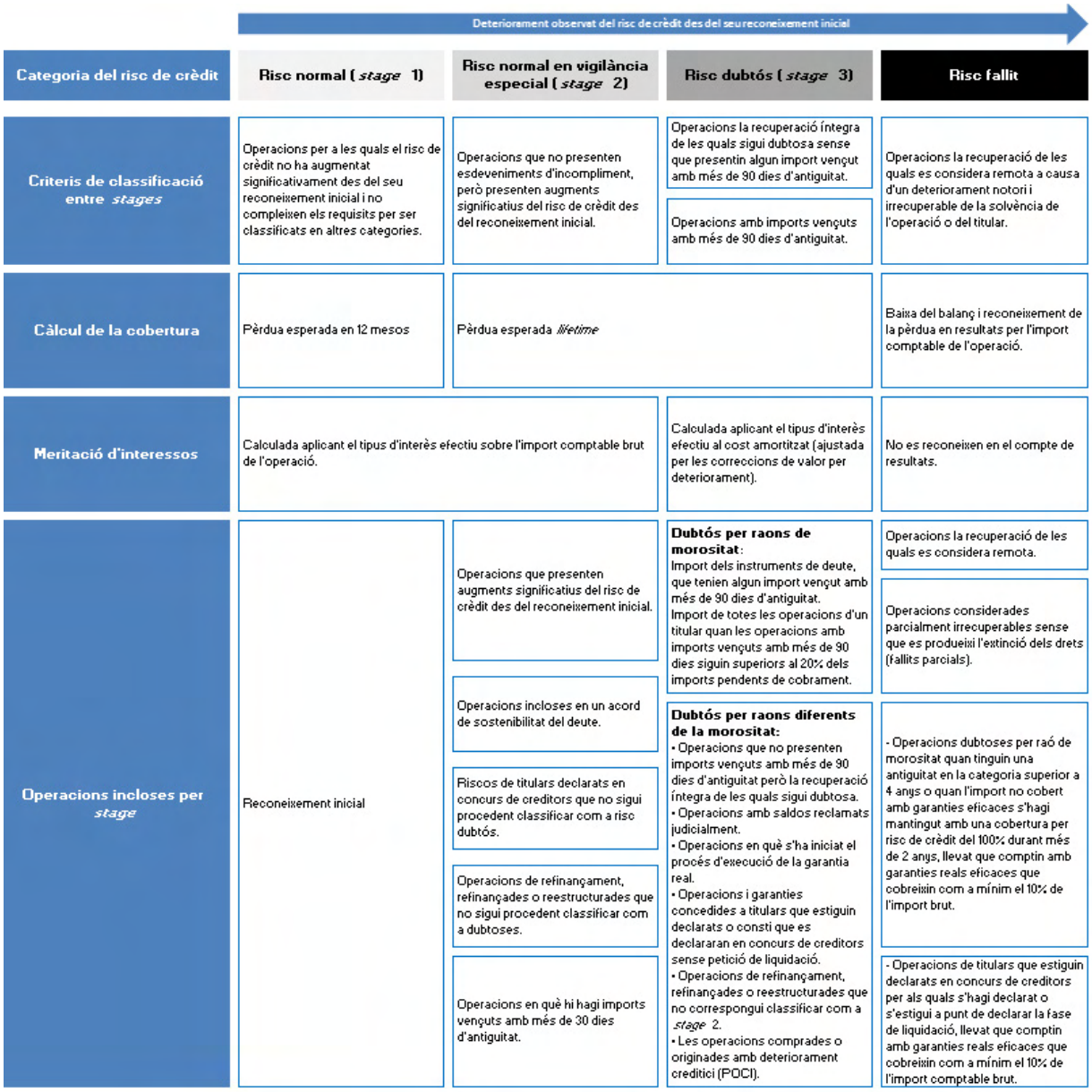
Són objecte d'estimació col·lectiva les exposicions que no s'avaluïn a través de l'estimació individualitzada de cobertures.

En fer el càlcul de la pèrdua per deteriorament col·lectiva, el grup –tenint en compte el que estableix la NIIF 9– pren en consideració, principalment, els aspectes següents:

- El procés d'estimació del deteriorament té en compte totes les exposicions creditícies. El grup reconeix una pèrdua per deteriorament igual que la millor estimació per models interns disponible, tenint en compte tota la informació rellevant de què es disposi sobre les condicions existents al final del període sobre el qual s'informa. Per a algunes tipologies d'exposicions, entre les quals es troba el risc sobirà davant d'administracions públiques de països de la Unió Europea i de països classificats en el grup 1 a l'efecte del risc de país, el grup no fa servir models interns. Aquestes exposicions es consideren exposicions sense risc apreciable, atès que s'estima, sobre la base de la informació disponible en la data de formulació dels comptes anuals consolidats, que la cobertura per deteriorament que aquestes exposicions puguin necessitar no és significativa mentre no passin a estar classificades en l'*stage* 3.

- A fi de dur a terme una avaluació col·lectiva del deteriorament, els actius financers s'agrupen en funció de la similitud en les característiques relatives al risc de crèdit per tal d'estimar paràmetres de risc diferenciats per a cada grup homogeni. Aquesta segmentació és diferent segons el paràmetre de risc estimat. En el cas de les PD, l'agrupació es fa mitjançant una tècnica estadística que determina quins rangs de PD tenen una taxa de morositat observada estadísticament diferent. Pel que fa a l'LGD, l'agrupació es fa principalment per tipus de garantia i segments dels acreditats. D'aquesta manera, es té en compte l'experiència històrica de pèrdues observada per a cada grup homogeni d'actius, un cop condicionada a la situació econòmica actual i a la projecció dels escenaris considerada, que són representatius de les pèrdues per risc de crèdit esperades en aquest segment. Aquesta segmentació discrimina el risc, està alineada amb la gestió i s'utilitza en els models interns del grup amb diversos usos contrastats per les unitats de control intern i el supervisor. Així mateix, està sotmesa a proves de *back-test* recurrents i a l'actualització i revisió freqüent de les estimacions per incorporar tota la informació disponible.

La classificació del risc de crèdit i l'import de les cobertures està determinada en funció de si s'ha produït o no un increment significatiu del risc o des de l'originació de l'operació, o bé si s'han produït esdeveniments d'incompliment:

Categoria del risc de crèdit	Risc normal (*stage* 1)	Risc normal en vigilància especial (*stage* 2)	Risc dubtós (*stage* 3)	Risc fallit
Criteris de classificació entre *stages*	Operacions per a les quals el risc de crèdit no ha augmentat significativament des del seu reconeixement inicial i no compleixen els requisits per ser classificats en altres categories.	Operacions que no presenten esdeveniments d'incompliment, però presenten augments significatius del risc de crèdit des del reconeixement inicial.	Operacions la recuperació íntegra de les quals sigui dubtosa sense que presentin algun import vençut amb més de 90 dies d'antiguitat. Operacions amb imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat.	Operacions la recuperació de les quals es considera remota a causa d'un deteriorament notori i irrecuperable de la solvència de l'operació o del titular.
Càlcul de la cobertura	Pèrdua esperada en 12 mesos	Pèrdua esperada *lifetime*		Baixa del balanç i reconeixement de la pèrdua en resultats per l'import comptable de l'operació.
Meritació d'interessos	Calculada aplicant el tipus d'interès efectiu sobre l'import comptable brut de l'operació.		Calculada aplicant el tipus d'interès efectiu al cost amortitzat (ajustada per les correccions de valor per deteriorament).	No es reconeixen en el compte de resultats.
Operacions incloses per *stage*	Reconeixement inicial	Operacions que presenten augments significatius del risc de crèdit des del reconeixement inicial. Operacions incloses en un acord de sostenibilitat del deute. Riscos de titulars declarats en concurs de creditors que no sigui procedent classificar com a risc dubtós. Operacions de refinançament, refinançades o reestructurades que no sigui procedent classificar com a dubtoses. Operacions en què hi hagi imports vençuts amb més de 30 dies d'antiguitat.	**Dubtós per raons de morositat**: Import dels instruments de deute, que tenien algun import vençut amb més de 90 dies d'antiguitat. Import de totes les operacions d'un titular quan les operacions amb imports vençuts amb més de 90 dies siguin superiors al 20% dels imports pendents de cobrament. **Dubtós per raons diferents de la morositat:** • Operacions que no presenten imports vençuts amb més de 90 dies d'antiguitat però la recuperació íntegra de les quals sigui dubtosa. • Operacions amb saldos reclamats judicialment. • Operacions en què s'ha iniciat el procés d'execució de la garantia real. • Operacions i garanties concedides a titulars que estiguin declarats o consti que es declararan en concurs de creditors sense petició de liquidació. • Operacions de refinançament, refinançades o reestructurades que no correspongui classificar com a *stage* 2. • Les operacions comprades o originades amb deteriorament creditici (POCI).	Operacions la recuperació de les quals es considera remota. Operacions considerades parcialment irrecuperables sense que es produeixi l'extinció dels drets (fallits parcials). - Operacions dubtoses per raó de morositat quan tinguin una antiguitat en la categoria superior a 4 anys o quan l'import no cobert amb garanties eficaces s'hagi mantingut amb una cobertura per risc de crèdit del 100% durant més de 2 anys, llevat que comptin amb garanties reals eficaces que cobreixin com a mínim el 10% de l'import brut. - Operacions de titulars que estiguin declarats en concurs de creditors per als quals s'hagi declarat o s'estigui a punt de declarar la fase de liquidació, llevat que comptin amb garanties reals eficaces que cobreixin com a mínim el 10% de l'import comptable brut.

Classificació i cobertura per risc de crèdit per raó del risc de país

Es considera risc de país el risc que concorre en les contraparts residents en un determinat país per circumstàncies diferents del risc comercial habitual (risc sobirà, risc de transferència o riscos derivats de l'activitat financera internacional). El grup classifica les operacions realitzades amb tercers en diferents grups en funció de l'evolució econòmica dels països, la seva situació política, marc regulador i institucional, i capacitat i experiència de pagaments.

Els instruments de deute o exposicions fora del balanç amb obligats finals residents en països que presentin dificultats prolongades per fer front al servei del seu deute, considerant dubtosa la possibilitat de recobrament, es classifiquen en l'*stage* 3, llevat que s'hagin de classificar com a riscos fallits.

L'estimació de les cobertures es fa en dues etapes: primer, s'estima la cobertura per risc d'insolvència i, a continuació, la cobertura addicional per risc de país. D'aquesta manera, l'import del risc no cobert amb l'import a recuperar de les garanties reals eficaces ni amb l'import de les cobertures per risc d'insolvència es cobreix aplicant els percentatges de cobertura establerts per la Circular 4/2017 en funció del grup per risc de país en què s'inclogui l'operació i de la seva classificació comptable per risc de crèdit.

Els nivells de provisió per aquest concepte no són significatius en relació amb les cobertures per deteriorament constituïdes pel grup.

Garanties

Es consideren eficaces les garanties reals i personals per a les quals el grup en demostri la validesa com a mitigant del risc de crèdit.

En cap cas es consideren admissibles com a garanties eficaces aquelles l'eficàcia de les quals depengui substancialment de la qualitat creditícia del deutor o del grup econòmic del qual, si s'escau, formi part.

Complint amb aquestes condicions, es poden considerar eficaços els següents tipus de garanties:

- Garanties immobiliàries instrumentades com a hipoteques immobiliàries amb primera càrrega:
    - Edificis i elements d'edificis acabats:
        - Habitatges.
        - Oficines i locals comercials i naus polivalents.
        - Resta d'edificis, com ara naus no polivalents i hotels.
    - Sòl urbà i urbanitzable ordenat.
    - Resta de béns immobles.
- Garanties pignoratives sobre instruments financers:
    - Dipòsits en efectiu.
    - Instruments de renda variable en entitats cotitzades i títols de deute emesos per emissors de reconeguda solvència.
- Altres garanties reals:
    - Béns mobles rebuts en garantia.
    - Successives hipoteques sobre immobles.
- Garanties personals que impliquen la responsabilitat directa i mancomunada dels nous avaladors davant del client; aquests han de ser persones o entitats la solvència dels quals estigui prou demostrada per tal de garantir l'amortització íntegra de l'operació segons les condicions acordades.

El grup té criteris de valoració de les garanties reals per als actius ubicats a Espanya alineats amb la normativa vigent. En particular, el grup aplica criteris de selecció i contractació de proveïdors de valoracions orientats a garantir la independència d'aquests i la qualitat de les valoracions; tots ells són societats i agències de taxació inscrites en el Registre Especial de Societats de Taxació del Banc d'Espanya, i les valoracions es duen a terme segons els criteris establerts en l'Ordre ECO/805/2003, sobre normes de valoració de béns immobles i determinats drets per a certes finalitats financeres.

Les garanties immobiliàries d'operacions de crèdit i els immobles es taxen en el moment de la seva concessió o alta; aquests últims a través de la compra, adjudicació o dació en pagament i quan l'actiu té una caiguda de valor significativa. A més a més, s'apliquen uns criteris d'actualització mínima que garanteixen una freqüència anual en el cas dels actius deteriorats (actius classificats en els *stages* 2 o 3 i immobles adjudicats o rebuts en pagament de deutes) o triennal per als deutes d'un import elevat classificats en l'*stage* 1 sense símptomes de risc latent. S'utilitzen metodologies estadístiques per a l'actualització de les taxacions únicament per als actius anteriors quan són de reduïda exposició i risc, encara que almenys triennalment s'efectua una taxació ECO completa.

Per als actius ubicats a la resta de la Unió Europea la taxació es fa segons el que estableix el Reial decret 716/2009, de 24 d'abril, i, a la resta del món, per empreses i/o experts amb capacitat i experiència reconegudes en el país.

Per estimar les cobertures de pèrdues per risc de crèdit, el grup ha desenvolupat metodologies internes que, per determinar l'import que s'ha de recuperar de les garanties immobiliàries, prenen com a punt de partida el valor de taxació, que s'ajusta tenint en consideració el temps necessari per executar aquestes garanties, la tendència de preus i la capacitat i experiència de realització d'immobles similars pel que fa a preus i terminis per part del grup, així com els costos d'execució, els costos de manteniment i els costos de venda.

Contrast global de les provisions per risc de crèdit i per deteriorament d'actius immobiliaris

El grup ha establert metodologies de contrast retrospectiu (*backtesting*) entre les pèrdues estimades i les realment realitzades.

Fruit d'aquest contrast, el grup estableix modificacions sobre les metodologies internes quan, de manera significativa, el contrast periòdic mitjançant proves retrospectives mostri diferències entre les pèrdues estimades i l'experiència de pèrdues reals.

Els *backtests* mostren que la classificació i la cobertura de les pèrdues per risc de crèdit són adequats, atès el perfil de risc creditici de la cartera.

Inversions en negocis conjunts i associades

El grup registra correccions de valor per deteriorament de les inversions en negocis conjunts i associades sempre que hi hagi evidència objectiva que l'import comptable d'una inversió no és recuperable. Hi ha evidència objectiva que els instruments de patrimoni net s'han deteriorat quan, després del seu reconeixement inicial, es produeixi un esdeveniment, o l'efecte combinat de diversos esdeveniments, que evidenciï que no se'n podrà recuperar l'import comptable.

El grup considera, entre d'altres, els indicis següents per determinar si hi ha evidència de deteriorament.

- Dificultats financeres significatives.
- Desaparició d'un mercat actiu per a l'instrument en qüestió a causa de dificultats financeres.
- Canvis significatius en els resultats en comparació amb les dades recollides en pressupostos, plans de negoci o objectius.
- Canvis significatius en el mercat dels instruments de patrimoni net de l'emissor o dels seus productes o possibles productes.
- Canvis significatius en l'economia global o en l'economia de l'entorn en què opera l'emissor.
- Canvis significatius en l'entorn tecnològic o legal en què opera l'emissor.

L'import de les correccions de valor per deteriorament de les participacions en entitats associades incloses en l'epígraf *"Inversions en negocis conjunts i associades"* s'estima comparant-ne l'import recuperable amb el seu valor comptable. Aquest últim serà l'import més elevat entre el valor raonable menys els costos de venda i el seu valor en ús.

El grup determina el valor en ús de cada participació en funció del seu *net asset value* o basant-se en les projeccions dels seus resultats, agrupant-les segons els sectors d'activitat (immobiliària, renovables, industrial, financeres, etc.) i avaluant els factors macroeconòmics i específics del sector que puguin afectar l'activitat d'aquestes empreses. En particular, les participades asseguradores es valoren aplicant la metodologia *market consistent embedded value*; les relacionades amb l'activitat immobiliària, sobre la base del valor liquidatiu, i les participades financeres, a partir de múltiples sobre valor comptable i/o sobre benefici d'entitats cotitzades comparables.

Les pèrdues per deteriorament es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat del període en què es produeixen, i les recuperacions posteriors es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici recuperació.

1.3.5. Operacions de cobertura

El grup utilitza els derivats financers per (i) facilitar aquests instruments als clients que els sol·liciten, (ii) gestionar els riscos de les posicions pròpies del grup (derivats de cobertura) o (iii) beneficiar-se dels canvis en els seus preus. En aquest sentit, utilitza tant derivats financers negociats en mercats organitzats com negociats bilateralment amb la contrapart fora de mercats organitzats (OTC).

Els derivats financers que no es poden tractar en qualitat de cobertura es consideren com a derivats mantinguts per negociar. Les condicions perquè un derivat financer es pugui considerar com de cobertura són les següents:

- El derivat financer ha de cobrir el risc de variacions en el valor dels actius i passius produïdes per oscil·lacions del tipus d'interès i/o del tipus de canvi (cobertura de valors raonables), el risc d'alteracions en els fluxos d'efectiu estimats amb origen en actius i passius financers, compromisos i transaccions previstes altament probables (cobertura de fluxos d'efectiu) o el risc de la inversió neta en un negoci a l'estranger (cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger).

- El derivat financer ha d'eliminar eficaçment algun risc inherent a l'element o la posició coberts durant tot el termini previst de cobertura tant en termes d'eficàcia prospectiva com retrospectiva. Per fer-ho, el grup analitza si en el moment de contractar la cobertura s'espera que, en condicions normals, aquesta actuï amb un alt grau d'eficàcia i verifica durant tota la seva vida, mitjançant els tests d'efectivitat, que els resultats de la cobertura oscil·len en el rang de variació del 80% al 125% respecte al resultat de la partida coberta.

- S'ha de documentar adequadament que la contractació del derivat financer va tenir lloc específicament per servir de cobertura de determinats saldos o transaccions i la manera com es pensava aconseguir i mesurar aquesta cobertura eficaç, sempre que aquesta forma sigui coherent amb la gestió dels riscos propis que duu a terme el grup.

Les cobertures s'apliquen a elements o saldos individuals (microcobertures) o a carteres d'actius i passius financers (macrocobertures). En aquest últim cas, el conjunt dels actius o passius financers que s'han de cobrir comparteix el mateix tipus de risc, fet que es compleix quan la sensibilitat al canvi de tipus d'interès dels elements individuals coberts és similar.

Les variacions que es produeixen amb posterioritat a la designació de la cobertura, en la valoració dels instruments financers designats com a partides cobertes i dels instruments financers designats com a instruments de cobertura comptable, es registren de la manera següent:

- En les cobertures de valor raonable, les diferències produïdes en el valor raonable del derivat i de l'instrument cobert atribuïbles al risc cobert es reconeixen directament al compte de pèrdues i guanys consolidat utilitzant com a contrapartida els epígrafs del balanç consolidat en què es troba registrat l'element cobert o en l'epígraf *"Derivats - comptabilitat de cobertures",* segons que correspongui.

  En les cobertures del valor raonable del risc de tipus d'interès d'una cartera d'instruments financers, els guanys o les pèrdues que sorgeixen en valorar l'instrument de cobertura es reconeixen directament en el compte de pèrdues i guanys consolidat, mentre que les pèrdues i els guanys que sorgeixen de la variació en el valor raonable de l'element cobert atribuïble al risc cobert es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat utilitzant com a contrapartida l'epígraf "*Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès"* de l'actiu o del passiu del balanç consolidat, segons que correspongui. En aquest cas, l'eficàcia es valora comparant l'import de la posició neta d'actius i passius de cada un dels períodes temporals amb l'import cobert designat per a cadascun d'ells, i es registra immediatament la part ineficaç en l'epígraf "*Resultats d'operacions financeres (net)"* del compte de pèrdues i guanys consolidat.

- En les cobertures de fluxos d'efectiu, les diferències de valor sorgides en la part de cobertura eficaç dels elements de cobertura es registren en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat - Derivats de cobertura. Reserva de cobertura de fluxos d'efectiu (part eficaç)*" del patrimoni net consolidat. Aquestes diferències es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en el moment en què les pèrdues o els guanys de l'element cobert es registrin en resultats, quan s'executin les transaccions previstes o en la data de venciment de l'element cobert.

- En les cobertures d'inversions netes a l'estranger, les diferències de valoració sorgides en la part de cobertura eficaç dels elements de cobertura es registren transitòriament en l'epígraf "*Un altre resultat global acumulat - Cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger (part eficaç)*" del patrimoni net consolidat. Aquestes diferències es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en el moment en què la inversió a l'estranger s'aliena o és baixa del balanç consolidat.

- Les diferències en valoració de l'instrument de cobertura corresponents a la part ineficaç de les operacions de cobertura de fluxos d'efectiu i d'inversions netes en negocis a l'estranger es registren en l'epígraf "*Resultats d'operacions financeres (net)"* del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Si un derivat assignat com de cobertura, per la seva finalització o discontinuació, per la seva inefectivitat o per qualsevol altra causa, no compleix amb els requisits indicats anteriorment, passa a ser considerat com un derivat mantingut per negociar des del punt de vista comptable. Per tant, els canvis en la seva valoració es passen a registrar amb contrapartida en resultats.

Quan la cobertura de valor raonable és discontinuada, els ajustos registrats prèviament en l'element cobert s'imputen a resultats utilitzant el mètode del tipus d'interès efectiu recalculat en la data en què l'element cessa d'estar cobert, i han d'estar completament amortitzats al seu venciment.

En cas que s'interrompin les cobertures de fluxos d'efectiu, el resultat acumulat de l'instrument de cobertura reconegut en l'epígraf *"Un altre resultat global acumulat"* en el patrimoni net consolidat, mentre la cobertura era efectiva, es continuarà reconeixent en aquest epígraf fins que la transacció coberta es produeixi, moment en què es registrarà en resultats, llevat que es prevegi que no s'efectuarà la transacció; en aquest cas es registrarà immediatament en resultats.

1.3.6. Garanties financeres

Es consideren garanties financeres els contractes pels quals el grup s'obliga a pagar unes quantitats específiques per un tercer en el supòsit que aquest no ho faci, amb independència de la seva forma jurídica, que pot ser, entre d'altres, la de fiança, aval financer, contracte d'assegurança o derivat de crèdit.

El grup reconeix els contractes de garanties financeres prestades en l'epígraf *"Passius financers a cost amortitzat - Altres passius financers"* pel seu valor raonable que, al començament i excepte evidència en contra, és el valor actual de les comissions i els rendiments a rebre. Simultàniament, reconeix com un crèdit en l'actiu l'import de les comissions i els rendiments assimilats cobrats a l'inici de les operacions i els comptes que s'han de cobrar pel valor actual dels fluxos d'efectiu futurs pendents de rebre.

En el cas particular de les fiances a llarg termini lliurades en efectiu a tercers en el marc de contractes de prestació de serveis, quan el grup garanteix un determinat nivell i volum d'acompliment en la prestació d'aquests serveis, reconeix inicialment aquestes garanties pel seu valor raonable. La diferència entre el valor raonable i l'import desemborsat es considera com un pagament o cobrament anticipat per la prestació del servei, que s'imputa al compte de pèrdues i guanys consolidat durant el període en què es presti. Posteriorment, el grup aplica criteris anàlegs als instruments de deute valorats a cost amortitzat.

Les garanties financeres es classifiquen en funció del risc d'insolvència imputable al client o a l'operació i, si escau, s'estima la necessitat de constituir provisions per a aquestes mitjançant l'aplicació de criteris similars per als instruments de deute valorats al seu cost amortitzat.

Els ingressos obtinguts dels instruments de garantia es registren en l'epígraf *"Ingressos per comissions"* del compte de pèrdues i guanys consolidat, i es calculen aplicant el tipus establert en el contracte del qual porten causa sobre l'import nominal de la garantia. Per a les fiances a llarg termini lliurades en efectiu a tercers, el grup reconeix en l'epígraf *"Ingressos per interessos"* del compte de pèrdues i guanys consolidat els interessos per la seva remuneració.

1.3.7. Transferències i baixa del balanç d'instruments financers

Els actius financers només es donen de baixa del balanç consolidat quan s'han extingit els fluxos d'efectiu que generen o quan s'han transferit substancialment a tercers els riscos i beneficis que porten implícits. De manera similar, els passius financers només es donen de baixa del balanç consolidat quan s'han extingit les obligacions que generen o quan s'adquireixen amb la intenció de cancel·lar-los o de recol·locar-los novament.

En la nota 4 es desglossen les transferències d'actius en vigor al tancament dels exercicis 2018 i 2017, indicant les que no han suposat una baixa de l'actiu del balanç consolidat.

1.3.8. Compensació d'instruments financers

Els actius i passius financers són objecte de compensació a l'efecte de presentació en el balanç consolidat només quan el grup té el dret, exigible legalment, de compensar els imports reconeguts en els instruments esmentats i es té la intenció de liquidar-los pel seu import net o de realitzar l'actiu i pagar el passiu simultàniament.

1.3.9. Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda i operacions interrompudes

L'epígraf *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"* del balanç consolidat inclou el valor comptable de les partides individuals, integrades en un grup de disposició o que formen part d'una unitat de negoci que es pretén alienar (operacions en interrupció), la venda dels quals és altament probable que tingui lloc, en les condicions en què aquests actius es troben actualment, en el termini d'un any a comptar de la data a la qual es refereixen els comptes anuals consolidats.

En conseqüència, la recuperació del valor comptable d'aquestes partides, que poden ser de naturalesa financera i no financera, tindrà lloc previsiblement a través del preu que s'obtingui en la seva alienació i no mitjançant el seu ús continuat.

En particular, els actius immobiliaris o altres no corrents rebuts pel grup per a la satisfacció, total o parcial, de les obligacions de pagament dels seus deutors, es consideren actius no corrents en venda, llevat que el grup hagi decidit fer un ús continuat d'aquests actius o s'afectin a l'explotació en règim de lloguer. Així mateix, es consideren com a actius no corrents en venda les inversions en negocis conjunts o associades que compleixin amb els requisits anteriors. Per a tots aquests actius, el grup disposa d'unitats específiques enfocades a la gestió immobiliària i a la seva venda.

D'altra banda, l'epígraf *"Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"* inclou els saldos creditors associats als actius o grups de disposició, o a les operacions en interrupció del grup.

Els actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda es valoren, tant en la data d'adquisició com posteriorment, per l'import menor entre el seu valor comptable i el valor raonable net dels costos de venda estimats d'aquests actius. El valor comptable en la data d'adquisició dels actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda procedents d'adjudicacions o recuperacions, es defineix com el saldo pendent de cobrament dels préstecs o crèdits origen d'aquestes compres (nets de les provisions associades a aquests); mentre continuïn classificats com a *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"*, els actius materials i immaterials amortitzables per la seva naturalesa no s'amortitzen.

A fi de determinar el valor raonable net dels actius immobiliaris, el grup utilitza la seva pròpia metodologia interna, que pren com a punt de partida el valor de taxació, que s'ajusta tenint en consideració l'experiència de vendes de béns similars en termes de preus, el període de permanència de cada actiu en el balanç consolidat i altres factors explicatius. Així mateix, es tenen en consideració els acords assolits amb tercers per a l'alienació d'aquests actius.

El valor de taxació dels actius immobiliaris registrats en aquest epígraf es calcula seguint les polítiques i els criteris descrits en l'apartat "Garanties" de la nota 1.3.4. Les principals societats i agències de taxació utilitzades per obtenir el valor de taxació de mercat es desglossen en la nota 6.

Els guanys i pèrdues generats en l'alienació dels actius i passius classificats com a no corrents en venda, així com les pèrdues per deteriorament i la seva reversió, quan sigui procedent, es reconeixen en l'epígraf *"Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes"* del compte de pèrdues i guanys consolidat. Els ingressos i les despeses restants corresponents a aquests actius i passius es presenten d'acord amb la seva naturalesa.

Una operació en interrupció és un component de l'entitat que s'ha disposat, o bé classificat, com a mantingut per a la venda, i (i) representa una línia de negoci o àrea geogràfica significativa i separada de la resta, o és part d'un únic pla coordinat per disposar de tal negoci o àrea geogràfica, o (ii) és una entitat subsidiària adquirida exclusivament amb la finalitat de revendre-la. En cas d'haver-hi operacions en interrupció, els ingressos i les despeses d'aquestes operacions generats en l'exercici, sigui quina sigui la seva naturalesa, encara que s'hagin generat abans de classificar-los com a operació en interrupció, es presenten, nets de l'efecte impositiu, com un únic import en l'epígraf *"Guanys o pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes"* del compte de pèrdues i guanys consolidat, tant si el negoci s'ha donat de baixa de l'actiu com si hi continua al tancament de l'exercici. Aquest epígraf també inclou els resultats obtinguts en l'alienació o disposició.

1.3.10. Actius tangibles

Els actius tangibles inclouen (i) l'immobilitzat material que el grup manté per al seu ús actual o futur i que espera utilitzar durant més d'un exercici, (ii) l'immobilitzat material que se cedeix en arrendament operatiu als clients, i (iii) les inversions immobiliàries, que inclouen els terrenys, edificis i altres construccions que es mantenen per explotar-los en un règim de lloguer o per obtenir una plusvàlua en el moment de vendre'ls. Aquest epígraf també inclou els actius materials rebuts en pagament de deutes classificats en funció de la seva destinació.

Com a norma general, els actius tangibles es valoren al seu cost d'adquisició menys la seva amortització acumulada corresponent i, si s'escau, menys qualsevol pèrdua per deteriorament que resulti de comparar el valor net comptable de cada element amb el seu import recuperable corresponent.

Les amortitzacions dels actius tangibles es calculen sistemàticament segons el mètode lineal, aplicant els anys de vida útil estimada dels diferents elements sobre el cost d'adquisició dels actius menys el seu valor residual. En el cas dels terrenys sobre els quals s'assenten els edificis i altres construccions, s'entén que tenen una vida indefinida i que, per tant, no són objecte d'amortització.

Les dotacions anuals en concepte d'amortització dels actius tangibles es registren amb càrrec al compte de pèrdues i guanys consolidat i es calculen en funció dels següents anys de vida útil estimada, com a mitjana, dels diferents grups d'elements:

	Anys de vida útil
Immobles	37,5 a 75
Instal·lacions	4,2 a 25
Mobiliari i equip d'oficina	3,3 a 18
Vehicles	3,1 a 6,25
Caixers automàtics, ordinadors i material informàtic	4

El grup, almenys al final de cada exercici, revisa la vida útil estimada dels elements de l'actiu tangible amb la finalitat de detectar-hi canvis significatius, i en cas que s'hi hagin produït, s'ajusta mitjançant la correcció corresponent del registre en el compte de pèrdues i guanys consolidat d'exercicis futurs de la dotació a la seva amortització en virtut de la nova vida útil estimada.

En cada tancament comptable, el grup analitza si hi ha indicis, tant interns com externs, que un actiu tangible pugui estar deteriorat. Si hi ha evidències de deteriorament, el grup analitza si efectivament existeix aquest deteriorament comparant el valor comptable net de l'actiu amb el seu import recuperable (el major entre el seu valor raonable menys els costos de venda i el seu valor en ús). Quan el valor comptable excedeix l'import recuperable, el grup redueix el valor comptable de l'element corresponent fins a l'import recuperable i ajusta els càrrecs futurs en concepte d'amortització en proporció al seu valor comptable ajustat i a la seva nova vida útil romanent, en cas que calgui una reestimació d'aquesta. D'altra banda, quan hi ha indicis que s'ha recuperat el valor d'un element, el grup registra la reversió de la pèrdua per deteriorament comptabilitzada en exercicis anteriors i ajusta els càrrecs futurs en concepte de la seva amortització. La reversió de la pèrdua per deteriorament d'un element en cap cas pot suposar l'increment del seu valor comptable per sobre del que tindria si no s'haguessin reconegut pèrdues per deteriorament en exercicis anteriors.

En particular, certs elements de l'immobilitzat material figuren assignats a unitats generadores d'efectiu del negocibancari. Sobre aquestes unitats s'efectua el test de deteriorament corresponent per verificar que es generen els fluxos d'efectiu suficients per suportar el valor dels actius. En aquest sentit, el grup (i) obté un flux de caixa net recurrent de cada oficina a partir del marge de contribució acumulat menys la imputació d'un cost de risc recurrent, i (ii) l'anterior flux de caixa net recurrent es considera com un flux a perpetuïtat i es valora pel mètode de descompte de fluxos fent servir el cost de capital i la taxa de creixement a perpetuïtat determinats pel grup (vegeu la nota 16).

D'altra banda, per a les inversions immobiliàries el grup es basa en les valoracions dutes a terme per tercers independents, inscrits en el Registre Especial de Taxadors del Banc d'Espanya, segons els criteris establerts en l'Ordre ECO/805/2003.

Les despeses de conservació i manteniment dels actius tangibles es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què s'hi incorre.

1.3.11. Arrendaments

Arrendament financer

Un arrendament es considera financer quan es transfereixen substancialment tots els riscos i els beneficis inherents a la propietat de l'actiu objecte del contracte.

Quan el grup actua com a arrendador d'un bé, la suma dels valors actuals dels imports que rebrà de l'arrendatari es registra com un finançament prestat a tercers, i per això s'inclou en l'epígraf *"Actius financers a cost amortitzat"* del balanç consolidat. Aquest finançament incorpora el preu d'exercici de l'opció de compra a favor de l'arrendatari al venciment del contracte en els casos en què aquest preu d'exercici sigui prou inferior al valor raonable del bé en la data de venciment de l'opció, de manera que sigui raonablement probable que s'exerceixi.

D'altra banda, quan el grup actua com a arrendatari, el cost dels actius arrendats es presenta en el balanç consolidat, segons la naturalesa del bé objecte del contracte, i, simultàniament, un passiu pel mateix import, que serà el menor del valor raonable del bé arrendat o de la suma dels valors actuals de les quantitats que cal pagar a l'arrendador més, si escau, el preu d'exercici de l'opció de compra. Aquests actius s'amortitzen amb criteris similars als aplicats al conjunt dels actius materials d'ús propi.

Les despeses i els ingressos financers amb origen en aquests contractes s'abonen i es carreguen, respectivament, en el compte de pèrdues i guanys consolidat, de manera que el rendiment es mantingui constant durant la vida dels contractes.

Arrendament operatiu

En les operacions d'arrendament operatiu, la propietat del bé arrendat i substancialment tots els riscos i beneficis que recauen sobre el bé romanen en l'arrendador.

Quan el grup actua com a arrendador, es presenta el cost d'adquisició dels béns arrendats en l'epígraf *"Actius tangibles"*. Aquests actius s'amortitzen d'acord amb les polítiques adoptades per als actius materials similars d'ús propi, i els ingressos procedents dels contractes d'arrendament es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys de manera lineal.

D'altra banda, quan el grup actua com a arrendatari, les despeses de l'arrendament, incloent-hi els incentius concedits, si s'escau, per l'arrendador, es registren linealment en el compte de pèrdues i guanys consolidat. En cas que aquests contractes incloguin clàusules de revisió de les quotes, aquestes es revisen anualment en funció de l'evolució de l'índex de preus al consum a Espanya o al país on radiqui l'actiu, sense afegir cap diferencial a aquesta evolució.

Vendes amb arrendament posterior

En el cas de vendes al seu valor raonable amb arrendament operatiu posterior, els resultats generats es registren en el moment de la venda. En el cas d'arrendament financer posterior, els resultats generats es registren al llarg del termini d'arrendament.

En la determinació de si una venda amb arrendament posterior resulta en un arrendament operatiu, el grup analitza, entre altres aspectes, si a l'inici de l'arrendament hi ha opcions de compra que per les seves condicions facin preveure amb una certesa raonable que aquestes s'exerciran, així com sobre qui recauran les pèrdues o els guanys derivats de les fluctuacions en el valor raonable de l'import residual de l'actiu corresponent.

1.3.12. Actius intangibles

Els actius intangibles són actius no monetaris identificables, però sense aparença física, que sorgeixen com a conseqüència d'una adquisició a tercers o que han estat desenvolupats internament pel grup. Es reconeix un actiu intangible quan, a banda de satisfer la definició anterior, el grup estima probable la percepció de beneficis econòmics derivats d'aquest element i el seu cost es pot estimar de manera fiable.

Els actius intangibles es reconeixen inicialment pel seu cost, ja sigui el d'adquisició o el de producció, i, posteriorment, es valoren pel seu cost menys, si escau, l'amortització acumulada i qualsevol pèrdua per deteriorament que hagin experimentat.

Fons de comerç

Les diferències positives entre el cost de les combinacions de negoci i el percentatge adquirit del valor raonable net dels actius, els passius i els passius contingents de les entitats adquirides es registren com a fons de comerç en l'actiu del balanç consolidat. Aquestes diferències representen el pagament anticipat realitzat pel grup dels beneficis econòmics futurs derivats de les entitats adquirides que no són individualment i separadament identificables ni recognoscibles. El fons de comerç, que no s'amortitza, només es reconeix quan s'ha adquirit a títol onerós en una combinació de negocis.

Cada fons de comerç està assignat a una o més unitats generadores d'efectiu (UGE), que s'espera que siguin les beneficiàries de les sinergies derivades de les combinacions de negoci. Aquestes UGE són el grup identificable més petit d'actius que, com a conseqüència del seu funcionament continuat, genera fluxos d'efectiu a favor del grup amb independència d'altres actius o grups d'actius.

Les UGE a què s'han assignat els fons de comerç s'analitzen anualment i sempre que hi hagi indicis de deteriorament a fi de determinar si hi ha deteriorament. Per fer-ho, el grup calcula l'import recuperable utilitzant principalment el mètode del descompte de beneficis distribuïts, en què es tenen en compte els paràmetres següents:

- Hipòtesis clau del negoci: sobre aquestes hipòtesis es basen les projeccions de fluxos d'efectiu previstes en la valoració. Per als negocis amb activitat financera es projecten variables, com ara l'evolució del crèdit, de la morositat, dels dipòsits de clients i dels tipus d'interès, sota un escenari macroeconòmic previst, i dels requeriments de capital.

- Estimació de variables macroeconòmiques, així com altres valors financers.

- Termini de les projeccions: el temps/termini de projecció se situa habitualment en cinc anys, un període a partir del qual s'assoleix un nivell recurrent tant en termes de benefici com de rendibilitat. A aquest efecte es té en compte l'escenari econòmic existent en el moment de la valoració.

- Tipus de descompte: el valor present dels dividends futurs, utilitzat per obtenir el valor en ús, es calcula utilitzant com a taxa de descompte el cost de capital de l'entitat (Ke) des de la perspectiva d'un participant de mercat. Per determinar-lo, s'utilitza el mètode CAPM (*capital asset pricing model*), d'acord amb la fórmula: "Ke = Rf + β (Pm) + α", en què: Ke = Retorn exigit o cost de capital, Rf = Taxa lliure de risc, β = Coeficient de risc sistèmic de la societat, Pm = Prima de mercat i α = Prima per risc no sistèmic.

- Taxa de creixement utilitzada per extrapolar les projeccions de fluxos d'efectiu més enllà del període cobert per les previsions més recents: es basa en les estimacions a llarg termini de les principals magnituds macroeconòmiques i de les variables clau del negoci, i tenint en compte la situació, en qualsevol moment, dels mercats financers.

Si el valor comptable d'una UGE és superior al seu import recuperable, el grup reconeix una pèrdua per deteriorament que es distribueix reduint, en primer lloc, el fons de comerç atribuït a aquesta unitat i, en segon lloc, i si quedessin pèrdues per imputar, minorant el valor comptable de la resta dels actius assignats de manera proporcional. Les pèrdues per deteriorament dels fons de comerç no són objecte de reversió posterior.

Altres actius intangibles

Aquest epígraf inclou, bàsicament, els actius intangibles identificats en les combinacions de negocis, com ara el valor de les marques i els drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents dels negocis adquirits, així com les aplicacions informàtiques.

Aquests actius intangibles són de vida útil definida, s'amortitzen en funció d'aquesta, i s'apliquen criteris similars als dels actius tangibles. En particular, la vida útil de les marques i dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients dels negocis adquirits se situa entre cinc i quinze anys, mentre que per a les aplicacions informàtiques la vida útil oscil·la entre set i quinze anys.

Els criteris per al reconeixement de les pèrdues per deteriorament d'aquests actius i, si s'escau, de les recuperacions de les pèrdues per deteriorament registrades en exercicis anteriors són similars als dels actius tangibles. En aquest sentit, el grup determina l'existència d'indicis de deteriorament comparant l'evolució real amb les hipòtesis inicials dels paràmetres considerats en el seu registre inicial; entre aquests, la pèrdua eventual de clients, saldo mitjà per client, marge ordinari mitjà i ràtio d'eficiència assignada.

Els canvis en les vides útils estimades dels actius intangibles es tracten de manera similar als canvis en les vides útils estimades de l'actiu tangible.

1.3.13. Existències

Les existències són actius no financers que el grup té per a la seva utilització o venda en el curs ordinari del negoci, que estan en procés de producció, construcció o desenvolupament amb aquesta finalitat o bé que es consumiran en el procés de producció o en la prestació de serveis.

Com a norma general, les existències es valoren per l'import menor entre el seu valor de cost, que comprèn tots els costos causats per la seva adquisició i transformació i els altres costos, directes i indirectes, en què s'hagi incorregut per donar-los la seva condició i ubicació actuals, i el seu valor net de realització.

Per valor net de realització s'entén el preu estimat de venda net dels costos estimats de producció i comercialització per dur a terme aquesta venda. Aquest valor es revisa i es recalcula considerant les pèrdues reals en què s'ha incorregut en la venda d'actius.

L'import de qualsevol ajust per valoració de les existències, com ara danys, obsolescència, minoració del preu de venda, fins al seu valor net realitzable, així com les pèrdues per altres conceptes, es reconeix com a despesa de l'exercici en què es produeixi el deteriorament o la pèrdua. Les recuperacions de valor posteriors es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici en què es produeixin.

Per a les existències que es corresponen amb terrenys i immobles, el valor net de realització es calcula prenent com a base la valoració d'un expert independent, inscrit en el Registre Especial de Societats de Taxació del Banc d'Espanya i elaborada d'acord amb els criteris establerts en l'Ordre ECO/805/2003 sobre normes de valoració de béns immobles i determinats drets per a certes finalitats financeres, que s'ajusta d'acord amb la metodologia interna desenvolupada pel grup, tenint en consideració l'experiència de vendes de béns similars, en termes de preus, el període de permanència de cada actiu en el balanç consolidat i altres factors explicatius.

El valor comptable de les existències es dona de baixa del balanç consolidat i es registra com una despesa en l'exercici en què es reconeix l'ingrés procedent de la seva venda.

1.3.14. Elements de patrimoni propi

Es consideren elements de patrimoni propi els que compleixen les condicions següents:

- No inclouen cap tipus d'obligació contractual per a l'entitat emissora que impliqui lliurar efectiu o un altre actiu financer a un tercer, o intercanviar actius o passius financers amb tercers en condicions potencialment desfavorables per a l'entitat.

- Si poden ser, o seran, liquidats amb els instruments de patrimoni propis de l'entitat emissora: quan sigui un instrument financer no derivat, no suposarà una obligació de lliurar un nombre variable dels seus instruments de patrimoni propis; o quan sigui un derivat, sempre que es liquidi per una quantitat fixa d'efectiu, o un altre actiu financer, a canvi d'un nombre fix dels seus instruments de capital propis.

Els negocis efectuats amb elements de patrimoni propi, incloent-hi la seva emissió i amortització, es registren directament amb contrapartida en el patrimoni net consolidat.

Els canvis de valor dels instruments qualificats com a elements de patrimoni propi no es registren en els estats financers; les contraprestacions rebudes o lliurades a canvi d'aquests instruments s'afegeixen o es dedueixen directament del patrimoni net consolidat, i els costos associats a la transacció el minoren.

El reconeixement inicial dels instruments de patrimoni emesos per tal de cancel·lar un passiu financer íntegrament o parcialment es fa pel seu valor raonable, excepte si no és possible determinar-lo amb fiabilitat. En aquest cas, la diferència entre el valor comptable del passiu financer (o d'una part d'aquest) cancel·lat i el valor raonable dels instruments de patrimoni emesos es reconeix en el resultat de l'exercici.

D'altra banda, els instruments financers compostos, que són aquells contractes que per al seu emissor generen simultàniament un passiu financer i un instrument de patrimoni propi (com ara les obligacions convertibles que atorguen al seu tenidor el dret a convertir-les en instruments de patrimoni de l'entitat emissora), es reconeixen en la data de la seva emissió separant-ne els components i classificant-los d'acord amb el fons econòmic.

L'assignació de l'import inicial als diferents components de l'instrument compost no suposa, en cap cas, un reconeixement de resultats, i es duu a terme assignant, en primer lloc, al component que sigui passiu financer – incloent-hi qualsevol derivat implícit que no tingui per actiu subjacent instruments de patrimoni propi– un import, obtingut a partir del valor raonable de passius financers de l'entitat amb característiques similars als de l'instrument compost però que no tinguin associats instruments de patrimoni propi. El valor imputable a l'inici a l'instrument de capital és la part residual de l'import inicial de l'instrument compost en el seu conjunt, un cop deduït el valor raonable assignat al passiu financer.

1.3.15. Remuneracions basades en instruments de patrimoni

El lliurament als empleats d'instruments de patrimoni propi com a contraprestació pels seus serveis, quan aquests instruments es determinen a l'inici i es lliuren un cop acabat un període específic de serveis, es registra com a despesa per serveis a mesura que els empleats els prestin com a contrapartida en l'epígraf *"Altres elements de patrimoni net"* en el patrimoni net consolidat. En la data de concessió es valoren els serveis rebuts al seu valor raonable, llevat que aquest no es pugui estimar amb fiabilitat; en aquest cas es valoren per referència al valor raonable dels instruments de patrimoni compromesos, tenint en compte els terminis i altres condicions previstos en els compromisos.

Les quantitats reconegudes en el patrimoni net consolidat no són objecte d'una reversió posterior, fins i tot quan els empleats no exerceixin el seu dret a rebre els instruments de patrimoni.

Per a les transaccions amb remuneracions basades en accions que es liquiden en efectiu, el grup registra una despesa per serveis a mesura que els empleats els presten amb contrapartida en el passiu del balanç consolidat. Fins que s'hagi liquidat el passiu, el grup valora aquest passiu al seu valor raonable, i reconeix els canvis de valor en el resultat de l'exercici.

1.3.16. Provisions i actius i passius contingents

Es consideren provisions les obligacions actuals del grup, sorgides com a conseqüència de successos passats, que es troben clarament especificades pel que fa a la seva naturalesa en la data dels estats financers, però són indeterminades pel que fa al seu import o al moment de cancel·lació, i en vèncer i per cancel·lar-les el grup estima que s'haurà de desprendre de recursos.

Els comptes anuals consolidats del grup recullen amb caràcter general totes les provisions significatives respecte a les quals s'estima que la probabilitat que s'hagi d'atendre l'obligació és més gran que en cas contrari. Entre altres conceptes, aquestes provisions inclouen els compromisos per pensions assumits amb els seus empleats per algunes entitats del grup (vegeu la nota 1.3.17), així com les provisions per litigis i altres contingències.

Són passius contingents les obligacions possibles del grup, sorgides com a conseqüència de successos passats, l'existència de les quals està condicionada al fet que ocorrin, o no, un o més esdeveniments futurs independents de la voluntat del grup. Els passius contingents inclouen les obligacions actuals del grup la cancel·lació de les quals no sigui probable que origini una disminució de recursos o l'import de les quals, en casos extremadament estranys, no es pugui quantificar amb prou fiabilitat. Els passius contingents no es registren en els comptes anuals consolidats, sinó que se n'informa en la memòria consolidada.

Tal com estableix la NIC 37.92, si es considera que desglossar informació detallada sobre determinades provisions i passius contingents pot perjudicar seriosament la posició del grup, en disputes amb tercers relatives a les situacions que preveuen les provisions i passius contingents (com ara els vinculats a determinats litigis o assumptes en arbitratge), s'opta per no revelar en detall aquesta informació.

Els actius contingents són actius possibles, sorgits com a conseqüència de successos passats, l'existència dels quals està condicionada i s'haurà de confirmar quan ocorrin, o no, esdeveniments que estan fora del control del grup. Aquests actius contingents no es reconeixen en el balanç ni en el compte de pèrdues i guanys consolidat, però se n'informa en la memòria sempre que sigui probable l'augment de recursos que incorporin beneficis econòmics per aquesta causa.

1.3.17. Provisions per pensions

Els compromisos per pensions assumits pel grup amb el seu personal són els següents.

Plans d'aportació definida

Són contribucions de caràcter predeterminat realitzades a una entitat separada, segons els acords assolits amb cada col·lectiu d'empleats en particular, sense tenir l'obligació legal ni efectiva de fer contribucions addicionals si l'entitat separada no pot atendre les retribucions als empleats relacionades amb els serveis prestats en l'exercici corrent i en els anteriors.

Aquestes contribucions es registren en cada exercici en el compte de pèrdues i guanys consolidat (vegeu la nota 33).

Plans de prestació definida

Els plans de prestació definida cobreixen els compromisos existents derivats de l'aplicació dels articles 42, 43, 44 i 48 del XXIII Conveni col·lectiu de banca.

Aquests compromisos estan finançats a través de les formes següents: el pla de pensions, els contractes d'assegurança, l'entitat de previsió social voluntària (EPSV) i els fons interns.

1. El pla de pensions

El pla de pensions dels empleats de Banc Sabadell cobreix les prestacions del conveni detallades anteriorment amb els empleats pertanyents als col·lectius reglamentats, amb les excepcions següents:

- Compromisos addicionals per jubilació anticipada tal com està recollida en l'article 43 del conveni col·lectiu.
- Incapacitat sobrevinguda en determinades circumstàncies.
- Prestacions de viduïtat i orfandat derivades de la mort d'un jubilat amb una antiguitat reconeguda posterior al 8 de març de 1980.

El pla de pensions dels empleats de Banc Sabadell es considera amb caràcter general com un actiu del pla per a les obligacions que té assegurades en entitats externes al grup. No es consideren actius del pla les obligacions del pla de pensions assegurades en les entitats associades del grup.

El pla de pensions té constituïda una Comissió de Control, formada pels representants del promotor i els representants dels partícips i beneficiaris. Aquesta Comissió de Control és l'òrgan encarregat de la supervisió del seu funcionament i de la seva execució.

2. Els contractes d'assegurança

Els contractes d'assegurança cobreixen, en general, determinats compromisos derivats dels articles 43 i 44 del XXIII Conveni col·lectiu de banca i, en particular:

- Els compromisos exclosos expressament en el pla de pensions d'empleats de Banc Sabadell (detallats en l'apartat anterior).

- Personal en actiu adscrit al conveni col·lectiu procedent de Banco Atlántico.

- Compromisos per pensions assumits amb determinat personal en actiu no derivats del conveni col·lectiu.

- Compromisos amb personal en situació d'excedència no coberts amb drets consolidats en el pla de pensions d'empleats de Banc Sabadell.

- Compromisos assumits per prejubilació, que poden estar parcialment finançats amb drets consolidats en el pla de pensions d'empleats de Banc Sabadell.

Aquestes pòlisses estan subscrites tant amb companyies externes al grup, els compromisos assegurats més importants de les quals són els assumits amb personal procedent de Banco Atlántico, com amb BanSabadell Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros.

3. L'entitat de previsió social voluntària (EPSV)

L'adquisició i posterior fusió de Banco Guipuzcoano va suposar la incorporació de Gertakizun, E.P.S.V., que cobreix els compromisos per prestació definida dels seus empleats actius i passius i els té assegurats en pòlisses. Aquesta entitat va ser promoguda per aquest banc, té personalitat jurídica independent, i va ser constituïda el 1991. Les obligacions totals del personal actiu i passiu estan assegurades en entitats externes al grup.

4. Els fons interns

Els fons interns cobreixen les obligacions amb el personal prejubilat fins a la seva edat legal de jubilació i afecten personal procedent de Banc Sabadell, de Banco Guipuzcoano i de Banco CAM.

Registre comptable de les obligacions de prestació definida

Dins de l'epígraf *"Provisions - Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació"* del passiu del balanç consolidat, s'inclou el valor actual actuarial dels compromisos per pensions, que es calcula individualment mitjançant el mètode de la unitat de crèdit projectada aplicant les hipòtesis financeres i actuarials especificades més endavant. Aquest mateix mètode és el que es fa servir per a l'anàlisi de sensibilitat que es presenta en la nota 22.

A les obligacions calculades d'aquesta manera s'ha restat el valor raonable dels denominats actius del pla, que són actius amb què es liquidaran les obligacions, incloent-hi les pòlisses d'assegurances, pel fet que compleixen les condicions següents:

- No són propietat del grup, sinó d'un tercer separat legalment i sense el caràcter de part vinculada.

- Només estan disponibles per pagar o finançar retribucions dels empleats, i no estan disponibles per als creditors del grup ni tan sols en cas de situació concursal.

- No poden retornar al grup excepte quan els actius que queden en el pla són suficients per complir totes les obligacions, del pla o de l'entitat, relacionades amb les prestacions dels empleats, o bé quan els actius retornen al banc per reemborsar-li les prestacions dels empleats ja pagades per aquest.

- No són instruments financers intransferibles emesos pel grup.

Els actius que emparen compromisos per pensions en el balanç individual de la companyia d'assegurances BanSabadell Vida, S.A. de Seguros y Reaseguros no són actius del pla perquè es tracta d'una part vinculada al grup.

Els compromisos per pensions es reconeixen de la manera següent:

- En el compte de pèrdues i guanys consolidat, l'interès net sobre el passiu (actiu) net dels compromisos per pensions així com el cost dels serveis, en què aquest últim inclou (i) el cost dels serveis del període corrent, (ii) el cost dels serveis passats amb origen en modificacions introduïdes en els compromisos existents o en la introducció de noves prestacions i (iii) qualsevol guany o pèrdua que sorgeixi d'una liquidació del pla.

- En l'epígraf *"Un altre resultat global acumulat"* del patrimoni net consolidat, la reavaluació del passiu (actiu) net per compromisos per pensions, que inclou (i) les pèrdues i els guanys actuarials generats en l'exercici, que tenen el seu origen en les diferències entre hipòtesis actuarials prèvies i la realitat i en els canvis en les hipòtesis actuarials realitzades; (ii) el rendiment dels actius adscrits al pla, i (iii) qualsevol canvi en els efectes del límit de l'actiu. S'exclouen, per als dos últims conceptes, les quantitats incloses en l'interès net sobre el passiu (actiu) net.

  Els imports registrats en el patrimoni net consolidat no es reclassifiquen en el compte de pèrdues i guanys consolidat en exercicis posteriors, i se'n fa la reclassificació en l'epígraf *"Altres reserves - Altres"* del patrimoni net consolidat.

Dins de l'epígraf *"Provisions - Altres retribucions als empleats a llarg termini"* del passiu del balanç consolidat, s'inclou principalment el valor dels compromisos assumits amb el personal prejubilat. Les variacions que es produeixen durant l'exercici en el valor del passiu es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

Hipòtesis actuarials

Les hipòtesis actuarials més rellevants utilitzades en la valoració dels compromisos per pensions són les següents:

	2018	2017
Taules	PERM / F 2000 Nova producció	PERM / F 2000 Nova producció
Tipus d'interès tècnic pla de pensions	1,50% anual	1,50% anual
Tipus d'interès tècnic fons intern	1,50% anual	1,50% anual
Tipus d'interès tècnic pòlisses vinculades	1,50% anual	1,50% anual
Tipus d'interès tècnic pòlisses no vinculades	1,50% anual	1,50% anual
Inflació	2,00% anual	2,00% anual
Creixement salarial	3,00% anual	3,00% anual
Sortides per invalidesa	SS90-Absoluta	SS90-Absoluta
Sortides per rotació	No considerades	No considerades
Jubilació anticipada	Considerada	Considerada
Jubilació normal	65 o 67 anys	65 o 67 anys

En els exercicis 2018 i 2017, per al tipus d'interès tècnic de tots els compromisos s'ha pres com a referència el tipus del deute empresarial de qualificació AA (iBoxx € Corporates AA 10+) de durada mitjana d'11,94 anys per a l'exercici 2018 i d'11,52 anys per a l'exercici 2017.

L'edat de jubilació anticipada establerta és la data més primerenca amb dret irrevocable per l'empresa per al 100% dels empleats.

La rendibilitat dels actius a llarg termini corresponent als actius adscrits al pla i dels contractes d'assegurances vinculats a pensions s'ha determinat aplicant el mateix tipus d'interès tècnic (en l'exercici 2018 ha estat de l'1,50%).

1.3.18. Operacions en moneda estrangera i diferències de conversió

La moneda funcional i de presentació del grup és l'euro. En conseqüència, totes les transaccions i els saldos expressats en monedes diferents de l'euro es consideren expressats en moneda estrangera.

En el reconeixement inicial, els saldos deutors i creditors expressats en moneda estrangera es converteixen a la moneda funcional utilitzant el tipus de canvi de comptat de la data de reconeixement, entès com el tipus de canvi per a lliurament immediat. Amb posterioritat al reconeixement inicial, s'apliquen les regles següents per a la conversió de saldos expressats en moneda estrangera a la moneda funcional de cada entitat participada:

- Els actius i passius de caràcter monetari es converteixen al tipus de canvi de tancament, entès com el tipus de canvi mitjà de comptat de la data a què es refereixen els estats financers.
- Les partides no monetàries valorades al cost històric es converteixen al tipus de canvi de la data d'adquisició.
- Les partides no monetàries valorades al valor raonable es converteixen al tipus de canvi de la data en què es determina el valor raonable.
- Els ingressos i les despeses es converteixen aplicant el tipus de canvi de la data de l'operació.

Les diferències de canvi sorgides en la conversió dels saldos deutors i creditors expressats en moneda estrangera es registren, en general, en el compte de pèrdues i guanys consolidat. Tanmateix, en el cas de les diferències de canvi que sorgeixen en partides no monetàries valorades pel seu valor raonable l'ajust de les quals a aquest valor raonable s'imputa en l'epígraf *"Un altre resultat global acumulat"* del patrimoni net consolidat, es desglossa el component de tipus de canvi de la revaloració de l'element no monetari.

Els saldos dels estats financers de les entitats consolidades la moneda funcional de les quals és diferent de l'euro es converteixen a euros de la manera següent:

- Els actius, passius i ajustos per valoració es converteixen aplicant els tipus de canvi de tancament de l'exercici.
- Els ingressos i les despeses, aplicant el tipus de canvi mitjà ponderat pel volum d'operacions de la societat convertida.
- Els fons propis, a tipus de canvi històrics.

Les diferències de canvi sorgides en la conversió dels estats financers de les entitats consolidades la moneda funcional de les quals és diferent de l'euro es registren en l'epígraf *"Un altre resultat global acumulat"* del patrimoni net consolidat.

Els tipus de canvi aplicats en la conversió dels saldos en moneda estrangera a euros són els publicats pel Banc Central Europeu el 31 de desembre de cada exercici.

1.3.19. Reconeixement d'ingressos i despeses

Els ingressos i les despeses per interessos i conceptes assimilables a aquests es registren comptablement, amb caràcter general, en funció del seu període de meritació i aplicant el mètode del tipus d'interès efectiu, en els epígrafs *"Ingressos per interessos"* o *"Despeses per interessos"* del compte de pèrdues i guanys consolidat, segons que correspongui. Els dividends percebuts d'altres entitats es reconeixen com a ingrés en el moment en què neix el dret a percebre'ls.

Els ingressos i les despeses en concepte de comissions i honoraris assimilats es registren en el compte de pèrdues i guanys consolidat, en general, d'acord amb els criteris següents:

- Els vinculats a actius i passius financers valorats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys es registren en el moment de desemborsar-los.
- Els que corresponen a transaccions o serveis que es fan durant un període de temps es registren durant aquest període.
- Els que corresponen a una transacció o un servei que s'executa en un acte singular es registren quan es produeix l'acte que els origina.

Les comissions financeres, que formen part integrant del rendiment o el cost efectiu de les operacions financeres, es periodifiquen, netes de costos directes relacionats, i es reconeixen en el compte de pèrdues i guanys consolidat al llarg de la vida mitjana esperada d'aquestes operacions.

Els patrimonis gestionats pel grup que són propietat de tercers no s'inclouen en el balanç consolidat. Les comissions generades per aquesta activitat es registren en l'epígraf *"Ingressos per comissions"* del compte de pèrdues i guanys consolidat.

Les despeses i els ingressos no financers es registren comptablement en funció del principi de la meritació. Els cobraments i pagaments diferits en el temps es registren comptablement per l'import resultant d'actualitzar financerament els fluxos d'efectiu previstos a taxes de mercat.

Per als gravàmens i les obligacions d'impostos l'import i data de pagament dels quals són certs, l'obligació es reconeix quan es produeix l'esdeveniment que causa el pagament d'aquest en els termes assenyalats per la legislació.

Per tant, la partida a pagar es reconeix quan hi ha una obligació present de pagar el gravamen, com ara en el cas de les contribucions a fons de garantia de dipòsits dels diferents països en què opera el grup. En els casos en què l'obligació de pagament es vagi meritant al llarg d'un període de temps, aquesta es reconeix de manera progressiva al llarg d'aquest període.

Fons de Garantia de Dipòsits

El banc està integrat en el Fons de Garantia de Dipòsits. En l'exercici 2018, la Comissió Gestora del Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, d'acord amb el que estableixen el Reial decret llei 16/2011 i el Reial decret 2606/1996, ha fixat l'aportació a fer per al conjunt de les entitats adherides al compartiment de garantia de dipòsits en un 1,8 per mil de l'import dels dipòsits garantits el 30 de juny de 2018. El càlcul de l'aportació de cada entitat s'efectua en funció de l'import dels dipòsits garantits i del seu perfil de risc, tenint en compte indicadors com ara l'adequació del capital, la qualitat dels actius i la liquiditat, que han estat desenvolupats per la Circular 5/2016, de 27 de maig, del Banc d'Espanya. Així mateix, l'aportació al compartiment de garantia de valors s'ha fixat en un 2 per mil del 5% de l'import dels valors garantits el 31 de desembre de 2018. D'acord amb el que estableix la CINIIF 21, el registre de l'operació es reconeix quan hi ha l'obligació del pagament, que és el 31 de desembre de cada any (vegeu la nota 32).

Per la seva banda, algunes de les entitats consolidades estan integrades en sistemes anàlegs al Fons de Garantia de Dipòsits i fan contribucions a aquests d'acord amb les seves regulacions nacionals (vegeu la nota 32). Les més rellevants s'indiquen a continuació:

- TSB Bank plc efectua aportacions al Financial Services Compensation Scheme, que es meriten l'1 d'abril de cada any.
- Banco Sabadell, S.A., Institución de Banca Múltiple (BS IBM Mèxic), fa aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits establert per l'Institut per a la Protecció de l'Estalvi Bancari. En aquest cas, l'obligació de pagament i, per tant, la seva meritació és mensual.

Fons Únic de Resolució

La Llei 11/2015, de 18 de juny, juntament amb el seu desenvolupament reglamentari a través del Reial decret 1012/2015, va suposar la transposició a l'ordenament jurídic espanyol de la Directiva 2014/59/UE per la qual es va establir un nou marc per a la resolució d'entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió, que és, al seu torn, una de les normes que han contribuït a la constitució del Mecanisme Únic de Resolució, creat mitjançant el Reglament (UE) 806/2014, pel qual s'estableixen normes i procediments uniformes per a la resolució d'entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió en el marc d'un Mecanisme Únic de Resolució i un Fons Únic de Resolució en l'àmbit europeu.

En el context del desenvolupament d'aquesta normativa, l'1 de gener de 2016 va entrar en vigor el Fons Únic de Resolució, que s'estableix com un instrument de finançament amb què podrà comptar la Junta Única de Resolució, que és l'autoritat europea que pren les decisions en matèria de resolució, per emprendre eficaçment les mesures de resolució que s'adoptin. El Fons Únic de Resolució es nodreix de les aportacions que fan les entitats de crèdit i empreses de serveis d'inversió subjectes a aquest.

El càlcul de la contribució de cada entitat al Fons Únic de Resolució, regulat pel Reglament (UE) 2015/63, parteix de la proporció que cadascuna d'aquestes representa sobre el total agregat dels passius totals de les entitats adherides un cop deduïts els seus recursos propis i l'import garantit dels dipòsits que, posteriorment, s'ajusta al perfil de risc de l'entitat (vegeu la nota 32). L'obligació de contribuir al Fons Únic de Resolució es merita l'1 de gener de cada any.

1.3.20. Impost sobre els guanys

L'impost sobre societats aplicable a les societats espanyoles del grup Banc Sabadell i els impostos de naturalesa similar aplicables a les entitats participades estrangeres es consideren una despesa i es registren en l'epígraf *"Despeses o ingressos per impostos sobre els resultats de les activitats continuades"* del compte de pèrdues i guanys consolidat, excepte quan són conseqüència d'una transacció registrada directament en el patrimoni net consolidat; en aquest cas es registren directament en aquest.

La despesa total per l'impost sobre societats equival a la suma de l'impost corrent que resulta de l'aplicació del gravamen corresponent a la base imposable de l'exercici (després d'aplicar deduccions i bonificacions fiscalment admissibles) i de la variació dels actius i passius per impostos diferits que s'hagin reconegut en el compte de pèrdues i guanys consolidat.

La base imposable de l'exercici pot diferir del resultat de l'exercici presentat en el compte de pèrdues i guanys, ja que exclou les partides d'ingressos o despeses que són gravables o deduïbles en altres exercicis i les partides que no ho són mai.

Els actius i passius per impostos diferits corresponen als impostos que es preveuen pagadors o recuperables, ocasionats per les diferències entre els imports comptables dels actius i passius en els estats financers i les seves bases fiscals corresponents ("valor fiscal"), així com les bases imposables negatives i els crèdits per deduccions fiscals no aplicades susceptibles de compensació en el futur. Es quantifiquen aplicant a la diferència temporal o al crèdit que correspongui el tipus de gravamen a què s'espera recuperar o liquidar (vegeu la nota 39).

Un actiu per impost diferit, com ara un impost anticipat, un crèdit per deduccions i bonificacions i un crèdit per bases imposables negatives, es reconeix sempre que sigui probable que el grup obtingui en el futur prou guanys fiscals contra els quals el pugui fer efectiu, i no procedeixi del reconeixement inicial (excepte en una combinació de negocis) d'altres actius i passius en una operació que no afecti ni el resultat fiscal ni el resultat comptable.

Així mateix, es reconeixen els actius per impostos diferits ocasionats per diferències temporànies deduïbles procedents d'inversions en dependents, sucursals i associades, o de participacions en negocis conjunts només en la mesura que es tingui la potestat de liquidar la societat participada en el futur.

Els passius per impostos diferits ocasionats per diferències temporànies associades a inversions en entitats dependents i associades es reconeixen comptablement, excepte si el grup és capaç de controlar el moment de reversió de la diferència temporània i, a més a més, és probable que aquesta no es reverteixi en el futur.

Els "*actius per impostos*" i els "*passius per impostos*" del balanç consolidat inclouen l'import de tots els actius/passius de naturalesa fiscal, diferenciats entre: corrents (imports a recuperar/pagar en els pròxims 12 mesos com ara la liquidació a la Hisenda Pública de l'impost sobre societats) i diferits (impostos a recuperar/pagar en exercicis futurs).

En cada tancament comptable es revisen els impostos diferits registrats, tant actius com passius, per tal de comprovar que es mantenen vigents i que hi ha prou evidència sobre la probabilitat de generar en el futur guanys fiscals que permetin fer-los efectius, en el cas dels actius, efectuant les correccions oportunes si cal.

Per dur a terme l'anàlisi descrita abans, es tenen en compte les variables següents:

- Projeccions de resultats del grup fiscal espanyol i de la resta d'entitats, basades en els pressupostos financers aprovats pels administradors del banc per a un període de cinc anys, aplicant posteriorment taxes de creixement constants similars a les taxes de creixement mitjà a llarg termini del sector en què operen les diferents societats del grup.

- Estimació de la reversió de les diferències temporànies en funció de la seva naturalesa.

- El termini o límit que estableix la legislació vigent a cada país, per a la reversió dels diferents actius per impostos.

Les despeses o els ingressos registrats directament en el patrimoni net consolidat que no tinguin efecte en el resultat fiscal o a la inversa es comptabilitzen com a diferències temporànies.

En l'Annex I s'indiquen les societats del grup acollides al règim de tributació consolidada a Espanya de l'impost sobre societats del grup Banc Sabadell.

1.3.21. Estats de fluxos d'efectiu consolidats

En l'elaboració dels estats de fluxos d'efectiu consolidats s'ha fet servir el mètode indirecte, de manera que, partint del resultat del grup, es tenen en compte les transaccions no monetàries i tot tipus de partides de pagament diferit i meritacions que han estat o seran la causa de cobraments i pagaments d'explotació, així com dels ingressos i despeses associats a fluxos d'efectiu d'activitats classificades com d'inversió o finançament.

En l'estat de fluxos d'efectiu consolidat s'utilitzen determinats conceptes que tenen les definicions següents:

- Fluxos d'efectiu, que són les entrades i sortides de diners en efectiu i dels seus equivalents, que s'entenen com les inversions a curt termini de gran liquiditat i de baix risc d'alteracions en el seu valor. A aquest efecte, a més dels diners en efectiu, es qualifiquen com a components d'efectiu o equivalents els dipòsits en bancs centrals i els dipòsits a la vista en entitats de crèdit.

- Activitats d'explotació, que són les activitats típiques del grup i altres activitats que no es poden qualificar d'inversió o de finançament.

- Activitats d'inversió, que són les corresponents a l'adquisició, l'alienació o la disposició per altres mitjans d'actius a llarg termini i altres inversions no incloses en l'efectiu i els seus equivalents o en les activitats d'explotació.

- Activitats de finançament, que són les activitats que produeixen canvis en la mida i la composició del patrimoni net consolidat i dels passius que no formen part de les activitats d'explotació.

Durant l'exercici no s'han produït situacions sobre les quals hagi calgut aplicar judicis significatius per classificar els fluxos d'efectiu.

No hi ha hagut transaccions significatives que no hagin generat fluxos d'efectiu no reflectits en l'estat de fluxos d'efectiu consolidat.

1.4.Comparabilitat de la informació

La informació que contenen aquests comptes anuals consolidats corresponent al 2017 es presenta únicament i exclusivament, per a la seva comparació, amb la informació relativa a l'exercici acabat el 31 de desembre de 2018 i, per tant, no constitueixen els comptes anuals consolidats del grup de l'exercici 2017.

D'acord amb el que permet la normativa, el grup ha optat per no reexpressar la informació comparativa de l'exercici 2017 aplicant els criteris de classificació i mesurament de la NIIF 9 i, en canvi, reconèixer en data 1 de gener de 2018 l'impacte derivat de l'entrada en vigor d'aquesta norma en el patrimoni net consolidat del grup. Els efectes de la primera aplicació de la NIIF 9 es presenten en l'apartat "Normes i interpretacions emeses per l'International Accounting Standards Board (IASB) que han entrat en vigor en l'exercici 2018" de la nota 1.2.

Així mateix, el 6 de desembre de 2017 es va publicar la Circular 4/2017, de 27 de novembre, del Banc d'Espanya, a entitats de crèdit, sobre normes d'informació financera pública i reservada, i models d'estats financers, que ha entrat en vigor l'1 de gener de 2018 i que té com a objectiu adaptar el règim comptable de les entitats de crèdit espanyoles als canvis de l'ordenament comptable europeu derivats de l'adopció de la NIIF 9 i la NIIF 15. Aquesta circular ha modificat els desglossaments i la denominació de determinats epígrafs dels estats financers. A fi de fer-la comparable, en la informació de l'exercici 2017 que es presenta en aquests comptes anuals consolidats s'han reclassificat, únicament a tall de presentació, els saldos registrats en determinats epígrafs dels estats financers consolidats que s'han deixat de fer servir després de l'entrada en vigor de l'esmentada Circular 4/2017 als nous epígrafs establerts per aquesta. D'aquesta manera, els saldos registrats el 31 de desembre de 2017 en les diferents carteres a l'efecte de presentació i mesurament dels actius financers utilitzades en la preparació del balanç consolidat el 31 de desembre de 2017 s'han reclassificat a les carteres vigents en el balanç consolidat després de l'entrada en vigor de la Circular 4/2017, que es presenten, a tall comparatiu, segons es mostra a continuació:

En milions d'euros

	Carteres utilitzades després de l'entrada en vigor de la NIIF 9				
	Actius financers a cost amortitzat	Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	Actius financers no destinats a negociació obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	Actius financers mantinguts per negociar	**Total**
Carteres utilitzades en els comptes anuals consolidats de l'exercici 2017 (NIC 39)					
Préstecs i partides a cobrar i inversions mantingudes fins al venciment	160.724	-	-	-	**160.724**
Actius financers disponibles per a la venda	-	13.181	-	-	**13.181**
Actius financers mantinguts per negociar	-	-	-	1.572	**1.572**
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	40	-	**40**
Total	**160.724**	**13.181**	**40**	**1.572**	**175.517**

Així mateix, els saldos dels epígrafs de la resta dels estats financers consolidats de l'exercici 2017 (compte de pèrdues i guanys, estat de canvis en el patrimoni net i estat de fluxos d'efectiu, tots ells consolidats) que es referien, d'una banda, a la cartera d'*"Actius financers disponibles per a la venda"* i, de l'altra, a les carteres de *"Préstecs i partides a cobrar"* i *"Inversions mantingudes fins al venciment"*, s'han reclassificat als nous epígrafs dels estats financers que han estat introduïts per la nova normativa i que es refereixen a les carteres d'*"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* i d'*"Actius financers a cost amortitzat"*, respectivament.

D'altra banda, el mes de desembre de 2018 s'ha publicat la Circular 2/2018, de 21 de desembre, del Banc d'Espanya, que ha modificat la Circular 4/2017. Aquesta nova circular ha incorporat alguns canvis en la presentació dels epígrafs dels estats financers, en particular, del compte de pèrdues i guanys consolidat, i ha ampliat els desglossaments d'informació requerits en aquest estat. Aquests canvis han estat considerats en la preparació d'aquests comptes anuals consolidats, de manera que la informació corresponent a l'exercici 2017 s'ha adaptat als formats d'estats financers exigits per l'esmentada Circular 2/2018, a fi que sigui comparativa.

Nota 2 – Grup Banc Sabadell

En l'Annex I s'indiquen les societats que, el 31 de desembre de 2018 i de 2017, constitueixen el grup, amb indicació del domicili, l'activitat, el percentatge de participació, les magnituds principals i el mètode de consolidació (mètode d'integració global o mètode de la participació).

En l'Annex II es presenta un detall de les entitats estructurades consolidades (fons de titulització).

A continuació, es descriuen les combinacions de negocis, adquisicions i vendes o liquidacions més representatives d'inversions en el capital d'altres entitats (dependents i/o inversions en associades) que el grup ha realitzat en els exercicis 2018 i 2017. A més a més, en l'Annex I s'inclou el detall de les altes i baixes del perímetre en cada un dels exercicis.

Variacions del perímetre en l'exercici 2018

Entrades en el perímetre de consolidació:

No s'ha produït cap operació rellevant d'entrada en el perímetre de consolidació durant l'exercici 2018 (vegeu el detall de les altes en l'Annex I).

Sortides del perímetre de consolidació:

No s'ha produït cap operació rellevant de sortida en el perímetre de consolidació durant l'exercici 2018 (vegeu el detall de les baixes en l'Annex I).

Variacions del perímetre en l'exercici 2017

Entrades en el perímetre de consolidació:

No es va produir cap operació rellevant d'entrada en el perímetre en l'exercici 2017.

Sortides del perímetre de consolidació:

- Al juny de 2017, un cop obtingudes les autoritzacions reguladores requerides al contracte signat al juny de 2016, el grup va comptabilitzar la venda de les accions representatives del 100% del capital de Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, entitat d'assegurances de vida-risc i estalvi-previsió, i va reconèixer una plusvàlua neta de despeses de 16.634 milers d'euros.

- El 28 de febrer de 2017, Banc Sabadell va aconseguir un acord de venda de les accions representatives del 100% del capital social de la seva filial Sabadell United Bank, N.A. (SUB) a l'entitat nord-americana Iberiabank Corporation (a partir d'ara, IBKC).

  Al juliol de 2017, després de rebre les autoritzacions pertinents, Banc Sabadell va completar la venda de la seva filial, i va percebre d'IBKC, en concepte de preu de compra, 795.980 milers de dòlars americans en efectiu i 2.610.304 accions d'IBKC representatives del 4,87% del capital social d'aquesta, amb un valor, al tancament del mercat del 28 de juliol de 2017, de 208.955 milers de dòlars americans. La plusvàlua generada per aquesta operació va ser de 369.817 milers d'euros, neta de despeses associades a aquesta. A l'octubre de 2017, es van vendre les accions d'IBKC, sense impacte rellevant en el compte de resultats.

- A l'octubre de 2017, la filial Hotel Investment Partners, S.L., va vendre les accions representatives del 100% del capital de HI Partners Holdco Value Added, S.A.U., la seva plataforma de gestió hotelera, a Halley Bidco S.A.R.L., entitat controlada per fons assessorats per filials de The Blackstone Group, L.P., per un preu de 630.733 milers d'euros.

  Un cop obtinguda l'autorització de la CNMV i efectuat el tancament de la transacció, es va reconèixer la plusvàlua generada per aquesta operació, que va ser de 50.655 milers d'euros, neta de les despeses associades a aquesta.

Altres operacions significatives de l'exercici 2018

- Banc Sabadell va acordar, el 19 de juliol de 2018, la transmissió de la pràctica totalitat de la seva exposició immobiliària a una filial de Cerberus Capital Management, L.P. (a partir d'ara, Cerberus). Els actius immobiliaris objecte de l'operació tenen un valor brut comptable conjunt aproximat de 9.100 milions d'euros i un valor net comptable conjunt aproximat de 3.900 milions d'euros.

  L'operació s'ha estructurat a través de la transmissió de dues carteres d'actius immobiliaris denominades Challenger i Coliseum a una o diverses companyies de nova constitució (a partir d'ara, NewCos), el capital de les quals s'ha d'aportar i/o vendre de manera que Cerberus participi directament o indirectament en el 80% del capital de les Newcos i Banc Sabadell en el 20% restant. Banc Sabadell i Cerberus han de subscriure un acord per regular les seves relacions com a socis de les Newcos. Solvia Servicios Inmobiliarios, S.L.U. continuarà prestant els serveis de gestió integral (*servicing*) dels actius immobiliaris objecte de l'operació en règim d'exclusivitat.

  El tancament de l'operació, un cop s'obtinguin les autoritzacions corresponents i es compleixin les condicions de cadascuna de les carteres, implicarà la transmissió del control dels actius immobiliaris i, en conseqüència, la seva desconsolidació del balanç consolidat.

  L'operació contribueix positivament a millorar la rendibilitat del grup, havent exigit el reconeixement de provisions addicionals amb un impacte net d'aproximadament 92 milions d'euros i aportant un impacte positiu en la ràtio de capital CET1 *fully-loaded* del grup de prop de 13 punts bàsics en la data de la seva firma.

- Banc Sabadell va acordar, el 16 de maig de 2018, la transmissió d'una cartera de crèdits amb un saldo viu aproximat de 866 milions d'euros, dels quals 737 milions d'euros corresponen a actius fallits, a Axactor Capital Luxembourg, S.A.R.L. El tancament d'aquesta operació es va completar el 13 de desembre de 2018, un cop obtingudes les corresponents autoritzacions i havent-se complert les condicions pertinents.

  Aquesta operació ha suposat un impacte net aproximat de 6 milions d'euros de pèrdues.

- Banc Sabadell va acordar, el 24 de juliol de 2018, la transmissió d'una cartera de crèdits, composta, al seu torn, per tres subcarteres, majoritàriament crèdits hipotecaris, amb un saldo viu aproximat de 2.295 milions d'euros, dels quals 480 milions d'euros corresponen a actius fallits, a Deutsche Bank i a Carval Investors. El tancament d'aquesta operació es completarà un cop s'obtinguin les corresponents autoritzacions i es compleixin les condicions pertinents. El 31 de desembre de 2018, el saldo dels crèdits d'aquesta cartera registrats en el balanç previs a la transferència de risc de crèdit a l'FGD puja a 1.393 milions d'euros.

  Aquesta operació tindrà un impacte negatiu en la ràtio de capital *Common Equity Tier 1 (fully-loaded)* de Banc Sabadell de 3 punts bàsics, fet que inclou provisions addicionals amb un impacte net aproximat de 32 milions d'euros en resultats.

- El 14 de desembre de 2018, el banc va acordar la venda del 80% del capital social de Solvia Servicios Inmobiliarios, S.L.U. a Lindorff Holding Spain, S.A.U., societat pertanyent al grup Intrum AB.

  Solvia ha estat valorada en total en 300 milions d'euros. El preu corresponent al 80% de la participació objecte de venda es pot incrementar en un import màxim de 40 milions d'euros si es compleixen les condicions previstes relacionades amb l'evolució de determinades línies de negoci de Solvia.

  El tancament de l'operació, condicionat a l'obtenció de les autoritzacions pertinents, està previst per al segon trimestre del 2019 i, per tant, al tancament de l'exercici 2018 s'ha reclassificat aquesta participació a l'epígraf *"Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"*.

  El grup generarà una plusvàlua estimada de 138 milions d'euros i l'operació tindrà un impacte positiu en la ràtio de capital *Common Equity Tier 1 (fully-loaded)* de 15 punts bàsics.

  Els actius subjectes als acords de transmissió descrits en aquesta nota que estan pendents de tancament s'han traspassat a l'epígraf "*Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"* del balanç consolidat (vegeu la nota 13).

Esquema de Protecció d'Actius

Com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM, l'1 de juny de 2012, va entrar en vigor l'Esquema de Protecció d'Actius (a partir d'ara, EPA) establert al protocol de mesures de suport financer per a la reestructuració de Banco CAM, amb efectes retroactius des del 31 de juliol de 2011. Sota aquest esquema, per a una cartera d'actius predeterminada el valor brut de la qual pujava a 24.644 milions d'euros el 31 de juliol de 2011, el Fons de Garantia de Dipòsits (a partir d'ara, FGD) assumeix el 80% de les pèrdues derivades d'aquesta cartera durant un termini de deu anys, una vegada absorbides les provisions constituïdes sobre aquests actius, que en la data esmentada pujaven a 3.882 milions d'euros.

A continuació, es presenta el desglossament de la cartera d'actius protegits per l'EPA en la seva data d'entrada en vigor (31 de juliol de 2011):

En milions d'euros

	En balanç individual		En balanç grup	
	Saldo	Provisió	Saldo	Provisió
Préstecs i bestretes	21.711	2.912	19.117	2.263
Del qual risc disposat	*21.091*	-	*18.460*	-
Del qual avals i passius contingents	*620*	-	*657*	-
Actius immobiliaris	2.380	558	4.663	1.096
Inversions en negocis conjunts i associats	193	52	504	163
Actius fallits	360	360	360	360
Total	**24.644**	**3.882**	**24.644**	**3.882**

El moviment del saldo disposat de la cartera de crèdit a la clientela protegida per l'EPA des de la data d'entrada en vigor fins al 31 de desembre de 2018 ha estat el següent:

En milions d'euros

Saldo el 31 de juliol de 2011	**18.460**
Adquisició d'actius immobiliaris	(7.746)
Cobraments rebuts i subrogacions	(5.730)
Increment d'actius fallits	(1.745)
Disposicions de crèdits	446
Saldo el 31 de desembre de 2018	**3.685**
Del qual exposició immobiliària per a la qual s'ha arribat a un acord de transmissió i ha estat classificada com a actiu no corrent mantingut per a la venda	*(1.393)*

El moviment del saldo de la cartera d'actius immobiliaris protegida per l'EPA des de la data d'entrada en vigor fins al 31 de desembre de 2018 ha estat el següent:

En milions d'euros

Saldo el 31 de juliol de 2011	**4.663**
Adquisició d'actius immobiliaris	5.732
Vendes d'actius immobiliaris	(6.531)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**3.864**
Del qual exposició immobiliària per a la qual s'ha arribat a un acord de transmissió i ha estat classificada com a actiu no corrent mantingut per a la venda	*(3.631)*

Amb caràcter general, l'objectiu dels estats financers és subministrar informació que raonablement presenti la situació financera, els resultats de les seves operacions, els canvis en el patrimoni net i els fluxos d'efectiu d'una entitat, per tal que sigui útil per a una àmplia varietat d'usuaris per a la presa de les seves decisions econòmiques. Al seu torn, tal com preveu la NIC 1 - Presentació d'estats financers, els estats financers han de mostrar els resultats de la gestió realitzada pels administradors amb els recursos que els han estat confiats. Entre d'altres aspectes, una presentació raonable requereix que l'entitat ofereixi la informació d'una manera rellevant, fiable, comparable i comprensible.

Tenint en compte tot això i la rellevància dels impactes econòmics derivats de l'atorgament de l'EPA en els estats financers del grup, bàsicament registrat com a actiu no corrent en venda com a conseqüència de l'acord de transmissió assolit pel grup descrit en la nota 2, s'han considerat certes particularitats en els actius classificats en aquesta cartera amb l'objectiu d'aconseguir que la presentació en els estats financers de les garanties concedides pel protocol EPA sigui el més fiable i comparable possible. Aquests estan descrits en la nota 13. El volum d'actius problemàtics cobert per l'EPA que no han estat transmesos en aquesta operació no és significatiu i, en conseqüència, no s'han considerat les particularitats esmentades.

A continuació, es presenta el desglossament de la cartera d'actius protegits per l'EPA el 31 de desembre de 2018.

En milions d'euros

	Saldo	Provisió
Préstecs i bestretes, avals i passius contingents	2.300	183
Del qual risc disposat no classificat com a stage *3*	*1.884*	*15*
Del qual risc disposat classificat com a stage *3*	*409*	*166*
Del qual avals i passius contingents no classificats com a stage *3*	*7*	*0*
Del qual avals i passius contingents classificats com a stage *3*	*1*	*1*
Exposicions immobiliàries	233	95
Actius no corrents mantinguts per a la venda per als quals s'ha arribat a un acord de transmissió	5.024	3.412
Del qual préstecs i bestretes (*)	*1.393*	*1.085*
Del qual exposició immobiliària	*3.631*	*2.327*
Inversions en negocis conjunts i associats	40	32
Actius fallits	1.172	1.172
Total	**8.770**	**4.894**

(*) Vegeu la classificació dels actius procedents de les vendes de carteres descrits en la nota 2, en la nota 13.

A continuació, es detallen les ràtios de morositat i cobertura, així com el finançament a la construcció i promoció immobiliària que corresponen als préstecs i bestretes no classificats com a actiu no corrent en venda.

En percentatge

	2018
Taxa de morositat	17,80
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	44,62

En milions d'euros

	En balanç grup		*Del qual en* stage *3*	
	Saldo	Provisió	*Saldo*	*Provisió*
Risc disposat préstecs i bestretes	2.292	182	*409*	*166*
Del qual finançament a la construcció i promoció immobiliària (negocis Espanya)	*412*	*93*	*167*	*89*
Total	**2.292**	**182**	***409***	***166***

Per a totes les pèrdues registrades comptablement, derivades de provisions d'insolvències, quitaments, provisions de deteriorament d'actius immobiliaris o resultats per l'alienació d'aquests actius, el grup registra un compte a cobrar classificat en l'epígraf *"Actius financers a cost amortitzat - Préstecs i bestretes - Clientela"* amb abonament al compte de resultats, a fi de reflectir el dret de cobrament davant l'FGD per la garantia concedida per aquest, i neutralitzar l'impacte que tenen en el compte de resultats les pèrdues registrades relacionades amb els actius coberts per l'EPA. L'import acumulat registrat el 31 de desembre de 2018 puja a prop de 4.080 milions d'euros.

Projecte de migració de TSB

Quan TSB Bank Plc (a partir d'ara, TSB) es va constituir, feia servir la plataforma tecnològica de Lloyds Banking Group i, per tant, el procés d'introduir canvis en els productes i serveis no s'adaptava bé als terminis convenients per a TSB.

Per això, un dels projectes clau dels últims exercicis ha estat el desenvolupament de la nova plataforma tecnològica, la instal·lació de totes les infraestructures necessàries perquè aquesta pugui donar suport a l'operativa de TSB, i la migració de les dades a aquesta nova plataforma.

El disseny i la construcció del nou sistema ha suposat més de dos anys de feina, després dels quals TSB va dur a terme un rigorós programa de comprovacions. Aquest programa va incloure *testings* sobre els processos de negoci, *testings* no funcionals sobre l'arquitectura tecnològica i el funcionament de la plataforma, i diversos assaigs generals de la migració. Així mateix, es va establir un procés integral robustament governat per assegurar que TSB estava preparat per a la migració. Aquest procés va ser supervisat per la segona línia de defensa de TSB i va ser sotmès a un ampli programa de revisions per part d'Auditoria Interna.

El 22 d'abril de 2018 es va dur a terme la migració de dades, que va suposar transferir la informació de prop de 8,5 milions de clients a la nova plataforma tecnològica. A més a més, el grup va rebre la contribució econòmica acordada amb LBG en el marc de l'oferta pública de venda feta al juny de 2014 en la qual LBG va vendre el 50% del capital de TSB per un import de 318 milions de lliures esterlines (450 milions de lliures esterlines menys els costos en què havia incorregut LBG en la migració). L'import registrat en el compte de resultats el 31 de desembre de 2018, que recull l'impacte de les despeses associades a la migració netes de la contribució descrita, ha estat de 121 milions d'euros. D'altra banda, el grup ha registrat la nova plataforma tecnològica de TSB, anomenada Proteo 4UK, com un actiu intangible dissenyat i construït a mida de TSB. L'import comptable de Proteo 4UK construït en el marc del projecte de migració el 31 de desembre de 2018 és de 322 milions d'euros (233 milions d'euros el 31 de desembre de 2017).

La migració de les dades es va fer amb èxit, i tota la informació dels clients es va transferir a la nova plataforma adequadament. Tanmateix, en el període inicial després de la migració, alguns clients van tenir problemes en l'accés a la banca per Internet i a l'aplicació per a mòbils d'aquesta entitat. A més, es van experimentar demores en el servei de les sucursals i de banca telefònica a causa de la inestabilitat de l'aplicació, agreujades com a conseqüència de l'alta demanda de serveis en aquests canals pels problemes en els canals digitals. Malgrat que es van produir algunes incidències menors, els processos operatius van funcionar adequadament i van assegurar la integritat i correcta actualització dels saldos de clients, així com la correcció dels processos de pagament. Aquestes incidències estan sent investigades tant per TSB, amb el suport d'experts independents, com pels reguladors britànics.

Com a conseqüència de tot això, TSB va posar en marxa un pla de remediació per resoldre els problemes en el servei que estaven afectant els clients i compensar-los adequadament pels inconvenients soferts. Actualment, tots els problemes tecnològics rellevants s'han resolt i el nombre d'incidències s'ha reduït significativament, de manera que es troben en els nivells habituals en el sector.

El detall de l'import dels costos relacionats amb aquest pla de remediació registrats en el compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici 2018 es mostra a continuació.

En milions d'euros

	2018
Iniciatives comercials (inclou el compte Classic Plus)	48,6
Marge d'interessos i comissions	**48,6**
Pèrdues per frau i altres pèrdues	55,8
Altres despeses d'explotació	**55,8**
Serveis de professionals independents	39,2
Recursos i comunicacions amb clients	98,8
Despeses d'administració	**138,0**
Dotació a provisions per compensacions a clients	142,1
Provisions	**142,1**
Total costos postmigració	**384,6**

El 31 de desembre de 2018, el grup manté una provisió per un import de 46 milions d'euros per compensar els clients per les incidències posteriors a la migració, que inclouen els costos operatius necessaris en què s'haurà d'incórrer per complir amb aquesta obligació (vegeu la nota 22).

En la data de formulació d'aquests comptes anuals consolidats la investigació esmentada anteriorment no ha conclòs. La decisió de registrar una provisió per aquest concepte requereix l'ús de judici per concloure si hi ha una obligació present de pagament i, si escau, si aquesta pot estimar amb fiabilitat. Tenint en compte la informació disponible sobre la marxa d'aquesta investigació, la direcció del grup considera que no es donen les circumstàncies que requereixin el registre d'una provisió per potencials sancions, ja que no hi ha actualment una obligació present de pagament i, si aquesta existís, no es pot estimar amb fiabilitat l'import que caldria desemborsar.

Nota 3 – Retribució a l'accionista i benefici per acció

A continuació, s'inclou la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2018 de Banco de Sabadell, S.A. que el Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes per a la seva aprovació, juntament amb la proposta d'aplicació del resultat de l'exercici 2017 de Banco de Sabadell, S.A. aprovada per la Junta General d'Accionistes el 19 d'abril de 2018.

En milers d'euros

	2018	2017
A dividends	167.008	392.977
A reserva legal	-	270
A reserves per a inversions a les Canàries	383	239
A reserves voluntàries	372.475	125.684
Resultat de l'exercici de Banco de Sabadell, S.A.	**539.866**	**519.170**

Les propostes d'aplicació del resultat de les entitats dependents seran aprovades per les seves respectives juntes d'accionistes.

El Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes que acordi la distribució d'un dividend brut per acció de l'exercici 2018 de 0,03 euros per acció.

El Consell d'Administració va acordar, el 25 d'octubre de 2018, la distribució d'un dividend a compte del resultat de 2018 per un import total de 110.739 milers d'euros (0,02 euros bruts per acció), que es va pagar el 28 de desembre de 2018.

D'acord amb el que indica l'article 277 de la Llei de societats de capital, a continuació es mostra l'estat comptable provisional formulat preceptivament per posar de manifest l'existència de liquiditat i benefici del banc suficient en el moment de l'aprovació d'aquest dividend a compte:

En milers d'euros

Disponible per a repartiment de dividend segons estat provisional el:	**30/09/2018**
Benefici de Banc Sabadell en la data indicada després de la provisió per a impostos	465.560
Estimació dotació reserva legal	-
Estimació reserva de les Canàries	-
Quantitat màxima possible de distribució	465.560
Dividend a compte proposat i distribuït	110.739
Saldo líquid a Banco de Sabadell, S.A. disponible (*)	12.604.719

(*) Inclou el saldo de l'epígraf "Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits vista".

La Junta General d'Accionistes celebrada el 19 d'abril de 2018 va acordar una retribució a l'accionista complementària al dividend corresponent a l'exercici 2017 per un import de 0,05 euros per acció (281.348 milers d'euros), que es va pagar el 27 d'abril de 2018. Prèviament, al desembre de 2017, es va retribuir l'accionista amb un dividend de 0,02 euros per acció, a compte dels resultats de l'exercici 2017, que es va pagar el 29 de desembre de 2017.

Benefici per acció

El benefici bàsic per acció es calcula dividint el resultat net atribuït al grup (ajustat per la remuneració d'altres instruments de patrimoni) entre el nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació durant l'exercici, excloent-ne, si escau, les accions pròpies adquirides pel grup. El benefici diluït per acció es calcula ajustant, al resultat net atribuït al grup i al nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació, els efectes de la conversió estimada de totes les accions ordinàries potencials.

El càlcul del benefici per acció del grup és el següent:

	2018	2017
Resultat atribuïble als propietaris de la dominant (en milers d'euros)	328.102	801.466
Ajust: Remuneració d'altres instruments de patrimoni (en milers d'euros)	(51.275)	(23.517)
Guanys o (-) pèrdues després d'impostos procedents d'activitats interrompudes (en milers d'euros)	-	-
Resultat atribuïble als propietaris de la dominant ajustat (en milers d'euros)	276.827	777.949
Nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació (*)	5.564.718.978	5.570.031.161
Conversió assumida de deute convertible i altres instruments de patrimoni	-	-
Nombre mitjà ponderat d'accions ordinàries en circulació ajustat	5.564.718.978	5.570.031.161
Benefici per acció (en euros)	0,05	0,14
Benefici bàsic per acció considerant l'efecte de les obligacions necessàriament convertibles (en euros)	0,05	0,14
Benefici diluït per acció (en euros)	0,05	0,14

(*) Nombre mitjà d'accions en circulació, excloent-ne el nombre mitjà d'accions pròpies mantingudes en autocartera al llarg del període.

El 31 de desembre de 2018 i de 2017, no hi havia altres instruments financers ni compromisos amb empleats basats en accions que tinguin un efecte significatiu sobre el càlcul del benefici diluït per acció dels exercicis presentats. Per aquesta raó el benefici bàsic i el diluït coincideixen.

Nota 4 – Gestió de riscos financers

4.1 Introducció

Al llarg de 2018 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió i control dels riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

El grup Banc Sabadell es dota d'un Marc Estratègic de Riscos, la funció del qual és assegurar el control i la gestió proactiva de tots els riscos del grup. Aquest marc es concreta, entre d'altres, en un *risk appetite statement* (RAS), que estableix la quantitat i diversitat de riscos que el grup busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El Marc Estratègic de Riscos del grup Banc Sabadell té en compte l'estructura internacional del grup amb la finalitat d'assegurar la consistència i un desplegament efectiu del RAS del grup en totes les àrees geogràfiques.

D'aquesta manera, s'estableix un primer nivell que forma el RAS del grup, que fixa objectius i límits en l'àmbit global, i es defineix un segon nivell que desplega els objectius i límits del primer nivell en les diferents àrees geogràfiques.

El RAS inclou mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu de la gestió del risc, així com aspectes qualitatius que complementen els quantitatius i expliciten la posició del grup en riscos de difícil quantificació.

Cal destacar que aquestes mètriques quantitatives estan dividides entre:

- Mètriques bàsiques de primer nivell: aspectes quantitatius que permeten fer un seguiment objectiu dels riscos assumits i en possibiliten un control i gestió eficients tant pel que fa al grup com a les diferents àrees geogràfiques.

- Mètriques de segon nivell: aspectes quantitatius respecte de les carteres que permeten fer un seguiment de l'estoc i la nova producció i possibiliten un control i gestió eficients dels riscos assumits.

La gestió i el control de riscos es configuren com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió sota un marc de governança de la funció de riscos adaptat a la normativa estatal i europea.

Les polítiques de riscos del grup Banc Sabadell són un conjunt de documents que es revisen periòdicament seguint el *governance* establert, i el responsable final de la seva aprovació és el Consell d'Administració.

Per a cada risc rellevant del grup, en les polítiques es detallen els principis i paràmetres crítics de gestió, els principals intervinents i les seves funcions (incloent-hi els rols i responsabilitat de les diferents direccions i comitès en matèria de riscos i els seus sistemes de control), els procediments i els mecanismes de seguiment i control.

Els riscos financers principals en què incorren les entitats del grup Banc Sabadell com a conseqüència de la seva activitat relacionada amb l'ús d'instruments financers són els de crèdit, liquiditat i mercat. D'entre tots els riscos, el de crèdit és el més rellevant de la cartera del grup.

D'altra banda, els principals riscos no financers en què incorre el grup són el risc operacional, tecnològic, fiscal i de compliment normatiu.

En la gestió del risc, el grup considera l'entorn macroeconòmic i regulador. Els aspectes més destacats de l'exercici 2018 es presenten a continuació:

- La geopolítica ha tornat a ser el focus d'atenció: negociació del Brexit, qüestionament de les regles fiscals per part del nou govern italià, polítiques proteccionistes dels Estats Units, viratge polític en alguns països emergents, etc.
- El govern del Regne Unit i la UE van arribar a un acord per passar, a partir del març de 2019, a un període de transició durant el qual es negociaria la nova relació bilateral. Aquest acord encara s'ha d'aprovar al Parlament britànic, però la votació es va retardar fins a principis de 2019.
- Els Estats Units ha iniciat una guerra comercial amb la Xina, alhora que ha renegociat el NAFTA amb el Canadà i Mèxic.
- L'activitat econòmica global ha mantingut un creixement relativament elevat, gràcies a factors com el caràcter expansiu de la política fiscal en països com els Estats Units i la Xina o una política monetària encara acomodatícia en regions com la zona euro.
- L'economia espanyola ha mantingut un creixement robust i superior al de la zona euro, tot i que una mica inferior al que es va registrar en els anys previs.
- L'economia britànica ha seguit condicionada per la incertesa al voltant del Brexit, i la mexicana, pel context polític.
- Els mercats financers han experimentat una volatilitat creixent, més exposats als esdeveniments polítics, atesa la normalització gradual de les polítiques monetàries.
- Els actius i països que s'havien beneficiat més del *search for yield* han mostrat un comportament més negatiu, com és el cas del deute corporatiu i els mercats emergents.
- El BCE ha finalitzat el seu programa de compra d'actius, i la Fed ha continuat avançant en el seu camí de pujades graduals dels tipus d'interès.
- El diferencial entre la rendibilitat del deute públic a llarg termini dels Estats Units i Alemanya s'ha situat en màxims des de l'inici de l'UME. La situació política a Itàlia ha estat un dels determinants de la rendibilitat del bo alemany.
- La prima de risc d'Itàlia ha augmentat fins a màxims des de 2013 i ha condicionat el comportament de la prima espanyola.
- El dòlar s'ha apreciat respecte de l'euro arran de l'ampliació del diferencial de tipus d'interès, el soroll polític a Itàlia, les tensions comercials, etc.
- La lliura no ha mostrat una tendència clara respecte de l'euro, tot i que sí un comportament volàtil arran de les negociacions del Brexit i la situació política domèstica.
- El pes mexicà s'ha vist sotmès a una elevada volatilitat i a pressions depreciadores atesa la incertesa política.
- El sistema bancari europeu ha enfortit la seva solvència, ha augmentat la seva rendibilitat i ha continuat avançant en la reducció de la morositat el 2018. La incertesa política i geopolítica podria agreujar els riscos d'un repunt sobtat de les primes de risc i de la volatilitat, fet que suposa la principal vulnerabilitat per al sector bancari europeu.
- Pel que fa a la unió bancària, les discussions s'han centrat en el mecanisme de suport comú per al Fons Únic de Resolució (SRF), canalitzat mitjançant el Mecanisme Europeu d'Estabilitat (ESM). També s'han alçat veus a favor d'avançar en el Sistema Europeu de Garantia de Dipòsits, encara que la manca d'acord polític ha limitat els avenços.
- Pel que fa a la unió dels mercats de capitals, els progressos s'han limitat a la presentació del pla d'acció de la Comissió Europea sobre finances sostenibles i sobre *fintech*.
- Durant el 2018 ha prosseguit la implementació de les reformes del marc regulador i supervisor, amb l'entrada en vigor de nous requeriments. A més, les diferents jurisdiccions han avançat en la reforma dels índexs de referència.

Brexit

El grup té previstos els possibles desenvolupaments i les conseqüències del Brexit en els seus escenaris macroeconòmics i financers.

L'escenari base considera que la sortida del Regne Unit de la UE al març de 2019 es produeix mantenint l'*statu quo* comercial i regulador durant el període de transició. En aquest escenari, el Regne Unit segueix patint els costos econòmics de la incertesa associada al procés i la manca de claredat sobre el marc relacional definitiu. També preveu una certa reubicació dels serveis, en particular dels serveis financers.

Un dels escenaris de risc amb què treballa el grup (escenari *cliff edge Brexit*) té en compte una sortida del Regne Unit de la UE sense acord i de manera desordenada. En aquest escenari es produeix una significativa caiguda del comerç exterior per al Regne Unit, l'economia del qual entra en una important recessió. L'economia espanyola en surt especialment perjudicada, atesos els importants vincles comercials, de turisme i inversió amb el Regne Unit. Des del banc s'ha analitzat l'exposició sectorial d'Espanya al Regne Unit. Les previsions sota aquest escenari de risc estan alineades amb les que ha establert el Banc d'Anglaterra per als *stress tests* de les entitats financeres.

A més, el Banc d'Anglaterra va publicar el mes de novembre passat les implicacions econòmiques de diferents escenaris de sortida del Regne Unit de la UE. Aquests escenaris difereixen entre si en funció de si la sortida es produeix amb un acord o no i en funció de si la nova relació amb la UE és més o menys estreta. L'escenari de risc *cliff edge Brexit* considerat pel grup s'aproxima al pitjor dels previstos en termes econòmics pel Banc d'Anglaterra. Les previsions sota l'escenari base del grup s'aproximen a les de l'escenari del Banc d'Anglaterra que preveu una sortida amb acord i una relació amb la UE menys estreta.

TSB té una exposició relativament limitada al Brexit, més enllà dels impactes sobre l'economia real, atès el caràcter domèstic de la seva activitat. Des d'un punt de vista operatiu, no presenta cap vulnerabilitat en termes de contractes existents entre contraparts, dependència creuada en les infraestructures de mercats, dependència en els mercats de finançament, etc. En aquest sentit, cal remarcar que TSB té un perfil de risc baix, amb una posició de capital entre les més robustes del Regne Unit (ràtio de capital CET1 *fully-loaded* del 19,5%), amb un balanç equilibrat entre préstecs i dipòsits (ràtio *loan-to-deposit* del 104%) i amb una cartera de préstecs en què més del 90% tenen garantia hipotecària. A més, aquesta cartera de préstecs hipotecaris és de molt bona qualitat, amb un LTV mitjà del 44% i amb una exposició a Londres i a segments de més risc relativament reduïda.

4.2 Fites principals de l'exercici

4.2.1 Millora del perfil de risc del grup en l'exercici

El perfil de risc del grup durant l'exercici 2018 millora fonamentalment per tres motius:

(i) Diversificació internacional

- L'exposició del risc de crèdit internacional (45.225 milions d'euros) suposa un 31,0% de l'exposició total del grup, i s'ha multiplicat per 6 des de 2014.
- La major diversificació internacional es continua devent, sobretot, a l'adquisició de TSB, amb una exposició de 34.151 milions d'euros. Cartera TSB en tendència estable i destacant-se un perfil de risc baix (més del 90% en hipoteques *retail* amb LTV mitjà del 44%), alhora que millorant la composició de cartera reduint exposició en cartera *Interest Only* i *Buy to Let*.
- Així mateix, el creixement internacional sense tenir en compte l'efecte de l'adquisició de TSB és d'un 65% des de 2014 (fins i tot considerant la venda de Sabadell United Bank al juliol de 2017), i destaquen els ritmes de creixement del negoci a Mèxic.

(ii) Risc de concentració

- Reducció de l'exposició en *real estate* (el seu pes és un terç respecte al de 2014) i augment de l'exposició en el segment detallista després de l'adquisició de TSB el 2015.
- Des del punt de vista sectorial, la cartera està ben diversificada amb tendència a l'alça en els sectors de més qualitat creditícia. Així mateix, en termes de concentració individual, també s'han reduït les mètriques de risc de concentració de les grans exposicions.
- Geogràficament, la cartera està posicionada en les regions més dinàmiques, tant en l'àmbit nacional com internacional.

(iii) Qualitat de la cartera creditícia

- Durant el 2018 s'han reduït els actius problemàtics, pel que fa al grup, en 1.518 milions d'euros, i a més destaca que aquest descens no incorpora l'impacte de les vendes institucionals de cartera anunciades en el segon trimestre de 2018.
- Al llarg de 2018 el grup ha formalitzat diverses operacions institucionals de venda d'actius problemàtics, i ha eliminat pràcticament l'exposició immobiliària problemàtica del balanç del grup.
- De manera paral·lela, el grup manté la tendència de reducció del saldo classificat en l'*stage* 3 d'acord amb el que s'ha observat els últims anys. En aquest sentit, des de 2013 s'ha reduït l'exposició dubtosa un 63,5%, de manera que s'ha reduït el saldo en 11.401 milions d'euros.
- Tot això ha portat a una reducció de la taxa de morositat del grup el 2018 del 5,14% al 4,22%.

La millora en els fonamentals del grup, principalment en termes de risc, es veu reflectida en la consideració d'*Investment Grade* per part de totes les agències que qualifiquen el seu deute (vegeu Informe de gestió - Una altra informació rellevant), i destaquen especialment la millora en la qualificació creditícia a llarg termini assignada per S&P a BBB des de BBB- el 6 d'abril de 2018 i la millora en la perspectiva a positiva (des d'estable) per part de DBRS Rating Limited el 16 de juliol de 2018, que va confirmar el *rating* de llarg termini en BBB (*high*).

4.2.2 Enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc

Enfocament i control de l'estoc i la nova producció

Durant el 2018, s'ha continuat amb l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc a partir del desenvolupament i desplegament dels marcs de gestió i control del risc de crèdit per a determinades carteres, sectors i geografies, de manera que és una potent eina que permet el desplegament del Marc Estratègic de Riscos i encamina el creixement de la inversió perseguint optimitzar el binomi rendibilitat/risc a llarg termini.

En cada un d'aquests marcs es defineix l'apetència que el grup té en aquest sector o cartera i els requisits per assolir-los establint:

- *Asset allocation*, fixant els objectius de creixement en cada eix bàsic (qualitat, tipologia, etc.).
- Principis generals que han de guiar l'activitat en cada cartera, sector o geografia.
- Polítiques bàsiques per a l'admissió i el seguiment del crèdit.
- Mètriques de seguiment i control del risc (tant de l'estoc com de la nova producció).

Finalment, la unió de marcs de gestió i control conjuntament amb la planificació i gestió contínua permeten anticipar actuacions de la cartera amb l'objectiu d'encaminar el creixement d'una manera rendible a llarg termini.

Asset allocation / Debat estratègic sectorial

El debat estratègic sectorial sorgeix en el context del Marc Estratègic de Riscos i el risk appetite statement (RAS), i constitueix un dels avenços importants des de 2014 en el desenvolupament del model de gestió i control del risc sectorial del grup Banc Sabadell.

Fruit d'aquest desenvolupament inicial, es van fer els passos següents:

- Definició i càlcul de mètriques rellevants per al seguiment i la gestió del risc de concentració sectorial i posterior trasllat al RAS com a mètriques de primer nivell.
- Creació de la Direcció d'Anàlisi Sectorial, que depèn de l'economista en cap.
- Generació d'un model de sectorització correlacionada, agrupant sectors amb una visió enfocada a la gestió del risc, fet que permet millorar el model expert existent.

En aquest mateix context es va decidir la creació d'un mecanisme que permetés integrar totes les visions existents en el grup respecte al risc sectorial. Així, es va determinar la necessitat d'impulsar un debat estratègic sectorial amb l'objectiu d'establir l'estratègia d'*asset allocation* sectorial del grup, i en aquest sentit es van integrar les diferents visions existents dins de l'organització respecte als sectors d'activitat de l'economia.

Els objectius perseguits amb el projecte són:

(i) Obtenir la visió sectorial estratègica del grup.
(ii) Detectar oportunitats de creixement, així com escenaris no desitjats.
(iii) Definir els mecanismes per assolir els objectius acordats.

Sistema de preus per garantir-ne l'adequació al risc de crèdit

Procés d'assignació de preus en què aquests s'assignen tenint en consideració el cost, el risc i el capital assignats a l'operació, fet que és especialment rellevant en el context actual de forta competència en els preus.

El grup fa servir el *risk adjusted return on capital* (RaRoC) com a element discriminador clau per assegurar un marc de mesurament de la rendibilitat basat en el risc i que proporcioni una visió coherent de la rendibilitat a través de les diferents carteres.

4.2.3 Millora de l'entorn de seguiment

Durant el 2018 s'ha continuat enfortint l'entorn de seguiment del risc de crèdit de clients del grup, integrant-hi la visió estratègica sectorial, així com la seva utilització de manera prospectiva, amb l'objectiu d'anticipar les necessitats dels clients. El sistema d'alertes primerenques està integrat en la gestió a través d'un entorn de seguiment que permet desplegar diferents estratègies en funció del segment (particulars, comerços i autònoms, negocis i empreses).

L'entorn de seguiment té com a principal *input* els models d'alertes primerenques adaptats a diferents segments. Així s'aconsegueix:

- Millora de l'eficiència en enfocar el seguiment en els clients amb símptomes de deteriorament.
- Anticipació en la gestió davant de qualsevol símptoma d'empitjorament, i és potestat de l'equip bàsic de gestió la renovació del *rating* dels clients que hagin patit un deteriorament.
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.
- Retroalimentació amb la informació que l'equip bàsic de gestió proporciona com a resultat de la gestió.

4.2.4 Millora en la gestió del risc d'actius problemàtics

Durant el 2018, donant compliment als requisits dictats pel Banc Central Europeu en el document *Guidance to banks on non-performing loans*, el Consell d'Administració ha aprovat la segona versió del Pla estratègic per a la gestió d'actius problemàtics, així com la corresponent actualització del Pla operatiu per a la gestió d'actius problemàtics. Els punts del pla estratègic més destacats són els següents:

- uns principis de gestió per a aquests actius,
- una estructura de govern i de gestió que faciliti aquests objectius, i
- uns objectius quantitatius amb diferents horitzons temporals de reducció tant d'actius classificats en l'*stage* 3 com d'actius adjudicats.

Amb l'objectiu d'aconseguir aquests resultats, el banc ha fixat tres prioritats estratègiques pel que fa a la gestió d'actius problemàtics:

- Reducció contínua dels actius problemàtics fins a la normalització dels saldos.
- Focus en la gestió d'actius problemàtics a través de la gestió especialitzada de la seva Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries, una de les primeres *workout units* a Espanya.
- Manteniment d'uns nivells sòlids i suficients de cobertura dels seus actius problemàtics.

Aquestes tres prioritats estratègiques es tradueixen en sis principis de gestió dels actius problemàtics, que són:

- L'anticipació de la gestió de la mora i la gestió preventiva de les entrades.
- La gestió segmentada de totes les exposicions problemàtiques i potencialment problemàtiques (mora potencial).
- La reducció massiva dels saldos morosos i actius adjudicats més antics.
- Intel·ligència de negoci i millora contínua dels processos.
- Capacitat financera.
- Clar sistema de *governance* basat en tres línies de defensa.

El Pla estratègic de NPA i els objectius que s'hi estableixen estan plenament integrats en els mecanismes de gestió i control de riscos del banc, atès que:

- El Pla 2020 i el pressupost són plenament consistents amb aquests.
- Estan integrats en el marc de gestió de riscos (RAF), en què els riscos relatius als NPA es consideren rellevants i, per tant, estan subjectes a unes polítiques i mètriques específiques.
- Es tenen en compte en els processos d'avaluació de riscos, planificació de capital, en els exercicis d'estrès i en la quantificació de capital econòmic de l'ICAAP.
- I, finalment, estan integrats en altres eines que fa servir l'organització (ILAAP, *Recovery Plan*, etc.).

Amb tot això, s'aconsegueix que les actuacions relatives a NPA fixades en el Pla estratègic i en el Pla operatiu s'integrin adequadament en el conjunt de l'organització.

4.3 Principis generals de gestió de riscos

4.3.1 Cultura corporativa de riscos

La cultura de riscos a Banc Sabadell és un dels aspectes diferenciadors del banc, i està fortament arrelada en tota l'organització com a conseqüència del seu desenvolupament progressiu al llarg de dècades. Entre els aspectes que caracteritzen aquesta forta cultura de riscos destaquen:

- Alt grau d'implicació del Consell d'Administració en la gestió i control de riscos. Des d'abans de 1994, al banc hi ha una Comissió de Riscos que té com a funció fonamental supervisar la gestió de tots els riscos rellevants i de l'alineament d'aquests amb el perfil definit per l'entitat.

- El grup Banc Sabadell compta, des de 2014, amb un Marc Estratègic de Riscos, compost, entre d'altres, pel *risk appetite statement*, que assegura el control i la gestió proactiva dels riscos sota un marc reforçat de govern corporatiu i aprovat pel Consell d'Administració.

- Equip bàsic de gestió com a peça clau en l'admissió i seguiment del risc. En funcionament des de fa més de 20 anys, està format pel responsable de compte, d'una banda, i per l'analista de riscos, de l'altra. La seva gestió es basa en l'aportació dels punts de vista de cada part. Les decisions han de ser sempre debatudes i resoltes per acord entre les parts. Tot això fa que les unitats de Comercial i Riscos treballin com un únic equip, involucrats en la decisió, aportant riquesa argumental, solidesa en els dictàmens i aconseguint potenciar l'experiència de client.

- Gestió proactiva i consensuada per part de l'equip bàsic de gestió de les actuacions que cal fer amb els clients, tant en creixement com en prevenció, a través de la gestió anticipativa de la cartera mútua.

- Itineraris professionals creuats entre els equips comercials i riscos, cosa que permet incrementar la transversalitat de les funcions, el creixement professional i potenciar el coneixement dels clients a través d'una visió única i global.

- Alt grau d'especialització: equips de gestió específics per a cada segment (*real estate*, corporativa, empreses, pimes, detallistes, bancs i països, etc.), que permeten una gestió del risc especialitzada en cada àmbit.

- Models interns avançats de qualificació creditícia com a element bàsic per a la presa de decisions des de fa més de quinze anys (1999 per a particulars i 2000 per a empreses). L'entitat, seguint les millors pràctiques sobre això, es basa en aquests per tal de millorar l'eficiència del procés en general. En la mesura que aquests models no tan sols permeten ordenar els acreditats en termes ordinals sinó que són la base per mesurar el risc quantitativament, permeten un ús múltiple en processos clau de gestió; ajust fi en la delegació de facultats, seguiment eficient del risc, gestió global del risc, rendibilitat ajustada al risc i anàlisi de solvència del grup en són alguns exemples.

- La delegació de facultats per a la sanció d'operacions de risc empresarial en els diferents nivells està basada en el nivell d'exposició, així com de pèrdua esperada. Com a política general pel que fa a la delegació de facultats, el grup ha optat per un sistema en què els diferents nivells es delimiten usant la mètrica de pèrdua esperada, que té en compte l'exposició al risc de crèdit de l'operació a sancionar del client i grup de risc, la seva taxa de mora esperada i la seva severitat estimada.

- Rigorós seguiment del risc de crèdit suportat en un avançat sistema d'alertes primerenques per a empreses i particulars, que s'integra en una eina amb visió global de client i amb caràcter anticipatiu. El seguiment del client o grup de risc es pot dividir en tres tipologies: seguiment operatiu, sistemàtic i integral. Una de les fonts bàsiques per a aquest seguiment és la implantació d'un sistema d'alertes primerenques tant per a empreses com per a particulars (iniciat el 2008 i 2011), que permeten una anticipació del risc de crèdit. Aquestes alertes es basen tant en informació interna, com ara dies en situació de *non performing assets*, excedits en descompte comercial, avals

o crèdit internacional, com en informació externa, com ara clients catalogats com a morosos en la resta del sistema financer o informació de *bureaux* de crèdit disponibles.

- Avançat model de gestió del risc de *non performing assets* que permet potenciar l'anticipació i la gestió especialitzada. Model integral de gestió que permet encaminar el tractament del risc en aquelles situacions més properes a l'impagament (anticipació, refinançament, cobrament, etc.). El sistema integral compta amb eines específiques (simuladors per cercar la millor solució en cada cas), així com gestors especialitzats per segments dedicats exclusivament a aquesta gestió.

- *Pricing* ajustat al risc. La política comercial respecte a la gestió de preus és dinàmica, i s'adapta a la situació econòmica i financera del mercat (primes de liquiditat, dificultat d'accés al crèdit, la volatilitat del tipus d'interès, etc.). Es té en compte el cost de finançament i del risc (pèrdua esperada i cost de capital) amb l'objectiu d'evitar la selecció adversa per no discriminar bé el risc. Els models de risc són una peça clau per al procés de determinació dels preus i dels objectius de rendibilitat.

- El model de gestió de riscos està absolutament integrat a la plataforma tecnològica del banc, de manera que les polítiques es traslladen immediatament a la gestió diària. Les polítiques, els procediments, les metodologies i els models que configuren el model de gestió de riscos de Banc Sabadell estan integrats tècnicament en la plataforma operativa de l'entitat. Aquest element ha estat especialment rellevant en les diferents integracions d'entitats que ha dut a terme el grup.

- Ús de l'*stress testing* com a eina de gestió: Banc Sabadell fa anys que treballa amb una potent eina interna per efectuar exercicis de *stress test* i amb la col·laboració d'equips interns amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament.

4.3.2 Marc Estratègic de Riscos (risk appetite framework)

El Marc Estratègic de Riscos inclou, entre d'altres, el *risk appetite statement*, definit com la quantitat i diversitat de riscos que el grup Banc Sabadell busca i tolera per assolir els seus objectius de negoci, mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

El *risk appetite statement* (RAS) està compost de mètriques quantitatives, que permeten un seguiment objectiu del compliment dels objectius i límits fixats, així com d'elements qualitatius, que complementen les mètriques i guien la política de gestió i control de riscos del grup.

Elements quantitatius

Les mètriques quantitatives del RAS es divideixen en nou grans apartats:

- Capital i solvència: nivell i qualitat del capital.
- Liquiditat: *buffers* de liquiditat i estructura de finançament.
- Rendibilitat: adequació entre rendibilitat i risc.
- Qualitat dels actius: per als diferents riscos rellevants i en escenaris estressats.
- Crèdit i concentració: individual i sectorial.
- Risc de mercat.
- Risc estructural de tipus d'interès i tipus de canvi.
- Risc de contrapart.
- Risc operacional.

Aspectes qualitatius

De manera complementària a les mètriques quantitatives s'exposen els següents principis qualitatius que han de guiar el control i la gestió de riscos del grup:

- La posició general del grup respecte a la presa de riscos persegueix aconseguir un perfil de risc mitjà-baix, mitjançant una política de riscos prudent i equilibrada que asseguri un creixement rendible i sostingut de la seva activitat i que estigui alineada amb els objectius estratègics del grup, per tal de maximitzar la creació de valor, tot garantint un nivell de solvència adequat.

- El Consell d'Administració està compromès amb els processos de gestió i control del risc: aprovació de polítiques, límits, model de gestió i procediments, metodologia de mesurament, seguiment i control.

- El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en tota l'entitat, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos. La funció de riscos transmet aquesta cultura mitjançant la determinació de polítiques i la implantació i posada en marxa de models interns i la seva adequació als processos de gestió del risc.

- Les polítiques i els procediments de gestió de riscos s'orienten a adaptar el perfil de risc al Marc Estratègic de Riscos, mantenint i seguint l'equilibri entre rendibilitat esperada i risc.

- La gestió i el control de riscos al grup Banc Sabadell es configura com un ampli marc de principis, polítiques, procediments i metodologies avançades de valoració integrats en una eficient estructura de decisió. La variable risc s'inclou en les decisions de tots els àmbits, quantificada amb una mesura comuna en termes de capital assignat.

- La gestió del risc es basa en uns sòlids i continus procediments de control d'adequació dels riscos als límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.

- Els nivells de capital i liquiditat han de permetre afrontar els riscos assumits per l'entitat, fins i tot en escenaris econòmics desfavorables.

- No hi ha d'haver nivells de concentració de riscos que puguin comprometre de manera significativa els recursos propis.

- L'assumpció de risc de mercat per negociació té com a objectiu atendre el flux d'operacions induïdes per l'operativa dels clients i aprofitar oportunitats de mercat, mantenint una posició d'acord amb la quota de mercat, apetència, capacitats i perfil del banc.

- La funció de riscos és independent i amb una intensa participació de l'alta direcció, cosa que garanteix una forta cultura de riscos enfocada a la protecció i l'assegurament de l'adequada rendibilitat del capital.

- L'objectiu del grup en matèria de risc fiscal és assegurar el compliment de les obligacions fiscals i garantir alhora un rendiment adequat per als accionistes.

- La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

- El grup disposa de mitjans humans i tecnològics suficients per al seguiment, el control i la gestió de tots els riscos materialitzables en el desenvolupament de la seva activitat.

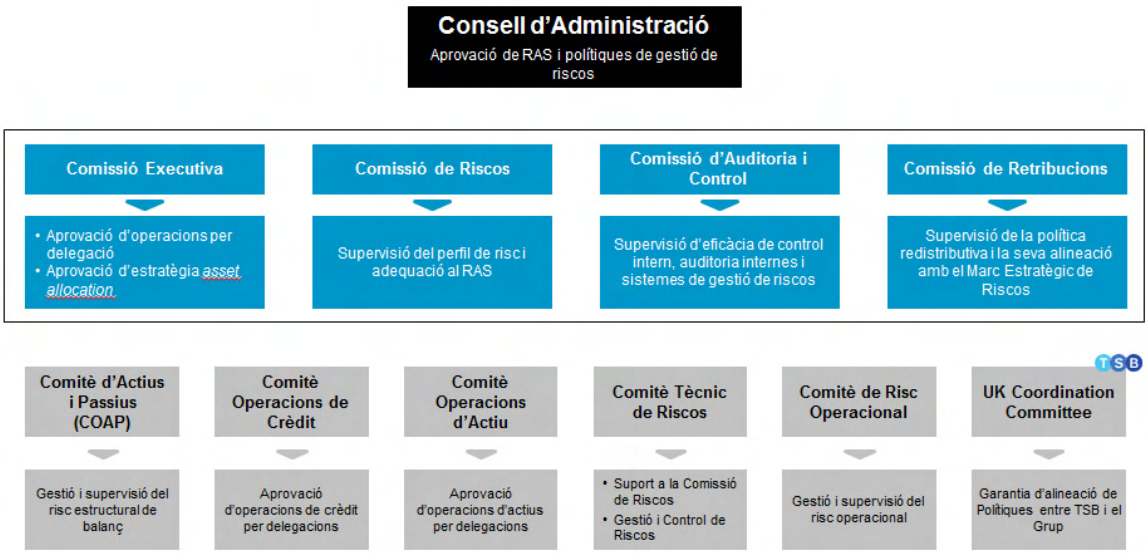
- Els sistemes retributius del grup han d'alinear els interessos dels empleats i l'alta direcció al compliment del Marc Estratègic de Riscos.

4.3.3 Organització global de la funció de riscos

El grup desenvolupa una cultura de riscos integrada en totes les unitats, i està dotat d'unitats especialitzades en el tractament dels diferents riscos, de manera que garanteix la independència de la funció de riscos, així com una intensa participació de l'alta direcció.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, així com de determinar les línies estratègiques principals en aquest sentit. Per això, és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos (desenvolupat entre el conseller delegat, el director de Riscos i el director financer) i assegurar que aquest és consistent amb els objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com amb el pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat de risc i els programes de compensació.

Hi ha quatre comissions delegades en funcionament en les quals el Consell d'Administració delega les seves funcions fent ús de les facultats que se li confereixen estatutàriament, que reporten al Ple del Consell sobre el desenvolupament de les funcions que els corresponen i informen de les decisions adoptades.

Així mateix, el grup estableix el seu marc de control prenent com a base el model de les tres línies de defensa, que s'estructura al voltant de la següent assignació de funcions:

- **Primera línia de defensa**, composta principalment per les unitats de negoci i els centres corporatius, entre els quals destaquen les unitats de la Direcció de Gestió de Riscos, de la Direcció Financera, de la Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals i de la Direcció d'IT Control. La primera línia de defensa és responsable de la gestió dels riscos inherents a la seva activitat, bàsicament en l'admissió, el seguiment, el mesurament i la valoració d'aquests i dels processos corresponents.

Són els responsables de la implementació d'accions correctives per posar remei a deficiències en els seus processos i controls. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

  - Mantenir els controls interns efectius i executar procediments d'avaluació i control de riscos en el seu dia a dia.
  - Identificar, avaluar, controlar i mitigar els seus riscos, complint amb polítiques i procediments interns establerts i assegurant que les activitats són consistents amb els seus propòsits i objectius.
  - Implantar processos adequats de gestió i supervisió per assegurar el compliment normatiu i fer èmfasi en errors de control, processos inadequats i esdeveniments inesperats.

- **Segona línia de defensa**, composta fonamentalment per:

  - La Direcció de Control de Riscos, independent de la primera línia de defensa i responsable de la identificació i valoració, el seguiment i el control de tots els riscos rellevants del grup i de la presentació d'informació sobre aquests.
  - La Direcció de Compliment Normatiu, que té com a objectiu minimitzar la possibilitat que es produeixin incompliments normatius i assegurar que els que es puguin produir són identificats, reportats i solucionats amb diligència i que s'implanten les mesures preventives adequades.
  - La Direcció de Validació Interna, responsable de revisar que aquests models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.

  En termes generals, la segons línia de defensa assegura que la primera línia de defensa estigui ben dissenyada, compleix amb les funcions assignades i l'aconsella per a la seva millora contínua. Les funcions essencials que s'atribueixen a aquesta línia en el marc de control són:

  - Proposar el marc de gestió i control de riscos.
  - Guiar i assegurar l'aplicació de les polítiques de riscos, definint responsabilitats i objectius per a la seva implementació efectiva.
  - Col·laborar en el desenvolupament de processos i controls de gestió de riscos.
  - Identificar canvis en l'apetència pel risc subjacent de l'organització.
  - Verificar el compliment de la normativa aplicable al grup en el desenvolupament dels seus negocis.
  - Proveir d'infraestructura tecnològica per a la gestió, el mesurament i el control dels riscos.
  - Analitzar i contrastar incidents existents i futurs mitjançant la revisió de la informació.
  - Validar que els models funcionen tal com estava previst i que els resultats obtinguts d'aquests són

adequats per als diferents usos a què s'apliquen, tant interns com reguladors.
- Impulsar i procurar els més alts nivells de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins del grup.
- Garantir tant la continuïtat operativa del negoci ordinari com la seguretat de la informació que el sustenta.

- Com a **tercera línia de defensa**, la Direcció d'Auditoria Interna:

  - Desenvolupa una activitat de verificació i assessorament independent i objectiu, que es guia per una filosofia d'afegir valor ajudant el grup a complir els seus objectius.
  - Assisteix el grup en el compliment dels seus objectius aportant un enfocament sistemàtic i disciplinat per avaluar la suficiència i eficàcia dels processos de govern i de les activitats de gestió del risc i de control intern en l'organització.

4.3.4 Exercicis de planificació i *stress test*

El grup Banc Sabadell compta amb un procés intern establert per fer exercicis de planificació i *stress test* que involucra equips amb una àmplia experiència en el seu desenvolupament, i que suposa una anàlisi exhaustiva de l'evolució del compte de resultats i el balanç del grup sota un determinat escenari.

Els models de projecció de riscos constitueixen un element clau en la gestió del grup, ja que permeten avaluar l'impacte potencial, en la solvència i en el compliment de l'apetència pel risc, d'un conjunt d'escenaris econòmics que recullen els principals factors de risc amb efecte sobre el resultat i la solvència del grup. Principalment, s'identifiquen tres usos de les tècniques de projecció que ha desenvolupat el grup: elaboració del Pla Director, desenvolupament de *stress tests* interns i elaboració de *stress tests* reguladors.

Els diferents exercicis de projecció interna, Pla Director o *stress tests* no es desenvolupen de manera independent, sinó que guarden una coherència entre si en la definició dels escenaris econòmics que s'han fet servir, i pel que fa a altres exercicis com els estrès de liquiditat, o en el desenvolupament dels Plans de Recuperació.

Els escenaris econòmics interns es descriuen en termes dels principals agregats macroeconòmics (PIB, taxa d'atur, etc.) i en termes de variables financeres (preu de l'habitatge, tipus d'interès, tipus de canvi, etc.), i generalment segueixen l'estructura següent:

- Escenari base: escenari econòmic més probable, usat en el desenvolupament del Pla Director, i com a escenari base en el procés d'autoavaluació de capital (ICAAP) i en el procés d'autoavaluació de la situació de liquiditat (ILAAP).
- Escenari advers sistèmic global: escenari advers que, tot i que possible, presenta una baixa probabilitat de materialització i assumeix un escenari de recessió global. Aquest escenari es fa servir com l'escenari més advers en l'elaboració de l'ICAAP i es comparteix amb l'ILAAP.

- Escenaris adversos específics: escenaris adversos que reflecteixen situacions rellevants per al perfil de riscos específic del grup com ara l'evolució del Brexit.

- Escenari de recuperació: escenari més advers possible que, partint de l'escenari advers sistèmic global, introdueix un nivell d'estrès addicional suficient per adequar-lo a la finalitat del desenvolupament d'un pla de recuperació.

Pla Director

El grup desenvolupa un Pla Director que aborda l'estratègia de l'entitat per a un determinat període (actualment 2018-2020). A més, es fa un seguiment periòdic del pla, i se'n desenvolupa anualment una actualització per considerar l'evolució més recent de les carteres i dels riscos assumits pel grup. Aquesta projecció es desenvolupa sota l'escenari econòmic més probable per a les geografies més rellevants (escenari base), i a més s'integra en el procés ICAAP com a escenari base. L'escenari econòmic es descriu en termes dels principals factors de risc amb impacte sobre el compte de resultats i balanç del grup.

Els exercicis de projecció del Pla Director i el seu seguiment es troben integrats en la gestió, ja que dibuixen les línies mestres de l'estratègia a mitjà i llarg termini del grup. El pla es desenvolupa al nivell d'unitat de negoci sota el qual es gestiona el grup, i els resultats de l'exercici també es valoren en termes de compliment de l'apetència pel risc.

Juntament amb els resultats dels *stress tests* interns, el resultat de les projeccions utilitzades en l'elaboració del Pla Director i el seu seguiment constitueixen un *input* necessari per valorar la idoneïtat dels llindars –objectius o límits de tolerància– definits per quantificar l'apetència pel risc del grup.

Stress test intern

El grup duu a terme periòdicament, en el marc de l'ICAAP, exercicis de *stress test* pluriennals (projecció de tres anys) per tal d'avaluar l'impacte que poden tenir escenaris econòmics adversos sobre la solvència i el compliment del marc d'apetència pel risc del grup. Els escenaris econòmics es dissenyen i se seleccionen per reflectir situacions adverses factibles tot i que poc probables, que, a més, s'adaptin a les especificitats del negoci del grup: composició i localització geogràfica dels riscos.

Els exercicis d'estrès que efectua internament el grup estan integrats en la gestió. En aquests es valora l'impacte d'escenaris econòmics adversos sobre el grau de compliment del marc d'apetència pel risc, així com l'impacte en cada unitat de negoci d'un potencial escenari advers. La comunicació dels resultats de l'exercici als òrgans de direcció perquè els aprovi permet assegurar que l'equip directiu del grup disposa de la informació necessària per valorar la solvència i la situació del grup davant del compliment de la seva apetència pel risc en situacions adverses.

Els resultats d'aquest tipus d'exercicis són un *input* que s'incorpora en la revisió i definició dels diferents llindars – objectius o límits de tolerància– relatius a les mètriques sobre les quals es defineix l'apetència pel risc del grup.

Aquests escenaris es complementen amb la identificació d'esdeveniments específics, sota el marc d'elaboració d'exercicis d'estrès inversos (*reverse stress test*), que podrien comportar riscos rellevants per a la solvència del grup.

Stress test regulador

El grup participa en els exercicis d'estrès reguladors que desenvolupa l'Autoritat Bancària Europea, en cooperació amb les autoritats nacionals competents, el Banc Central Europeu i la Junta Europea de Risc Sistèmic. Aquests exercicis es duen a terme amb periodicitat biennal cobrint els principals riscos assumits pel grup, i s'avalua el nivell de solvència de les entitats sota un escenari base i un d'advers per a un horitzó temporal de tres anys, fet que serveix de base per establir el pilar 2G. La novetat principal en l'exercici 2018, pel que fa a les anteriors proves d'estrès, ha estat la inclusió de la NIIF 9 en la projecció de les pèrdues de crèdit.

El grup desenvolupa l'exercici d'estrès regulador fent servir les metodologies internes existents –tot i que subjectes a les restriccions metodològiques de l'*stress test* regulador. Això permet analitzar i considerar, en els processos interns, els resultats de l'*stress test* regulador com un punt més de valoració de les proves internes de resistència i viceversa. Els resultats de l'*stress test*, com en els altres exercicis de projecció, són sotmesos a aprovació pels òrgans de direcció del grup.

4.4 Gestió i seguiment dels principals riscos rellevants

4.4.1 Risc de crèdit

El risc de crèdit sorgeix davant l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests.

4.4.1.1 Marc de gestió del risc de crèdit

Admissió i seguiment

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

El Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en diferents nivells de decisió. La implementació d'un control de les atribucions en els suports d'admissió permet que la delegació establerta per a cada nivell es basi en la pèrdua esperada calculada per a cada una de les operacions presentades.

Amb la finalitat d'optimitzar les possibilitats de negoci amb cada client i garantir un grau de seguretat suficient, la responsabilitat tant en l'admissió del risc com en el seu seguiment està compartida entre el gestor de negoci i l'analista de riscos, cosa que, mitjançant una comunicació eficaç, permet una visió integral (360°) i anticipativa de la situació i les necessitats de cada client per part dels seus responsables.

El gestor duu a terme un seguiment operatiu que sorgeix del contacte directe amb el client i la gestió de la seva operativa diària, mentre que l'analista de risc aporta la part més sistemàtica, derivada de la seva especialització.

L'establiment de metodologies avançades de gestió del risc (adaptades al Nou Acord de Capital de Basilea i les millors pràctiques) permet obtenir avantatges en la gestió d'aquests, ja que possibilita una política proactiva a partir de la seva identificació. En aquest sentit, cal ressaltar l'ús d'eines de qualificació com el *rating* per a acreditats empreses o l'*scoring* per a particulars, així com indicadors d'alertes avançades per al seguiment dels riscos, les quals s'integren en una eina amb visió global de client i caràcter anticipatiu.

L'anàlisi d'indicadors i alertes avançades i també les revisions del *rating* permeten mesurar contínuament la bondat del risc contret d'una manera integrada. L'establiment de procediments eficients de gestió dels riscos vius també permet obtenir avantatges en la gestió de riscos vençuts, ja que possibilita una política proactiva a partir de la identificació precoç dels casos amb tendència a convertir-se en morosos.

El seguiment del risc es fa sobre totes les exposicions amb l'objectiu d'identificar possibles situacions problemàtiques i evitar el deteriorament de la qualitat creditícia. Aquest seguiment, en termes generals, té com a base un sistema d'alertes primerenques tant pel que fa a operació/prestatari com a cartera, i tots dos es nodreixen tant d'informació interna de la societat com d'informació externa per obtenir resultats. El seguiment es duu a terme de manera anticipativa i sota una visió prospectiva (*forward looking*), és a dir, amb una visió de futur d'acord amb la previsible evolució de les seves circumstàncies per poder determinar tant accions de potencialitat de negoci (increment d'inversió) com de prevenció del risc (reducció de riscos, millorar garanties, etc.).

El sistema d'alertes primerenques permet mesurar de manera integrada la bondat del risc contret i el seu traspàs a especialistes en la gestió de recobrament, els quals determinen els diferents tipus de procediments que convé aplicar. En aquest sentit, a partir de riscos superiors a cert límit i segons taxes de morositat prevista, s'estableixen grups o categories per al seu tractament diferenciat. S'ocupen d'aquestes alertes el gestor de negoci i l'analista de risc de manera complementària.

Gestió del risc irregular

Durant les fases de debilitat del cicle econòmic, en general els refinançaments o les reestructuracions de deute són tècniques de gestió del risc que presenten més rellevància. L'objectiu del banc és que, amb deutors o acreditats que presentin o es prevegi que puguin presentar dificultats financeres per atendre les seves obligacions de pagament en els termes contractuals, es faciliti la devolució del deute per reduir al màxim la probabilitat d'impagament. L'entitat en concret té establertes unes polítiques comunes, així com uns procediments d'aprovació, seguiment i control dels possibles processos de refinançament o reestructuració de deute. Les més rellevants són les següents:

- Disposar d'un historial de compliment del prestatari prou extens i una voluntat manifesta de pagament, avaluant la temporalitat de les dificultats financeres per les quals passa el client.

- Condicions de refinançament o reestructuració que se sustentin en un esquema de pagaments realistes i d'acord amb la capacitat de pagament actual i previsible de l'acreditat, per tal d'evitar el trasllat de problemes al futur.

- Si es tracta d'aportació de noves garanties, aquestes s'hauran de considerar com una font secundària i excepcional de recuperació del deute, i evitar el perjudici de les existents. En qualsevol cas, s'hauran de liquidar els interessos ordinaris meritats fins a la data del refinançament.

- Limitació de períodes dilatats de carència.

El grup porta a terme un seguiment continu del compliment de les condicions establertes i del compliment d'aquestes polítiques.

Models interns de risc

El grup Banc Sabadell també disposa d'un sistema de tres línies de defensa per assegurar la qualitat i el control dels models interns i d'un procés de govern dissenyat específicament per a la gestió i el seguiment d'aquests models i el compliment normatiu amb la regulació i el supervisor.

El marc de govern dels models interns de risc de crèdit i deteriorament (gestió del risc, capital regulador i provisions) se sustenta en els pilars següents:

- Gestió efectiva dels canvis en els models interns.
- Seguiment recurrent de l'entorn de models interns.
- *Reporting* regular, tant intern com extern.
- Eines de gestió de models interns.

Com a òrgans rellevants dins el marc de govern de models interns de risc de crèdit i deteriorament, cal destacar el Comitè de Models, que se celebra amb una periodicitat mensual i al qual li corresponen funcions d'aprovació interna, segons nivells de materialitat, i seguiment de models interns de risc de crèdit.

El grup Banc Sabadell disposa d'un model avançat de gestió del risc irregular per gestionar la cartera d'actius deteriorats. L'objectiu en la gestió del risc irregular és trobar la millor solució per al client amb els primers símptomes de deteriorament, reduir l'entrada en mora dels clients en dificultats, assegurar la gestió intensiva i evitar temps morts entre les diferents fases.

Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex VI *"Altres informacions de riscos: operacions de refinançament i reestructuració"*.

Gestió del risc de crèdit immobiliari

El grup, dins la política general de riscos i en particular la relativa al sector de la construcció i la promoció immobiliària, té establertes una sèrie de polítiques específiques pel que fa a mitigació de riscos.

La mesura principal que es porta a terme és el seguiment continu del risc i la reavaluació de la viabilitat financera de l'acreditat en la nova situació conjuntural. En cas que aquesta sigui satisfactòria, la relació prossegueix en els termes previstos, i s'adopten nous compromisos en cas que aquests permetin una major adaptació a les noves circumstàncies.

La política que cal aplicar depèn, en cada cas, del tipus d'actiu que s'està finançant. Per a les promocions acabades es duen a terme accions de suport a la comercialització a través dels canals de distribució del grup, fixant un preu competitiu que permeti activar les transaccions i possibilitant l'accés a finançament per als compradors finals, sempre que compleixin els requisits de risc. En les promocions en curs, l'objectiu bàsic és la finalització d'aquesta, sempre que les expectatives de mercat a curt o mitjà termini puguin absorbir l'oferta d'habitatges resultant.

En els finançaments de sòl, es tenen en compte igualment les possibilitats de comercialització dels futurs habitatges abans de finançar-ne la construcció.

En cas que de l'anàlisi i el seguiment que es faci no s'entrevegi una viabilitat raonable, es recorre al mecanisme de la dació en pagament i/o la compra d'actius.

Quan no és possible cap d'aquestes solucions es recorre a la via judicial i posterior adjudicació dels actius.

Tots els actius que a través de la dació en pagament, compra o per la via judicial s'adjudica el grup per assegurar el cobrament o executar altres millores creditícies són principalment actius materials adjudicats que han estat rebuts pels prestataris i altres deutors del banc per satisfer actius financers que representen drets de cobrament davant d'aquells, i es gestionen de manera activa amb el principal objectiu de la desinversió.

En funció del grau de maduració dels actius immobiliaris, s'han establert tres línies estratègiques d'actuació:

1. Nou finançament: negoci promoció immobiliària

A finals de 2014 es restableix una unitat comercial per gestionar exclusivament nou finançament a promotors en identificar la necessitat del mercat i la solvència dels seus nous *players.* Es dota aquesta unitat d'una nova metodologia de seguiment que permet al grup conèixer en detall tots els projectes que s'estudien des de la unitat (des de la superfície i el nombre d'unitats al volum de vendes o pressupost de construcció, passant pel grau de precomercialització).

En paral·lel, es posa en marxa una nova direcció d'Anàlisi Immobiliària, que té la funció d'analitzar tots els projectes immobiliaris que es plantegi finançar des d'un punt de vista purament de negoci immobiliari, de manera que examina tant la localització com la idoneïtat del producte, així com l'oferta i la demanda actuals potencials, contrastant en cada un dels casos les xifres del pla de negoci presentat pel client (en què costos, vendes i terminis són aspectes rellevants). El nou model d'anàlisi va acompanyat d'un model de seguiment de les promocions formalitzades. A través d'informes estandarditzats es monitora l'evolució de cada una de les promocions per controlar les disposicions i el compliment del pla de negoci (vendes, costos i terminis).

El nou model de gestió ha permès la definició d'alertes per fer un seguiment tant des de la Direcció d'Anàlisi i Seguiment com des de la Direcció de Riscos, amb qui es va treballar en la definició. A més de les alertes per a promocions formalitzades, el nou finançament té com a referència el marc promotor, que defineix l'*allocation* òptim del nou negoci en funció de la qualitat del client i de la promoció.

2. Gestió del crèdit immobiliari problemàtic

El risc problemàtic es gestiona segons la política definida. Amb caràcter general, la gestió es porta a terme tenint en compte el client, les garanties i la situació del préstec (que va des del moment que salti una possible alerta en la seva situació normal fins que es materialitzi una dació en pagament / compra en una gestió amistosa o se celebri una subhasta després d'un procés d'execució i hi hagi una interlocutòria d'adjudicació).

Després d'analitzar les tres dimensions esmentades anteriorment, es gestiona la solució òptima per estabilitzar o liquidar la posició (per via amistosa o judicial), que pot variar segons l'evolució de cada client/expedient. Per dur a terme la gestió, en cas que l'estabilització del crèdit o la seva liquidació per part del client no siguin viables, es disposa de models de suport en funció de la tipologia del préstec o bé finançat. En el cas de promocions immobiliàries acabades o immobles no residencials acabats, s'ofereix la possibilitat de comercialitzar a través de Solvia a uns preus que puguin fer tracció al mercat. En el cas de solars, es pot oferir la possibilitat d'incrementar el deute per promocionar habitatges si els equips interns de Banc Sabadell identifiquen una demanda d'habitatges contrastada a la plaça i són els responsables del control de la inversió i la comercialització. A la resta d'immobles finançats s'estudia la possibilitat d'establir acords de venda a tercers, es proposen solucions amistoses (compra, dació, que en el cas d'habitatges de particulars poden anar acompanyades de condicions favorables per a la relocalització o lloguer social en funció de la necessitat del client) o es procedeix finalment per la via judicial.

3. Gestió d'immobles adjudicats

Un cop convertit el préstec en immoble, estableix una estratègia de gestió en funció de la tipologia i la localització per identificar el potencial de cada actiu segons la seva demanda potencial. El mecanisme principal de sortida és la venda, per a la qual el banc, a través de Solvia, ha desenvolupat diferents canals en funció de la tipologia de l'immoble i del client. L'èxit d'aquests canals es reflecteix en els elevats volums d'habitatges comercialitzats any rere any, en el gran creixement del volum de venda d'immobles no residencials, solars finalistes i sòls en gestió que s'ha experimentat quan s'ha despertat l'interès del mercat per aquestes tipologies, i en la confiança de tercers per comercialitzar els seus immobles a través de Solvia.

En determinats solars i terres en gestió amb un alt potencial de demanda localitzats en mercats amb elevats nivells de creixement de preu previst, es decideix emprendre la inversió per optimitzar el resultat tenint en compte els marges previstos aplicant hipòtesis de desenvolupament conservadores.

El grup, atesa la rellevància que va tenir en el passat assolir una elevada concentració en aquest risc, disposa d'una mètrica del RAS de primer nivell que estableix un nivell màxim de concentració en termes de mètrica de concentració en promoció en funció del Tier 1 d'Espanya. Aquesta mètrica es monitora mensualment i es reporta al Comitè Tècnic de Riscos, la Comissió de Riscos i el Consell d'Administració.

Finalment, cal destacar que des de la Direcció de Control de Riscos, en col·laboració amb les direccions de Negoci i de Gestió de Riscos, es fa un seguiment periòdic de l'adequació dels nous finançaments al marc promotor, en què es revisa el compliment de les polítiques i de l'*asset allocation*. Aquest seguiment és elevat al Comitè Tècnic de Riscos per a la seva informació.

Per a més informació quantitativa vegeu l'Annex VI *"Risc de crèdit: Concentració de riscos, exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària"*.

4.4.1.2. Models de gestió de riscos

Rating

Els riscos de crèdit contrets amb empreses, promotors, projectes de finançament especialitzat, entitats financeres i països es qualifiquen mitjançant un sistema de *rating* basat en factors predictius i l'estimació interna de la seva probabilitat d'impagament.

El model de *rating* es revisa anualment basant-se en l'anàlisi del comportament de la morositat real. A cada nivell de *rating* intern se li assigna una taxa de morositat anticipada que, al seu torn, permet la comparació homogènia respecte a altres segments i a les qualificacions d'agències externes mitjançant una escala mestra.

En percentatge

Distribució per *rating* de la cartera d'empreses BS										
9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	**TOTAL**
0,37%	8,27%	21,44%	21,78%	29,58%	13,12%	4,17%	0,96%	0,25%	0,06%	100%

Inclou sobirans, empreses i institucions financeres.

Scoring

En termes generals, els riscos crediticis contrets amb particulars es qualifiquen mitjançant sistemes de *scoring* basats també en la modelització quantitativa de dades estadístiques històriques, que detecten els factors predictius rellevants. En aquelles àrees geogràfiques en què hi ha *scoring*, es divideix en dos tipus:

Scoring de comportament: el sistema classifica automàticament tots els clients a partir de la informació de la seva operativa i de cadascun dels productes. Les seves aplicacions se centren en concessió d'operacions, assignació de límit de descobert en compte (autoritzat), campanyes comercials, seguiment i segmentació en els processos de reclamacions i/o recobraments.

Scoring reactiu: s'utilitza per avaluar propostes de préstecs al consum, hipotecaris i targetes. Una vegada incorporades totes les dades de l'operació, el sistema emet un resultat basant-se en l'estimació de capacitat d'endeutament, perfil financer i, si escau, nivell dels actius en garantia.

En cas que no hi hagi un sistema de *scoring*, aquest queda substituït per anàlisis individualitzades complementades amb polítiques.

En percentatge

Distribució per *rating* de la cartera de particulars										
9	8	7	6	5	4	3	2	1	0	TOTAL
0,80%	4,13%	15,14%	35,21%	23,48%	12,78%	5,49%	1,69%	0,58%	0,69%	100%

No s'inclouen les operacions provinents de TSB, ni les de particulars de Banco CAM, BMN-Penedès, Banco Gallego i Sabadell Solbank (abans Lloyds Bank).

Eines d'alertes

Tant per al segment d'empreses com per al de particulars, en termes generals el grup Banc Sabadell disposa d'un sistema d'alertes, o bé individuals o bé models avançats d'alertes primerenques, que, basades en factors de comportament de les fonts d'informació disponibles (*rating* o *scoring*, fitxa client, balanços, CIRBE, informació sectorial, operativa, etc.), modelitzen el mesurament del risc que implica el client a curt termini (anticipació a l'entrada en mora), de manera que s'obté una alta predictibilitat en la detecció de morosos potencials. La puntuació, que s'obté automàticament, s'integra en l'entorn de seguiment com un dels *inputs* bàsics en el seguiment del risc de particulars i empreses.

Aquest sistema d'alertes permet:

- Millora de l'eficiència, perquè focalitza el seguiment en els clients amb una puntuació pitjor (punts de tall diferenciats per grups).
- Anticipació en la gestió per qualsevol empitjorament del client (canvi de puntuació, noves alertes greus, etc.).
- Control periòdic dels clients que es mantenen en la mateixa situació i han estat analitzats per l'equip bàsic de gestió.

4.4.1.3. Exposició al risc de crèdit

A continuació, es presenta la distribució, per epígrafs del balanç consolidat, de l'exposició màxima bruta del grup al risc de crèdit el 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017, sense deduir les garanties reals ni les millores creditícies obtingudes per assegurar el compliment de les obligacions de pagament, desglossada per carteres i segons la naturalesa dels instruments financers:

En milers d'euros

Exposició màxima al risc de crèdit	Nota	2018	2017
Actius financers mantinguts per negociar		**324.691**	**131.761**
Instruments de patrimoni	9	7.254	7.432
Valors representatius de deute	8	317.437	124.329
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats		**141.314**	**39.526**
Instruments de patrimoni		-	39.526
Valors representatius de deute	8	141.314	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		**13.247.055**	**13.187.168**
Instruments de patrimoni	9	270.336	413.298
Valors representatius de deute	8	12.976.719	12.773.870
Actius financers a cost amortitzat		**167.850.730**	**164.457.771**
Valors representatius de deute	8	13.132.060	11.748.660
Préstecs i bestretes	11	154.718.670	152.709.111
Derivats	**10, 12**	**2.022.249**	**1.814.764**
Total risc de crèdit per actius financers		**183.586.039**	**179.630.990**
Garanties financeres concedides	26	2.040.786	1.983.143
Compromisos de préstecs concedits	26	22.645.948	20.906.053
Altres compromisos concedits	26	8.233.226	9.916.992
Total exposicions fora del balanç		**32.919.960**	**32.806.187**
Total exposició màxima al risc de crèdit		**216.505.999**	**212.437.177**

El grup també manté garanties i compromisos de préstecs concedits amb acreditats, materialitzats mitjançant la constitució de garanties prestades o compromisos inherents en els contractes de crèdit fins a un nivell o límit de disponibilitat que assegura el finançament al client quan ho requereixi. Aquestes facilitats també suposen l'assumpció de risc de crèdit i estan subjectes als mateixos sistemes de gestió i seguiment descrits anteriorment. Vegeu-ne més detalls en la nota 26.

En l'Annex VI d'aquests comptes anuals consolidats es presenten dades quantitatives en relació amb l'exposició al risc de crèdit per àrea geogràfica.

4.4.1.4. Mitigació del risc de crèdit

L'exposició al risc de crèdit es gestiona i se segueix rigorosament basant-se en anàlisis regulars de solvència dels acreditats i del seu potencial per atendre el pagament de les seves obligacions amb el grup, i s'adeqüen els límits d'exposició establerts per a cada contrapart fins al nivell que es consideri acceptable. També és habitual modular el nivell d'exposició mitjançant la constitució de col·laterals i garanties a favor del banc per part de l'obligat.

Normalment, aquestes corresponen a garanties de tipus real, majoritàriament hipotecàries d'immobles destinats a habitatge, acabats o en construcció. El grup també accepta, encara que en menor grau, un altre tipus de garanties reals, com ara hipotecàries sobre immobles locals, naus industrials, etc., així com actius financers. Una altra tècnica de mitigació del risc de crèdit habitualment usada per l'entitat és l'acceptació d'avals, en aquest cas condicionada al fet que l'avalador presenti una solvència contrastada.

Totes aquestes tècniques de mitigació s'estableixen assegurant-ne la certesa jurídica, és a dir, amb contractes legals que vinculen totes les parts i permeten la seva exigibilitat legal en totes les jurisdiccions pertinents per assegurar en tot moment la possibilitat de liquidació de la garantia. Tot el procés està subjecte a un control intern d'adequació legal dels contractes, i es poden utilitzar opinions legals d'especialistes internacionals quan els contractes s'estableixen mitjançant legislació estrangera.

Les garanties reals es formalitzen davant notari a través de document públic, a l'efecte de poder adquirir eficàcia davant tercers. Aquests documents públics, en el cas d'hipoteques d'immobles, s'inscriuen, a més a més, en els registres corresponents per adquirir eficàcia constitutiva i davant de tercers. En el cas de pignoracions, els béns donats com a penyora habitualment es dipositen en l'entitat. No es permet la cancel·lació unilateral per part del deutor, i es manté la garantia efectiva fins al reemborsament total del deute.

Les garanties personals o fiances s'estableixen a favor de l'entitat i, llevat de supòsits excepcionals, es formalitzen també davant de notari a través d'un document públic, per tal de dotar el contracte de la màxima seguretat jurídica de formalització i poder reclamar jurídicament mitjançant un procediment executiu en cas d'impagament. Constitueixen un dret de crèdit davant del garant amb caràcter irrevocable i a primera demanda.

A més de la mitigació del risc provinent de les garanties formalitzades entre els deutors i l'entitat, com a conseqüència de l'adquisició de Banco CAM el grup disposa per a una cartera d'actius determinada d'una garantia addicional proporcionada per l'EPA, amb efectes retroactius al 31 de juliol de 2011 i per un període de 10 anys (vegeu-ne més detalls en la nota 2).

El banc no ha rebut garanties significatives sobre les quals s'estigui autoritzat a vendre-les o pignorar-les, amb independència que s'hagi produït un impagament per part del propietari de les garanties esmentades, excepte per les pròpies de l'activitat de tresoreria, que majoritàriament són adquisició temporal d'actius amb venciments a no més de sis mesos, per la qual cosa el seu valor raonable no difereix substancialment del seu valor comptable (vegeu la nota 6). El valor raonable dels actius venuts procedents de l'adquisició temporal s'inclou en l'epígraf *"Passius financers mantinguts per negociar"* dins de posicions curtes de valors.

D'altra banda, els actius cedits procedents d'aquesta mateixa operativa pugen a 814.658 milers d'euros i estan inclosos segons la seva naturalesa en la partida de pactes de recompra de les notes 18 i 19.

Les polítiques del grup en relació amb les garanties no han canviat significativament durant aquest exercici. Així mateix, no hi ha hagut un canvi significatiu en la qualitat de les garanties del grup respecte a l'exercici anterior.

El valor de les garanties rebudes per assegurar el cobrament, distingint entre garanties reals i altres garanties, així com l'import comptable dels actius financers les garanties dels quals són prou rellevants per no reconèixer cap pèrdua creditícia d'acord amb el model de pèrdua esperada, el 31 de desembre de 2018 i 2017, són els següents:

En milers d'euros

	2018	2017
Valor de les garanties reals	87.807.280	89.271.478
*Del qual: garanteix riscos classificats en l'*stage *3*	*2.916.904*	*3.983.614*
Valor d'altres garanties	10.882.213	12.462.899
*Del qual: garanteix riscos classificats en l'*stage *3*	*320.192*	*355.839*
Total valor de les garanties rebudes	**98.689.493**	**101.734.377**

El valor de les garanties reals i de les altres garanties que garanteixen riscos classificats en l'*stage* 2 és de 6.222.290 i 820.106 milers d'euros, respectivament, el 31 de desembre de 2018.

La principal concentració de risc en relació amb tots aquests tipus de garanties reals o millores creditícies correspon a l'ús de la garantia hipotecària com a tècnica de mitigació del risc de crèdit en exposicions de préstecs amb destinació de finançament o construcció d'habitatges o altres tipus d'immobles. En termes relatius, l'exposició garantida amb hipoteques suposa un 61,09% del total de la inversió bruta.

En el cas d'operacions de mercat, el risc de contrapart es gestiona tal com s'explica en l'apartat 4.4.1.7.

4.4.1.5. Qualitat creditícia dels actius financers

Tal com s'ha exposat anteriorment, el grup, en termes generals, qualifica mitjançant models interns la majoria dels acreditats (o operacions) amb els quals incorre en risc de crèdit. Aquests models s'han dissenyat tenint en compte les millors pràctiques que planteja el Nou Acord de Capital de Basilea (NACB). No obstant això, no totes les carteres en què s'incorre en risc de crèdit disposen de models interns, a causa, entre altres motius, del fet que, per al seu disseny raonable, cal un mínim d'experiència en casos d'impagament.

El percentatge d'exposició calculat mitjançant models interns, pel que fa a solvència, per l'entitat és del 79%. Aquest percentatge s'ha calculat seguint les especificacions de la guia TRIM (article 31.a).

El desglossament del total de l'exposició qualificada segons els diferents nivells interns és el que s'exposa a continuació:

En milions d'euros

	Risc assignat *rating/ scoring*				
	2018				
Distribució de l'exposició per nivell de qualificació	***Stage* 1**	***Stage* 2**	***Stage* 3**	***Del qual: Adquirits amb deteriorament creditici***	**Total**
AAA/AA	13.417	242	-	-	13.659
A	17.386	79	-	-	17.465
BBB	69.002	263	-	-	69.265
BB	52.127	893	-	-	53.020
B	6.195	3.428	-	*15*	9.623
Resta	480	3.924	6.368	*405*	10.772
Sense *rating / scoring* assignat	7.048	66	104	-	7.218
Total import brut	**165.655**	**8.895**	**6.472**	**420**	**181.022**
Correccions de valor per deteriorament	**373**	**325**	**2.737**	***86***	**3.435**
Total import net	**165.282**	**8.570**	**3.735**	***334***	**177.587**

El desglossament del total de les exposicions fora del balanç qualificades segons els diferents nivells interns és el que s'exposa a continuació:

En milions d'euros

	Risc assignat *rating/ scoring*				
	2018				
Distribució de l'exposició per nivell de qualificació	***Stage* 1**	***Stage* 2**	***Stage* 3**	***Del qual: Adquirits amb deteriorament creditici***	**Total**
AAA/AA	6.546	17	9	*9*	6.572
A	5.083	73	-	-	5.156
BBB	14.413	229	-	-	14.642
BB	1.859	142	-	-	2.001
B	571	464	102	-	1.137
Resta	232	63	12	-	307
Sense *rating/ scoring* assignat	3.092	-	14	-	3.106
Total import brut	**31.796**	**988**	**137**	***9***	**32.921**
Correccions de valor per deteriorament	**46**	**14**	**48**	**-**	**108**
Total import net	**31.750**	**974**	**89**	***9***	**32.813**

Vegeu més detalls sobre els models de *rating* i *scoring* en l'apartat 4.4.1.2 d'aquests comptes anuals consolidats.

En el transcurs de l'any 2018 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius classificats en l'*stage* 3, que s'han reduït en 1.372 milions d'euros durant l'exercici i comporten una disminució en la ràtio de morositat del grup, com es mostra en el quadre següent:

En percentatge

	2018	2017
Taxa de morositat (*)	4,22	5,14
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (*)	54,07	48,27

(*) La taxa de morositat sense considerar la incorporació de TSB puja a 5,04, i la ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3, a 54,34 (el 2017, 6,57 i 48,13).

La ràtio de morositat detallada per segment de finançament es presenta a continuació:

En percentatge

	Proforma 2018 (*)	2018	Proforma 2017 (*)	2017
Promoció i construcció immobiliària	15,68	15,62	21,37	21,30
Construcció no immobiliària	5,68	5,67	6,87	6,86
Empreses	2,32	2,32	3,33	3,33
Pimes i autònoms	6,48	6,45	8,09	8,04
Particulars amb garantia 1a hipoteca	5,82	3,82	6,88	3,97
Ràtio de morositat grup BS	5,04	4,22	6,57	5,14

(*) Correspon a la ràtio de morositat sense considerar la incorporació de TSB.

Vegeu més detall quantitatiu en la nota 11 sobre les cobertures i els actius classificats en l'*stage 3* i en l'Annex VI en relació amb les operacions de refinançament i reestructuració.

4.4.1.6. Risc de concentració

S'entén per risc de concentració per risc de crèdit el nivell d'exposició davant d'un conjunt de grups econòmics que per la seva rellevància puguin generar pèrdues creditícies significatives davant d'una situació econòmica adversa. Aquesta concentració es pot donar pel que fa a un sol client o grup econòmic, així com en l'àmbit sectorial o geogràfic.

El risc de concentració pot venir donat per dos subtipus de risc:

- Risc de concentració individual: es refereix a la possibilitat d'incórrer en pèrdues creditícies significatives com a conseqüència de mantenir grans exposicions en clients específics.
- Risc de concentració sectorial: imperfecta diversificació dels components sistemàtics del risc de la cartera, que poden ser factors sectorials, geogràfics, etc.

Per tal de dur a terme una gestió eficient del risc de concentració, Banc Sabadell disposa d'una sèrie d'eines i polítiques específiques:

- Mètriques quantitatives del *risk appetite statement* i el seu seguiment posterior com a mètriques de primer nivell.
- Límits individuals a riscos o clients considerats com a rellevants fixats per la Comissió Executiva.
- Delegacions que obliguen al fet que les operacions dels clients més rellevants siguin aprovades pel Comitè d'Operacions de Crèdit o fins i tot per la Comissió Executiva.

Així mateix, per tal de dur a terme el control del risc de concentració, el grup Banc Sabadell té desplegats els següents paràmetres crítics per controlar-lo:

Coherència amb el Marc Estratègic de Riscos

El grup garanteix la coherència entre el nivell de les exposicions de risc de concentració i la tolerància a aquest risc definida en el RAS. En aquest sentit, hi ha límits globals de risc de concentració i controls interns adequats a fi d'assegurar que les exposicions de risc de concentració no superen els nivells d'apetència pel risc que ha establert el grup.

Establiment de límits i mètriques per al control del risc de concentració

A causa de la naturalesa de l'activitat del grup i al seu model de negoci, el risc de concentració està principalment lligat al risc de crèdit, i s'han implementat una sèrie de mètriques, així com límits associats a aquestes.

La fixació de límits d'exposició del risc creditici té en consideració l'experiència de pèrdua històrica de la institució i estar d'acord amb el nivell patrimonial de suport del grup i amb el nivell de rendibilitat esperat en diferents escenaris.

Tant les mètriques per mesurar els nivells com els límits d'apetència i llindars de tolerància per als riscos identificats es detallen en les mètriques del RAS.

Monitoratge i *reporting* periòdic sobre el control de riscos

El grup Banc Sabadell assegura el seguiment periòdic del risc de concentració a fi de facilitar una ràpida identificació i resolució de les deficiències en els mecanismes implementats per a la gestió d'aquest risc reportant de manera recurrent aquesta informació segons el *governance* de risc establert fins a arribar al Consell d'Administració.

Plans d'acció i mesures de mitigació

En el tractament de les excepcions als límits establerts internament, s'han d'incloure els criteris per atorgar aquest tractament excepcional.

En cas necessari, el grup ha d'adoptar les mesures oportunes per adequar el risc de concentració als nivells aprovats en el RAS pel Consell d'Administració.

4.4.1.6.1 Exposició en clients o grans riscos

El 31 de desembre de 2018, no hi havia acreditats amb un risc concedit que individualment superés el 10% dels recursos propis del grup.

4.4.1.6.2. *Risc de país: exposició geogràfica del risc de crèdit*

El risc de país és aquell que concorre en els deutes d'un país globalment considerats com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta amb la incapacitat eventual d'un deutor per afrontar les seves obligacions de pagament en divises davant de creditors externs, entre altres motius, perquè el país no permet l'accés a la divisa, perquè no es pot transferir, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc de país no tan sols afecta els deutes contrets amb un estat o entitats garantides per aquest, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest estat i que per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

Per a cada país s'estableix un límit de risc, que s'aplica a tot el grup Banc Sabadell. Aquests límits els aprova la Comissió Executiva i els òrgans de decisió corresponents segons les delegacions, i són objecte de seguiment continu amb l'objectiu de detectar amb anticipació qualsevol deteriorament en les perspectives econòmiques, polítiques o socials de cada país.

El marc d'admissió del risc de país i entitats financeres té com a principal component l'estructura de límits per a diferents mètriques, a partir de la qual es realitza el seguiment dels diferents riscos i a través de la qual l'alta direcció i els òrgans delegats estableixen l'apetència pel risc del grup.

L'estructura de límits s'articula a partir de dos nivells: mètriques de primer nivell en el RAS i límits de segon nivell o de gestió.

Així mateix, per gestionar el risc de país es fan servir diferents indicadors i eines: *ratings*, *credit default swaps*, indicadors macroeconòmics, etc.

En l'Annex VI s'inclouen dades quantitatives relatives a la distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit mundial.

4.4.1.6.3. *Exposició al risc sobirà i exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària*

En l'Annex VI s'inclouen dades quantitatives en relació amb l'exposició al risc sobirà i al sector de la construcció i promoció immobiliària.

4.4.1.7. Risc de contrapart

En aquest epígraf s'inclou el risc de crèdit per activitats en mercats financers que es desenvolupa a través de l'operativa específica amb risc de contrapart. El risc de contrapart sorgeix davant l'eventualitat que la contrapart, en una transacció amb derivats o una operació amb compromís de recompra, amb liquidació diferida o de finançament de garanties, pugui incórrer en un incompliment abans de la liquidació definitiva dels fluxos de caixa d'aquesta transacció o operació.

L'exposició al risc de contrapart es concentra principalment en clients, entitats financeres i cambres de compensació.

A continuació, es mostren dues taules amb la distribució de l'exposició per *rating* i zones geogràfiques del grup.

En percentatge

AAA	AA+	AA	AA-	A+	A	A-	BBB+	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	Resta	
-	-	5,7%	3,1%	40,5%	20,3%	9,8%	5,7%	3,3%	1,4%	1,7%	2,8%	1,9%	0,9%	2,9%	**100,0**%

En percentatge

	2018
Zona euro	62,1%
Resta Europa	29,4%
EUA i Canadà	7,5%
Resta món	1,0%
Total	**100,0%**

Tal com s'observa en la taula, el risc es concentra en contraparts amb una elevada qualitat creditícia, tenint un 79% del risc amb contraparts amb un *rating* en rang A.

El 2016, sota la llei European Market Infrastructure Regulation (EMIR) (Regulation 648/2012) va entrar en aplicació per al grup l'obligació de liquidar i compensar per cambres de compensació (CP) certs derivats *over-the-counter* i, per tant, els derivats contractats pel grup susceptibles d'això s'estan canalitzant a través d'aquests agents. Al seu torn, des del grup s'ha fomentat l'estandardització dels derivats OTC de cara a fomentar la utilització de les cambres de compensació. L'exposició al risc amb les CP depèn en gran part de l'import de les garanties dipositades.

Pel que fa a l'operativa en derivats en mercats organitzats (MO), es considera sota criteris de gestió que no hi ha exposició, atès que el risc no existeix perquè els MO actuen com a contrapart en les operacions i es disposa del mecanisme de liquidació i de garanties diari per assegurar la transparència i continuïtat de l'activitat. En els MO l'exposició és equivalent a les garanties dipositades.

El desglossament de l'operativa de derivats en mercats financers segons si la contrapart és una altra entitat financera, cambra de compensació o mercat organitzat és el següent:

En milions d'euros

	2018	2017
Operacions amb mercats organitzats	2.784	3.582
Operacions OTC	178.102	170.015
Liquidades a través de cambres de compensació	*88.452*	*87.502*
Total	**180.886**	**173.597**

Actualment, no hi ha operacions que compleixin els criteris que s'estableixen en la NIC 32 per poder compensar en el balanç operacions d'actius i passius financers; les compensacions que s'efectuen en l'operativa de derivats i *repos* tenen efecte només per al càlcul de l'import que s'ha de col·lateralitzar, però no per a la seva presentació en el balanç.

A continuació, es desglossa l'import total reflectit en el balanç per als instruments financers subjectes a un acord marc de compensació i de col·lateral per als exercicis 2018 i 2017:

En milers d'euros

	2018				
	Actius financers subjectes a acords de col·lateral				
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia rebuda		Import net
			Efectiu	Valors	
Actius financers	**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**	**(a)-(b)-(c)-(d)**
Derivats	1.508.703	1.208.294	243.375	-	57.034
Adquisició temporal d'actius	5.960.839	-	7.194	5.992.028	(38.383)
Total	**7.469.542**	**1.208.294**	**250.569**	**5.992.028**	**18.651**

En milers d'euros

	2018				
	Passius financers subjectes a acords de col·lateral				
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia lliurada		Import net
			Efectiu	Valors	
Passius financers	**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**	**(a)-(b)-(c)-(d)**
Derivats	2.219.489	1.208.294	1.067.530	197.924	(254.259)
Cessió temporal d'actius	9.819.345	-	258.490	9.940.126	(379.271)
Total	**12.038.834**	**1.208.294**	**1.326.020**	**10.138.050**	**(633.530)**

En milers d'euros

	2017				
	Actius financers subjectes a acords de col·lateral				
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia rebuda		Import net
			Efectiu	Valors	
Actius financers	**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**	**(a)-(b)-(c)-(d)**
Derivats	1.204.328	1.042.820	132.061	-	29.447
Adquisició temporal d'actius	4.966.485	-	23.127	4.883.010	60.348
Total	**6.170.813**	**1.042.820**	**155.188**	**4.883.010**	**89.795**

En milers d'euros

	2017				
	Passius financers subjectes a acords de col·lateral				
	Import reconegut en el balanç	Import compensat (només a l'efecte de càlcul del col·lateral)	Garantia lliurada		Import net
			Efectiu	Valors	
Passius financers	**(a)**	**(b)**	**(c)**	**(d)**	**(a)-(b)-(c)-(d)**
Derivats	2.129.342	1.042.820	1.370.579	274	(284.331)
Cessió temporal d'actius	14.123.760	-	314.593	14.583.471	(774.304)
Total	**16.253.102**	**1.042.820**	**1.685.172**	**14.583.745**	**(1.058.635)**

Els imports d'instruments financers derivats que es liquiden a través d'una cambra de compensació el 31 de desembre de 2018 es detallen a continuació:

En milers d'euros

	2018	2017
Actius financers derivats liquidats a través d'una cambra de compensació	652.615	436.521
Passius financers derivats liquidats a través d'una cambra de compensació	858.273	929.033

La filosofia de la gestió del risc de contrapart és consistent amb l'estratègia del negoci, i busca en tot moment la creació de valor dins d'un equilibri entre rendibilitat i riscos. En aquest sentit, s'han establert uns criteris de control i seguiment del risc de contrapart derivat de l'activitat en els mercats financers, que garanteix al banc desenvolupar la seva activitat de negoci respectant els llindars de riscos aprovats per l'alta direcció.

La metodologia de quantificació de l'exposició per risc de contrapart té en compte l'exposició actual i l'exposició futura. L'exposició actual representa el cost de substituir una operació a valor de mercat en cas que una contrapart caigui en *default* en el moment present. Per al seu càlcul és necessari comptar amb el valor actual de l'operació o *mark-to-market* (MTM). L'exposició futura representa el risc potencial que pot assolir una operació en un determinat termini de temps, ateses les característiques de l'operació i les variables del mercat de les quals depèn. En el cas d'operacions sota acord de col·lateral, l'exposició futura representa la possible fluctuació de l'MTM entre el moment del *default* i la substitució d'aquestes operacions en el mercat. Si no està sota acord de col·lateral, representa la possible fluctuació de l'MTM al llarg de la vida de l'operació.

Amb caràcter diari, al tancament del mercat, es recalculen totes les exposicions d'acord amb els fluxos d'entrada i sortida d'operacions, amb les variacions de les variables del mercat i amb els mecanismes de mitigació del risc establerts en el grup. D'aquesta manera les exposicions queden sotmeses a un seguiment diari i a un control sota els límits aprovats per l'alta direcció. Aquesta informació queda integrada en els informes de riscos per tal de reportar-la als departaments i les àrees responsables de la gestió i el seguiment d'aquests.

En relació amb el risc de contrapart, el grup adopta diferents mesures de mitigació. Les mesures principals són:

- Acords de *netting* en derivats (ISDA i CMOF).
- Acords de col·lateral en derivats (CSA i Annex III - CMOF) i en *repos* (GMRA, CME) i préstecs de títols (GMSLA).

Els acords de *netting* permeten l'agregació dels MTM positius i negatius de les operacions amb una mateixa contrapart, de manera que en cas de *default* s'estableix una única obligació de pagament o cobrament en relació amb totes les operacions tancades amb aquesta contrapart.

Per defecte, el grup disposa d'acords de *netting* amb totes les contraparts que vulguin operar en derivats.

Els acords de col·lateral, a més d'incorporar l'efecte *netting*, incorporen l'intercanvi periòdic de garanties que mitiguen l'exposició actual amb una contrapart en relació amb les operacions subjectes a aquest contracte.

El grup estableix la necessitat de disposar d'acords de col·lateral per poder operar en derivats o *repos* amb entitats financeres. A més, per a l'operativa de derivats amb aquestes entitats, el grup té l'obligació d'intercanviar col·lateral amb contraparts financeres per mitigar l'exposició actual d'acord amb el Reglament delegat (UE) 2251/2016. El contracte de col·lateral estàndard del grup, que està d'acord amb aquest reglament, és bilateral (és a dir, les dues parts estan obligades a dipositar col·lateral), amb intercanvi diari de garanties en forma d'efectiu i en divisa euro.

4.4.1.8 Actius compromesos en activitats de finançament

Al tancament de 2018 i 2017 hi ha certs actius financers compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia respecte a certs passius. Aquests actius corresponen principalment a préstecs vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries, cèdules territorials, *covered bonds* o bons de titulització a llarg termini (vegeu la nota 20, l'Annex III per a les operacions vinculades al mercat hipotecari espanyol i l'Annex IV per veure el desglossament de les emissions). La resta d'actius compromesos són valors representatius de deute que són lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, els col·laterals pignorats (préstecs o instruments de deute) per accedir a determinades operacions de finançament amb bancs centrals i tota mena de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

El desglossament d'informació sobre els préstecs amb garantia hipotecària concedits a Espanya inclosos en la cartera *"Préstecs i bestretes - Clientela"* que, d'acord amb la Llei del mercat hipotecari, estan vinculats a l'emissió de cèdules hipotecàries es troba en l'Annex III sobre "Informació dels emissors en el mercat hipotecari i sobre el registre comptable especial hipotecari", registre comptable especial de l'entitat emissora Banc Sabadell requerida per la Circular 5/2011 del Banc d'Espanya, en aplicació del Reial Decret 716/2009, de 24 d'abril (pel qual es desenvolupen determinats aspectes de la Llei 2/1981, de 25 de març, de regulació del mercat hipotecari).

D'altra banda, el grup ha utilitzat part de la seva cartera de préstecs i crèdits homogenis en títols de renda fixa a través de la transferència dels actius a diferents fons de titulització creats amb aquesta finalitat. D'acord amb el que regula la normativa vigent, les titulitzacions en què no s'hagi produït una transferència substancial del risc no es poden donar de baixa del balanç.

El saldo dels actius financers titulitzats en aquests programes pel grup, identificant aquells dels quals s'han transferit els riscos i beneficis associats, és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Donats íntegrament de baixa en el balanç:	**833.792**	**986.224**
Actius hipotecaris titulitzats	186.899	322.074
Altres actius titulitzats	16.122	16.712
Altres actius financers transferits	630.771	647.438
Mantinguts íntegrament en el balanç:	**15.092.110**	**17.813.667**
Actius hipotecaris titulitzats	13.876.927	15.773.930
Altres actius titulitzats	1.215.183	2.039.737
Altres transferències a entitats de crèdit	-	-
Total	**15.925.902**	**18.799.891**

S'han mantingut en els estats financers consolidats els actius i passius corresponents als fons de titulització d'actius originats després de l'1 de gener de 2004, per als quals no s'han transferit a tercers els riscos i beneficis implícits en l'operació. Per als actius detallats no es transfereix el risc en haver concedit algun tipus de finançament subordinat o millora creditícia als fons de titulització. El 31 de desembre de 2018, no hi havia cap suport financer significatiu del grup a titulitzacions no consolidades.

Dins de la rúbrica altres actius financers transferits donats íntegrament de baixa del balanç, es van incloure principalment els actius transferits a la Sareb per part de Banco Gallego, ja que continuen sent administrats per l'entitat. L'import d'aquests actius puja a 621.627 milers d'euros.

En l'Annex II d'aquests comptes anuals consolidats s'inclou determinada informació sobre els fons de titulització originats pel grup.

4.4.2. Risc de liquiditat

4.4.2.1. Definició

El risc de liquiditat suposa la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, encara que sigui de manera temporal, perquè no es disposa d'actius líquids o no es pot accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'entitat.

En aquest àmbit, el grup té com a objectiu mantenir uns actius líquids i una estructura de finançament que, d'acord amb els seus objectius estratègics i sobre la base del seu *risk appetite statement*, li permeti atendre amb normalitat els seus compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès provocada tant per factors sistèmics com idiosincràtics.

L'estructura de governança de la gestió i control de liquiditat de Banc Sabadell té com a eixos fonamentals la implicació directa dels òrgans de govern, òrgans de direcció i l'alta direcció, seguint el model de les tres línies de defensa amb una estricta segregació de funcions i l'estructuració de responsabilitats.

4.4.2.2 Gestió de la liquiditat

La gestió de la liquiditat a Banc Sabadell té com a objectiu garantir el finançament de l'activitat comercial a un cost i termini adequats, tot minimitzant el risc de liquiditat. La política de finançament de l'entitat està enfocada a mantenir una estructura de finançament equilibrada, basada principalment en dipòsits a la clientela, i complementada amb l'accés a mercats majoristes, que permeti mantenir una posició de liquiditat del grup folgada en tot moment.

El grup, en relació amb la gestió de la liquiditat, segueix una estructura basada en unitats de gestió de la liquiditat (UGL). Cada UGL és responsable de la gestió de la seva liquiditat i de fixar les seves pròpies mètriques de control del risc de liquiditat, en coordinació amb les funcions corporatives del grup. Actualment, les UGL són Banc Sabadell (inclou les sucursals a l'exterior –OFEX– i les entitats Banco de Sabadell, S.A., I.B.M. i Sabcapital, S.A. de C.V., SOFOM, E.R. corresponents al negoci a Mèxic), BancSabadell d'Andorra (BSA) i TSB.

Per complir amb els objectius, l'estratègia actual de gestió del risc de liquiditat del grup es basa en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci detallista de les UGL i els objectius estratègics definits:

- Implicació del Consell d'Administració i de l'alta direcció en la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.
- Clara segregació de funcions entre les diferents àrees dins de l'organització, amb una delimitació clara entre les tres línies de defensa, que proporciona independència en la valoració de posicions i en el control i l'anàlisi de riscos.
- Sistema de gestió de liquiditat descentralitzat per a les unitats més rellevants, però amb un sistema de supervisió i gestió del risc centralitzat.
- Processos sòlids d'identificació, mesurament, gestió, control i informació sobre els diferents riscos de liquiditat i finançament a què es troba sotmès el grup.
- Existència d'un sistema de preus de transferència per traslladar el cost de finançament.
- Estructura de finançament equilibrada, basada fonamentalment en dipòsits de la clientela.
- Base àmplia d'actius líquids no compromesos i immediatament disponibles per generar liquiditat que componen la primera línia de defensa del grup.
- Diversificació de les fonts de finançament, amb recurs controlat al finançament majorista a curt termini i sense dependència de proveïdors de fons individuals.
- Autofinançament de les filials bancàries estrangeres rellevants.
- Vigilància del nivell del balanç que està sent utilitzat com a col·lateral en operacions de finançament.
- Manteniment d'una segona línia de liquiditat que inclou la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials.
- Compliment de les exigències, recomanacions i guies reguladores.
- Difusió periòdica al públic d'informació relativa al risc de liquiditat.
- Disponibilitat d'un pla de contingència de liquiditat.

Pel que fa a TSB, tot i que el *ring-fencing* no entra oficialment en vigor fins al 2019, l'entitat constitueix una unitat autònoma dins de la gestió de liquiditat del grup com una UGL independent. La futura evolució econòmica del Regne Unit no hauria de causar problemes de liquiditat, ja que opera de manera independent respecte a la seva matriu.

Eines/mètriques de seguiment i control de la gestió del risc de liquiditat

El grup Banc Sabadell compta amb un sistema de mètriques i límits de tolerància que defineixen l'apetència pel risc de liquiditat, s'articula en el *risk appetite statement* (RAS) i és aprovat pel Consell d'Administració. Aquest sistema permet avaluar i fer el seguiment del risc de liquiditat a fi de vetllar pel compliment dels objectius estratègics, el perfil de risc i el compliment amb la regulació i les guies supervisores. Dins el seguiment de mètriques de liquiditat del grup, hi ha mètriques establertes pel que fa al grup i calculades a nivell consolidat, mètriques establertes en l'àmbit del grup i desplegades a cada UGL del grup i mètriques establertes respecte a les UGL per mostrar particularitats locals.

Tant les mètriques definides en el RAS del grup Banc Sabadell com en els RAS locals de les filials estan subjectes al *governance* d'aprovació, seguiment, *reporting* d'excedits i plans d'adequació establerts en els *risk appetite framework* (RAF) en funció del nivell jeràrquic de cada mètrica (classificades en tres nivells).

Cal esmentar que el grup té dissenyat i implementat un sistema d'alertes primerenques (EWI - *early warning indicators*) pel que fa a les UGL, que inclouen indicadors de mercat i liquiditat adaptats a l'estructura de finançament i model de negoci de cada UGL. El desplegament d'aquests indicadors en les UGL complementa les mètriques RAS i permet identificar anticipadament tensions en la posició de liquiditat i estructura de finançament local, de manera que facilita la presa de mesures i accions correctives i minimitza el risc de contagi entre les diferents unitats de gestió.

A més, es fa un seguiment diari del risc de cadascuna de les UGL mitjançant l'informe de Tresoreria Estructural, que mesura l'evolució diària de les necessitats de finançament del balanç, l'evolució diària del saldo viu de les operacions en el mercat de capitals i l'evolució diària de la primera línia de liquiditat que manté cada UGL.

El marc de *reporting* i control inclou entre d'altres:

- Seguiment de les mètriques RAS i els seus llindars a nivell consolidat i les establertes per a cadascuna de les UGL segons les periodicitats fixades per a cadascuna de les mètriques.

- Informe als comitès i òrgans de govern i direcció del conjunt de mètriques corresponent en funció dels nivells jeràrquics de les mètriques.

- En cas de detectar algun incompliment, activació dels protocols de comunicació i dels plans necessaris per corregir-ho.

Dins el marc del procés de pressupostació global del grup, Banc Sabadell planifica les necessitats de liquiditat i finançament a diferents horitzons temporals i alineades amb els objectius estratègics i d'apetència pel risc del grup. Cada UGL disposa d'un pla de finançament a 1 i 3 anys en què delimita les seves potencials necessitats de finançament i l'estratègia per gestionar-les, i periòdicament n'analitza el compliment i les desviacions respecte al pressupost projectat i la seva adequació a l'entorn de mercat.

L'entitat també disposa d'un sistema de preus interns de transferència per traslladar els costos de finançament a les unitats de negoci.

Finalment, Banc Sabadell té establert un pla de contingència de liquiditat (PCL) en què s'estableix l'estratègia per garantir que l'entitat disposa de les capacitats de gestió i les mesures suficients per minimitzar els efectes negatius d'una situació de crisi en la seva posició de liquiditat i per retornar a una situació de normalitat. Així mateix, el PCL també té com a objectiu facilitar la continuïtat operativa en la gestió de la liquiditat, especialment en cas que la situació de crisi estigui originada per un funcionament deficient d'una o diverses infraestructures de mercat. El PCL pot ser activat en resposta a diferents situacions de crisi dels mercats o de la mateixa entitat. Els components principals del PCL són, entre d'altres, mesures de què es disposa per generar liquiditat en situacions de normalitat o en una situació de crisi associada a l'activació del PCL, i un pla de comunicació del PCL tant intern com extern.

4.4.2.3. Termini residual de les operacions

A continuació, es presenta el desglossament per terminis de venciments contractuals dels saldos, sense considerar, en alguns casos, els ajustos de valoració ni les pèrdues per deteriorament de determinades masses del balanç de situació consolidat el 31 de desembre de 2018 i 2017, en un escenari de condicions de normalitat de mercats:

En milers d'euros

	2018									
Terminis fins a revisió o venciment	**A la vista**	**Fins a 1 mes**	**Entre 1 i 3 mesos**	**Entre 3 i 12 mesos**	**Entre 1 i 2 anys**	**Entre 2 i 3 anys**	**Entre 3 i 4 anys**	**Entre 4 i 5 anys**	**Més de 5 anys**	**Total**
Mercat monetari	256.019	25.364.611	1.956.971	1.289.360	27.362	-	-	-	-	**28.894.323**
Préstecs i partides a cobrar	630.627	7.082.922	6.176.911	14.988.247	10.958.819	10.375.647	10.379.198	10.981.732	63.055.785	**134.629.948**
Valors representatius de deute	7.931	66.604	506.146	995.897	932.276	718.879	387.174	1.252.685	20.496.119	**25.363.711**
Altres actius	-	-	-	-	3	11	199	513	6.353	**7.079**
Total actiu	**894.577**	**32.514.137**	**8.640.028**	**17.273.504**	**11.918.460**	**11.094.537**	**10.766.571**	**12.234.990**	**83.558.257**	**188.895.061**
Mercat monetari	1.735	9.923.238	1.775.054	1.231.577	16.604.682	11.467.377	20.642	22.733	56.554	**41.103.592**
Del qual: Repos	-	7.434.634	1.335.200	1.114.616	264.091	-	-	-	-	***10.148.541***
Recursos de clients	106.595.948	2.975.566	4.973.879	15.504.583	1.184.999	335.028	378.070	527.412	(34.250)	**132.441.235**
Dèbits representats per valors negociables (*)	-	831.993	2.089.686	4.001.142	3.855.355	2.717.029	2.456.932	2.967.201	5.961.569	**24.880.907**
Del qual: Deute sènior garantit	-	316.423	211.743	1.522.583	2.482.001	2.658.745	1.232.132	1.463.201	4.650.843	***14.537.671***
Del qual: Deute sènior no garantit	-	-	607.566	968.170	518.361	58.284	74.800	1.004.000	795.700	***4.026.881***
Del qual: Passius subordinats	-	-	-	-	854.993	-	1.150.000	500.000	515.025	***3.020.018***
Altres passius	-	54.883	81.694	421.697	326.364	227.169	146.347	101.462	374.976	**1.734.592**
Total passiu	**106.597.683**	**13.785.680**	**8.920.313**	**21.158.999**	**21.971.400**	**14.746.603**	**3.001.991**	**3.618.808**	**6.358.849**	**200.160.326**
Del qual:										
Passius coberts	-	7.751.057	1.544.473	2.630.182	9.453.522	3.608.964	1.232.132	1.463.201	4.650.843	***32.334.374***
Passius no coberts	106.597.683	6.034.623	7.375.840	18.528.816	12.517.878	11.137.639	1.769.859	2.155.607	1.708.005	***167.825.950***
Derivats negociació i cobertura										
Posicions rebut	-	15.841.747	16.128.261	19.550.449	9.526.320	12.754.095	10.051.165	9.499.730	50.860.322	**144.212.089**
Posicions pagament	-	17.736.003	24.206.174	16.107.711	13.591.530	12.852.916	10.589.734	9.565.725	49.748.018	**154.397.811**
Net	**-**	**(1.894.256)**	**(8.077.913)**	**3.442.738**	**(4.065.210)**	**(98.821)**	**(538.569)**	**(65.995)**	**1.112.304**	**(10.185.722)**
Riscos contingents										
Garanties financeres	27.042	60.375	90.453	325.621	262.494	118.434	63.196	45.180	1.516.028	**2.508.823**

(*) Vegeu el detall de venciments d'emissions adreçades a inversors institucionals de l'apartat 4.4.2.4.

En milers d'euros

	2017									
Terminis fins a revisió o venciment	**A la vista**	**Fins a 1 mes**	**Entre 1 i 3 mesos**	**Entre 3 i 12 mesos**	**Entre 1 i 2 anys**	**Entre 2 i 3 anys**	**Entre 3 i 4 anys**	**Entre 4 i 5 anys**	**Més de 5 anys**	**Total**
Mercat monetari	98.234	28.722.208	657.491	1.044.861	22.238	-	-	-	-	**30.545.032**
Préstecs i partides a cobrar	745.849	5.927.569	5.093.749	12.928.020	10.292.763	9.492.673	9.014.589	8.722.157	67.624.312	**129.841.681**
Valors representatius de deute	2.000	2.126.329	522.038	957.593	442.519	601.843	1.593.241	459.736	16.735.917	**23.441.216**
Altres actius	4	2	-	25	1	13	115	308	4.099	**4.567**
Total actiu	**846.087**	**36.776.108**	**6.273.278**	**14.930.499**	**10.757.521**	**10.094.529**	**10.607.945**	**9.182.201**	**84.364.328**	**183.832.496**
Mercat monetari	3	10.614.572	3.336.963	2.497.925	21.559	10.307.232	16.878.502	42.554	24.506	**43.723.816**
Del qual: repos	-	8.916.680	2.737.601	2.437.884	-	264.091	-	-	-	**14.356.256**
Recursos de clients	96.403.851	4.011.728	6.068.825	16.129.945	2.460.154	464.116	51.679	534.378	7.835	**126.132.511**
Dèbits representats per valors negociables (*)	-	1.712.134	1.664.857	3.317.464	3.116.107	3.647.214	2.869.381	3.055.315	7.244.767	**26.627.239**
Del qual: Deute sènior garantit	-	1.074.548	203.007	700.993	1.540.181	2.678.627	2.322.562	1.807.315	5.715.075	***16.042.308***
Del qual: Deute sènior no garantit	-	-	5.125	1.531.682	1.575.926	543.987	112.884	98.000	1.014.667	***4.882.271***
Del qual: Passius subordinats	-	-	-	-	-	424.600	433.935	1.150.000	515.025	***2.523.560***
Altres passius	-	69.001	108.638	603.812	528.657	331.588	228.519	145.445	485.948	**2.501.608**
Total passiu	**96.403.854**	**16.407.435**	**11.179.283**	**22.549.146**	**6.126.477**	**14.750.150**	**20.028.081**	**3.777.692**	**7.763.056**	**198.985.174**
Del qual:										
Passius coberts	-	9.991.228	2.931.408	3.132.369	1.540.181	2.948.353	9.085.180	1.807.315	5.715.075	***37.151.109***
Passius no coberts	96.403.853	6.416.207	8.247.875	19.416.777	4.586.297	11.801.797	10.942.901	1.970.377	2.047.981	***161.834.065***
Derivats negociació i cobertura										
Posicions rebut	-	9.295.770	7.137.872	21.000.797	12.599.015	10.661.451	13.577.220	12.749.192	58.599.454	**145.620.771**
Posicions pagament	-	6.608.953	7.232.680	22.519.319	12.605.849	14.793.592	13.509.551	13.218.907	59.013.772	**149.502.623**
Net	**-**	**2.686.817**	**(94.808)**	**(1.518.522)**	**(6.834)**	**(4.132.141)**	**67.669**	**(469.715)**	**(414.318)**	**(3.881.852)**
Riscos contingents										
Garanties financeres	20.848	37.839	95.317	300.100	210.704	98.594	107.150	43.590	1.489.956	**2.404.098**

(*) Vegeu el detall de venciments d'emissions adreçades a inversors institucionals de l'apartat 4.4.2.4.

Tradicionalment, en aquesta anàlisi els trams a molt curt termini presenten necessitats de finançament perquè recullen els venciments continus del passiu a curt termini que en l'activitat típicament bancària presenta una rotació més gran que els actius, però que en renovar-se contínuament acaben, de fet, cobrint aquestes necessitats i fins i tot incorporant un creixement dels saldos vius.

Cal mencionar que es comprova de manera sistemàtica que la capacitat de finançament del grup en els mercats de capitals garanteixi les necessitats a curt, mitjà i llarg termini.

Respecte a la informació inclosa en aquesta taula, cal indicar que es tracta d'una foto del balanç que mostra els venciments contractuals romanents dels saldos de les posicions d'actiu i passiu del balanç, distribuïts en diferents trams temporals.

La informació que es facilita és estàtica i no reflecteix les necessitats de finançament previsibles.

Així mateix, cal indicar que els fluxos de caixes desglossats en la matriu no han estat objecte de descompte.

A continuació, s'indica el tractament donat a la matriu de venciments contractuals als passius financers amb certes particularitats a l'efecte del seu reflex:

- Per a qualsevol operació que inclogui fluxos d'amortització (regular o irregular), es mostren cada un d'aquests fluxos de capital en la banda temporal en què està previst que es produeixi el pagament/cobrament (segons el calendari d'amortització contractual).

  En el cas dels passius a la vista s'inclouen en el tram de "a la vista" sense tenir-ne en compte la tipologia (estables vs. no estables).

- Hi ha compromisos de tipus contingent que també poden modificar les necessitats de liquiditat, i es tracta fonamentalment de facilitats de crèdit amb límits concedits que no han estat disposats en la data de balanç pels acreditats. El Consell d'Administració també estableix límits en aquest sentit per al seu control.

En la nota 26 es desglossen els saldos per compromisos de préstecs concedits. Ateses les característiques d'aquests contractes, els compromisos de préstecs concedits són exigibles en general des del moment de la seva formalització contractual. Per això haurien de figurar en "a la vista" en la matriu de venciments contractuals.

- S'han inclòs en la matriu els saldos per contractes de garanties financeres, i s'ha assignat l'import màxim de la garantia al primer exercici en què la garantia pugui ser executada.

- El finançament en el mercat de capitals a través d'instruments que incloguin clàusules que puguin provocar el reemborsament accelerat (*puttables* o instruments amb clàusules lligades a la rebaixa en la qualificació creditícia) és reduït en relació amb els passius financers del grup. Per això l'impacte estimat en la matriu no seria significatiu.

- El grup no presenta el 31 de desembre de 2018 instruments addicionals als regulats per contractes marc associats a la contractació de productes derivats i les operacions d'adquisició/cessió temporal d'actius financers.

- El grup no té instruments que permetin a l'entitat decidir si liquida els seus passius financers mitjançant el lliurament d'efectiu (o un altre actiu financer) o mitjançant el lliurament de les seves pròpies accions el 31 de desembre de 2018.

- El grup no té instruments que estiguin subjectes a acords bàsics de compensació el 31 de desembre de 2018.

4.4.2.4 Estratègia de finançament i evolució de la liquiditat el 2018

La font principal de finançament del grup és la base de dipòsits a la clientela (principalment comptes a la vista i dipòsits a termini captats a través de la xarxa comercial), complementada amb el finançament via mercat interbancari i mercats de capitals en què l'entitat manté vius diferents programes de finançament a curt i llarg termini amb l'objectiu d'assolir un nivell de diversificació adequat per tipus de producte, termini i inversor. L'entitat manté una cartera diversificada d'actius líquids majoritàriament elegibles com a col·lateral per a les operacions de finançament amb el Banc Central Europeu (BCE).

Recursos de clients en el balanç

El 31 de desembre de 2018, els recursos dels clients en el balanç presenten els saldos següents:

En milions d'euros

	Nota	2018	2017	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2018	Ex-TSB 2017	Variació (%) interanual
Recursos de clients en el balanç	19	137.343	132.096	4,0	104.859	97.686	7,3
Del qual: comptes a la vista		107.665	98.020	9,8	77.736	68.039	14,3
Del qual: dipòsits a termini de la clientela (*)		28.709	32.425	(11,5)	26.154	27.996	(6,6)

(*) Inclou els dipòsits disponibles amb preavís i els passius financers híbrids.

L'evolució decreixent dels tipus d'interès en els mercats financers ha provocat un canvi en la composició dels recursos dels clients en el balanç de dipòsits a termini a comptes a la vista i recursos fora del balanç.

Els recursos de clients en el balanç per venciments es detallen a continuació:

En milions d'euros

	Nota	2018	3 mesos	6 mesos	12 mesos	> 12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)		**137.343**	**7,3%**	**4,3%**	**7,4%**	**2,6%**	**78,4%**
Dipòsits a termini		26.593	32,9%	18,7%	37,3%	11,1%	-
Comptes a la vista	19	107.665	-	-	-	-	100,0%
Emissions detallistes		3.085	42,3%	31,1%	5,5%	21,2%	-

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-*repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

En milions d'euros

	Nota	2017	3 mesos	6 mesos	12 mesos	> 12 mesos	Sense venc.
Total recursos de clients en el balanç (*)		**132.096**	**8,4%**	**4,8%**	**7,2%**	**5,4%**	**74,2%**
Dipòsits a termini		29.816	33,9%	19,4%	29,7%	17,1%	-
Comptes a la vista	19	98.020	-	-	-	-	100,0%
Emissions detallistes		4.260	24,0%	12,9%	15,2%	47,8%	-

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-*repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.

Vegeu el desglossament dels recursos de clients fora del balanç, gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats en la nota 27 d'aquests comptes anuals consolidats.

Els dipòsits del grup es comercialitzen a través de les següents unitats/societats de negoci del grup (Banca Comercial, Banca Corporativa i Negocis Globals, Banca Privada i TSB). Vegeu el desglossament de volums d'aquestes unitats de negoci en l'apartat de "Resultats per negocis" de l'informe de gestió.

Durant el 2018 s'ha continuat amb la tendència creixent de generació de *gap* comercial observada els últims anys, fet que ha permès, d'una banda, continuar amb la política del grup de refinançar parcialment els venciments en el mercat de capitals, i al mateix temps, amb la pauta de reducció de la ràtio *loan-to-deposit* (LTD) del grup (des d'un 147% al tancament de 2010 a un 101,6% al tancament de 2018).

Mercat de capitals

El nivell de finançament en el mercat de capitals ha anat disminuint els últims anys, resultat, entre d'altres, d'una evolució positiva del *gap* comercial. El saldo viu de finançament en el mercat de capitals per tipus de producte al desembre de 2018 i 2017 es desglossa a continuació:

En milions d'euros

	2018	2017
Saldo viu	**21.719**	**22.390**
Cèdules hipotecàries / *covered bonds*	12.165	13.335
Dels quals: TSB	*559*	*564*
Pagarés i ECP	2.353	2.037
Deute sènior	1.805	1.669
Deute subordinat i participacions preferents	3.001	2.497
Dels quals: TSB	*430*	*434*
Bons de titulització	2.381	2.820
Dels quals: TSB	*698*	*925*
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini	14	33

El desglossament dels venciments de les emissions adreçades a inversors institucionals per tipus de producte el 31 de desembre de 2018 és el següent:

En milions d'euros

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	> 2024	Saldo viu
Cèdules hipotecàries / *covered bonds* (*)	1.124	2.015	1.808	1.678	1.388	1.850	2.301	12.165
Deute sènior (**)	52	-	-	25	984	744	-	1.805
Deute subordinat i participacions preferents (**)	-	411	430	-	500	-	1.660	3.001
Altres instruments financers a mitjà i llarg termini (**)	-	-	10	-	-	4	-	14
Total	**1.176**	**2.426**	**2.249**	**1.703**	**2.872**	**2.598**	**3.961**	**16.985**

(*) Emissions garantides.

(**) Emissions no garantides.

El grup Banc Sabadell fa actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals, amb l'objectiu de diversificar les diferents fonts de liquiditat.

En relació amb el finançament a curt termini, l'entitat manté un Programa de pagarés d'empresa i un Programa d'*euro commercial paper* (ECP):

- Programa de pagarés d'empresa: Aquest programa regula les emissions de pagarés i està dirigit a inversors institucionals i detallistes. El 15 de març de 2018 es va registrar a la CNMV el Programa de pagarés 2018 de Banc Sabadell, amb un límit d'emissió de 7.000 milions d'euros ampliables fins a 9.000 milions d'euros. El saldo viu del programa de pagarés s'ha anat reduint durant l'any. El 31 de desembre de 2018 el saldo viu del programa era de 2.565 milions d'euros (net dels pagarés subscrits per empreses del grup), respecte dels 2.823 milions d'euros el 31 de desembre de 2017.

- Programa d'*euro commercial paper* (ECP), adreçat a inversors institucionals, amb el qual s'emeten valors a curt termini en diferents divises: euros, dòlars americans i lliures. El 18 de desembre de 2015, Banc Sabadell va renovar el seu Programa d'*euro commercial paper* per un import nominal màxim de 3.500 milions d'euros. El 31 de desembre de 2018, el saldo viu del programa era de 696 milions d'euros, que s'havia incrementat respecte dels 346 milions d'euros al tancament de 2017.

En relació amb el finançament a mitjà i llarg termini, l'entitat manté els següents programes vius:

- Programa d'emissió de valors no participatius (Programa de renda fixa) registrat a la CNMV el 10 d'abril de 2018 amb un límit màxim d'emissió de 16.500 milions d'euros: aquest regula les emissions de bons i obligacions simples ordinaris, subordinades o estructurats; cèdules hipotecàries i territorials i bons hipotecaris efectuades segons la legislació espanyola a través de la CNMV i dirigides a inversors institucionals i detallistes, tant nacionals com estrangers. El límit disponible per a noves emissions en el Programa d'emissió de valors no participatius 2018 de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 era de 12.280 milions d'euros (el 31 de desembre de 2017 el límit disponible sota el Programa de renda fixa era de 10.046 milions d'euros).

  Durant el 2018, Banc Sabadell ha efectuat emissions sota el Programa de renda fixa vigent en cada moment per un total de 436 milions d'euros. Al llarg de l'any Banc Sabadell ha dut a terme les emissions següents:

En milions d'euros

	Codi ISIN	Tipus d'inversor	Data d'emissió	Import	Termini
Emissió de bons simples 1/2018	ES0213860283	Detallista	febrer-18	4	5
Emissió de bons simples 2/2018	ES0213860291	Detallista	març-18	6	7
Emissió de bons simples 3/2018	ES0313860ZZ0	Detallista	abril-18	6	5
Emissió de bons simples 4/2018	ES03138603A1	Detallista	maig-18	3	5
Emissió de bons estructurats 1/2018	ES0213860309	Detallista	novembre-18	10	6
Emissió de bons estructurats 2/2018	ES0213860325	Detallista	novembre-18	13	6
Emissió de bons simples 5/2018	ES03138603B9	Detallista	novembre-18	1	5
Emissió de bons simples 6/2018	ES0213860317	Detallista	novembre-18	3	7
Cèdules hipotecàries BEI I/2018	ES0413860646	Institucional	desembre-18	390	8

- Programa d'emissió Euro Medium Term Notes (programa EMTN), registrat el 23 de març de 2018 a la borsa d'Irlanda i suplementat el 27 d'abril, el 30 de juliol i el 30 d'octubre de 2018. Aquest programa permet l'emissió de deute sènior (*preferred* i *non-preferred*) i subordinat en qualsevol divisa, amb un límit màxim de 5.000 milions d'euros. El 7 de setembre de 2018, Banc Sabadell va dur a terme, sota aquest programa, una emissió de deute sènior *preferred* a 5,5 anys per un import de 750 milions d'euros, i el 12 de desembre va fer una emissió subordinada Tier 2 per un import de 500 milions d'euros i un venciment a 10 anys amb una opció de cancel·lació anticipada a favor de Banc Sabadell el cinquè any.

En milions d'euros

	Codi ISIN	Tipus d'inversor	Data d'emissió	Import	Termini
Emissió d'obligacions sènior I/2018	XS1876076040	Institucional	setembre-18	750	5,5
Emissió d'obligacions subordinades I/2018	XS1918887156	Institucional	desembre-18	500	10

En relació amb la titulització d'actius:

- Des de l'any 1993 el grup ha estat molt actiu en aquest mercat i ha participat en diversos programes de titulització, en alguns casos conjuntament amb altres entitats de màxima solvència, cedint préstecs hipotecaris, préstecs a petites i mitjanes empreses, préstecs al consum i drets de crèdit derivats de contractes d'arrendaments financers.
- Actualment, hi ha 24 operacions de titulització d'actius vives (incloent-hi les titulitzacions de Banco Guipuzcoano, Banco CAM, BMN, Banco Gallego i TSB). Si bé una part dels bons emesos van ser retinguts per l'entitat com a actius líquids elegibles per a operacions de finançament amb el Banc Central Europeu, la resta dels bons es van col·locar en el mercat de capitals. Al tancament de 2018, el saldo de bons de titulització col·locats en el mercat era de 2.381 milions d'euros.

- En el primer trimestre, Banc Sabadell va vendre al BEI un import total de 455 milions d'euros del tram A de la titulització d'actius IM Sabadell PIME 11 per al finançament de dues noves línies.

- Per raons d'eficiència, durant el 2018 s'han cancel·lat anticipadament tres operacions de titulització (vegeu més detalls d'informació sobre els fons de titulització en l'Annex II d'aquests comptes anuals consolidats).

En termes generals, el 2018, el to en els mercats ha estat marcat per una gran volatilitat causada principalment per les incerteses geopolítiques, fet que s'ha vist reflectit en una ampliació significativa dels *spreads* de crèdit de les emissions en el mercat, i al tancament del mercat en diferents moments de l'any durant períodes relativament perllongats.

Durant el mes de març de 2016, el Banc Central Europeu va anunciar noves mesures d'estímul a l'economia a través d'un nou programa d'operacions de refinançament a llarg termini, TLTRO II (*targeted longer-term refinancing operations*), consistent en quatre subhastes de liquiditat a 4 anys amb dates d'execució entre els mesos de juny de 2016 i març de 2017. En aquest sentit, Banc Sabadell va participar en la TLTRO II per un import total de 20.500 milions d'euros (10.000 milions d'euros en la primera subhasta de juny de 2016 i 10.500 milions d'euros en l'última subhasta de març de 2017).

D'altra banda, el Banc d'Anglaterra també va posar en marxa el 2016 un paquet de mesures de suport al creixement econòmic. Aquest paquet inclou, entre d'altres, la introducció del *term funding scheme* (TFS), un programa d'incentivació del crèdit, posat en marxa el mes d'agost de 2016 pel Banc d'Anglaterra, mitjançant el qual els bancs anglesos podien fer disposicions a quatre anys aportant col·lateral elegible com a contraprestació. TSB, com a membre de l'Sterling Monetary Framework (SMF), va fer ús del TFS al llarg de 2017, amb una disposició de 6.334 milions d'euros, i al febrer de 2018, fent una disposició addicional de 958 milions d'euros. Amb això, l'import disposat sota aquest programa se situa en 7.233 milions d'euros al tancament de 2018.

Actius líquids

A més d'aquestes fonts de finançament, el grup manté un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuals necessitats de liquiditat.

En milions d'euros

	2018	2017
Caixa (*) + Posició neta interbancari	18.229	22.361
Disponible en pòlissa del Banc d'Espanya	4.081	5.393
Actius pignorats en pòlissa (**)	*25.760*	*26.894*
Saldo disposat de pòlissa del Banc d'Espanya (***)	*21.548*	*21.501*
Actius elegibles pel BCE fora de pòlissa	12.468	4.013
Altres actius negociables no elegibles pel Banc Central Europeu (****)	2.177	1.398
Promemòria: Saldo disposat *term funding scheme* del Banc d'Anglaterra	7.233	6.334
Total actius líquids disponibles	**36.955**	**33.165**

(*) Excés de reserves en bancs centrals.

(**) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada del BCE per a operacions de política monetària.

(***) Inclou TLTRO II i la disposició setmanal en el BCE de 1.200 milions de dòlars.

(****) En valor de mercat i una vegada aplicada la retallada de la ràtio *liquidity coverage ratio* (LCR). Inclou renda fixa considerada com a actiu d'alta qualitat i liquiditat segons l'LCR (HQLA) i altres actius negociables de diferents entitats del grup.

Pel que fa al 2017, la primera línia del grup ha augmentat en 3.790 milions d'euros, motivat principalment per la generació de *gap* comercial i la gestió de col·laterals. El saldo de reserves en bancs centrals i la posició neta d'interbancari presenten un descens de 4.132 milions d'euros el 2018, associat principalment a una reducció del finançament *repo* durant l'any. Així mateix, es disposa d'un volum d'actius líquids elegibles en el Banc Central Europeu, el saldo dels quals durant l'any s'ha incrementat en 7.143 milions d'euros, mentre que els actius disponibles i no elegibles en el Banc Central Europeu han augmentat en 779 milions d'euros.

En el cas de TSB la primera línia de liquiditat el 31 de desembre de 2018 està composta principalment per *gilts* per un import de 1.372 milions d'euros (761 milions d'euros el 31 de desembre de 2017) i un excés de reserves en el Banc Central d'Anglaterra (BoE) de 7.703 milions d'euros (8.286 milions d'euros el 31 de desembre de 2017), en gran part procedents de les disposicions del TFS que ha efectuat al llarg de l'exercici.

Cal esmentar que el grup segueix un model descentralitzat de gestió de la liquiditat. En aquest sentit, aquest model tendeix a limitar la transferència de liquiditat entre les diferents filials involucrades en la seva gestió, i limitar d'aquesta manera les exposicions intragrup, més enllà de les potencials restriccions imposades pels reguladors locals de cada filial. Així, les filials involucrades en la gestió determinen la seva situació de liquiditat considerant únicament aquells actius de la seva propietat que compleixin amb els criteris d'elegibilitat, disponibilitat i liquiditat que s'hagin establert tant en l'àmbit intern com normatiu per al compliment dels mínims reguladors.

No hi ha imports significatius d'efectiu i equivalents que no estiguin disponibles per ser utilitzats pel grup.

A més de la primera línia de liquiditat, l'entitat manté un coixí d'actius hipotecaris i préstecs a administracions públiques elegibles com a col·lateral de cèdules hipotecàries i territorials, respectivament, que al tancament de 2018 afegien 2.320 milions en termes de capacitat d'emissió de noves cèdules pròpies elegibles com a col·lateral per al descompte en el BCE i després d'haver fet durant l'any una emissió neta de 1.626 milions de cèdules hipotecàries i 300 milions d'euros de cèdules territorials. Al tancament de 2018, la liquiditat disponible pujava a 39.275 milions d'euros en import efectiu, corresponent a l'import de la primera línia de liquiditat més la capacitat d'emissió de cèdules hipotecàries i territorials de l'entitat al tancament de desembre.

4.4.2.5 Compliment dels coeficients reguladors

El grup Banc Sabadell ha inclòs dins la seva gestió de liquiditat el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat a curt termini o LCR (*liquidity coverage ratio*) i la ràtio de finançament estable neta o NSFR (*net stable funding ratio*), i ha reportat al regulador la informació requerida en base mensual i trimestral, respectivament. El mesurament de la liquiditat basant-se en aquestes mètriques forma part del control del risc de liquiditat en el conjunt de les UGL.

En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 de gener de 2018 el mínim exigible reguladorament és el 100%, nivell àmpliament superat per totes les UGL de l'entitat. En l'àmbit del grup, al llarg de l'any la ràtio LCR s'ha situat de manera permanent i estable molt per sobre del 100%. Al tancament de desembre de 2018, la ràtio LCR se situa en 168% ex-TSB i 298% en TSB.

Quant a la ràtio NSFR, encara es troba en fase d'estudi i definició final, malgrat que la data prevista d'implementació era gener de 2018. Tanmateix, el grup ja ha implantat el seguiment d'aquesta ràtio com a mètrica de liquiditat per a les UGL.

Atesa l'estructura de finançament del grup, amb un gran pes de dipòsits de la clientela, i la majoria del finançament en el mercat centrada en el mitjà/llarg termini, el grup s'ha mantingut de manera estable en nivells àmpliament superiors al 100%.

4.4.3. Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers, a causa de la variació de factors de risc pels quals són afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells.

Aquestes posicions generadores de risc de mercat es mantenen habitualment dins de l'activitat de negociació, que consisteix en l'operativa de cobertura que efectua el banc per donar servei als seus clients i el manteniment de posicions pròpies de caràcter discrecional.

També es pot generar pel mer manteniment de posicions globals del balanç (també denominades "de caràcter estructural") que en termes nets queden obertes. En aquest últim cas, l'entitat tracta sota el sistema de gestió i seguiment de riscos de mercat la posició de risc de canvi estructural.

A continuació, es mostren les partides del balanç consolidat del grup, distingint les posicions incloses en l'activitat de negociació de la resta. En el cas de les partides fora de l'activitat de negociació, s'indica el seu principal factor de risc:

En milers d'euros

	Saldo en el balanç	Activitat de negociació	Resta	Principal factor de risc de mercat en "Resta"
Actius subjectes a risc de mercat	**222.322.421**	**1.974.271**	**220.348.150**	
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	23.494.479	-	23.494.479	Tipus d'interès
Actius financers mantinguts per negociar	2.044.965	1.564.828	480.137	Tipus d'interès
Actius financers no designats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	141.314	-	141.314	Tipus d'interès; *spread* creditici
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	13.247.055	409.443	12.837.612	Tipus d'interès; *spread* creditici
Actius financers a cost amortitzat	164.415.563	-	164.415.563	Tipus d'interès
Derivats - Comptabilitat de cobertures	301.975	-	301.975	Tipus d'interès
Inversions en negocis conjunts i associades	574.940	-	574.940	Renda variable; tipus de canvi
Altres actius financers	56.972	-	56.972	Tipus d'interès
Altres actius no financers	18.045.158	-	18.045.158	
Passius subjectes a risc de mercat	**210.205.421**	**1.319.238**	**208.886.183**	
Passius financers mantinguts per negociar	1.738.354	1.319.238	419.116	Tipus d'interès
Derivats - Comptabilitat de cobertures	633.639	-	633.639	Tipus d'interès
Passius financers a cost amortitzat	206.076.860	-	206.076.860	Tipus d'interès
Provisions	466.379	-	466.379	Tipus d'interès
Altres passius financers	36.502	-	36.502	Tipus d'interès
Altres passius no financers	1.253.687	-	1.253.687	
Patrimoni net	**12.117.000**	**-**	**12.117.000**	

El sistema d'admissió, gestió i supervisió del risc de mercat es basa en la gestió de posicions expressament assignades a diferents taules de negociació i l'establiment de límits a cadascuna d'elles, de manera que les diferents taules de negociació tenen l'obligació de gestionar les seves posicions sempre dins dels límits concedits per part de l'àrea de riscos.

4.4.3.1 Activitat de negociació

Els principals factors del risc de mercat considerats en el grup en l'activitat de negociació són:

- Risc de tipus d'interès: risc associat al fet que les fluctuacions dels tipus d'interès puguin afectar de manera adversa el valor d'un instrument financer. Aquest es reflecteix, per exemple, en operacions de dipòsits interbancaris, renda fixa i derivats sobre tipus d'interès.

- Risc de *spread* creditici: risc procedent de la fluctuació dels diferencials o *spreads* crediticis amb què cotitzen els instruments respecte d'altres instruments de referència, com ara els tipus d'interès interbancari. Aquest risc es dona principalment en els instruments de renda fixa.
- Risc de tipus de canvi: risc associat a la fluctuació de la cotització de les divises respecte a la divisa de referència. En el cas de Banc Sabadell la divisa de referència és l'euro. Aquest risc es dona principalment en operacions d'intercanvi de divises i els seus derivats.
- Risc de renda variable: risc procedent de la fluctuació de valor dels instruments de capital (accions i índexs cotitzats). Aquest risc es reflecteix en els mateixos preus de mercat dels valors, així com en els derivats sobre aquests.

La variació de preus de les matèries primeres no ha tingut impacte en l'exercici, atès que el grup manté exposicions residuals, tant directes com en actius subjacents.

El mesurament del risc de mercat de l'activitat de negociació s'efectua utilitzant la metodologia VaR i *stressed* VaR, que permet l'homogeneïtzació dels riscos dels diferents tipus d'operacions en els mercats financers.

El VaR proporciona una estimació de la pèrdua màxima potencial que presenta una posició a causa d'un moviment advers, però normal, d'algun dels paràmetres identificats que influeixen en el risc de mercat. Aquesta estimació s'expressa en termes monetaris i està referida a una data concreta, a un determinat nivell de confiança i a un horitzó temporal especificat. L'interval de confiança utilitzat és el 99%. Atesa la poca complexitat dels instruments i l'alt grau de liquiditat de les posicions, l'horitzó temporal utilitzat és d'un dia.

La metodologia utilitzada per al càlcul de VaR és la simulació històrica. Els avantatges d'aquesta metodologia són que es basa en la revaluació completa de les operacions en els escenaris històrics recents i que no cal fer supòsits sobre la distribució dels preus de mercat. La seva principal limitació és la dependència de les dades històriques utilitzades, ja que si un esdeveniment possible no s'ha produït dins el rang de dades històriques utilitzades no es reflectirà en la dada de VaR.

La fiabilitat de la metodologia VaR utilitzada es comprova mitjançant tècniques de *backtesting*, amb les quals es verifica que les estimacions de VaR estan dins el nivell de confiança considerat. Les proves de *backtesting* consisteixen en la comparació entre el VaR diari i els resultats diaris. En cas que les pèrdues superin el nivell de VaR es produeix una excepció. El 2018 no s'ha produït cap excepció en el *backtest* per la baixa exposició dins de l'activitat de negociació als esdeveniments significatius de l'any com les caigudes de les borses internacionals al febrer i desembre, les devaluacions de l'euro respecte al dòlar a l'abril, maig i agost i també la caiguda de preu del deute públic italià iniciat al maig.

L'*stressed* VaR es calcula com el VaR, però amb una finestra històrica de variacions dels factors de risc en situació d'estrès de mercat. Aquesta situació d'estrès es determina prenent com a base les operacions vigents, i pot variar si canvia el perfil de risc de les carteres. La metodologia utilitzada per a aquesta mesura de risc és la simulació històrica.

La supervisió es complementa amb mesures addicionals de riscos com les sensibilitats, que fan referència al canvi que es produeix en el valor d'una posició o cartera davant la variació d'un factor de risc concret, i també amb el càlcul de resultats de gestió, que s'utilitzen per seguir els límits *stop-loss.*

A més a més, es duen a terme exercicis de simulació específics i amb escenaris de situacions extremes de mercat *(stress testing),* en què s'analitzen els impactes de diferents escenaris històrics i teòrics en les carteres.

El seguiment del risc de mercat s'efectua diàriament i es reporta als òrgans de control sobre els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts per la Comissió de Riscos per a cada unitat de gestió (límits basant-se en nominal, VaR i sensibilitat, segons els casos). Això permet percebre variacions en els nivells de risc i conèixer la contribució dels factors de risc de mercat.

El risc de mercat per activitat de negociació en què s'ha incorregut en termes de VaR a 1 dia amb 99% de confiança per als exercicis 2018 i 2017, ha estat el següent:

En milions d'euros

	2018			2017		
	Mitjà	Màxim	Mínim	Mitjà	Màxim	Mínim
Per tipus d'interès	2,35	26,73	0,41	5,97	23,74	0,40
Per tipus de canvi posició operativa	0,11	0,27	0,04	0,17	0,41	0,05
Renda variable	0,59	1,59	0,29	1,17	3,40	0,30
Spread creditici	0,15	0,61	0,07	0,37	2,38	0,08
VaR agregat	**3,19**	**27,46**	**0,97**	**7,69**	**24,95**	**1,35**

La taula anterior mostra el risc de mercat per activitat de negociació, incloent-hi també els derivats (*swaps*) de tipus d'interès inicialment en cobertures comptables, que es van discontinuar el 2018 i 2017, des de la data de discontinuació de la cobertura comptable fins a la posterior cancel·lació final del derivat. Tenint en compte únicament l'activitat de negociació, excloent-ne els derivats de cobertura discontinuats, el VaR mitjà a 1 dia i 99% de confiança es va situar en 1.730 milions d'euros el 2018 i 2,84 milions d'euros el 2017.

4.4.3.2. Risc estructural de tipus d'interès

El risc estructural de tipus d'interès (també conegut com a IRRBB, per les sigles en anglès, *interest rate risk in the banking book*) és inherent a l'activitat bancària i es defineix com la probabilitat de tenir pèrdues com a conseqüència de l'impacte que originen els moviments dels tipus d'interès en el compte de resultats (ingressos i despeses) i en la seva estructura patrimonial (valor actual d'actius, passius i posicions comptabilitzades fora del balanç sensibles al tipus d'interès).

Dins del risc estructural de tipus d'interès es consideren les tipologies següents:

- Risc de repreciació: relacionat amb el desajust temporal entre les dates de venciment i repreciació d'actius, passius i posicions fora del balanç a curt i llarg termini.
- Risc de corba: provinent de canvis en el pendent i la forma de la corba de tipus.
- Risc de base: provinent de cobrir l'exposició d'un tipus d'interès amb l'exposició a un tipus que reprecia sota diferents condicions.
- Risc d'opcionalitat: provinent de les opcions, incloent-hi les opcions implícites.

Les mètriques desenvolupades per al control i seguiment del risc estructural de tipus d'interès del grup estan alineades amb les millors pràctiques del mercat i implementades de manera coherent en totes les unitats de gestió del balanç (UGB) i en el si de cada un dels comitès d'actius i passius locals. L'efecte diversificació entre divises i UGB es té en compte en la presentació de les xifres globals.

L'estratègia actual de gestió del risc de tipus d'interès del grup es basa particularment en els següents principis i pilars, tenint en compte el model de negoci i els objectius estratègics definits:

- Cada UGB compta amb eines adequades i processos i sistemes robustos que permetin una adequada identificació, mesurament, gestió, control i informació de l'IRRBB. D'aquesta manera, poden capturar totes les fonts d'IRRBB identificades, valorar-ne l'efecte sobre el marge financer i el valor econòmic i mesurar la vulnerabilitat del grup/UGB en cas de potencials pèrdues derivades de l'IRRBB en diferents escenaris d'estrès.
- El grup fixa un conjunt de límits de control i vigilància de l'exposició a l'IRRBB adequats a les polítiques internes de gestió i apetència pel risc. Tanmateix, cada UGB té l'autonomia de fixar, a més, altres límits que consideri oportuns, tenint en compte les seves particularitats i la naturalesa de les seves activitats.
- L'existència d'un sistema de preus de transferència.
- El conjunt de sistemes, processos, mètriques, límits, *reporting* i sistema de govern englobats dins de l'estratègia de l'IRRBB han de complir els preceptes normatius.

Les mètriques utilitzades per al seguiment del risc estructural de tipus d'interès comprenen, d'una banda, el *gap* de tipus d'interès, que és una mesura estàtica que mostra la distribució de venciments i repreciacions de les masses sensibles del balanç. Per a les masses sense venciment contractual, s'han considerat venciments esperats estimats d'acord amb l'experiència de l'entitat. En aquest sentit, s'ha definit un model a partir de dades històriques mensuals, amb l'objectiu de reproduir el comportament dels clients, establint paràmetres d'estabilitat i remuneració segons la tipologia del producte i el tipus de client, satisfent els requeriments reguladors vigents.

Per a la cartera de préstecs, a fi de recollir el comportament dels clients, es defineixen hipòtesis de prepagament segmentant per tipologia de producte. Per fer-ho, l'entitat fa ús de dades històriques que permeten alinear-se amb les millors pràctiques del mercat.

En la taula següent es desglossa el *gap* de tipus d'interès del grup el 31 de desembre de 2018:

En milers d'euros

Terminis fins a revisió o venciment	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 12 mesos	Entre 1 i 2 anys	Entre 2 i 3 anys	Entre 3 i 4 anys	Entre 4 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Mercat monetari	26.460.370	1.118.971	1.314.982	-	-	-	-	-	**28.894.323**
Préstecs i partides a cobrar	26.838.230	22.028.374	42.528.912	12.223.494	7.448.807	6.510.695	5.646.026	11.405.410	**134.629.948**
Valors representatius de deute	291.199	903.015	873.122	704.444	644.694	373.207	1.241.635	20.332.395	**25.363.711**
Resta d'actius	341	2.637	3.886	-	-	-	-	215	**7.079**
Total actiu	**53.590.140**	**24.052.997**	**44.720.902**	**12.927.938**	**8.093.501**	**6.883.902**	**6.887.661**	**31.738.020**	**188.895.061**
Mercat monetari	17.313.677	1.835.407	1.182.646	10.264.338	10.501.470	1.520	1.890	2.644	**41.103.592**
Recursos de clients	48.587.726	8.343.466	22.920.529	9.252.506	6.620.567	4.984.132	5.072.770	26.659.539	**132.441.235**
Dèbits representats per valors negociables	3.272.029	4.373.927	3.170.893	2.646.285	2.086.393	1.919.244	2.554.000	4.858.136	**24.880.907**
Del qual: Passius subordinats	-	-	-	*424.600*	*430.393*	*1.150.000*	*500.000*	*515.025*	***3.020.018***
Altres passius	147.304	220.654	721.221	195.361	126.033	76.811	51.152	196.056	**1.734.592**
Total passiu	**69.320.736**	**14.773.454**	**27.995.289**	**22.358.490**	**19.334.463**	**6.981.707**	**7.679.812**	**31.716.375**	**200.160.326**
Derivats de cobertura	**3.740.385**	**2.299.075**	**(4.509.003)**	**(2.713.692)**	**664.994**	**425.705**	**2.801.867**	**(1.981.448)**	**727.883**
***Gap* de tipus d'interès**	**(11.990.211)**	**11.578.618**	**12.216.610**	**(12.144.244)**	**(10.575.968)**	**327.900**	**2.009.716**	**(1.959.803)**	**(10.537.382)**

D'altra banda, es calculen les sensibilitats (diferència entre el valor de l'escenari base dels implícits del mercat i el de l'escenari estressat) de diferents magnituds econòmiques: marge financer net (diferència entre els interessos meritats a percebre i pagar) i valor econòmic (suma del valor actual net dels fluxos de caixa dels actius i passius i exposicions fora del balanç que formen part del *banking book*) davant de canvis en la corba de tipus d'interès. En la taula següent es presenten els nivells de risc de tipus d'interès en termes de sensibilitat de les principals divises del grup al tancament de 2018 davant dels potencials escenaris de tipus més utilitzats en el sector.

	Increment instantani i paral·lel de 100 pbs	
Sensibilitat al tipus d'interès	Impacte marge financer	Impacte valor econòmic
EUR	2,6%	(3,8%)
GBP	2,3%	0,2%
USD	0,1%	(0,5%)

A més de l'impacte en el marge financer en l'horitzó temporal d'un any presentat en la taula anterior, el grup calcula l'impacte en el marge en l'horitzó temporal de dos anys, el resultat del qual és notablement més positiu per a totes les divises. En particular, la sensibilitat del marge per al segon any considerant les divises principals del grup, amb un *pass through* elevat, és a dir, que el percentatge d'increment dels tipus d'interès de referència que es trasllada als dipòsits dels clients a termini i als comptes vista amb remuneració és majoritari, se situa en un 7,9%, mentre que amb un *pass through* mitjà se situa en un 12,1%, tal com es mostra en la taula següent:

	Increment instantani i paral·lel de 100 pbs	
Impacte marge financer 2n any	*Pass through* elevat	*Pass through* mitjà
Global	7,9%	12,1%
Del qual EUR	*4,2%*	*6,9%*
Del qual GBP	*3,4%*	*4,6%*

A causa del nivell actual dels tipus d'interès de mercat, a l'escenari de baixada per als punts de la corba en què els tipus siguin positius s'aplica un desplaçament màxim de 100 punts bàsics en cada termini, de manera que el tipus resultant sigui sempre superior o igual a zero. En els punts de la corba en què els tipus de mercat siguin negatius no s'aplica cap desplaçament.

Com a instruments de cobertura del risc, es contracten derivats en els mercats financers, principalment permutes de tipus d'interès (IRS), considerats de cobertura a efectes comptables. S'utilitzen dues macrocobertures diferenciades:

- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de fluxos d'efectiu, l'objectiu de la qual és reduir la volatilitat del marge financer per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any.

- Macrocobertura de risc de tipus d'interès de valor raonable, l'objectiu de la qual és el manteniment del valor econòmic de les masses cobertes, constituïdes per actius i passius a tipus d'interès fix.

A Banc Sabadell, com a part del procés de millora contínua, s'implementen i s'actualitzen periòdicament les actuacions de seguiment i gestió del risc estructural de tipus d'interès alineant l'entitat amb les millors pràctiques del mercat i amb la regulació actual.

4.4.3.3 Risc estructural de tipus de canvi

El risc de tipus de canvi estructural sorgeix per l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

L'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi és minimitzar l'impacte en el valor de la cartera/patrimoni de l'entitat a causa de moviments adversos dels mercats dels canvis de divises. Tot això tenint en consideració els possibles impactes en la ràtio de capital –CET1– i el marge financer, subjecte a l'apetència pel risc expressada en el RAS i havent de complir en tot moment amb els nivells fixats sobre les mètriques de risc establertes.

El seguiment del risc de canvi s'efectua regularment, i es reporten als òrgans de control els nivells de risc existents i el compliment dels límits establerts. La principal mètrica de seguiment és l'exposició a divisa (com a percentatge sobre Tier 1), que mesura la suma de la posició neta oberta (actiu menys passiu) que manté l'entitat en cadascuna de les divises a través de qualsevol tipus d'instrument financer (divisa al comptat, a termini i opcions); tot això contravalorat a euros i en relació amb el Tier 1.

Amb periodicitat mensual, es monitoren i reporten a la Comissió de Riscos i a la Comissió d'Auditoria i Control, respectivament, el compliment i l'efectivitat dels objectius i les polítiques del grup.

La Direcció Financera del banc, a través del COAP, dissenya i executa les estratègies de cobertura de la posició estructural en divisa amb la finalitat de complir amb l'objectiu de la gestió del risc estructural de tipus de canvi.

En relació amb les inversions permanents en dòlar americà, la posició estructural en aquesta divisa ha passat de 442 milions de dòlars americans, el 31 de desembre de 2017, a 968 milions de dòlars americans el 31 de desembre de 2018.

Pel que fa a les inversions permanents en pes mexicà, davant la incertesa sobre el nou govern entrant (creixent volatilitat en els mercats lligada a la percepció d'increment del risc polític), es fa un seguiment sobre l'evolució de saldos derivats del negoci a Mèxic, així com del parell EURMXN, amb l'objectiu de mantenir un nivell de cobertura per sobre del 70% de l'exposició total en aquesta divisa. D'aquesta manera, la cobertura de capital ha passat de 7.474 milions de pesos mexicans, el 31 de desembre de 2017 (d'un total d'exposició de 10.566 milions de pesos mexicans), a 11.050 milions de pesos mexicans el 31 de desembre de 2018 (d'un total d'exposició de 14.703 milions de pesos mexicans) (vegeu la nota 12, apartat cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger).

Quant a la posició estructural en lliures esterlines, en un context d'inestabilitat política al Regne Unit, Banco de Sabadell, S.A. fa un seguiment continu de l'evolució del tipus de canvi EUR/GBP. El grup ha adoptat una política de cobertura que persegueix mitigar els efectes negatius en les ràtios de capital, així com en els resultats generats en el seu negoci en GBP, que puguin resultar de l'evolució d'aquest tipus de canvi EUR/GBP. En aquest sentit, el banc ha mantingut una cobertura econòmica de beneficis i fluxos esperats en GBP de les seves filials.

Tenint en compte els possibles impactes del Brexit (vegeu l'apartat 4.1 d'aquesta nota), durant l'exercici 2018 s'ha anat ajustant la cobertura de capital, que ha passat de 1.268 milions de lliures esterlines, el 31 de desembre de 2017, a 1.368 milions de lliures esterlines el 31 de desembre de 2018, que representen un 75% de la inversió total (excloent-ne intangibles) (vegeu la nota 12, apartat "Cobertures de les inversions netes en negocis a l'estranger").

Les cobertures de divisa es monitoren contínuament en vista dels moviments que es produeixen en els mercats.

El contravalor en euros dels actius i passius en moneda estrangera, classificats per la seva naturalesa, mantinguts pel grup el 31 de desembre de 2018 i 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018			
	Dòlar EUA	Lliura esterlina	Altres monedes	Total
Actius en moneda estrangera:	**11.011.621**	**47.111.002**	**2.424.043**	**60.546.666**
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	446.509	8.017.603	304.241	8.768.353
Valors representatius de deute	1.708.755	2.802.081	87.501	4.598.337
Préstecs i bestretes	8.618.739	35.629.011	1.890.111	46.137.861
Bancs centrals i entitats de crèdit	962.860	565.559	218.533	1.746.952
Clientela	7.655.879	35.063.452	1.671.578	44.390.909
Resta d'actius	237.618	662.307	142.190	1.042.115
Passius en moneda estrangera:	**10.019.381**	**44.214.461**	**1.478.222**	**55.712.064**
Dipòsits	9.237.300	41.551.588	1.436.092	52.224.980
Bancs centrals i entitats de crèdit	2.786.229	7.359.098	231.348	10.376.675
Clientela	6.451.071	34.192.490	1.204.744	41.848.305
Resta de passius	782.081	2.662.873	42.130	3.487.084

En milers d'euros

	2017			
	Dòlar EUA	Lliura esterlina	Altres monedes	Total
Actius en moneda estrangera:	**8.996.748**	**49.113.676**	**1.597.970**	**59.708.394**
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	435.237	8.552.609	136.379	9.124.225
Valors representatius de deute	1.635.972	2.386.903	56.072	4.078.947
Préstecs i bestretes	6.743.269	37.091.916	1.300.986	45.136.171
Bancs centrals i entitats de crèdit	244.307	723.556	75.666	1.043.529
Clientela	6.498.962	36.368.360	1.225.320	44.092.642
Resta d'actius	182.270	1.082.248	104.533	1.369.051
Passius en moneda estrangera:	**8.320.641**	**46.172.977**	**687.767**	**55.181.385**
Dipòsits	8.101.475	42.834.480	648.843	51.584.798
Bancs centrals i entitats de crèdit	2.666.442	6.411.793	276.525	9.354.760
Clientela	5.435.033	36.422.687	372.318	42.230.038
Resta de passius	219.166	3.338.497	38.924	3.596.587

La posició neta d'actius i passius en divisa inclou la posició estructural de l'entitat valorada a canvi del tancament del mes d'estudi per un import de 1.857,2 milions d'euros, dels quals 809,6 milions d'euros corresponen a les participacions permanents en divisa GBP; 783,2 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa USD; 223,6 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa MXN, i 40,2 milions d'euros, a les participacions permanents en divisa MAD. El net d'actius i passius està cobert amb operacions de *forwards* i opcions en divisa seguint la política de gestió de riscos del grup.

El 31 de desembre de 2018, la sensibilitat de l'exposició patrimonial per una depreciació del 2,6% en els tipus de canvi respecte de l'euro de les principals monedes a les quals hi ha exposició ha pujat a 39 milions d'euros, dels quals el 32% correspon a la lliura esterlina, el 54% correspon al dòlar americà i l'11%, al pes mexicà. Aquesta potencial depreciació està en línia amb la volatilitat històrica trimestral dels últims anys.

4.4.4. Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de tenir pèrdues com a conseqüència d'errades o falta d'adequació de les persones, processos, sistemes o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional, de conducta, tecnològic, de model i d'*outsourcing*.

La gestió efectiva del risc operacional està descentralitzada en els diferents gestors de processos que comprenen tota l'organització. Aquests processos es troben, tots ells, identificats en el mapa de processos corporatiu, que facilita la integració de la informació segons l'estructura organitzativa. El grup disposa d'una unitat central especialitzada en la gestió de risc operacional, les funcions principals de la qual són coordinar, supervisar i impulsar tant la identificació com la valoració i la gestió dels riscos que duen a terme els gestors de procés, prenent com a base el model de gestió adoptat pel grup Banc Sabadell.

L'Alta direcció i el Consell d'Administració s'impliquen directament i de manera efectiva en la gestió d'aquest risc, mitjançant l'aprovació del marc de gestió i la seva implantació, que proposa el Comitè de Risc Operacional, integrat per membres de l'alta direcció de diferents àrees funcionals de l'entitat, i s'assegura que regularment es portin a terme auditories sobre l'aplicació del marc de gestió i la fiabilitat de la informació reportada, així com les proves de validació interna del model de risc operacional. La gestió del risc operacional es fonamenta en dues línies d'actuació:

La primera línia d'actuació es basa en l'anàlisi dels processos, la identificació dels riscos vinculats a aquests que presenten una pèrdua potencial i la valoració qualitativa dels processos i dels controls associats; tot això de manera conjunta entre els gestors de procés i la unitat central de risc operacional. El resultat és una valoració que permet conèixer l'exposició al risc a futur en termes de pèrdua esperada i pèrdua inesperada, així com anticipar tendències i planificar les accions mitigadores orientadament.

Es complementa amb la detecció, el seguiment i la gestió activa del risc mitjançant l'ús d'indicadors clau, afavorint l'establiment d'alertes per increments de l'exposició, la identificació de les causes que la generen, el mesurament de l'eficàcia dels controls i les millores efectuades.

Al mateix temps es verifica que els processos identificats de criticitat elevada per una falta de servei tinguin definits i implantats plans de continuïtat de negoci específics. Sobre els riscos identificats s'estima qualitativament l'impacte reputacional que podria implicar que se'n produís algun.

La segona línia d'actuació es fonamenta en l'experiència. Consisteix a recollir en una base de dades totes les pèrdues que es produeixen en l'entitat, cosa que proporciona una informació de risc operacional esdevingut per línia de negoci i les causes que l'han originat, per poder-hi actuar per tal de minimitzar-les.

A més a més, aquesta informació permet contrastar la coherència entre les estimacions efectuades sobre pèrdues potencials i la realitat, tant en termes de freqüència com de severitat, i millorar iterativament les estimacions sobre els nivells d'exposició.

Dins el risc operacional, s'inclou la gestió i el control dels següents riscos rellevants:

- Risc reputacional: possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat, que pot generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.

- Risc tecnològic: impacte o afectació a serveis de clients (tant interns com externs) en termes de servei i qualitat, que puguin comportar pèrdues o fallades d'integritat de les dades, derivat de la incorrecta gestió, operació, control o fallada dels sistemes d'informació i de les capacitats de resiliència d'aquests i dels equips que els gestionen.

- Risc d'*outsourcing*: possibilitat de pèrdues derivades d'errors dels proveïdors en la prestació de serveis subcontractats o la seva interrupció, deficiències en la seguretat dels seus sistemes, la deslleialtat dels seus empleats o l'incompliment de les regulacions aplicables.

- Risc de model: possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

Referent al risc tecnològic, cal destacar que s'ha convertit en una àrea de focus en la gestió de riscos per al grup Banc Sabadell per diferents motius:

- Increment de la rellevància, complexitat i ús de la tecnologia en els processos bancaris.

- Increment de les amenaces externes (cibercrim) i dels potencials impactes sobre les entitats i, en general, sobre el sistema financer.

- Adopció de possibles nous models de negoci basats en les dades i noves tecnologies i, per tant, nous riscos (emergents) que poden modificar el perfil de risc de Banc Sabadell.

Així mateix, aquest risc no tan sols és aplicable als sistemes del banc, sinó que, a causa de la generalització de l'ús de tercers per donar suport als processos tecnològics i de negoci, s'estén també a aquests proveïdors i és un risc rellevant dins de la gestió de les externalitzacions.

4.4.5. Risc fiscal

El risc fiscal es defineix com la probabilitat d'incomplir els objectius establerts en l'estratègia fiscal de Banc Sabadell des d'una doble perspectiva i a causa de factors interns o externs:

- D'una banda, la probabilitat d'incórrer en un incompliment de les obligacions tributàries que pugui derivar en una falta d'ingrés indeguda, o la concurrència de qualsevol altre esdeveniment que generi un perjudici potencial per al banc en el compliment dels seus objectius.

- De l'altra, la probabilitat d'incórrer en un ingrés indegut en el compliment de les obligacions tributàries, de manera que es generi un perjudici per a l'accionista o altres grups d'interès.

Les polítiques de riscos fiscals de Banc Sabadell tenen com a objectiu establir els principis i les directrius amb la finalitat d'assegurar que els riscos fiscals que puguin afectar l'estratègia i els objectius fiscals del grup siguin identificats, valorats i gestionats de manera sistemàtica, per tal de complir amb els nous requeriments de la Llei de societats de capital i dels grups d'interès del grup Banc Sabadell.

Banc Sabadell, en matèria de risc fiscal, té com a objectiu atendre sempre les obligacions fiscals observant el marc legal vigent en matèria fiscal.

Així mateix, l'estratègia fiscal de Banc Sabadell posa de manifest el seu compromís amb el foment de la fiscalitat responsable, l'impuls de la prevenció i el desenvolupament de programes de transparència clau per fomentar la confiança dels diferents grups d'interès.

L'estratègia fiscal es regeix pels principis d'eficiència, prudència, transparència i minimització del risc fiscal, i està, amb caràcter general, alineada amb l'estratègia de negoci del grup Banc Sabadell.

El Consell d'Administració de Banc Sabadell, i en el marc del mandat que preveu la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, és responsable, de manera indelegable, de les facultats següents:

- Determinar l'estratègia fiscal de l'entitat.

- Aprovar les inversions o operacions de tota mena que, per la seva elevada quantia o especials característiques, tinguin caràcter estratègic o especial risc fiscal, llevat que la seva aprovació correspongui a la Junta General.

- Aprovar la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals.

- Aprovar qualsevol transacció que, per la seva complexitat, pugui menyscabar la transparència de l'entitat i el seu grup.

Per tant, el Consell d'Administració de Banc Sabadell inclou, dins les seves funcions, l'obligació d'aprovar la política fiscal corporativa i vetllar pel seu compliment mitjançant l'establiment d'un apropiat sistema de control i supervisió, que s'enquadra dins el marc global de gestió i control de riscos del grup.

4.4.6. Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per l'incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat del grup.

Un dels aspectes essencials de la política del grup Banc Sabadell, i base de la seva cultura organitzativa, és el compliment rigorós de totes les disposicions legals. La consecució dels objectius empresarials s'ha de fer de manera compatible, en tot moment, amb el compliment de l'ordenament jurídic i aplicant les millors pràctiques.

En aquest sentit, el grup compta amb la Direcció de Compliment Normatiu, que té com a missió procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i assegurar que l'ètica professional està present en tots els àmbits de l'activitat del grup. Aquesta direcció avalua i gestiona el risc de compliment normatiu per minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i per assegurar que els que es puguin produir siguin identificats, reportats i solucionats amb diligència, a través de les funcions següents:

- Distribuir i controlar la implantació de les noves normatives aplicables a totes les activitats de l'entitat, per tal de mantenir-ne l'ajust al marc legislatiu.

- Impulsar l'establiment de les polítiques, els procediments i els controls adequats per garantir que tant l'empresa com els seus directius, empleats i tercers compleixen amb el marc normatiu aplicable, així com la presa de les mesures necessàries per anticipar-se als canvis legislatius.

- Coordinar les diferents àrees de la Direcció de Compliment Normatiu a fi d'unificar criteris i donar pautes d'actuació respecte del compliment del marc regulador.

- Impulsar la creació d'un marc metodològic que permeti la identificació, classificació i valoració dels riscos de compliment normatiu, incloent-hi els riscos en matèria de prevenció de la responsabilitat penal.

- Liderar la definició i implantació dels mecanismes de control per garantir l'ajust de tota l'activitat a les lleis i normes establertes pel que fa a: i) la prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme, ii) la integritat dels mercats, iii) les normes de conducta i protecció de l'inversor, iv) la distribució d'assegurances i v) la protecció de dades, que permetin situar l'estàndard de compliment dins de les millores pràctiques del mercat.

- Garantir que la supervisió del compliment es dugui a terme a través d'un programa de supervisió del risc de compliment normatiu, i informar periòdicament l'alta direcció del risc de compliment.

- Exercir d'interlocutor davant dels diferents organismes reguladors en la matèria, i supervisar les respostes als requeriments i inspeccions d'organismes oficials o supervisors en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme (SEPBLAC, Banc d'Espanya, etc.), i pel que fa als mercats de valors (CNMV), distribució d'assegurances (DGS) i protecció de dades (AGPD).
- Assessorar i supervisar el compliment de la legislació de protecció de dades del grup i actuar com a vincle entre les organitzacions i les autoritats de control.

- Gestionar les capacitats requerides en les diferents àrees de la Direcció de Compliment Normatiu i el Servei d'Atenció al Client pel que fa a recursos tècnics i humans suficients perquè es puguin dissenyar i implantar els mecanismes de control del grup que garanteixin l'ajust de tota activitat a les lleis, normes i codis ètics establerts.

- Donar suport a l'Òrgan de Control Intern responsable del compliment legal en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme.

- Informar, revisar o proposar mesures correctives o respostes a les incidències detectades en matèria de conducta o a les consultes sotmeses al Comitè d'Ètica Corporativa sobre possibles conflictes d'interès perquè serveixin de guia als empleats.

Nota 5 – Recursos propis mínims i gestió de capital

Marc regulador

L'1 de gener de 2014 va entrar en vigor el nou marc normatiu, a partir del qual la Unió Europea va implementar les normes de capital previstes en els acords de Basilea III del Comitè de Supervisió Bancària (BCBS) amb un model d'introducció per fases (*phased-in*) fins a l'1 de gener de 2019.

Aquesta normativa, estructurada en tres pilars, regula els recursos propis mínims que han de mantenir les entitats de crèdit, tant a títol individual com consolidat, tenint en compte la manera com s'han de determinar aquests recursos propis (Pilar I), el procés d'autoavaluació de capital i supervisió (Pilar II) i la informació de caràcter públic que s'ha de divulgar al mercat (Pilar III).

Aquest marc normatiu té com a base els següents actes jurídics:

- La Directiva 2013/36/UE (generalment coneguda com a CRD-IV), de 26 de juny, del Parlament Europeu i del Consell, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, per la qual es va modificar la Directiva 202/87/CE i es van derogar les directives 2006/48/CE i 2006/49/CE.

- El Reglament (UE) 575/2013 (generalment conegut com a CRR), de 26 de juny de 2013, del Parlament Europeu i del Consell, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, i pel qual es va modificar el Reglament (UE) 648/2012.

La Directiva CRD-IV s'ha transposat a l'ordenament jurídic espanyol mitjançant:

- Reial decret llei 14/2013, de 29 de novembre, de mesures urgents per adaptar al dret espanyol la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres.

- Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit.

- Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desenvolupa la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, que completa el desplegament reglamentari d'aquesta llei, alhora que refon en un text únic totes les normes amb rang reglamentari d'ordenació i disciplina d'entitats de crèdit.

- Circular 2/2016, de 2 de febrer, del Banc d'Espanya, que té com a objectiu fonamental completar, pel que fa a les entitats de crèdit, la transposició de la Directiva 2013/36/UE (supervisió d'entitats de crèdit) a l'ordenament jurídic espanyol.

El Reglament CRR, que és d'aplicació directa als estats membres i, per tant, a les entitats de crèdit espanyoles, deixa potestat a les autoritats competents nacionals perquè facin ús de determinades opcions reguladores.

En aquest sentit, el Banc d'Espanya, en virtut de l'habilitació donada pel Reial decret llei 14/2013, va publicar les circulars 2/2014 i 3/2014, de 31 de gener i 30 de juliol, respectivament, i recentment la Circular 2/2016, mitjançant la qual fa ús i desenvolupa aquestes opcions reguladores.

D'acord amb els requeriments establerts en el Reglament CRR, les entitats de crèdit han de complir en tot moment amb una ràtio total de capital del 8%. Tanmateix, cal tenir en compte que els reguladors poden exercir la seva potestat sota el nou marc normatiu i requerir a les entitats el manteniment de nivells addicionals de capital.

En aquest sentit, el banc va rebre el 14 de desembre de 2017 una comunicació per part del Banc Central Europeu, després del procés de revisió i avaluació supervisora (SREP), respecte a la decisió sobre els requeriments mínims prudencials aplicables a l'entitat per a l'any 2018, per la qual el grup ha de mantenir una ràtio de *Common Equity Tier 1* (CET 1) del 8,3125% mesurat sobre el capital regulador *phased-in*. Aquest requisit inclou el mínim exigit pel Pilar I (4,50%), el requeriment del Pilar II (1,75%), el coixí de conservació de capital (1,875%) i el sistèmic (OEIS) (0,1875%), i després d'aquesta data no ha rebut cap comunicació final en relació amb els requeriments mínims prudencials per a l'any 2019.

A més a més, el grup ha de complir amb el requeriment derivat del càlcul del coixí de capital anticíclic específic de l'entitat, que, al desembre de 2018, és del 0,14%.

A més a més, aquest és el nivell de CET1 consolidat per sota del qual el grup es veuria obligat a calcular l'import màxim distribuïble (MDA), que limitaria les seves distribucions en forma de dividends, de retribució variable i pagaments de cupó als titulars dels valors de capital de nivell 1 addicional.

El grup, el 31 de desembre de 2018, manté una ràtio de capital CET1 del 12%, de manera que, respecte als requeriments de capital esmentats en els punts anteriors, no implica cap de les limitacions mencionades.

Aquest any 2018, el grup Banc Sabadell ha participat en l'exercici de *stress test* dut a terme per l'Autoritat Bancària Europea (EBA), en cooperació amb el Banc d'Espanya, el Banc Central Europeu (BCE) i la Junta Europea de Risc Sistèmic (ESRB).

- En l'escenari base, el grup Banc Sabadell mostra una significativa capacitat de generació orgànica de capital de +86 punts bàsics en l'horitzó de tres anys, 2018-2020.

- En l'escenari advers, el grup aconseguiria una ràtio de capital CET1 del 8,40% *phased-in* i del 7,58% *fully-loaded* el 2020. Aquest escenari advers ha estat establert pel BCE i l'ESRB amb un horitzó temporal del 2020, aplicant les projeccions a un supòsit de balanç estàtic al desembre de 2017 i, per tant, sense tenir en compte les accions i estratègies del negoci preses pel grup amb posterioritat. Del total de reducció de 446 punts bàsics de la ràtio CET1 *fully-loaded* del grup en l'escenari advers:

  (i) 180 punts bàsics (40% del total) estan relacionats amb el Regne Unit, on, en particular, l'escenari macroeconòmic advers definit per a l'exercici d'estrès en aquesta àrea geogràfica ha estat especialment greu en comparació amb altres geografies.

  (ii) Aquest impacte inclou l'efecte de mantenir constant durant tot el període de l'exercici, 2018- 2020, l'import d'un increment establert per contracte entre TSB i Lloyds sobre el cost dels serveis tecnològics (IT) pagats per TSB a Lloyds, que va ser aplicable només a partir de gener de 2017 i fins al moment de la migració completada a l'abril de 2018. En l'exercici d'estrès, aquest import es manté constant durant els tres anys, d'acord amb l'aplicació de la metodologia, encara que només està vigent en la realitat durant quatre mesos del període esmentat. Això suposa una reducció de 45 punts bàsics en la ràtio CET1 *fully-loaded*.

  (iii) De manera semblant al punt anterior, els costos de Sabadell United Bank en què s'ha incorregut el 2017 abans de la venda de la filial al juliol d'aquest any, s'han computat en les projeccions de l'exercici durant els tres anys (2018-2020), mentre que ni els ingressos ni el balanç de la filial s'hi inclouen. Això implica una reducció de 15 punts bàsics de la ràtio CET1 *fully-loaded.*

Aquests dos últims factors tenen un efecte idiosincràtic combinat que ha tingut un impacte negatiu de 60 punts bàsics en la ràtio CET1 *fully-loaded*.

Finalment, els resultats de l'exercici mostren la resiliència del grup i la seva capacitat per fer front a l'escenari advers que ha estat plantejat.

El 15 de maig de 2014 es va publicar la Directiva 2014/59/EU del Parlament Europeu i del Consell, per la qual s'estableix un marc per a la reestructuració i la resolució d'entitats de crèdit, i el Reglament (EU) 806/2014 del Parlament Europeu i del Consell (BDRR), pel qual s'estableix el Mecanisme Únic de Resolució, que té com a propòsit assegurar la resolució ordenada de bancs en fallida, amb un cost mínim per als contribuents i l'economia real.

Per tal d'aconseguir els objectius esmentats, la BRRD preveu una sèrie d'instruments a disposició de l'autoritat de resolució competent, entre els quals s'inclou l'eina de recapitalització interna o *bail-in*. En aquest sentit la BRRD introdueix a aquest efecte un requisit mínim de fons propis i passius admissibles (MREL) que les entitats han de complir en tot moment a fi d'assegurar l'existència d'una capacitat d'absorció de pèrdues que asseguri la implementació efectiva de les eines de resolució.

En l'àmbit de reestructuració i resolució bancària, Banc Sabadell està subjecte al Single Resolution Board (Junta Única de Resolució o JUR) com a autoritat de resolució i a les autoritats competents espanyoles:

- Banc d'Espanya, que actua com a autoritat preventiva de resolució.

- Fons de Reestructuració Ordenada bancària (FROB), que és l'autoritat de resolució executiva.

Al maig de 2018, Banc Sabadell va rebre la comunicació per part del Banc d'Espanya de la decisió adoptada per la Junta Única de Resolució (JUR) pel que fa als requeriments mínims de fons propis i passius admissibles (MREL, per les sigles en anglès) que li són aplicables. Aquesta decisió estableix un requeriment mínim de MREL en l'àmbit consolidat del 22,7% dels actius ponderats per risc calculats el 31 de desembre de 2016 i un període transitori per al seu compliment que venç l'1 de gener de 2020. La decisió es va basar en la legislació vigent, s'ha d'actualitzar cada any i podria estar subjecta a modificacions posteriors per part de l'autoritat de resolució. La decisió de MREL està alineada amb les previsions de Banc Sabadell i prevista en el pla de finançament inclòs en el seu pla estratègic per al 2020.

La gestió dels recursos de capital és el resultat del procés continu de planificació de capital. Aquest procés considera l'evolució esperada de l'entorn econòmic, regulador i sectorial, així com escenaris més adversos. Recull el consum de capital esperat de les diferents activitats, en els diferents escenaris establerts, així com les condicions de mercat que poden determinar l'efectivitat de les diferents actuacions que es puguin plantejar. El procés s'emmarca dins dels objectius estratègics del banc i es proposa cercar una rendibilitat atractiva per a l'accionista, assegurant al mateix temps un nivell de recursos propis adequat als riscos inherents a l'activitat bancària.

Pel que fa a la gestió del capital, com a política general, el grup té com a objectiu l'adequació de la disponibilitat del capital al nivell global dels riscos en què s'ha incorregut.

El grup segueix les pautes definides per la CRD-IV i els reglaments derivats per establir els requeriments de recursos propis inherents als riscos en què realment ha incorregut el grup, a partir de models interns de mesurament de riscos prèviament validats de manera independent. A aquest efecte, el grup compta amb l'autorització del supervisor per fer servir la majoria dels models interns de què disposa per al càlcul dels requeriments de capital regulador.

El quadre següent resumeix la situació dels models de qualificació creditícia desenvolupats pel grup Banc Sabadell pel que fa a l'autorització per part del supervisor a l'efecte de la seva utilització en el càlcul dels requeriments de recursos propis.

Distribució de carteres amb autorització del supervisor per a la utilització o per a l'aplicació successiva de mètodes basats en qualificacions internes (IRB).

Entitat	Cartera Exposició Reguladora	Cartera Interna	Estimacions Internes emprades	Mètode basat en qualificacions internes	Estat
BS	Empreses	Carteres sustentades en models de *rating* que qualifiquen des de banca corporativa fins a pimes i promotors	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2008
BS	Detallistes	*Scoring Hipotecario*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2008
BS	Detallistes	*Scoring de Consumo*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2008
BS	Empreses	*Project Finance*	*Probability of Default (PD)*	*Supervisory Slotting Criteria*	Autorizat en data 12/2009
BS	Detallistes	Comerços i autònoms	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 12/2010
BS	Detallistes	*Scoring Comportamental de targetes i crèdits*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 12/2011
BS	Detallistes	Scoring Comportamental de préstecs consum	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2008
BS	Detallistes	*Scoring Comportamental de préstecs hipotecaris*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2008
BS	Institucions	*Entitats financeres*	*Probability of Default (PD)*	*Foundation IRB*	Autorizat en data 12/2012
TSB	Detallistes	*Scoring Hipotecari*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2014
TSB	Detallistes	*Scoring de préstecs consum*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 10/2014
TSB	Detallistes	*Scoring Targetes*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2015
TSB	Detallistes	*Scoring de comptes corrents*	*Probability of Default (PD)* *Loss Given Default (LGD)* *Credit Conversion Factor (CCF)*	*Advanced IRB*	Autorizat en data 06/2015

Dades de models aprovats pel supervisor, el 31 de desembre de 2018.

La data d'autorització es refereix a la data en què el supervisor autoritza l'ús de models IRB per a cada cartera en concret..

El grup efectua regularment proves de contrast o *backtesting* dels seus models interns IRB, almenys amb una freqüència anual. Aquests exercicis són revisats de manera independent per la unitat de Validació Interna i reportats per al seu seguiment als òrgans de govern intern establerts, com ara el Comitè Tècnic de Riscos o la Comissió de Riscos (delegada del Consell). Així mateix, en l'informe anual de rellevància prudencial es presenten els resultats de les proves de contrast que afecten els paràmetres de risc i les principals conclusions d'aquests tenint en compte els criteris que estableix l'EBA en les seves guies de *disclosure*.

Així mateix, partint de les mesures de risc que proporcionen les noves metodologies, el grup disposa d'un model de mesurament integral de riscos sota una unitat de mesura interna en termes de capital assignat.

El mapa de capital per tipus de risc al tancament de l'exercici 2018 és el següent:

En percentatge

	2018
Risc de crèdit	81%
Risc estructural	5%
Risc operacional	10%
Risc de mercat	1%
Altres	3%
Total	**100%**

El grup té establert un complex sistema de mesurament de cada tipus de risc en què s'incorre, així com unes metodologies d'integració de cada un d'aquests; tot això des d'un punt de vista comprensiu i considerant possibles escenaris d'estrès i la planificació financera pertinent. Aquests sistemes d'avaluació del risc estan adaptats a les millors pràctiques en aquest sentit.

El grup porta a terme anualment un procés d'autoavaluació del capital. Aquest procés parteix d'un ampli inventari de riscos identificats prèviament i de l'autoavaluació qualitativa de polítiques, procediments, sistemes d'assumpció, mesurament i control de cada un, així com de les tècniques de mitigació pertinents.

Posteriorment, s'estableix una avaluació quantitativa global del capital necessari sota paràmetres interns fent servir els models utilitzats pel grup (per exemple, els sistemes de qualificació d'acreditats tipus *ratings* o *scorings* en risc de crèdit), així com altres estimacions internes adequades a cada tipus de risc. Seguidament, s'integren les avaluacions de cada un i es determina una xifra sota un indicador en termes de capital assignat. A més a més, es tenen en compte els plans de negoci i financers de l'entitat i exercicis de *stress test*, per tal de verificar si l'evolució del negoci i els possibles escenaris extrems poden posar en perill el seu nivell de solvència en comparar-lo amb els recursos propis disponibles.

La valoració del risc en termes del capital necessari atribuït permet la seva relació amb la rendibilitat obtinguda des del nivell d'operació i client fins al nivell d'unitat de negoci. El grup té implantat un sistema analític de rendibilitat ajustada a risc (RaRoC) que proporciona aquesta valoració, la qual cosa possibilita dur a terme comparacions homogènies, així com la seva inclusió en el procés de fixació de preus de les operacions.

El nivell i la qualitat de capital són mètriques del *risk appetite statement*, i es troben dins del Marc Estratègic de Riscos del grup, que es desglossa en la nota 4.

Per a més informació sobre la gestió del capital vegeu el document publicat anualment sobre Informació amb rellevància prudencial disponible al web del banc (www.grupbancsabadell.com), en l'apartat d'Informació a accionistes i inversors / Informació financera.

Recursos propis computables i ràtios de capital

El 31 de desembre de 2018, els recursos propis computables del grup pugen a 12.434 milions d'euros, que suposen un excedent de 6.012 milions d'euros, com es mostra a continuació.

En milers d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Capital	703.371	703.371	-
Reserves	11.732.163	12.106.567	(3,09)
Obligacions convertibles en accions	-	-	-
Interessos de minoritaris	11.403	16.608	(31,34)
Deduccions	(2.828.269)	(2.411.854)	17,27
Recursos CET1	**9.618.668**	**10.414.692**	**(7,64)**
CET1 (%)	12,0	13,4	
Accions preferents, obligacions convertibles i deduccions	1.152.606	696.129	-
Recursos AT1	**1.152.606**	**696.129**	-
AT1 (%)	1,4	0,9	
Recursos de primera categoria	**10.771.274**	**11.110.821**	**(3,06)**
Tier 1 (%)	13,4	14,3	
Recursos de segona categoria	**1.662.583**	**1.347.976**	**23,34**
Tier 2 (%)	2,1	1,7	
Base de capital	**12.433.857**	**12.458.797**	**(0,20)**
Recursos mínims exigibles	6.422.302	6.200.396	3,58
Excedents de recursos	**6.011.555**	**6.258.401**	**(3,94)**
Ràtio de capital total (%)	**15,5**	**16,1**	**(3,80)**
Actius ponderats per risc (APR)	**80.278.775**	**77.504.953**	**3,58**

Els recursos propis de *common equity* Tier 1 (CET1) suposen el 77,4% dels recursos propis computables. Les deduccions estan compostes principalment per fons de comerç i intangibles.

El Tier 1 a Basilea III està compost, a més de pels recursos CET1, pels elements que integren majoritàriament els fons propis de nivell 1 addicional (9,3% dels recursos propis), que són els elements de capital constituïts per participacions.

Els recursos propis de segona categoria, que aporten el 13,3% a la ràtio BIS, estan compostos bàsicament per deute subordinat.

El grup, en el seu pla estratègic de negoci, preveu seguir gestionant el capital de manera que mantingui la situació folgada de capital que ha mantingut i tal com constaten els resultats del Procés de Revisió i Avaluació Supervisora (SREP) comentats en el primer apartat d'aquesta nota.

En els últims cinc anys, el grup ha incrementat la base de capital en més de 5.000 milions d'euros a través de la generació orgànica de beneficis i d'emissions que es qualifiquen com a capital de primera categoria, entre les quals destaca l'ampliació de capital amb dret de subscripció preferent per un import de 1.607 milions d'euros duta a terme el 2015 com a conseqüència de l'adquisició de TSB. Al desembre de 2018 s'han emès 500 milions d'obligacions subordinades (Tier 2).

Totes aquestes actuacions i esdeveniments, tant en termes de capital disponible com d'actius ponderats per risc, han permès que Banc Sabadell arribi a un nivell de *common equity* Tier 1 (CET1) *phased-in* al desembre de 2018 del 12% i una ràtio de capital total del 15,5%, molt per sobre dels estàndards exigits pel marc de regulació.

La taula següent mostra els moviments dels diferents components del capital regulador, durant el període 2017-2018:

En milers d'euros	
Saldo CET1 el 31 de desembre de 2017	**10.414.692**
Benefici atribuït al grup net de dividends	164.052
Reserves	(782.893)
Interessos minoritaris	162
Ajustos de valoració	(326.851)
Deduccions i efectes transitoris	149.506
Saldo CET1 el 31 de desembre de 2018	**9.618.668**

En milers d'euros	
Saldo Tier 1 addicional el 31 de desembre de 2017	**696.129**
Instruments computables	-
Interessos minoritaris	197
Deduccions i efectes transitoris	456.280
Saldo Tier 1 addicional el 31 de desembre de 2018	**1.152.606**

En milers d'euros	
Saldo Tier 2 el 31 de desembre de 2017	**1.347.976**
Instruments computables	418.116
Ajustos risc de crèdit	(14.198)
Interessos minoritaris	263
Deduccions i efectes transitoris	(89.575)
Saldo Tier 2 el 31 de desembre de 2018	**1.662.583**

Les variacions del període reflecteixen bàsicament dos efectes:

- Finalització del període transitori en la deducció d'intangibles i fons de comerç, que passen a deduir-se totalment de CET1, mentre que el 2017 un 20% es deduïa d'AT1.

- Implantació de la NIIF 9, tot i que, en decidir el grup aplicar les disposicions transitòries establertes en el Reglament (UE) 2017/2395, l'efecte es desdobla en diversos conceptes. Per a més informació vegeu la taula d'impacte en les diferents ràtios de solvència de l'aplicació d'aquestes disposicions transitòries respecte a si s'haguessin aplicat les normes NIIF 9 en la seva totalitat (*fully-loaded*), en aquest mateix apartat.

Així mateix, es produeix, concentrat majoritàriament en el segon semestre, l'impacte dels ajustos de valoració de la cartera a valor raonable, el deteriorament de la participació en el capital de la Sareb i l'impacte de les vendes institucionals d'actius problemàtics (impacte en el compte de pèrdues i guanys consolidat per provisions extraordinàries).

Les variacions en Tier 2 reflecteixen l'emissió d'obligacions subordinades, al desembre de 2018, per valor de 500 milions d'euros.

A continuació, es presenta una conciliació del patrimoni net comptable amb el capital regulador:

En milers d'euros		
	2018	**2017**
Fons propis	12.544.931	13.425.916
Un altre resultat global acumulat	(491.470)	(265.311)
Interessos minoritaris	63.539	61.176
Total patrimoni net comptable	**12.117.000**	**13.221.781**
Fons de comerç i intangibles	(2.461.142)	(1.796.685)
Altres ajustos	(37.190)	(1.010.404)
Ajustos reguladors a la comptabilitat	**(2.498.332)**	**(2.807.089)**
Capital ordinari del capital de nivell 1	**9.618.668**	**10.414.692**
Capital de nivell 1 addicional	**1.152.606**	**696.129**
Capital de nivell 2	**1.662.583**	**1.347.976**
Total capital regulador	**12.433.857**	**12.458.797**

El 31 de desembre de 2018, no hi ha una diferència significativa entre el perímetre públic i el regulador.

Els actius ponderats per risc (APR o RWA) del període se situen en 80.278.775 milions d'euros, cosa que representa un increment del 7,7% respecte al període anterior.

En la taula següent es desglossen els motius de la variació dels APR per risc de crèdit produïda durant l'últim any:

En milers d'euros

	RWA	Requeriments de capital (*)
Saldo el 31 de desembre de 2017	**68.645.275**	**5.491.622**
Variació de negoci	2.252.468	180.197
Qualitat dels actius	(1.171.501)	(93.720)
Canvis en els models	(39.603)	(3.168)
Metodologia, paràmetres i polítiques	(770.716)	(61.657)
Tipus de canvi (**)	114.630	9.170
Altres	8.343	667
Saldo el 31 de desembre de 2018	**69.038.896**	**5.523.112**

No inclou els requeriments per risc per ajust de valoració del crèdit (CVA), ni per contribució al fons de garantia d'impagaments d'una ECC.

(*) Calculats com el 8% dels RWA.

(**) Les variacions per tipus de canvi són degudes a les posicions estructurals GBP, USD i MXN, que es mantenen sense cobrir per tal de protegir la ràtio de capital davant d'efectes adversos del tipus de canvi.

El 2018, els actius ponderats per risc es distribueixen per tipus de risc com es mostra a continuació, en què el risc de crèdit és el de més volum:

En percentatge

	2018
Risc de crèdit (*)	88,71%
Risc operacional	10,37%
Risc de mercat	0,92%
Total	**100%**

(*) Inclou risc de contrapart i altres imports d'exposició al risc.

La distribució dels actius ponderats per risc per a la tipologia de risc de més volum (risc de crèdit), desglossats per àrea geogràfica i sector, és la que es mostra en les taules següents:

En percentatge

	2018
Espanya	75,92%
Regne Unit	14,16%
Resta de la Unió Europea	3,25%
Iberoamèrica	2,81%
Amèrica del Nord	2,69%
Resta del món	1,07%
Resta de l'OCDE	0,09%
Total	**100%**

Inclou risc de contrapart.

En percentatge

	2018
Finances, comerços i altres serveis	40,32%
Particulars	29,22%
Transports, distribució i hostaleria	8,96%
Activitat immobiliària	7,06%
Indústries manufactureres	5,61%
Producció i distribució energia	6,13%
Construcció	1,95%
Agricultura, ramaderia i pesca	0,47%
Indústries extractives	0,29%
Total	**100%**

Inclou risc de contrapart. No inclou renda variable.

La distribució de l'exposició reguladora i dels actius ponderats per risc i per segment el 31 de desembre de 2018 es desglossa, a més, per mètode en la taula següent:

En percentatge

	EAD	IRB	STDA	RWA	IRB	STDA
Sector públic	23,30%	-	100,00%	1,41%	-	100,00%
Entitats financeres	1,91%	36,44%	63,56%	1,98%	46,31%	53,69%
Empreses	11,06%	90,31%	9,69%	20,56%	86,99%	13,01%
Pime empreses	8,37%	80,08%	19,92%	11,75%	77,56%	22,44%
Pime detallistes	6,33%	84,28%	15,72%	5,45%	77,13%	22,87%
Comerços i autònoms	1,47%	80,00%	20,00%	1,19%	71,61%	28,39%
Préstecs hipotecaris	32,54%	73,67%	26,33%	18,90%	44,68%	55,32%
Préstecs	2,37%	68,80%	31,20%	5,76%	71,42%	28,58%
Resta detallistes	3,67%	77,36%	22,64%	3,63%	70,98%	29,02%
Altres	8,56%	-	100,00%	26,30%	-	100,00%
Renda variable	0,43%	100,00%	-	3,07%	100,00%	-
Total	**100%**			**100%**		

Inclou risc de contrapart.

La ràtio de palanquejament (*leverage ratio*) pretén reforçar els requeriments de capital amb una mesura complementària desvinculada del nivell de risc. Es defineix com el quocient entre els recursos propis computables de nivell 1 (Tier 1) i l'exposició calculada segons els criteris establerts per a aquesta ràtio en el Reglament delegat (UE) 62/2015.

La CRR estableix els requeriments de càlcul i requisits d'informació en la part setena del document i el *disclosure* de la ràtio en l'article 451 de la part vuitena. No estableix un requeriment mínim, tot i que en la proposta de modificació de la CRR de la Comissió Europea del 23 de novembre de 2016 ja s'estableix un requisit obligatori del 3%. Actualment, es reporta a un supervisor amb caràcter trimestral.

A continuació, es presenta la ràtio de palanquejament el 31 de desembre de 2018 i 2017:

En milers d'euros

	2018	2017
Capital de nivell 1	10.771.274	11.110.821
Exposició	221.104.347	223.444.991
Ràtio de palanquejament	**4,87%**	**4,97%**

Les ràtios de capital i de palanquejament el 31 de desembre de 2018 inclouen les pèrdues per les provisions addicionals requerides per les operacions de vendes de carteres d'actius problemàtics esmentats en la nota 2. Tanmateix, en aquestes ràtios no es reconeix la millora per la baixada de l'exposició d'aquestes vendes, ja que encara no s'ha fet el tancament definitiu de les operacions, que es troben pendents de les autoritzacions corresponents. Si s'hagués incorporat aquest impacte, la ràtio CET1 se situaria en el 12,4%, la ràtio Tier 1 en el 13,8%, la ràtio de capital total en el 16,0%, i la ràtio de palanquejament proforma seria del 4,9%

El 2018, després de l'entrada en vigor de la NIIF 9, el grup ha optat per aplicar les disposicions transitòries que estableix el Reglament (UE) 2017/2395, i ha optat per l'aplicació de l*'static modified approach,* definit en els apartats 2, 3 i 4 de l'article primer d'aquest reglament.

En la taula següent es pot observar quin ha estat l'impacte en les diferents ràtios de solvència de l'aplicació de les disposicions transitòries vigents el 2018 respecte a si no s'haguessin aplicat, incloent-hi la implementació de les normes NIIF 9 en la seva totalitat (*fully-loaded*):

En milers d'euros

	2018
Capital disponible	
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	9.618.668
Capital de nivell 1 ordinari (CET1) si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	8.886.897
Capital de nivell 1 (T1)	10.771.274
Capital de nivell 1 (T1) si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	10.039.503
Capital total	12.433.857
Capital total si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	11.798.930
Actius ponderats per risc	
Total actius ponderats per risc	80.278.775
Total actius ponderats per risc si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	80.075.304
Ràtios de capital	
Capital de nivell 1 ordinari (CET1) (en percentatge de l'import de l'exposició al risc)	11,98%
Capital de nivell 1 ordinari (CET1) (en percentatge de l'import de l'exposició al risc) si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	11,10%
Capital de nivell 1 (T1) (en percentatge de l'import de l'exposició al risc)	13,42%
Capital de nivell 1 (T1) (en percentatge de l'import de l'exposició al risc) si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	12,54%
Capital total (en percentatge de l'import de l'exposició al risc)	15,49%
Capital total (en percentatge de l'import de l'exposició al risc) si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	14,73%
Ràtio de palanquejament	
Mesura de l'exposició total corresponent a la ràtio de palanquejament	221.104.347
Ràtio de palanquejament	4,87%
Ràtio de palanquejament si no s'haguessin aplicat les disposicions transitòries de la NIIF 9 o d'ECL anàlogues	4,54%

Com es pot observar, al desembre, el principal impacte derivat de l'aplicació de les disposicions transitòries ha estat la incorporació de 732 milions d'euros al CET1, que mitiga parcialment la disminució en el patrimoni net derivat de l'entrada en vigor de les normes NIIF 9, a causa de l'increment de les provisions comptables. Pel que fa als actius ponderats al risc, es produeixen dos efectes contraposats, encara que d'impacte poc material (increment de 203 milions d'euros):

- Decrement d'RWA, derivat de l'aplicació de les disposicions transitòries als actius fiscals diferits generats per l'entrada en vigor de la NIIF 9.

- Increment d'RWA, a causa de l'aplicació del factor escalar sobre les provisions assignades a exposicions amb mètode estàndard, tal com estableix l'article 1, apartat 7, lletra b del Reglament (UE) 2017/2395.

Per a més informació sobre les ràtios de capital i la ràtio de palanquejament, la seva composició, el detall de paràmetres i la gestió d'aquests, vegeu el document publicat anualment sobre Informació amb rellevància prudencial disponible al web del banc (www.grupbancsabadell.com), a l'apartat d'Informació a accionistes i inversors / Informació financera.

Nota 6 – Valor raonable dels actius i passius

Actius i passius financers

S'entén per valor raonable d'un actiu o passiu financer en una data determinada l'import pel qual podria ser venut o transferit, respectivament, en aquesta data entre dues parts, independents i expertes en la matèria, que actuessin lliurement i prudentment, en condicions de mercat. La referència més objectiva i habitual del valor raonable d'un actiu o passiu financer és el preu que se'n pagaria en un mercat organitzat, transparent i profund (preu de cotització o preu de mercat).

Quan no hi ha preu de mercat per a un determinat actiu o passiu financer, per estimar el seu valor raonable es recorre a l'establert en transaccions recents d'instruments anàlegs i, si no n'hi ha, a models matemàtics de valoració suficientment contrastats per la comunitat financera internacional. En la utilització d'aquests models es tenen en consideració les peculiaritats específiques de l'actiu o passiu que s'ha de valorar i, molt especialment, els diferents tipus de riscos que l'actiu o passiu porta associats. No obstant això, les mateixes limitacions dels models de valoració desenvolupats i les possibles inexactituds en les hipòtesis i els paràmetres exigits per aquests models poden donar lloc al fet que el valor raonable estimat d'un actiu o passiu no coincideixi exactament amb el preu a què l'actiu o passiu podria ser lliurat o liquidat en la data de la seva valoració.

El valor raonable dels derivats financers amb valor de cotització en un mercat actiu és el seu preu de cotització diari.

Per als instruments en què no es puguin observar cotitzacions, s'efectua l'estimació del preu fent servir models interns desenvolupats pel banc, que utilitzen en la majoria dels casos dades basades en paràmetres observables de mercat com a *inputs* significatius i, en la resta de casos, utilitzen altres *inputs* que depenen d'assumpcions pròpies que recullen pràctiques comunament acceptades per la comunitat financera.

En relació amb els instruments financers, les valoracions a valor raonable reflectides en els estats financers es classifiquen utilitzant la següent jerarquia de valors raonables en els nivells següents:

- Nivell 1: Els valors raonables s'obtenen de preus cotitzats (sense ajustar) en mercats actius per al mateix instrument.

- Nivell 2: Els valors raonables s'obtenen de preus cotitzats en mercats actius per a instruments similars, preus de transaccions recents o fluxos esperats o altres tècniques de valoració en què tots els *inputs* significatius estan basats en dades de mercat observables directament o indirectament.

- Nivell 3: Els valors raonables s'obtenen de tècniques de valoració en què algun *input* significatiu no està basat en dades de mercat observables.

A continuació, es presenten els principals mètodes de valoració, hipòtesi i *inputs* utilitzats en l'estimació del valor raonable dels instruments financers classificats en els nivells 2 i 3, segons el tipus d'instrument financer de què es tracti:

Instruments financers Nivell 2	Tècniques de valoració	Hipòtesis principals	Principals *inputs* utilitzats
Valors representatius de deute	Mètode del valor present	Càlcul del valor present dels instruments financers com a valor actual dels fluxos d'efectiu futurs (descomptats a tipus d'interès del mercat), tenint en compte: - Una estimació de les taxes de prepagament - El risc de crèdit dels emissors	- *Spreads* de crèdit de l'emissor - Tipus d'interès de mercat observables
Instruments de patrimoni	Múltiples sectorials (P/VC)	A partir de la CNAE que s'ajusti millor a l'activitat principal de la companyia, s'aplica el múltiple P/VC obtingut en els comparables.	- CNAE - Cotitzacions en mercats organitzats
Derivats (a)	Model Black-Scholes (fórmules analítica / semianalítica)	Per a derivats sobre accions, inflació, divises o matèries primeres: Les hipòtesis de Black-Scholes assumeixen un procés log-normal dels tipus *forward* i tenen en compte els possibles ajustos a la convexitat.	Per a derivats sobre accions, inflació, divises o matèries primeres: - Estructura *forward* del subjacent, donades per dades de mercat (dividends, punts *swaps*, etc.) - Superfícies de volatilitat d'opcions Per a derivats sobre tipus d'interès: - Estructura temporal de tipus d'interès - Superfícies de volatilitat d'opcions sobre tipus LIBOR (*caps*) i sobre tipus *swaps* (*swaptions*) - Probabilitat de *default* per al càlcul CVA i DVA (b) Per a derivats de crèdit: - Cotitzacions dels *credit default swaps* (CDS) - Volatilitat històrica de *spreads* de crèdit
	Per a derivats sobre accions, divises o matèries primeres: - Simulacions de Monte Carlo - SABR	Model de Black-Scholes: s'assumeix una difusió log-normal del subjacent amb la volatilitat depenent del termini. - SABR: model de volatilitat estocàstica.	
	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Model normal - Model *shifted LIBOR market model*	Aquests models assumeixen que: - El model normal i *shifted* permeten tipus negatius. - Els tipus *forward* en l'estructura de terminis de la corba de tipus d'interès estan perfectament correlacionats.	
	Per a derivats de crèdit: - Models d'intensitat	Aquests models assumeixen una estructura de probabilitats d'impagament donada per unes taxes d'intensitats de *default* per terminis.	

(a) Atesa la reduïda posició neta de Banc Sabadell s'estima que el *funding value adjustment* (FVA) té un impacte no material en la valoració de derivats.

(b) Per al càlcul del CVA i DVA s'han utilitzat severitats fixes al 60% que corresponen a l'estàndard de mercat per a deute sènior. Les exposicions mitjanes futures, positiva i negativa, s'han estimat mitjançant models de mercat, LIBOR per a tipus i Black per a divisa, utilitzant *inputs* de mercat. Les probabilitats de *default* de clients que no tenen deute cotitzat ni CDS s'han obtingut del model intern de *rating*, i per a Banc Sabadell s'han assignat les que s'obtenen de la cotització de CDS.

Instruments financers Nivell 3	Tècniques de valoració	Hipòtesis principals	Principals *inputs* no observables
Valors representatius de deute	Mètode del valor present	Càlcul del valor present dels instruments financers com a valor actual dels fluxos d'efectiu futurs (descomptats a tipus d'interès del mercat), tenint en compte: - Una estimació de les taxes de prepagament - El risc de crèdit dels emissors - Els tipus d'interès de mercat actuals	- *Spreads* de crèdit estimats de l'emissor o d'un emissor semblant
Instruments de patrimoni	Mètode de descompte de fluxos de caixa	Càlcul del valor present dels fluxos d'efectiu futurs descomptats a tipus d'interès del mercat ajustats per risc (mètode CAPM), tenint en compte: - Una estimació de les projeccions de fluxos de caixa de la companyia - El risc del sector de la companyia - *Inputs* macroeconòmics	- Plans de negoci de l'entitat - Primes de risc del sector de la companyia - Ajust per risc sistemàtic (paràmetre beta)
Derivats (a)	Per a derivats sobre accions, divises o matèries primeres: - Simulacions de Monte Carlo	Model de Black-Scholes: s'assumeix una difusió log-normal del subjacent amb la volatilitat depenent del termini. - SABR: model de volatilitat estocàstica	Per a derivats sobre accions, inflació, divises o matèries primeres: - Volatilitats històriques - Correlacions històriques - Probabilitat de *default* interna per al càlcul CVA i DVA (b)
	Per a derivats de crèdit: - Models d'intensitat	Aquests models assumeixen una estructura de probabilitats d'impagament donada per unes taxes d'intensitats de *default* per terminis	Per a derivats de crèdit: - *Spreads* de crèdit estimats de l'emissor o d'un emissor semblant - Volatilitat històrica de *spreads* de crèdit
	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Model normal - Model *shifted LIBOR market model*	Aquests models assumeixen que: - El model normal i *shifted* permeten tipus negatius. - Els tipus *forward* en l'estructura de terminis de la corba de tipus d'interès estan perfectament correlacionats.	Per a derivats sobre tipus d'interès: - Probabilitat de *default* interna per al càlcul CVA i DVA (b)

(a) Atesa la reduïda posició neta de Banc Sabadell s'estima que el *funding value adjustment* (FVA) té un impacte no material en la valoració de derivats.

(b) Per al càlcul del CVA i DVA s'han utilitzat severitats fixes al 60% que corresponen a l'estàndard de mercat per a deute sènior. Les exposicions mitjanes futures, positiva i negativa, s'han estimat mitjançant models de mercat, LIBOR per a tipus i Black per a divisa, utilitzant *inputs* de mercat. Les probabilitats de *default* de clients que no tenen deute cotitzat ni CDS s'han obtingut del model intern de *rating*, i per a Banc Sabadell s'han assignat les que s'obtenen de la cotització de CDS.

Determinació del valor raonable dels instruments financers

A continuació, es presenta una comparació entre el valor pel qual consten registrats els actius i passius financers del grup en els balanços consolidats adjunts i el seu valor raonable corresponent:

En milers d'euros

		2018		2017	
	Nota	Saldo comptable	Valor raonable	Saldo comptable	Valor raonable
Actius:					
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	7	23.494.479	23.494.479	26.362.807	26.362.807
Actius financers mantinguts per negociar	8, 9, 10	2.044.965	2.044.965	1.572.504	1.572.504
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	8	141.314	141.314	39.526	39.526
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	8, 9	13.247.055	13.247.055	13.180.716	13.180.716
Actius financers a cost amortitzat	8, 11	164.415.563	166.537.253	160.723.766	167.818.359
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	301.975	301.975	374.021	374.021
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		56.972	56.972	48.289	48.289
Total actius		**203.702.323**	**205.824.013**	**202.301.629**	**209.396.222**

En milers d'euros

		2018		2017	
	Nota	Saldo comptable	Valor raonable	Saldo comptable	Valor raonable
Passius:					
Passius financers mantinguts per negociar	10	1.738.354	1.738.354	1.431.215	1.431.215
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	39.540	39.540
Passius financers a cost amortitzat	18, 19, 20, 21	206.076.860	201.463.185	204.045.482	203.506.188
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	633.639	633.639	1.003.854	1.003.854
Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès		36.502	36.502	(4.593)	(4.593)
Total passius		**208.485.355**	**203.871.680**	**206.515.498**	**205.976.204**

En relació amb els instruments financers el valor comptable dels quals difereix del seu valor raonable, aquest últim s'ha calculat de la manera següent:

– El valor raonable de l'epígraf *"Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista"* s'ha assimilat al seu valor comptable, perquè es tracta principalment de saldos a curt termini.

– El valor raonable dels epígrafs *"Actius financers a cost amortitzat"* i *"Passius financers a cost amortitzat"* ha estat estimat fent servir el mètode del descompte de fluxos futurs de caixa previstos, utilitzant tipus d'interès de mercat al tancament de cada exercici, excepte per als valors representatius de deute, que ha estat estimat fent servir preus de mercat al tancament de l'exercici. La major part de les valoracions d'aquests instruments financers es consideren de nivell 2.

– En l'epígraf *"Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès"* dels balanços consolidats adjunts es registren els ajustos (positius o negatius) a valor raonable dels actius o passius financers inclosos en la cartera de cost amortitzat i que es corresponen exclusivament amb el risc cobert de tipus d'interès. El valor raonable es calcula amb models interns i variables observables de dades de mercat.

La taula següent presenta els principals instruments financers registrats a valor raonable en els balanços consolidats adjunts, desglossats segons el mètode de valoració utilitzat per a l'estimació del seu valor raonable:

En milers d'euros

		2018			
	Nota	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Actius:					
Actius financers mantinguts per negociar		320.241	1.724.724	-	2.044.965
Derivats	10	-	1.720.274	-	1.720.274
Instruments de patrimoni	9	4.246	3.008	-	7.254
Valors representatius de deute	8	315.995	1.442	-	317.437
Préstecs i bestretes - Clientela		-	-	-	-
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats		24.412	42.648	74.254	141.314
Instruments de patrimoni		-	-	-	-
Valors representatius de deute	8	24.412	42.648	74.254	141.314
Préstecs i bestretes		-	-	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-
Valors representatius de deute		-	-	-	-
Préstecs i bestretes - Entitats de crèdit		-	-	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		12.722.944	468.627	55.484	13.247.055
Instruments de patrimoni	9	59.027	155.825	55.484	270.336
Valors representatius de deute	8	12.663.917	312.802	-	12.976.719
Préstecs i bestretes		-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	737	301.238	-	301.975
Total actius		**13.068.334**	**2.537.237**	**129.738**	**15.735.309**

En milers d'euros

		2018			
	Nota	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Passius:					
Passius financers mantinguts per negociar		48.121	1.690.233	-	1.738.354
Derivats	10	-	1.690.233	-	1.690.233
Posicions curtes de valors		48.121	-	-	48.121
Dipòsits en entitats de crèdit		-	-	-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	35.871	597.768	-	633.639
Total passius		**83.992**	**2.288.001**	**-**	**2.371.993**

En milers d'euros

	Nota	2017 Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Actius:					
Actius financers mantinguts per negociar		110.358	1.462.146	-	1.572.504
Derivats	10	325	1.440.418	-	1.440.743
Instruments de patrimoni	9	-	7.432	-	7.432
Valors representatius de deute	8	110.033	14.296	-	124.329
Préstecs i bestretes - Clientela		-	-	-	-
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats		-	39.526	-	39.526
Instruments de patrimoni	9	-	39.526	-	39.526
Valors representatius de deute		-	-	-	-
Préstecs i bestretes		-	-	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	-	-	-
Valors representatius de deute		-	-	-	-
Préstecs i bestretes - Entitats de crèdit		-	-	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		12.529.039	475.395	176.282	13.180.716
Instruments de patrimoni	9	56.717	180.299	176.282	413.298
Valors representatius de deute	8	12.472.322	295.096	-	12.767.418
Préstecs i bestretes		-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	41.039	332.982	-	374.021
Total actius		**12.680.436**	**2.310.049**	**176.282**	**15.166.767**

En milers d'euros

	Nota	2017 Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Passius:					
Passius financers mantinguts per negociar		70.165	1.361.050	-	1.431.215
Derivats	10	311	1.361.050	-	1.361.361
Posicions curtes de valors		69.854	-	-	69.854
Dipòsits en entitats de crèdit		-	-	-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats		-	39.540	-	39.540
Derivats - comptabilitat de cobertures	12	22.502	981.352	-	1.003.854
Total passius		**92.667**	**2.381.942**	**-**	**2.474.609**

Els derivats sense contracte de col·lateral (CSA) incorporen en el valor raonable l'ajust per risc de crèdit i dèbit (*credit valuation adjustment* o CVA i *debit valuation adjustment* o DVA), respectivament. El valor raonable d'aquests derivats representa un 7,99% sobre el total, i el seu ajust per risc de crèdit i dèbit representa un 1,38% del seu valor raonable.

El moviment dels saldos dels actius i passius financers registrats a valor raonable classificats en el nivell 3 que figuren en els balanços consolidats adjunts es mostra a continuació:

En milers d'euros

	Actiu	Passiu
Saldo el 31 de desembre de 2016	**250.807**	**-**
Ajustos de valoració registrats en resultats (*)	(45.857)	-
Ajustos de valoració no registrats en resultats	716	-
Compres, vendes i liquidacions	(37.536)	-
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	8.193	-
Diferències de canvi i altres	(41)	-
Saldo el 31 de desembre de 2017	**176.282**	**-**
Ajustos de valoració registrats en resultats (*)	(17.810)	-
Ajustos de valoració no registrats en resultats	(129.245)	-
Compres, vendes i liquidacions	(8.601)	-
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	109.090	-
Diferències de canvi i altres	22	-
Saldo el 31 de desembre de 2018	**129.738**	**-**

(*) Correspon a títols que es mantenen en el balanç.

Les entrades netes en el nivell 3 es corresponen, principalment, amb instruments de deute que en la data de la primera aplicació de la NIIF 9 han passat de registrar-se a la cartera de cost amortitzat a carteres d'instruments valorats a valor raonable.

En l'exercici 2018 no s'han produït traspassos entre els diferents nivells de valoració. Els instruments financers que es van traspassar entre els diferents nivells de valoració durant l'exercici 2017 presenten el desglossament següent:

En milers d'euros

	2017					
De:	**Nivell 1**		**Nivell 2**		**Nivell 3**	
A:	**Nivell 2**	**Nivell 3**	**Nivell 1**	**Nivell 3**	**Nivell 1**	**Nivell 2**
Actius:						
Actius financers mantinguts per negociar	-	-	-	-	-	-
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	-	-	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	-	-	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	-	-	353.314	8.193	-	-
Derivats	-	-	-	-	-	-
Passius:						
Passius financers mantinguts per negociar	-	-	-	-	-	-
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	-	-	-	-
Derivats - comptabilitat de cobertures	-	-	-	-	-	-
Total	**-**	**-**	**353.314**	**8.193**	**-**	**-**

El 31 de desembre de 2018, l'efecte resultant de canviar les principals assumpcions utilitzades en la valoració dels instruments financers de nivell 3 per unes altres hipòtesis raonablement possibles, prenent el valor més alt (hipòtesis més favorables) o més baix (hipòtesis menys favorables) del rang que s'estima probable, no és significatiu.

Els instruments considerats de nivell 3 es corresponen principalment amb la inversió que manté l'entitat en la Societat de Gestió d'Actius procedents de la Reestructuració Bancària (Sareb) i que, atesa la singularitat d'aquesta inversió, es valora pel seu valor raonable calculat a partir del pla de negoci i projeccions financeres d'aquesta entitat.

Al tancament d'ambdós exercicis no hi ha derivats amb instruments de patrimoni com a subjacents i participacions de beneficis discrecionals en algunes societats per un import significatiu.

Préstecs i passius financers a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys

El 31 de desembre de 2018 i de 2017 no hi havia préstecs ni passius financers registrats a valor raonable amb canvis en pèrdues i guanys.

Instruments financers a cost

Al tancament dels exercicis 2018 i 2017 no hi ha instruments de patrimoni valorats pel seu cost d'adquisició que es puguin considerar significatius.

Actius no financers

Actius immobiliaris

El 31 de desembre de 2018 i de 2017, els valors comptables nets dels actius immobiliaris no difereixen significativament dels valors raonables d'aquests actius (vegeu les notes 13, 15 i 17).

Els criteris de selecció de proveïdors de valoracions i d'actualització de taxacions es troben definits en l'apartat "Garanties" de la nota 1.3.4 d'aquests comptes anuals consolidats.

Les tècniques de valoració són utilitzades de manera generalitzada per totes les societats de taxació en funció de la tipologia de cada actiu immobiliari.

Per requeriment normatiu, les taxadores maximitzen en les tècniques de valoració emprades l'ús de dades observables de mercat i altres factors que els participants en el mercat considerarien en fixar el preu, i limiten en tot el que poden l'ús de consideracions subjectives i de dades no observables o contrastables.

Als mètodes de valoració principals aplicats els correspondrien els següents nivells de jerarquia de mesura:

Nivell 2

- Mètode de comparació: aplicable a tota classe d'immobles, sempre que hi hagi un mercat representatiu d'immobles comparables i es disposi de prou dades sobre transaccions que reflecteixin la situació actual del mercat.

- Mètode d'actualització de rendes: aplicable quan l'immoble valorat estigui produint o pugui produir rendes i hi hagi un mercat representatiu de comparables.

- Model estadístic: aquest model corregeix el valor dels actius en funció de la data d'adquisició i la seva ubicació, i l'actualitza segons l'evolució de preus de la zona des del moment de la compra. Per fer-ho, incorpora informació estadística sobre el comportament de preus en totes les províncies facilitades per les empreses taxadores externes i dades demogràfiques de l'INE per aconseguir sensibilitat en l'àmbit de municipi. Al seu torn, el valor obtingut es penalitza en funció del grau de maduresa (producte acabat, promoció en curs, solars o sòls en gestió) i de l'ús (residencial, industrial, etc.) de l'actiu.

Nivell 3

- Mètode de cost: aplicable per a la determinació del valor d'edificis en projecte, en construcció o rehabilitació.

- Mètode residual - optant, en l'actual situació macroeconòmica, principalment pel procediment de càlcul dinàmic en les noves valoracions de sòls sol·licitades en detriment del procediment estàtic, que es reserva per a casos concrets en què els terminis d'execució previstos s'ajusten al que recull la normativa.

En funció del tipus d'actiu, els mètodes usats per a la valoració de la cartera del grup serien els següents:

- Edificis acabats: es valora per comparació, actualització de rendes o model estadístic (nivell 2).

- Edificis en construcció: es valora per mètode de cost com a suma del valor del sòl i de l'obra executada (nivell 3).

- Sòl: es valora pel mètode residual (nivell 3).

Determinació del valor raonable dels actius immobiliaris

Les taules següents presenten els actius immobiliaris principals desglossats segons el mètode de valoració que s'ha fet servir en l'estimació del seu valor raonable el 31 de desembre de 2018 i de 2017:

En milers d'euros

	2018			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Habitatge	-	3.298.398	-	3.298.398
Oficines, locals i resta d'immobles	-	1.928.348	-	1.928.348
Sòls i solars	-	-	999.575	999.575
Obres en curs	-	-	312.457	312.457
Total actius	**-**	**5.226.746**	**1.312.032**	**6.538.778**

En milers d'euros

	2017			
	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Total
Habitatge	-	3.086.525	-	3.086.525
Oficines, locals i resta d'immobles	-	2.342.601	-	2.342.601
Sòls i solars	-	-	1.481.920	1.481.920
Obres en curs	-	-	383.916	383.916
Total actius	**-**	**5.429.126**	**1.865.836**	**7.294.962**

Les variables no observables significatives utilitzades en les valoracions classificades en el nivell 3 no han estat desenvolupades pel grup, sinó pels tercers experts independents que fan les taxacions. Atès l'ús generalitzat de les taxacions, que tenen tècniques de valoració clarament definides en la normativa sobre valoració d'immobles, les variables no observables emprades reflecteixen les hipòtesis que habitualment utilitzen totes les societats de taxació. En relació amb el pes de les variables no observables en les valoracions, aquestes suposen pràcticament la totalitat del valor d'aquestes taxacions.

Les variables no observables principals utilitzades en la valoració d'actius d'acord amb el mètode residual dinàmic són el valor de venda futur, l'estimació dels costos de construcció, els costos d'urbanització, el temps de desenvolupament urbanístic i la taxa d'actualització. Per la seva banda, les variables no observables principals utilitzades d'acord amb el mètode residual estàtic són els costos de construcció, els costos d'urbanització i el benefici del promotor.

El nombre de sòls en poder del grup està molt atomitzat, i n'hi ha una gran diversitat, tant des del punt de vista geogràfic com de la seva situació urbanística i possibilitats de desenvolupament. Per aquest motiu, no es pot facilitar informació quantitativa sobre les variables no observables que afecten el valor raonable d'aquest tipus d'actius.

El moviment dels saldos en els exercicis 2018 i 2017 dels actius immobiliaris classificats en el nivell 3 es mostra a continuació:

En milers d'euros

	Habitatge	Oficines, locals i resta d'immobles	Sòls, solars i obres en curs
Saldo el 31 de desembre de 2016	**-**	**-**	**2.429.521**
Compres	-	-	268.515
Vendes	-	-	(276.344)
Deteriorament registrat en resultats (*)	-	-	(429.529)
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	-	-	(126.327)
Saldo el 31 de desembre de 2017	**-**	**-**	**1.865.836**
Compres	-	-	93.658
Vendes	-	-	(174.596)
Deteriorament registrat en resultats (*)	-	-	(473.444)
Entrades/(sortides) netes en nivell 3	-	-	578
Saldo el 31 de desembre de 2018	**-**	**-**	**1.312.032**

(*) Correspon a actius que es mantenen en el balanç el 31 de desembre de 2018 i de 2017 (vegeu la nota 35).

Durant l'exercici 2018 hi ha hagut traspassos d'actius immobiliaris entre els diferents nivells de valoració, per la transformació d'actius que estaven en curs en producte acabat.

A continuació, es presenta una comparació entre el valor pel qual figuren registrats els actius immobiliaris classificats en els epígrafs *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"*, *"Inversions immobiliàries"* i *"Existències"* i el seu valor de taxació, al tancament dels exercicis 2018 i 2017:

En milers d'euros

	2018				2017			
	Import comptable brut	Deterioram ent	Import comptable	Valor de taxació	Import comptable brut	Deterioram ent	Import comptable	Valor de taxació
Inversions immobiliàries	772.959	(72.894)	700.065	811.492	2.481.601	(517.845)	1.963.756	2.296.475
Existències	1.859.878	(925.018)	934.860	1.204.111	4.631.749	(2.555.455)	2.076.294	3.212.610
Actius no corrents en venda	6.908.521	(2.805.971)	4.102.550	6.994.966	3.420.414	(1.040.081)	2.380.333	4.150.396
Total	**9.541.358**	**(3.803.883)**	**5.737.475**	**9.010.569**	**10.533.764**	**(4.113.381)**	**6.420.383**	**9.659.481**

A continuació, es desglossa el valor raonable dels actius immobiliaris valorats per societats de taxació, dels epígrafs *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"*, *"Inversions immobiliàries"* i *"Existències"* en l'exercici 2018:

En milers d'euros

Taxadora	Actius no corrents en venda	Inversions immobiliàries	Existències
Afes Técnicas de Tasación, S.A.	23.853	3.195	-
Alia Tasaciones, S.A.	461.866	25.092	121.866
Aplicaciones Estadisticas y Consultoría, S.L.	499	-	-
Arco Valoraciones, S.A.	5.458	-	-
Assets-Valoració d'actius, S.A.	113	-	-
Col·lectiu d'arquitectes taxadors, S.A.	3.028	-	-
Compañía hispania de tasaciones y valoraciones, S.A.	175	-	-
Cushman & Wakefield	-	16.393	-
Egara Optiminn, S.L.	447	-	-
Eurovaloraciones, S.A.	318.332	30.298	148.544
Eurovasan, S.L.	209	-	-
Gestión de Valoraciones y Tasaciones, S.A.	382.218	193.616	145.070
Grupo Tasvalor, S.A.	219	-	-
Ibérica de Tasaciones, S.A.	15.157	-	-
Ibertasa, S.A.	255.064	18.947	28.390
Innotasa, S.A.	471	-	-
Instituto de Valoraciones, S.A.	158.500	3.325	47.415
Krata, S.A.	202.438	2.202	51
Peritand	9.139	11.387	-
Savills Consultores Inmobiliarios, S.A.	1.033	-	-
Servatas, S.A.	-	-	429
Sociedad de Tasación, S.A.	1.245.692	280.082	45.573
Tabimed Gestión de Proyectos, S.L.	4.726	-	-
Tasaciones de bienes Mediterráneo, S.A.	4.470	-	-
Tasaciones Hipotecarias	139.931	-	128
Tasaciones Inmobiliarias, S.A.	152.152	9.929	128.953
Tasalia Sociedad de Tasación	127	-	300
Tasasur Sociedad de Tasaciones, S.A.	1.231	-	-
Tasiberica, S.A.	3.766	1.127	-
Tecglen Tasaciones, S.A.	654	-	-
Tecnitasa técnicos en tasación, S.A	216.065	15.290	5.657
Thirsa	69.415	43	1.226
Tinsa Tasaciones Inmobiliarias, S.A.	7.194	1.987	-
Valoraciones Mediterráneo, S.A.	282.312	14.085	28.523
Valtecnic, S.A.	88.729	12.302	43.676
Resta	47.867	60.765	189.059
Total	**4.102.550**	**700.065**	**934.860**

El valor raonable de l'immobilitzat material d'ús propi no difereix significativament del seu valor net comptable.

Nota 7 - Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista

El desglossament d'aquest epígraf d'actiu en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per naturalesa:		
Efectiu	814.761	733.923
Saldos en efectiu en bancs centrals	22.065.440	25.097.038
Altres dipòsits a la vista	614.278	531.846
Total	**23.494.479**	**26.362.807**
Per moneda:		
En euros	14.726.126	17.238.582
En moneda estrangera	8.768.353	9.124.225
Total	**23.494.479**	**26.362.807**

El saldo en efectiu en bancs centrals inclou els saldos mantinguts per al compliment del coeficient de reserves mínimes obligatòries al banc central. Al llarg de tot el 2018 Banc Sabadell ha complert amb els mínims exigits per la normativa aplicable a aquest coeficient.

Nota 8 – Valors representatius de deute

El desglossament del saldo dels valors representatius de deute en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	317.437	124.329
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	141.314	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	12.976.719	12.767.418
Actius financers a cost amortitzat	13.131.824	11.746.645
Total	**26.567.294**	**24.638.392**
Per naturalesa:		
Bancs centrals	-	-
Administracions públiques	23.732.596	21.979.861
Entitats de crèdit	987.601	856.208
D'altres sectors	1.575.346	1.435.635
Actius classificats en l'*stage* 3	357	13.124
Correccions de valor per deteriorament d'actius	(236)	(8.467)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	271.630	362.031
Total	**26.567.294**	**24.638.392**
Per moneda:		
En euros	21.968.957	20.559.445
En moneda estrangera	4.598.337	4.078.947
Total	**26.567.294**	**24.638.392**

En l'exercici 2018 el grup ha venut instruments de deute emesos per Itàlia que tenien un import comptable de 1.549 i 2.832 milions d'euros i es trobaven classificats en els epígrafs *"Actius financers a cost amortitzat"* i *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* del balanç consolidat, respectivament. Aquestes vendes s'han efectuat amb el propòsit de gestionar l'increment del risc de crèdit dels instruments de deute emesos per Itàlia derivat dels canvis en la conjuntura política i econòmica d'aquest país. Per això, el grup ha considerat, en el cas dels instruments de deute registrats a cost amortitzat, que aquestes vendes són consistents amb el model de negoci sota el qual es gestionaven aquests actius (manteniment amb l'objectiu de percebre'n els fluxos contractuals). Els resultats que s'han obtingut en aquestes alienacions s'han registrat en els epígrafs *"Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets - Actius financers a cost amortitzat"* i *"Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets - Restants actius i passius financers"* del compte de pèrdues i guanys consolidat de l'exercici 2018, respectivament (vegeu la nota 30).

El desglossament dels valors representatius de deute classificats en funció del seu risc de crèdit i el moviment de les correccions de valor per deteriorament associades a aquests instruments s'inclouen, conjuntament amb els dels altres actius financers, en la nota 11.

En relació amb els instruments de deute inclosos en l'epígraf *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* s'adjunta la informació següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Cost amortitzat (*)	13.020.937	12.499.359
Valor raonable	12.976.719	12.767.418
Minusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net	(138.296)	(134.950)
Plusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net	99.906	406.403
Ajustos de valor per risc de crèdit	(5.828)	(3.394)

(*) Inclou els resultats nets per deteriorament en el compte de pèrdues i guanys dels exercicis 2018 i 2017 per (2.472) i (6.277) milers d'euros, dels quals per dotació de l'exercici pugen a (7.685) i (9.323) milers d'euros, i per reversió del deteriorament a 5.213 i 3.046 milers d'euros en els exercicis 2018 i 2017 (vegeu la nota 34).

A continuació, s'adjunta el desglossament de l'exposició mantinguda en títols de deute públic classificada com a *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"*:

En milers d'euros

	2018	2017
Cost amortitzat	10.979.744	10.934.636
Valor raonable	10.939.940	11.177.627
Minusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net	(120.525)	(115.704)
Plusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net	81.236	358.913
Ajustos de valor per risc de crèdit	(515)	(218)

En relació amb la cartera *"Actius financers a cost amortitzat"*, es presenta el desglossament següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Bancs centrals	-	-
Administracions públiques	12.606.171	11.079.997
Entitats de crèdit	81.007	93.221
D'altres sectors	444.900	574.171
Correccions de valor per deteriorament	(254)	(744)
Total	**13.131.824**	**11.746.645**

Nota 9 – Instruments de patrimoni

El desglossament del saldo dels instruments de patrimoni en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	7.254	7.432
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	-	39.526
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	270.336	413.298
Total	**277.590**	**460.256**
Per naturalesa:		
Sector resident	156.226	266.119
Entitats de crèdit	8.869	8.461
Altres	147.357	257.658
Sector no resident	64.487	100.889
Entitats de crèdit	52.815	59.733
Altres	11.672	41.156
Participacions en vehicles d'inversió	56.877	93.248
Total	**277.590**	**460.256**
Per moneda:		
En euros	220.951	368.184
En moneda estrangera	56.639	92.072
Total	**277.590**	**460.256**

Al tancament de l'exercici 2018 no hi ha inversions en instruments de patrimoni cotitzats per als quals no s'hagi considerat com a referència del seu valor raonable el preu de cotització.

El 31 de desembre de 2018 no hi ha inversions del grup en instruments de patrimoni net incloses en la cartera *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* que es considerin individualment significatives.

En relació amb els instruments de patrimoni inclosos dins l'epígraf *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* s'adjunta la informació següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Cost d'adquisició	347.586	356.159
Valor raonable	270.336	413.298
Minusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament	(140.597)	(5.185)
Plusvàlues acumulades registrades en el patrimoni net la data de tancament	63.347	62.324
Traspassos de guanys o pèrdues dins del patrimoni net durant l'exercici	-	-
Dividends reconeguts d'inversions mantingudes al final de l'exercici	7.611	-
Dividends reconeguts d'inversions donades de baixa en l'exercici	569	-

Al tancament de l'exercici 2018, el grup, sobre la base de l'últim pla estratègic presentat per la Societat de Gestió d'Actius Procedents de la Reestructuració Bancària (Sareb), ha reduït l'import comptable de la participació que manté en aquesta entitat per un import de 128.639 milers d'euros, que s'han registrat amb càrrec al patrimoni net consolidat. El 31 de desembre de 2018, els canvis del valor raonable d'aquesta participació registrats a *"Un altre resultat global acumulat"* de l'estat d'ingressos i despeses reconeguts consolidat pugen a 128.639 milers d'euros (minusvàlua), i l'import comptable de la participació és de 4.535 milers d'euros (133.174 milers d'euros el 31 de desembre de 2017). Així mateix, el grup ha reduït l'import comptable del deute subordinat que manté en aquesta entitat per un import de 20.801 milers d'euros, que s'han registrat amb càrrec a l'epígraf *"Guanys o (-) pèrdues per actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats, nets - Altres guanys o pèrdues"* del compte de pèrdues i guanys consolidat al tancament de l'exercici 2018. El 31 de desembre de 2018 l'import comptable del deute subordinat de la Sareb és de 73.749 milers d'euros (94.550 milers d'euros el 31 de desembre de 2017).

No s'han donat de baixa inversions en instruments de patrimoni valorades a valor raonable amb canvis en un altre resultat global durant l'exercici 2018.

Nota 10 – Derivats mantinguts per negociar d'actiu i passiu

El desglossament per tipus de risc dels saldos d'aquest epígraf de l'actiu i del passiu dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018		2017	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu
Risc sobre valors	162.458	165.141	111.239	111.701
Risc sobre tipus d'interès	1.073.148	1.057.141	891.179	847.753
Risc sobre divisa	473.271	456.015	426.520	389.299
Altres tipus de risc	11.397	11.936	11.805	12.608
Total	**1.720.274**	**1.690.233**	**1.440.743**	**1.361.361**
Per moneda:				
En euros	1.545.066	1.519.317	1.271.688	1.263.837
En moneda estrangera	175.208	170.916	169.055	97.524
Total	**1.720.274**	**1.690.233**	**1.440.743**	**1.361.361**

A continuació, es desglossen, per tipus d'instrument derivat, els valors raonables dels derivats mantinguts per negociar el 31 de desembre de 2018 i 2017:

En milers d'euros

	2018	2017
Actiu		
Swaps, CCIRS, *call money swap*	1.050.903	858.154
Opcions sobre tipus de canvi	95.011	99.858
Opcions sobre tipus d'interès	33.717	40.527
Opcions sobre índexs i valors	162.383	114.393
Forward divisa	378.260	326.661
Forward de bons de renda fixa	-	1.150
Total de derivats en l'actiu mantinguts per negociar	**1.720.274**	**1.440.743**
Passiu		
Swaps, CCIRS, *call money swap*	1.030.712	807.412
Opcions sobre tipus de canvi	95.289	101.028
Opcions sobre tipus d'interès	29.857	39.241
Opcions sobre índexs i valors	173.649	124.309
Forward divisa	360.726	288.271
Forward de bons de renda fixa	-	1.100
Total de derivats en el passiu mantinguts per negociar	**1.690.233**	**1.361.361**

Nota 11 – Préstecs i bestretes

Bancs centrals i entitats de crèdit

El desglossament del saldo dels epígrafs *"Préstecs i bestretes - Bancs centrals" i "Préstecs i bestretes – Entitats de crèdit*" dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	-	-
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	-	-
Actius financers a cost amortitzat	8.296.917	5.379.156
Total	**8.296.917**	**5.379.156**
Per naturalesa:		
Dipòsits a termini	2.414.351	1.769.568
Adquisició temporal d'actius	5.367.349	2.965.960
Actius financers híbrids	-	106
Altres	512.058	644.885
Actius classificats en l'*stage* 3	299	364
Correcció de valor per deteriorament d'actius	(1.861)	(5.306)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	4.721	3.579
Total	**8.296.917**	**5.379.156**
Per moneda:		
En euros	6.549.965	4.335.627
En moneda estrangera	1.746.952	1.043.529
Total	**8.296.917**	**5.379.156**

Clientela

El desglossament del saldo de l'epígraf *"Préstecs i bestretes - Clientela"* (administracions públiques i altres sectors) dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Actius financers mantinguts per negociar	-	-
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	-	-
Actius financers a cost amortitzat	142.986.822	143.597.966
Total	**142.986.822**	**143.597.966**
Per naturalesa:		
Deutors a la vista i diversos	7.807.725	7.567.029
Crèdit comercial	6.185.828	5.801.602
Arrendaments financers	2.564.586	2.316.285
Deutors amb garantia real	83.639.258	86.581.398
Adquisició temporal d'actius	595.917	2.001.437
Altres deutors a termini	39.168.359	35.255.351
Actius classificats en l'*stage* 3	6.471.569	7.867.154
Correcció de valor per deteriorament d'actius	(3.433.070)	(3.726.682)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	(13.350)	(65.608)
Total	**142.986.822**	**143.597.966**
Per sector:		
Administracions públiques	10.875.811	9.802.679
D'altres sectors	129.085.862	129.720.423
Actius classificats en l'*stage* 3	6.471.569	7.867.154
Correcció de valor per deteriorament d'actius	(3.433.070)	(3.726.682)
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)	(13.350)	(65.608)
Total	**142.986.822**	**143.597.966**
Per moneda:		
En euros	98.595.913	99.505.324
En moneda estrangera	44.390.909	44.092.642
Total	**142.986.822**	**143.597.966**
Per àmbit geogràfic:		
Espanya	96.209.799	98.843.426
Resta de la Unió Europea	40.527.715	40.702.868
Iberoamèrica	4.957.126	3.695.269
Amèrica del Nord	2.658.009	2.280.429
Resta de l'OCDE	291.301	206.892
Resta del món	1.775.942	1.595.764
Correccions de valor per deteriorament d'actius	(3.433.070)	(3.726.682)
Total	**142.986.822**	**143.597.966**

En l'epígraf *"Préstecs i bestretes"* dels balanços consolidats s'inclouen certs actius compromesos en operacions de finançament, és a dir, aportats com a col·lateral o garantia pel que fa a certs passius. Vegeu-ne més informació en la nota 4, en l'apartat "Risc de crèdit".

Arrendament financer

Els béns cedits en règim d'arrendament financer es recullen pel valor del cost amortitzat de les quotes que ha de pagar l'arrendatari, més el valor residual garantit i no garantit, sense incloure les càrregues financeres ni l'impost sobre el valor afegit. A continuació, se'n dona el desglossament:

En milers d'euros

	2018	2017
Arrendaments financers		
Inversió bruta total	2.490.608	2.271.417
Dels quals: Quotes contingents reconegudes en els ingressos	*60.522*	*71.601*
Ingressos financers no meritats	236.005	234.829
Valor residual no garantit	163.411	146.854
Correccions de valor per deteriorament	(52.888)	(41.924)

A continuació, es presenta un desglossament per terminis del valor actual dels pagaments futurs mínims a rebre pel grup durant el període d'obligat compliment (perquè es considera que no s'exerciran pròrrogues ni opcions de compra existents).

En milers d'euros

	Fins a 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Pagaments mínims a rebre d'arrendaments financers				
Pagaments mínims a rebre d'obligat compliment	686.285	1.362.771	570.919	2.619.975

Actius financers vençuts

El saldo de *"Préstecs i bestretes - Clientela"* vençut, pendent de cobrament no classificat en l'*stage* 3, el 31 de desembre de 2018, és de 130.322 milers d'euros (188.311 milers d'euros el 31 de desembre de 2017). D'aquest total, més del 52% del saldo el 31 de desembre de 2018 (76% del saldo el 31 de desembre de 2017) ha vençut en un termini no superior a un mes.

Actius financers classificats en funció del seu risc de crèdit

El desglossament dels imports comptables bruts sense tenir en compte els ajustos per valoració dels actius financers classificats en funció del seu risc de crèdit el 31 de desembre de 2018 i l'1 de gener de 2018 (data de la primera aplicació de la NIIF 9) és el següent:

En milers d'euros

***Stage* 1**	**31/12/2018**	**01/01/2018**
Valors representatius de deute	26.279.110	24.272.982
Préstecs i bestretes	139.376.896	137.142.828
Clientela	131.106.667	131.785.242
Bancs centrals i entitats de crèdit	8.270.229	5.357.586
Total *stage* 1	**165.656.006**	**161.415.810**
Per sector:		
Administracions públiques	34.573.924	31.776.082
Bancs centrals i entitats de crèdit	9.244.381	6.213.794
Altres sectors privats	121.837.701	123.425.934
Total *stage* 1	**165.656.006**	**161.415.810**
***Stage* 2**		
Valors representatius de deute (*)	16.435	-
Préstecs i bestretes	8.878.533	7.505.184
Clientela	8.855.004	7.482.251
Bancs centrals i entitats de crèdit	23.529	22.933
Total *stage* 2	**8.894.968**	**7.505.184**
(*) Del qual 8.972 milers d'euros corresponen a "Actius financers a cost amortitzat".		
Per sector:		
Administracions públiques	34.482	6.458
Bancs centrals i entitats de crèdit	36.978	22.933
Altres sectors privats	8.823.508	7.475.793
Total *stage* 2	**8.894.968**	**7.505.184**
***Stage* 3**		
Valors representatius de deute	357	11.846
Préstecs i bestretes	6.471.868	8.123.127
Clientela	6.471.569	8.122.763
Bancs centrals i entitats de crèdit	299	364
Total *stage* 3	**6.472.225**	**8.134.973**
Per sector:		
Administracions públiques	20.434	12.432
Bancs centrals i entitats de crèdit	299	364
Altres sectors privats	6.451.492	8.122.177
Total *stage* 3	**6.472.225**	**8.134.973**
Total *stages*	**181.023.199**	**177.055.967**

El moviment dels imports bruts sense tenir en compte els ajustos per valoració dels actius subjectes a deteriorament pel grup durant l'exercici finalitzat el 31 de desembre de 2018 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Stage 1	*Stage* 2	*Stage* 3	*Del qual: Adquirits amb deteriorament creditici*	Total
Saldo l'1 de gener de 2018	**161.415.810**	**7.505.184**	**8.134.973**	***480.525***	**177.055.967**
Traspassos entre *stages*	(3.364.981)	2.194.203	1.170.778	-	-
Stage 1	1.713.189	(1.698.333)	(14.856)	-	-
Stage 2	(4.157.125)	4.512.248	(355.123)	-	-
Stage 3	(921.045)	(619.712)	1.540.757	-	-
Augments	35.525.449	867.622	279.017	*17.774*	36.672.088
Disminucions	(28.097.540)	(1.634.236)	(2.250.806)	*(78.137)*	(31.982.582)
Traspassos a fallits	(2.680)	(346)	(857.144)	-	(860.170)
Ajustos per diferències de canvi	(136.028)	(37.452)	(4.592)	-	(178.072)
Altres moviments	315.976	(7)	(1)	-	315.968
Saldo el 31 de desembre de 2018	**165.656.006**	**8.894.968**	**6.472.225**	***420.162***	**181.023.199**

El desglossament dels actius classificats com a *stage* 3 per tipologia de garantia el 31 de desembre de 2018 i l'1 de gener de 2018 (data de la primera aplicació de la NIIF 9) és el següent:

En milers d'euros

	31/12/2018	01/01/2018
Amb garantia hipotecària	3.480.089	4.258.939
Del qual: Actius financers classificats en l'stage 3 amb garanties que cobreixen la totalitat del risc	*2.167.560*	*2.974.180*
Altres garanties reals (*)	343.581	482.687
Del qual: Actius financers classificats en l'stage 3 amb garanties que cobreixen la totalitat del risc	*192.788*	*230.976*
Resta	2.648.555	3.393.347
Total	**6.472.225**	**8.134.973**

(*) Inclou la resta d'actius amb garantia real.

El desglossament per àmbit geogràfic del saldo d'actius classificats com a *stage* 3 el 31 de desembre de 2018 i l'1 de gener de 2018 (data de la primera aplicació de la NIIF 9) és el següent:

En milers d'euros

	31/12/2018	01/01/2018
Espanya	5.785.832	7.472.062
Resta de la Unió Europea	564.060	539.329
Iberoamèrica	72.694	29.965
Amèrica del Nord	3.974	2.425
Resta de l'OCDE	2.691	3.525
Resta del món	42.974	87.667
Total	**6.472.225**	**8.134.973**

L'import dels ingressos financers acumulats i no reconeguts en el compte de pèrdues i guanys consolidat dels actius financers deteriorats puja, el 31 de desembre de 2018, a 402.022 milers d'euros i, el 31 de desembre de 2017, a 551.729 milers d'euros.

El moviment dels actius financers deteriorats donats de baixa de l'actiu perquè s'ha considerat remota la seva recuperació és el següent:

En milers d'euros	
Saldo el 31 de desembre de 2016	**5.249.683**
Altes	**583.192**
Utilització del saldo del deteriorament del valor acumulat	404.726
Sanejament directe en el compte de pèrdues i guanys	135.416
Interessos contractualment exigibles	24.193
Altres conceptes	18.857
Baixes	**(997.940)**
Cobrament en efectiu de principal a les contraparts	(153.782)
Cobrament en efectiu d'interessos a les contraparts	(9.568)
Condonació	(16.466)
Prescripció	(447.629)
Refinançament o reestructuració del deute	(541)
Venda	(369.954)
Diferències de canvi	**(8.037)**
Saldo el 31 de desembre de 2017	**4.826.898**
Altes	**940.386**
Utilització del saldo del deteriorament del valor acumulat	850.289
Sanejament directe en el compte de pèrdues i guanys	5.718
Interessos contractualment exigibles	59.911
Altres conceptes	24.468
Baixes	**(335.096)**
Cobrament en efectiu de principal a les contraparts	(72.305)
Cobrament en efectiu d'interessos a les contraparts	(4.151)
Condonació	(44.311)
Prescripció	-
Refinançament o reestructuració del deute	(21)
Venda	(214.146)
Altres conceptes	(162)
Diferències de canvi	**648**
Saldo el 31 de desembre de 2018	**5.432.836**

Correccions de valor

L'import de les correccions de valor per deteriorament d'actius financers en els diferents epígrafs de l'actiu del balanç consolidat el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros		
	2018	**2017**
Valors representatius de deute	236	8.467
Préstecs i bestretes		
Bancs centrals i entitats de crèdit	1.861	5.306
Clientela	3.433.070	3.726.682
Total	**3.435.167**	**3.740.455**

El moviment de les correccions de valor per deteriorament constituïdes pel grup per cobrir el risc de crèdit durant l'exercici 2018 és el següent:

En milers d'euros

	Determinada individualment		Determinada col·lectivament			Total
	Stage 2	*Stage* 3	*Stage* 1	*Stage* 2	*Stage* 3	
Saldo l'1 de gener de 2018 (*)	**39.594**	**857.590**	**638.877**	**360.671**	**2.836.309**	**4.733.041**
Moviments amb reflex en resultats d'insolvències (**)	**15.116**	**72.482**	**(75.831)**	**79.771**	**427.520**	**519.058**
Augments per originació	-	-	174.318	-	-	174.318
Canvis per variació del risc de crèdit	13.404	100.904	(154.297)	114.568	466.534	541.113
Canvis en la metodologia de càlcul	-	-	-	-	-	-
Altres moviments	1.712	(28.422)	(95.852)	(34.797)	(39.014)	(196.373)
Moviments sense reflex en resultats d'insolvències	**(27.807)**	**(192.959)**	**(188.411)**	**(142.543)**	**(1.262.468)**	**(1.814.188)**
Traspassos entre *stages*	(27.807)	91.167	18.401	(99.172)	17.411	-
Stage 1	(1.532)	(20.746)	135.809	(67.168)	(46.363)	-
Stage 2	2.994	(496)	(78.873)	158.017	(81.642)	-
Stage 3	(29.269)	112.409	(38.535)	(190.021)	145.416	-
Utilització de provisions constituïdes	-	(277.292)	(6.192)	(42.938)	(1.124.688)	(1.451.110)
Altres moviments (***)	-	(6.834)	(200.620)	(433)	(155.191)	(363.078)
Ajustos per diferències de canvi	**(19)**	**(1.077)**	**(1.544)**	**(38)**	**(66)**	**(2.744)**
Saldo el 31 de desembre de 2018	**26.884**	**736.036**	**373.091**	**297.861**	**2.001.295**	**3.435.167**

(*) Incorpora l'impacte de la primera aplicació de la NIIF 9, que ha comportat un increment de les correccions de valor per deteriorament per un import de 992.586 milers d'euros (vegeu l'apartat ''Adopció de la NIIF 9 Instruments financers'' de la nota 1).

(**) Aquesta xifra, l'amortització amb càrrec a resultats d'actius financers deteriorats donats de baixa de l'actiu i la recuperació de fallits s'han registrat amb contrapartida a l'epígraf "Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats i pèrdues o (-) guanys nets per modificació" (vegeu la nota 34).

(***) Correspon, principalment, al traspàs de 200.615 milers d'euros de correccions de valor per deteriorament constituïdes per cobrir desenllaços de contingències relacionades amb les clàusules sòl (vegeu la nota 22) i al traspàs de 162.463 milers d'euros per cobrir el risc de crèdit a actius no corrents en venda (vegeu la nota 13) i a inversions immobiliàries (vegeu la nota 15).

El desglossament per àmbit geogràfic del saldo de correccions de valor per deteriorament d'actius el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Espanya	3.051.311	3.488.647
Resta de la Unió Europea	284.298	174.943
Iberoamèrica	52.936	35.264
Amèrica del Nord	8.816	4.982
Resta de l'OCDE	1.509	1.378
Resta del món	36.297	35.241
Total	**3.435.167**	**3.740.455**

Anàlisi de sensibilitat de les principals variables dels escenaris macroeconòmics

Amb l'objectiu de mesurar l'impacte que l'escenari econòmic pot tenir sobre el *cost of risk*, es fa una anàlisi de la sensibilitat de la projecció d'aquest davant de desviacions, *ceteris paribus*, pel que fa a l'escenari econòmic base més probable previst en el pla de negoci del grup. A continuació, es desglossa el resultat d'aquesta anàlisi:

	Canvi en la variable	Impacte en el *cost of risk*
Desviació del creixement del PIB	-100 pb	+10 pb
	+100 pb	-7 pb
Desviació de la taxa d'atur	+350 pb	+13 pb
	-350 pb	-10 pb
Desviació del creixement del preu de l'habitatge	-300 pb	+12 pb
	+300 pb	-10 pb

Nota 12 – Derivats - comptabilitat de cobertures d'actiu i passiu

Gestió de cobertures

A continuació, es descriuen les principals cobertures contractades pel grup:

Cobertura del risc de tipus d'interès

El grup Banc Sabadell estableix estratègies de cobertura del risc de tipus d'interès de les posicions que no formen part de la cartera de negociació com a eina fonamental d'aquest risc. En aquest sentit, es fan servir instruments derivats tant de valor raonable com de fluxos d'efectiu i es distingeixen en funció de les partides cobertes:

- Macrocobertures: cobertures destinades a mitigar el risc de masses del balanç.
- Microcobertures: cobertures destinades a mitigar el risc d'un actiu o passiu en particular.

El grup opera amb les següents tipologies de macrocobertures destinades a mitigar el risc estructural de tipus d'interès:

- Valor raonable: cobertures de l'exposició als canvis en el valor raonable d'actius o passius reconeguts en el balanç, o bé d'una porció identificada d'aquests actius, passius, que sigui atribuïble al risc de tipus d'interès. Es fan servir per mantenir estable el valor econòmic.

Les tipologies de masses del balanç cobertes són:

  - Préstecs a tipus fix recollits en la cartera d'inversió creditícia (macrocobertura d'actiu).
  - Valors representatius de deute de la cartera *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* i de la cartera *"Actius financers a cost amortitzat"* (macrocobertura d'actiu).
  - Passius a tipus fix, entre els quals s'inclouen dipòsits a termini fix i operacions de finançament de l'entitat en el mercat de capitals (macrocobertura de passiu).

En cas que la macrocobertura sigui d'actiu, el grup entra en un *swap* pagament fix/rebut variable, mentre que si és de passiu entra en un *swap* pagament variable/rebut fix. La contractació d'aquests derivats pot ser al comptat o bé a termini. El risc cobert és el risc de tipus d'interès derivat de l'impacte d'una variació potencial del tipus d'interès lliure de risc que provoqui variacions de valor de les masses del balanç cobertes. Per tant, s'exclou de la cobertura qualsevol altre risc present en les masses cobertes diferent del risc de tipus d'interès lliure de risc.

Per avaluar l'efectivitat des de l'inici de la cobertura es fa un test retrospectiu en què es compara la variació mensual acumulada de valor raonable de la partida coberta amb la variació mensual acumulada de valor raonable del derivat de cobertura. A més a més, s'avalua l'efectivitat de manera prospectiva comprovant que els canvis futurs en el valor raonable de les masses del balanç cobertes es compensen amb els canvis futurs en el valor raonable del derivat.

- Fluxos d'efectiu: cobertura de l'exposició a la variació dels fluxos d'efectiu que s'atribueix a un risc particular associat amb un actiu o passiu prèviament reconegut, o a una transacció prevista altament probable, i que pugui afectar el resultat de l'exercici. Es fan servir per reduir la volatilitat del marge d'interessos.

Les tipologies de masses del balanç cobertes són:

  - Préstecs hipotecaris a tipus variable referenciats a l'euríbor hipotecari (macrocobertura d'actiu).
  - Passius a tipus variable referenciats a l'euríbor 3 mesos (macrocobertura de passiu).

En cas que la macrocobertura sigui d'actiu, el grup entra en un *swap* pagament variable/rebut fix, mentre que si és de passiu entra en un *swap* pagament fix/rebut variable. La contractació d'aquests derivats pot ser al comptat o bé a termini. El risc cobert és el risc de tipus d'interès derivat d'una potencial variació del tipus d'interès de referència sobre els interessos meritats a futur de les masses del balanç cobertes. S'exclouen expressament de la cobertura el marge o prima de risc de crèdit que, sumats a l'índex de referència, configuren el tipus d'interès contractual aplicable a les masses del balanç cobertes.

Per avaluar l'efectivitat des de l'inici de la cobertura es fa un test retrospectiu en què es compara la variació acumulada de valor raonable de la partida coberta amb la variació acumulada de valor raonable del derivat de cobertura. Així mateix, s'avalua l'efectivitat de manera prospectiva comprovant que les masses cobertes, els fluxos d'efectiu esperats, segueixen sent altament probables.

En el disseny de les cobertures, el grup relaciona el nocional dels derivats amb el saldo de les masses del balanç cobertes. Possibles causes d'inefectivitat parcial o total poden sorgir de variacions en la suficiència de la cartera de les masses del balanç cobertes o bé de les diferències en les característiques contractuals d'aquestes en relació amb els derivats de cobertura.

El grup, amb periodicitat mensual, calcula les mètriques de risc de tipus d'interès i estableix estratègies de cobertura d'acord amb el marc d'apetència pel risc fixat. Per tant, es duu a terme una gestió, establint cobertures o bé discontinuant-les, en funció de l'evolució de les masses del balanç anteriorment descrites dins el marc de gestió i control definit pel grup a través dels documents de polítiques i procediments.

Cobertures d'inversió neta en negocis a l'estranger

El grup té inversions en filials a l'estranger que es consoliden en els seus estats financers. Aquestes posicions comporten implícitament exposició al risc de tipus de canvi, gestionat fent cobertures mitjançant l'ús de contractes a termini.

Els venciments d'aquests instruments es renoven periòdicament a partir de criteris de prudència i expectativa.

Informació de les cobertures de l'exercici 2018

El desglossament del valor nominal i el valor raonable dels instruments de cobertura el 31 de desembre de 2018 i 2017, a partir de la categoria del risc i el tipus de cobertura, és el següent:

En milers d'euros

	2018			2017		
	Nominal	Actiu	Passiu	Nominal	Actiu	Passiu
Microcobertures:						
Cobertures del valor raonable	**13.000.928**	**47.422**	**82.045**	**8.078.666**	**77.576**	**34.317**
Risc de tipus de canvi	57.838	347	58	5.000	-	120
D'operacions de passiu (A)	*5.000*	-	*58*	*5.000*	-	*120*
D'inversions permanents	-	-	-	-	-	-
De partides no monetàries (B)	*52.838*	*347*	-	-	-	-
Risc de tipus d'interès	10.983.284	47.041	55.117	5.459.440	77.575	14.378
D'operacions de passiu (A)	*3.708.940*	*12.139*	*16.266*	*4.884.694*	*25.128*	*6.299*
D'operacions d'actiu (C)	*7.274.344*	*34.902*	*38.851*	*574.746*	*52.447*	*8.079*
Risc d'accions	1.959.806	34	26.870	2.614.226	1	19.819
D'operacions de passiu (A)	*1.959.806*	*34*	*26.870*	*2.614.226*	*1*	*19.819*
	-	-	-			
Cobertures dels fluxos d'efectiu	**6.443.227**	**140.787**	**13.150**	**12.438.680**	**227.305**	**152.649**
Risc de tipus de canvi	554.999	72.952	-	691.467	74.877	36
De partides no monetàries (D)	*554.999*	*72.952*	-	*691.467*	*74.877*	*36*
Risc de tipus d'interès	3.636.428	77	9.123	10.907.129	152.412	137.350
De transaccions futures (E)	*786.546*	-	*7.254*	*7.546.378*	*41.039*	*23.538*
D'operacions de titulització (F)	*2.844.909*	-	*1.869*	*3.355.778*	*111.343*	*113.812*
Resta	*4.973*	*77*	-	*4.973*	*30*	-
Risc d'accions	800	1	3	4.084	16	47
D'operacions de passiu (G)	*800*	*1*	*3*	*4.084*	*16*	*47*
Altres riscos	2.251.000	67.757	4.024	836.000	-	15.216
De bons vinculats a la inflació (H)	*2.251.000*	*67.757*	*4.024*	*836.000*	-	*15.216*
Cobertures d'inversió neta de negocis a l'estranger	**2.155.118**	**5.315**	**22.956**	**1.745.045**	**21.888**	**3.249**
Risc de tipus de canvi (I)	2.155.118	5.315	22.956	1.745.045	21.888	3.249
Macrocobertures:						
Cobertures del valor raonable	**23.356.122**	**87.174**	**493.492**	**25.077.994**	**47.252**	**781.373**
Risc de tipus d'interès	23.356.122	87.174	493.492	25.077.994	47.252	781.373
D'operacions de passiu (J)	*10.571.060*	*60.863*	*20.778*	*4.441.520*	*3.268*	*45.098*
D'operacions d'actiu (K)	*12.785.062*	*26.311*	*472.714*	*20.636.474*	*43.984*	*736.275*
Cobertures dels fluxos d'efectiu	**2.050.000**	**21.277**	**21.996**	**850.000**	**-**	**32.266**
Risc de tipus d'interès	2.050.000	21.277	21.996	850.000	-	32.266
D'operacions de passiu (L)	*700.000*	-	*21.996*	*850.000*	-	*32.266*
D'operacions d'actiu (M)	*1.350.000*	*21.277*	-	-	-	-
Total	**47.005.395**	**301.975**	**633.639**	**48.190.385**	**374.021**	**1.003.854**
Per moneda:						
En euros	25.734.732	182.794	242.786	30.671.942	239.644	361.854
En moneda estrangera	21.270.663	119.181	390.853	17.518.443	134.377	642.000
Total	**47.005.395**	**301.975**	**633.639**	**48.190.385**	**374.021**	**1.003.854**

La tipologia de cobertures segons la seva composició, identificades en la taula, són les següents:

- **A.** Microcobertures d'operacions de finançament de l'entitat en el mercat de capitals, operacions de dipòsits a termini i comptes a la vista contractats amb clients, registrats en l'epígraf de *"Passius financers a cost amortitzat"*.
- **B.** Microcobertures de tipus de canvi d'operacions de renda variable, registrades en l'epígraf *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"*.
- **C.** Microcobertures d'operacions compostes per préstecs amb clients, registrats en l'epígraf *"Actius financers a cost amortitzat"*, i de valors representatius de deute classificats en la cartera a valor raonable amb canvis en un altre resultat global.
- **D.** Microcobertures de tipus de canvi per reduir la volatilitat davant de variacions del tipus de canvi en els bons de titulització, registrats en l'epígraf *"Passius financers a cost amortitzat"*; d'operacions de renda variable, registrades en l'epígraf *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"*, i transaccions futures en divisa.
- **E.** Microcobertures de tipus d'interès de transaccions futures, principalment de títols de renda fixa. L'entitat designa com a element de cobertura els contractes derivats que es liquidaran pel seu import brut mitjançant la transmissió de l'actiu subjacent (segons el preu contractat), que, d'acord amb les guies d'implementació de la NIC 39, es poden considerar com a cobertura de fluxos d'efectiu respecte a la contraprestació que es liquidarà en una transacció futura que es produirà per la liquidació del mateix derivat en termes bruts. En cas de no haver contractat el derivat, el grup estaria exposat a la variabilitat en el preu.
- **F.** Operacions de microcobertura efectuades pels fons de titulització del grup.
- **G.** Microcobertures d'operacions de dipòsits a termini contractats amb clients que es troben en període de comercialització.
- **H.** Microcobertures de tipus d'interès de bons vinculats a la inflació, registrats en els epígrafs *"Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global"* i *"Actius financers a cost amortitzat"*. El grup ha contractat permutes financeres per cobrir la variació en els fluxos d'efectiu futurs que seran liquidats pels bons inflació.
- **I.** En les cobertures de tipus de canvi d'inversions permanents, actualment s'estan cobrint 1.368 milions de lliures esterlines i 11.050 milions de pesos mexicans corresponents a participacions en empreses del grup, considerades com a cobertures de valor raonable; i 40 milions de dòlars americans corresponents a inversions en sucursals a l'estranger, considerades com a cobertures d'inversions netes a l'estranger (vegeu la nota 4). Totes aquestes cobertures es fan mitjançant operacions *forward* de divises.
- **J.** Macrocobertures d'operacions de finançament de l'entitat en el mercat de capitals, operacions de dipòsits a termini i comptes a la vista contractats amb clients, registrats en l'epígraf *"Passius financers a cost amortitzat"*.
- **K.** Macrocobertures de valors representatius de deute classificats en la cartera a valor raonable amb canvis en un altre resultat global i a cost amortitzat, i de préstecs hipotecaris a tipus fix concedits a clients (registrats en l'epígraf *"Actius financers a cost amortitzat"*).
- **L.** Macrocobertures dels fluxos d'efectiu amb l'objectiu de reduir la volatilitat del marge d'intermediació per variacions de tipus d'interès per a un horitzó temporal d'un any. Així, aquesta macrocobertura cobreix els fluxos d'efectiu futurs en funció de l'exposició neta d'una cartera formada per passius a tipus variable, registrats en l'epígraf *"Passius financers a cost amortitzat"*. El tipus mitjà de les permutes financeres de tipus d'interès utilitzades per a aquesta cobertura és del -0,32%.
- **M.** Macrocobertures de préstecs hipotecaris a tipus variable concedits a clients, registrats en l'epígraf *"Actius financers a cost amortitzat"*. El tipus mitjà de les permutes financeres de tipus d'interès utilitzades per a aquesta cobertura és del - 0,18%.

A continuació, es mostra el perfil de venciments dels instruments de cobertura utilitzats pel grup el 31 de desembre de 2018:

En milers d'euros

	2018					
	Nominal					
	Fins a 1 mes	Entre 1 i 3 mesos	Entre 3 i 12 mesos	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Total
Risc de tipus de canvi	827.595	1.561.679	23.675	355.006	-	2.767.955
Risc de tipus d'interès	6.954.835	733.234	3.122.764	16.008.965	13.206.036	40.025.834
Risc d'accions	4.600	263.626	288.737	1.378.902	24.741	1.960.606
Altres riscos	-	-	-	261.000	1.990.000	2.251.000
Total	**7.787.030**	**2.558.539**	**3.435.176**	**18.003.873**	**15.220.777**	**47.005.395**

No s'han fet, en l'exercici 2018, reclassificacions des del patrimoni net al compte de pèrdues i guanys consolidat per cobertures de fluxos d'efectiu i d'inversió neta de negocis a l'estranger per a transaccions que finalment no s'hagin executat.

La taula següent presenta informació comptable dels elements coberts per les microcobertures de valor raonable contractades pel grup:

En milers d'euros

	2018					2017	
	Import comptable de l'element cobert		Ajustos de valor raonable acumulats en l'element cobert		Import acumulat dels ajustos dels elements coberts per als quals la comptabilitat de cobertura ja no és aplicable	Import comptable de l'element cobert	
	Actiu	Passiu	Actiu	Passiu		Actiu	Passiu
Microcobertures:							
Cobertures del valor raonable							
Risc de tipus de canvi	52.838	4.984	-	24	-	-	4.844
Risc de tipus d'interès	7.033.252	3.755.456	(20.306)	1.452	21.798	3.503.965	4.956.191
Risc d'accions	-	2.052.016	-	3.021	(7)	-	2.129.509
Total	**7.086.090**	**5.812.456**	**(20.306)**	**4.497**	**21.791**	**3.503.965**	**7.090.544**

En relació amb les macrocobertures de valor raonable, l'import comptable dels elements coberts registrat en l'actiu i el passiu corresponent a l'exercici 2018 ha pujat a 16.067.394 i 55.300.022 milers d'euros, respectivament (40.363.123 i 54.520.172 milers d'euros el 2017, respectivament). Així mateix, els ajustos de valor raonable sobre els elements coberts pugen a 56.972 i 36.502 milers d'euros el 31 de desembre de 2018, respectivament (48.289 i -4.593 milers d'euros el 31 de desembre de 2017).

En relació amb les cobertures de valor raonable, les pèrdues i els guanys reconeguts en els exercicis 2018 i 2017, tant dels instruments de cobertura com dels elements coberts, es desglossen a continuació:

En milers d'euros

	2018		2017	
	Instruments de cobertura	Elements coberts	Instruments de cobertura	Elements coberts
Microcobertures	**(93.700)**	**89.053**	**(56.163)**	**51.863**
Actius a tipus fix	(49.663)	45.989	(33.790)	30.969
Mercat de capitals	(15.011)	14.561	(10.731)	10.192
Passius a tipus fix	(13.214)	12.594	(11.642)	10.702
Actius en moneda estrangera	(15.812)	15.909	-	-
Macrocobertures	**(11.728)**	**38.895**	**34.604**	**(2.486)**
Mercat de capitals i passius a tipus fix	80.892	(61.467)	8.696	19.822
Actius a tipus fix	(92.620)	100.362	25.908	(22.308)
Total	**(105.428)**	**127.948**	**(21.559)**	**49.377**

En les cobertures de flux d'efectiu, els imports que van ser reconeguts en el patrimoni net durant l'exercici i els imports que van ser donats de baixa del patrimoni net i inclosos en els resultats durant l'exercici s'indiquen en l'estat total de canvis en el patrimoni net del banc.

L'import de la ineficàcia en els resultats de l'exercici 2018 relacionada amb les cobertures de fluxos d'efectiu ha donat unes pèrdues de 602 milers d'euros.

Nota 13 – Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda

El desglossament d'aquests epígrafs dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Actiu	**7.409.293**	**3.559.232**
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	-	4.169
Préstecs i bestretes	421.422	83.620
Entitats de crèdit	14	1.346
Clientela	421.408	82.274
Valors representatius de deute	-	-
Instruments de patrimoni	-	-
Exposició immobiliària	6.929.301	3.411.451
Actiu tangible d'ús propi	104.451	54.556
Inversions immobiliàries	20.533	34.408
Actiu adjudicat	6.795.709	3.319.131
Cedits en arrendament operatiu	8.608	3.355
Resta dels altres actius	58.570	59.992
Correccions de valor per deteriorament	**(2.822.370)**	**(997.488)**
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	**4.586.923**	**2.561.744**
Passiu		
Passius financers a cost amortitzat	-	-
Passius per impostos	-	-
Passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança	-	-
Resta	82.605	20.645
Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	**82.605**	**20.645**

L'augment del saldo de l'exposició immobiliària del quadre anterior correspon, principalment, als actius subjectes a l'acord de transmissió assolit amb Cerberus descrit en la nota 2.

L'increment de l'import dels préstecs i bestretes registrats com a actius no corrents en venda es deu, bàsicament, a la transmissió de la cartera de crèdits acordada el 24 de juliol de 2018, i als préstecs i bestretes de Solvia Servicios Inmobiliarios, S.L.U., entitat per a la qual s'ha arribat a un acord de venda pel 80% del seu capital social el 14 de desembre de 2018. Les dues operacions es descriuen en la nota 2. Aquests préstecs i bestretes han estat reclassificats com a *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"* pel seu valor net comptable.

El desglossament del valor brut i les correccions de valor per deteriorament dels préstecs d'aquesta cartera, agrupats en funció del seu risc de crèdit i de la seva finalitat, es mostra a continuació:

En milers d'euros

	Valor brut	Correccions de valor	Valor net
Cartera de crèdits per als quals s'ha arribat a un acord de venda (*)	**525.895**	**217.247**	**308.648**
Préstecs i bestretes anteriorment classificats en l'*stage* 3	**525.753**	**217.222**	**308.531**
Promoció i construcció immobiliària	324.063	143.241	180.821
Construcció no immobiliària	1.020	293	727
Empreses	1.066	359	707
Pimes i autònoms	74.526	28.217	46.309
Particulars	125.078	45.111	79.967
Préstecs i bestretes anteriorment classificats en l'*stage* 2	**16**	**16**	**-**
Particulars	16	16	-
Préstecs i bestretes anteriorment classificats en l'*stage* 1	**125**	**8**	**117**
Particulars	125	8	117
Altres préstecs i bestretes	**112.760**	**-**	**112.760**
Del qual préstecs i bestretes de Solvia Servicios Inmobiliarios, S.L.U. (*)	*111.887*	-	*111.887*
Total	**638.655**	**217.247**	**421.408**

(*) Vegeu la nota 2.

Tal com s'esmenta en la nota 2, s'han considerat certes particularitats en els actius classificats en aquesta cartera amb l'objectiu d'aconseguir que la presentació en els estats financers de les garanties concedides pel protocol EPA sigui el més fiable i comparable possible. Per tal d'evitar que la inversió creditícia bruta es trobi sobrevalorada o duplicada, les provisions constituïdes per a aquest 80% es presenten compensant la inversió creditícia bruta classificada com a *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"*. Aquesta compensació de la inversió creditícia bruta explica la diferència de 867 milions d'euros que hi ha entre els préstecs i bestretes per als quals s'ha arribat a un acord de transmissió que es mostren en la nota 2 i en el quadre anterior. Aquest tractament en la presentació no té cap impacte en la inversió creditícia neta classificada en aquest epígraf.

En relació amb el crèdit a la clientela qualificat com a *stage* 3, el grup considera com a saldo en *stage* 3 la part corresponent al 20% de l'exposició retinguda en no haver estat transferit el risc de crèdit a l'FGD, i el 80% del risc, mentre el crèdit o préstec figura en el balanç, es presenta com a risc normal pel fet d'haver-hi transferència del risc de crèdit. És a dir, per a cada actiu cobert, el grup considera quina part dels seus fluxos s'obtindran dels prestataris o tercers i quina part de l'FGD com a conseqüència de la garantia proporcionada tenint en compte, si escau, el valor de les garanties hipotecàries del crèdit.

A continuació, es presenta la conciliació de la inversió creditícia bruta registrada com a actiu no corrent en venda anterior i posterior a la transferència del risc de crèdit a l'FGD.

En milions d'euros

	2018		
	Posttransferència de risc de crèdit	Transferència de risc de crèdit	Pretransferència de risc de crèdit
Inversió creditícia bruta classificada com a instruments mantinguts per a la venda	526	-	526
*Del qual actius classificats en l'*stage *3*	*526*	*(867)*	*1.393*
Del qual resta inversió	-	*867*	*(867)*

Com que els préstecs i bestretes que han estat classificats com a actius no corrents en venda corresponen principalment a l'acord de transmissió assolit el 24 de juliol de 2018 descrit en la nota 2 i aquests crèdits estan compostos substancialment per exposicions classificades en l'*stage* 3, no es presenta la ràtio de morositat d'aquesta cartera. La ràtio de cobertura anterior i posterior a la compensació de la inversió bruta classificada com a actiu no corrent en venda explicada anteriorment puja al 77,85% i al 41,31%, respectivament.

L'actiu tangible d'ús propi correspon principalment a locals comercials.

En relació amb els actius procedents d'adjudicacions, un 89,09% del saldo correspon a actius residencials, un 9,38% a actius industrials i un 1,53% a agrícola.

El termini mitjà en què els actius es mantenen en la categoria *"Actius no corrents i actius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda - actius adjudicats"* és de 47,5 mesos en l'exercici 2018 (vegeu en la nota 4 les polítiques per alienar o disposar per una altra via aquests actius).

El percentatge d'actius adjudicats venuts amb finançament al comprador per part del banc el 2018 ha estat d'un 20,74% (el 2017 va ser d'un 21,58%).

El moviment d' *"Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda"* durant els exercicis 2018 i 2017 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Nota	Actius no corrents en venda
Cost:		
Saldos el 31 de desembre de 2016		**5.423.159**
Reclassificació Mediterráneo Vida		972.306
Altes		(710.022)
Baixes		(2.438.065)
Altres traspassos/reclassificacions		476.439
Traspassos d'insolvències (*)		(164.585)
Saldos el 31 de desembre de 2017		**3.559.232**
Altes		1.011.285
Baixes		(1.831.457)
Altres traspassos/reclassificacions		4.840.137
Traspassos d'insolvències (*)		(169.904)
Saldos el 31 de desembre de 2018		**7.409.293**
Correccions de valor per deteriorament:		
Saldos el 31 de desembre de 2016		**844.464**
Dotació amb impacte en resultats	37	725.326
Reversió amb impacte en resultats	37	(512.735)
Utilitzacions		(198.482)
Altres traspassos/reclassificacions		138.915
Saldos el 31 de desembre de 2017		**997.488**
Dotació amb impacte en resultats	37	708.949
Reversió amb impacte en resultats	37	(636.650)
Utilitzacions		(1.103.674)
Altres traspassos/reclassificacions		2.856.256
Saldos el 31 de desembre de 2018		**2.822.370**
Saldos nets el 31 de desembre de 2017		**2.561.744**
Saldos nets el 31 de desembre de 2018		**4.586.923**

(*) Fons procedent de correccions de valor constituïdes per la cobertura del risc de crèdit.

El desglossament del valor net comptable dels traspassos que es mostren en la taula anterior és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Préstecs i bestretes	11	409.129	12.292
Actius tangibles	15	865.165	297.243
Altres actius	17	697.533	-
Resta	2	12.054	27.989
Total		**1.983.881**	**337.524**

Nota 14 – Inversions en negocis conjunts i associades

El moviment d'aquest epígraf dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

Saldo el 31 de desembre de 2016	**380.672**
Addicions/retirades en el perímetre	(1.173)
Per resultats de l'exercici	308.686
Per adquisició o ampliació de capital (*)	52.930
Per venda o dissolució	(9.351)
Per dividends	(177.985)
Per traspàs	25.804
Per deterioraments, ajustos de valoració, diferències de conversió i altres	(3.939)
Saldo el 31 desembre de 2017	**575.644**
Addicions/retirades en el perímetre	-
Per resultats de l'exercici	56.554
Per adquisició o ampliació de capital (*)	46.178
Per venda o dissolució	(3.894)
Per dividends	(83.772)
Per traspàs	(11.800)
Per deterioraments, ajustos de valoració, diferències de conversió i altres	(3.970)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**574.940**

(*) Vegeu-ho en l'estat de fluxos d'efectiu.

En l'apartat de l'estat de fluxos d'efectiu *"Activitats d'inversió - Cobraments per inversions en negocis conjunts i associades"* es presenta un import de 93.240 corresponents a 3.894 milers d'euros per vendes o liquidació, 83.772 milers d'euros per dividends cobrats i 5.574 milers d'euros pel resultat de les baixes o liquidacions incloses en el detall de l'Annex I. D'altra banda, en l'apartat *"Activitats d'inversió - Pagaments per inversions en negocis conjunts i associades"* d'aquest estat es presenta un import de 46.178 milers d'euros corresponent a les adquisicions dutes a terme en l'exercici 2018.

Les principals altes i baixes de l'exercici 2018 i 2017 de societats participades s'indiquen en l'Annex I.

BanSabadell Vida, S.A., de Seguros y Reaseguros (BanSabadell Vida), empresa participada al 50% per Banc Sabadell i Zurich Vida, Compañía de Seguros y Reaseguros, S.A. (Zurich), va subscriure el 24 de juny de 2017 amb l'entitat reasseguradora Swiss Re Europe, S.A., sucursal a Espanya, un contracte de reassegurança sobre la seva cartera d'assegurances individuals de vida-risc el 30 de juny de 2017.

La comissió de reassegurança que va rebre BanSabadell Vida va ser de 683,7 milions d'euros, cosa que ha suposat per al grup Banc Sabadell un ingrés net d'aproximadament 253,5 milions d'euros, un cop descomptats els impostos i les despeses associades a la transacció. Aquest ingrés es va registrar en l'epígraf "*Resultat d'entitats valorades pel mètode de la participació*" i s'inclou en la línia de "Per resultats de l'exercici" corresponent a l'exercici 2017 de la taula anterior.

El 31 de desembre de 2018 i de 2017, no hi havia cap fons de comerç vinculat a les inversions en negocis conjunts i associades.

El 31 de desembre de 2018 i de 2017, no hi havia cap acord de suport ni cap altre tipus de compromís contractual significatiu del banc ni de les entitats dependents a les entitats associades.

La conciliació entre la inversió del grup en societats participades i el saldo de l'epígraf *"Inversions en negocis conjunts i associades"* és la següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Inversió del grup en participades (Annex I)	291.056	243.632
Aportacions per resultats acumulats	262.859	294.684
Ajustos de valor	21.025	37.328
Total	**574.940**	**575.644**

A continuació, es presenten les dades financeres més rellevants de la inversió considerada individualment significativa, BanSabadell Vida, el 31 de desembre de 2018 i de 2017, entitat associada a través de la qual Banc Sabadell completa la seva oferta a clients mitjançant la distribució dels seus productes d'assegurança a través de la xarxa de sucursals del banc:

En milers d'euros

	BanSabadell Vida (*)	
	2018	2017
Total actiu	10.072.813	9.485.336
Del qual: inversions financeres	*9.307.566*	*8.952.022*
Total passiu	9.408.757	8.748.778
Del qual: provisions tècniques	*9.043.282*	*8.367.112*
Resultat del compte tècnic de vida	73.361	777.165
Del qual: primes imputades a l'exercici	*2.404.090*	*2.594.082*
Del qual: sinistralitat de l'exercici	*(1.574.663)*	*(2.555.765)*
Del qual: rendiment financer tècnic	*143.423*	*156.735*

(*) Dades extretes dels registres comptables de BanSabadell Vida sense tenir en compte ajustos de consolidació ni el percentatge de participació del grup.

El 31 de desembre de 2018 i de 2017, l'import comptable de la inversió en Bansabadell Vida, S.A. és de 312.803 i 350.511 milers d'euros, respectivament. El 31 de desembre de 2018 i de 2017, l'import agregat comptable de les inversions en entitats associades considerades individualment no significatives és de 262.137 i 225.133 milers d'euros, respectivament.

Nota 15 – Actius tangibles

El desglossament d'aquest epígraf dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018				2017			
	Cost	Amortització	Deteriorament	Valor net	Cost	Amortització	Deteriorament	Valor net
Immobilitzat material	**3.273.845**	**(1.461.375)**	**(15.788)**	**1.796.682**	**3.378.020**	**(1.490.374)**	**(25.916)**	**1.861.730**
D'ús propi:	2.933.404	(1.396.127)	(10.301)	1.526.976	3.078.409	(1.427.883)	(25.494)	1.625.032
Equips informàtics i les seves instal·lacions	510.945	(378.773)	-	132.172	534.237	(391.481)	-	142.756
Mobiliari, vehicles i resta d'instal·lacions	1.276.404	(691.182)	(4.078)	581.144	1.329.670	(724.675)	(8.580)	596.415
Edificis	1.094.086	(309.497)	(6.223)	778.366	1.178.037	(298.627)	(16.914)	862.496
Obres en curs	7.987	(1)	-	7.986	1.844	(1)	-	1.843
Altres	43.982	(16.674)	-	27.308	34.621	(13.099)	-	21.522
Cedits en arrendament operatiu	340.441	(65.248)	(5.487)	269.706	299.611	(62.491)	(422)	236.698
Inversions immobiliàries	**821.885**	**(47.970)**	**(72.894)**	**701.021**	**2.483.103**	**(122.586)**	**(395.724)**	**1.964.793**
Edificis	818.128	(47.444)	(72.362)	698.322	2.427.264	(119.394)	(377.275)	1.930.595
Finques rústiques, parcel·les i solars	3.757	(526)	(532)	2.699	55.839	(3.192)	(18.449)	34.198
Total	**4.095.730**	**(1.509.345)**	**(88.682)**	**2.497.703**	**5.861.123**	**(1.612.960)**	**(421.640)**	**3.826.523**

El moviment durant els exercicis 2018 i 2017 del saldo de l'epígraf *"Actius tangibles"* ha estat el següent:

En milers d'euros

		Ús propi - Edificis, obres en curs i altres	Ús propi - Equips informàtics, mobiliari i instal·lacions	Inversions immobiliàries	Actius cedits arrend. operat.	Total
Cost:	**Nota**					
Saldos el 31 de desembre de 2016		**1.551.599**	**1.786.751**	**2.966.638**	**229.357**	**6.534.345**
Addicions/retirades en el perímetre	2	(323.164)	(7.630)	(140.297)	-	(471.091)
Altes		34.343	108.539	348.295	96.909	588.086
Baixes		(26.101)	(17.151)	(276.799)	(24.701)	(344.752)
Altres traspassos		(13.471)	(3.204)	(393.433)	(1.595)	(411.703)
Traspassos d'insolvències (*)		-	-	(21.301)	-	(21.301)
Tipus de canvi		(8.704)	(3.398)	-	(359)	(12.461)
Saldos el 31 de desembre de 2017		**1.214.502**	**1.863.907**	**2.483.103**	**299.611**	**5.861.123**
Addicions/retirades en el perímetre		-	-	-	-	-
Altes		17.279	100.697	76.758	105.796	300.530
Baixes		(24.052)	(142.650)	(513.080)	(64.631)	(744.413)
Altres traspassos		(59.512)	(33.799)	(1.218.629)	(260)	(1.312.200)
Traspassos d'insolvències (*)		-	-	(6.266)	-	(6.266)
Tipus de canvi		(2.162)	(806)	-	(75)	(3.044)
Saldos el 31 de desembre de 2018		**1.146.055**	**1.787.349**	**821.885**	**340.441**	**4.095.730**
Amortització acumulada:						
Saldos el 31 de desembre de 2016		**351.634**	**1.057.816**	**181.841**	**44.823**	**1.636.114**
Addicions/retirades en el perímetre	2	(74.658)	(29.836)	(19.309)	-	(123.803)
Altes		46.391	113.790	63.957	33.853	257.991
Baixes		(6.271)	(19.816)	(19.836)	(15.929)	(61.852)
Altres traspassos		(1.739)	(3.604)	(84.067)	(95)	(89.505)
Tipus de canvi		(3.630)	(2.194)	-	(161)	(5.985)
Saldos el 31 de desembre de 2017		**311.727**	**1.116.156**	**122.586**	**62.491**	**1.612.960**
Altes		34.064	109.658	38.084	39.253	221.060
Baixes		(9.397)	(138.093)	(46.972)	(31.917)	(226.379)
Altres traspassos		(9.084)	(17.230)	(65.728)	(4.534)	(96.577)
Tipus de canvi		(1.138)	(536)	-	(44)	(1.718)
Saldos el 31 de desembre de 2018		**326.172**	**1.069.955**	**47.970**	**65.248**	**1.509.345**
Pèrdues per deterioament:						
Saldos el 31 de desembre de 2016		**41.366**	**-**	**380.551**	**714**	**422.631**
Addicions/retirades en el perímetre	2	(21.878)	3.923	(61.441)	-	(79.396)
Dotació amb impacte en resultats	35	10.643	4.657	507.510	-	522.810
Reversió amb impacte en resultats	35	-	-	(291.468)	-	(291.468)
Utilitzacions		-	-	(14.830)	(292)	(15.122)
Altres traspassos		(13.217)	-	(124.598)	-	(137.815)
Saldos el 31 de desembre de 2017		**16.914**	**8.580**	**395.724**	**422**	**421.640**
Dotació amb impacte en resultats	35	-	-	211.212	-	211.212
Reversió amb impacte en resultats	35	(907)	-	(149.877)	-	(150.784)
Utilitzacions		(78)	(4.502)	(38.105)	(243)	(42.927)
Altres traspassos		(9.706)	-	(346.060)	5.308	(350.458)
Saldos el 31 de desembre de 2018		**6.223**	**4.078**	**72.894**	**5.487**	**88.682**
Saldos nets el 31 de desembre de 2017		**885.861**	**739.171**	**1.964.793**	**236.698**	**3.826.523**
Saldos nets el 31 de desembre de 2018		**813.660**	**713.316**	**701.021**	**269.706**	**2.497.703**

(*) Fons procedent de correccions de valor constituïdes per la cobertura del risc de crèdit.

El desglossament del valor net comptable dels traspassos que es mostren en la taula anterior és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Actius no corrents i grups alienables que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	13	(865.165)	(297.243)
Insolvències	11	(6.266)	(21.301)
Altres actius		-	112.860
Total		**(871.431)**	**(205.684)**

A continuació, es detallen determinades informacions relatives a l'actiu tangible el 31 de desembre de 2018 i de 2017:

En milers d'euros

	2018	2017
Valor brut dels elements de l'actiu material d'ús propi en ús i totalment amortitzats	459.417	510.673
Valor net comptable dels actius materials de negocis a l'estranger	232.636	240.846

Els pagaments futurs mínims del període no cancel·lable per als contractes d'arrendament operatiu vigents el 31 de desembre de 2018 es desglossen a continuació:

En milers d'euros

	2018
Despeses d'arrendament operatiu (*)	161.506
Valor present dels pagaments futurs fins a 1 any	104.430
Valor present dels pagaments futurs entre 1 i 5 anys	271.873
Valor present dels pagaments futurs a més de 5 anys	423.955

(*) Reconeguts en l'epígraf "Despeses d'administració", en la partida "Immobles, instal·lacions i material" (vegeu la nota 33).

El grup ha formalitzat operacions de venda d'immobles i en el mateix acte va formalitzar amb els compradors un contracte d'arrendament operatiu (manteniment, assegurances i tributs a càrrec del banc) sobre aquests. Les característiques principals dels contractes més significatius vigents al tancament de l'exercici 2018 es detallen tot seguit:

	2018			
Contractes arrendament operatiu	Nombre d'immobles venuts	Nombre de contractes amb opció de compra	Nombre de contractes sense opció de compra	Termini d'obligat compliment
Exercici 2009	68	28	40	10 a 20 anys
Exercici 2010	379	378	1	10 a 25 anys
Exercici 2011 (integració Banco Guipuzcoano)	82	64	18	8 a 20 anys
Exercici 2012 (integració Banco CAM)	15	15	-	10 a 25 anys
Exercici 2012	4	4	-	15 anys

A continuació, es detalla determinada informació en relació amb aquest conjunt de contractes d'arrendament operatiu:

En milers d'euros

	2018
Despeses d'arrendament operatiu	53.795
Valor present dels pagaments futurs fins a 1 any	49.718
Valor present dels pagaments futurs entre 1 i 5 anys	175.090
Valor present dels pagaments futurs a més de 5 anys	326.696

(*) Reconeguts en l'epígraf "Despeses d'administració", en la partida "Immobles, instal·lacions i material" (vegeu la nota 33).

Per al lot de 379 immobles sobre el qual es va formalitzar la venda a l'abril de 2010 i al mateix temps un contracte d'arrendament operatiu, les rendes per al termini d'obligat compliment, fixades inicialment en 37,5 milers d'euros cada mes, s'actualitzen anualment amb l'IPC i amb un mínim del 2,75% anual fins a l'abril de 2018. Per a la resta d'immobles, les rendes s'actualitzen anualment amb l'IPC.

Quant a la partida d'actiu material cedit en règim d'arrendament operatiu, la majoria d'operacions formalitzades sobre arrendaments operatius es fan a través de la societat BanSabadell Renting, S.A. i es refereixen a vehicles.

Pel que fa a la partida d'inversions immobiliàries, els ingressos derivats de les rendes provinents de les propietats d'inversió i les despeses directes relacionades amb les propietats d'inversió que van generar rendes durant l'exercici 2018 pugen a 40.196 i 20.612 milers d'euros, respectivament. Les despeses directes relacionades amb les propietats d'inversió que no van generar rendes no són significatives en el context dels comptes anuals consolidats.

Nota 16 - Actius intangibles

El desglossament d'aquest epígraf el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Fons de comerç:	1.032.618	1.019.440
Banco Urquijo	473.837	473.837
Grup Banco Guipuzcoano	285.345	285.345
Procedent de l'adquisició d'actius del banc BMN-Penedès	245.364	245.364
Resta	28.072	14.894
Un altre actiu intangible:	1.428.524	1.226.418
Amb vida útil definida:	1.428.524	1.226.418
Relacions contractuals amb clients i marca (Banco Urquijo)	-	2.115
Relacions contractuals amb clients (Banco Guipuzcoano)	10.495	15.983
Negoci Banca Privada Miami	19.730	22.457
Relacions contractuals amb clients TSB i marca	199.497	241.481
Aplicacions informàtiques	1.197.357	942.766
Altres	1.445	1.616
Total	**2.461.142**	**2.245.858**

Fons de comerç

Tal com s'estableix en el marc normatiu de referència, Banc Sabadell ha portat a terme una anàlisi per avaluar l'existència de potencial deteriorament dels fons de comerç.

La metodologia de valoració utilitzada en l'anàlisi ha estat la del descompte de beneficis nets distribuïbles futurs associats a l'activitat desenvolupada pel banc per a un període de projecció de cinc anys (fins al 2023). Es considera que el 2023, el banc haurà aconseguit una generació de resultats recurrent, de manera que, prenent com a referència aquest any, es calcula el valor terminal, utilitzant una taxa de creixement a perpetuïtat de l'1,85%. La taxa de descompte utilitzada ha estat del 10,2%, i s'ha determinat utilitzant el mètode CAPM (*capital asset pricing model*).

Les variables clau sobre les quals es construeixen les projeccions financeres són l'evolució del marge d'intermediació (condicionat pels volums de negoci esperats i els tipus d'interès) i l'evolució de la resta de partides del compte de resultats i els nivells de solvència.

Els valors recuperables, tant en l'àmbit global com el de les diferents UGE (Banca Comercial, Banca Corporativa, Banca Privada, TSB i resta), són superiors als seus valors comptables respectius, per la qual cosa no s'ha produït cap deteriorament.

Així mateix, s'han fet diverses anàlisis de sensibilitat en un escenari molt advers, en què s'estressen de manera individual les variables clau de la valoració, i resulta de la mateixa manera que no hi ha cap indici de deteriorament.

Les variables sobre les quals s'han fet les diferents anàlisis de sensibilitat han estat:

- Un *haircut* del 15% en les comissions recurrents de l'any 2023.
- Un increment del 50% en el *cost of risk* recurrent de l'any 2023.
- Un increment en les despeses de l'any 2023 resultant de l'aplicació d'un multiplicador de 5 vegades la inflació esperada a les despeses de 2023.
- Un increment d'un 1% addicional de prima per al càlcul de la taxa de descompte.
- Un increment d'un 0,5% de requeriment mínim de capital a cadascun dels anys.

- No s'aplica cap taxa de creixement.
- Hipòtesi agregada en què es consideren de manera conjunta variacions en totes les variables clau: un *haircut* del 5% en les comissions recurrents de l'any 2023, un increment del 5% en el *cost of risk* recurrent de l'any 2023, un increment de les despeses resultant de l'aplicació d'un multiplicador de 2 vegades la inflació esperada a les despeses de 2023, un increment d'un 0,5% addicional de prima per al càlcul de la taxa de descompte.

Per calcular el deteriorament del fons de comerç es té en compte l'escenari macroeconòmic central descrit en la nota 1.3.4.

Valoració de l'existència d'indicis de deteriorament sobre els fons de comerç més significatius

Banco Urquijo

El Fons de Comerç de Banco Urquijo està assignat a les unitats generadores d'efectiu (UGE), que s'esperava que fossin les beneficiàries de les sinergies identificades. Les UGE i el pes de cadascuna sobre el total del Fons de Comerç de Banco Urquijo són: UGE Banca Privada (12,7%), UGE Banca Comercial (21,2%), UGE Banca Corporativa (1,9%) i UGE Resta (2,3%). En el cas de les sinergies que no es van poder assignar a una UGE concreta per limitacions en la informació històrica disponible de l'entitat adquirida, aquestes es van assignar al conjunt d'UGE (61,9%).

Banco Guipuzcoano

El Fons de Comerç de Banco Guipuzcoano assignat a la UGE de Banca Comercial correspon a la capacitat de generació de beneficis futurs dels actius i passius adquirits i al valor de les potencials sinergies d'ingressos i costos identificats i els costos associats a la transacció.

BMN-Penedès

En relació amb el fons de comerç generat en la combinació de negocis corresponent a l'adquisició dels actius procedents de BMN-Penedès, aquest va ser assignat a la UGE Banca Comercial.

D'acord amb les especificacions del text refós de la Llei de l'impost de societats, aquests fons de comerç generats no són fiscalment deduïbles.

Altres actius intangibles

Banco Guipuzcoano

Els actius intangibles associats a l'adquisició de Banco Guipuzcoano recullen fonamentalment el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents de Banco Guipuzcoano per a dipòsits a la vista (*core deposits*) i fons d'inversió. La valoració dels *core deposits* s'ha fet per l'enfocament dels ingressos mitjançant el mètode d'estalvi de costos. El valor raonable s'ha determinat, principalment, estimant el valor actual net dels fluxos de caixa generats pel menor cost que suposen els *core deposits* respecte al finançament alternatiu. Per la seva banda, la valoració de la gestió de fons d'inversió s'ha realitzat per l'enfocament dels ingressos mitjançant el mètode de l'excés de beneficis. El valor raonable s'ha determinat, principalment, estimant el valor actual net dels fluxos de caixa generats per les comissions percebudes per la comercialització de fons d'inversió. L'amortització d'aquests actius es fa en un termini de deu anys a partir de la data d'adquisició de Banco Guipuzcoano.

Negoci Banca Privada Miami

Els intangibles associats a l'adquisició el 2008 del negoci de Banca Privada de Miami recullen el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents d'aquest negoci, bàsicament de la inversió creditícia a curt termini, i dels dipòsits. L'amortització d'aquests actius s'efectua a un termini de quinze anys des de la seva creació.

TSB

Els intangibles associats a l'adquisició de TSB inclouen el valor dels drets contractuals sorgits de les relacions amb els clients procedents de TSB per a dipòsits a la vista (*core deposits*). L'amortització d'aquest actiu s'efectua en un termini de vuit anys. Per valorar aquests actius intangibles es va calcular el valor en ús basat en el mètode d'*income approach* (descompte de fluxos de caixa) en la modalitat d'excés de beneficis multiperíode. Per determinar si hi ha indicis de deteriorament s'ha comparat el saldo de dipòsits que hi ha actualment a TSB vinculats amb els clients existents en el moment de la seva adquisició per part del banc amb l'estimació de saldo que es va preveure en el moment de la valoració inicial que aquests clients tindrien al tancament de l'exercici 2018. D'aquesta comparació es desprèn que no hi ha cap indici de deteriorament.

Així mateix, es va estimar el valor del dret d'exclusivitat de l'ús de la marca TSB per un import de 73 milions d'euros. El valor atribuïble a aquest actiu es va determinar mitjançant el mètode de cost de reposició, l'enfocament del qual consisteix a establir el cost de reconstruir o adquirir una rèplica exacta de l'actiu en qüestió. L'amortització d'aquest actiu s'efectua en un termini de dotze anys. Per a la marca, en l'anàlisi del valor recuperable de la UGE TSB, se n'ha analitzat implícitament la valoració, i s'ha conclòs que no hi ha cap deteriorament.

El concepte d'aplicacions informàtiques recull bàsicament l'activació del cost de desenvolupament dels programes informàtics del grup i la compra de llicències de programari.

El moviment del fons de comerç en els exercicis 2018 i 2017 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Fons de comerç	Deteriorament	Total
Saldo el 31 de desembre de 2016	**1.094.526**	**-**	**1.094.526**
Altes	-	(309)	(309)
Baixes	(2.126)	-	(2.126)
Diferències de canvi	(5.835)	-	(5.835)
Altres	(67.125)	309	(66.816)
Saldo el 31 de desembre de 2017	**1.019.440**	**-**	**1.019.440**
Altes	13.178	-	13.178
Baixes	-	-	-
Diferències de canvi	-	-	-
Addicions/retirades en el perímetre (*)	-	-	-
Saldo el 31 de desembre de 2018	**1.032.618**	**-**	**1.032.618**

(*) Vegeu la nota 2.

El moviment dels altres actius intangibles en els exercicis 2018 i 2017 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Cost	Amortització	Deteriorament	Total
Saldo el 31 de desembre de 2016	**2.195.177**	**(1.154.487)**	**(1)**	**1.040.689**
Altes	376.703	(144.252)	(2.292)	230.159
Baixes	(61.397)	29.798	2.292	(29.307)
Altres	(2.180)	390	-	(1.790)
Diferències de canvi	(19.930)	6.597	-	(13.333)
Saldo el 31 de desembre de 2017	**2.488.373**	**(1.261.954)**	**(1)**	**1.226.418**
Altes	375.093	(171.289)	(286)	203.518
Baixes	(55.839)	54.926	286	(627)
Altres	(279)	-	-	(279)
Diferències de canvi	762	(1.267)	-	(506)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**2.808.109**	**(1.379.584)**	**(1)**	**1.428.524**

El valor brut dels elements d'altres actius intangibles que estaven en ús i totalment amortitzats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 puja a un import de 896.451 milers d'euros i 701.379 milers d'euros, respectivament.

Nota 17 – Altres actius

El desglossament de l'epígraf *"Altres actius"* dels balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Contractes d'assegurances vinculats a pensions	22	132.299	139.114
Existències		934.857	2.076.294
Resta dels altres actius		572.829	760.103
Total		**1.639.985**	**2.975.511**

L'epígraf *"Resta dels altres actius"* inclou, principalment, despeses pagades no meritades, la periodificació de comissions de clients i operacions en camí pendents de liquidar.

El moviment de les existències en els exercicis 2018 i 2017 ha estat el següent:

En milers d'euros

	Nota	Sòl	Edificis en construcció	Edificis acabats	Total
Saldo el 31 de desembre de 2016		**1.776.858**	**234.922**	**912.679**	**2.924.459**
Altes		74.692	72.132	221.350	368.174
Baixes		(211.679)	(35.253)	(291.128)	(538.060)
Dotació del deteriorament amb impacte en resultats	35	(515.408)	(125.373)	(426.121)	(1.066.902)
Reversió del deteriorament amb impacte en resultats	35	113.967	97.285	290.231	501.483
Altres traspassos	15	(31.080)	(25.213)	(56.567)	(112.860)
Saldo el 31 de desembre de 2017		**1.207.350**	**218.500**	**650.444**	**2.076.294**
Altes		74.926	88.263	183.873	347.062
Baixes		(148.208)	(53.806)	(249.017)	(451.032)
Dotació del deteriorament amb impacte en resultats	35	(503.145)	(38.461)	(156.914)	(698.520)
Reversió del deteriorament amb impacte en resultats	35	215.714	40.255	102.618	358.586
Altres traspassos	13	(245.214)	(109.322)	(342.997)	(697.533)
Saldo el 31 de desembre de 2018		**601.422**	**145.428**	**188.006**	**934.857**

El 31 de desembre de 2018 i de 2017, no hi ha existències adscrites a deutes amb garantia hipotecària.

Nota 18 – Dipòsits en bancs centrals i entitats de crèdit

El desglossament del saldo dels dipòsits en bancs centrals i entitats de crèdit en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Passius financers a cost amortitzat	40.798.721	42.018.348
Total	**40.798.721**	**42.018.348**
Per naturalesa:		
Dipòsits a la vista	399.836	235.076
Dipòsits a termini	32.517.567	31.964.417
Pactes de recompra	7.600.498	9.591.000
Dipòsits disponibles amb preavís	-	-
Passius financers híbrids	59.504	62.605
Altres comptes	198.300	151.394
Ajustos per valoració	23.016	13.856
Total	**40.798.721**	**42.018.348**
Per moneda:		
En euros	30.422.046	32.663.588
En moneda estrangera	10.376.675	9.354.760
Total	**40.798.721**	**42.018.348**

Nota 19 – Dipòsits de la clientela

El desglossament del saldo dels dipòsits de la clientela en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Per epígrafs:			
Passius financers a cost amortitzat		139.078.942	135.307.437
Total		**139.078.942**	**135.307.437**
Per naturalesa:			
Dipòsits a la vista	4	107.665.339	98.019.789
Dipòsits a termini		26.705.427	30.377.798
Termini fix		23.925.215	27.521.501
Cèdules i bons emesos no negociables		1.962.867	2.412.422
Resta		817.345	443.875
Passius financers híbrids		2.003.569	2.047.546
Pactes de recompra		2.532.968	4.749.634
Ajustos per valoració		171.639	112.670
Total		**139.078.942**	**135.307.437**
Per sectors:			
Administracions públiques		5.943.438	5.437.779
D'altres sectors		132.963.865	129.756.988
Altres ajustos de valoració (interessos, comissions i altres)		171.639	112.670
Total		**139.078.942**	**135.307.437**
Per moneda:			
En euros		97.230.637	93.077.399
En moneda estrangera		41.848.305	42.230.038
Total		**139.078.942**	**135.307.437**

Nota 20 – Valors representatius de deute emesos

El desglossament del saldo dels valors representatius de deute emesos pel grup per tipus d'emissió en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Bons/Obligacions simples	3.979.311	4.843.573
Obligacions simples	3.759.097	4.408.506
Bons estructurats	220.214	435.067
Pagarés	3.276.336	3.179.100
Cèdules hipotecàries	9.525.100	10.099.200
Covered bonds	558.953	563.552
Fons de titulització	2.247.953	2.544.173
Dèbits subordinats representats per valors negociables	2.986.344	2.481.835
Obligacions subordinades	1.836.344	1.331.835
Participacions preferents	1.150.000	1.150.000
Ajustos per valoració i altres	24.656	76.411
Total	**22.598.653**	**23.787.844**

En l'Annex V es presenta el detall de les emissions vives al tancament de l'exercici 2018 i 2017.

Durant l'any 2017, es van fer dues emissions de participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries del banc (Additional Tier 1). El 18 de maig de 2017, Banc Sabadell va fer la seva emissió inaugural d'Additional Tier 1 per un import de 750.000 milers d'euros a un tipus fix del 6,5%. Posteriorment, el 23 de novembre de 2017 es va fer una segona emissió d'Additional Tier 1 per un import de 400.000 milers d'euros a un tipus fix del 6,125%.

Aquests valors són perpetus, encara que es poden convertir en accions ordinàries de nova emissió de Banc Sabadell si Banc Sabadell o el seu grup consolidable presenten una ràtio inferior al 5,125% de capital de nivell 1 ordinari (*Common Equity Tier 1 ratio* o CET1), calculada d'acord amb el Reglament (UE) 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de juny, sobre els requisits prudencials de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió. El preu de conversió dels valors ha de ser el més gran entre (i) la mitjana dels preus mitjans ponderats per volum diaris de l'acció de Banc Sabadell corresponent als cinc dies de cotització anteriors al dia en què s'anunciï que s'ha produït el supòsit de conversió corresponent, (ii) 1,221 euros (*Floor Price* per a l'emissió d'inaugural de l'abril) i 1,095 euros (*Floor Price* per a l'emissió feta al novembre) i (iii) el valor nominal de l'acció de Banc Sabadell en el moment de la conversió (el valor nominal de l'acció és 0,125 euros).

La remuneració dels valors, el pagament dels quals està subjecte a certes condicions i a més és discrecional, va quedar fixada en un 6,5% anual (per a l'emissió d'inaugural de l'abril) i en un 6,125% anual (per a l'emissió feta al novembre) per als primers cinc anys, i a partir de llavors es va revisar cada cinc anys, aplicant un marge de 641,4 i 605,1 punts bàsics sobre el tipus *Mid-swap* a cinc anys (5 *year Mid-Swap Rate*), respectivament.

Els valors tenen la consideració de capital de nivell 1 addicional (Additional Tier 1). Aquestes emissions es van dirigir únicament a inversors qualificats.

Les despeses per les remuneracions de les participacions preferents contingentment convertibles en accions ordinàries pugen a 73.250 milers d'euros el 31 de desembre de 2018 (32.870 milers d'euros el 31 de desembre de 2017). La despesa neta del seu impacte fiscal s'ha registrat en l'epígraf *"Altres reserves"* del patrimoni net.

El 28 d'octubre de 2017 es va produir el venciment final de l'emissió d'obligacions subordinades necessàriament convertibles IV/2013, fet que va determinar la conversió necessària de les 70.720.450 obligacions IV/2013 que quedaven en circulació en accions ordinàries de Banc Sabadell. En conseqüència, el 16 de novembre de 2017 va quedar inscrita en el Registre Mercantil d'Alacant l'escriptura pública d'augment de capital d'1.351.688,125 euros de valor nominal, acordat per la Comissió Executiva de Banc Sabadell el 2 de novembre de 2017, per atendre la conversió necessària total per venciment de l'emissió de les obligacions subordinades necessàriament convertibles sèrie IV/2013, que va donar lloc a l'emissió i posada en circulació d'un total de 10.813.505 accions ordinàries de Banc Sabadell. El 23 de novembre de 2017, la CNMV va verificar que concorrien els requisits exigits per a l'admissió a negociació de les noves accions esmentades, de 0,125 euros de valor nominal cadascuna, emeses per Banc Sabadell. Finalment, el 23 de novembre de 2017, les societats rectores de les borses de Barcelona, Bilbao, Madrid i València van acordar l'admissió a negociació de les noves accions esmentades, de manera que la contractació efectiva de les noves accions esmentades a les borses de Barcelona, Bilbao, Madrid i València a través del Sistema d'Interconnexió Borsària (SIBE o Mercat Continu) es va iniciar el 24 de novembre de 2017.

A continuació, es detallen les ampliacions de capital que es van fer com a conseqüència de les conversions necessàries dutes a terme durant l'exercici 2017:

Emissió	Venciment data conversió	Motiu conversió	Obligacions convertibles (*)	Accions emeses	Augment de capital a valor nominal (milers euros)	Data admissió a cotització
OSNC IV/2013	28/10/2017	Conversió necessària total	70.720.450	10.813.505	1.352	23/11/2017
Total 2017 (**)					**1.352**	

(*) Es va convertir cada any el 25% de l'import nominal de les 70.720.450 obligacions emeses.

(**) Vegeu l'estat de canvis del patrimoni net consolidat dels exercicis 2018 i 2017.

Les despeses per les remuneracions de les obligacions subordinades necessàriament convertibles van pujar a 726 milers d'euros en l'exercici 2017.

Nota 21 – Altres passius financers

El desglossament del saldo dels altres passius financers en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	39.540
Passius financers a cost amortitzat	3.600.544	2.931.854
Total	**3.600.544**	**2.971.394**
Per naturalesa:		
Obligacions a pagar	421.562	298.470
Fiances rebudes	77.907	91.548
Cambres de compensació	647.274	730.746
Comptes de recaptació	1.789.344	1.285.297
Altres passius financers (*)	664.457	565.333
Total	**3.600.544**	**2.971.394**
Per moneda:		
En euros	3.421.501	2.618.984
En moneda estrangera	179.043	352.410
Total	**3.600.544**	**2.971.394**

(*) Inclou saldos que s'han de pagar a proveïdors.

A continuació, es detalla la informació relativa al període mitjà de pagament a proveïdors requerida per la disposició addicional tercera de la Llei 15/2010, tenint en compte les modificacions introduïdes per la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu:

En nombre de dies i milers d'euros

	2018	2017
Dies		
Període mitjà de pagament a proveïdors	32,89	32,46
Ràtio d'operacions pagades	32,89	32,47
Ràtio d'operacions pendents de pagament	42,73	22,92
Import		
Total pagaments realitzats	1.115.620	920.214
Total pagaments pendents	11	594

Nota 22 – Provisions i passius contingents

Els moviments que hi ha hagut durant els exercicis 2018 i 2017 en l'epígraf de provisions es mostren a continuació:

En milers d'euros

	Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació	Altres retribucions als empleats a llarg termini	Qüestions processals i litigis per impostos pendents	Compromisos i garanties concedits	Restants provisions	Total
Saldo el 31 de desembre de 2016	**89.471**	**24.554**	**49.404**	**84.032**	**58.753**	**306.214**
Addicions/retirades en el perímetre	**-**	**-**	**-**	**-**	**5**	**5**
A interessos i càrregues assimilades - compromisos pensions	**1.050**	**183**	**-**	**-**	**-**	**1.233**
A dotacions amb càrrec a resultats - despeses de personal (c)	**1.995**	**7**	**-**	**-**	**-**	**2.002**
A dotacions sense càrrec a resultats	**-**	**-**	**-**	**-**	**37.644**	**37.644**
A dotacions amb càrrec a resultats - provisions	**(518)**	**(71)**	**(3.446)**	**6.065**	**11.834**	**13.864**
Dotacions a provisions	-	844	413	124.099	17.761	143.117
Reversions de provisions	-	-	(3.859)	(118.034)	(5.927)	(127.820)
Pèrdues (guanys) actuarials	(518)	(915)	-	-	-	(1.433)
Diferències de canvi	**-**	**-**	**-**	**(2.485)**	**(787)**	**(3.272)**
Utilitzacions:	**(31)**	**(9.689)**	**(9.665)**	**-**	**(13.454)**	**(32.839)**
Aportacions del promotor	-	(358)	-	-	-	(358)
Pagaments de pensions	(9.272)	(9.367)	-	-	-	(18.639)
Altres	9.241	36	(9.665)	-	(13.454)	(13.842)
Altres moviments	**(7.124)**	**1.507**	**-**	**(2.663)**	**967**	**(7.313)**
Saldo el 31 de desembre de 2017	**84.843**	**16.491**	**36.293**	**84.949**	**94.962**	**317.538**
Impacte de la primera aplicació de la NIIF 9 (a)	**-**	**-**	**-**	**8.468**	**-**	**8.468**
Addicions/retirades en el perímetre	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
A interessos i càrregues assimilades - compromisos pensions	**1.202**	**114**	**-**	**-**	**-**	**1.316**
A dotacions amb càrrec a resultats - despeses de personal (c)	**1.771**	**4**	**-**	**-**	**-**	**1.775**
A dotacions sense càrrec a resultats	**-**	**-**	**-**	**14.360**	**-**	**14.360**
A dotacions amb càrrec a resultats - provisions	**(896)**	**1.586**	**(631)**	**(5.516)**	**166.163**	**160.706**
Dotacions a provisions	217	1.880	2	85.996	175.318 (b)	263.413
Reversions de provisions	-	-	(633)	(91.512)	(9.155)	(101.300)
Pèrdues (guanys) actuarials	(1.113)	(294)	-	-	-	(1.407)
Diferències de canvi	**-**	**-**	**-**	**(369)**	**(630)**	**(999)**
Utilitzacions:	**(8.590)**	**(6.595)**	**(30.569)**	**-**	**(197.779)**	**(243.533)**
Aportacions netes del promotor	29	1	-	-	-	30
Pagaments de pensions	(8.619)	(6.596)	-	-	-	(15.215)
Altres	-	-	(30.569)	-	(197.779)	(228.348)
Altres moviments	**10.126**	**804**	**14**	**6.676**	**189.128 (d)**	**206.748**
Saldo el 31 de desembre de 2018	**88.456**	**12.404**	**5.107**	**108.568**	**251.844**	**466.379**

(a) Vegeu l'apartat "Adopció de la NIIF 9 Instruments financers" de la nota 1.

(b) Correspon, principalment, a les dotacions fetes per compensar els clients per les incidències que es van posar de manifest després de la migració a la nova plataforma tecnològica de TSB (vegeu la nota 2).

(c) Vegeu la nota 33.

(d) Inclou el traspàs de 200.615 milers d'euros de provisions constituïdes per cobrir desenllaços de contingències relacionades amb les clàusules terra (vegeu la nota 11).

Els epígrafs *"Pensions i altres obligacions de prestacions definides postocupació"* i *"Altres retribucions als empleats a llarg termini"* inclouen l'import de les provisions constituïdes per a la cobertura de les retribucions postocupació i els compromisos assumits amb el personal prejubilat i obligacions similars.

L'epígraf *"Provisions per a compromisos i garanties concedits"* inclou l'import de les provisions constituïdes per cobrir garanties concedides sorgides com a conseqüència de garanties financeres o un altre tipus de contracte.

Durant el curs ordinari del negoci, el grup està exposat a contingències de caràcter fiscal, legal, reguladores, etc. Totes les que són significatives s'analitzen periòdicament, amb la col·laboració de professionals externs quan cal, per tal de determinar la probabilitat que el grup hagi de fer front a un desembors amb ent. En els casos en què s'estima que el desembors amb ent és probable, es constitueix una provisió per l'import de la millor estimació del valor actual d'aquest desembors amb ent i queda registrada en l'epígraf *"Qüestions processals i litigis per impostos pendents"* o en l'epígraf *"Resta de provisions"*. El 31 de desembre de 2018 i de 2017, aquests epígrafs inclouen principalment:

- Provisions per contingències fiscals per un import de 5 milions d'euros el 31 de desembre de 2018 (36 milions d'euros el 31 de desembre de 2017), que recullen, principalment, actes d'inspecció de l'administració tributària signades en disconformitat (vegeu la nota 39) i liquidacions tributàries contra les quals s'ha recorregut.

- El 31 de desembre de 2018, pèrdues operacionals en la comercialització de productes a clients de TSB per un import de 17 milions d'euros (39 milions d'euros el 31 de desembre de 2017). TSB està protegit per les pèrdues ocasionades per operativa històrica mitjançant una cobertura facilitada per Lloyds Bank plc, en què es reconeix, per tant, un compte a cobrar pel mateix import registrat a l'epígraf *"Altres actius"*. Aquestes pèrdues s'exposen com una dotació sense impacte en resultats en la taula anterior.

- Provisions fetes per compensar els clients per les incidències que es van posar de manifest després de la migració a la nova plataforma tecnològica de TSB per un import de 46 milions d'euros el 31 de desembre de 2018 (vegeu la nota 2).

- Passius per contingències legals per un import de 33 milions d'euros al tancament de 2018 (37 milions d'euros al tancament de 2017).

- Provisions per la possible devolució de les quantitats percebudes com a conseqüència de l'aplicació de les anomenades clàusules terra, com a conseqüència de la seva hipotètica anul·lació per part dels tribunals, o bé per l'aplicació del Reial decret llei 1/2017, de 20 de gener, de mesures de protecció de consumidors en matèria de clàusules terra, per un import de 110 milions d'euros el 31 de desembre de 2018. En un escenari remot en què la totalitat de potencials reclamacions existents es reclamessin a través dels procediments establerts per l'entitat d'acord amb el que es requereix en el reial decret esmentat, i aplicant els percentatges d'acord actuals, la màxima contingència seria de 505 milions d'euros.

  En relació amb aquestes provisions, cal que el banc consideri que les seves clàusules terra són transparents i clares per als clients i que aquestes no han estat definitivament anul·lades amb caràcter general per sentència ferma. El 12 de novembre de 2018, la secció 28 de la sala civil de l'Audiència Provincial de Madrid va dictar una sentència en què estimava parcialment el recurs d'apel·lació interposat per part de Banc Sabadell contra la sentència del jutjat mercantil núm. 11 de Madrid sobre la nul·litat de les clàusules limitadores de tipus d'interès, considerant que algunes de les clàusules de Banc Sabadell són transparents i vàlides en la seva totalitat. Pel que fa a la resta de clàusules, el banc continua considerant que té arguments jurídics que haurien de ser valorats en el recurs que l'entitat pretén presentar davant del Tribunal Suprem respecte de la sentència dictada per l'Audiència Provincial de Madrid.

L'import final del desembors amb ent, així com el calendari de pagaments, és incert com a resultat de les dificultats inherents per estimar els factors utilitzats en la determinació de l'import de la provisió.

Pensions i obligacions similars

A continuació, es mostra l'origen del passiu reconegut en matèria de retribucions postocupació i altres obligacions similars a llarg termini en el balanç del grup:

En milers d'euros

	2018	2017	2016	2015	2014
Obligacions per compromisos per pensions i similars	768.695	793.871	862.218	858.877	1.044.326
Valor raonable dels actius del pla	(667.835)	(692.537)	(749.295)	(744.256)	(922.165)
Passiu net reconegut en el balanç	**100.860**	**101.334**	**112.923**	**114.621**	**122.161**

El rendiment del pla de pensions de Banc Sabadell ha estat negatiu en un 2,57%, i el de l'EPSV també en un 0,06% en l'exercici 2018.

El rendiment del pla de pensions de Banc Sabadell va ser negatiu en un 0,15%, i el de l'EPSV també en un 0,93% en l'exercici 2017.

Els moviments que hi ha hagut durant els exercicis 2018 i 2017 en les obligacions per compromisos per pensions i similars i en el valor raonable dels actius del pla es mostren a continuació:

En milers d'euros

	Obligacions per compromisos per pensions i similars	Valor raonable dels actius del pla
Saldo el 31 de desembre de 2016	**862.218**	**749.295**
Cost per interessos	10.372	-
Ingressos per interessos	-	9.139
Cost normal de l'exercici	2.002	-
Cost per serveis passats	486	-
Pagaments de prestacions	(56.244)	(37.604)
Liquidacions, reduccions i terminacions	1.724	2.242
Aportacions netes fetes per l'entitat	-	(249)
Pèrdues i guanys actuarials per canvis en les hipòtesis demogràfiques	-	-
Pèrdues i guanys actuarials per canvis en les hipòtesis financeres	(23.139)	-
Pèrdues i guanys actuarials per experiència	(108)	-
Rendiment dels actius adscrits al pla, excloent-ne els ingressos per interessos	-	(24.683)
Altres moviments	(3.440)	(5.603)
Saldo el 31 de desembre de 2017	**793.871**	**692.537**
Cost per interessos	11.424	-
Ingressos per interessos	-	10.108
Cost normal de l'exercici	1.775	-
Cost per serveis passats	1.880	-
Pagaments de prestacions	(52.465)	(37.250)
Liquidacions, reduccions i terminacions	11.761	12.874
Aportacions netes fetes per l'entitat	-	(215)
Pèrdues i guanys actuarials per canvis en les hipòtesis demogràfiques	-	-
Pèrdues i guanys actuarials per canvis en les hipòtesis financeres	-	-
Pèrdues i guanys actuarials per experiència	7.054	-
Rendiment dels actius adscrits al pla, excloent-ne els ingressos per interessos	-	(2.738)
Altres moviments	(6.605)	(7.481)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**768.695**	**667.835**

El desglossament de compromisos per pensions i obligacions similars del grup el 31 de desembre de 2018 i de 2017, tenint en compte el seu vehicle de finançament, la seva cobertura i el tipus d'interès aplicat per al seu càlcul, es detalla a continuació:

En milers d'euros

		2018	
Vehicle de finançament	**Cobertura**	**Import**	**Tipus d'interès**
Plans de pensions		408.264	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	34.565	1,50%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	373.699	1,50%
Pòlisses d'assegurances		348.127	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	84.865	1,50%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	263.262	1,50%
Fons interns	Sense cobertura	12.304	1,50%
Total obligacions		**768.695**	

En milers d'euros

		2017	
Vehicle de finançament	**Cobertura**	**Import**	**Tipus d'interès**
Plans de pensions		427.904	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	44.988	1,50%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	382.916	1,50%
Pòlisses d'assegurances		349.766	
Pòlisses d'assegurances amb parts vinculades	Vinculada	89.930	1,50%
Pòlisses d'assegurances amb parts no vinculades	Vinculada	259.836	1,50%
Fons interns	Sense cobertura	16.201	1,50%
Total obligacions		**793.871**	

L'import de les obligacions cobertes amb pòlisses d'assegurances vinculades el 31 de desembre de 2018 ha estat de 756.391 milers d'euros (777.670 milers d'euros el 31 de desembre de 2017), de manera que en un 98,40% dels seus compromisos (97,96% el 31 de desembre de 2017) el grup no té risc de supervivència (taules) ni de rendibilitat (tipus d'interès). Per tant, l'evolució dels tipus d'interès durant l'exercici no ha tingut impacte en la situació financera de l'entitat.

L'import de les obligacions cobertes amb actius específics ha estat de 756.391 milers d'euros (dels quals 31 milers d'euros cobreixen compromisos per prejubilacions) el 31 de desembre de 2018 i de 777.670 milers d'euros (dels quals 186 milers d'euros cobrien compromisos per prejubilacions) el 31 de desembre de 2017.

L'anàlisi de sensibilitat per a cada hipòtesi actuarial principal, el 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017, mostra com haurien quedat afectats l'obligació i el cost dels serveis de l'exercici corrent per canvis raonablement possibles en aquesta data.

En percentatge

	2018	2017
Anàlisi de sensibilitat	**Percentatge variació**	
Tipus de descompte		
Tipus de descompte -50 punts bàsics:		
Hipòtesis	1,00%	1,00%
Variació obligació	5,68%	6,00%
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	8,48%	8,21%
Tipus de descompte +50 punts bàsics:		
Hipòtesis	2,00%	2,00%
Variació obligació	(5,31%)	(5,38%)
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	(7,49%)	(7,08%)
Taxa d'increment salarial		
Taxa d'increment salarial -50 punts bàsics:		
Hipòtesis	2,50%	2,50%
Variació obligació	(0,31%)	(0,30%)
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	(3,62%)	(2,32%)
Taxa d'increment salarial +50 punts bàsics:		
Hipòtesis	3,50%	3,50%
Variació obligació	0,33%	0,31%
Variació cost dels serveis de l'exercici corrent	3,72%	2,43%

A continuació, es mostra l'estimació dels valors actuals probabilitzats, el 31 de desembre de 2018, de prestacions a pagar per als pròxims deu anys:

En milers d'euros

	Anys										
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Total
Pensions probables	13.889	11.383	9.582	8.587	8.061	7.732	7.441	7.150	6.864	6.570	**87.259**

El valor raonable dels actius vinculats a pensions que consten en l'actiu del balanç consolidat puja a 132.299 milers d'euros el 31 de desembre de 2018 i a 139.114 milers d'euros el 31 de desembre de 2017 (vegeu la nota 17).

Les categories principals dels actius del pla com a percentatge total sobre els actius del pla són les que s'indiquen a continuació:

En percentatge

	2018	2017
Elements de patrimoni net	0,01%	0,02%
Altres instruments de patrimoni	-	-
Instruments de deute	1,39%	2,10%
Fons d'inversió	1,53%	1,41%
Dipòsits i comptes corrents	0,05%	0,45%
Altres (pòlisses d'assegurança no vinculades)	97,02%	96,02%
Total	**100%**	**100%**

En el valor raonable dels actius del pla estan inclosos els següents instruments financers emesos pel banc:

En milers d'euros

	2018	2017
Instruments de patrimoni	100	165
Instruments de deute	1.000	-
Dipòsits i comptes corrents	314	3.123
Total	**1.414**	**3.288**

Nota 23 - Fons propis

El desglossament del saldo de fons propis en els balanços de situació consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Capital	703.371	703.371
Prima d'emissió	7.899.227	7.899.227
Instruments de patrimoni emesos diferents del capital	-	-
Altres elements de patrimoni net	35.487	32.483
Guanys acumulats	-	-
Reserves de revaloració	-	-
Altres reserves	3.832.935	4.207.340
(-) Accions pròpies	(143.452)	(106.343)
Resultat atribuïble als propietaris de la dominant	328.102	801.466
(-) Dividends a compte	(110.739)	(111.628)
Total	**12.544.931**	**13.425.916**

Capital

Capital social al tancament de l'exercici

El capital social del banc el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és de 703.370.587,63 euros, representat per 5.626.964.701 accions nominatives de 0,125 euros nominals cadascuna. Totes les accions estan totalment desemborsades i estan numerades correlativament de l'1 al 5.626.964.701, ambdós inclosos.

Les accions del banc cotitzen en les borses de valors de Madrid, Barcelona, Bilbao i València en el mercat continu de valors dirigit per la Sociedad de Bolsas, S.A.

La resta de societats incloses en el grup de consolidació no cotitzen en borsa.

Els drets atorgats als instruments de patrimoni són els mateixos regulats en la Llei de societats de capital. A la Junta General d'Accionistes, un accionista pot emetre un percentatge de vot igual que el percentatge de capital social que ostenta.

Variacions del capital social

A continuació, es mostren les variacions del capital social del banc en els exercicis 2018 i 2017:

En milers d'euros

	Nombre d'accions	Capital
Saldos el 31 de desembre de 2016	**5.616.151.196**	**702.019**
Conversió d'obligacions necessàriament convertibles IV/2013 - Novembre 2017 (*)	10.813.505	1.352
Saldos el 31 de desembre de 2017	**5.626.964.701**	**703.371**
-	-	-
Saldos el 31 de desembre de 2018	**5.626.964.701**	**703.371**

(*) Vegeu la nota 20.

Inversions significatives en el capital del banc

D'acord amb el que disposen els articles 23 i 32 del Reial decret 1362/2007, de 19 d'octubre, pel qual es desenvolupa la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del mercat de valors, en relació amb els requisits de transparència relatius a la informació sobre els emissors els valors dels quals estiguin admesos a negociació en un mercat secundari oficial o en un altre mercat regulat de la Unió Europea, a continuació es presenta la relació d'inversions significatives en el capital social de Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018.

Titular directe de la participació	% drets de vot atribuïts a les accions	% drets de vot a través d'instruments financers	% total de drets de vot	Titular indirecte de la participació
Diverses filials de BlackRock Inc.	5,12%	0,20%	5,32%	BlackRock Inc.
Fintech Europe S.A.R.L.	3,10%	-	3,10%	David Martínez Guzmán
Norges Bank	3,06%	0,11%	3,17%	-
Coltrane Master Fund, L.P.	-	1,07%	1,07%	-

La informació facilitada té com a fonts les comunicacions remeses pels accionistes a la CNMV o bé directament a l'entitat.

Prima d'emissió

El saldo de la prima d'emissió el 31 de desembre de 2018 puja a 7.899.227 milers d'euros (7.899.227 milers d'euros el 31 de desembre de 2017).

Tot seguit, es detallen els moviments duts a terme el 2018 i el 2017.

En milers d'euros

Saldo el 31 de desembre de 2016	**7.882.899**
Per ampliació de capital	-
Per conversió d'obligacions subordinades de patrimoni	-
Per conversió d'obligacions subordinades de passius financers	16.328
Per distribució de dividends	-
Per reclassificació de despeses d'ampliació de capital a reserves	-
Resta	-
Saldo el 31 de desembre de 2017	**7.899.227**
Per ampliació de capital	-
Per conversió d'obligacions subordinades de patrimoni	-
Per conversió d'obligacions subordinades de passius financers	-
Per distribució de dividends	-
Per reclassificació de despeses d'ampliació de capital a reserves	-
Resta	-
Saldo el 31 de desembre de 2018	**7.899.227**

Altres reserves

La composició del saldo d'aquest epígraf en els balanços consolidats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és la següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Reserves restringides:	**325.020**	**414.921**
Reserva legal	140.674	140.404
Reserva per a accions en garantia	136.459	226.869
Reserva de capitalització Llei 27/2014	35.985	35.985
Reserva per a inversions a les Canàries	8.787	8.548
Reserva per redenominació del capital social	113	113
Reserva per capital amortitzat	3.002	3.002
Reserves de lliure disposició	**3.301.766**	**3.806.052**
Reserves d'entitats valorades pel mètode de la participació	**206.149**	**(13.633)**
Total	**3.832.935**	**4.207.340**

El desglossament de les reserves aportades per cada una de les empreses consolidades s'indica en l'Annex I.

Altres elements de patrimoni net

Dins d'*"Altres elements de patrimoni net"* s'inclou l'import dels instruments associats a les remuneracions instrumentalitzades mitjançant els plans d'incentius a llarg termini basats en accions (vegeu la nota 33 *"Despeses de personal"*) que el 31 de desembre de 2018 i de 2017 pugen a 35.487 i 32.483 milers d'euros.

Negocis sobre instruments de patrimoni propi

El moviment de les accions de la societat dominant adquirides pel banc ha estat el següent:

	Nre. d'accions	Valor nominal *(en milers d'euros)*	Preu mitjà *(en euros)*	% Participació
Saldo el 31 de desembre de 2016	**51.901.666**	**6.487,71**	**1,72**	**0,92**
Compres	202.784.158	25.348,02	1,67	3,60
Vendes	206.452.578	25.806,57	1,66	3,66
Saldo el 31 de desembre de 2017	**48.233.246**	**6.029,16**	**1,82**	**0,86**
Compres	188.236.870	23.529,61	1,41	3,34
Vendes	147.681.602	18.460,20	1,46	2,62
Saldo el 31 de desembre de 2018	**88.788.514**	**11.098,57**	**1,57**	**1,58**

Els resultats nets generats per transaccions sobre instruments de patrimoni propi es registren en el patrimoni net en l'epígraf *"Fons propis - Altres reserves"* del balanç consolidat, i es mostren en l'estat de canvis del patrimoni net en la línia de venda o cancel·lació d'accions pròpies.

El 31 de desembre de 2018, TSB disposa de 2.448.704 accions de Banc Sabadell (11.635.555 al tancament de 2017), amb un cost de 3.692 milers d'euros (18.390 milers d'euros al tancament de 2017), que estan registrades com a accions pròpies en el balanç consolidat.

El 31 de desembre de 2018, hi ha 136.390.382 accions del banc pignorades en garantia d'operacions per un valor nominal de 17.049 milers d'euros (136.998.348 accions per un valor nominal de 17.125 milers d'euros el 31 de desembre de 2017).

El nombre d'instruments de patrimoni propi de Banco de Sabadell, S.A. propietat de tercers, però gestionats per les diferents empreses del grup, és de 21.506.506 i 16.051.137 títols el 31 de desembre de 2018 i de 2017, respectivament. El seu valor nominal puja a 2.688 milers d'euros i 2.006 milers d'euros, respectivament. En ambdós anys, la totalitat dels títols es refereixen a accions de Banc Sabadell.

Nota 24 – Un altre resultat global acumulat

La composició d'aquest epígraf del patrimoni net consolidat el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és la següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Elements que no es reclassifiquen en resultats	(52.564)	49.443
Guanys o (-) pèrdues actuarials en plans de pensions de prestacions definides	(329)	6.767
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	(52.235)	42.676
Ineficàcia de les cobertures de valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global (element cobert)	-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global (instruments de cobertura)	-	-
Canvis del valor raonable dels passius financers a valor raonable amb canvis en resultats atribuïbles a canvis en el risc de crèdit	-	-
Elements que es poden reclassificar en resultats	(438.906)	(314.754)
Cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger (part eficaç) (*)	213.031	236.647
Conversió de divises	(640.720)	(678.451)
Derivats de cobertura. Reserva de cobertura de fluxos d'efectiu (part eficaç) (**)	4.306	(80.402)
Import procedent de les operacions vives	6.002	(32.726)
Import procedent de les operacions discontinuades	(1.696)	(47.676)
Canvis del valor raonable dels instruments de deute valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	(22.958)	195.869
Instruments de cobertura (elements no designats)	-	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts de les inversions en negocis conjunts i associades	7.435	11.583
Total	**(491.470)**	**(265.311)**

(*) El saldo de cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger procedeix íntegrament d'operacions vives.

(**) Les cobertures de fluxos d'efectiu mitiguen fonamentalment el risc de tipus d'interès i altres riscos (vegeu la nota 12).

El desglossament de l'impost sobre els guanys relacionat amb cada partida de l'estat d'ingressos i despeses reconeguts el 31 de desembre de 2018 i de 2017 s'indica a continuació:

En milers d'euros

	2018			2017		
	Import brut	Efecte impositiu	Net	Import brut	Efecte impositiu	Net
Elements que no es reclassifiquen en resultats	(145.616)	43.609	(102.007)	(21.584)	6.475	(15.109)
Guanys o (-) pèrdues actuarials en plans de pensions de prestacions definides	(10.138)	3.041	(7.097)	(9.278)	2.783	(6.495)
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-	-	-	-	-
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts d'inversions en negocis conjunts i associades	-	-	-	-	-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	(135.478)	40.568	(94.910)	(12.306)	3.692	(8.614)
Ineficàcia de les cobertures de valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	-	-	-	-	-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global (element cobert)	-	-	-	-	-	-
Canvis del valor raonable dels instruments de patrimoni valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global (instruments de cobertura)	-	-	-	-	-	-
Canvis del valor raonable dels passius financers a valor raonable amb canvis en resultats atribuïbles a canvis en el risc de crèdit	-	-	-	-	-	-
Elements que es poden reclassificar en resultats	(264.197)	80.810	(183.387)	(438.857)	81.548	(357.309)
Cobertura d'inversions netes en negocis a l'estranger (part eficaç)	(23.616)	-	(23.616)	85.282	-	85.282
Conversió de divises	38.813	(1.082)	37.731	(249.801)	-	(249.801)
Derivats de cobertura. Reserva de cobertura de fluxos d'efectiu (part eficaç)	121.163	(36.455)	84.708	(87.004)	28.123	(58.881)
Canvis del valor raonable dels instruments de deute valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	(396.409)	118.347	(278.062)	(45.506)	12.153	(33.353)
Instruments de cobertura (elements no designats)	-	-	-	-	-	-
Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-	-	(137.571)	41.272	(96.299)
Participació en altres ingressos i despeses reconeguts en inversions en negocis conjunts i associades	(4.148)	-	(4.148)	(4.257)	-	(4.257)
Total	**(409.813)**	**124.419**	**(285.394)**	**(460.441)**	**88.023**	**(372.418)**

Nota 25 – Interessos minoritaris (participacions no dominants)

Les societats que constitueixen aquest epígraf del patrimoni net consolidat són les següents:

En milers d'euros

	2018			2017		
	% Minoritaris	Import	*Del qual: Resultat atribuït*	% Minoritaris	Import	*Del qual: Resultat atribuït*
BancSabadell d'Andorra, S.A.	49,03%	40.265	*4.073*	49,03%	39.874	*3.925*
Business Services for Operational Support, S.A.U.	20,00%	381	*553*	20,00%	-	*519*
Aurica Coinvestment, S.L.	38,24%	21.831	*2.488*	38,24%	20.253	(2)
Resta		1.062	*14*		1.049	*(730)*
Total		**63.539**	***7.128***		**61.176**	***3.712***

El moviment que s'ha produït en els exercicis 2018 i 2017 en el saldo d'aquest epígraf és el següent:

En milers d'euros

Saldos el 31 de desembre de 2016	**49.668**
Ajustos per valoració	34
Resta	11.474
Addicions/retirades en el perímetre	15.030
Percentatges de participació i altres	(5.845)
Canvi en el mètode de consolidació	(1.423)
Resultat de l'exercici	3.712
Saldos el 31 de desembre de 2017	**61.176**
Ajustos per valoració	(88)
Resta	2.451
Addicions/retirades en el perímetre	-
Percentatges de participació i altres	(4.677)
Canvi en el mètode de consolidació	-
Resultat de l'exercici	7.128
Saldos el 31 de desembre de 2018	**63.539**

Els dividends repartits als minoritaris de les entitats del grup en l'exercici 2018 són 1.533 milers d'euros (BancSabadell d'Andorra, S.A.) i 1.411 en l'exercici 2017.

En l'exercici 2018, les societats Aurica Coinvestment, S.L. i Business Services for Operational Support, S.A.U. estan assignades al negoci bancari d'Espanya. La societat Ederra, S.A. està assignada al negoci Transformació d'Actius Immobiliaris. D'altra banda, BancSabadell d'Andorra, S.A. està assignada al segment d'altres geografies (vegeu la nota 38).

Nota 26 – Exposicions fora del balanç

El desglossament d'aquest epígraf al tancament dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

Compromisos i garanties concedits	Nota	2018	2017
Garanties financeres concedides (*)		**2.040.786**	**1.983.143**
Del qual import classificat com a stage *3*		*25.890*	*48.163*
Import registrat en el passiu del balanç (**)	22	22.617	32.500
Compromisos de préstecs concedits		**22.645.948**	**20.906.053**
Del qual import classificat com a stage *3*		*55.932*	*61.719*
Disponibles per tercers		22.645.948	20.906.053
Per entitats de crèdit		549	468
Pel sector d'administracions públiques		638.858	677.317
Per altres sectors residents		15.640.631	13.750.112
Per no residents		6.365.910	6.478.156
Import registrat en el passiu del balanç	22	45.759	23.677
Altres compromisos concedits		**8.233.226**	**9.916.992**
Del qual import classificat com a stage *3*		*55.305*	*9.729*
Altres garanties concedides		7.341.297	6.743.704
Actius adscrits a obligacions de tercers		-	-
Crèdits documentaris irrevocables		921.336	838.922
Garantia addicional de liquidació		20.000	20.000
Altres avals i caucions prestats		6.399.961	5.884.782
Altres riscos contingents		-	-
Altres compromisos concedits		891.929	3.173.287
Compromisos de compra a termini d'actius financers		557.375	2.825.731
Contractes convencionals d'adquisició d'actius financers		158.985	126.999
Valors subscrits pendents de desemborsament		1.939	1.939
Compromisos de col·locació i subscripció de valors		-	-
Altres compromisos de préstecs concedits		173.630	218.618
Import registrat en el passiu del balanç	22	40.192	28.772
Total		**32.919.960**	**32.806.188**

(*) Del qual concedides en relació amb la construcció i promoció immobiliària 137.481 i 89.881 milers d'euros el 31 de desembre de 2018 i de 2017, respectivament.

(**) Del qual import registrat en el passiu del balanç en relació amb la construcció i promoció immobiliària 6.410 i 5.451 milers d'euros el 31 de desembre de 2018 i de 2017, respectivament.

L'import de les garanties financeres, els compromisos de préstecs i els altres compromisos concedits classificats com a *stage* 2 puja a 125.649, 501.605 i 397.675 milers d'euros, respectivament, el 31 de desembre de 2018.

El total de compromisos disponibles per tercers el 31 de desembre de 2018 inclou compromisos de crèdit amb garantia hipotecària per un import de 4.415.019 milers d'euros (2.616.999 milers d'euros el 31 de desembre de 2017). Pel que fa a la resta, en la majoria dels casos hi ha altres tipus de garanties d'acord amb la política de gestió de riscos del grup.

Garanties concedides classificades com a *stage* 3

El moviment del saldo de garanties concedides classificades com a *stage* 3 durant l'exercici 2018 ha estat el següent:

En milers d'euros

Saldos l'1 de gener de 2018	**57.892**
Altes	57.036
Baixes	(33.733)
Saldos el 31 de desembre de 2018	**81.195**

El desglossament per àmbit geogràfic del saldo de garanties concedides classificades com a *stage* 3 el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Espanya	80.507	56.766
Resta Unió Europea	387	22
Iberoamèrica	131	145
Resta OCDE	-	-
Resta del món	170	959
Total	**81.195**	**57.892**

La cobertura del risc de crèdit corresponent a garanties concedides el 31 de desembre de 2018 i l'1 de gener de 2018 (data de la primera aplicació de la NIIF 9), distribuïda en funció del seu mètode de determinació i del risc de crèdit de les exposicions fora del balanç, és la següent:

En milers d'euros

	31/12/2018	01/01/2018
Cobertura específica determinada individualment:	**36.008**	**36.293**
Stage 2	2.663	16.735
Stage 3	33.345	19.557
Cobertura específica determinada col·lectivament:	**26.725**	**25.691**
Stage 1	11.727	9.520
Stage 2	5.153	3.477
Stage 3	9.432	10.727
Cobertura del risc de país	413	1.967
Total	**62.733**	**61.983**

El moviment d'aquesta cobertura durant els exercicis 2018 i 2017, juntament amb el de la cobertura dels compromisos de préstecs concedits, es mostra en la nota 22.

Nota 27 – Recursos de clients fora del balanç

Els recursos de clients fora del balanç, gestionats pel grup i els comercialitzats però no gestionats, són els següents:

En milers d'euros

	2018	2017
Gestionats pel grup:	**21.893.067**	**23.090.028**
Societats i fons d'inversió	18.297.797	19.091.344
Gestió de patrimoni	3.595.270	3.998.685
Fons d'inversió comercialitzats, però no gestionats	**8.081.426**	**8.283.255**
Fons de pensions (*)	**3.594.186**	**3.986.555**
Assegurances (*)	**10.465.118**	**9.964.863**
Instruments financers confiats per tercers	**76.324.331**	**80.970.536**
Total	**120.358.128**	**126.295.237**

(*) El saldo dels fons de pensions i assegurances correspon als comercialitzats pel grup.

Nota 28 – Ingressos i despeses per interessos

Aquests epígrafs del compte de pèrdues i guanys consolidat inclouen els interessos meritats en l'exercici per tots els actius i passius financers el rendiment dels quals, implícit o explícit, s'obté d'aplicar el mètode del tipus d'interès efectiu, amb independència que es valorin pel seu valor raonable, així com les rectificacions de productes com a conseqüència de cobertures comptables. Els interessos es registren pel seu import brut, sense deduir, si escau, les retencions d'impostos realitzades en origen.

La major part dels ingressos per interessos han estat generats per actius financers del grup que es valoren a cost amortitzat o a valor raonable amb canvis en un altre resultat global.

A continuació, es detalla el tipus d'interès mitjà anual durant els exercicis 2018 i 2017 de les següents partides del balanç:

En percentatge

	2018		2017	
	Grup BS	Ex-TSB	Grup BS	Ex-TSB
Actiu				
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	0,08	(0,11)	0,02	(0,11)
Valors representatius de deute	1,36	1,41	1,72	1,74
Préstecs i bestretes				
Clientela	2,96	2,86	3,00	2,84
Passiu				
Dipòsits				
Bancs centrals i entitats de crèdit	0,11	(0,03)	0,10	0,05
Clientela	0,22	0,15	0,19	0,12

El desglossament del marge d'interessos trimestral dels exercicis 2018 i 2017, així com els rendiments i costos mitjans dels diferents components que formen el total de la inversió i dels recursos, és el següent:

En milers d'euros

	2018												
	1r trimestre			2n trimestre			3r trimestre			4t trimestre			TOTAL
	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	
Rendiment de la inversió	**216.880.053**	**2,10**	**1.124.649**	**217.038.607**	**2,10**	**1.136.182**	**216.813.203**	**2,19**	**1.194.286**	**217.933.850**	**2,21**	**1.211.641**	**4.666.758**
Efectiu i equivalents (*)	29.544.269	0,01	507	28.180.392	0,01	542	27.865.203	0,15	10.771	28.761.958	0,16	11.479	**23.299**
Préstecs i bestretes	133.924.261	3,00	991.874	135.992.318	2,90	983.334	137.034.035	2,95	1.019.236	136.621.255	2,97	1.022.242	**4.016.686**
Cartera de renda fixa (**)	25.407.251	1,41	88.606	26.158.261	1,42	92.621	25.885.654	1,28	83.698	26.339.944	1,32	87.541	**352.466**
Cartera de renda variable	988.827	-	-	1.021.333	-	-	836.220	-	-	891.160	-	-	-
Actiu tangible i intangible	3.873.886	-	-	4.061.192	-	-	4.178.935	-	-	4.220.475	-	-	-
Resta dels altres actius	23.141.559	0,77	43.662	21.625.111	1,11	59.685	21.013.156	1,52	80.581	21.099.058	1,70	90.379	**274.307**
Cost dels recursos	**216.880.053**	**(0,40)**	**(213.101)**	**217.038.607**	**(0,44)**	**(237.612)**	**216.813.203**	**(0,48)**	**(261.667)**	**217.933.850**	**(0,51)**	**(279.194)**	**(991.574)**
Entitats de crèdit	31.880.652	(0,11)	(8.877)	32.137.191	(0,09)	(6.978)	31.924.079	(0,10)	(8.089)	32.190.104	(0,14)	(11.746)	**(35.690)**
Dipòsits de la clientela (***)	138.805.488	(0,20)	(68.878)	140.271.284	(0,22)	(76.126)	142.223.843	(0,22)	(77.675)	142.883.019	(0,24)	(86.757)	**(309.436)**
Mercat de capitals	25.588.125	(1,34)	(84.344)	25.004.552	(1,29)	(80.727)	23.715.312	(1,31)	(78.366)	24.173.861	(1,31)	(79.578)	**(323.015)**
Altres passius	7.848.422	(2,64)	(51.002)	7.326.734	(4,04)	(73.781)	6.799.142	(5,69)	(97.537)	6.581.339	(6,10)	(101.113)	**(323.433)**
Recursos propis	12.757.366	-	-	12.298.846	-	-	12.150.827	-	-	12.105.527	-	-	-
Marge d'interessos			**911.548**			**898.570**			**932.619**			**932.447**	**3.675.184**
Total ATM			**216.880.053**			**217.038.607**			**216.813.203**			**217.933.850**	**217.168.348**
Ràtio (marge/ATM)			**1,70**			**1,66**			**1,71**			**1,70**	**1,69**

(*) Inclou caixa, bancs centrals, entitats de crèdit i adquisicions temporals d'actius.

(**) S'inclouen 3.235 milers d'euros corresponents a interessos procedents d'actius financers mantinguts per negociar.

(***) Inclou les cessions temporals d'actius.

Els ingressos o despeses financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen a l'instrument associat. En aquest sentit, els resultats de les inversions i el cost dels recursos recullen despeses i ingressos financers per imports de 70.605 i 124.580 milers d'euros, respectivament, derivats d'aquesta imputació. En particular, la línia d'entitats de crèdit del passiu recull els ingressos financers per interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, principalment els relatius a la TLTRO II.

En milers d'euros

	2017												
	1r trimestre			2n trimestre			3r trimestre			4t trimestre			TOTAL
	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	Saldo mitjà	Tipus %	Resultats	
Rendiment de la inversió	**211.690.107**	**2,33**	**1.217.554**	**219.081.800**	**2,19**	**1.195.386**	**212.629.774**	**2,15**	**1.149.302**	**214.016.641**	**2,08**	**1.125.723**	**4.687.965**
Efectiu i equivalents (*)	12.711.586	0,05	1.701	18.198.341	(0,01)	(536)	19.408.477	(0,03)	(1.320)	23.601.722	0,05	3.080	**2.925**
Préstecs i bestretes	138.670.199	3,02	1.033.973	139.175.529	3,02	1.048.683	135.288.462	2,98	1.015.144	134.679.510	2,96	1.004.312	**4.102.112**
Cartera de renda fixa (**)	29.762.880	2,15	158.055	31.800.063	1,59	126.279	28.417.288	1,59	113.717	25.309.784	1,51	96.265	**494.316**
Cartera de renda variable	982.684	-	-	911.215	-	-	1.327.913	-	-	1.091.195	-	-	-
Actiu tangible i intangible	4.199.848	-	-	4.270.256	-	-	4.307.770	-	-	4.293.743	-	-	-
Resta dels altres actius	25.362.910	0,38	23.825	24.726.396	0,34	20.960	23.879.864	0,36	21.761	25.040.687	0,35	22.066	**88.612**
Cost dels recursos	**211.690.107**	**(0,49)**	**(255.129)**	**219.081.800**	**(0,41)**	**(220.914)**	**212.629.774**	**(0,39)**	**(208.434)**	**214.016.641**	**(0,37)**	**(201.118)**	**(885.595)**
Entitats de crèdit	20.161.775	(0,29)	(14.207)	31.187.504	(0,06)	(4.617)	30.700.166	(0,05)	(3.887)	32.010.746	(0,08)	(6.847)	**(29.558)**
Dipòsits de la clientela (***)	141.349.314	(0,23)	(80.212)	141.058.478	(0,20)	(71.461)	135.198.081	(0,17)	(58.634)	135.525.086	(0,16)	(56.008)	**(266.315)**
Mercat de capitals	26.575.834	(1,74)	(113.822)	25.299.212	(1,44)	(91.001)	25.799.705	(1,44)	(93.663)	26.410.778	(1,33)	(88.399)	**(386.885)**
Altres passius	10.656.159	(1,78)	(46.888)	8.488.318	(2,54)	(53.835)	7.799.188	(2,66)	(52.250)	6.857.577	(2,88)	(49.864)	**(202.837)**
Recursos propis	12.947.025	-	-	13.048.288	-	-	13.132.634	-	-	13.212.454	-	-	-
Marge d'interessos			**962.425**			**974.472**			**940.868**			**924.605**	**3.802.370**
Total ATM			**211.690.107**			**219.081.800**			**212.629.774**			**214.016.641**	**214.356.229**
Ràtio (marge/ATM)			**1,84**			**1,78**			**1,76**			**1,71**	**1,77**

(*) Inclou caixa, bancs centrals, entitats de crèdit i adquisicions temporals d'actius.

(**) S'inclouen 4.802 milers d'euros corresponents a interessos procedents d'actius financers mantinguts per negociar.

(***) Inclou les cessions temporals d'actius.

Els ingressos o despeses financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen a l'instrument associat. En aquest sentit, els resultats de les inversions i el cost dels recursos recullen despeses i ingressos financers per imports de 42.429 i 109.239 milers d'euros, respectivament, derivats d'aquesta imputació. En particular, la línia d'entitats de crèdit del passiu recull els ingressos financers per interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, principalment els relatius a la TLTRO II.

En termes mitjans anuals, el marge sobre actius totals mitjans es va situar en un 1,69% (1,57% sense TSB), i va disminuir en 8 punts bàsics en comparació amb el nivell de l'any anterior (1,77% el 2017). Pel que fa a l'evolució dels marges trimestrals, el marge sobre actius totals mitjans del quart trimestre de 2018 es va situar en l'1,70% (1,56% sense tenir en compte TSB). El quart trimestre de 2017 aquest marge va ser de l'1,71%.

Tot seguit, es mostra per a les posicions d'inversió i dipòsits corresponents a negoci Espanya - operativa de xarxa, sense incloure-hi operativa de filials, el diferencial contractual de les operacions contractades en els diferents trimestres dels exercicis 2018 i 2017 (nova entrada), així com de la cartera resultant al final de cada un d'ells (estoc):

Diferencial en punts bàsics	Nova entrada (mitjana trimestral)				Estoc			
	2018				201 8			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Crèdits	214	245	217	258	228	225	228	227
Préstecs	256	222	265	239	237	233	229	231
Hipotecari habitatge	120	124	124	135	115	115	115	115
Lísing	267	350	243	304	244	258	256	257
Rènting	427	373	355	364	464	444	428	400
Descompte	240	225	226	218	250	236	242	232
Confirming	242	226	232	227	224	225	219	213
Forfaiting	251	331	355	331	304	261	224	232
Inversió creditícia	**218**	**212**	**214**	**211**	**179**	**178**	**177**	**178**
Dipòsit a termini 1 mes	15	11	12	4	14	14	13	4
Dipòsit a termini 3 mesos	11	4	(2)	1	10	5	(4)	4
Dipòsit a termini 6 mesos	5	(4)	(4)	(5)	14	1	3	-
Dipòsit a termini 12 mesos	10	7	8	10	15	13	12	11
Dipòsit a termini +12 mesos	26	21	20	17	25	24	22	19
Dipòsits a termini	**18**	**11**	**10**	**10**	**20**	**18**	**16**	**14**

Diferencial en punts bàsics	Nova entrada (mitjana trimestral)				Estoc			
	2017				201 7			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Crèdits	236	257	256	250	241	238	249	241
Préstecs	300	263	215	250	240	240	236	238
Hipotecari habitatge	155	164	153	136	113	114	114	115
Lísing	305	286	313	265	238	242	245	245
Rènting	449	374	446	418	513	477	468	475
Descompte	266	249	243	241	284	259	258	252
Confirming	259	249	252	232	245	231	234	223
Forfaiting	547	529	481	396	407	408	409	392
Inversió creditícia	**249**	**238**	**220**	**225**	**182**	**181**	**179**	**180**
Dipòsit a termini 1 mes	32	27	22	30	30	22	21	26
Dipòsit a termini 3 mesos	37	17	10	24	34	19	11	21
Dipòsit a termini 6 mesos	16	24	17	25	17	22	20	23
Dipòsit a termini 12 mesos	15	14	11	20	18	15	14	16
Dipòsit a termini +12 mesos	26	25	9	38	28	25	22	30
Dipòsits a termini	**25**	**22**	**13**	**32**	**23**	**20**	**18**	**24**

Referent a la cartera d'hipoteques d'habitatge existent el 31 de desembre de 2018, el desglossament per període en què s'ha de revisar el tipus d'interès aplicat a cada operació és el següent:

En milers d'euros

Calendari repreciació hipoteques	1T 19	2T 19	3T 19	4T 19	Total
Hipoteca habitatge	7.723.996	7.103.793	5.587.547	6.296.430	**26.711.766**

Correspon a Negoci Espanya - operativa de xarxa.

Les noves entrades de dipòsits fins al 31 de desembre de 2018 i de 2017, així com el seu desglossament per venciment contractual, han estat les següents:

En milions d'euros

Detall dipòsits per venciment	Nova entrada 2018			
	1T	2T	3T	4T
Fins a 3 M	2.591	2.571	2.696	3.077
De 3 a 6 M	715	966	712	826
De 6 a 12 M	1.603	1.926	1.415	1.771
De 12 a 18 M	905	1.198	992	931
Més de 18 M	2.964	1.847	1.279	3.964
Total dipòsits	**8.778**	**8.508**	**7.094**	**10.569**
En percentatge				
Fins a 3 M	29,5	30,2	38,0	29,1
De 3 a 6 M	8,1	11,4	10,0	7,8
De 6 a 12 M	18,3	22,6	19,9	16,8
De 12 a 18 M	10,3	14,1	14,0	8,8
Més de 18 M	33,8	21,7	18,1	37,5
Total dipòsits	**100**	**100**	**100**	**100**

Correspon a Negoci Espanya - operativa de xarxa.

En milions d'euros

Detall dipòsits per venciment	Nova entrada 2017 1T	2T	3T	4T
Fins a 3 M	3.042	3.121	2.391	2.343
De 3 a 6 M	586	902	735	961
De 6 a 12 M	2.923	3.241	1.988	2.024
De 12 a 18 M	601	905	906	495
Més de 18 M	3.445	3.757	3.756	6.829
Total dipòsits	**10.597**	**11.926**	**9.776**	**12.652**
En percentatge				
Fins a 3 M	28,7	26,2	24,5	18,5
De 3 a 6 M	5,5	7,6	7,5	7,6
De 6 a 12 M	27,6	27,2	20,3	16,0
De 12 a 18 M	5,7	7,6	9,3	3,9
Més de 18 M	32,5	31,4	38,4	54,0
Total dipòsits	**100**	**100**	**100**	**100**

Correspon a Negoci Espanya - operativa de xarxa.

Nota 29 – Ingressos i despeses per comissions

Els ingressos i les despeses per comissions per operacions financeres i per la prestació de serveis han estat els següents:

En milers d'euros

	2018	2017
Comissions derivades d'operacions de risc	**240.612**	**304.801**
Operacions d'actiu	137.964	206.092
Avals i altres garanties	102.648	98.709
Comissions de serveis	**722.297**	**580.016**
Targetes	224.871	205.721
Ordres de pagament	61.602	53.982
Valors	61.058	60.413
Comptes a la vista	220.962	130.783
Resta	153.804	129.117
Comissions de gestió d'actius	**372.393**	**338.619**
Fons d'inversió	157.740	158.409
Comercialització de fons de pensions i assegurances	185.463	152.826
Gestió de patrimonis	29.190	27.384
Total	**1.335.302**	**1.223.436**
Promemòria		
Ingressos per comissions	1.558.648	1.478.603
Despeses per comissions	(223.347)	(255.167)
Comissions netes	**1.335.301**	**1.223.436**

Nota 30 – Resultats d'operacions financeres (net)

Els resultats d'operacions financeres (net) agrupen una relació d'epígrafs del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals finalitzats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 i que es presenten a continuació:

En milers d'euros

	2018	2017
Per epígrafs:		
Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius i passius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats, nets	208.106	371.365
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	292.256	388.698
Actius financers a cost amortitzat	(75.870)	(12.268)
Passius financers a cost amortitzat	(8.280)	(5.065)
Guanys o (-) pèrdues per actius i passius financers mantinguts per negociar, nets	10.568	214.786
Guanys o (-) pèrdues per actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats, nets	(13.902)	-
Guanys o (-) pèrdues per actius i passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats, nets	19	134
Guanys o (-) pèrdues resultants de la comptabilitat de cobertures, nets	21.918	27.819
Total	**226.709**	**614.104**
Per naturalesa d'instrument financer:		
Resultat net de valors representatius de deute	203.620	384.568
Resultat net d'altres instruments de patrimoni	(1.174)	16.252
Resultat net de derivats	29.896	230.622
Resultat net per altres conceptes (*)	(5.633)	(17.338)
Total	**226.709**	**614.104**

(*) Inclou principalment el resultat de la venda de diverses carteres de crèdit venudes durant l'exercici.

Durant l'exercici 2018 i 2017, el grup ha dut a terme vendes de determinats valors representatius de deute que mantenia en la cartera d'actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global, de manera que ha generat uns beneficis de 292.249 milers d'euros el 31 de desembre de 2018 (388.698 milers d'euros el 31 de desembre de 2017). D'aquests resultats, 289.366 milers d'euros (348.709 milers d'euros el 2017) de beneficis provenen de la venda de valors representatius de deute mantinguts amb administracions públiques.

A més a més, en l'exercici 2018, el grup ha efectuat vendes de determinats valors representatius de deute que mantenia en la cartera d'actius financers a cost amortitzat amb el propòsit de gestionar l'increment del risc de crèdit (vegeu la nota 8).

Així mateix, la partida *"Resultat net de derivats"* de la taula anterior inclou, en relació amb les cobertures comptables que han estat discontinuades, la variació del valor raonable dels derivats des de la data de la discontinuació fins a la seva liquidació per un import de 38.513 milers d'euros (benefici).

Nota 31 – Altres ingressos d'explotació

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Ingressos per explotació d'inversions immobiliàries	84.907	104.724
Vendes i altres ingressos per prestació de serveis no financers	78.441	148.452
Resta de productes d'explotació	93.334	85.189
Total	**256.682**	**338.365**

Les vendes i els ingressos per prestació de serveis no financers inclouen els ingressos generats per la gestió de carteres d'actius immobiliaris d'altres entitats (Sareb).

L'ingrés registrat en altres productes procedeix bàsicament d'ingressos de les entitats del grup l'activitat de les quals no és financera (principalment rènting operatiu).

Nota 32 - Altres despeses d'explotació

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Contribució a fons de garantia de dipòsits	(106.332)	(98.295)
Banc Sabadell	(103.317)	(95.751)
TSB	1.558	(355)
Sabadell United Bank	-	(497)
BS IBM Mèxic	(4.573)	(1.692)
Contribució al fons de resolució	(49.744)	(50.639)
Altres conceptes	(390.989)	(397.389)
Taxes de monetització (*)	(44.996)	(54.668)
Resta	(345.993)	(342.721)
Total	**(547.065)**	**(546.323)**

(*) Vegeu la nota 39.

El subepígraf *"Resta"* inclou la despesa corresponent a l'impost sobre els dipòsits en les entitats de crèdit, que puja a 30.650 milers d'euros en l'exercici 2018 (28.146 milers d'euros el 2017), així com despeses d'activitats no financeres.

Nota 33 – Despeses d'administració

Aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat inclou els imports de les despeses incorregudes pel grup corresponents al cost del personal i la resta de despeses generals d'administració.

Despeses de personal

Les despeses de personal registrades en el compte de pèrdues i guanys consolidat en els exercicis acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 han estat les següents:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Sous i gratificacions al personal actiu		(1.159.614)	(1.181.796)
Quotes de la Seguretat Social		(239.243)	(241.550)
Dotacions a plans de prestació definida	22	(1.775)	(2.002)
Dotacions a plans d'aportació definida		(71.096)	(67.575)
Altres despeses de personal		(118.862)	(80.637)
Total		**(1.590.590)**	**(1.573.560)**

La classificació de la plantilla mitjana per a totes les empreses que formen el grup per categoria i sexe el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és la següent:

Nombre mitjà d'empleats

	2018			2017		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Directius	507	173	680	482	154	636
Tècnics	10.015	10.812	20.827	10.065	10.930	20.995
Administratius	1.038	3.502	4.540	1.007	3.533	4.540
Total	**11.560**	**14.487**	**26.047**	**11.554**	**14.617**	**26.171**

La classificació de la plantilla mitjana del banc per categoria el 31 de desembre de 2018 i de 2017 amb discapacitat superior o igual al 33% és la següent:

Nombre mitjà d'empleats

	Grup Banc Sabadell	
	2018	2017
Directius	6	14
Tècnics	189	178
Administratius	19	75
Total	**214**	**267**

La classificació de la plantilla del grup per categoria i sexe el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és la següent:

Nombre d'empleats i empleades

	2018			2017		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Directius	501	173	674	488	157	645
Tècnics	10.025	10.855	20.880	9.980	10.734	20.714
Administratius	1.079	3.548	4.627	999	3.487	4.486
Total	**11.605**	**14.576**	**26.181**	**11.467**	**14.378**	**25.845**

Del total de la plantilla el 31 de desembre de 2018, 188 tenien reconegut algun grau de discapacitat (253 el 31 de desembre de 2017).

L'import de les despeses de personal no recurrents el 31 de desembre de 2018 puja a 61.009 milers d'euros. Es consideren com a no recurrents les despeses que no formen part de l'activitat ordinària de l'entitat. En el cas de les despeses de personal són les vinculades a canvis d'estructura, transformació comercial i els incidents posteriors a la migració que es detallen en la nota 2.

Sistema d'incentius complementaris a llarg termini basats en accions

La Junta General d'Accionistes del 27 de març de 2014 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per als consellers executius, 5 membres de l'alta direcció i 419 directius del grup. Al març de 2017 va vèncer aquest pla i no es van lliurar accions del banc pel fet que el preu d'exercici de l'opció era de 2,015 euros.

El grup té vigents tres sistemes d'incentius complementaris a llarg termini basats en accions: l'ICLP 2016, aprovat el 31 de març de 2016; l'ICLP 2017, aprovat el 30 de març de 2017, i l'ICLP 2018, aprovat el 19 d'abril de 2018.

- La Junta General d'Accionistes del 31 de març de 2016 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per a 3 consellers executius, 7 membres de l'alta direcció i 472 directius del grup (ICLP 2016). Consisteix en l'assignació d'un nombre determinat de drets als beneficiaris, que incorporen el dret a percebre l'increment de valor d'un mateix nombre d'accions de Banco de Sabadell, S.A. durant un període que es va iniciar el dia 25 de febrer de 2016 i que acabarà l'últim dia de les vint primeres sessions borsàries del mes de març de 2019, prenent com a referència el seu valor de cotització, que es farà efectiu mitjançant el lliurament d'accions del banc. Serà condició necessària perquè els drets es facin efectius que el beneficiari superi el percentatge mínim de compliment de l'objectiu personal denominat "valoració de l'eficàcia professional", fixat per la Comissió de Retribucions del banc.

- La Junta General d'Accionistes del 30 de març de 2017 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per a 3 consellers executius, 7 membres de l'alta direcció i 466 directius del grup (ICLP 2017). Consisteix en l'assignació d'un nombre determinat de drets als beneficiaris, que incorporen el dret a percebre l'increment de valor d'un mateix nombre d'accions de Banco de Sabadell, S.A. durant un període que es va iniciar el 30 de gener de 2017 i que acabarà l'últim dia de les vint sessions borsàries del mes de març de 2020, prenent com a referència el seu valor de cotització, que es farà efectiu mitjançant el lliurament d'accions del banc. Serà condició necessària perquè els drets es facin efectius que el beneficiari superi el percentatge mínim de compliment de l'objectiu personal denominat "valoració de l'eficàcia professional", fixat per la Comissió de Retribucions del banc.

- La Junta General d'Accionistes del 19 d'abril de 2018 va aprovar un incentiu complementari a llarg termini basat en l'increment del valor de les accions de Banco de Sabadell, S.A. per als consellers executius, l'alta direcció i altres directius que formen part del col·lectiu identificat del grup (ICLP 2018). El 31 de desembre de 2018, són beneficiaris de l'incentiu 4 consellers executius, 8 membres de l'alta direcció i 71 directius que formen part del col·lectiu identificat del grup. Consisteix en l'assignació d'un nombre determinat de drets als beneficiaris de l'ICLP 2018, que incorporen el dret a percebre l'increment de valor d'un mateix nombre d'accions de Banco de Sabadell, S.A., prenent com a referència el seu valor de cotització, i que alhora es vinculen al nivell de compliment per part del banc de certs indicadors pluriennals durant un determinat període de temps, que es farà efectiu en un 55% mitjançant el lliurament d'accions del mateix Banco de Sabadell, S.A., i en el 45% restant en efectiu. El nombre de drets a liquidar pot ser igual o inferior al nombre de drets consolidats en el primer trimestre de l'any 2019, en funció del nivell de compliment de Banco de Sabadell, S.A., de quatre indicadors durant la vigència de l'ICLP 2018. El període d'avaluació del compliment inclou els exercicis 2018, 2019 i 2020, per a la qual cosa s'estableixen objectius sobre els següents indicadors i amb la següent ponderació: taxa de rendibilitat a l'accionista (25%), per a la qual cosa es farà servir com a referència el valor de tancament de l'acció, arrodonit al tercer decimal de les primeres vint sessions de 2018 i de les primeres vint sessions de 2021; la ràtio de cobertura de liquiditat (25%); la solvència - CET1 (25%), i el rendiment ajustat al risc de capital del banc - RoRAC (25%). Els últims tres indicadors es mesuren al final del període pluriennal, tenint en compte la mitjana dels tres últims mesos de l'exercici 2020.

Les seves característiques principals es presenten tot seguit:

Sistemes d'incentius vigents	Data de finalització	Preu d'exercici	Nombre màxim de drets afectats
ICLP 2016	30/04/2019	1,494	30.000.000
ICLP 2017	30/03/2020	1,353	35.000.000
ICLP 2018	18/04/2022	1,841	21.000.000

El valor raonable dels serveis es valora per referència al valor raonable dels instruments de capital compromesos, és a dir, opcions sobre accions del banc, i tal com s'indica en la nota 6, la tècnica de valoració han estat les simulacions de Monte Carlo i el model de valoració utilitzat ha estat el de Black-Scholes.

El moviment dels drets en els plans esmentats anteriorment ha estat:

Drets - ICLP 2016

Saldo el 31 de desembre de 2016	**28.495.000**
Concedides	-
Anul·lades	(1.606.666)
Saldo el 31 de desembre de 2017	**26.888.334**
Concedides	-
Anul·lades	(986.667)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**25.901.667**

Drets - ICLP 2017

Saldo el 30 d'abril de 2017	**35.000.000**
Concedides	-
Anul·lades	(3.770.004)
Saldo el 31 desembre de 2017	**31.229.996**
Concedides	-
Anul·lades	(1.158.003)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**30.071.993**

Drets - ICLP 2018

Saldo el 30 d'abril de 2018	**21.000.000**
Concedides	-
Anul·lades	(400.000)
Saldo el 31 de desembre de 2018	**20.600.000**

Empleats de TSB Banking Group compten amb un incentiu complementari relacionat amb un pla d'assoliment d'objectius entre els anys 2016 i 2020, la retribució dels quals està basada en accions de Banco de Sabadell, S.A. i en efectiu.

En relació amb les despeses de personal associades als plans d'incentius basats en accions (vegeu la nota 1.3.15), la contrapartida d'aquestes despeses està registrada en el patrimoni net en el cas dels drets que es liquiden amb accions (vegeu l'estat de canvis de patrimoni net - pagaments basats en accions), mentre que els que es liquiden en efectiu es registren en l'epígraf *"Altres passius"* del balanç consolidat.

En milers d'euros

	2018	2017
Liquiden en accions	3.004	17.784
Liquiden en efectiu	49	-
Total	**3.053**	**17.784**

Altres despeses d'administració

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis 2018 i 2017 es mostra a continuació:

En milers d'euros

	2018	2017
D'immobles, instal·lacions i material	(230.744)	(229.656)
Informàtica	(439.292)	(394.582)
Comunicacions	(46.820)	(43.477)
Publicitat	(114.162)	(106.706)
Serveis administratius subcontractats	(109.533)	(95.436)
Contribucions i impostos	(114.908)	(106.889)
Informes tècnics	(32.089)	(54.982)
Serveis de vigilància i trasllat de fons	(21.290)	(26.107)
Despeses de representació i desplaçament del personal	(23.531)	(20.111)
Quotes d'associacions	(31.181)	(22.593)
Altres despeses	(166.210)	(48.873)
Total	**(1.329.760)**	**(1.149.412)**

Honoraris amb entitats auditores

Els honoraris que ha percebut PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L. en l'exercici 2018 pels serveis d'auditoria de comptes i per altres serveis relacionats amb l'auditoria prestats a Espanya sumen un import de 1.839 i 659 milers d'euros, respectivament (1.920 i 321 milers d'euros el 2017). Els serveis d'auditoria prestats per altres societats de la xarxa PwC corresponents a sucursals i filials a l'estranger pugen a 4.649 milers d'euros en l'exercici 2018 (2.816 milers d'euros el 2017).

Els honoraris percebuts per altres auditors en l'exercici 2018 per serveis d'auditoria de comptes i per altres serveis relacionats amb l'auditoria prestats a Espanya pugen a 31 i 0 milers d'euros, respectivament (52 i 0 milers d'euros el 2017), i pels serveis corresponents a auditoria i per altres serveis relacionats amb l'auditoria de sucursals i filials a l'estranger pugen a 17 i 21 milers d'euros, respectivament, en l'exercici 2018 (8 i 16 milers d'euros el 2017).

Els honoraris percebuts per altres societats de la xarxa PwC com a conseqüència de serveis d'assessorament fiscal i altres serveis prestats en l'exercici 2018 han pujat a 68 i 507 milers d'euros. Els imports registrats per aquests serveis el 2017 van pujar a 92 i 740 milers d'euros, respectivament.

Altres informacions

Les despeses d'administració no recurrents pugen, el 31 de desembre de 2018, a 230.506 milers d'euros, incloent-hi les despeses de programes específics de reducció de costos, així com les despeses de projectes especials associats a canvi de perímetre i els incidents posteriors a la migració detallats en la nota 2.

La ràtio d'eficiència al tancament de l'exercici 2018 (despeses de personal i generals / marge brut) és del 58,29% (50,15% el 2017).

A continuació, es presenta la següent informació sobre oficines del grup:

Nombre d'oficines

	2018	2017
Oficines	**2.457**	**2.473**
Espanya	1.865	1.880
Estranger	592	593

Nota 34 – Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius financers o valorats a valor raonable amb canvis en resultats i pèrdues o (-) guanys nets per modificació

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global		(2.472)	(53.374)
Valors representatius de deute	8	(2.472)	(6.277)
Altres instruments de patrimoni		-	(47.097)
Actius financers a cost amortitzat	11	(753.620)	(1.157.999)
Valors representatius de deute		3.381	1.823
Préstecs i bestretes		(757.001)	(1.159.822)
Total		**(756.092)**	**(1.211.373)**

Nota 35 - Deteriorament del valor o (-) reversió del deteriorament del valor d'actius no financers

El desglossament d'aquest epígraf dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Immobilitzat material	15	907	(15.300)
Inversions immobiliàries	15	(61.335)	(216.042)
Fons de comerç i altres actius intangibles	16	(286)	(2.601)
Existències	17	(339.934)	(565.419)
Total		**(400.648)**	**(799.362)**

El total de dotació per deteriorament de les inversions immobiliàries de l'exercici 2018 i 2017 s'ha fet prenent com a base valoracions de nivell 2 (vegeu la nota 6). El valor raonable dels actius deteriorats és de 602.004 i 1.746.296 milers d'euros en els exercicis 2018 i 2017, respectivament.

Del total de dotació per deteriorament d'existències de l'exercici 2018 i 2017, 54.296 i 135.890 milers d'euros s'han realitzat basant-se en valoracions de nivell 2, respectivament, i 285.637 i 429.529 milers d'euros, en valoracions de nivell 3, respectivament. El valor raonable dels actius deteriorats és de 730.494 i 1.963.363 milers d'euros al tancament dels exercicis 2018 i 2017.

Nota 36 – Guanys o (-) pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers, nets

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Immobilitzat material	(2.398)	(3.726)
Inversions immobiliàries	32.172	(15.024)
Actiu intangible	(1.027)	-
Participacions (*)	5.826	418.067
Altres instruments de capital	-	-
Altres conceptes	-	1.588
Total	**34.573**	**400.905**

(*) Vegeu la nota 2 i l'Annex I - Sortides del perímetre de consolidació.

Nota 37 – Guanys o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes

El desglossament d'aquest epígraf del compte de pèrdues i guanys consolidat dels exercicis anuals acabats el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	Nota	2018	2017
Immobilitzat material d'ús propi i adjudicat		(22.793)	(155.636)
Guanys/pèrdues per vendes		49.506	56.955
Deteriorament/reversió	13	(72.299)	(212.591)
Inversions immobiliàries		(12.353)	(409)
Actiu intangible		100	-
Participacions (*)		(194)	16.646
Altres instruments de capital		-	-
Altres conceptes		39	(48)
Total		**(35.201)**	**(139.447)**

(*) Vegeu l'Annex I - Sortides del perímetre de consolidació.

El deteriorament d'actius no corrents en venda no incorpora ingressos derivats d'increment del valor raonable menys costos de venda.

El total de dotació per deteriorament d'actius no corrents en venda de l'exercici 2018 i 2017 s'ha fet prenent com a base valoracions de nivell 2 (vegeu la nota 6). El valor raonable dels actius deteriorats és de 3.449.290 i 1.769.557 milers d'euros al tancament dels exercicis 2018 i 2017.

Nota 38 – Informació segmentada

Criteris de segmentació

Es presenta en aquest apartat informació dels resultats i altres indicadors per unitats de negoci del grup.

Els criteris amb els quals el grup Banc Sabadell informa dels resultats per segments són:

- Les àrees geogràfiques s'organitzen en quatre: Negoci Bancari Espanya, Transformació d'Actius, Negoci Bancari Regne Unit i altres geografies.
- A cada negoci se li assigna un 11% del capital sobre els seus actius ponderats per risc, i l'excés de fons propis s'assigna a Negoci Bancari Espanya.
- Negoci Bancari Regne Unit recull l'aportació de TSB al grup.
- Altres geografies està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i de representació. A tall comparatiu les variacions es calculen tant en inversió com en recursos i compte de resultats aïllant Sabadell United Bank.

Pel que fa a la resta de criteris aplicats, la informació per segments s'estructura, en primer lloc, seguint una distribució geogràfica i, en segon lloc, en funció dels clients als quals va dirigida.

Segmentació per àrea geogràfica i unitats de negoci

En relació amb les bases de presentació i metodologia emprades, la informació que es presenta està basada en la comptabilitat individual de cada una de les societats que formen el grup, amb les eliminacions i els ajustos corresponents de consolidació, i en la comptabilitat analítica d'ingressos i despeses en les particions de negocis sobre una o més entitats jurídiques, que permet l'assignació dels ingressos i els costos per a cada client depenent del negoci al qual estigui assignat cada un d'ells.

Cada unitat de negoci es considera com un negoci independent, per la qual cosa es produeixen fluxos d'ingressos i despeses entre els negocis per la prestació de serveis de distribució de productes, serveis o sistemes. L'impacte final en el compte de resultats del grup és nul.

Cada negoci suporta costos directes, obtinguts a partir de la comptabilitat general i analítica, i costos indirectes, derivats d'unitats corporatives.

Així mateix, s'efectua una assignació de capital de manera que cada negoci té assignat un capital equivalent al mínim regulador necessari per actius de risc. Aquest mínim regulador està en funció de l'organisme que supervisa cada negoci.

Seguidament, per a cada unitat de negoci es mostra, per al 2018 i el 2017, el detall dels resultats abans d'impostos, altres magnituds rellevants i la conciliació del total d'aquests resultats amb els del consolidat:

En milions d'euros

	2018				
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	Total grup
Marge d'interessos	**2.445**	**(28)**	**1.000**	**259**	**3.675**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	62	-	-	3	65
Comissions netes	1.202	1	85	47	1.335
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	193	5	18	10	225
Altres productes/càrregues d'explotació	(359)	119	(60)	10	(290)
Marge brut	**3.543**	**97**	**1.042**	**328**	**5.010**
Despeses d'administració i amortització	(1.791)	(140)	(1.148)	(195)	(3.273)
Marge d'explotació	**1.752**	**(43)**	**(106)**	**133**	**1.737**
Provisions i deteriorament	(543)	(520)	(231)	(27)	(1.320)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	1	-	1	-	2
Resultat abans d'impostos	**1.211**	**(563)**	**(335)**	**107**	**419**
Impost sobre beneficis	(253)	85	95	(11)	(84)
Resultat després d'impostos	**957**	**(478)**	**(240)**	**96**	**335**
Resultat atribuït a la minoria	2	-	-	5	7
Total resultat dels segments sobre els quals s'informa	**955**	**(478)**	**(240)**	**91**	**328**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	10,9%	-	-	9,%	2,6%
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	44,4%	-	101,6%	56,%	58,3%
Ràtio de morositat	5,2%	33,5%	1,3%	0,3%	4,2%
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	52,1%	83,4%	50,4%	292,9%	54,1%
Empleats	15.847	1.073	8.353	908	26.181
Oficines nacionals i estrangeres	1.865	-	550	42	2.457

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,8945 GBP (mitjana).

(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,8945 GBP, 22,4921 MXN, 1,1450 USD i 10,953 MAD (mitjana).

En milions d'euros

	2018				
	Negoci bancari Espanya	Transformació actius immobiliaris	Negoci bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	Total grup
Actiu	**146.411**	**11.907**	**46.182**	**17.822**	**222.322**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	96.234	1.332	33.929	10.896	142.391
Exposició immobiliària	-	959	-	-	959
Passiu	**138.029**	**10.791**	**44.596**	**16.789**	**210.205**
Recursos de clients en el balanç	98.296	235	32.484	6.328	137.343
Finançament majorista mercat de capitals	19.833	-	1.688	-	21.520
Capital assignat	**8.382**	**1.116**	**1.586**	**1.033**	**12.117**
Recursos de clients fora del balanç	**42.976**	**35**	**-**	**1.023**	**44.034**

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,8873 GBP.
(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,8873 GBP, 22,6901 MXN, 1,1851 USD, 10,8752 MAD.

En milions d'euros

	2017				
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	Total grup
Marge d'interessos	**2.528**	**(52)**	**1.034**	**293**	**3.802**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	313	(1)	-	3	316
Comissions netes	1.076	2	96	50	1.223
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	541	(37)	110	9	623
Altres productes/càrregues d'explotació	(332)	118	(16)	3	(227)
Marge brut	**4.126**	**30**	**1.223**	**358**	**5.737**
Despeses d'administració i amortització	(1.756)	(163)	(1.002)	(205)	(3.125)
Marge d'explotació	**2.370**	**(133)**	**221**	**153**	**2.612**
Provisions i deterioraments	(867)	(1.216)	(89)	(24)	(2.196)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	384	41	7	1	432
Resultat abans d'impostos	**1.887**	**(1.307)**	**139**	**130**	**848**
Impost sobre beneficis	(321)	364	(49)	(37)	(43)
Resultat després d'impostos	**1.566**	**(943)**	**90**	**92**	**805**
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-	4	4
Total resultat dels segments del grup	**1.566**	**(943)**	**90**	**88**	**801**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	17,8%	-	5,8%	8,8%	6,1%
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	39,1%	-	79,5%	54,5%	50,2%
Ràtio de morositat	5,7%	32,2%	0,4%	0,9%	5,1%
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	45,6%	49,9%	55,9%	113,0%	45,7%
Empleats i empleades (***)	15.775	1.018	8.287	765	25.845
Oficines nacionals i estrangeres	1.880	-	551	42	2.473

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,875 GBP (mitjana).
(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el compte de resultats: 0,875 GBP, 21,303 MXN, 1,132 USD i 11,597 MAD.
(***) A l'efecte de comparabilitat amb el 2018 el 2017 s'han d'incloure 113 empleats de Fonomed (*call center*).

En milions d'euros

	2017				
	Negoci bancari Espanya	Transformació d'Actius Immobiliaris	Negoci Bancari Regne Unit (*)	Altres geografies (**)	Total grup
Actiu	**142.521**	**15.384**	**48.145**	**15.298**	**221.348**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	93.394	3.865	35.501	8.836	141.596
Exposició immobiliària	-	3.372	-	23	3.395
Passiu	**133.370**	**13.728**	**46.597**	**14.431**	**208.127**
Recursos de clients en el balanç	92.558	104	34.410	5.024	132.096
Finançament majorista mercat de capitals	20.168	-	1.920	-	22.088
Capital assignat	**9.151**	**1.656**	**1.548**	**866**	**13.222**
Recursos de clients fora del balanç	**44.265**	**27**	**-**	**1.033**	**45.325**

(*) Inclou l'aportació al consolidat de TSB. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,887 GBP.

(**) Inclou principalment Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació. Tipus de canvi aplicat en el balanç: 0,887 GBP, 23,661 MXN, 1,199 USD, 11,426 MAD.

Els actius totals mitjans del total de l'entitat pugen, el 31 de desembre de 2018, a 217.168.348 milers d'euros, mentre que en la mateixa data de l'any anterior es van situar en 214.356.229 milers d'euros.

En relació amb el tipus de productes i serveis dels quals es deriven els ingressos ordinaris, tot seguit se n'informa per a cada unitat de negoci:

- Negoci Bancari Espanya agrupa les següents unitats de negoci de clients:

  - Banca Comercial ofereix productes tant d'inversió com d'estalvi. En inversió destaca la comercialització de productes hipotecaris, circulant i crèdits. Pel que fa a l'estalvi, els productes principals són els dipòsits (vista i termini), fons d'inversió, assegurances estalvi i plans de pensions.

    També cal destacar els productes d'assegurances protecció i serveis de mitjans de pagament, com ara les targetes de crèdit i l'emissió de transferències, entre d'altres.

  - Banca Corporativa ofereix serveis de finançament especialitzats juntament amb una oferta global de solucions, que inclouen des dels serveis de banca transaccional fins a les solucions més complexes i adaptades, tant de l'àmbit del finançament com de tresoreria, entre d'altres.

  - Mercats i Banca Privada ofereix i dissenya productes i serveis d'alt valor afegit, amb l'objectiu d'aconseguir una bona rendibilitat per al client, incrementar i diversificar la base de clients i assegurar la consistència dels processos d'inversió amb una anàlisi rigorosa i amb una gestió de qualitat reconeguda. Tot això portant el model de relació amb el client cap a la multicanalitat.

- Transformació d'Actius: Gestiona de manera transversal el risc irregular i l'exposició immobiliària, a més d'establir i implementar l'estratègia de participades immobiliàries. La pràctica totalitat dels actius no corrents en venda que no tenen naturalesa d'actius financers o d'actius per impostos diferits es troben radicats a Espanya i s'agrupen en aquest segment.

- Negoci Bancari Regne Unit: La franquícia de TSB comprèn el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit, que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, targetes i hipoteques.

- Altres geografies: Està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial.

A continuació, es detallen per a 2018 i 2017 els ingressos ordinaris generats per cada unitat de negoci:

En milers d'euros

	Consolidat			
	Ingressos de les activitats ordinàries		Resultat abans d'impostos	
SEGMENTS	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Negoci Bancari Espanya	3.969.437	3.888.107	1.210.794	1.886.643
Transformació d'Actius	279.547	387.749	(563.076)	(1.307.423)
Negoci Bancari Regne Unit	1.290.125	1.424.935	(335.415)	139.110
Altres geografies	544.632	486.779	106.562	129.923
(-) Ajustos i eliminacions d'ingressos ordinaris entre segments	(226.400)	(257.208)	-	-
Total	**5.857.341**	**5.930.362**	**418.865**	**848.253**

Tot seguit, es detalla per a cadascuna d'aquestes quin percentatge de saldos, marge d'interessos i de comissions netes han generat sobre el total dels exercicis 2018 i 2017:

En percentatge

	2018				
	Segmentació del marge d'interessos i de comissions netes				
	Crèdit a la clientela		Dipòsits de la clientela		Productes de(*) serveis
	% sobre saldo mitjà	% rendiment sobre total	% sobre saldo mitjà	% cost sobre total	% sobre saldo total
SEGMENTS					
Negoci Bancari Espanya	65,9%	59,9%	71,6%	26,0%	84,2%
Transformació d'Actius	0,9%	0,8%	0,2%	0,1%	0,1%
Negoci Bancari Regne Unit	25,0%	28,1%	23,7%	46,5%	10,4%
Altres geografies	8,1%	11,2%	4,6%	27,5%	5,3%
Total	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

(*) Percentatge per segments sobre el total de comissions.

En percentatge

	2017				
	Segmentació del marge d'interessos i de comissions netes				
	Crèdit a la clientela		Dipòsits de la clientela		Productes de (*) serveis
	% sobre saldo mitjà	% rendiment sobre total	% sobre saldo mitjà	% cost sobre total	% sobre saldo total
SEGMENTS					
Negoci Bancari Espanya	65,6%	58,6%	70,1%	31,5%	80,5%
Transformació d'Actius	2,2%	2,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Negoci Bancari Regne Unit	25,8%	29,3%	26,0%	50,7%	14,9%
Altres geografies	6,4%	10,0%	3,8%	17,7%	4,4%
Total	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

(*) Percentatge per segments sobre el total de comissions.

A més a més, es presenta la distribució per àrea geogràfica dels interessos i rendiments assimilats dels exercicis de 2018 i 2017:

En milers d'euros

	Distribució d'ingressos per interessos per àrea geogràfica			
Àrea geogràfica	Individual		Consolidat	
	2018	2017	2018	2017
Mercat nacional	3.168.683	3.178.663	3.138.138	3.160.953
Mercat internacional	256.764	193.642	1.723.805	1.678.680
Unió Europea	73.096	61.232	1.281.538	1.294.590
Zona euro	22.420	19.165	22.420	19.165
Zona no euro	50.676	42.067	1.259.118	1.275.425
Resta	183.668	132.410	442.267	384.090
Total	**3.425.447**	**3.372.305**	**4.861.943**	**4.839.633**

En l'informe de gestió (vegeu-ne l'apartat 2), es fa una anàlisi més detallada per a cada un d'aquests negocis.

Nota 39 – Situació fiscal (impost sobre els guanys d'activitats continuades)

Grup fiscal consolidat

Banco de Sabadell, S.A. és la societat dominant d'un grup de consolidació fiscal en l'impost sobre societats, i formen part d'aquest com a societats dependents totes les societats espanyoles participades per Banco de Sabadell, S.A. que compleixen els requisits exigits per la Llei de l'impost sobre societats (vegeu l'Annex I).

La resta de societats espanyoles del grup comptable tributen de manera individual en l'impost sobre societats.

Les societats del grup comptable no residents a Espanya tributen els seus beneficis d'acord amb les normes fiscals que els són aplicables.

Conciliacions

La conciliació de la diferència existent entre el resultat comptable consolidat i la base imposable de l'impost sobre societats és la següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Resultat abans d'impostos	418.865	848.253
Augments en la base imposable	982.757	1.218.295
Procedents de resultats	982.757	1.218.295
Procedents de patrimoni net	-	-
Disminucions en la base imposable	(1.927.772)	(1.942.380)
Procedents de resultats	(1.286.215)	(1.908.777)
Procedents de patrimoni net	(641.557)	(33.603)
Base imposable (resultat fiscal)	**(526.150)**	**124.168**
Quota (30%)	**(157.845)**	**37.250**
Deduccions per doble imposició, formació i altres	(4.292)	(15.363)
Quota líquida	**(162.137)**	**21.887**
Impost per diferències temporals (net)	247.407	15.330
Altres ajustos (net)	(1.635)	5.858
Despeses o (-) ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades	**83.635**	**43.075**

Així mateix, a continuació es presenta la conciliació entre la despesa per l'impost sobre societats del grup resultant de l'aplicació del tipus impositiu general i la despesa registrada per aquest impost en els comptes de pèrdues i guanys consolidats:

En milers d'euros

	2018	2017
Resultat comptable abans d'impostos	418.865	848.253
Tipus impositiu nacional (30%)	125.660	254.476
Resultat venda participacions exempta	(3.741)	(137.903)
Ingressos entitats associades	(16.966)	(92.606)
Diferència taxa efectiva societats a l'estranger (*)	(15.273)	8.080
Deduccions generades / Despeses no deduïbles	(4.410)	5.170
Resta	(1.634)	5.858
Despeses o (-) ingressos per impostos sobre els guanys de les activitats continuades	**83.636**	**43.075**
Tipus impositiu efectiu	*20%*	*5%*

(*) Calculada aplicant la diferència entre el tipus impositiu vigent per al grup a Espanya (30%) i el tipus efectiu aplicat al resultat del grup en cada jurisdicció.

Augments i disminucions en la base imposable

Els detalls relatius a augments i disminucions en la base imposable, en funció de la seva consideració com a diferències temporals o permanents, es desglossen en el quadre següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Diferència permanent	-	44.167
Diferència temporal amb origen en l'exercici actual	913.561	931.595
Diferència temporal amb origen en exercicis anteriors	69.196	242.533
Augments	**982.757**	**1.218.295**
Diferència permanent	(120.326)	(717.153)
Diferència temporal amb origen en l'exercici actual	(563.449)	-
Diferència temporal amb origen en exercicis anteriors	(1.243.997)	(1.225.227)
Disminucions	**(1.927.772)**	**(1.942.380)**

Actius i passius per impostos diferits

Segons la normativa fiscal i comptable vigent hi ha determinades diferències temporànies que s'han de tenir en compte a l'hora de quantificar la despesa corresponent per l'impost sobre els guanys d'activitats continuades.

El 2013, el Reial decret llei 14/2013, va donar la condició d'actius garantits per l'Estat espanyol als actius fiscals generats per dotacions per deteriorament dels crèdits o altres actius derivades de les possibles insolvències dels deutors no vinculats amb el subjecte passiu, així com els corresponents a provisions o aportacions a sistemes de previsió social i, si escau, prejubilació (a partir d'ara, "actius fiscals monetitzables").

Els actius fiscals monetitzables es poden convertir en un crèdit exigible davant l'Administració tributària en els supòsits en què el subjecte passiu presenti pèrdues comptables o que l'entitat sigui objecte de liquidació o insolvència judicialment declarada. A més a més, es podran canviar per valors de deute públic, un cop transcorregut el termini de 18 anys, computat des de l'últim dia del període impositiu en què es produeixi el registre comptable d'aquests actius. Així mateix, per mantenir la garantia de l'Estat espanyol, estan subjectes a una prestació patrimonial de l'1,5% anual sobre l'import d'aquests a partir de l'exercici 2016 (vegeu la nota 32).

Els orígens dels actius/passius per impostos diferits registrats en els balanços el 31 de desembre de 2018 i de 2017 són els següents:

En milers d'euros

Actius fiscals diferits	2018	2017
Monetitzables	**5.185.285**	**5.336.979**
Per deteriorament de crèdit	3.491.405	3.524.948
Per deteriorament d'actius immobiliaris	1.569.466	1.674.955
Per fons de pensions	124.414	137.076
No monetitzables	**1.025.949**	**821.117**
Crèdits fiscals per bases imposables negatives	**317.932**	**350.927**
Deduccions no aplicades	**17.967**	**22.825**
Total	**6.547.133**	**6.531.848**

Passius fiscals diferits	2018	2018
Revaloració d'immobles	65.449	67.865
Ajustos de valor d'emissions de deute majorista sorgits en combinacions de negoci	43.394	59.511
Altres ajustos de valor d'actius financers	40.714	278.182
Altres	17.673	19.898
Total	**167.230**	**425.456**

L'increment dels actius no monetitzables de l'exercici 2018 s'explica bàsicament per l'efecte fiscal derivat de la primera aplicació de la NIIF 9 explicat en la nota 1. A Espanya, d'acord amb el que disposa el Reial decret 27/2018, de 29 de desembre, els ingressos o despeses registrats directament en reserves com a conseqüència de la primera aplicació de la NIIF 9, que tinguin efectes fiscals segons la normativa vigent, s'han d'integrar en la base imposable del grup fiscal en tres anys (inici el 2018).

El desglossament per països dels actius i passius per impostos diferits és el següent:

En milers d'euros

	2018		2017	
País	Actius fiscals diferits	Passius fiscals diferits	Actius fiscals diferits	Passius fiscals diferits
Espanya	6.387.014	158.865	6.430.233	414.568
Regne Unit	123.433	8.365	78.182	9.449
Estats Units d'Amèrica	59	-	1.491	1.439
Mèxic	36.238	-	21.634	-
Altres	389	-	307	-
Total	**6.547.133**	**167.230**	**6.531.847**	**425.456**

Tal com s'indica en la nota 1.3.20, tenint en compte la informació disponible al tancament de l'exercici i les projeccions que es desprenen del pla de negoci del grup per als pròxims exercicis, el grup estima que podrà generar base imposable suficient per compensar les bases imposables negatives i els actius fiscals no monetitzables quan siguin deduïbles en funció de la normativa fiscal vigent, tots ells en un termini màxim de 8 anys.

Els actius fiscals monetitzables estan garantits per l'Estat espanyol; per tant, la seva recuperabilitat no depèn de la generació de beneficis fiscals futurs.

El grup no té actius fiscals diferits rellevants no reconeguts en el balanç.

Exercicis subjectes a inspecció fiscal

Al juliol de 2016 l'Agència Tributària va notificar a Banco de Sabadell, S.A., l'inici d'actuacions de comprovació i investigació en relació amb els conceptes i períodes que es desglossen a continuació, havent-se signat les actes que contenen les propostes de regularització el 9 de gener de 2019:

Conceptes	Períodes	Actes signades en:
Retenció/Ingrés a cte. rendiments Treball/Professional	07/2012 a 12/2014	Conformitat
Retenció/Ingressos a cte. Capital mobiliari	07/2012 a 12/2014	Conformitat
Impost sobre societats	01/2011 a 12/2014	Disconformitat
Impost sobre el valor afegit	07/2012 a 12/2014	Disconformitat i conformitat

Actualment, en relació amb les actes signades en disconformitat relatives a l'impost sobre el valor afegit i l'impost sobre societats, el procediment es troba en fase d'al·legacions sense que s'esperi que sorgeixin passius que puguin tenir un impacte rellevant en els resultats del grup, atès que es considera que l'actuació que ha seguit el grup ha estat ajustada a dret i que la possibilitat de materialització d'una contingència significativa és remota. D'altra banda, les propostes de regularització que contenen les actes signades en conformitat, esdevindran liquidacions transcorregut el termini legal d'un mes previst, en cas que no es dicti un acte administratiu exprés. Un cop finalitzat el procediment que s'ha descrit abans, s'estima com a probable que l'import net a ingressar per tots els conceptes serà de 10.140 milers d'euros.

La resta d'empreses del grup que no tributen dins del grup de consolidació fiscal a Espanya tenen pendents de revisió tots els impostos no comprovats i no prescrits legalment d'acord amb la seva normativa fiscal.

Així mateix, es desglossen a continuació els principals litigis de naturalesa fiscal que es troben en curs al tancament de l'exercici:

- Tramitació d'un recurs contenciós administratiu davant l'Audiència Nacional, referit a la impugnació de la liquidació de l'acta en disconformitat per l'IVA 2008-2010 per un import en quota de 1.792 milers d'euros.
- Reclamació economicoadministrativa davant del Tribunal Economicoadministratiu Regional de Catalunya formulada per Bansabadell Renting, S.L., contra l'acta de disconformitat per l'IVA 2014-2015 per un import en quota de 3.496 milers d'euros.
- Reclamacions economicoadministratives davant el Tribunal Economicoadministratiu Regional de Múrcia interposades per Sabadell Real Estate Development, S.L. relatives a l'ITP i AJD per un import en quota de 3.635 milers d'euros.

En tot cas, el grup té constituïdes prou provisions per fer front a les contingències que es puguin derivar d'aquestes liquidacions.

En relació amb la resta de períodes i conceptes impositius no prescrits, a causa de possibles interpretacions en el sector bancari, hi podria haver determinats passius per impostos de caràcter contingent. Tanmateix, la possibilitat que es materialitzin aquests passius és remota, i, en tot cas, el deute tributari que se'n pugui derivar no afectaria ignificativament aquests comptes anuals consolidats.

Nota 40 – Transaccions amb parts vinculades

No hi ha operacions amb administradors i directius de la societat que es puguin considerar rellevants. Les efectuades són pròpies del trànsit habitual de la societat o gaudeixen de condicions de mercat o aplicades a empleats.

No consten operacions portades a terme fora del preu de mercat amb persones o entitats vinculades a administradors o a l'alta direcció.

El detall dels saldos més significatius mantinguts amb parts vinculades, així com l'efecte en els comptes de resultats de les transaccions fetes amb aquestes, es mostra a continuació:

En miles de euros

	2018					2017
	Control conjunt o influencia signif. en BS	Associades	Personal clau	Altres parts vinculades (*)	TOTAL	TOTAL
Actiu:						
Crèdit a la clientela i altres actius financers	-	222.310	10.098	72.864	**305.272**	**362.803**
Passiu::						
Dipòsits de la clientela i altres passius financers	-	491.166	8.597	165.205	**664.968**	**826.693**
Exposicions fora de balanç:						
Garanties financeres concedides	-	20.537	-	3.689	**24.226**	**35.780**
Compromisos de préstecs concedits	-	153	7.176	3.925	**11.254**	**28.745**
Altres compromisos concedits	-	16.478	15	7.141	**23.634**	**23.338**
Compte de pèrdues i guanys:						
Interessos i rendiments assimilats	-	1.268	151	1.923	**3.342**	**6.642**
Interessos i càrregues assimilades	-	(4.233)	(14)	(10)	**(4.257)**	**(4.588)**
Rendiment d'instruments de capital	-	-	-	-	**-**	**-**
Comissions netes	-	122.958	54	397	**123.409**	**109.877**
Altres productes d'explotació	-	7.202	-	27	**7.229**	**9.879**

(*) Inclou plans de pensions amb empleats.

Nota 41 – Retribucions i saldos amb els membres del Consell d'Administració i l'alta direcció

Les remuneracions percebudes pels consellers i les aportacions per a la cobertura dels compromisos per pensions d'aquests per l'exercici de les seves funcions com a tals el 31 de desembre de 2018 i de 2017 han estat les següents:

En milers d'euros

	Remuneracions		Compromisos per pensions		Total	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Josep Oliu Creus (*)	234	214	35	32	269	246
José Javier Echenique Landiribar	205	175	-	-	205	175
Jaume Guardiola Romojaro (*)	100	92	-	-	100	92
Anthony Frank Elliott Ball	127	36	-	-	127	36
Aurora Catá Sala	160	138	-	-	160	138
Joaquín Folch-Rusiñol Corachán (1)	-	50	-	-	-	50
Pedro Fontana García (2)	127	8	-	-	127	8
María José García Beato (*) (3)	34	-	-	-	34	-
Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	192	158	-	-	192	158
George Donald Johnston (4)	137	21	-	-	137	21
José Manuel Lara García (5)	47	87	-	-	47	87
Joan Llonch Andreu (6)	-	56		-	-	56
David Martínez Guzmán	100	67	-	-	100	67
José Manuel Martínez Martínez	180	155	-	-	180	155
José Ramón Martínez Sufrategui	120	103	-	-	120	103
José Luis Negro Rodríguez (*)	100	92	18	16	118	108
Manuel Valls Morató	160	122	-	-	160	122
David Vegara Figueras	170	157	-	-	170	157
Total	**2.193**	**1.731**	**53**	**48**	**2.246**	**1.779**

(*) Exerceixen funcions executives.

(1) Va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller independent amb efecte el 27 de juliol de 2017.

(2) El 27 de juliol de 2017, el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de conseller independent. La Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 19 d'abril de 2018 va ratificar el nomenament efectuat pel procediment de cooptació pel Consell d'Administració i en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració. Va acceptar el càrrec el 21 de desembre de 2017.

(3) El 24 de maig de 2018, el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de consellera executiva, i el 17 de setembre va acceptar el càrrec.

(4) El 25 de maig de 2017, el Consell d'Administració en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració amb la consideració de conseller independent. La Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 19 d'abril de 2018 va ratificar el nomenament efectuat pel procediment de cooptació pel Consell d'Administració i en va acordar el nomenament com a membre del Consell d'Administració. Va acceptar el càrrec el 5 d'octubre de 2017.

(5) Va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller amb efecte el 24 de maig de 2018.

(6) Va presentar la seva renúncia al càrrec de conseller independent amb efecte el 25 de maig de 2017.

A part dels conceptes esmentats abans, membres del Consell d'Administració han percebut 46 milers d'euros de retribució fixa el 2018 (51 milers d'euros el 2017) per la pertinença a consells d'administració de societats del grup Banc Sabadell o a consells consultius (aquests imports estan inclosos en l'informe anual sobre remuneracions dels consellers).

Les aportacions per primes d'assegurances de vida que cobreixen contingències per pensions corresponents als drets meritats l'any 2018 pugen a 1.516 milers d'euros (3.605 milers d'euros el 2017), dels quals 53 són els que es detallen en la taula superior i 1.463 corresponen a consellers per funcions executives.

Les remuneracions que corresponen als consellers per les seves funcions executives meritades durant l'exercici 2018 pugen a 4.224 milers d'euros (6.980 milers d'euros el 2017).

Els riscos concedits pel banc i les societats consolidades al conjunt dels consellers de la societat dominant pugen a 7.722 milers d'euros el 31 de desembre de 2018, dels quals 2.607 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 5.115 milers d'euros a avals i crèdits documentaris (7.491 milers d'euros el 2017, dels quals 5.231 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 2.260 milers d'euros a avals i crèdits documentaris), a un tipus d'interès mitjà de l'1,16% (0,71% el 2017). Els saldos passius pugen a 7.609 milers d'euros el 2018 (6.966 milers d'euros el 2017).

La remuneració total de l'alta direcció meritada durant l'exercici 2018 puja a 6.326 milers d'euros. D'acord amb la normativa, aquesta quantitat inclou la remuneració dels membres de l'alta direcció, més la de la directora d'Auditoria Interna.

Els riscos concedits pel banc i les societats consolidades a l'alta direcció (sense incloure els que al seu torn són consellers executius, informació detallada anteriorment) pugen a 10.028 milers d'euros el 31 de desembre de 2018 (6.723 milers d'euros el 2017), dels quals 7.917 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 2.111 milers d'euros a avals i crèdits documentaris (i el 2017, dels quals 5.760 milers d'euros corresponen a préstecs i partides a cobrar i 963 milers d'euros a avals i crèdits documentaris). Els saldos passius pugen a 987 milers d'euros (1.243 milers d'euros el 2017).

Així mateix, els drets sobre apreciació d'accions atorgats als components de l'alta direcció, incloent-hi els consellers executius, dels plans d'incentius de retribucions el 2018 (vegeu la nota 33) han suposat unes despeses de personal durant aquest exercici que han pujat a 2,0 milions d'euros (2,0 milions d'euros el 2017).

Els acords existents entre la societat i els seus càrrecs d'administració i direcció que preveuen indemnitzacions en finalitzar les seves funcions s'indiquen en l'informe de gestió del grup, dins la secció de l'informe anual de govern corporatiu, que forma part de l'informe de gestió.

A continuació, s'especifiquen els col·lectius esmentats anteriorment, i s'identifiquen els seus càrrecs al banc, el 31 de desembre de 2018:

Consellers executius	
Josep Oliu Creus	President
Jaume Guardiola Romojaro	Conseller delegat
José Luis Negro Rodríguez	Conseller director general
María José García Beato	Consellera secretària general - Vicesecretària del Consell
Alta direcció	
Tomás Varela Muiña	Director general
Miguel Montes Güell	Director general
Carlos Ventura Santamans	Director general
Rafael García Nauffal	Director general adjunt
Ramón de la Riva Reina	Director general adjunt
Enric Rovira Masachs	Director general adjunt
Manuel Tresánchez Montaner	Director general adjunt
José Nieto de la Cierva	Director general adjunt

Altres informacions del consell

De conformitat amb el que estableix l'article 229 de la Llei de societats de capital, segons la redacció donada per la Llei 31/2014, de 3 de desembre, per la qual es modifica la Llei de societats de capital per a la millora del govern corporatiu, i per tal de reforçar la transparència de les societats anònimes, els consellers han comunicat a la societat que, durant l'exercici 2018, ells o les seves persones vinculades, segons que es defineix en l'article 231 de la Llei de societats de capital:

a. No han dut a terme transaccions amb la societat, sense tenir en compte les operacions ordinàries, fetes en condicions estàndard per als clients i d'escassa rellevància, i s'entén per tals aquelles la informació de les quals no sigui necessària per expressar la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de la societat.

b. No han fet servir el nom de la societat o invocat la seva condició d'administrador per influir indegudament en la realització d'operacions privades.

c. No han fet ús dels actius socials, incloent-hi la informació confidencial de la societat, amb finalitats privades.

d. No s'han aprofitat de les oportunitats de negoci de la societat.

e. No han obtingut avantatges o remuneracions de tercers diferents de la societat i el seu grup associades a l'exercici del seu càrrec, llevat que es tractés d'atencions de mera cortesia.

f. No han desenvolupat activitats per compte propi o compte d'altri que comportin una competència efectiva, sigui puntual o potencial, amb la societat o que, de qualsevol altra manera, els situïn en un conflicte permanent amb els interessos de la societat.

El banc ha subscrit per a l'exercici 2018 una pòlissa de responsabilitat civil que dona cobertura als administradors i alts càrrecs de l'entitat. La prima total pagada ha estat de 722 milers d'euros (623 milers d'euros el 2017).

Nota 42 – Altra informació

Transaccions amb accionistes significatius

Durant els exercicis 2018 i 2017, no s'han fet operacions rellevants amb els accionistes significatius.

Informació sobre el medi ambient

Les operacions globals del grup es regeixen per lleis relatives a la protecció del medi ambient i la seguretat i salut del treballador. El grup considera que compleix substancialment aquestes lleis i que manté procediments dissenyats per fomentar-ne i garantir-ne el compliment.

El grup ha adoptat les mesures oportunes en relació amb la protecció i millora del medi ambient i la minimització, si escau, de l'impacte mediambiental, i compleix amb la normativa vigent en aquest sentit. Durant l'exercici 2018, el grup ha continuat duent a terme plans per al tractament de residus, de reciclatge de consumibles i d'estalvi d'energia. D'altra banda, no s'ha considerat necessari registrar cap dotació per a riscos i despeses de caràcter mediambiental, ja que no hi ha contingències relacionades amb la protecció i millora del medi ambient.

Es pot obtenir més informació de les polítiques i actuacions adoptades pel banc en matèria de medi ambient en l'estat d'informació no financera, que s'inclou en l'informe de gestió.

Servei d'Atenció al Client (SAC)

El Servei d'Atenció al Client està ubicat en la línia de control de l'estructura organitzativa del grup Banc Sabadell, i el seu titular, nomenat pel Consell d'Administració, depèn jeràrquicament de la Direcció de Compliment Normatiu del banc. Les seves funcions són atendre i resoldre les queixes i reclamacions dels clients i usuaris dels serveis financers del grup, quan aquestes es refereixin als seus interessos i drets legalment reconeguts que es derivin dels contractes, de la normativa de transparència i protecció a la clientela o de les bones pràctiques i usos financers.

Assumptes tramitats

Durant l'any 2018, el Servei d'Atenció al Client ha rebut 44.713 queixes i reclamacions (76.505 el 2017), de les quals se n'han admès a tràmit 32.849 (67.532 el 2017), d'acord amb el que disposa l'Ordre del Ministeri d'Economia 734/2004, d'11 de març. El nombre d'expedients gestionats, però, ha estat de 35.445 (65.964 el 2017), a causa de la resolució d'assumptes pendents de l'exercici anterior (2.596 casos, per 1.593 el 2018). Per tipologia, un 5,9% han estat queixes (3,5% el 2017) i un 94,1% reclamacions (96,5% el 2017).

Del total de queixes o reclamacions gestionades pel Servei d'Atenció al Client, el 40,6% es van decidir amb una resolució favorable per al client o usuari (17,6% el 2017), en un 0,1% dels casos el client va desistir de la seva reclamació (0,1% el 2017) i el 40,0% es van resoldre a favor de l'entitat (63,7% el 2017). El 31 de desembre de 2018, un 0,6% d'assumptes estaven pendents d'acord o de resolució per part dels organismes reguladors i del Defensor del Client i del Partícip. Finalment, el Servei d'Atenció al Client no es va pronunciar en un 18,7% dels casos, perquè no era competent per fer-ho.

A més de la seva activitat principal, el Servei d'Atenció al Client també presta un servei d'assistència i informació als clients i usuaris en assumptes que no constitueixen queixes o reclamacions d'acord amb l'Ordre del Ministeri d'Economia 734/2004, d'11 de març, i el Reglament per a la Defensa dels Clients i Usuaris Financers del grup Banc Sabadell. En aquest capítol, el servei ha atès 2.848 peticions d'assistència i informació durant l'any 2018 (1.917 el 2017).

El temps de resposta de les queixes i reclamacions ha estat de 12.090 expedients resolts abans de 15 dies (14.308 expedients el 2017), 18.575 expedients resolts entre 15 i 30 dies (15.962 expedients el 2017) i 4.780 expedients amb una resposta superior a 30 dies (35.694 expedients el 2017). Tot això respecte als dos mesos de resposta que preveuen, com a termini màxim, l'ordre esmentada del Ministeri d'Economia i el Reglament per a la Defensa dels Clients i Usuaris Financers de la societat.

Defensor del Client i del Partícip

El grup disposa de la figura del Defensor del Client, funció que exerceix José Luis Gómez-Dégano y Ceballos-Zúñiga. El defensor és competent per resoldre les reclamacions que li plantegin els clients i usuaris del grup Banc Sabadell, tant en primera com en segona instància, així com per resoldre els assumptes que li trasllada el Servei d'Atenció al Client.

El 2018, el Defensor del Client ha rebut 1.358 reclamacions i queixes (1.044 el 2017), de les quals n'ha admès a tràmit 1.251. Durant l'exercici, el defensor ha tramitat i resolt 1.252 reclamacions (852 el 2017), ja que ha resolt assumptes que havien quedat pendents de l'exercici anterior. El 31 de desembre de 2018, han quedat 105 reclamacions pendents de resolució per part del defensor (86 el 2017). Així mateix, 18 casos estaven pendents que el SAC presentés les al·legacions corresponents.

Sobre el total de reclamacions i queixes resoltes, el defensor n'ha dictaminat un 19,5% a favor de l'entitat (24,2% el 2017) i un 0,9% a favor del client (0,7% el 2017). De la resta d'assumptes tramitats i resolts, el banc va accedir al que s'havia sol·licitat en un 39,1% dels casos (34,9% l'any 2017); en un 40,3% dels casos (39,5% el 2017) el Defensor del Client no es va pronunciar per falta de competència (sense perjudici de l'opció del reclamant de reproduir la seva reclamació en altres instàncies), i en un 0,2% el mateix client va desistir de la reclamació (un 0,7% el 2017).

Banc d'Espanya, CNMV i Direcció General d'Assegurances i Plans de Pensions

D'acord amb la normativa legal vigent, els clients i usuaris poden presentar les seves queixes i reclamacions davant el Departament de Conducta de Mercat i Reclamacions del Banc d'Espanya, davant la CNMV i davant la Direcció General d'Assegurances i Plans de Pensions. De tota manera, és requisit indispensable que prèviament s'hagin adreçat a l'entitat per resoldre el conflicte.

Nota 43 – Esdeveniments posteriors

Amb posterioritat al 31 de desembre de 2018 no s'han produït fets significatius dignes d'esment.

Annex I – Societats del grup Banc Sabadell

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
AC Dos Lerida, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	2.793	486	4	-	3.284	2.408	874	4	12/18
Arrendamiento de Bienes Inmobiliarios del Mediterráneo, S.L.	Immobiliària	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	100	10.146	96	-	10.410	20.038	(9.487)	(156)	12/18
Assegurances Segur Vida, S.A.U.	Altres societats regulades	Andorra	-	50,97	No	602	230	189	-	39.534	602	199	96	12/18
Aurica Capital Desarrollo, S.G.E.I.C., S.A.Unipersonal	Gestora d'entitats d'inversió col·lectiva	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3.601	1.577	1.438	-	7.623	4.445	732	1.438	12/18
Aurica Coinvestments S.L.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	61,76	Sí	50.594	(11)	1.909	-	52.494	31.247	(7)	(2.496)	12/18
Aurica XXI, S.C.R. De R.S., S.A.U.	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	14.200	21.055	1.292	-	36.668	17.492	29.801	1.218	12/18
Banco Atlantico (Bahamas) Bank & Trust Ltd.	Entitat de crèdit	Bahames	99,99	0,01	No	1.598	852	(34)	-	3.127	2.439	(204)	(40)	12/18
Banco de Sabadell, S.A.	Entitat de crèdit	Alacant - Espanya	-	-	Sí	703.371	9.295.348	539.867	-	178.987.816	-	10.367.453	739.733	12/18
Banco Sabadell, S.A., Institución De Banca Múltiple	Entitat de crèdit	Mèxic	99,99	0,01	No	554.267	(38.016)	(14.551)	-	2.416.644	568.446	(35.923)	(16.526)	12/18
BancSabadell d'Andorra, S.A.	Entitat de crèdit	Andorra	50,97	-	No	30.069	41.972	9.953	1.594	753.867	15.326	22.232	4.040	12/18
BanSabadell Factura, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	100	(1.951)	687	-	2.678	299	(2.150)	687	12/18
BanSabadell Financiación, E.F.C., S.A.	Entitat de crèdit	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	24.040	29.190	5	-	739.561	24.040	29.190	5	12/18
BanSabadell Inversió Desenvolupament, S.A.U.	Instrumental	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	16.975	122.317	2.441	-	184.716	108.828	39.200	1.237	12/18
BanSabadell Mediación, operador de bancassegurances vinculat del	Altres societats regulades	Alacant - Espanya	-	100,00	Sí	301	60	4.306	44.437	47.307	524	(164)	4.306	12/18
BanSabadell Renting, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	2.000	42.140	10.146	-	606.530	3.861	40.279	10.146	12/18
Bansabadell Securities Services, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	2.500	40.031	5.362	-	50.863	2.500	39.483	5.910	12/18
Bitarte, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	6.506	2.742	(1.252)	-	31.879	9.272	250	(1.437)	12/18
BStartup 10, S.L.U.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	1.000	(184)	(29)	-	5.357	1.000	(1.370)	(25)	12/18
Business Services for Operational Support, S.A.U.	Serveis	Barcelona - Espanya	80,00	-	Sí	530	(1.872)	2.625	-	34.316	3.259	(3.949)	2.213	12/18
Cam Global Finance, S.A. en liquidació (1)	Altres societats regulades	Alacant - Espanya	100,00	-	No	-	-	-	154	16	-	-	(16)	12/18
Caminsa Urbanismo, S.A.U.	Immobiliària	Alacant - Espanya	-	100,00	Sí	2.000	(1.657)	(55)	-	1.315	800	(435)	18	12/18
Compañía de Cogeneración del Caribe Dominicana, S.A.	Serveis	República Dominicana	-	100,00	No	5.016	(4.288)	-	-	745	-	18	-	12/18
Desarrollos y Participaciones Inmobiliarias 2006, S.L.	Immobiliària	Alacant - Espanya	-	100,00	No	1.942	(90.357)	(493)	-	10	1.919	(78.648)	(493)	12/18
Duncan 2016 -1 Holdings Limited	*Holding*	Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	1	-	12/18
Duncan de Inversiones SICAV, S.A.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Barcelona - Espanya	87,35	-	No	7.842	1.084	(46)	-	2.701	2.560	(167)	(40)	12/18
Duncan Holdings 2015-1 Limited	Fons	Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	1	-	12/18
Ederra, S.A.	Immobiliària	Guipúscoa - Espanya	97,85	-	No	2.036	30.590	928	-	33.823	36.062	(4.121)	891	12/18
Sabadell Asset Management Luxembourg, S.A.	Altres societats regulades	Luxemburg	22,00	78,00	No	125	563	86	-	951	51	352	86	12/18
Subtotal									**46.185**		**857.420**	**10.433.440**	**750.799**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Europea Pall Mall Ltd.	Immobiliària	Regne Unit	100,00	-	No	20.843	(1.519)	(2.765)	-	19.003	20.843	(2.346)	(852)	12/18
Fonomed Gestión Telefónica Mediterráneo, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	1.232	2.075	855	-	6.601	2.870	437	1.132	12/18
Fuerza Eólica de San Matias, S de RL de CV	Energia eòlica	Mèxic	-	99,99	No	4.617	-	(1.153)	-	7.627	-	-	-	11/18
Galeban 21 Comercial, S.L.U.	Instrumental	La Corunya - Espanya	100,00	-	Sí	10.000	(4.289)	(1)	-	5.711	14.477	(8.765)	(1)	12/18
Gazteluberri, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	53	(20.423)	(19)	-	6.413	23.890	(44.261)	(19)	12/18
Gest 21 Inmobiliaria, S.L.U	Instrumental	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	7.810	9	8	-	7.835	80.516	(63.293)	27.734	12/18
Gestión de Proyectos Urbanísticos Del Mediterráneo, S.L. en liquidació (2)	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	33.850	(31.370)	(79)	-	10.342	32.832	(17.509)	(79)	12/18
Gestión Financiera del Mediterráneo, S.A.U.	Instrumental	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	13.000	2.628	93.002	33.273	60.233	123.492	(63.533)	162	12/18
Guipuzcoano Promoción Empresarial, S.L.	Instrumental	Guipúscoa - Espanya	-	100,00	No	53	(75.349)	(691)	-	7.450	7.160	(77.671)	(337)	12/18
Guipuzcoano Valores, S.A.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	99,99	0,01	Sí	4.514	2.754	189	-	7.721	10.833	(3.566)	189	12/18
Hotel Management 6 Holdco, S.L.U. (4)	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	29.074	(24.190)	(4.922)	-	56.856	27.611	(10.188)	(650)	12/18
Hobalear, S.A.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	60	690	6	-	757	414	690	6	12/18
Hondarriberri, S.L.	Instrumental	Guipúscoa - Espanya	99,99	0,01	No	41	(6.991)	(4.562)	-	65.025	120.655	122.355	136	12/18
Hotel Calle de los Molinos 10, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	2.077	(1.798)	(176)	-	132	2.837	(1.946)	(195)	12/18
Hotel Calle Mayor 34, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	2.124	(1.300)	(157)	-	673	2.499	(1.214)	(209)	12/18
Hotel Management 6 Gestión Activa, S.L.U. (5)	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	135.730	22.529	9.107	-	174.219	136.335	35.550	3.608	12/18
Hotel Mirador del Valle, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	4.482	(3.571)	(198)	-	733	5.418	(2.648)	(971)	12/18
Hotel Value Added Primera, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	21.411	(588)	-	20.858	27.527	(6.113)	(588)	12/18
Interstate Property Holdings, Llc.	Instrumental	Estats Units	100,00	-	No	7.293	(3.053)	33	-	6.160	3.804	6.256	33	12/18
Inverán Gestión, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	44,83	55,17	Sí	90	(11.747)	(147)	-	23.584	20.214	(56.747)	(147)	12/18
Inversiones Cotizadas del Mediterráneo, S.L.	Instrumental	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	308.000	189.884	2.693	-	501.716	589.523	(91.279)	2.693	12/18
Inversiones en Resorts Mediterráneos, S.L. en liquidació	Immobiliària	Múrcia - Espanya	-	55,06	No	299.090	(300.569)	-	-	94	175.124	-	-	12/18
LSP Finance, S.L.	Prestació serveis tecnològics	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	252	12	(565)	-	1.165	6.150	-	(565)	12/18
Malbrouck, S.I.C.A.V.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Madrid - Espanya	99,94	-	No	14.554	2.405	(126)	-	16.703	-	-	-	12/18
Manston Invest, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	33.357	(12.843)	83	-	20.808	33.357	(14.593)	(837)	12/18
Mariñamendi, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	62	(48.026)	(3.248)	-	49.383	55.013	(102.977)	(3.248)	12/18
Mediterráneo Sabadell, S.L.	Instrumental	Alacant - Espanya	50,00	50,00	Sí	85.000	17.052	241	48.638	102.422	506.342	(449.864)	241	12/18
Mercurio Alicante Sociedad de Arrendamientos 1, S.L.	Immobiliària	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	795	(2.971)	(78)	-	5.203	986	(4.143)	904	12/18
Orión Energía 1, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(151)	16	-	84	36	(89)	16	12/18
Orión Energía 10, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(157)	17	-	84	36	(95)	17	12/18
Orión Energía 11, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	88	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 12, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	17	-	87	36	(95)	17	12/18
Orión Energía 13, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(160)	17	-	88	36	(98)	17	12/18
Orión Energía 14, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(157)	17	-	86	36	(95)	17	12/18
Orión Energía 15, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	87	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 16, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(159)	15	-	86	36	(97)	15	12/18
Orión Energía 17, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	17	-	87	36	(95)	17	12/18
Orión Energía 18, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	86	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 19, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(157)	16	-	85	36	(95)	16	12/18
Subtotal									**81.911**		**2.031.118**	**(858.415)**	**28.320**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada						Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Orión Energía 2, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(154)	17	-	84	36	(92)	17	12/18
Orión Energía 20, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	87	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 21, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	88	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 22, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	87	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 23, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	93	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 24, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	88	36	(95)	16	12/18
Orión Energía 25, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	86	36	(96)	16	12/18
Orión Energía 26, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	20	-	92	36	(95)	20	12/18
Orión Energía 27, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	20	-	92	36	(96)	20	12/18
Orión Energía 28, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(159)	19	-	95	36	(97)	19	12/18
Orión Energía 29, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	20	-	93	36	(96)	20	12/18
Orión Energía 3, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	17	-	86	36	(96)	17	12/18
Orión Energía 30, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(159)	19	-	95	36	(97)	19	12/18
Orión Energía 4, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(157)	16	-	87	36	(95)	16	12/18
Orión Energía 5, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	87	36	(95)	16	12/18
Orión Energía 6, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	17	-	89	36	(95)	17	12/18
Orión Energía 7, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	85	36	(95)	16	12/18
Orión Energía 8, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	14	-	86	36	(95)	14	12/18
Orión Energía 9, S.L.	Energia solar fotovoltaica	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	98	(158)	16	-	87	36	(96)	16	12/18
Parque Eólico Magaz, S.L.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	163	(2.835)	136	-	5.604	163	(2.901)	202	12/18
Parque Eólico Las Lomas de Lecrín, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	83	(1.340)	104	-	2.671	83	(1.330)	94	12/18
Parque Eólico Lecrín, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	4.003	(9.171)	740	-	15.069	4.003	(9.079)	648	12/18
Parque Eólico Lomas de Manteca, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	163	(2.371)	219	-	5.658	163	(2.360)	208	12/18
Parque Eólico Tahuna, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	(10.447)	273	-	13.790	-	(8.737)	(1.414)	12/18
Parque Eólico Zorreras, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	(9.545)	433	-	12.242	-	(8.405)	(684)	12/18
PayTPV On Line Entidad de Pago, S.L.	Altres serveis financers	Bilbao-Espanya	-	100,00	No	150	57	-	-	663	36	-	-	12/18
Placements Immobiliers France, S.A.S.	Immobiliària	França	-	100,00	No	30.002	1.183	(13)	-	31.181	42.887	(11.694)	(21)	12/18
Ripollet Gestión, S.L.U.	Altres serveis financers	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	20	(2)	-	-	18	20	(2)	-	12/18
Rubí Gestión, S.L.U.	Altres serveis financers	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	(6)	(4)	-	329.005	3	(6)	(4)	12/18
Sabadell Asset Management, S.A., S.G.I.I.C	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	100,00	-	Sí	601	71.563	45.927	40.000	201.326	607	79.960	37.524	12/18
Sabadell Brasil Trade Services - Assessoria comercial Ltda.	Entitat de crèdit	Brasil	99,99	0,01	No	905	(820)	-	-	106	250	393	-	12/18
Sabcapital, S.A de C.V., SOFOM, E.R.	Entitat de crèdit	Mèxic	49,00	51,00	No	257.208	(43.138)	28.609	40.480	1.707.828	138.272	10.691	28.784	12/18
Sabadell Consumer Finance, S.A.U	Entitat de crèdit	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	35.720	79.674	13.938	-	1.319.058	72.232	48.084	13.938	12/18
Sabadell Corporate Finance, S.L.	Altres participades amb activitat pròpia	Madrid - Espanya	100,00	-	Sí	70	1.201	811	-	3.165	9.373	(243)	811	12/18
Sabadell d'Andorra Inversions SGOIC, S.A.U.	Altres societats regulades	Andorra	-	50,97	No	300	999	191	-	2.065	300	596	98	12/18
Sabadell Information Systems Limited	Prestació serveis tecnològics	Regne Unit	100,00	-	No	12.036	26.508	(6.138)	-	124.340	41.296	(2.204)	(6.138)	12/18
Sabadell Information Systems, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	40.243	186.186	(131.537)	-	1.596.846	143.695	79.617	(36.051)	12/18
Sabadell Innovation Capital, S.L.U.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	1.000	(17)	(365)	-	26.175	1.000	(18)	(364)	12/18
Subtotal									**80.480**		**455.067**	**170.547**	**37.954**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Sabadell Innovation Cells, S.L.U.	Altres activitats de consultoria de gestió	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	(269)	(1.854)	-	3.366	3	(269)	(1.854)	12/18
Sabadell Patrimonio Inmobiliario, S.A.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	30.116	802.096	25.465	-	938.616	863.895	(19.489)	37.119	12/18
Sabadell Real Estate Activos, S.A.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	100.060	235.312	(562)	-	336.982	500.622	(156.688)	(4.432)	12/18
Sabadell Real Estate Development, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	15.807	(1.882.623)	(351.397)	-	3.465.424	2.147.442	(3.711.160)	(279.826)	12/18
Sabadell Real Estate Housing, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	2.073	(61)	1.145	-	30.672	14.292	(12.280)	1.145	12/18
Sabadell Securities USA, Inc.	Altres participades amb activitat pròpia	Estats Units	100,00	-	No	551	3.170	247	-	4.112	551	2.844	252	12/18
Sabadell Strategic Consulting, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	504	153	-	1.316	3	504	153	12/18
Sabadell Venture Capital, S.L.U.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	1.535	774	-	24.700	3	159	465	12/18
Sinia Capital S.A. De C.V.	*Holding*	Mèxic	-	100,00	No	20.830	(1.309)	3.686	-	42.019	18.675	1.118	751	12/18
Sinia Renovables, S.A.U.	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	15.000	(14.825)	5.569	-	22.393	15.000	(8.956)	4.032	12/18
Solvia Desarrollos Inmobiliarios, S.L.	Immobiliària	Madrid - Espanya	100,00	-	Sí	25	772	1.026	-	4.020	15	783	1.026	12/18
Solvia Gestora de Vivienda Social, S.L.U.	Immobiliària	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	3	4.766	3.201	-	10.228	7.980	4.766	3.201	12/18
Solvia Pacific, S.A. de C.V.	Immobiliària	Mèxic - Espanya	-	100,00	No	28.947	(16.633)	325	-	12.642	29.164	(11.827)	325	12/18
Solvia Servicios Inmobiliarios, S.L.U.	Immobiliària	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	660	92.100	21.398	-	125.678	14.008	84.208	13.424	12/18
Stonington Spain, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	60.729	(9.880)	167	-	51.319	60.729	(15.619)	249	12/18
Tasaciones de Bienes Mediterráneo, S.A. (en liquidació)	Altres participades amb activitat pròpia	Alacant - Espanya	99,88	0,12	Sí	1.000	1.387	-	-	2.393	5.266	(2.879)	-	12/18
Tenedora de Inversiones y Participaciones, S.L.	Instrumental	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	296.092	(391.121)	(124.845)	-	1.788.476	2.564.914	(2.516.082)	(89.462)	12/18
Tierras Vega Alta del Segura, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	4.550	(13.136)	(813)	-	6.121	3.250	(25.296)	(926)	12/18
Tratamientos y Aplicaciones, S.L.U. En liquidació	Serveis	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	3.003	(353)	-	-	2.655	4.654	(2.004)	-	12/18
TSB Bank Plc	Entitat de crèdit	Regne Unit	-	100,00	No	90.710	2.077.450	(73.254)	-	45.489.008	1.814.636	385.789	(180.183)	12/18
TSB Banking Group PLC	*Holding*	Regne Unit	100,00	-	No	7.028	1.755.605	(1.840)	-	2.211.972	2.168.320	(66.114)	(41.287)	12/18
TSB Banking Group plc Employee Share Trust	Altres societats regulades	Regne Unit	-	100,00	No	1	(5.902)	(2.624)	-	1.247	-	(6.136)	(1.659)	12/18
TSB Coverd Bonds Holdings Limited	*Holding*	Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/18
TSB Covered Bonds (LM Limited)	Altres societats regulades	Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/18
TSB Covered Bonds LLP	Altres societats regulades	Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	3	-	12/18
Urquijo Gestión, S.A.U., S.G.I.I.C.	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	3.606	3.022	2.000	4.500	15.823	3.084	3.916	1.628	12/18
Urumea Gestión, S.L. (en liquidació)	Altres participades amb activitat pròpia	Guipúscoa - Espanya	-	100,00	No	9	(7)	(2)	-	1	9	(7)	(2)	12/18
VeA Rental Homes, S.A (3)	Lloguer de béns immobiliaris per compte propi	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	5.000	(2.169)	(7.862)	-	66.540	5.000	(2.158)	(7.872)	12/18
Verum Inmobiliaria Urbanismo y Promoción, S.A.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	97,20	Sí	12.000	(43.502)	(800)	-	16.536	11.664	(43.149)	(817)	12/18
Vitigudina Fv, S.L.	Serveis tècnics d'enginyeria	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	-	1.629	(880)	(275)	-	18.032	1.777	(228)	12/18
Xunqueira Eolica, S.L.	Producció d'energia elèctrica d'altres tipus	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	(5.179)	134	-	11.751	400	(4.540)	(903)	12/18
Total									**212.801**		**13.615.219**	**3.626.786**	**271.392**	

(1) Abans Cam Global Finance, S.A.U.

(2) Abans Gestión de Proyectos Urbanísticos del Mediterràneo, S.L.

(3) Abans VeA Rental Homes SOCIMI, S.A.

(4) Abans HI Partners Holdco Gestión Activa, S.L.

(5) Abans Hotel Investment Partners, S.L.

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2018 consolidades pel mètode de la participació (*)

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta	Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Aurica III, Fondo De Capital Riesgo	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	-	48,15	48.855	(1.951)	(1.086)	-	46.101	1.272	(940)	(523)	12/18
Aurica IIIB, Soc. de Capital Riesgo, S.A	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	-	43,43	33.020	(853)	(1.222)	-	31.135	776	(383)	(531)	12/18
Atrian Bakers, S.L.	Altres associades	Barcelona - Espanya	-	22,41	26.249	(6.966)	622	-	35.633	2.000	-	140	09/18
BanSabadell Pensiones, E.G.F.P., S.A.	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	7.813	35.402	(225)	-	48.733	40.378	(18.771)	(113)	12/18
BanSabadell Seguros Generales, S.A., de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	10.000	54.649	16.101	12.293	238.897	45.000	(12.676)	8.050	12/18
BanSabadell Vida, S.A., de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	43.858	540.903	68.591	68.500	10.072.813	27.106	244.745	35.599	12/18
Emte Renovables, S.L.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	62,11	7.050	(7.050)	161	-	347	4.379	(4.379)	215	10/18
ESUS Energía Renovable, S.L.	Serveis	Pontevedra - Espanya	-	45,00	50	(539)	(134)	-	2.133	23	(23)	-	11/18
Financiera Iberoamericana, S.A.	Entitat de crèdit	República de Cuba	50,00	-	38.288	5.040	3.288	984	89.308	19.144	2.518	1.644	12/18
Flex Equipos De Descanso, S.A.	Fabricació	Madrid - Espanya	-	19,16	66.071	14.096	22.357	1.915	228.709	50.930	-	6.515	10/18
Gate Solar Gestión, S.L.	Serveis	Álaba - Espanya	50,00	-	300	3.096	(3)	-	3.490	1.860	(629)	3	09/18
Gestora de Aparcamientos del Mediterráneo, S.L.	Serveis	Alacant - Espanya	-	40,00	1.000	(9.600)	-	-	2.823	7.675	(7.675)	-	11/18
Grupo Luxiona, S.L.	Altres participades	Barcelona - Espanya	-	20,00	2.561	4.732	(1.976)	-	60.312	10.835	(10.835)	-	09/18
Hydrophytic, S.L.	Immobiliària	Álaba - Espanya	-	50,00	186	124	18	-	469	93	62	9	09/18
Murcia Emprende, S.C.R. De R.S., S.A.	Altres societats regulades	Múrcia - Espanya	28,70	-	6.800	(2.651)	(101)	-	4.079	2.026	(1.527)	(39)	09/18
Nueva Pescanova, S.L.	Comerç a l'engròs	Pontevedra - Espanya	24,06	-	147.614	(38.191)	5.448	-	974.487	420	-	891	12/18
Plaxic Estelar, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	45,01	3	(15.255)	(3)	-	31.991	2.898	(2.898)	-	10/18
Redes 2 Promotoro Unica, S.L.	*Holding*	Madrid - Espanya	-	20,00	10.328	90.874	(620)	-	106.572	20.191	50	(124)	12/18
Ribera Salud, S.A.	Serveis	València - Espanya	-	50,00	9.518	113.473	20.093	-	407.535	30.203	16.843	4.704	12/18
Sabadell BS Select Fund of Hedge Funds SICAV (Luxemburg)	Altres participades	Luxemburg	44,64	-	12.900	(55)	(25)	-	12.931	4.926	3.052	-	10/18
Sabadell Asabys Health Innovation Investment, S.A.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	49,92	4.587	-	(175)	-	4.412	2.260	30	(87)	11/18
SBD Creixent, S.A.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	23,05	-	5.965	(208)	619	-	6.520	3.524	(2.197)	143	10/18
Sociedad de Cartera del Vallès, SICAV, S.A.	Altres associades	Barcelona - Espanya	48,43	-	4.818	170	(523)	80	4.494	422	1.994	(253)	12/18
Societat d'Inversió dels Enginyers, S.L.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	35,78	2.555	(590)	(218)	-	1.756	915	(212)	(78)	09/18
Termosolar Borges, S.L.	Serveis tècnics d'enginyeria	Barcelona - Espanya	47,50	-	14.700	(34.853)	609	-	133.841	11.800	-	-	10/18
Villoldo Solar S.L.	Serveis tècnics d'enginyeria	Barcelona - Espanya	50,00	-	3	49	(5)	-	98	-	-	-	10/18
Altres												545	
Total								**83.772**		**291.056**	**206.149**	**56.710**	

En la data del balanç s'inclou l'última data disponible.

(*) Societats consolidades pel mètode de la participació pel fet de no tenir control sobre aquestes però sí influència significativa.

(a) Les societats estrangeres estan convertides a euros al tipus de canvi històric i tipus de canvi mitjà per al resultat de l'exercici.

(b) Resultats pendents d'aprovació per part de la Junta General d'Accionistes.

(c) Inclou els dividends complementaris de l'exercici anterior i els dividends a compte pagats al grup.

El saldo total d'ingressos ordinaris de les empreses associades a les quals s'aplica el mètode de la participació, que considerades individualment no són materials, puja a 1.807.552 milers d'euros el 31 de desembre de 2018. El saldo dels seus passius al tancament de l'exercici 2018 totalitza 1.779.922 milers d'euros. Vegeu les magnituds principals al tancament de l'exercici 2018 de BanSabadell Vida en la nota 14.

Variacions del perímetre en l'exercici 2018

Entrades en el perímetre de consolidació:

En milers d'euros

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) adquirida o fusionada	Categoria	Data efectiva de l'operació	Cost de la combinació		% Drets vots adquirits	% Drets vots totals	Tipus de participació	Mètode	Motiu
			Cost d'adquisició	Valor raonable instruments de patrimoni net emesos per a l'adquisició					
Solvia Desarrollos Inmobiliarios, S.L.	Dependent	13/04/2018	15	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	a
LSP Finance , S.L.	Dependent	14/06/2018	6.150	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Termosolar Borges, S.L.	Associada	28/06/2018	11.800	0,00	47,50%	47,50%	Directa	De la participació	c
Villoldo Solar, S.L.	Associada	28/06/2018	-	0,00	50,00%	50,00%	Directa	De la participació	c
Redes 2 Promotora Unica, S.L.	Associada	03/07/2018	20.191	0,00	20,00%	20,00%	Indirecta	De la participació	c
PayTPV On Line Entidad de Pago, S.L.	Dependent	26/07/2018	7.500	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Sabadell Asabys Health Innovation Investments S.A.	Associada	14/11/2018	2.260	0,00	49,92%	49,92%	Indirecta	De la participació	c
Fuerza Eólica de San Matías, S de RL de CV	Dependent	15/11/2018	2.597	0,00	99,99%	99,99%	Indirecta	Integració global	b
Total entrades entitats dependents			**16.262**						
Total entrades entitats associades			**34.251**						

(a) Constitució de societats dependents

(b) Adquisició de societats dependents

(C) Adquisició o constitució de societats associades

Sortides del perímetre de consolidació:

En milers d'euros

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) alienada, escindida o donada de baixa	Categoria	Data efectiva de l'operació	% Drets vots alienats	% Drets vots totals amb posterioritat a l'alienació	Benefici / Pèrdua generada	Tipus de participació	Mètode	Motiu
Cape Funding No.1 PLC	Dependent	30/04/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Cape Holdings No.1 Limited	Dependent	30/04/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
TSB Scotland (Investment) Nominees Limited	Dependent	30/04/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
TSB Scotland Nominees Limited	Dependent	30/04/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Parque Eólico Los Ausines, S.L	Associada	30/06/2018	50,00%	-	5.574	Indirecta	Mètode participació	a
HI Partners Starwood Capital Holdco Value Added, S.L.U.	Associada	31/01/2018	30,00%	-	-	Indirecta	Mètode participació	b
Sabadell Solbank Sociedad de Gestión de Activos Adjudicados, S.A.U.	Dependent	31/01/2018	100,00%	-	13	Directa	Integració global	b
CAM International Issues, S.A.U.	Dependent	27/09/2018	100,00%	-	8	Directa	Integració global	b
HIP Francia 184, S.L.U. en liquidació	Dependent	28/12/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Hotel María Tarrida 6, S.L.U. en liquidació	Dependent	28/12/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Hotel Autovía del Mediterráneo 165, S.L.U. en liquidació	Dependent	28/12/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Hotel Carretera de Taull, S.L.U. en liquidació	Dependent	28/12/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Hotel Cavall de Mar 25, S.L.U. en liquidació	Dependent	28/12/2018	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	b
Gala Domus, S.A. (en concurs de creditors)	Dependent	17/10/2018	100,00%	-	(23)	Indirecta	Integració global	b
Altres					60			
Total					**5.632**			

(a) Baixes del perímetre de consolidació per venda de la participació.

(b) Baixes del perímetre per dissolució i/o liquidació.

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
AC Dos Lerida, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	2.793	(220)	(27)	-	2.641	2.408	-	-	12/17
Arrendamiento de Bienes Inmobiliarios del Mediterráneo, S.L.	Immobiliària	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	100	10.173	(28)	-	10.270	20.038	(9.123)	(101)	12/17
Assegurances Segur Vida, S.A.U.	Altres societats regulades	Andorra	-	50,97	No	602	264	126	115	40.573	602	193	64	12/17
Aurica Capital Desarrollo, S.G.E.I.C., S.A.Unipersonal	Gestora d'entitats d'inversió col·lectiva	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3.601	176	1.401	-	6.051	4.445	(669)	1.401	12/17
Aurica Coinvestments S.L.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	61,76	Sí	52.972	(3)	(6)	-	52.967	52.972	(2)	(4)	12/17
Aurica XXI, S.C.R. De R.S., S.A.U.	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	14.200	20.768	361	-	35.350	17.492	33.755	(5.301)	12/17
Banco Atlantico (Bahamas) Bank & Trust Ltd.	Entitat de crèdit	Bahames	99,99	0,01	No	1.598	838	(90)	-	3.025	2.439	710	(90)	12/17
Banco de Sabadell, S.A.	Entitat de crèdit	Alacant - Espanya	-	-	Sí	703.371	10.038.186	517.895	-	177.572.987	-	9.888.689	738.334	12/17
Banco Sabadell, S.A., Institución De Banca Múltiple	Entitat de crèdit	Mèxic	99,99	0,01	No	190.281	(46.080)	(16.269)	-	839.364	178.270	(19.850)	(16.780)	12/17
BancSabadell d'Andorra, S.A.	Entitat de crèdit	Andorra	50,97	-	No	30.069	40.792	10.400	1.466	734.992	16.108	21.865	3.881	12/17
BanSabadell Factura, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	100	(2.469)	519	-	2.022	299	(2.668)	519	12/17
BanSabadell Financiación, E.F.C., S.A.	Entitat de crèdit	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	24.040	28.983	207	-	700.359	24.040	28.983	207	12/17
BanSabadell Inversió Desenvolupament, S.A.U.	Instrumental	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	16.975	101.781	19.882	-	181.990	108.828	29.982	16.795	12/17
BanSabadell Mediación, operador de bancassegurances vinculat del	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	301	11.973	32.524	30.683	79.544	524	10.401	32.443	12/17
BanSabadell Renting, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	2.000	30.921	11.219	-	524.872	3.861	29.789	11.219	12/17
Bansabadell Securities Services, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	2.500	32.027	7.456	-	45.813	2.500	31.700	7.456	12/17
Bitarte, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	6.506	2.635	227	-	10.514	9.272	(4.095)	348	12/17
BStartup 10, S.L.U.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	1.000	(1.507)	298	-	2.875	1.000	(2.349)	325	12/17
Business Services for Operational Support, S.A.U.	Serveis	Barcelona - Espanya	80,00	-	Sí	530	(4.114)	2.242	-	39.867	3.259	(6.027)	2.077	12/17
CAM Global Finance, S.A.U.	Altres societats regulades	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	61	138	29	-	100.979	2.059	125	29	12/17
CAM International Issues, S.A.U.	Altres societats regulades	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	61	12	(3)	360	70	114.079	(50.206)	(8.189)	12/17
Caminsa Urbanismo, S.A.U.	Immobiliària	Alacant - Espanya	-	100,00	Sí	2.000	(1.658)	1	-	1.365	800	(254)	(8)	12/17
Cape Holdings No.1 Limited	Fons	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Compañía de Cogeneración del Caribe Dominicana, S.A.	Serveis	República Dominicana	-	100,00	No	5.016	(4.321)	-	-	711	-	18	-	12/17
Desarrollos y Participaciones Inmobiliarias 2006, S.L.	Immobiliària	Alacant - Espanya	-	100,00	No	1.942	(89.597)	(760)	-	37	1.919	(77.454)	(760)	12/17
Duncan 2016 -1 Holdings Limited	*Holding*	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Duncan de Inversiones SICAV, S.A.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Barcelona - Espanya	87,35	-	No	7.842	1.131	(47)	-	2.747	2.560	(126)	(41)	12/17
Duncan Holdings 2015-1 Limited	Fons	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Subtotal									**32.624**		**569.777**	**9.903.387**	**783.824**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Ederra, S.A.	Immobiliària	Guipúscoa - Espanya	97,85	-	No	2.036	30.975	(340)	-	32.897	36.062	(3.284)	(809)	12/17
Sabadell Asset Management Luxembourg, S.A. (2)	Altres societats regulades	Luxemburg	22,00	78,00	No	125	492	71	-	776	336	276	74	12/17
Europea Pall Mall Ltd.	Immobiliària	Londres - Regne Unit	100,00	-	No	20.843	(1.125)	(297)	-	19.529	20.843	(5.735)	(805)	12/17
Fonomed Gestión Telefónica Mediterráneo, S.A.	Altres participades amb activitat pròpia	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	2.810	401	97	-	3.745	2.870	344	97	12/17
Gala Domus, S.A.	Immobiliària	La Corunya - Espanya	-	100,00	No	4.000	(31.767)	124	-	1.266	2.000	(22.703)	124	12/17
Galeban 21 Comercial, S.L.U.	Instrumental	La Corunya - Espanya	100,00	-	Sí	10.000	(4.288)	-	-	5.711	14.477	(8.765)	-	12/17
Gazteluberri, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	53	(20.765)	342	-	7.588	23.891	(62.415)	342	12/17
Gest 21 Inmobiliaria, S.L.U	Instrumental	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	7.810	21	(12)	-	7.827	80.516	(68.140)	5	12/17
Gestión de Proyectos Urbanísticos del Mediterráneo, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	33.850	(31.308)	(62)	-	10.373	32.832	(12.318)	(62)	12/17
Gestión Financiera del Mediterráneo, S.A.U.	Instrumental	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	13.000	119.340	108.358	36.269	132.494	255.398	55.478	471	12/17
Guipuzcoano Promoción Empresarial, S.L.	Instrumental	Guipúscoa - Espanya	-	100,00	No	53	(77.255)	1.906	-	7.960	7.160	(104.488)	(1.201)	12/17
Guipuzcoano Valores, S.A.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	99,99	0,01	Sí	4.514	2.880	(126)	-	7.346	10.833	(3.494)	(70)	12/17
Hi Partners Holdco Gestión Activa, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	29.074	56.106	(8.381)	-	84.062	85.805	-	-	12/17
Hip Francia 184, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	(94)	(16)	-	124	3	-	-	12/17
Hobalear, S.A.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	60	672	18	-	756	414	672	18	12/17
Hondarriberri, S.L.	Instrumental	Guipúscoa - Espanya	99,99	0,01	No	41	(13.465)	6.475	-	66.301	120.669	(64.784)	(2.243)	12/17
Hotel Autovia del Mediterraneo 165, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	7.568	367	(1.697)	-	7.839	7.945	-	-	12/17
Hotel Calle de los Molinos 10, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	2.077	461	(1.543)	-	2.367	2.837	-	-	12/17
Hotel Calle Mayor 34, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	2.124	345	(1.557)	-	2.381	2.499	-	-	12/17
Hotel Carretera de Taüll, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3.294	109	(1.781)	-	3.277	3.414	-	-	12/17
Hotel Cavall del Mar 25, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	10.859	(24)	-	11.001	10.875	-	-	12/17
Hotel Investment Partners S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	135.730	108.193	1.153	-	638.363	136.335	(4.324)	18.637	12/17
Hotel Maria Tarrida 6, S.L.U	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	9.544	316	(3.525)	-	10.007	9.848	-	-	12/17
Hotel Mirador del Valle, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	4.482	629	(2.420)	-	4.668	5.418	-	-	12/17
Hotel Value Added Primera, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	22.175	(683)	-	21.593	27.527	-	-	12/17
Interstate Property Holdings, Llc.	Instrumental	Miami	100,00	-	No	7.293	(7.995)	4.750	-	7.287	3.804	(11.309)	3.137	12/17
Inverán Gestión, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	44,83	55,17	Sí	45.090	(55.908)	(839)	-	24.000	45.090	(35.164)	(915)	12/17
Inversiones Cotizadas del Mediterráneo, S.L.	Instrumental	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	308.000	180.882	10.207	-	502.080	589.523	(116.858)	9.533	12/17
Inversiones en Resorts Mediterráneos, S.L. en liquidació	Immobiliària	Múrcia - Espanya	-	55,06	No	299.090	(302.156)	-	-	881	175.124	-	-	12/17
Malbrouck, S.I.C.A.V.	Inversió col·lectiva, fons i entitats financeres similars	Madrid - Espanya	99,99	-	No	14.554	2.405	(126)	-	16.703	16.679	-	-	12/17
Manston Invest, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	33.357	(9.635)	(3.208)	-	20.617	33.357	(11.665)	(2.929)	12/17
Mariñamendi, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	55.013	(97.062)	(5.915)	-	56.588	55.013	(93.074)	(5.915)	12/17
Mediterráneo Sabadell, S.L.	Instrumental	Alacant - Espanya	50,00	50,00	Sí	85.000	114.150	146.754	82.034	199.264	559.347	(503.072)	20.416	12/17
Mercurio Alicante Sociedad de Arrendamientos 1, S.L.	Immobiliària	Alacant - Espanya	98,29	-	Sí	795	(557)	(3.395)	-	4.201	983	(672)	(3.458)	12/17
Orión Energía 1, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(6)	-	96	-	-	-	12/17
Orión Energía 10, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	98	-	-	-	12/17
Orión Energía 11, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	120	-	-	-	12/17
Orión Energía 12, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	118	-	-	-	12/17
Subtotal									**118.303**		**2.379.727**	**(1.075.494)**	**34.447**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada						Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Orión Energía 13, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(16)	-	114	-	-	-	12/17
Orión Energía 14, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	98	-	-	-	12/17
Orión Energía 15, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	99	-	-	-	12/17
Orión Energía 16, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(15)	-	116	-	-	-	12/17
Orión Energía 17, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	116	-	-	-	12/17
Orión Energía 18, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	116	-	-	-	12/17
Orión Energía 19, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	99	-	-	-	12/17
Orión Energía 2, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(10)	-	97	-	-	-	12/17
Orión Energía 20, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	116	-	-	-	12/17
Orión Energía 21, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	119	-	-	-	12/17
Orión Energía 22, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	117	-	-	-	12/17
Orión Energía 23, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	118	-	-	-	12/17
Orión Energía 24, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	117	-	-	-	12/17
Orión Energía 25, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(145)	(13)	-	116	-	-	-	12/17
Orión Energía 26, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	117	-	-	-	12/17
Orión Energía 27, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	122	-	-	-	12/17
Orión Energía 28, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(15)	-	123	-	-	-	12/17
Orión Energía 29, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	117	-	-	-	12/17
Orión Energía 3, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	112	-	-	-	12/17
Orión Energía 30, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(14)	-	119	-	-	-	12/17
Orión Energía 4, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	122	-	-	-	12/17
Orión Energía 5, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	99	-	-	-	12/17
Orión Energía 6, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	118	-	-	-	12/17
Orión Energía 7, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	97	-	-	-	12/17
Orión Energía 8, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	97	-	-	-	12/17
Orión Energía 9, S.L.	Energia eòlica	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	98	(144)	(13)	-	117	-	-	-	12/17
Parque Eólico Magaz, S.L.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	163	(3.068)	159	-	5.719	163	(2.603)	159	12/17
Parque Eólico Las Lomas de Lecrín, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	83	(1.498)	117	-	2.989	83	(1.256)	117	12/17
Parque Eólico Lecrín, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	4.003	(9.999)	557	-	15.135	4.003	(8.220)	557	12/17
Parque Eólico Lomas de Manteca, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	163	(2.704)	246	-	5.652	163	(2.212)	246	12/17
Parque Eólico Tahuna, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	No	3	(8.144)	(595)	-	15.786	-	(7.324)	(595)	12/17
Parque Eólico Zorreras, S.L.U.	Energia eòlica	Barcelona - Espanya	100,00	-	No	3	(8.328)	(79)	-	13.857	-	(7.609)	(79)	12/17
Subtotal									-		**4.412**	**(29.224)**	**405**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Placements Immobiliers France, S.A.S.	Immobiliària	París - França	-	100,00	No	30.002	1.238	(47)	5.321	31.204	31.225	(3.675)	(57)	12/17
Ripollet Gestión, S.L.U.	Altres serveis financers	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	20	-	-	-	-	20	-	-	12/17
Rubí Gestión, S.L.U.	Altres serveis financers	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	(3)	(3)	-	167.694	3	1.915	(1.921)	12/17
Sabadell Asset Management, S.A., S.G.I.I.C	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	100,00	-	Sí	601	74.365	41.101	100.000	203.887	607	82.111	33.350	12/17
Sabadell Brasil Trade Services - Assessoria comercial Ltda.	Entitat de crèdit	São Paulo - Brasil	99,99	0,01	No	905	(810)	-	-	118	250	(262)	-	12/17
Sabacapital S.A de C.V. Sofom E.R.	Entitat de crèdit	Mèxic	97,50	2,50	No	306.617	(46.255)	28.941	-	1.628.125	290.004	22.211	28.960	12/17
Sabadell Consumer Finance, S.A.U (1)	Entitat de crèdit	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	35.720	56.905	17.512	-	1.095.561	72.232	25.315	17.512	12/17
Sabadell Corporate Finance, S.L.	Altres participades amb activitat pròpia	Madrid - Espanya	100,00	-	Sí	70	1.510	(310)	892	1.546	9.373	67	(310)	12/17
Sabadell d'Andorra Inversions SGOIC, S.A.U.	Altres societats regulades	Andorra	-	50,97	No	300	905	264	244	2.136	300	586	135	12/17
Sabadell Information Systems Limited	Prestació serveis tecnològics	Londres - Regne Unit	100,00	-	No	332	(166)	(1.991)	-	41.371	332	(185)	(2.020)	12/17
Sabadell Information Systems, S.A.	Prestació serveis tecnològics	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	240	78.980	18.785	-	1.245.506	3.687	66.072	12.618	12/17
Sabadell Innovation Capital, S.L.U.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	1.000	(1)	(16)	-	1.002	1.000	(1)	(16)	12/17
Sabadell Innovation Cells, S.L.U.	Altres activitats de consultoria de gestió	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	-	(269)	-	366	3	-	(269)	12/17
Sabadell Patrimonio Inmobiliario, S.A.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	30.116	788.349	13.962	-	915.208	863.895	(37.234)	9.466	12/17
Sabadell Real Estate Activos, S.A.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	100.060	257.957	(22.644)	-	337.885	500.622	(138.016)	(18.672)	12/17
Sabadell Real Estate Development, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	15.807	(1.267.894)	(614.730)	-	4.717.460	2.147.442	(3.145.212)	(506.830)	12/17
Sabadell Real Estate Housing, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	2.073	525	(586)	-	37.159	14.292	(11.694)	(586)	12/17
Sabadell Securities USA, Inc.	Altres participades amb activitat pròpia	Miami	100,00	-	No	551	2.286	702	-	3.681	551	2.146	698	12/17
Sabadell Solbank Sociedad de Gestión de Activos Adjudicados,	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	-	(473)	473	-	143	84	(557)	473	12/17
Sabadell Strategic Consulting, S.L.U.	Altres participades amb activitat pròpia	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	3	394	110	-	1.037	3	394	110	12/17
Sabadell Venture Capital, S.L.U.	*Holding*	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	3	880	1	-	15.113	3	(150)	1	12/17
Sinia Capital S.A. De C.V.	*Holding*	Mèxic	99,99	0,01	No	20.830	(3.189)	1.118	-	19.096	17.753	-	1.118	12/17
Sinia Renovables, S.A.U.	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	15.000	(14.370)	(455)	-	25.287	15.000	(10.476)	640	12/17
Solvia Gestora de Vivienda Social, S.L.U.	Immobiliària	Alacant - Espanya	-	100,00	Sí	3	1.988	2.779	-	6.677	3	1.988	2.779	12/17
Solvia Pacific, S.A. de C.V.	Immobiliària	Mèxic	-	100,00	No	28.947	(17.513)	268	-	11.721	29.164	(11.879)	268	12/17
Solvia Servicios Inmobiliarios, S.L.U.	Immobiliària	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	660	54.381	29.516	-	146.358	5.023	56.537	31.876	12/17
Stonington Spain, S.L.U.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	100,00	-	Sí	60.729	(6.333)	(3.547)	-	51.029	60.729	(12.566)	(3.052)	12/17
Tasaciones de Bienes Mediterráneo, S.A. (en liquidació)	Altres participades amb activitat pròpia	Alacant - Espanya	99,88	0,12	Sí	1.000	1.387	-	-	2.394	5.266	(514)	7	12/17
Tenedora de Inversiones y Participaciones, S.L.	Instrumental	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	296.092	(320.127)	(70.993)	-	1.997.413	2.564.914	(1.710.292)	(23.834)	12/17
Tierras Vega Alta del Segura, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	100,00	Sí	4.550	(15.122)	2.099	-	8.599	16.823	(19.826)	2.099	12/17
Tratamientos y Aplicaciones, S.L.U. En liquidació	Serveis	Alacant - Espanya	100,00	-	Sí	3.003	(353)	-	-	2.656	4.654	2.285	-	12/17
TSB Bank Plc	Entitat de crèdit	Edimburg	-	100,00	No	90.710	2.040.091	131.460	-	51.711.022	1.814.636	327.540	130.284	12/17
TSB Banking Group PLC	*Holding*	Londres - Regne Unit	100,00	-	No	7.028	1.770.152	(63)	-	2.228.368	2.156.507	(26.191)	(39.923)	12/17
Tsb Banking Group Plc Employee Share Trust	Altres societats regulades	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	-	-	(5.274)	-	12/17
Subtotal									**106.457**		**10.626.400**	**(4.544.837)**	**(325.096)**	

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades per integració global

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Tributació consolidada	Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta		Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
TSB Coverd Bonds Holdings Limited	*Holding*	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
TSB Coverd Bonds (LM Limited)	Altres societats regulades	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
TSB Covered Bonds LLP	Altres societats regulades	Londres - Regne Unit	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
TSB Scotland (Investment) Nominees Limited	Altres societats regulades	Escòcia	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
TSB Scotland Nominees Limited	Altres societats regulades	Escòcia	-	100,00	No	1	-	-	-	1	1	-	-	12/17
Urquijo Gestión, S.A.U., S.G.I.I.C.	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	3.606	3.383	4.510	7.798	19.809	3.084	3.835	4.580	12/17
Urumea Gestión, S.L. (en liquidació)	Altres participades amb activitat pròpia	Guipúscoa - Espanya	-	100,00	No	9	(5)	(3)	-	2	9	(12)	(3)	12/17
VeA Rental Homes SOCIMI, S.A	Lloguer de béns immobiliaris per compte propi	Barcelona - Espanya	100,00	-	No	5.000	(5)	(2.163)	-	56.414	5.000	(5)	(2.153)	12/17
Verum Inmobiliaria Urbanismo y Promoción, S.A.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	97,20	Sí	12.000	(43.171)	(314)	-	17.123	11.664	(34.678)	(314)	12/17
Vitigudina Fv, S.L.	Serveis tècnics d'enginyeria	Madrid - Espanya	-	100,00	Sí	-	-	-	-	-	-	-	-	12/17
Xunqueira Eolica, S.L.	Producció d'energia elèctrica d'altres tipus	Barcelona - Espanya	-	100,00	No	1.548	(3.477)	(2.258)	-	13.073	400	(1.999)	(2.541)	12/17
Total									**265.182**		**13.600.478**	**4.220.973**	**493.149**	

(1) Abans Sabadell Consumer Finance, E.F.C., S.A.U

(2) Abans Europa Invest, S.A.

Societats del grup Banc Sabadell el 31 de desembre de 2017 consolidades pel mètode de la participació (*)

En milers d'euros

Nom de l'empresa	Activitat	Domicili	Percentatge de participació		Dades de la societat (a)					Inversió del grup	Aportació a les reserves o pèrdues en societats consolidades	Aportació al resultat consolidat del grup	Data balanç
			Directa	Indirecta	Capital	Reserves	Resultat (b)	Dividends pagats (c)	Actius totals				
Aurica III, Fondo De Capital Riesgo	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	-	48,15	35.179	(630)	(1.321)	-	33.232	16.940	(303)	(636)	12/17
Aurica IIIB, Soc. de Capital Riesgo, S.A	Altres societats regulades	Barcelona - Espanya	-	41,67	22.687	(215)	(633)	-	21.844	9.465	(102)	(264)	12/17
Atrian Bakers, S.L.	Altres associades	Barcelona - Espanya	-	22,41	26.249	(6.396)	-	-	35.348	2.000	-	-	12/16
BanSabadell Pensiones, E.G.F.P., S.A.	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	7.813	43.406	(7.986)	-	49.350	40.378	(14.490)	(3.993)	12/17
BanSabadell Seguros Generales, S.A., de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	10.000	67.278	12.582	6.393	233.524	45.000	(6.674)	6.291	12/17
BanSabadell Vida, S.A., de Seguros y Reaseguros	Altres societats regulades	Madrid - Espanya	50,00	-	43.858	96.756	601.466	167.000	9.485.336	27.106	12.301	302.037	12/17
Emte Renovables, S.L.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	62,11	7.050	(7.050)	(411)	-	42.386	4.379	(4.379)	-	09/17
ESUS Energía Renovable, S.L.	Serveis	Pontevedra - Espanya	-	45,00	50	(50)	(65)	-	2.024	23	(23)	-	12/17
Financiera Iberoamericana, S.A.	Entitat de crèdit	L'Havana - República de Cuba	50,00	-	38.288	6.308	3.064	747	81.416	19.144	1.970	1.532	12/17
Flex Equipos De Descanso, S.A.	Fabricació	Madrid - Espanya	-	19,16	66.071	(3.291)	12.048	-	222.702	-	-	-	10/17
Gate Solar Gestión, S.L.	Serveis	Àlaba - Espanya	50,00	-	300	3.096	-	-	3.750	1.860	414	-	06/17
Gestora de Aparcamientos del Mediterráneo, S.L.	Serveis	Alacant - Espanya	-	40,00	1.000	(1.000)	-	-	27.425	7.675	(2.012)	-	12/16
Grupo Luxiona, S.L.	Altres participades	Barcelona - Espanya	-	20,00	2.561	(2.561)	(2.853)	-	58.637	10.835	(10.835)	-	09/17
HI Partners Starwood Capital Holdco Value Added, S.L.U.	Promoció immobiliària	Barcelona - Espanya	-	30,00	127	11	-	-	165	117	-	-	12/16
Hydrophytic, S.L.	Immobiliària	Àlaba - Espanya	-	50,00	186	111	13	-	450	93	55	7	09/17
Murcia Emprende, S.C.R. De R.S., S.A.	Altres societats regulades	Múrcia - Espanya	28,70	-	6.800	(2.020)	(631)	-	4.175	2.026	(17)	(165)	09/17
Nueva Pescanova, S.L.	Comerç a l'engròs	Pontevedra - Espanya	23,76	-	147.614	(12.214)	(11.819)	-	987.107	-	-	-	10/17
Parque Eólico Los Ausines, S.L	Altres produccions d'energia	Lleó - Espanya	-	50,00	4.465	(728)	2.631	-	45.354	2.282	(303)	1.316	12/17
Plaxic Estelar, S.L.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	-	45,01	3	115	(118)	-	31.994	2.845	(6.918)	(53)	10/17
Ribera Salud, S.A.	Serveis	València - Espanya	-	50,00	9.518	80.482	4.085	-	416.311	30.203	14.797	2.043	12/17
Sabadell BS Select Fund of Hedge Funds SICAV (Luxemburg)	Altres participades	Luxemburg	47,24	-	37.738	6.896	(70)	-	44.715	16.400	3.052	-	11/17
SBD Creixent, S.A.	Immobiliària	Barcelona - Espanya	23,05	-	5.965	229	(159)	-	16.388	3.524	(1.938)	(37)	09/17
Sociedad de Cartera del Vallès, SICAV, S.A.	Altres associades	Barcelona - Espanya	47,75	-	4.818	4.517	417	-	5.413	422	1.935	202	12/17
Societat d'Inversió dels Enginyers, S.L.	Instrumental	Barcelona - Espanya	-	35,78	2.555	(792)	102	-	1.873	915	(163)	37	09/17
Total								**174.140**		**243.632**	**(13.633)**	**308.317**	

En la data del balanç s'inclou l'última data disponible.

(*) Societats consolidades pel mètode de la participació pel fet de no tenir control sobre aquestes però sí influència significativa.

(a) Les societats estrangeres estan convertides a euros al tipus de canvi històric i tipus de canvi mitjà per al resultat de l'exercici.

(b) Resultats pendents d'aprovació per part de la Junta General d'Accionistes.

(c) Inclou els dividends complementaris de l'exercici anterior i els dividends a compte pagats al grup.

El saldo total d'ingressos ordinaris de les empreses associades a les quals s'aplica el mètode de la participació puja a 1.776.022 milers d'euros el 31 de desembre de 2017. El saldo dels passius de les empreses associades al tancament de l'exercici 2017 totalitza 1.795.729 milers d'euros.

Variacions del perímetre en l'exercici 2017

Entrades en el perímetre de consolidació:

En milers d'euros

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) adquirida o fusionada	Categoria	Data efectiva de l'operació	Cost de la combinació		% Drets vots adquirits	% Drets vots totals	Tipus de participació	Mètode	Motiu
			Cost d'adquisició	Valor raonable instruments de patrimoni net emesos per a l'adquisició					
Aurica Coinvestments S.L.	Dependent	17/03/2017	52.972	0,00	82,48%	82,48%	Indirecta	Integració global	a
Xunqueira Eolica, S.L.	Dependent	31/03/2017	400	0,00	98,55%	98,55%	Indirecta	Integració global	b
Vitigudina Fv, S.L.	Dependent	31/03/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Orión Energía 1 - Orion Energía 30, S.L.	Dependent	31/03/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Flex Equipos De Descanso, S.A.	Associada	30/04/2017	50.930	0,00	19,16%	19,16%	Indirecta	De la participació	c
Sabadell Innovation Cells, S.L.U.	Dependent	30/04/2017	3	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	a
IFA Beach Hotel, S.A.U.	Dependent	30/06/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
IFA Continental Hotel, S.A.U.	Dependent	30/06/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
IFA Hotel Dunamar, S.A.U.	Dependent	30/06/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Tropical Partners, S.L.	Associada	30/06/2017	-	0,00	49,99%	49,99%	Indirecta	De la participació	c
Parque Eólico Tahuna, S.L.U.	Dependent	31/07/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	b
Parque Eólico Zorreras, S.L.U.	Dependent	31/07/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	b
Sinia Capital S.A. De C.V.	Dependent	31/07/2017	17.753	0,00	99,99%	99,99%	Directa	Integració global	a
Sabadell Innovation Capital, S.L.U.	Dependent	31/07/2017	1.000	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	a
Ripollet Gestión, S.L.U.	Dependent	31/08/2017	20	0,00	100,00%	100,00%	Directa	Integració global	a
Notario Alemany 26 Properties, S.L.	Dependent	21/09/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Hotel Notario Alemany 26, S.L.	Dependent	21/09/2017	-	0,00	100,00%	100,00%	Indirecta	Integració global	b
Atrian Bakers, S.L.	Associada	28/12/2017	2.000	0,00	22,41%	22,41%	Indirecta	De la participació	c
Aurica III, Fondo De Capital Riesgo	Associada	31/12/2017	16.940	0,00	-	48,15%	Indirecta	De la participació	d
Aurica IIIB, Soc. de Capital Riesgo, S.A	Associada	31/12/2017	9.465	0,00	-	41,67%	Indirecta	De la participació	d
Total entrades entitats dependents			**72.148**						
Total entrades entitats associades			**79.335**						

(a) Constitució de societats dependents

(b) Adquisició de societats dependents

(c) Adquisició d'associades

(d) Alta per canvi de mètode de consolidació

Sortides del perímetre de consolidació:

En milers d'euros

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) alienada, escindida o donada de baixa	Categoria	Data efectiva de l'operació	% Drets vots alienats	% Drets vots totals amb posterioritat a l'alienació	Benefici / Pèrdua generada	Tipus de participació	Mètode	Motiu
Empire Properties Spain, S.L.	Dependent	31/03/2017	100,00%	-	(127)	Directa	Integració global	a
Eólica de Cuesta Roya, S.L.	Dependent	31/03/2017	50,97%	-	(2)	Directa	Integració global	b
Exel Broker De Seguros, S.A.	Dependent	31/05/2017	100,00%	-	3.010	Directa	Integració global	a
Puerto De Tamariu, Aie	Dependent	31/01/2017	100,00%	10,00%	-	Directa	Integració global	a
Serveis d'assessorament BSA S.A.U.	Dependent	28/02/2017	50,97%	-	-	Indirecta	Integració global	d
Diana Capital, S.G.E.C.R., S.A.	Associada	30/06/2017	-	20,66%	-	Directa	De la participació	e
Gesta Aparcamientos, S.L.	Associada	30/06/2017	-	40,00%	-	Indirecta	De la participació	e
Guisain, S.L.	Associada	30/06/2017	-	40,00%	-	Indirecta	De la participació	e
Mediterráneo Vida, S.A.U., de Seguros y Reaseguros	Dependent	30/06/2017	100,00%	-	16.634	Indirecta	Integració global	c
Parque Tecnológico Fuente Álamo, S.A.	Associada	30/06/2017	-	22,54%	-	Directa	De la participació	e
Planificació Tgn2004, S.L. en liquidació	Associada	30/06/2017	-	25,00%	-	Indirecta	De la participació	e
Tremon Maroc Mediterraneo Services Immobiliers, S.A.R.L.	Associada	30/06/2017	-	40,00%	-	Indirecta	De la participació	e
Visualmark Internacional, S.L.	Associada	30/06/2017	-	20,00%	-	Indirecta	De la participació	e
Alfonso XII, 16 Inversiones, S.L.	Dependent	12/07/2017	100,00%	-	(28)	Indirecta	Integració global	b
Sabadell United Bank, N.A.	Dependent	31/07/2017	100,00%	-	369.818	Directa	Integració global	a
Galeban Control y Asesoramiento, S.L.U.	Dependent	01/10/2017	100,00%	-	12	Directa	Integració global	c
Ac Dos Malaga S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Acteón Siglo XXI, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Aviación Regional Cántabra, A.I.E.	Associada	15/12/2017	26,42%	-	(5)	Directa	De la participació	b
Aviones Alfambra Crj-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	(2)	Directa	De la participació	b
Aviones Cabriel Crj-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	(2)	Directa	De la participació	b
Subtotal					**389.308**			

(a) Baixes del perímetre de consolidació per venda de la participació. El flux total net de caixa de les baixes d'entitats dependents puja a 1.100.869 milers d'euros. Vegeu l'estat de fluxos d'efectiu.

(b) Baixes del perímetre per dissolució i/o liquidació.

(c) Baixes de dependents classificades com a actius no corrents en venda.

(d) Baixes per fusió.

(e) Baixes per pèrdua d'influència significativa.

En milers d'euros

Denominació de l'entitat (o branca d'activitat) alienada, escindida o donada de baixa	Categoria	Data efectiva de l'operació	% Drets vots alienats	% Drets vots totals amb posterioritat a l'alienació	Benefici / Pèrdua generada	Tipus de participació	Mètode	Motiu
Aviones Gorgos Crj-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	(1)	Directa	De la participació	b
Aviones Sella Crj-900, A.I.E.	Associada	15/12/2017	25,00%	-	-	Directa	De la participació	b
BanSabadell Holding, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Directa	Integració global	b
Creativ Hotel Catarina, Sa.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hi Partners Holdco Value Added, S.A.U.	Dependent	22/12/2017	100,00%	-	50.655	Indirecta	Integració global	a
Hotel Atocha 49, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Avenida Rhode 28, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Carretera N 632, S.L.U.	Dependent	20/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Héroe de Sostoa 17, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Jardín Tropical, Slu	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Notario Alemany 26, S.L.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Paseo Marítimo 80, S.L.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Sa Torre Mallorca, S.L.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Ifa Beach Hotel, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Ifa Continental Hotel, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Ifa Hotel Dunamar, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Notario Alemany 26 Properties, S.L.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Tropical Partners, S.L.	Associada	31/12/2017	49,99%	-	-	Indirecta	De la participació	a
Viacarla Inversiones, S.A.U.	Dependent	27/12/2017	100,00%	-	(4.483)	Indirecta	Integració global	a
Xeresa Golf, Sa	Dependent	31/12/2017	80,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Hotel Malaga Palacio, S.A.U.	Dependent	31/12/2017	100,00%	-	-	Indirecta	Integració global	a
Aurica III, Fondo De Capital Riesgo	Dependent	31/12/2017	-	48,15%	-	Indirecta	Integració global	f
Aurica IIIB, Soc. de Capital Riesgo, S.A	Dependent	31/12/2017	-	41,67%	-	Indirecta	Integració global	f
Altres					(767)			
Total					**51.036**			

(a) Baixes del perímetre de consolidació per venda de la participació. El flux total net de caixa de les baixes d'entitats dependents puja a 1.100.869 milers d'euros. Vegeu l'estat de fluxos d'efectiu.

(b) Baixes del perímetre per dissolució i/o liquidació.

(c) Baixes de dependents classificades com a actius no corrents en venda.

(d) Baixes per fusió.

(e) Baixes per pèrdua d'influència significativa.

(f) Baixes per canvi de mètode de consolidació.

Annex II – Entitats estructurades – Fons de titulització

En milers d'euros

Any	Fons de titulització mantinguts íntegrament en el balanç	Entitat	Total actius titulitzats el 31/12/2018
2004	GC SABADELL 1, F.T.H	Banc Sabadell	117.271
2005	TDA 23, FTA	Banco Guipuzcoano	32.510
2005	TDA CAM 4 FTA	Banco CAM	273.575
2005	TDA CAM 5 FTA	Banco CAM	483.285
2006	TDA 26-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	87.806
2006	TDA CAM 6 FTA	Banco CAM	334.116
2006	FTPYME TDA CAM 4 FTA	Banco CAM	136.181
2006	TDA CAM 7 FTA	Banco CAM	510.076
2006	CAIXA PENEDES 1 TDA, FTA	BMN-Penedès	230.842
2007	TDA 29, FTA	Banco Guipuzcoano	107.519
2007	TDA CAM 8 FTA	Banco CAM	494.406
2007	TDA CAM 9 FTA	Banco CAM	471.038
2007	CAIXA PENEDES PYMES 1 TDA, FTA	BMN-Penedès	53.176
2007	CAIXA PENEDES 2 TDA, FTA	BMN-Penedès	185.425
2008	CAIXA PENEDES FTGENCAT 1 TDA, FTA	BMN-Penedès	74.145
2009	GAT-ICO-FTVPO 1, F.T.H (CP)	BMN-Penedès	8.273
2015	DUNCAN FUNDING 2015-1 PLC	TSB	1.532.545
2016	DUNCAN FUNDING 2016-1 PLC	TSB	2.667.406
2016	IM SABADELL PYME 10	Banc Sabadell	627.066
2017	TDA SABADELL RMBS 4, FT	Banc Sabadell	5.451.534
2017	IM SABADELL PYME 11, FT	Banc Sabadell	1.213.915
Total			15.092.110

En milers d'euros

Any	Fons de titulització donats íntegrament de baixa del balanç	Entitat	Total actius titulitzats el 31/12/2018
2001	TDA 14-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	2.693
2001	TDA 14-MIXTO, FTA	BMN-Penedès	15.776
2002	TDA 15-MIXTO, FTA	Banco Guipuzcoano	7.962
2006	TDA 25, FTA (*)	Banco Gallego	5.725
2010	FTPYMES 1 LIMITED	Banco CAM	170.865
Total			203.021

(*) Fons de titulització en procés de liquidació anticipada.

Annex III – Informació dels emissors en el mercat hipotecari i sobre el registre comptable especial hipotecari

A continuació, s'inclou la informació sobre les dades procedents del registre comptable especial de l'entitat emissora Banc Sabadell, a què es refereix l'article 21 del Reial decret 716/2009, requerida per la Circular 5/2011 del Banc d'Espanya, sense considerar la garantia atorgada per l'FGD.

A) Operacions actives

En relació amb el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris el 31 de desembre de 2018 i de 2017 que emparen les emissions, elegibilitat i computabilitat a l'efecte del mercat hipotecari, es presenta la informació següent:

En milers d'euros

Desglossament del total de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris, elegibilitat i computabilitat (valors nominals)

	2018	2017
Total cartera de préstecs i crèdits hipotecaris	**53.708.998**	**55.956.292**
Participacions hipotecàries emeses	**2.737.340**	**3.370.130**
Dels quals: Préstecs mantinguts en el balanç	*2.652.901*	*3.174.791*
Certificats de transmissió d'hipoteca emesos	**7.126.535**	**7.860.991**
Dels quals: Préstecs mantinguts en el balanç	*7.024.075*	*7.734.256*
Préstecs hipotecaris adscrits en garantia de finançaments rebuts	**-**	**-**
Préstecs que emparen l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries	**43.845.123**	**44.725.171**
Préstecs no elegibles	13.712.492	15.943.345
Compleixen els requisits per ser elegibles, excepte el límit de l'article 5.1 del RD 716/2009	12.694.995	13.965.022
Resta	1.017.497	1.978.323
Préstecs elegibles	30.132.631	28.781.826
Imports no computables	80.012	83.249
Imports computables	30.052.619	28.698.577
Préstecs que cobreixen emissions de bons hipotecaris	-	-
Préstecs aptes per a la cobertura de les emissions de cèdules hipotecàries	30.052.619	28.698.577
Actius de substitució adscrits a emissions de cèdules hipotecàries	**-**	**-**

A continuació, es presenten classificats aquests valors nominals segons diferents atributs:

En milers d'euros

Desglossament del total de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris que donen suport a les emissions del mercat hipotecari

	2018		2017	
	Total	*Dels quals: Préstecs elegibles*	Total	*Dels quals: Préstecs elegibles*
Total cartera de préstecs i crèdits hipotecaris	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Origen de les operacions	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Originades per l'entitat	43.165.526	*29.696.214*	43.999.139	*28.398.509*
Subrogades d'altres entitats	312.754	*257.131*	237.588	*180.011*
Resta	366.843	*179.286*	488.444	*203.306*
Moneda	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Euro	43.758.869	*30.083.348*	44.619.869	*28.702.376*
Resta de monedes	86.254	*49.283*	105.302	*79.450*
Situació en el pagament	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Normalitat en el pagament	39.344.180	*28.875.322*	38.240.207	*27.002.079*
Altres situacions	4.500.943	*1.257.309*	6.484.964	*1.779.747*
Venciment mitjà residual	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Fins a 10 anys	11.749.774	*8.416.923*	12.566.865	*8.170.011*
De 10 a 20 anys	17.276.398	*12.762.148*	17.416.966	*12.343.583*
De 20 a 30 anys	12.633.196	*8.286.463*	12.156.652	*7.425.285*
Més de 30 anys	2.185.755	*667.097*	2.584.688	*842.947*
Tipus d'interès	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Fix	12.871.219	*9.796.935*	10.240.956	*7.418.574*
Variable	30.973.904	*20.335.696*	34.484.215	*21.363.252*
Mixt	-	-	-	-
Titulars	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Persones jurídiques i persones físiques empresaris	14.750.289	*8.641.999*	16.428.024	*8.882.296*
Del qual: Promocions immobiliàries	*3.602.883*	*1.393.704*	*4.555.082*	*1.546.541*
Resta de persones físiques i ISFLSH	29.094.834	*21.490.632*	28.297.147	*19.899.530*
Tipus de garantia	**43.845.123**	***30.132.631***	**44.725.171**	***28.781.826***
Actius / Edificis acabats	41.816.188	*29.375.324*	42.086.553	*27.930.395*
Residencials	*33.588.699*	*23.944.284*	*33.344.659*	*22.390.471*
Dels quals: Habitatges de protecció oficial	*1.670.994*	*1.306.243*	*1.500.528*	*1.153.703*
Comercials	*8.038.216*	*5.298.139*	*8.559.381*	*5.421.465*
Restants	*189.273*	*132.901*	*182.513*	*118.459*
Actius / Edificis en construcció	254.599	*180.336*	277.855	*149.543*
Residencials	*216.051*	*146.706*	*262.645*	*139.681*
Dels quals: Habitatges de protecció oficial	*180*	*180*	*62*	*1*
Comercials	*37.945*	*33.027*	*14.247*	*8.899*
Restants	*603*	*603*	*963*	*963*
Terrenys	1.774.336	*576.971*	2.360.763	*701.888*
Urbanitzats	*738.779*	*121.329*	*1.210.598*	*220.792*
Resta	*1.035.557*	*455.642*	*1.150.165*	*481.096*

El valor nominal dels imports disponibles (imports compromesos no disposats) de la totalitat dels préstecs i crèdits hipotecaris és el següent:

En milers d'euros

Saldos disponibles (valor nominal). Total préstecs i crèdits hipotecaris que donen suport a l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries	2018	2017
Potencialment elegibles	1.083.230	925.789
No elegibles	2.816.709	2.506.240

La distribució dels valors nominals en funció del percentatge que suposa el risc sobre l'import de l'última taxació disponible (*loan-to-value* o LTV) de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris elegibles per a l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries es detalla a continuació:

En milers d'euros

LTV per tipus de garantia. Préstecs elegibles per a l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries	2018	2017
Amb garantia sobre habitatge	**24.114.006**	**22.613.853**
Dels quals LTV <= 40%	*7.235.411*	*7.075.581*
Dels quals LTV 40%-60%	*8.690.528*	*8.353.242*
Dels quals LTV 60%-80%	*8.188.067*	*7.185.030*
Dels quals LTV > 80%	-	-
Amb garantia sobre la resta de béns	**6.018.625**	**6.167.973**
Dels quals LTV <= 40%	*3.568.263*	*3.754.551*
Dels quals LTV 40%-60%	*2.450.362*	*2.413.422*
Dels quals LTV > 60%	-	-

El moviment dels valors nominals dels exercicis 2018 i 2017 dels préstecs hipotecaris que emparen l'emissió de bons hipotecaris i cèdules hipotecàries (elegibles i no elegibles) és el següent:

En milers d'euros

Moviments dels valors nominals dels préstecs hipotecaris	Elegibles	No elegibles
Saldo el 31 de desembre de 2016	**35.765.385**	**15.411.370**
Baixes en el període	**(13.588.188)**	**(7.315.145)**
Cancel·lacions al venciment	(2.593.920)	(852.488)
Cancel·lacions anticipades	(1.171.986)	(803.018)
Subrogacions per altres entitats	(13.996)	(3.085)
Baixes per titulitzacions	(3.105.737)	-
Resta	(6.702.549)	(5.656.554)
Altes en el període	**6.604.629**	**7.847.120**
Originades per l'entitat	3.447.310	1.337.231
Subrogacions d'altres entitats	22.465	3.632
Resta	3.134.854	6.506.257
Saldo el 31 de desembre de 2017	**28.781.826**	**15.943.345**
Baixes en el període	**(5.853.849)**	**(5.414.693)**
Cancel·lacions al venciment	(2.137.409)	(354.755)
Cancel·lacions anticipades	(1.197.883)	(627.906)
Subrogacions per altres entitats	(26.166)	(8.384)
Baixes per titulitzacions	-	-
Resta	(2.492.391)	(4.423.648)
Altes en el període	**7.204.654**	**3.183.840**
Originades per l'entitat	3.977.513	1.453.187
Subrogacions d'altres entitats	96.087	10.726
Resta	3.131.054	1.719.927
Saldo el 31 de desembre de 2018	**30.132.631**	**13.712.492**

B) Operacions passives

Tot seguit es detallen les emissions realitzades i col·lateralitzades a partir de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris de Banc Sabadell tenint en compte si s'han realitzat o no mitjançant oferta pública, així com el seu venciment residual:

En milers d'euros

Valor nominal	2018	2017
Cèdules hipotecàries emeses	**22.353.833**	**20.727.543**
De les quals: No registrades en el passiu del balanç	*10.727.900*	*7.913.800*
Valors representatius de deute. Emesos mitjançant oferta pública	**6.200.000**	**7.200.000**
Venciment residual fins a un any	-	1.000.000
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	1.750.000	-
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	1.350.000	1.750.000
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	1.000.000	1.350.000
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	2.100.000	3.100.000
Venciment residual de més de deu anys	-	-
Valors representatius de deute. Resta d'emissions	**14.053.000**	**10.813.000**
Venciment residual fins a un any	3.150.000	150.000
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	5.380.000	3.150.000
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	3.000.000	4.380.000
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	783.000	1.445.000
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	1.740.000	1.688.000
Venciment residual de més de deu anys	-	-
Dipòsits	**2.100.833**	**2.714.543**
Venciment residual fins a un any	524.146	593.710
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	145.833	524.146
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	300.000	145.833
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	794.444	994.444
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	336.410	436.410
Venciment residual de més de deu anys	-	20.000

	2018		2017	
	Valor nominal (en milers)	Venciment mitjà residual (en anys)	Valor nominal (en milers)	Venciment mitjà residual (en anys)
Certificats de transmissió hipotecària	**7.126.535**	**23**	**7.860.991**	**23**
Emeses mitjançant oferta pública	-	-	-	-
Resta d'emissions	7.126.535	23	7.860.991	23
Participacions hipotecàries	**2.737.340**	**13**	**3.370.130**	**13**
Emeses mitjançant oferta pública	-	-	-	-
Resta d'emissions	2.737.340	13	3.370.130	13

La ràtio de sobrecol·lateralització de Banco de Sabadell, S.A., entesa com el quocient entre el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits hipotecaris que emparen l'emissió de cèdules hipotecàries i el valor nominal de les cèdules hipotecàries emeses, puja a 196% el 31 de desembre de 2018 (216% el 31 de desembre de 2017).

D'acord amb el Reial decret 716/2009, pel qual es despleguen determinats aspectes de la Llei 2/1981, de 25 de març, de regulació del mercat hipotecari i altres normes del sistema hipotecari financer, el Consell d'Administració manifesta que es responsabilitza que l'entitat disposa d'un conjunt de polítiques i procediments per garantir el compliment de la normativa que regula el mercat hipotecari.

En relació amb les polítiques i els procediments esmentats anteriorment relatius a l'activitat del grup en el mercat hipotecari, el Consell d'Administració és responsable del compliment de la normativa del mercat hipotecari i els processos de gestió i control del risc del grup (vegeu la nota 4.3, de gestió de riscos financers). En particular, en relació amb el risc de crèdit, el Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en els diferents nivells de decisió. Els procediments interns establerts per a l'originació i el seguiment dels actius que formen la inversió creditícia del grup, i en particular dels actius amb garantia hipotecària, que donen suport a les cèdules hipotecàries emeses, es detallen a continuació tenint en compte la naturalesa del sol·licitant.

Particulars

L'anàlisi i decisió sobre la concessió de risc a particulars s'efectua a partir de les eines de *scoring* descrites en la nota 4.4.1.2, de gestió de riscos financers. A aquestes eines s'afegeix, quan les circumstàncies ho requereixen, la figura de l'analista de risc, que aprofundeix en informacions complementàries. També es tenen en compte tot un seguit d'informacions i paràmetres, com ara la coherència de la sol·licitud que el client realitza i l'adequació a les seves possibilitats, la capacitat de pagament del client tenint en compte la seva situació actual i futura, el valor de l'immoble aportat com a garantia (determinat mitjançant la taxació pertinent realitzada per entitats homologades pel Banc d'Espanya, de manera que s'assegura, a través dels processos d'homologació interns, que no hi ha cap tipus de vinculació entre aquestes i el grup) i considerant l'existència de garanties suplementàries, consultes a bases d'impagats tant internes com externes, etc.

Una part del procés de decisió consisteix a determinar l'import màxim del finançament a concedir basant-se en el valor de taxació dels actius aportats com a garantia (a partir d'ara, *loan-to-value* o LTV) i el valor de compra, si és la destinació del finançament. En aquest sentit, i com a norma general, l'import màxim d'LTV o valor de compra, el menor dels dos, aplicat pel grup d'acord amb les seves polítiques internes es dona en el cas de compra de residència habitual per part d'un particular i s'estableix en el 80%. A partir d'aquest es defineixen percentatges màxims, de nivell inferior al 80%, tenint en compte la destinació del finançament.

A més a més, cal destacar que com a pas previ a la resolució de l'expedient es revisen les càrregues associades als béns aportats com a garantia del finançament concedit, així com les assegurances contractades sobre les garanties esmentades. En cas que es resolgui favorablement l'expedient, i com a part del procés de formalització de l'operació, s'efectua la corresponent inscripció de la hipoteca en el Registre de la Propietat.

Pel que fa a les autonomies d'aprovació, les eines de *scoring* són la referència central que determina la viabilitat de l'operació. A partir de determinats imports, o en operacions amb arguments difícilment valorables per l'*scoring*, intervé la figura de l'analista de riscos. La xifra d'autonomia es fixa a través de l'*scoring* i de l'import de l'operació/risc del client, i es defineix per als diferents nivells quan es requereix una intervenció especial. Hi ha un conjunt d'excepcions per condicions de l'acreditat i de l'operació que estan regulades en la normativa interna del grup.

Com es destaca en la nota 4.4.1.2, de gestió de riscos financers, el grup disposa d'un sistema integral de seguiment a través d'eines d'alertes primerenques que permet detectar els clients que presenten algun incompliment de manera precoç. En aquest sentit, es destaca l'existència de procediments establerts de revisió i validació permanent de les garanties aportades.

Empreses no relacionades amb finalitat de promoció immobiliària i/o construcció

L'anàlisi i decisió sobre la concessió de risc es fonamenta en les eines de *rating* i dels "equips bàsics de gestió", formats per una persona de l'àmbit comercial i una del de riscos en els diferents nivells de decisió, tots dos descrits en la nota 4.4.1.2, de gestió de riscos financers. A més a més, es tenen en compte tot un seguit d'informacions i paràmetres com ara la coherència de la sol·licitud, la capacitat de pagament, les garanties aportades (valorades mitjançant la taxació pertinent realitzada per entitats homologades pel Banc d'Espanya, de manera que s'assegura, a través dels processos d'homologació interns, que no hi ha cap tipus de vinculació entre aquestes i el grup) i considerant l'existència de garanties suplementàries, consonància entre el circulant de l'empresa i el total de vendes, consistència entre el total de riscos amb el grup i els recursos propis de l'empresa, consultes de bases de dades d'impagats tant internes com externes, etc.

També són aplicables en aquest cas els processos de revisió de càrregues associades a les garanties aportades, així com d'inscripció d'hipoteques en el Registre de la Propietat.

Les xifres d'autonomia s'assignen en funció de la pèrdua esperada de l'operació/client/grup de risc i risc total del client i del grup de risc. En el circuit de decisió hi ha diferents nivells. En cada un d'aquests hi ha la figura de l'equip bàsic de gestió, format per una persona de l'àmbit comercial i una del de riscos del grup, que han d'aprovar les operacions de manera consensuada. Igual que en el cas anterior, hi ha un conjunt d'excepcions per condicions de l'acreditat i sector que estan regulades en la normativa interna del grup.

El seguiment es realitza, igual que en el cas de particulars, a partir de les eines d'alertes primerenques existents. També es destaca l'existència de procediments establerts de revisió i validació permanent de les garanties aportades.

Empreses relacionades amb finalitat de promoció immobiliària i/o construcció

El banc engloba la gestió dels actius immobiliaris i préstecs promotors en la Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries. Aquesta unitat compta amb una estructura organitzativa pròpia enfocada a una gestió especialitzada d'aquests actius basada en el coneixement de la situació i evolució del mercat immobiliari. En paral·lel, dins de la Direcció de Gestió de Riscos, la Direcció de Risc d'Actius és la unitat especialitzada en la gestió dels riscos d'aquesta cartera.

L'anàlisi de riscos l'efectuen equips d'analistes especialitzats que comparteixen la gestió amb les direccions d'Inversió Immobiliària, de manera que es conjuga la visió de la gestió de riscos amb la del tractament directe del client.

En la decisió intervé la valoració del *rating* tant del promotor com del projecte i un conjunt d'informacions complementàries com la situació financera, la situació patrimonial del promotor, previsions d'ingressos i tresoreria amb plans de negoci del projecte i, de manera especial, una anàlisi tècnica profunda del projecte dut a terme per la unitat d'Anàlisi Immobiliària.

Hi ha un escalat de percentatges màxims de LTV definits internament pel grup tenint en compte la destinació del finançament, qualitat del promotor i valoració interna de la promoció.

Per la tipologia de les carteres gestionades en aquest segment, hi ha una assignació d'autonomies específica per a nous projectes, vendes, compres o plans d'actuació. Tot això s'estableix en la normativa interna.

S'exerceix una tasca de seguiment constant inherent a la gestió dels actius. En els casos de productes acabats, se segueixen els nivells de vendes o lloguers, i en els actius en curs, el grau de desenvolupament. S'estableix un control constant del compliment dels compromisos i, com en el cas d'empreses, hi ha procediments establerts de revisió i validació permanent de les garanties aportades.

Altres consideracions

El grup Banc Sabadell efectua actuacions i manté actius diversos programes de finançament en els mercats de capitals (vegeu la nota 4.4.2.4). En el marc de l'estratègia de finançament del grup, Banco de Sabadell, S.A. és emissor de cèdules hipotecàries. Les cèdules hipotecàries s'emeten amb la garantia de la cartera de préstecs amb garantia hipotecària d'immobles concedits per l'emissor, tenint en compte els criteris d'elegibilitat que es defineixen en el Reial decret 716/2009, de regulació del mercat hipotecari, i altres normes del sistema hipotecari financer. En aquest sentit, el grup té establerts procediments de control per al seguiment de la totalitat de la seva cartera de préstecs i crèdits hipotecaris (i un d'aquests és el manteniment del registre comptable especial dels préstecs i els crèdits hipotecaris i els actius de substitució que donen suport a les cèdules i als bons hipotecaris, i dels instruments financers derivats vinculats a aquests), així com per a la verificació del compliment dels criteris d'aptitud per a la seva afectació a l'emissió de cèdules hipotecàries, i per al compliment, en qualsevol moment, del límit màxim d'emissió; tots aquests regulats per la legislació vigent del mercat hipotecari.

Annex IV – Informació dels emissors en les cèdules territorials i sobre el registre comptable especial territorial

A continuació, s'inclou la informació sobre les dades procedents del registre comptable especial de cèdules territorials de l'entitat emissora Banc Sabadell, a què es refereix la disposició addicional única del Reial decret 579/2014, requerida per la Circular 4/2015 del Banc d'Espanya.

A) Operacions actives

En relació amb el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits amb administracions públiques el 31 de desembre de 2018 que emparen les emissions, elegibilitat i computabilitat a l'efecte de la cobertura de cèdules territorials, es presenta la informació següent:

En milers d'euros

	2018		
	Total	Residents a Espanya	Residents en altres països de l'Espai Econòmic
Administracions centrals	142.683	142.683	-
Administracions autonòmiques o regionals	1.436.589	1.436.589	-
Administracions locals	1.036.998	1.036.998	-
Administracions de la Seguretat Social	-	-	-
Total cartera de préstecs i crèdits	**2.616.270**	**2.616.270**	**-**

En milers d'euros

	2017		
	Total	Residents a Espanya	Residents en altres països de l'Espai Econòmic
Administracions centrals	167.305	167.305	-
Administracions autonòmiques o regionals	1.182.839	1.182.839	-
Administracions locals	557.573	557.573	-
Administracions de la Seguretat Social	44	44	-
Total cartera de préstecs i crèdits	**1.907.761**	**1.907.761**	**-**

B) Operacions passives

Tot seguit, es detallen les emissions realitzades i col·lateralitzades a partir de la cartera de préstecs i crèdits amb administracions públiques del banc tenint en compte si s'han realitzat o no mitjançant una oferta pública, així com el seu venciment residual:

En milers d'euros

Valor nominal	2018	2017
Cèdules territorials emeses	**1.200.000**	**900.000**
De les quals: No registrades en el passiu del balanç	-	*900.000*
Emesos mitjançant oferta pública	**-**	**-**
Venciment residual fins a un any	-	-
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	-	-
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	-	-
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	-	-
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	-	-
Venciment residual de més de deu anys	-	-
Resta d'emissions	**1.200.000**	**900.000**
Venciment residual fins a un any	400.000	-
Venciment residual de més d'un any i fins a dos anys	-	900.000
Venciment residual de més de dos anys i fins a tres anys	-	-
Venciment residual de més de tres anys i fins a cinc anys	-	-
Venciment residual de més de cinc anys i fins a deu anys	800.000	-
Venciment residual de més de deu anys	-	-

La ràtio de sobrecol·lateralització de Banco de Sabadell, S.A., entesa com el quocient entre el valor nominal de la totalitat de la cartera de préstecs i crèdits amb administracions públiques que emparen l'emissió de cèdules territorials i el valor nominal de les cèdules territorials emeses, puja a 218% el 31 de desembre de 2018 (212% el 31 de desembre de 2017).

D'acord amb el Reial decret 579/2014, el Consell d'Administració manifesta que es responsabilitza del fet que l'entitat disposi d'un conjunt de polítiques i procediments en relació amb les activitats de finançament d'ens públics per garantir el compliment de la normativa que regula l'emissió d'aquests valors (vegeu la nota 4, de gestió de riscos financers).

En particular, en relació amb el risc de crèdit, el Consell d'Administració atorga facultats i autonomies a la Comissió Executiva perquè aquesta, al seu torn, pugui delegar en els diferents nivells de decisió. Els procediments interns establerts per a l'originació i el seguiment dels actius que formen els préstecs i les partides a cobrar del grup, i en particular dels actius amb entitats públiques, que donen suport a les cèdules territorials emeses.

Annex V – Detall de les emissions vives i passius subordinats del grup

Valors representatius de deute emesos

El desglossament de les emissions del grup el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports 31/12/2018	Imports 31/12/2017	Tipus d'interès vigent el 31/12/2018	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació de la l'oferta
Banco Gallego, S.A. (*)	28/10/2013	186	186	2,00%	29/12/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	10/03/2014	-	409	EURIBOR 6M + 3,50	10/03/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/03/2014	1.049	1.833	EURIBOR 6M + 3,50	10/03/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/03/2014	5.000	5.000	EURIBOR 3M + 1,35	18/03/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/03/2014	11.500	11.500	EURIBOR 3M + 1,65	18/03,2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/04/2014	-	348	0,00%	10/04/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/04/2014	-	563	0,00%	10/04/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	-	388	0,00%	10/05/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	-	445	0,00%	10/05/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	-	1.128	00/01/1900	10/05/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	1.354	2.268	4,42%	10/05/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/05/2014	1.828	3.046	EURIBOR 6M + 3,50	10/05/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	13/05/2014	20.000	20.000	EURIBOR 3M + 0,90	13/05/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	-	444	0,00%	10/06/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	-	875	0,00%	10/06/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	-	428	0,00%	10/06/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	-	592	0,00%	10/06/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	871	1.545	EURIBOR 6M + 2,75	10/06/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2014	940	2.103	EURIBOR 6M + 3,00	10/06/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	27/06/2014	20.000	20.000	EURIBOR 3M + 0,85	27/06/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	-	836	0,00%	10/07/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	-	1.330	0,00%	10/07/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	-	2.276	0,00%	10/07/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/07/2014	802	3.051	EURIBOR 6M + 2,75	10/07/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	-	1.607	0,00%	10/08/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	-	884	0,00%	10/08/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	-	2.029	0,00%	10/08/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/08/2014	1.572	2.710	EURIBOR 6M + 2,75	10/08/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/09/2014	-	944	0,00%	10/09/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/09/2014	-	1.088	0,00%	10/09/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/10/2014	924	1.441	EURIBOR 6M + 2,35	10/10/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/11/2014	-	762	0,00%	10/11/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/11/2014	-	2.494	0,00%	10/11/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/11/2014	1.684	2.652	EURIBOR 6M + 2,35	10/11/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2014	-	2.743	0,00%	10/12/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2014	-	982	0,00%	10/12/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2014	1.940	3.031	EURIBOR 6M + 2,35	10/12/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	14/06/2016	-	300.000	0,00%	14/06/2018	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	26/07/2016	-	316.371	0,00%	26/07/2018	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	20/09/2018	-	256.479	0,00%	20/09/2018	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	05/12/2016	500.000	500.000	0,65%	05/03/2020	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	12/12/2016	15.000	15.000	MAX(EURIBOR 3M; 0,5%)	12/12/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	29/12/2016	-	500.000	0,00%	29/06/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	07/03/2017	591.066	591.066	0,40%	07/03/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	24/04/2017	342.017	342.017	0,40%	24/04/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	21/06/2017	464.764	464.764	0,40%	21/06/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	03/07/2017	10.000	10.000	MAX(EURIBOR 3M + 0,30; 0,3%)	04/07/2022	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	28/07/2017	26.800	26.800	MAX(EURIBOR 3M; 0,60%)	28/07/2022	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	28/09/2017	10.000	10.000	MAX(EURIBOR 3M + 0,30; 0,3%)	28/09/2022	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	05/12/2017	1.000.000	1.000.000	0,88%	05/03/2023	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	26/02/2018	4.000	-	MAX(EURIBOR 3M; 0,4%)	27/02/2023	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	16/03/2018	6.000	-	MAX(EURIBOR 3M; 0,67%)	17/03/2025	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	03/04/2018	6.000	-	MAX(EURIBOR 3M; 0,4%)	03/04/2023	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	31/05/2018	3.000	-	MAX(EURIBOR 3M; 0,3%)	31/05/2023	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	07/09/2018	750.000	-	1,63%	07/03/2024	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	14/11/2018	1.000	-	MAX(EURIBOR 3M; 1,1%)	14/11/2023	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	14/11/2018	2.500	-	MAX(EURIBOR 3M; 1,5%)	14/11/2025	Euros	Detallista
Subscrits per empreses del grup		(42.700)	(27.952)				
Total obligacions simples		3.759.097	4.408.506				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació de la l'oferta
		31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018			
Banco Guipuzcoano, S.A. (*)	18/04/2007	25.000	25.000	1,70%	18/04/2022	Euros	Institucional
CAM Global Finance, S.A.U.	04/06/2008	-	100.000	ref. actius subjacents	04/06/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	25/07/2012	3.000	3.000	ref. actius subjacents	25/07/2022	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	20/12/2012	3.000	3.000	ref. actius subjacents	20/12/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	16/05/2013	-	5.000	ref. actius subjacents	16/05/2018	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	27/05/2014	5.000	5.000	ref. actius subjacents	27/05/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	14/07/2014	10.000	10.000	ref. actius subjacents	15/07/2024	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	14/07/2014	3.000	3.000	ref. actius subjacents	14/07/2021	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	16/07/2014	5.000	5.000	ref. actius subjacents	16/07/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	24/07/2014	4.000	4.000	ref. actius subjacents	24/07/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	03/02/2015	-	7.000	ref. actius subjacents	03/02/2020	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	15/04/2015	4.000	4.000	ref. actius subjacents	15/04/2020	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	15/04/2015	-	8.000	ref. actius subjacents	15/04/2020	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	06/07/2015	1.800	1.800	ref. actius subjacents	06/07/2020	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	24/07/2015	-	39.998	ref. actius subjacents	24/07/2018	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	12/02/2016	-	13.500	ref. actius subjacents	12/02/2021	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	15/03/2016	-	10.500	ref. actius subjacents	15/03/2021	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	01/04/2016	-	13.200	ref. actius subjacents	01/04/2022	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	01/04/2016	-	10.000	ref. actius subjacents	01/04/2022	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	13/05/2016	-	11.600	ref. actius subjacents	13/05/2021	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	01/06/2016	6.000	6.000	ref. actius subjacents	03/06/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	17/06/2016	75.000	75.000	ref. actius subjacents	17/06/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	21/06/2016	8.500	8.500	ref. actius subjacents	21/06/2019	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	23/06/2016	-	19.000	ref. actius subjacents	23/06/2021	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	30/11/2016	45.000	45.000	ref. actius subjacents	30/11/2021	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	05/11/2018	10.000	-	ref. actius subjacents	01/04/2025	Euros	Detallista
Banco de Sabadell, S.A.	12/11/2018	13.200	-	ref. actius subjacents	01/04/2025	Euros	Detallista
Subscrits per empreses del grup		(1.286)	(1.031)				
Total bons estructurats		220.214	435.067				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès mitjà		Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació de la l'oferta
		31/12/2018	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2017			
Banco de Sabadell, S.A. (ofic. Londres) (*)	18/12/2015	695.373	346.500	-0,07%	0,12%	Diversos	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A. (**)	15/03/2018	5.111.812	5.075.495	0,04%	0,18%	Diversos	Euros	Institucional
Subscrits per empreses del grup		(2.530.849)	(2.242.895)					
Total pagarés		3.276.336	3.179.100					

(*) Pagarés (ECP).

(**) Registrat el fullet d'emissió per un import de 7.000.000 milers d'euros ampliables fins a 9.000.000 milers d'euros a la CNMV.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports 31/12/2018	Imports 31/12/2017	Tipus d'interès vigent el 31/12/2018	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinació de la l'oferta
Banco de Sabadell, S.A.	08/05/2009	100.000	100.000	EURIBOR 3M + 1	08/05/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/09/2009	-	150.000	-	18/09/2018	Euros	Institucional
Banco CAM, S.A. (*)	27/04/2010	30.000	30.000	4,600%	31/07/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/12/2010	150.000	150.000	EURIBOR 3M + 2,35	10/12/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	11/01/2011	100.000	100.000	EURIBOR 3M + 2,60	11/01/2019	Euros	Institucional
Banco Guipuzcoano, S.A. (*)	19/01/2011	100.000	100.000	EURIBOR 3M + 2,75	19/01/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	07/06/2011	200.000	200.000	EURIBOR 3M + 2,25	07/06/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	13/07/2011	50.000	50.000	EURIBOR 3M + 2,60	13/07/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	12/12/2011	150.000	150.000	EURIBOR 3M + 3,10	12/12/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	05/10/2012	95.000	95.000	EURIBOR 3M + 4,80	05/10/2022	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	28/12/2012	200.000	200.000	EURIBOR 3M + 4,15	28/12/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	23/01/2013	-	1.000.000	-	23/01/2018	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	09/12/2013	200.000	200.000	EURIBOR 3M+ 1,60	09/12/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	26/09/2014	250.000	250.000	EURIBOR 3M + 0,70	26/09/2022	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	03/10/2014	38.000	38.000	EURIBOR 3M + 0,68	03/10/2023	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	12/11/2014	1.350.000	1.350.000	0,88%	12/11/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	05/12/2014	100.000	100.000	EURIBOR 3 M + 0,40	05/12/2022	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	29/01/2015	1.250.000	1.250.000	EURIBOR 12 M + 0,232	29/01/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	23/04/2015	1.500.000	1.500.000	EURIBOR 12 M + 0,08	23/04/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	04/05/2015	250.000	250.000	EURIBOR 3 M + 0,13	04/05/2023	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2015	750.000	750.000	0,38%	10/06/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/06/2015	1.500.000	1.500.000	EURIBOR 12 M + 0,05	18/06/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	03/07/2015	50.000	50.000	EURIBOR 3 M + 0,20	03/07/2023	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	20/07/2015	1.500.000	1.500.000	EURIBOR 12 M + 0,05	20/07/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	16/09/2015	1.000.000	1.000.000	EURIBOR 12 M + 0,07	16/09/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	03/11/2015	1.000.000	1.000.000	0,00625	03/11/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	26/01/2016	550.000	550.000	EURIBOR 3M + 0,80	26/01/2024	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	24/05/2016	50.000	50.000	EURIBOR 3M + 0,535	24/05/2024	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	10/06/2016	1.000.000	1.000.000	0,625%	10/06/2024	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	20/10/2016	1.000.000	1.000.000	0,13%	20/10/2023	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	21/12/2016	500.000	500.000	EURIBOR 12M + 0,27	21/12/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	29/12/2016	250.000	250.000	0,00969	27/12/2024	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	26/04/2017	1.100.000	1.100.000	1,00%	26/04/2027	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	21/07/2017	500.000	500.000	0,89%	21/07/2025	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/12/2018	1.000.000	-	EURIBOR 12M + 0,027	18/09/2020	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/12/2018	1.000.000	-	EURIBOR 12M + 0,085	18/06/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/12/2018	1.000.000	-	EURIBOR 12M + 0,086	18/07/2021	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	21/12/2018	390.000	-	1,086%	21/12/2026	Euros	Institucional
Subscrits per empreses del grup		(10.727.900)	(7.913.800)				
Total cèdules hipotecàries		**9.525.100**	**10.099.200**				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports 31/12/2018	Imports 31/12/2017	Tipus d'interès vigent el 31/12/2018	Data de venciment	Divisa d'emissió	Destinacióde l'oferta
Banco de Sabadell, S.A.	23/04/2015	-	500.000	EURIBOR 12M + 0,13	23/04/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	16/12/2015	400.000	400.000	EURIBOR 12M + 0,33	16/12/2019	Euros	Institucional
Banco de Sabadell, S.A.	18/12/2018	800.000	-	EURIBOR 12M + 0,242	18/12/2024	Euros	Institucional
Subscrits per empreses del grup		(1.200.000)	(900.000)				
Total cèdules territorials		-	-				

En milers d'euros

Entitat emissora	Data de d'emissió	Imports 31/12/2018	Imports 31/12/2017	Tipus d'interès vigent el 31/12/2018	Data de venciment	Divisa de d'emissió	Destinació de l'oferta
TSB Banking Group Plc	7/12/2017	558.953	563.552	LIBOR 3M + 0,24	07/12/2022	Lliures esterlines	Institucional
Subscrits per empreses del grup		-	-				
Total *covered bonds*		558.953	563.552				

(*) Societats fusionades amb Banc Sabadell.

Titulitzacions

A continuació, es detallen els bons emesos pels fons de titulització d'actius pendents d'amortització el 31 de desembre de 2018 i de 2017, respectivament:

En milers d'euros

			Emissió		Saldo pendent de passiu		
Any	Tipus d'actius titulitzats	Cotització	Nombre de títols	Import	2018	2017	Rendiment
2004	TDA CAM 3,FTA (C) (*)	RMBS	12.000	1.200.000	-	92.354	EURIBOR 3M + (entre 0,23% i 0,70%)
2004	GC SABADELL 1, F.T.H. (A)	RMBS	12.000	1.200.000	80.501	101.069	EURIBOR 3M + (entre 0,06% i 0,78%)
2005	TDA CAM 4,FTA (A)	RMBS	20.000	2.000.000	167.845	208.778	EURIBOR 3M + (entre 0,09% i 0,24%)
2005	TDA CAM 5,FTA (A)	RMBS	20.000	2.000.000	194.632	222.355	EURIBOR 3M + (entre 0,12% i 0,35%)
2005	TDA 23, FTA (A)	RMBS	8.557	289.500	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,09% i 0,75%)
2006	TDA CAM 6 FTA (A)	RMBS	13.000	1.300.000	132.076	150.333	EURIBOR 3M + (entre 0,13% i 0,27%)
2006	TDA CAM 7 FTA (A)	RMBS	15.000	1.500.000	157.718	178.462	EURIBOR 3M + (entre 0,14% i 0,30%)
2006	CAIXA PENEDES 1 TDA, FTA (A)	RMBS	10.000	1.000.000	61.021	71.738	EURIBOR 3M + (entre 0,14% i 0,55%)
2006	TDA 26-MIXT, FTA (A)	RMBS	6.783	435.500	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,14% i 3,50%)
2006	FTPYME TDA CAM 4 FTA (A)	PIMES	11.918	1.191.800	61.996	79.910	EURIBOR 3M + (entre 0,02% i 4%)
2007	TDA CAM 8 FTA (A)	RMBS	17.128	1.712.800	129.892	166.212	EURIBOR 3M + (entre 0,13% i 3,50%)
2007	CAIXA PENEDES PIMES 1 TDA, FTA (A)	PIMES	7.900	790.000	300	300	EURIBOR 3M + (entre 0,19% i 0,80%)
2007	TDA CAM 9 FTA (A)	RMBS	15.150	1.515.000	175.861	197.550	EURIBOR 3M + (entre 0,12% i 3,50%)
2007	TDA 29, FTA (A)	RMBS	8.128	452.173	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,20% i 3,50%)
2007	CAIXA PENEDES 2 TDA, FTA (A)	RMBS	7.500	750.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,30% i 1,75%)
2008	CAIXA PENEDES FTGENCAT 1 TDA, FTA (A)	PIMES	5.700	570.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,35% i 1,75%)
2015	DUNCAN FUNDING 2015-1 PLC (B) (*)	RMBS	20.912	2.940.691	468.627	527.817	EURIBOR 3M +0,48% i £ LIBOR 3M +(entre 0% i 1,5%)
2016	DUNCAN FUNDING 2016-1 PLC (B) (*)	RMBS	30.120	4.354.356	229.603	397.295	EURIBOR 3 M +0,40% i £ LIBOR 3 M + (entre 0,77% i 2,5%)
2016	IM SABADELL PYME 10, F.T. (A)	PIMES	17.500	1.750.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,75% i 0,90%)
2017	TDA SABADELL RMBS4, F.T. (A)	RMBS	60.000	6.000.000	-	-	EURIBOR 3M + (entre 0,50% i 0,65%)
2017	IM SABADELL PYME 11, F.T. (A)	PIMES	19.000	1.900.000	387.881	150.000	EURIBOR 3M + (entre 0,75% i 0,90%)
Total					**2.247.953**	**2.544.173**	

(*) Fons de titulització vigents de TSB. Al novembre es va fer disposició total del fons Cape Funding 2014-1 PLC.

(A) Emissions que cotitzen en el mercat AIAF.

(B) Emissions que cotitzen en el mercat LSE.

(C) Fons de titulització que han estat liquidats en l'exercici 2018.

Passius subordinats

El desglossament dels passius subordinats emesos pel grup el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports		Tipus d'interès vigent el 31/12/2018	Data de venciment/cancel·lació	Divisa d'emissió	Destinació de l'oferta
		31/12/2018	31/12/2017				
Banco de Sabadell, S.A.	**26/04/2010**	**424.600**	**424.600**	**6,250%**	**26/04/2020**	**Euros**	**Institucional**
TSB Banking Group PLC	**01/05/2014**	**430.394**	**433.935**	**5,750%**	**06/05/2021**	**Lliures esterlines**	**Institucional**
Banco de Sabadell, S.A.	**06/05/2016**	**500.000**	**500.000**	**5,625%**	**06/05/2026**	**Euros**	**Institucional**
Banco de Sabadell, S.A. (*)	**12/12/2018**	**500.000**	**-**	**5,375%**	**12/12/2023**	**Euros**	**Institucional**
Subscrits per empreses del grup		**(18.650)**	**(26.700)**				
Total obligacions subordinades		**1.836.344**	**1.331.835**				

(*) Emissió subordinada a 10 anys. S'indica com a data de venciment/cancel·lació l'opció de *call*.

En milers d'euros

Entitat emissora	Data d'emissió	Imports 31/12/2018	Imports 31/12/2017	Tipus d'interès vigent el 31/12/2018	Data de venciment/cancel·lació	Divisa d'emissió	Destinació de l'oferta
Banco de Sabadell, S.A. (*)	**18/05/2017**	**750.000**	**750.000**	**6,500%**	**18/05/2022**	**Euros**	**Institucional**
Banco de Sabadell, S.A. (*)	**23/11/2017**	**400.000**	**400.000**	**6,125%**	**23/11/2022**	**Euros**	**Institucional**
Subscrits per empreses del grup		-	-				
Total participacions preferents		**1.150.000**	**1.150.000**				

(*) Emissió perpètua. S'indica com a data de venciment/cancel·lació la primera opció de *call*.

Les emissions incloses en passius subordinats, a l'efecte de la prelació de crèdits, se situen darrere de tots els creditors comuns del grup.

A l'efecte de donar compliment al que requereix la NIC7, es presenta tot seguit la conciliació dels passius derivats d'activitats de finançament identificant els components que han suposat el seu moviment:

En milers d'euros

Total passius subordinats el 31 de desembre de 2017	**2.481.835**
Noves emissions (*)	500.000
Amortitzades (*)	-
Capitalització	-
Tipus de canvi	(3.541)
Variació dels subscrits per empreses del grup	8.050
Total passius subordinats el 31 de desembre de 2018	**2.986.344**

(*) Vegeu l'estat de fluxos d'efectiu.

Annex VI – Altres informacions de riscos

Exposició al risc de crèdit

Préstecs i bestretes amb la clientela per activitat i tipus de garantia

El desglossament del saldo de l'epígraf *"Préstecs i bestretes - Clientela"* per activitat i tipus de garantia, excloent-ne les bestretes que no tenen naturalesa de préstecs, el 31 de desembre de 2018 i de 2017, respectivament, és el següent:

En milers d'euros

	2018							
				Préstecs amb garantia real. Import comptable sobre import de l'última taxació disponible. *Loan-to-value*				
	TOTAL	Dels quals: garantia immobiliària	Dels quals: resta de garanties reals	Inferior o igual al 40%	Superior al 40% i inferior o igual al 60%	Superior al 60% i inferior o igual al 80%	Superior al 80% i inferior o igual al 100%	Superior al 100%
Administracions públiques	**10.903.834**	**45.647**	**17.374**	**12.359**	**19.416**	**8.266**	**8.258**	**14.722**
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	**1.597.758**	**279.988**	**146.188**	**190.183**	**159.381**	**36.699**	**11.123**	**28.790**
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	**57.469.976**	**17.679.836**	**5.555.498**	**6.903.485**	**6.280.354**	**4.633.367**	**2.236.242**	**3.181.887**
Construcció i promoció immobiliária (incloent-hi sól)	3.380.958	2.333.946	422.026	721.940	937.901	438.002	349.448	308.679
Construcció d'obra civil	850.109	47.429	62.543	24.707	20.692	16.772	10.922	36.879
Resta de finalitats	53.238.909	15.298.461	5.070.929	6.156.838	5.321.761	4.178.593	1.875.872	2.836.329
Grans empreses	22.916.723	1.482.325	1.416.768	1.381.940	417.286	314.422	217.564	567.882
Pimes i empresaris individuals	30.322.186	13.816.136	3.654.161	4.774.898	4.904.475	3.864.171	1.658.308	2.268.447
Resta de llars	**71.896.180**	**64.207.775**	**767.342**	**13.606.407**	**18.329.928**	**19.994.463**	**8.001.532**	**5.042.788**
Habitatges	62.603.085	60.863.231	51.973	12.401.217	17.347.302	19.252.969	7.555.695	4.358.022
Consum	7.310.960	2.767.377	385.572	934.965	807.386	600.809	335.308	474.481
Altres finalitats	1.982.135	577.167	329.797	270.225	175.240	140.685	110.529	210.285
TOTAL	**141.867.748**	**82.213.246**	**6.486.402**	**20.712.434**	**24.789.079**	**24.672.795**	**10.257.155**	**8.268.187**
PROMEMÒRIA								
Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades	4.636.003	2.428.753	387.203	453.285	478.979	524.743	434.534	924.416

En milers d'euros

	2017							
				Préstecs amb garantia real. Import comptable sobre import de l'última taxació disponible. *Loan-to-value*				
	TOTAL	Dels quals: garantia immobiliària	Dels quals: resta de garanties reals	Inferior o igual al 40%	Superior al 40% i inferior o igual al 60%	Superior al 60% i inferior o igual al 80%	Superior al 80% i inferior o igual al 100%	Superior al 100%
Administracions públiques	**9.802.135**	**50.981**	**8.963**	**9.554**	**26.553**	**19.800**	**24**	**4.013**
Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	**3.355.667**	**304.495**	**11.125**	**43.973**	**151.308**	**78.950**	**12.425**	**28.964**
Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	**55.758.816**	**18.632.862**	**5.868.346**	**6.198.454**	**6.112.944**	**4.512.975**	**2.354.041**	**5.322.794**
Construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)	5.505.009	3.205.020	1.319.307	833.687	1.049.651	604.155	473.793	1.563.041
Construcció d'obra civil	805.568	63.450	51.238	28.783	24.464	13.459	8.189	39.793
Resta de finalitats	49.448.239	15.364.392	4.497.801	5.335.984	5.038.829	3.895.361	1.872.059	3.719.960
Grans empreses	19.185.085	1.429.726	1.190.354	570.409	499.501	406.639	242.561	900.970
Pimes i empresaris individuals	30.263.154	13.934.666	3.307.447	4.765.575	4.539.328	3.488.722	1.629.498	2.818.990
Resta de llars	**73.307.725**	**65.061.087**	**480.952**	**13.432.034**	**18.429.515**	**19.880.861**	**7.980.464**	**5.819.165**
Habitatges	61.796.990	60.893.612	48.967	12.158.321	17.353.196	19.028.824	7.454.909	4.947.329
Consum	9.142.389	3.913.943	183.563	1.168.729	988.946	762.093	464.122	713.616
Altres finalitats	2.368.346	253.532	248.422	104.984	87.373	89.944	61.433	158.220
TOTAL	**142.224.343**	**84.049.425**	**6.369.386**	**19.684.015**	**24.720.320**	**24.492.586**	**10.346.954**	**11.174.936**
PROMEMÒRIA **Operacions de refinançament, refinançades i reestructurades**	5.598.948	3.556.115	536.656	657.191	818.657	791.768	662.169	1.162.986

En relació amb els riscos amb LTV > 80%, principalment corresponen a operacions procedents d'entitats adquirides o a operacions empresarials en què, de manera accessòria a la valoració de l'operació, es disposa d'una garantia hipotecària com a cobertura d'aquesta. Així mateix, hi ha altres motius d'aprovació addicionals, que responen principalment a acreditats solvents i amb demostrada capacitat de pagament, així com a clients de perfil bo que aporten garanties addicionals (personals i/o pignoratives) a les garanties hipotecàries considerades en la ràtio LTV.

Operacions de refinançament i reestructuració

L'import dels saldos vigents de refinançaments i reestructuracions el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018						
	Entitats de crèdit	Administracions públiques	Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	*De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)*	Resta de llars	Total
TOTAL							
Sense garantia real							
Nombre d'operacions	-	15	59	19.739	*503*	52.181	**71.994**
Import comptable brut	-	10.731	30.704	1.434.558	*208.114*	332.025	**1.808.018**
Amb garantia real							
Nombre d'operacions	-	4	17	9.341	*1.135*	24.253	**33.615**
Import comptable brut	-	9.670	23.069	1.655.532	*347.100*	1.777.845	**3.466.116**
Correccions de valor per deteriorament	-	5.179	10.713	784.522	*192.023*	335.938	**1.136.352**
Del qual risc dubtós							
Sense garantia real							
Nombre d'operacions	-	*14*	*28*	*10.013*	*358*	*28.043*	***38.098***
Import comptable brut	-	*10.634*	*735*	*840.717*	*167.339*	*196.096*	***1.048.182***
Amb garantia real							
Nombre d'operacions	-	*4*	*11*	*4.991*	*805*	*13.154*	***18.160***
Import comptable brut	-	*9.670*	*13.945*	*954.811*	*237.438*	*1.012.903*	***1.991.329***
Correccions de valor per deteriorament	-	*5.179*	*10.647*	*670.765*	*182.133*	*305.415*	***992.006***
TOTAL							
Nombre d'operacions	-	19	76	29.080	*1.638*	76.434	**105.609**
Import brut	-	20.401	53.773	3.090.090	*555.214*	2.109.870	**5.274.134**
Correccions de valor per deteriorament	-	5.179	10.713	784.522	*192.023*	335.938	**1.136.352**
finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-	-	-	-	-	-

En milers d'euros

	2017						
	Entitats de crèdit	Administracions públiques	Altres societats financeres i empresaris individuals (activitat empresarial financera)	Societats no financeres i empresaris individuals (activitat empresarial no financera)	*De les quals: finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl)*	Resta de llars	Total
TOTAL							
Sense garantia real							
Nombre d'operacions	-	17	1.485	18.579	*2.208*	50.332	**70.413**
Import comptable brut	-	11.694	66.256	2.320.530	*502.404*	456.378	**2.854.858**
Amb garantia real							
Nombre d'operacions	-	5	70	12.464	*3.104*	25.731	**38.270**
Import comptable brut	-	439	15.361	1.848.443	*402.286*	2.123.692	**3.987.935**
Correccions de valor per deteriorament	-	2.613	13.739	900.329	*301.944*	327.166	**1.243.847**
Del qual risc dubtós							
Sense garantia real							
Nombre d'operacions	-	*13*	*25*	*9.706*	*2.016*	*27.361*	***37.105***
Import comptable brut	-	*9.170*	*14.263*	*1.335.529*	*427.225*	*276.460*	***1.635.422***
Amb garantia real							
Nombre d'operacions	-	*4*	*9*	*7.494*	*2.615*	*14.270*	***21.777***
Import comptable brut	-	*440*	*14.692*	*1.047.340*	*300.708*	*1.162.091*	***2.224.563***
Correccions de valor per deteriorament	-	*2.613*	*13.575*	*861.480*	*298.760*	*303.457*	***1.181.125***
TOTAL							
Nombre d'operacions	-	22	1.555	31.043	*5.312*	76.063	**108.683**
Import brut	-	12.133	81.617	4.168.973	*904.690*	2.580.070	**6.842.793**
Correccions de valor per deteriorament	-	2.613	13.739	900.329	*301.944*	327.166	**1.243.847**
Informació addicional: finançament classificat com a actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	-	-	-	-	-	-	-

El valor de les garanties rebudes per assegurar el cobrament, relacionades amb les operacions de refinançament i reestructuració, distingint entre garanties reals i altres garanties, el 31 de desembre de 2018 i al tancament de l'exercici 2017 és el següent:

En milers d'euros

Garanties rebudes	2018	2017
Valor de les garanties reals	2.970.068	3.884.087
Del qual: garanteix riscos dubtosos	*1.566.700*	*2.040.788*
Valor d'altres garanties	461.294	650.696
Del qual: garanteix riscos dubtosos	*223.528*	*205.177*
Total valor de les garanties rebudes	**3.431.362**	**4.534.783**

El moviment detallat del saldo de refinançaments i reestructuracions durant els exercicis 2018 i 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018	2017
Saldo d'obertura	6.842.793	9.263.705
(+) Refinançaments i reestructuracions del període	1.158.444	1.179.598
Promemòria: impacte registrat en el compte de pèrdues i guanys del període	*162.060*	*96.622*
(-) Amortitzacions de deute	(1.272.884)	(1.529.500)
(-) Adjudicacions	(159.046)	(295.542)
(-) Baixa del balanç (reclassificació a fallits)	(314.447)	(161.109)
(+)/(-) Altres variacions (*)	(980.726)	(1.614.359)
Saldo al final de l'exercici	**5.274.134**	**6.842.793**

(*) Inclou les operacions que han deixat d'estar identificades com a refinançament, refinançada o reestructurada, perquè han complert els requisits per tal de ser reclassificades de risc normal en vigilància especial a risc normal (vegeu la nota 1.3.4.).

A continuació, es mostra l'import de les operacions que, amb posterioritat al refinançament o la reestructuració, s'han classificat com a dubtoses en els exercicis 2018 i 2017:

En milers d'euros

	2018	2017
Administracions públiques	**-**	**394**
Resta de persones jurídiques i empresaris individuals	**183.345**	**244.101**
Del qual: Finançament a la construcció i promoció	*12.419*	*52.155*
Resta de persones físiques	**250.686**	**205.198**
Total	**434.031**	**449.693**

La probabilitat d'incompliment mitjana el 31 de desembre de 2018 i de 2017 de les operacions vigents d refinançaments i reestructuracions per activitat és la següent:

En percentatge

	2018	2017
Administracions públiques (*)	**-**	**-**
Resta de persones jurídiques i empresaris individuals	**8**	**8**
Del qual: Finançament a la construcció i promoció	*7*	*7*
Resta de persones físiques	**10**	**10**

(*) No es disposa d'autorització per a l'ús de models interns per al càlcul de requeriments de capital respecte a aquesta dada.

La probabilitat d'incompliment mitjana està calculada en data de setembre de 2018.

La PD de refinançaments es manté respecte al desembre de 2017.

Exposició geogràfica

Mundial

La distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit mundial el 31 de desembre de 2018 i de 2017 és la següent:

En milers d'euros

	2018				
	TOTAL	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món
Bancs centrals i entitats de crèdit	**32.994.694**	**16.025.194**	**15.610.804**	**1.040.379**	**318.317**
Administracions públiques	**35.006.761**	**23.278.571**	**10.544.893**	**1.084.237**	**99.060**
Administració central	8.425.792	8.368.772	8	6	57.006
Resta	26.580.969	14.909.799	10.544.885	1.084.231	42.054
Altres societats financeres i empresaris individuals	**4.224.633**	**2.315.023**	**1.326.271**	**546.351**	**36.988**
Societats no financeres i empresaris individuals	**60.687.187**	**48.152.718**	**4.327.533**	**7.530.599**	**676.337**
Construcció i promoció immobiliària	3.519.279	3.203.245	32.231	199.746	84.057
Construcció d'obra civil	985.364	939.397	35.508	8.218	2.241
Resta de finalitats	56.182.544	44.010.076	4.259.794	7.322.635	590.039
Grans empreses	25.240.548	14.585.539	3.425.975	6.863.018	366.016
Pimes i empresaris individuals	30.941.996	29.424.537	833.819	459.617	224.023
Resta de llars	**72.533.041**	**35.540.676**	**35.569.469**	**509.518**	**913.378**
Habitatges	62.803.725	28.247.027	33.202.053	491.900	862.745
Consum	7.459.329	5.487.623	1.932.427	8.937	30.342
Altres finalitats	2.269.987	1.806.026	434.989	8.681	20.291
TOTAL	**205.446.316**	**125.312.182**	**67.378.970**	**10.711.084**	**2.044.080**

En milers d'euros

	2017				
	TOTAL	Espanya	Resta de la Unió Europea	Amèrica	Resta del món
Bancs centrals i entitats de crèdit	**33.301.907**	**18.525.878**	**13.118.641**	**1.121.174**	**536.214**
Administracions públiques	**32.278.166**	**17.848.223**	**13.076.483**	**1.265.606**	**87.854**
Administració central	26.641.501	12.574.456	13.076.483	932.383	58.179
Resta	5.636.665	5.273.767	-	333.223	29.675
Altres societats financeres i empresaris individuals	**5.809.643**	**4.875.460**	**463.407**	**419.712**	**51.064**
Societats no financeres i empresaris individuals	**65.104.090**	**54.883.648**	**3.657.830**	**5.966.646**	**595.966**
Construcció i promoció immobiliària	6.341.800	5.688.532	17.564	548.302	87.402
Construcció d'obra civil	1.592.291	1.567.467	14.798	7.762	2.264
Resta de finalitats	57.169.999	47.627.649	3.625.468	5.410.582	506.300
Grans empreses	24.907.996	17.064.563	2.873.635	4.730.518	239.280
Pimes i empresaris individuals	32.262.003	30.563.086	751.833	680.064	267.020
Resta de llars	**74.328.108**	**35.872.277**	**36.993.336**	**468.275**	**994.220**
Habitatges	61.810.885	27.296.622	33.519.587	154.087	840.589
Consum	9.142.390	6.511.751	2.482.036	9.656	138.947
Altres finalitats	3.374.833	2.063.904	991.713	304.532	14.684
TOTAL	**210.821.914**	**132.005.486**	**67.309.697**	**9.241.413**	**2.265.318**

Per comunitats autònomes

La distribució de la concentració de riscos per activitat i en l'àmbit de comunitats autònomes espanyoles el 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017, respectivament, és la següent:

En milers d'euros

	2018									
	TOTAL	COMUNITATS AUTÒNOMES								
		Andalusia	Aragó	Astúries	Balears	Canàries	Cantàbria	Castella - la Manxa	Castella i Lleó	Catalunya
Bancs centrals i entitats de crèdit	**16.025.194**	**6.015**	**11**	**1**	**36**	**64**	**443.267**	**-**	**54**	**337.657**
Administracions públiques	**23.278.571**	**60.252**	**22.708**	**183.956**	**98.193**	**2.752**	**31.596**	**16.613**	**244.184**	**1.150.231**
Administració central	8.368.772	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resta	14.909.799	60.252	22.708	183.956	98.193	2.752	31.596	16.613	244.184	1.150.231
Altres societats financeres i empresaris individuals	**2.315.023**	**7.756**	**2.548**	**3.798**	**4.104**	**1.258**	**279**	**851**	**15.314**	**595.288**
Societats no financeres i empresaris individuals	**48.152.718**	**2.647.863**	**874.640**	**1.464.077**	**1.882.084**	**1.252.206**	**274.665**	**575.319**	**1.228.307**	**15.292.810**
Construcció i promoció immobiliària	3.203.245	233.374	60.335	82.101	94.507	39.880	12.186	15.623	28.690	991.358
Construcció d'obra civil	939.397	27.928	28.329	15.005	5.251	2.585	3.444	4.419	14.770	192.573
Resta de finalitats	44.010.076	2.386.561	785.976	1.366.971	1.782.326	1.209.741	259.035	555.277	1.184.847	14.108.879
Grans empreses	14.585.539	578.995	206.195	258.383	546.298	328.910	109.970	99.958	310.718	4.374.253
Pimes i empresaris individuals	29.424.537	1.807.566	579.781	1.108.588	1.236.028	880.831	149.065	455.319	874.129	9.734.626
Resta de llars	**35.540.676**	**2.366.184**	**451.786**	**1.051.021**	**1.281.762**	**534.405**	**98.539**	**495.894**	**676.314**	**12.771.464**
Habitatges	28.247.027	1.880.689	348.426	828.593	1.028.198	368.644	81.231	396.628	520.316	10.310.806
Consum	5.487.623	387.937	75.944	161.597	190.288	150.252	12.639	81.578	98.075	1.879.456
Altres finalitats	1.806.026	97.558	27.416	60.831	63.276	15.509	4.669	17.688	57.923	581.202
TOTAL	**125.312.182**	**5.088.070**	**1.351.693**	**2.702.853**	**3.266.179**	**1.790.685**	**848.346**	**1.088.677**	**2.164.173**	**30.147.450**

En milers d'euros

	2018								
	COMUNITATS AUTÒNOMES								
	Extremadura	Galícia	Madrid	Múrcia	Navarra	Comunitat Valenciana	País Basc	La Rioja	Ceuta i Melilla
Bancs centrals i entitats de crèdit	**-**	**15.326**	**14.648.856**	**221**	**254**	**62.826**	**510.593**	**13**	**-**
Administracions públiques	**50.837**	**64.378**	**11.233.725**	**36.416**	**176.446**	**803.112**	**629.295**	**79.055**	**26.050**
Administració central	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resta	50.837	64.378	11.233.725	36.416	176.446	803.112	629.295	79.055	26.050
Altres societats financeres i empresaris individuals	**282**	**7.330**	**1.578.460**	**6.705**	**745**	**67.233**	**22.987**	**85**	**-**
Societats no financeres i empresaris individuals	**146.379**	**1.988.457**	**11.251.384**	**1.112.784**	**478.617**	**4.482.876**	**2.993.479**	**184.948**	**21.823**
Construcció i promoció immobiliària	1.884	55.150	1.169.418	69.375	21.973	220.033	99.827	7.270	261
Construcció d'obra civil	2.289	49.598	438.775	6.793	5.204	27.899	114.091	444	-
Resta de finalitats	142.206	1.883.709	9.643.191	1.036.616	451.440	4.234.944	2.779.561	177.234	21.562
Grans empreses	30.262	570.156	4.431.533	213.688	147.935	1.000.097	1.337.847	40.161	180
Pimes i empresaris individuals	111.944	1.313.553	5.211.658	822.928	303.505	3.234.847	1.441.714	137.073	21.382
Resta de llars	**119.173**	**718.139**	**4.561.312**	**2.218.653**	**149.681**	**6.865.175**	**1.041.766**	**78.115**	**61.293**
Habitatges	87.129	507.507	3.631.472	1.717.740	106.476	5.475.652	853.351	50.246	53.923
Consum	28.274	149.276	623.086	422.506	23.593	1.066.320	120.943	10.092	5.767
Altres finalitats	3.770	61.356	306.754	78.407	19.612	323.203	67.472	17.777	1.603
TOTAL	**316.671**	**2.793.630**	**43.273.737**	**3.374.779**	**805.743**	**12.281.222**	**5.198.120**	**342.216**	**109.166**

En milers d'euros

	2017									
	TOTAL	COMUNITATS AUTÒNOMES								
		Andalusia	Aragó	Astúries	Balears	Canàries	Cantàbria	Castella - la Manxa	Castella i Lleó	Catalunya
Bancs centrals i entitats de crèdit	**18.525.878**	**13.607**	**698**	**13.551**	**601**	**652**	**644.705**	**346**	**840**	**558.932**
Administracions públiques	**17.848.223**	**204.913**	**104.168**	**202.122**	**81.582**	**41.909**	**27.476**	**41.709**	**430.272**	**1.001.741**
Administració central	12.574.456	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resta	5.273.767	204.913	104.168	202.122	81.582	41.909	27.476	41.709	430.272	1.001.741
Altres societats financeres i empresaris individuals	**4.875.460**	**10.586**	**1.990**	**3.808**	**4.008**	**1.285**	**304**	**861**	**10.595**	**1.122.616**
Societats no financeres i empresaris individuals	**54.883.647**	**3.201.444**	**965.477**	**1.833.539**	**1.835.267**	**1.171.970**	**274.862**	**619.751**	**1.386.714**	**16.582.974**
Construcció i promoció immobiliària	5.688.532	603.106	88.607	111.348	139.393	109.371	18.292	63.792	64.207	1.269.409
Construcció d'obra civil	1.567.467	40.495	30.975	43.360	8.607	2.804	4.325	9.498	25.817	375.306
Resta de finalitats	47.627.648	2.557.843	845.895	1.678.831	1.687.267	1.059.795	252.245	546.461	1.296.690	14.938.259
Grans empreses	17.064.564	648.422	234.025	512.258	445.844	285.272	93.835	118.329	361.321	4.576.115
Pimes i empresaris individuals	30.563.084	1.909.421	611.870	1.166.573	1.241.423	774.523	158.410	428.132	935.369	10.362.144
Resta de llars	**35.872.277**	**2.371.057**	**445.479**	**1.058.701**	**1.319.844**	**544.694**	**99.246**	**514.987**	**625.214**	**12.750.609**
Habitatges	27.296.623	1.836.418	336.096	763.179	1.037.603	371.942	77.197	408.945	480.145	9.711.535
Consum	6.511.750	425.922	81.904	187.509	236.245	157.934	16.710	87.866	101.356	2.273.210
Altres finalitats	2.063.904	108.717	27.479	108.013	45.996	14.818	5.339	18.176	43.713	765.864
TOTAL	**132.005.485**	**5.801.607**	**1.517.812**	**3.111.721**	**3.241.302**	**1.760.510**	**1.046.593**	**1.177.654**	**2.453.635**	**32.016.872**

En milers d'euros

	2017								
	COMUNITATS AUTÒNOMES								
	Extremadura	Galícia	Madrid	Múrcia	Navarra	Comunitat Valenciana	País Basc	La Rioja	Ceuta i Melilla
Bancs centrals i entitats de crèdit	**50**	**17.170**	**16.726.676**	**3.722**	**71**	**101.015**	**442.922**	**269**	**51**
Administracions públiques	**50.349**	**114.106**	**1.290.498**	**41.876**	**129.386**	**844.593**	**581.604**	**78.558**	**6.905**
Administració central	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Resta	50.349	114.106	1.290.498	41.876	129.386	844.593	581.604	78.558	6.905
Altres societats financeres i empresaris individuals	**260**	**7.513**	**3.606.420**	**8.607**	**729**	**64.586**	**31.134**	**59**	**99**
Societats no financeres i empresaris individuals	**161.729**	**2.084.177**	**13.138.398**	**1.632.755**	**614.826**	**5.647.605**	**3.513.689**	**195.109**	**23.361**
Construcció i promoció immobiliària	9.234	99.479	1.517.101	463.061	23.695	917.968	164.449	25.285	735
Construcció d'obra civil	3.858	92.607	716.017	9.219	9.993	53.199	140.757	628	2
Resta de finalitats	148.637	1.892.091	10.905.280	1.160.475	581.138	4.676.438	3.208.483	169.196	22.624
Grans empreses	27.419	498.402	5.920.809	226.734	271.971	1.192.448	1.612.952	37.775	633
Pimes i empresaris individuals	121.218	1.393.689	4.984.471	933.741	309.167	3.483.990	1.595.531	131.421	21.991
Resta de llars	**116.225**	**683.072**	**4.465.374**	**2.385.954**	**141.651**	**7.282.267**	**937.428**	**75.018**	**55.457**
Habitatges	86.124	461.221	3.469.657	1.740.296	99.734	5.572.368	748.039	47.619	48.505
Consum	26.178	162.080	706.136	525.344	30.862	1.342.273	129.682	14.475	6.064
Altres finalitats	3.923	59.771	289.581	120.314	11.055	367.626	59.707	12.924	888
TOTAL	**328.613**	**2.906.038**	**39.227.366**	**4.072.914**	**886.663**	**13.940.066**	**5.506.777**	**349.013**	**85.873**

Exposició al risc sobirà

El desglossament, per tipus d'instruments financers, de l'exposició al risc sobirà, amb el criteri requerit per l'Autoritat Bancària Europea (a partir d'ara, EBA), el 31 de desembre de 2018 i el 31 de desembre de 2017 és el següent:

En milers d'euros

	2018										
	Valors representatius de deute sobirà						Derivats				
Exposició al risc sobirà per països (*)	Actius financers mantinguts per negociar	Passius financers mantinguts per negociar - Posicions curtes de valors	Valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	Valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	Actius financers a cost amortitzat	Préstecs i bestretes clientela (**)	Amb valor raonable positiu	Amb valor raonable negatiu	Total	Altres exposicions fora del balanç (***)	%
Espanya	153.473	(32.639)	-	6.323.332	5.899.614	11.531.751	13.587	(113)	23.889.006	557.375	67,6%
Itàlia	12.455	-	-	-	5.823.441	-	-	-	5.835.896	-	16,1%
Estats Units	-	-	-	359.312	-	1	-	-	359.313	-	1,0%
Regne Unit	23	-	-	2.219.051	107.580	3	-	-	2.326.657	-	6,4%
Portugal	-	-	-	1.268.579	753.943	-	-	-	2.022.522	-	5,6%
Mèxic	-	-	-	582.081	-	-	-	-	582.081	-	1,6%
Resta del món	-	-	-	498.873	27.626	87.015	-	-	613.513	-	1,7%
Total	**165.951**	**(32.639)**	**-**	**11.251.228**	**12.612.205**	**11.618.770**	**13.587**	**(113)**	**35.628.989**	**557.375**	**100,0%**

(*) Es mostren les posicions de risc sobirà amb criteris EBA.

(**) Inclou els disponibles de les operacions de crèdit i altres riscos contingents (667 milions d'euros el 31 de desembre de 2018).

(**) Correspon als compromisos de compra i venda d'actius financers al comptat.

En milers d'euros

	2017										
	Valors representatius de deute sobirà						Derivats				
Exposició al risc sobirà per països (*)	Actius financers mantinguts per negociar	Passius financers mantinguts per negociar - Posicions curtes de valors	Valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	Valorats a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	Actius financers a cost amortitzat	Préstecs i bestretes clientela (**)	Amb valor raonable positiu	Amb valor raonable negatiu	Total	Altres exposicions fora del balanç (***)	%
Espanya	43.319	(69.854)	-	5.026.477	2.595.434	10.504.135	-	274	18.099.785	(4.199)	55,9%
Itàlia	-	-	-	2.832.605	6.793.888	-	-	18.930	9.645.423	-	29,8%
Estats Units	-	-	-	170.746	-	3	-	-	170.749	-	0,5%
Regne Unit	-	-	-	1.940.311	-	13	-	-	1.940.324	-	6,0%
Portugal	-	-	-	55.254	1.074.046	-	-	(502)	1.128.798	-	3,5%
Mèxic	-	-	-	175.375	480.532	-	-	-	655.907	-	2,0%
Resta del món	-	-	-	529.086	135.566	68.400	-	-	733.052	-	2,3%
Total	**43.319**	**(69.854)**	**-**	**10.729.854**	**11.079.466**	**10.572.551**	**-**	**18.702**	**32.374.038**	**(4.199)**	**100,0%**

(*) Es mostren les posicions de risc sobirà amb criteris EBA.

(**) Inclou els disponibles de les operacions de crèdit i altres riscos contingents (544 milions d'euros el 31 de desembre de 2017).

(***) Correspon als compromisos de compra i venda d'actius financers al comptat.

Exposició al sector de la construcció i promoció immobiliària

A continuació, es detalla el finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària i les seves cobertures. La classificació dels crèdits que es presenta s'ha elaborat d'acord amb la finalitat dels crèdits i no amb la CNAE del deutor. Això implica, per exemple, que si el deutor és: (a) una empresa immobiliària, però dedica el finançament concedit a una finalitat diferent de la construcció o promoció immobiliària, no s'inclou en aquest quadre, i (b) una empresa l'activitat principal de la qual no és la de construcció o immobiliària, però destina el crèdit al finançament d'immobles destinats a la promoció immobiliària, sí que s'hi inclou.

En milions d'euros

	2018		
	Import comptable brut	Excés sobre el valor de la garantia real	Correccions de valor per deteriorament (*)
Finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl) (negocis a Espanya)	**3.493**	**898**	**380**
Del qual: dubtós	*719*	*291*	*354*

(*) Correccions de valor constituïdes per a l'exposició per a la qual el banc reté el risc de crèdit. No inclou, per tant, correccions de valor sobre l'exposició amb risc transferit.

En milions d'euros

	2017				
	Import comptable brut	*Del qual: EPA (*)*	Excés sobre el valor de la garantia real	*Del qual: EPA (*)*	Correccions de valor per deteriorament (**)
Finançament a la construcció i promoció immobiliària (incloent-hi sòl) (negocis a Espanya)	**5.694**	***1.855***	**1.809**	***882***	**660**
Del qual: dubtós	*1.363*	*-*	*579*	*-*	*641*

(*) Exposició per a la qual, aplicant l'Esquema de Protecció d'Actius (vegeu la nota 2), s'ha transferit el risc de crèdit. Correspon, per tant, al 80% del valor total de l'exposició.

(**) Correccions de valor constituïdes per a l'exposició per a la qual el banc reté el risc de crèdit. No inclou, per tant, correccions de valor sobre l'exposició amb risc transferit.

En milions d'euros

	Import comptable brut	
Promemòria	**2018**	**2017**
Actius fallits (*)	251	208

En milions d'euros

	Import	Import
Promemòria:	**2018**	**2017**
Préstecs i bestretes a la clientela, excloent-ne administracions públiques (negocis a Espanya) (import comptable)	87.296	89.686
Total actiu (negocis totals) (import comptable)	222.322	221.348
Correccions de valor i provisions per a exposicions classificades com a no dubtoses (negocis totals)	373	525

(*) Fa referència al finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària traspassat a fallit durant l'exercici.

Tot seguit, s'exposa el desglossament del finançament destinat a construcció i promoció immobiliària per a les operacions registrades per entitats de crèdit (negocis a Espanya):

En milions d'euros

	Import comptable brut 2018	Import comptable brut 2017	*Del qual: EPA*
Sense garantia immobiliària	**645**	**1.124**	***286***
Amb garantia immobiliària	**2.848**	**4.571**	***1.570***
Edificis i altres construccions acabats	1.467	2.451	*860*
Habitatge	942	1.715	*646*
Resta	524	736	*214*
Edificis i altres construccions en construcció	988	891	*116*
Habitatge	877	785	*100*
Resta	111	106	*15*
Sòl	393	1.229	*594*
Sòl urbà consolidat	373	1.061	*475*
Resta del sòl	20	169	*119*
Total	**3.493**	**5.694**	***1.855***

Les xifres presentades no mostren el valor total de les garanties rebudes, sinó el valor net comptable de l'exposició associat a aquestes.

Les garanties rebudes associades al finançament destinat a la construcció i promoció immobiliària es presenten a continuació, per a ambdós períodes:

En milions d'euros

Garanties rebudes	**2018**	**2017**
Valor de les garanties reals	2.584	3.638
*Del qual: garanteix riscos classificats en l'*stage *3*	*307*	*632*
Valor d'altres garanties	208	1.245
*Del qual: garanteix riscos classificats en l'*stage *3*	*22*	*38*
Total valor de les garanties rebudes	**2.792**	**4.883**

A continuació, es presenta el desglossament del crèdit a les llars per a l'adquisició d'habitatge per a les operacions registrades per entitats de crèdit (negocis a Espanya):

En milions d'euros

	2018	
	Import comptable brut	*Dels quals: dubtosos*
Préstecs per a adquisició d'habitatge	**32.461**	***1.481***
Sense garantia immobiliària	1.032	*145*
Amb garantia immobiliària	31.429	*1.336*

En milions d'euros

	2017		
	Import comptable brut	*Del qual: EPA*	*Dels quals: dubtosos*
Préstecs per a adquisició d'habitatge	**32.609**	***619***	***1.786***
Sense garantia immobiliària	1.147	*42*	*234*
Amb garantia immobiliària	31.462	*577*	*1.552*

Seguidament, es detalla el desglossament del crèdit amb garantia hipotecària a les llars per a l'adquisició d'habitatge segons el percentatge que suposa el risc total sobre l'import de l'última taxació disponible per a les operacions registrades per entitats de crèdit (negocis a Espanya):

En milions d'euros

	2018	
	Import brut	*Del qual: dubtós*
Rangs de LTV	**31.429**	***1.336***
LTV <= 40%	6.091	*112*
40% < LTV <= 60%	7.757	*171*
60% < LTV <= 80%	8.056	*241*
80% < LTV <= 100%	4.342	*279*
LTV > 100%	5.183	*533*

En milions d'euros

	2017		
	Import brut	*Del qual: EPA*	*Del qual: dubtós*
Rangs de LTV	**31.462**	***577***	***1.552***
LTV <= 40%	5.613	*48*	*116*
40% < LTV <= 60%	7.491	*106*	*192*
60% < LTV <= 80%	7.944	*123*	*301*
80% < LTV <= 100%	4.718	*106*	*324*
LTV > 100%	5.696	*194*	*619*

Finalment, detallem els actius adjudicats de les entitats del grup consolidat per a les operacions registrades per entitats de crèdit dins el territori nacional:

En milions d'euros

	2018			
	Import comptable brut	Correccions de valor	*Import brut (**)*	*Correccions de valor (*)*
Actius immobiliaris procedents de finançaments destinats a la construcció i promoció immobiliària	**6.694**	**3.258**	***1.210***	***582***
Edificis acabats	2.934	794	*650*	*201*
Habitatge	1.609	273	*397*	*120*
Resta	1.325	521	*253*	*80*
Edificis en construcció	503	201	*24*	*14*
Habitatge	476	183	*21*	*12*
Resta	27	18	*3*	*2*
Sòl	3.257	2.263	*536*	*368*
Terrenys urbanitzats	1.062	638	*142*	*82*
Resta de sòl	2.195	1.625	*394*	*286*
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a adquisició d'habitatge	**2.028**	**379**	***515***	***185***
Resta d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Instruments de capital adjudicats o rebuts en pagament de deutes	**5**	**5**	-	-
Instruments de capital d'entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Finançament a entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Total cartera d'immobles	**8.727**	**3.642**	**1.726**	**767**

(*) Actius immobiliaris problemàtics incorporant els immobles fora del territori nacional, considerant la cobertura constituïda en el finançament original i el risc de crèdit transferit en aplicació de l'EPA.

En milions d'euros

	2017			
	Import comptable brut	Correccions de valor	*Import brut (**)*	*Correccions de valor (*)*
Actius immobiliaris procedents de finançaments destinats a la construcció i promoció immobiliària	**7.319**	**3.309**	***5.479***	***3.127***
Edificis acabats	3.063	892	*2.681*	*1.119*
Habitatge	1.596	360	*1.302*	*505*
Resta	1.467	533	*1.379*	*614*
Edificis en construcció	568	197	*289*	*165*
Habitatge	514	173	*245*	*137*
Resta	54	24	*44*	*28*
Sòl	3.688	2.221	*2.509*	*1.843*
Terrenys urbanitzats	1.332	692	*832*	*603*
Resta de sòl	2.356	1.529	*1.677*	*1.240*
Actius immobiliaris procedents de finançaments hipotecaris a llars per a adquisició d'habitatge	**1.961**	**584**	***1.914***	***872***
Resta d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Instruments de capital adjudicats o rebuts en pagament de deutes	**5**	**5**	-	-
Instruments de capital d'entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Finançament a entitats tenidores d'actius immobiliaris adjudicats o rebuts en pagament de deutes	-	-	-	-
Total cartera d'immobles	**9.285**	**3.898**	**7.393**	**3.999**

(*) Actius immobiliaris problemàtics incorporant els immobles fora del territori nacional, considerant la cobertura constituïda en el finançament original i el risc de crèdit transferit en aplicació de l'EPA.

Atès que al juliol de 2018 es va arribar a un acord de transmissió de la pràctica totalitat de l'exposició immobiliària a una filial de Cerberus Capital Management L.P., a continuació es mostra una conciliació amb l'import dels actius immobiliaris problemàtics posterior a la firma de la operació, incorporant-hi els imports fora del territori nacional.

En milions d'euros

	2018		
	Valor brut	Correccions de valor	Valor comptable net
Total negoci territori nacional	**8.723**	**3.637**	**5.086**
Línia de negoci de Solvia Desenvolupaments Immobiliaris	(1.303)	(602)	(701)
Total negoci fora del territori nacional i altres	57	28	29
Cobertura constituïda en el finançament original	1.317	1.317	-
Risc de crèdit transferit en vendes de carteres	(7.068)	(3.613)	(3.455)
Total	**1.726**	**767**	**959**

Annex VII – Informe bancari anual

INFORMACIÓ PER AL COMPLIMENT DE L'ARTICLE 89 DE LA DIRECTIVA 2013/36/UE DEL PARLAMENT EUROPEU I DEL CONSELL DE 26 DE JUNY DE 2013

Aquesta informació s'ha preparat en compliment del que disposa l'article 89 de la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de juny de 2013 relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, per la qual es modifica la Directiva 2002/87/CE i es deroguen les directives 2006/48/CE i 2006/49/CE i la seva transposició a la legislació interna espanyola de conformitat amb l'article 87 i la disposició transitòria dotzena de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, publicada al Butlletí Oficial de l'Estat el 27 de juny de 2014.

De conformitat amb la normativa esmentada, es presenta la informació següent en base consolidada corresponent al tancament de l'exercici 2018:

En milers d'euros

	Volum negoci	Nre. empleats equivalents a temps complet	Resultat brut abans d'impostos	Impostos sobre el resultat
Espanya	3.911.885	16.743	533.006	(147.058)
Regne Unit	772.078	7.569	(282.137)	85.150
Estats Units	179.048	240	135.101	(24.746)
Resta	147.217	702	32.895	3.019
Total	**5.010.227**	**25.253**	**418.865**	**(83.635)**

El 31 de desembre de 2018, el rendiment dels actius del grup calculat dividint el resultat consolidat de l'exercici entre el total actiu és d'un 0,15%.

La informació esmentada està disponible en l'Annex I d'aquests comptes anuals consolidats del grup corresponents a l'exercici anual acabat el 31 de desembre de 2018, en què es detallen les societats que operen en cada jurisdicció, incloent-hi, entre altra informació, la seva denominació, ubicació geogràfica i naturalesa de la seva activitat.

Com es pot observar en aquest Annex I, l'activitat principal desenvolupada pel grup en les diferents jurisdiccions en què opera és la de banca, i fonamentalment la de banca comercial a través d'una extensa oferta de productes i serveis a grans i mitjanes empreses, pimes, comerços i autònoms, col·lectius professionals, altres particulars i bancassegurances.

A l'efecte d'aquesta informació s'ha considerat com a volum de negoci el marge brut del compte de resultats consolidat de desembre de 2018. Les dades d'empleats equivalents a temps complet s'han obtingut a partir de la plantilla de cada societat/país al tancament de l'exercici 2018.

L'import de les subvencions o ajudes públiques rebudes no és significatiu.

INFORME DE GESTIÓ CONSOLIDAT DE L'EXERCICI 2018

Aquest informe de gestió s'ha elaborat seguint les recomanacions de la *Guia per a l'elaboració de l'informe de gestió de les entitats cotitzades*, publicada per la Comissió Nacional del Mercat de Valors al juliol de 2013.

ÍNDEX

1. Situació de l'entitat

2. Evolució i resultat dels negocis

3. Liquiditat i recursos de capital

4. Riscos

5. Circumstàncies importants esdevingudes després del tancament de l'exercici

6. Informació sobre l'evolució previsible de l'entitat

7. Activitats de R+D+I

8. Adquisició i alienació d'accions pròpies

9. Altres informacions rellevants

1 - SITUACIÓ DE L'ENTITAT

1.1. Estructura organitzativa

Banco de Sabadell, S.A., amb domicili social a Alacant, a l'avinguda Óscar Esplá, 37, té per objecte social el desenvolupament de l'activitat bancària i està subjecte a la normativa i les regulacions de les entitats bancàries que operen a Espanya. Pel que fa referència a la supervisió de Banc Sabadell en base consolidada, cal esmentar l'assumpció de les funcions com a supervisor prudencial per part del Banc Central Europeu (BCE) des de novembre de 2014.

El banc és la societat dominant d'un grup d'entitats l'activitat de les quals controla directament i indirectament i que constitueixen, juntament amb aquest, el grup Banc Sabadell. Banc Sabadell està integrat per diferents entitats financeres, marques, societats filials i societats participades que inclouen tots els àmbits del negoci financer, i opera fonamentalment a Espanya, el Regne Unit, Mèxic i Andorra.

El grup compta amb una organització estructurada en els negocis següents:

- Negoci Bancari Espanya agrupa les següents unitats de negoci de clients:

    - Banca Comercial: és la línia de negoci amb més pes en el grup i centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes, comerços i autònoms, particulars i col·lectius professionals, *consumer finance* i bancassegurances.

      Sabadell és la marca de referència que opera en la major part del mercat espanyol. A més a més, opera amb les marques següents:

        - SabadellHerrero a Astúries i Lleó.
        - SabadellGuipuzcoano al País Basc, Navarra i la Rioja.
        - SabadellGallego a Galícia.
        - SabadellSolbank a les Canàries, a les Balears i a les zones costaneres del sud i llevant.
        - ActivoBank enfoca la seva activitat als clients que operen exclusivament a través d'Internet o per telèfon.

    - Banca Corporativa: Ofereix productes i serveis a grans corporacions i institucions financeres nacionals i internacionals. Agrupa les activitats de banca corporativa, finançament estructurat i *trade finance* & IFI.

    - Mercats i Banca Privada: Aquest negoci ofereix la gestió de l'estalvi i de la inversió dels clients de Banc Sabadell i inclou des de l'anàlisi d'alternatives fins a la intervenció en els mercats, la gestió activa del patrimoni i la seva custòdia. Aquest negoci agrupa i gestiona de manera integrada: SabadellUrquijo Banca Privada, la unitat d'Inversions, Productes i Anàlisi, Tresoreria i Mercat de Capitals, Contractació i Custòdia de Valors.

- Transformació d'Actius porta a terme l'activitat de gestió del balanç immobiliari del banc amb una perspectiva integral de tot el procés de transformació, i presta serveis a la cartera immobiliària del grup i de tercers, amb una vocació de negoci i de posada en valor.

- Negoci Bancari Regne Unit: La franquícia de TSB inclou el negoci detallista que es porta a terme al Regne Unit, que inclou comptes corrents i d'estalvi, crèdits personals, targetes i hipoteques.

- Altres geografies: Està integrat principalment per Mèxic, oficines a l'exterior i oficines de representació que ofereixen tot tipus de serveis bancaris i financers de Banca Corporativa, Banca Privada i Banca Comercial. Aquesta activitat es desenvolupa principalment a Mèxic a través de Sabadell Capital SOFOM i Institució de Banca Múltiple, als Estats Units a través de Banc Sabadell Miami Branch i Sabadell Securities i a EMEA a través de Banc Sabadell Londres, Banc Sabadell França, Banc Sabadell Casablanca i BancSabadell d'Andorra.

Banc Sabadell és l'entitat dominant d'un grup de societats que el 31 de desembre de 2018 pujava a 162, de les quals 136 són considerades grup i 26 són associades (el 31 de desembre de 2017 pujava a 167, de les quals 143 eren considerades grup i 24 eren associades).

El Consell d'Administració és el màxim òrgan de decisió de la societat i del seu grup consolidat, ja que té encomanada, legalment i estatutàriament, l'administració i la representació del banc. El Consell d'Administració es configura bàsicament com un instrument de supervisió i control, i delega la gestió dels negocis ordinaris a favor dels òrgans executius i de l'equip de direcció.

El Consell d'Administració es regeix per normes de govern definides i transparents, en particular pels Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració d'acord amb la normativa en matèria de govern corporatiu.

En particular, és responsable, entre altres coses, de:

a) Aprovació de les estratègies generals de la companyia.

b) Nomenament i, si escau, cessament d'administradors en les diferents societats filials.

c) Identificació dels riscos principals de la societat i implantació i seguiment dels sistemes de control intern i d'informació adequada.

d) Determinació de les polítiques d'informació i comunicació amb els accionistes, els mercats i l'opinió pública.

e) Fixació de la política d'autocartera dins el marc que, si escau, determini la Junta General d'Accionistes.

f) Aprovació de l'informe anual de govern corporatiu.

g) Autorització d'operacions de la societat amb consellers i accionistes significatius que puguin presentar conflictes d'interessos.

h) En general, la decisió d'operacions empresarials o financeres de particular transcendència per a la companyia.

La composició del Consell d'Administració el 31 de desembre de 2018 és la següent:

Composició del Consell

	Càrrec
Josep Oliu Creus	President
José Javier Echenique Landiribar	Vicepresident
Jaume Guardiola Romojaro	Conseller delegat
Anthony Frank Elliott Ball	Conseller
Aurora Catá Sala	Consellera
Pedro Fontana García	Conseller
María José García Beato	Consellera secretària general
Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	Consellera
George Donald Johnston	Conseller
David Martínez Guzmán	Conseller
José Manuel Martínez Martínez	Conseller
José Ramón Martínez Sufrategui	Conseller
José Luis Negro Rodríguez	Conseller director general
Manuel Valls Morató	Conseller
David Vegara Figueras	Conseller
Miquel Roca i Junyent	Secretari no conseller

El Consell d'Administració ha implementat un conjunt de normes i reglaments de govern corporatiu definits i transparents, d'acord amb la normativa espanyola de govern corporatiu. La majoria dels membres del Consell (11 de 15) són consellers no executius, incloent-hi 10 consellers independents.

Banc Sabadell compta amb un marc de govern intern que el Consell d'Administració ha actualitzat en la reunió de gener de 2019, en què es detallen, entre altres aspectes, la seva estructura accionarial, els òrgans de govern, l'estructura del grup, la composició i funcionament del govern corporatiu, les funcions de control intern, les qüestions clau, el marc de gestió dels riscos i les polítiques del grup.

Actualment, hi ha cinc comissions del Consell en funcionament, a les quals acudeixen, així mateix, membres de la Direcció General.

Les comissions del Consell són:

- La Comissió Executiva
- La Comissió d'Auditoria i Control
- La Comissió de Nomenaments
- La Comissió de Retribucions
- La Comissió de Riscos

La composició d'aquestes comissions el 31 de desembre de 2018 es presenta en el quadre següent:

Composició comissions

Càrrec	Executiva	Auditoria i Control	Nomenaments	Retribucions	Riscos
President	Josep Oliu Creus	Manuel Valls Morató	Aurora Catá Sala	Aurora Catá Sala	David Vegara Figueras
Vocal	José Javier Echenique Landiribar	Pedro Fontana García	Anthony Frank Elliott Ball	Anthony Frank Elliott Ball	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras
Vocal	Jaume Guardiola Romojaro	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	Pedro Fontana García	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	George Donald Johnston
Vocal	José Manuel Martínez Martínez	José Ramón Martínez Sufrategui	Maria Teresa Garcia-Milà Lloveras	George Donald Johnston	Manuel Valls Morató
Vocal	José Luis Negro Rodríguez	-	-	-	-
Secretari no Vocal	María José García Beato	Miquel Roca i Junyent	Miquel Roca i Junyent	María José García Beato	María José García Beato
Nombre de reunions el 2018	35	12	12	12	15

Comissió Executiva

La Comissió Executiva té totes les facultats delegables del Consell d'Administració. A més, li correspon la coordinació de la direcció executiva del banc, l'adopció de tots els acords i les decisions que corresponguin a l'àmbit de les facultats que li hagi atorgat el Consell d'Administració, el seguiment de l'activitat ordinària del banc, i, a més, ha d'informar el Consell d'Administració de les decisions adoptades en les seves reunions, sense perjudici de les altres funcions que li atribueixin els Estatuts socials i el Reglament del Consell d'Administració.

Comissió d'Auditoria i Control

A la Comissió d'Auditoria i Control li corresponen les competències establertes en la llei, entre les quals hi ha:

a) Informar en la Junta General de les qüestions que hi plantegin els accionistes en matèries de la seva competència.

b) Supervisar l'eficàcia del control intern de la societat, l'auditoria interna i els sistemes de gestió de riscos, incloent-hi els fiscals, així com discutir amb els auditors de comptes o societats d'auditoria les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria.

c) Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada.

d) Proposar al Consell d'Administració, per sotmetre'l a la Junta General d'Accionistes, el nomenament dels auditors de comptes externs, i establir les condicions per a la seva contractació, l'abast del mandat professional i, si escau, la seva revocació o no-renovació; revisar el compliment del contracte d'auditoria i procurar que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria es redactin de manera clara i precisa.

e) Informar dels comptes anuals, així com dels estats financers trimestrals i semestrals i dels fullets que s'hagin de remetre als òrgans reguladors o de supervisió, tot vigilant el compliment dels requeriments legals i la correcta aplicació dels principis de comptabilitat generalment acceptats, i informar també de les propostes de modificació d'aquests principis.

f) Establir les relacions oportunes amb els auditors externs per rebre informació sobre les qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquests, per tal que siguin examinades per la comissió, i sobre altres qüestions relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes i les normes d'auditoria.

g) Informar de totes les qüestions que, en el marc de les seves competències, el Consell d'Administració sotmeti a la seva consideració.

h) Totes les altres que se li atribueixin per llei o pels estatuts i reglaments que els desenvolupin i les que es derivin de les normes de bon govern d'aplicació general.

D'acord amb el seu Reglament, la Comissió d'Auditoria i Control porta a terme funcions relatives al procés d'informació financera i sistemes de control intern, funcions relatives a l'auditoria de comptes, funcions relatives a la informació econòmica i financera, funcions relatives als serveis de l'auditoria interna i funcions relatives al compliment de les disposicions reguladores, dels requeriments legals i dels codis de bon govern, en concret:

a) Vigilar el compliment de les lleis, de la normativa interna i de les disposicions reguladores de l'activitat de la companyia.

b) Avaluar la suficiència i el compliment del Reglament de la Junta General d'Accionistes, del Reglament del Consell d'Administració i del Codi de conducta de la companyia i, en especial, del Reglament Intern de Conducta del Mercat de Valors.

c) Examinar el grau de compliment de les regles de govern de la companyia, i elevar al Consell d'Administració les propostes de millora que cregui oportunes.

d) Supervisar l'informe de govern corporatiu que el Consell d'Administració ha d'aprovar, perquè l'inclogui en la memòria anual.

Comissió de Nomenaments

La Comissió de Nomenaments té com a mínim les següents responsabilitats bàsiques, sense perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts socials, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració:

a) Elevar al Consell d'Administració les propostes de nomenament de consellers independents per a la seva designació per cooptació o per a la seva submissió a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o separació d'aquests consellers.

b) Informar de les propostes de nomenament dels consellers restants per a la seva designació per cooptació o per a la seva submissió a la decisió de la Junta General, així com les propostes per a la seva reelecció o separació.

c) Vetllar pel compliment de la composició qualitativa del Consell d'Administració, d'acord amb el que estableix l'article 53 dels Estatuts socials.

d) Avaluar la idoneïtat, les competències, els coneixements i l'experiència necessaris en el Consell d'Administració.

e) Informar de les propostes de nomenament i separació dels alts directius i del col·lectiu identificat.

f) Informar sobre les condicions bàsiques dels contractes dels consellers executius i dels alts directius.

g) Examinar i organitzar els plans de successió del president del Consell i del primer executiu del banc i, si escau, formular propostes al Consell.

h) Establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració i elaborar orientacions sobre com aconseguir aquest objectiu.

Comissió de Retribucions

La Comissió de Retribucions té com a mínim les següents responsabilitats bàsiques, sense perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts socials, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració:

a) Proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels consellers.

b) Proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels directors generals o dels qui desenvolupin les funcions d'alta direcció sota la dependència directa del Consell, de comissions executives o de consellers delegats, així com la retribució individual i les altres condicions contractuals dels consellers executius, i vetllar per la seva observança.

c) Revisar periòdicament la política de remuneracions.

d) Informar respecte als programes de retribució mitjançant accions i/o opcions.

e) Revisar periòdicament els principis generals en matèria retributiva, així com els programes de retribució de tots els empleats, ponderant l'adequació a aquests principis.

f) Vetllar per la transparència de les retribucions.

g) Vetllar perquè els eventuals conflictes d'interès no perjudiquin la independència de l'assessorament extern.

h) Verificar la informació sobre remuneracions que es contenen en els diferents documents corporatius, incloent-hi l'Informe de remuneracions dels consellers.

Comissió de Riscos

La Comissió de Riscos té com a mínim les següents responsabilitats bàsiques, sense perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts socials, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració:

a) Supervisar la implantació del Marc Estratègic de Riscos.

b) Determinar i proposar al ple del Consell els límits anuals d'inversió en el mercat immobiliari, així com els criteris i volums aplicables als diferents tipus d'inversió.

c) Reportar al ple del Consell el desenvolupament de les funcions que li corresponen, d'acord amb aquest article i altres disposicions legals o estatutàries que es puguin aplicar.

d) Informar trimestralment en el ple del Consell dels nivells de risc assumits, de les inversions fetes i de la seva evolució, així com de les repercussions que es puguin derivar per als ingressos del grup de variacions en els tipus d'interès i la seva adequació als VaR aprovats pel mateix Consell.

e) Fer el seguiment i detectar qualsevol superació dels llindars de tolerància aprovats, vetllant per l'activació dels plans de contingència establerts a aquest efecte.

f) Informar la Comissió de Retribucions sobre si els programes de retribució dels empleats són coherents amb els nivells de risc, capital i liquiditat del banc.

1.2. Model de negoci, principals objectius assolits i actuacions dutes a terme

El desenvolupament de l'entitat s'orienta al creixement rendible que generi valor per als accionistes, a través d'una estratègia de diversificació de negocis basada en criteris de rendibilitat, eficiència i qualitat de servei, amb perfil de risc conservador i dins el marc dels codis ètics i professionals i prenent en consideració els interessos dels diferents grups d'interès.

El model de gestió del banc s'enfoca en la permanència del client a llarg termini, mitjançant una activitat constant de fidelització de la cartera de clients fonamentada en la iniciativa i la proactivitat en la relació. El banc té una oferta global de productes i serveis, un equip humà qualificat, una plataforma tecnològica amb capacitat per al creixement i una orientació permanent a la recerca de la qualitat.

Des de l'inici de la crisi financera, el sector bancari espanyol s'ha vist immers en un procés de consolidació sense precedents. Més nivells de capital, requeriments més estrictes de provisions, la recessió econòmica i la pressió dels mercats de capitals han estat alguns dels factors que han forçat les entitats espanyoles a fusionar-se per guanyar escala, maximitzar l'eficiència i reforçar els seus balanços.

Durant els últims deu anys, Banc Sabadell ha expandit la seva presència geogràfica a Espanya i ha incrementat la seva quota de mercat a través d'un conjunt d'adquisicions. La més significativa és la de Banco CAM el 2012, que va permetre incrementar significativament la mida del seu balanç. El 2013, Banc Sabadell va ser capaç d'emprendre altres operacions corporatives en el marc de la reestructuració bancària en condicions econòmiques adequades. Després de les adquisicions de la xarxa de Penedès, Banco Gallego i Lloyds España el 2015, Banc Sabadell està ben posicionat per créixer orgànicament i beneficiar-se de la recuperació de l'economia espanyola i d'un futur increment en els tipus d'interès.

A través d'aquestes adquisicions i del creixement orgànic experimentat en els últims exercicis, Banc Sabadell ha reforçat la seva posició en algunes de les regions més riques d'Espanya (Catalunya, Comunitat Valenciana i Illes Balears) i ha incrementat la seva quota en altres àrees clau. Basant-se en la informació més recent disponible, Banc Sabadell té una quota de mercat en l'àmbit nacional del 8,0% en crèdit i del 7,0% en dipòsits (octubre de 2018). A més a més, Banc Sabadell destaca en productes com el crèdit comercial, amb una quota del 10,0% (octubre de 2018); finançament a empreses, amb un 11,6% (setembre de 2018); fons d'inversió, amb un 6,2% (desembre de 2018); contractació de valors, amb un 10,6% (desembre de 2018), i facturació a través de TPV amb un 16,5% (setembre de 2018).

Així mateix, Banc Sabadell continua mantenint el seu diferencial de qualitat respecte al sector i se situa en primera posició en el rànquing que mesura l'experiència client (*net promoter score*) per a grans empreses i pimes.

Pel que fa al negoci internacional, Banc Sabadell ha estat sempre un referent. El 2018 ha continuat sent així i Banc Sabadell ha continuat estant present en places estratègiques i acompanyant les empreses en la seva activitat internacional. Així mateix, ha assolit una quota del 15,2% en transferències SWIFT (acumulat trimestral) (desembre de 2018). En aquest sentit, durant aquests últims anys Banc Sabadell ha ampliat la seva presència internacional, i cal destacar com a fites principals: l'adquisició del banc britànic TSB i l'entrada en el mercat de Mèxic després d'obtenir la llicència per operar-hi com a banc comercial. Així i tot, al desembre de 2018, el 31% del crèdit del grup es genera a l'exterior (23% al Regne Unit i el 8% a Amèrica i la resta).

TSB s'ha focalitzat, d'una banda, en la migració i integració tecnològica i, de l'altra, a solucionar les incidències produïdes durant la migració. A partir d'ara, l'alta quota de mercat de Banc Sabadell en el sector de pimes a Espanya, juntament amb la seva experiència internacional, serà una sòlida eina de valor afegit per donar suport a TSB en el desenvolupament de serveis eficients i de qualitat per a les pimes també al Regne Unit.

Durant el 2018, el grup Banc Sabadell ha fet un gran esforç en la reducció de l'exposició a actius problemàtics i, fruit d'això, s'han produït dues transaccions corporatives que milloren el perfil de risc del grup. D'una banda, s'ha dut a terme una important desinversió de la cartera d'actius problemàtics (€ 12,2M valor brut total d'actius problemàtics venuts), de manera que s'ha reduït l'exposició a aquest tipus d'actius i s'ha aconseguit una ràtio de cobertura de problemàtics del 52,1%. I, d'altra banda, s'ha produït la venda del *servicer* immobiliari, en no considerar-lo negoci *core*.

Banc Sabadell desenvolupa el seu negoci de forma ètica i responsable, orientant el seu compromís amb la societat per tal que l'activitat impacti de manera positiva en les persones i el medi ambient. Són totes les persones que integren l'organització qui apliquen els principis i les polítiques de responsabilitat social corporativa, a més de garantir la qualitat i transparència en el servei al client.

A més de complir amb les normes aplicables, Banc Sabadell disposa d'un conjunt de polítiques, normes internes i codis de conducta que garanteixen aquest comportament ètic i responsable en tota l'organització i arriben a tota l'activitat del grup.

Dins del Marc Estratègic de Riscos, el control i seguiment d'aquestes qüestions es porta a terme a través de dos comitès: el Comitè d'Ètica Corporativa, que vetlla pel compliment en el grup de les normes de conducta del mercat de valors i del codi general de conducta, i l'Òrgan de Control Intern, en el qual estan representades totes les societats del grup que són subjectes obligats, i que vetlla pel compliment de la prevenció del blanqueig de capitals, el bloqueig al finançament del terrorisme i el control de les sancions internacionals.

Al seu torn, la Direcció de Compliment Normatiu té la missió d'impulsar i procurar els nivells més alts de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins el grup, minimitzar la possibilitat que es produeixi un incompliment i assegurar que els que es puguin produir s'identifiquin, es reportin i se solucionin amb diligència i que es prenguin les mesures preventives oportunes, si no n'hi hagués. A més, té com a responsabilitat directa l'execució de diversos processos, catalogats com de risc alt, entre els quals destaquen la prevenció del blanqueig de capitals, el bloqueig al finançament del terrorisme, el control de sancions internacionals, el control de pràctiques d'abús de mercat, el control de compliment del Reglament Intern de Conducta i el control de la normativa de protecció a l'inversor (MiFID)/consumidor.

A part de tot això, el 2016 es va constituir el Comitè de Responsabilitat Social Corporativa, presidit per la secretària general, que té com a funció impulsar i coordinar l'estratègia, les polítiques i els projectes d'RSC del grup orientats al compromís de Banc Sabadell amb els clients, els empleats, el medi ambient i la societat. En aquest sentit, el banc està adherit a diferents iniciatives internacionals i també ha obtingut diversos certificats i qualificacions.

2 - EVOLUCIÓ I RESULTAT DELS NEGOCIS

2.1. Entorn econòmic i financer

El 2018, els esdeveniments polítics i geopolítics han tornat a constituir un focus d'atenció. Aquests esdeveniments han tingut un impacte creixent en els mercats financers al llarg de l'any, en un context en què els principals bancs centrals han avançat en la retirada dels estímuls monetaris.

Entre els esdeveniments polítics, destaquen el procés de negociacions al voltant de la sortida del Regne Unit de la Unió Europea (UE), la conducta del nou govern italià respecte a les regles fiscals europees, les polítiques proteccionistes de Trump o els resultats electorals en alguns països emergents.

Al Regne Unit, l'entorn polític ha estat marcat per les complexitats del Brexit, tant en les negociacions amb la UE com en l'àmbit domèstic, ateses les divisions que ha generat en el govern i en els principals partits. El principal escull de les negociacions amb la UE ha estat la recerca d'una solució per evitar una frontera física a Irlanda. Finalment, el govern de T. May i la UE han arribat a un acord que permet donar pas a un període de transició fins a finals de 2020 –prorrogable fins a finals de 2022– durant el qual es negociaria la nova relació bilateral. La votació d'aquest acord al Parlament britànic s'ha retardat fins a principis de 2019.

A Itàlia, les eleccions del 4 de març han comportat un càstig per als partits tradicionals i han deixat un Parlament fragmentat. Després de diversos mesos de complicades negociacions, que gairebé desemboquen en una crisi institucional, el Moviment 5 Estrelles i la Lliga van arribar a un acord de govern. El nou executiu va presentar uns pressupostos amb uns objectius de dèficit públic que no s'ajustaven a les consignes europees. En aquest context, la Comissió Europea, per primera vegada en la història, va rebutjar uns pressupostos nacionals. La disciplina imposada pels mercats financers i l'impacte negatiu de la situació política sobre l'activitat econòmica van acabar portant el govern italià a adoptar un to més conciliador amb la Comissió Europea i a reduir l'objectiu de dèficit per al 2019.

Als Estats Units, Trump ha adoptat un to cada vegada més agressiu en política exterior. Pel que fa a la Xina, els Estats Units ha adoptat aranzels sobre més de la meitat de les importacions procedents del país i ha amenaçat d'augmentar la taxa d'aquests aranzels i fer-los extensius a la totalitat de les importacions. A més, el sector tecnològic ha estat un altre dels focus d'atenció en les relacions entre tots dos països. En relació amb la UE, la treva assolida al maig ha permès que no s'adoptin mesures proteccionistes. Pel que fa al NAFTA, els països finalment han acordat renegociar (i reanomenar) l'acord en termes més favorables per als Estats Units.

En política exterior, el to assertiu dels Estats Units també s'ha materialitzat en: (i) la declaració de la UE com a "competidor estratègic", en contrast amb dècades de cooperació transatlàntica; (ii) la imposició de sancions a l'Iran, en contra de la posició de la resta de grans potències, i (iii) tensions puntuals amb països com ara Turquia, Corea del Nord, etc.

Les eleccions de meitat de mandat celebrades al novembre als Estats Units van portar els demòcrates a recuperar el control de la Cambra de Representants, tot i que el partit republicà (de Trump) va conservar el Senat. Els demòcrates han mostrat que tenen la intenció de fer servir la seva majoria per augmentar la pressió legal sobre Trump i limitar algunes de les seves polítiques domèstiques.

A Llatinoamèrica, destaca el gir polític que han experimentat països com Mèxic i el Brasil a les eleccions que han tingut lloc aquest any. A Mèxic, la victòria de López Obrador a les eleccions presidencials i parlamentàries del juliol ha afegit incertesa a l'entorn econòmic i institucional del país. En aquest sentit, l'ús de les consultes populars fora del marc legal per prendre decisions econòmiques de gran importància ha afectat negativament la confiança dels inversors. Per la seva banda, al Brasil, la victòria de l'exmilitar Bolsonaro ha estat interpretada com un clar rebuig de la població a la situació de violència i corrupció que viu el país.

Respecte a l'activitat econòmica, el PIB mundial ha mantingut un creixement relativament elevat, gràcies a factors com el caràcter expansiu de la política fiscal en països com els Estats Units i la Xina o una política monetària encara acomodatícia en regions com la zona euro.

En les economies desenvolupades, l'activitat a la zona euro ha continuat amb la tònica d'expansió, encara que a taxes una mica inferiors que en l'exercici previ, que va ser excepcionalment bo. Les dinàmiques de creixement s'han vist afectades negativament per un pitjor comportament de la demanda externa, en un context de cert debilitament del comerç internacional. També han influït negativament en l'activitat alguns factors puntuals com els nous estàndards d'emissions, que han afectat la producció del sector automobilístic. Al Regne Unit, l'activitat ha mostrat un creixement moderat, condicionada per la incertesa al voltant del Brexit. Aquesta incertesa ha incidit especialment en la inversió i en sectors com l'immobiliari. Als Estats Units, l'economia ha mostrat un important dinamisme, gràcies al caràcter expansiu de la política fiscal, que ha beneficiat especialment el consum privat. En aquest context, la taxa d'atur ha seguit retrocedint i s'ha mantingut en nivells històricament reduïts. Al Japó, l'economia s'ha continuat expandint de manera moderada, emparada per unes condicions de finançament laxes i per la despesa governamental.

En les economies emergents, el creixement econòmic de la Xina, tot i que s'ha mantingut elevat, ha mostrat una certa moderació, afectat pel reforç regulador de les autoritats en l'àmbit financer. Aquest efecte s'ha vist amplificat per les conseqüències de la guerra comercial impulsada pels Estats Units. Tanmateix, les mesures d'expansió econòmica adoptades han ajudat a compensar aquests efectes negatius. A la resta de països, el focus ha estat especialment centrat en les economies més vulnerables, com l'Argentina i Turquia, que han experimentat forts moviments negatius en els mercats financers en un context de tensionament de les condicions internacionals de finançament. Finalment, a Mèxic, l'economia ha mantingut un creixement moderat i relativament estable, que s'ha vist condicionat per la incertesa respecte a la negociació del NAFTA i la política domèstica.

Pel que fa a la inflació, a la zona euro, el component subjacent, que exclou energia i aliments, s'ha mantingut en nivells reduïts i sense mostrar una tendència definida. Al Regne Unit, la inflació s'ha moderat a mesura que s'han dissipat els efectes de la depreciació de la lliura des del referèndum del Brexit i s'ha situat a finals d'any prop de l'objectiu de la política monetària. Als Estats Units, la inflació subjacent s'ha desplaçat a l'alça, fins a situar-se al voltant de l'objectiu de la Reserva Federal. La dinàmica salarial també ha millorat i està pràcticament normalitzada. Al Japó, la inflació s'ha mantingut continguda.

El preu del cru es va arribar a situar en màxims des de 2014 influït per les retallades de producció de l'OPEP, els colls d'ampolla en la producció dels Estats Units i l'anunci que aquest país reinstaurava les sancions sobre les exportacions de cru procedents de l'Iran. Posteriorment, el preu del petroli va retrocedir davant d'episodis de tensions financeres, les autoritzacions temporals concedides pels Estats Units per poder importar cru de l'Iran i l'augment de la producció de l'Aràbia Saudita, Rússia i els Estats Units.

L'economia espanyola ha mantingut un creixement robust i novament superior al de la zona euro durant el 2018, tot i que una mica inferior al que es va registrar en els anys previs. L'economia ha continuat tenint el suport d'uns reduïts tipus d'interès i la millor situació financera del sector privat. En relació amb el mercat laboral, la taxa d'atur ha seguit retrocedint i s'ha mantingut en mínims des de finals de 2008. En l'àmbit exterior, el sector turístic ha perdut impuls en un context en què part del turisme ha tornat a països competidors del Mediterrani. Això, juntament amb un preu del petroli més elevat en el conjunt de l'any, ha fet que el superàvit de la balança per compte corrent, que es repeteix per sisè any consecutiu, hagi estat inferior al de l'any anterior. Respecte al mercat immobiliari, tant el preu com les compravendes d'habitatge han mantingut un dinamisme notable. Per la seva banda, la nova concessió de crèdit ha registrat creixements destacats tant per a empreses com per a llars. Pel que fa a l'evolució dels comptes públics, les dades publicades apunten al fet que el dèficit es deu haver situat per sota del 3,0% del PIB. En l'àmbit polític, hi va haver un canvi de govern a partir de la moció de censura presentada pel PSOE.

Els mercats financers han experimentat un context de creixent volatilitat. Els actius de risc globals han registrat pèrdues pràcticament generalitzades, tot i que les caigudes han estat més intenses en els actius que s'havien beneficiat més del *search for yield*, com el deute corporatiu. Així, les condicions financeres s'han tensionat, especialment en la part final de l'exercici, i els problemes de liquiditat del mercat s'han accentuat. Amb tot això, els principals organismes internacionals han seguit advertint dels creixents riscos existents en els mercats financers per a l'estabilitat financera.

Els bancs centrals han continuat fent passos per avançar en el procés de normalització de les seves polítiques monetàries. El BCE, després de reduir el ritme mensual de compres d'actius, va finalitzar aquest programa a finals d'any, tot i que ha indicat que continuarà reinvertint els actius que vagin vencent durant un període prolongat de temps. D'altra banda, el BCE va assenyalar que els tipus d'interès de referència es mantindrien sense canvis fins a, com a mínim, l'estiu de 2019. Al Regne Unit, el Banc d'Anglaterra va augmentar el tipus rector fins al 0,75% en la reunió de l'agost, de manera que va confirmar el procés de normalització monetària gradual i limitada que havia anunciat. Per la seva banda, la Fed ha seguit avançant en el seu camí de pujades graduals dels tipus d'interès, en un context de fort dinamisme econòmic, inflació entorn de l'objectiu de política monetària i normalització del mercat laboral. El tipus d'interès de referència ha finalitzat l'any en el 2,25-2,50%, respecte de l'1,25-1,50% de finals de 2017. Finalment, el Banc del Japó ha mantingut sense canvis el tipus d'interès rector en el -0,10%, alhora que ha anat reduint les compres de deute públic de manera no explícita. Al juliol va introduir més flexibilitat en les compres de deute públic, fet que va permetre més desviació de l'objectiu de rendibilitat del deute a 10 anys (del 0,00%), fins al 0,20%.

Les rendibilitats del deute públic a llarg termini han mostrat un comportament diferent als Estats Units i a Alemanya. La rendibilitat del deute públic nord-americà ha finalitzat per sobre del tancament de 2017. Aquesta evolució respon a factors com les pujades de tipus d'interès implementades per la Fed, el caràcter expansiu de la política fiscal o la fortalesa de l'activitat i del mercat laboral. La rendibilitat es va veure pressionada a la baixa en la part final de l'any, afectada pel mal comportament dels actius de risc i la caiguda del preu del cru. En el cas del deute públic alemany, la rendibilitat ha retrocedit respecte a finals de l'exercici 2017, i ha registrat nivells molt reduïts. La situació política a Itàlia o la situació dels mercats financers a finals d'any han estat alguns dels factors que hi han influït. D'aquesta manera, el diferencial en la rendibilitat entre els dos bons s'ha situat en màxims des de l'inici de la Unió Monetària Europea.

Les primes de risc sobiranes d'Espanya i Portugal han tancat l'any en uns nivells similars a l'anterior. Les millores en la qualificació creditícia i el cicle expansiu de les dues economies han suposat una pressió a la baixa per a les primes de risc. En sentit contrari, les tensions comercials i la important incertesa política a Itàlia van comportar una pressió a l'alça. A Itàlia, el context polític ha provocat un repunt significatiu de la prima de risc, que va arribar a màxims des de 2013. Això ha succeït malgrat haver retrocedit en el tram final de l'any davant el compromís més important del govern d'aquest país amb el rigor fiscal.

Pel que fa a les divises, el dòlar s'ha apreciat respecte de l'euro, després d'arribar a depreciar-se a principis d'any fins a nivells no observats des de finals de 2014. El dòlar s'ha vist emparat per l'ampliació del diferencial de tipus d'interès, el soroll polític a Itàlia, la incertesa al voltant del Brexit i una aversió més elevada al risc davant les disputes en l'àmbit comercial. La lliura esterlina, per la seva banda, no ha mostrat una tendència clara respecte de l'euro i s'ha mantingut la major part del temps en el rang 0,87-0,90. A més del Brexit, la lliura s'ha mostrat sensible a les expectatives sobre els tipus d'interès del Banc d'Anglaterra i a la inestabilitat política interna. El ien ha tancat l'exercici en nivells més apreciats als del tancament de l'any anterior en la seva cotització respecte del dòlar. En el tram final de l'any, la creixent volatilitat i inestabilitat en els mercats financers ha representat un factor de suport per a la moneda nipona.

La renda variable s'ha vist afectada negativament, a més de pel tensionament de les condicions globals de finançament, per la guerra comercial, especialment els sectors que hi han estat més exposats, com el sector autos i el de tecnologia. Nombroses companyies internacionals han rebaixat les seves expectatives de beneficis arran de l'impacte de les conteses comercials. A la zona euro, la inestabilitat política a Itàlia i l'intens repunt de la prima de risc del país han llastat l'evolució del sector bancari. L'IBEX 35 i el MIB italià han estat els índexs que pitjor ho han fet en aquest context, juntament amb el DAX alemany, que s'ha vist afectat per la importància del sector autos.

Els mercats financers dels països emergents s'han mostrat especialment sensibles als episodis d'aversió al risc relacionats amb l'Argentina i Turquia. En el cas de Turquia, la destacada depreciació de la lira turca i el fort augment de la prima de risc corporativa que va tenir lloc a l'agost van arribar fins i tot a impactar temporalment actius financers de països desenvolupats. Al marge de tot això, també han suposat factors de llast per als mercats emergents: (i) la inestabilitat política domèstica en algunes economies, (ii) el gir dels bancs centrals dels països desenvolupats i (iii) el proteccionisme impulsat per Trump. En aquest context, la prima de risc agregada per als països emergents ha arribat a assolir màxims des de principis de 2016. En el cas particular de Mèxic, el pes s'ha vist sotmès a una elevada volatilitat i a pressions depreciadores arran de la incertesa política. En aquest context i amb una inflació per sobre de l'objectiu de política monetària, el banc central ha continuat augmentant el tipus d'interès oficial.

2.2. Indicadors fonamentals de caràcter financer i no financer

A continuació, es presenten les magnituds principals del grup, que inclouen indicadors de caràcter financer i no financer clau per a la direcció del grup:

		2018	2017	Variació (%) interanual
Compte de resultats (en milions d'euros)	**(A)**			
Marge d'interessos		3.675,2	3.802,4	(3,3)
Marge brut		5.010,2	5.737,3	(12,7)
Marge abans de dotacions		1.736,8	2.612,1	(33,5)
Benefici atribuït al grup		328,1	801,5	(59,1)
Balanç (en milions d'euros)	**(B)**			
Total actiu		222.322	221.348	0,4
Inversió creditícia bruta viva		139.366	137.522	1,3
Inversió creditícia bruta de clients		146.420	147.325	(0,6)
Recursos en el balanç		161.678	159.095	1,6
Dels quals: Recursos de clients en el balanç		*137.343*	*132.096*	*4,0*
Fons d'inversió		26.379	27.375	(3,6)
Fons de pensions i assegurances comercialitzades		14.059	13.951	0,8
Recursos gestionats		205.711	204.420	0,6
Patrimoni net		12.117	13.222	(8,4)
Fons propis		12.545	13.426	(6,6)
Rendibilitat i eficiència (en percentatge)	**(C)**			
ROA		0,15	0,38	
RORWA		0,41	1,03	
ROE		2,60	6,10	
ROTE		3,18	7,27	
Eficiència		58,29	50,15	
Gestió del risc	**(D)**			
Riscos classificats en l'*stage* 3 (milers d'euros)		6.554	7.925	
Total actius problemàtics (milions d'euros)		8.279	15.318	
Ràtio de morositat (%)		4,22	5,14	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3 (%) (excloent-ne clàusules terra)		54,1	45,7	
Ràtio de cobertura d'actius problemàtics (%) **(excloent-ne clàusules terra)**		52,1	49,8	
Gestió del capital	**(E)**			
Actius ponderats per risc (APR) (en milions d'euros)		**80.279**	**77.505**	
***Common equity Tier 1 phased-in* (%)**	**(1)**	**12,0**	**13,4**	
***Tier 1 phased-in* (%)**	**(2)**	**13,4**	**14,3**	
Ràtio total de capital *phased-in* (%)	**(3)**	**15,5**	**16,1**	
***Leverage ratio phased-in* (%)**		**4,87**	**4,97**	
Gestió de la liquiditat	**(F)**			
***Loan-to-deposit ratio* (%)**		**101,6**	**104,3**	
Accionistes i accions (dades a fi de període)	**(G)**			
Nombre d'accionistes		**235.523**	**235.130**	
Nombre d'accions mitjanes (en milions)		**5.565**	**5.570**	
Valor de cotització (en euros)		**1,001**	**1,656**	
Capitalització borsària (en milions d'euros)		**5.568**	**9.224**	
Benefici net atribuït per acció (BPA) (en euros)		**0,05**	**0,14**	
Valor comptable per acció (en euros)		**2,25**	**2,41**	
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)		**0,45**	**0,69**	
PER (valor de cotització / BPA)		**20,11**	**11,85**	
Altres dades				
Oficines		**2.457**	**2.473**	
Empleats		**26.181**	**25.845**	

(A) En aquest apartat es mostren els marges del compte de resultats dels dos últims exercicis que es consideren més significatius.
(B) La finalitat d'aquest bloc de magnituds és oferir una visió sintetitzada de l'evolució interanual dels principals saldos del balanç consolidat del grup, i destacar especialment les magnituds relacionades amb la inversió i els recursos de clients.
(C) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la rendibilitat i eficiència durant els dos últims exercicis.
(D) Aquest apartat mostra els principals saldos relacionats amb la gestió del risc del grup, així com les ràtios més significatives relacionades amb aquest risc.
(E) El propòsit d'aquest conjunt de ràtios és mostrar una visió significativa de la solvència durant els dos últims exercicis.
(F) El propòsit d'aquest apartat és mostrar una visió significativa de la liquiditat durant els dos últims exercicis.
(G) La finalitat d'aquest bloc és oferir informació relativa al valor de l'acció i altres indicadors i ràtios relacionats amb el mercat borsari.

(1) Recursos *core capital* / actius ponderats per risc (RWA).
(2) Recursos de primera categoria / actius ponderats per risc (RWA).
(3) Base de capital / actius ponderats per risc (RWA).

2.3. Revisió financera

Evolució del balanç i del compte de resultats

Durant el 2018, s'han originat impactes extraordinaris que han afectat el resultat de l'exercici, en què han destacat: 1) els costos addicionals de la migració tecnològica de TSB, 2) els costos relacionats amb les incidències postmigració de TSB i 3) les vendes institucionals de carteres.

Durant el 2017, el grup va arribar a un acord per alienar el 100% de les accions de Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros; a més, va arribar a un acord de venda de les accions representatives del 100% del capital social de la filial Sabadell United Bank, N.A. a l'entitat nord-americana Iberiabank Corporation. El 2017 també es va tornar la cartera de *mortgage enhancement* (cartera diferenciada d'actius hipotecaris que va ser assignada a TSB per incrementar-ne el benefici) a Lloyds després de complir el seu propòsit, ja que l'èxit del model de negoci de TSB va permetre cancel·lar l'acord un any abans del que s'havia pactat. Aquests impactes s'aïllen de 2017 per calcular les variacions del compte de resultats a perímetre constant.

Banc Sabadell i el seu grup van concloure l'exercici 2018 amb un benefici net atribuït de 328,1 milions d'euros (568,0 milions d'euros sense considerar TSB) a causa de l'impacte dels extraordinaris.

La positiva evolució del negoci ordinari juntament amb la forta reducció dels actius problemàtics constitueixen els principals pilars sobre els quals es va assentar el desenvolupament de l'activitat de Banc Sabadell durant l'exercici 2018.

Evolució del balanç

Al tancament de l'exercici 2018, els actius totals de Banc Sabadell i el seu grup van totalitzar 222.322 milions d'euros (176.140 sense considerar TSB), respecte del tancament de l'any 2017 de 221.348 milions d'euros (173.203 milions sense considerar TSB).

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Efectiu, saldos en efectiu en bancs centrals i altres dipòsits a la vista	23.494	26.363	(10,9)
Actius financers mantinguts per negociar	2.045	1.573	30,0
Actius financers no destinats a negociació valorats obligatòriament a valor raonable amb canvis en resultats	141	40	257,5
Actius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	-	--
Actius financers a valor raonable amb canvis en un altre resultat global	13.247	13.181	0,5
Actius financers a cost amortitzat	164.416	160.724	2,3
Valors representatius de deute	13.132	11.747	11,8
Préstecs i bestretes	151.284	148.977	1,5
Inversions en negocis conjunts i associades	575	576	(0,1)
Actius tangibles	2.498	3.827	(34,7)
Actius intangibles	2.461	2.246	9,6
Altres actius	13.445	12.821	4,9
Total actiu	**222.322**	**221.348**	**0,4**

Passius financers mantinguts per negociar	1.738	1.431	21,5
Passius financers designats a valor raonable amb canvis en resultats	-	40	(100,0)
Passius financers a cost amortitzat	206.077	204.045	1,0
Dipòsits	179.878	177.326	1,4
Bancs centrals	28.799	27.848	3,4
Entitats de crèdit	12.000	14.171	(15,3)
Clientela	139.079	135.307	2,8
Valors representatius de deute emesos	22.599	23.788	(5,0)
Altres passius financers	3.601	2.932	22,8
Provisions	466	318	46,9
Altres passius	1.924	2.293	(16,1)
Total passiu	**210.205**	**208.127**	**1,0**
Fons propis	12.545	13.426	(6,6)
Un altre resultat global acumulat	(491)	(265)	85,2
Interessos minoritaris (participacions no dominants)	64	61	3,9
Patrimoni net	**12.117**	**13.222**	**(8,4)**
Total patrimoni net i passiu	**222.322**	**221.348**	**0,4**
Garanties financeres concedides	2.041	1.983	2,9
Compromisos de préstecs concedits	22.646	20.906	8,3
Altres compromisos concedits	8.233	9.917	(17,0)
Total comptes d'ordre	**32.920**	**32.806**	**0,3**

La inversió creditícia bruta viva tanca l'exercici 2018 amb un saldo de 139.366 milions d'euros (105.732 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un creixement de l'1,3% interanual (3,5% sense considerar TSB). El component amb més pes dins dels préstecs i les partides a cobrar bruts són els préstecs amb garantia hipotecària, que el 31 de desembre de 2018 tenien un saldo de 80.872 milions d'euros i representaven el 58% del total de la inversió creditícia bruta viva.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2018	Ex-TSB 2017	Variació (%) interanual
Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	80.872	84.267	(4,0)	49.833	52.259	(4,6)
Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	2.767	2.315	19,5	2.766	2.315	19,5
Crèdit comercial	6.186	5.802	6,6	6.186	5.802	6,6
Arrendament financer	2.565	2.316	10,7	2.565	2.316	10,7
Deutors a la vista i diversos	46.976	42.822	9,7	44.383	39.427	12,6
Inversió creditícia bruta viva	**139.366**	**137.522**	**1,3**	**105.732**	**102.119**	**3,5**
Actius classificats en l'*stage* 3 (clientela)	6.472	7.867	(17,7)	6.024	7.723	(22,0)
Ajustos per periodificació	(13)	(66)	(79,7)	(83)	(100)	(16,9)
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	**145.824**	**145.323**	**0,3**	**111.673**	**109.742**	**1,8**
Adquisició temporal d'actius	596	2.001	(70,2)	596	2.001	(70,2)
Inversió creditícia bruta de clients	**146.420**	**147.325**	**(0,6)**	**112.269**	**111.743**	**0,5**
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(3.433)	(3.727)	(7,9)	(3.211)	(3.646)	(11,9)
Préstecs i bestretes a la clientela	**142.987**	**143.598**	**(0,4)**	**109.058**	**108.097**	**0,9**

En el transcurs de l'any 2018 s'ha observat una millora en l'evolució dels actius problemàtics. L'evolució trimestral d'aquests actius ex-TSB (classificats en l'*stage* 3 més actius immobiliaris no coberts per l'Esquema de Protecció d'Actius) és la següent:

En milions d'euros

	2018				2017			
	1T	2T	3T	4T	1T	2T	3T	4T
Entrada neta ordinària	(58)	(243)	(14)	(699)	(261)	(541)	(203)	(339)
Variació immobles	23	(244)	(136)	(5.497)	(67)	(51)	(154)	(1.370)
Entrada neta ordinària + immobles	(35)	(487)	(150)	(6.196)	(328)	(592)	(357)	(1.709)
Fallits	216	268	187	106	178	61	152	66
Variació trimestral ordinària del saldo en l'*stage* 3 i immobles	(251)	(755)	(337)	(6.302)	(506)	(653)	(509)	(1.775)

Variació neta que considera com a risc problemàtic la part corresponent al 20% de l'exposició retinguda en no haver estat transferida a l'FGD.

La disminució mostrada dels saldos en l'*stage* 3 va comportar que la ràtio de morositat se situés en el 4,22% al tancament de l'exercici 2018, respecte d'un 5,14% en concloure l'any 2017 (-92 punts bàsics). La ràtio de cobertura dels riscos classificats en l'*stage* 3 el 31 de desembre de 2018 va ser del 54,1%, respecte del 48,3% de l'any anterior.

Al tancament de l'any 2018, els recursos de clients en el balanç presenten un saldo de 137.343 milions d'euros (104.859 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un saldo de 132.096 milions d'euros al tancament de l'any 2017 (97.686 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa un creixement del 4,0% (7,3% sense considerar TSB).

El total de recursos de clients de fora del balanç puja a 44.034 milions d'euros i decreix un -2,8% respecte a l'exercici precedent. Dins d'aquest capítol, va destacar en particular la caiguda del patrimoni en institucions d'inversió col·lectiva (IIC), que el 31 de desembre de 2018 es va situar en 26.379 milions d'euros, cosa que va representar una caiguda del -3,6% en relació amb el tancament de l'any 2017, compensat positivament pel creixement de les assegurances comercialitzades, que es van elevar fins als 10.465 milions d'euros, fet que va representar un increment del 5,0% en relació amb el tancament de l'any 2017.

Els valors representatius de deute emesos (emprèstits i altres valors negociables i passius subordinats), al tancament de l'any 2018, totalitzen 22.599 milions d'euros (20.889 milions sense considerar TSB), respecte d'un import de 23.787 milions d'euros (21.845 milions sense considerar TSB) el 31 de desembre de 2017.

El total de recursos gestionats el 31 de desembre de 2018 puja a 205.711 milions d'euros (170.285 milions d'euros sense considerar TSB), respecte de 204.420 milions d'euros el 31 de desembre de 2017 (166.447 milions d'euros sense considerar TSB), fet que suposa un increment durant l'exercici 2018 del 0,6% (2,3% sense considerar TSB).

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2018	Ex-TSB 2017	Variació (%) interanual
Recursos de clients en el balanç (*)	**137.343**	**132.096**	**4,0**	**104.859**	**97.686**	**7,3**
Dipòsits de la clientela	139.079	135.307	2,8	105.353	99.277	6,1
Comptes corrents i d'estalvi	107.665	98.020	9,8	77.736	68.039	14,3
Dipòsits a termini	28.709	32.425	(11,5)	26.154	27.996	(6,6)
Cessió temporal d'actius	2.533	4.750	(46,7)	1.321	3.119	(57,7)
Ajustos per periodificació i cobertura amb derivats	172	113	52,3	142	123	15,7
Emprèstits i altres valors negociables	19.568	21.250	(7,9)	18.313	19.764	(7,3)
Passius subordinats (**)	3.031	2.537	19,4	2.586	2.081	24,3
Recursos en el balanç	**161.678**	**159.095**	**1,6**	**126.251**	**121.122**	**4,2**
Fons d'inversió	26.379	27.375	(3,6)	26.379	27.375	(3,6)
FI de renda variable	1.681	1.929	(12,9)	1.681	1.929	(12,9)
FI mixtos	6.469	6.490	(0,3)	6.469	6.490	(0,3)
FI de renda fixa	4.027	4.488	(10,3)	4.027	4.488	(10,3)
FI garantit	4.074	3.829	6,4	4.074	3.829	6,4
FI immobiliari	115	125	(8,3)	115	125	(8,3)
FI de capital de risc	46	38	21,1	46	38	21,1
Societats d'inversió	1.886	2.192	(13,9)	1.886	2.192	(13,9)
IIC comercialitzades no gestionades	8.081	8.283	(2,4)	8.081	8.283	(2,4)
Gestió de patrimonis	3.595	3.999	(10,1)	3.595	3.999	(10,1)
Fons de pensions	3.594	3.987	(9,8)	3.594	3.987	(9,8)
Individuals	2.168	2.476	(12,4)	2.168	2.476	(12,4)
Empreses	1.416	1.498	(5,5)	1.416	1.498	(5,5)
Associatius	11	13	(14,6)	11	13	(14,6)
Assegurances comercialitzades	10.465	9.965	5,0	10.465	9.965	5,0
Recursos fora de balanç	**44.034**	**45.325**	**(2,8)**	**44.034**	**45.325**	**(2,8)**
Recursos gestionats	**205.711**	**204.420**	**0,6**	**170.285**	**166.447**	**2,3**

(*) Inclou dipòsits de clients (ex-*repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial: obligacions necessàriament convertibles en accions, bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc.
(**) Es tracta dels passius subordinats dels valors representatius de deute.

Evolució del compte de resultats

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual	Ex-TSB 2018	Ex-TSB 2017	Variació (%) interanual
Interessos i rendiments assimilats	4.861,9	4.839,6	0,5	3.652,7	3.605,9	1,3
Interessos i càrregues assimilades	(1.186,8)	(1.037,3)	14,4	(977,3)	(837,1)	16,7
Marge d'interessos	**3.675,2**	**3.802,4**	**(3,3)**	**2.675,5**	**2.768,8**	**(3,4)**
Rendiment d'instruments de capital	8,2	7,3	12,8	8,0	7,1	13,8
Resultats entitats valorades mètode participació	56,6	308,7	(81,7)	56,6	308,7	(81,7)
Comissions netes	1.335,3	1.223,4	9,1	1.250,1	1.127,8	10,8
Resultats operacions financeres (net)	226,7	614,1	(63,1)	209,3	504,5	(58,5)
Diferències de canvi (net)	(1,3)	8,4	--	(1,6)	8,4	--
Altres productes i càrregues d'explotació	(290,4)	(227,0)	27,9	(230,1)	(211,3)	8,9
Marge brut	**5.010,2**	**5.737,3**	**(12,7)**	**3.967,7**	**4.514,0**	**(12,1)**
Despeses de personal	(1.590,6)	(1.573,6)	1,1	(1.208,3)	(1.178,9)	2,5
Recurrents	(1.529,6)	(1.546,9)	(1,1)	(1.168,1)	(1.163,0)	0,4
No recurrents	(61,0)	(26,6)	129,2	(40,2)	(15,8)	154,1
Altres despeses generals d'administració	(1.329,8)	(1.149,4)	15,7	(652,6)	(614,8)	6,1
Recurrents	(1.099,3)	(1.116,7)	(1,6)	(652,6)	(614,8)	6,1
No recurrents	(230,5)	(32,7)	--	-	-	--
Amortització	(353,1)	(402,2)	(12,2)	(264,5)	(329,6)	(19,7)
Marge abans de dotacions	**1.736,8**	**2.612,1**	**(33,5)**	**1.842,3**	**2.390,8**	**(22,9)**
Dotacions per a insolvències i altres deterioraments	(916,8)	(1.225,2)	(25,2)	(685,8)	(1.136,4)	(39,7)
Altres dotacions i deterioraments	(403,6)	(971,1)	(58,4)	(403,6)	(971,1)	(58,4)
Plusvàlues per venda d'actius i altres resultats	2,5	432,6	(99,4)	1,2	425,9	(99,7)
Fons de comerç negatiu	-	-	--	-	-	--
Resultat abans d'impostos	**418,9**	**848,3**	**(50,6)**	**754,1**	**709,1**	**6,3**
Impost sobre beneficis	(83,6)	(43,1)	94,2	(179,0)	5,8	--
Resultat consolidat de l'exercici	**335,2**	**805,2**	**(58,4)**	**575,2**	**714,9**	**(19,5)**
Resultat atribuït a interessos minoritaris	7,1	3,7	92,0	7,1	3,7	92,0
Benefici atribuït al grup	**328,1**	**801,5**	**(59,1)**	**568,0**	**711,2**	**(20,1)**
Promemòria:						
Actius totals mitjans	217.168	214.356	1,3	170.502	168.418	1,2
Benefici per acció (en euros)	0,05	0,14		0,09	0,12	

El marge d'interessos de l'any 2018 totalitza 3.675,2 milions d'euros, un -3,3% per sota del marge d'interessos obtingut en l'exercici anterior, ja que aquest incorpora Mediterráneo Vida, Sociedad Anónima de Seguros y Reaseguros, Sabadell United Bank, N.A. i la cartera de *mortgage enhancement,* i, a més, el 2018 està afectat per les accions comercials de TSB. Excloent-ne TSB, el marge d'interessos arriba a 2.675,5 milions d'euros al tancament de l'exercici 2018, cosa que suposa una caiguda del -3,4% respecte de l'exercici anterior. A perímetre constant i sense considerar les accions comercials de TSB, el marge d'interessos creix interanualment un 1,5% (1,1% sense considerar TSB).

El marge total sobre actius totals mitjans disminueix a causa de la caiguda del marge de clients per les accions comercials de TSB, del rendiment inferior de la cartera de renda fixa per les rotacions i d'una major posició de liquiditat. D'aquesta

manera, el marge sobre actius totals mitjans se situa en l'1,69% el 2018 (1,77% el 2017).

En milers d'euros

	2018			2017			Variació		Efecte		
	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus %	Saldo mitjà	Resultats	Tipus	Volum	Dies
Caixa, bancs centrals i EC	28.583.832	23.299	0,08	18.512.411	2.925	0,02	10.071.421	20.374	22.012	(1.638)	-
Crèdits a la clientela	135.903.483	4.016.686	2,96	136.937.930	4.102.112	3,00	(1.034.447)	(85.426)	(70.169)	(15.257)	-
Cartera de renda fixa	25.950.163	352.466	1,36	28.809.194	494.316	1,72	(2.859.031)	(141.850)	(98.278)	(43.572)	-
Subtotal	**190.437.478**	**4.392.451**	**2,31**	**184.259.535**	**4.599.353**	**2,50**	**6.177.943**	**(206.902)**	**(146.435)**	**(60.467)**	**-**
Cartera de renda variable	933.848	-	-	1.079.233	-	-	(145.385)	-	-	-	-
Actiu material i immaterial	4.084.833	-	-	4.268.271	-	-	(183.438)	-	-	-	-
Altres actius	21.712.189	274.307	1,26	24.749.190	88.612	0,36	(3.037.001)	185.695	-	185.695	-
Total inversió	**217.168.348**	**4.666.758**	**2,15**	**214.356.229**	**4.687.965**	**2,18**	**2.812.119**	**(21.207)**	**(146.435)**	**125.228**	**-**
Entitats de crèdit	32.033.556	(35.690)	(0,11)	28.553.497	(29.558)	(0,10)	3.480.059	(6.132)	(39.265)	33.133	-
Dipòsits a la clientela	141.060.307	(309.436)	(0,22)	138.258.332	(266.315)	(0,19)	2.801.975	(43.121)	(52.330)	9.209	-
Mercat de capitals	24.614.108	(323.015)	(1,31)	26.020.323	(386.885)	(1,49)	(1.406.215)	63.870	50.044	13.826	-
Subtotal	**197.707.971**	**(668.141)**	**(0,34)**	**192.832.152**	**(682.758)**	**(0,35)**	**4.875.819**	**14.617**	**(41.551)**	**56.168**	**-**
Altres passius	7.134.507	(323.433)	(4,53)	8.438.119	(202.837)	(2,40)	(1.303.612)	(120.596)	-	(120.596)	-
Recursos propis	12.325.870	-	-	13.085.958	-	-	(760.088)	-	-	-	-
Total recursos	**217.168.348**	**(991.574)**	**(0,46)**	**214.356.229**	**(885.595)**	**(0,41)**	**2.812.119**	**(105.979)**	**(41.551)**	**(64.428)**	**-**
Total ATM	**217.168.348**	**3.675.184**	**1,69**	**214.356.229**	**3.802.370**	**1,77**	**2.812.119**	**(127.186)**	**(187.986)**	**60.800**	**-**

Els ingressos o costos financers derivats de l'aplicació de tipus negatius s'imputen segons la naturalesa de l'actiu o passiu associat. La línia d'entitats de crèdit del passiu recull els interessos negatius dels saldos d'entitats de crèdit del passiu, com a més significatius els ingressos de la TLTRO II.

Els dividends cobrats i els resultats de les empreses que consoliden pel mètode de la participació pugen en conjunt a 64,7 milions d'euros, respecte de 315,9 milions d'euros el 2017, que incorporen la comissió neta cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe. Aquests ingressos engloben principalment els resultats aportats pel negoci d'assegurances i pensions.

Les comissions netes pugen a 1.335,3 milions d'euros (1.250,1 milions d'euros sense considerar TSB) i creixen un 9,1% (10,8% sense considerar TSB) en termes interanuals. A perímetre constant i sense incloure l'impacte de l'exempció de les comissions per descobert de TSB, les comissions creixen un 10,1% (11,3% sense considerar TSB) interanual. Aquest creixement es manifesta com a conseqüència del bon comportament tant de les comissions de serveis com de les comissions de gestió d'actius.

Els resultats per operacions financeres i diferències de canvi totalitzen 225,4 milions d'euros (207,7 milions d'euros sense considerar TSB), incloent-hi el deteriorament pel deute subordinat de la Sareb en el segon trimestre. En l'exercici 2017, van pujar a 622,5 milions d'euros (512,9 milions d'euros sense considerar TSB), i incloïen l'*early call* de *mortgage enhancement* de TSB, així com les vendes de carteres de renda fixa.

Els altres productes i les càrregues d'explotació totalitzen -290,4 milions d'euros (-230,1 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de -227,0 milions d'euros (-211,3 milions d'euros sense considerar TSB) l'any 2017. Dins d'aquest epígraf, destaquen particularment les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits, per un import de -106,3 milions d'euros (-98,3 milions d'euros en l'exercici anterior); les pèrdues per frau de TSB, per un import de -55,8 milions d'euros; l'aportació al Fons Únic de Resolució, per un import de -49,7 milions d'euros (-50,6 milions d'euros en l'exercici anterior); la prestació patrimonial per conversió d'actius per impostos diferits en crèdit exigible davant de l'Administració Tributària espanyola, per -45,0 milions d'euros (-54,7 milions d'euros en l'exercici anterior), i el pagament de l'impost sobre dipòsits de les entitats de crèdit (IDEC) per -30,7 milions d'euros (-28,1 milions d'euros en l'exercici anterior).

Les despeses d'explotació (personal i generals) de l'any 2018 pugen a -2.920,4 milions d'euros (-1.860,9 milions d'euros sense considerar TSB), dels quals -291,5 milions d'euros van correspondre a conceptes no recurrents (-40,2 milions d'euros sense considerar TSB). En l'exercici 2017, les despeses d'explotació van totalitzar 2.723,0 milions d'euros (-1.793,6 milions d'euros sense considerar TSB) i van incloure -59,3 milions d'euros de despeses no recurrents (-15,8 milions d'euros sense considerar TSB). L'increment interanual correspon principalment als costos extraordinaris de migració i postmigració de TSB.

La ràtio d'eficiència de l'exercici 2018 se situa en el 58,29% (46,90% sense considerar TSB), respecte del 50,15% (42,10% sense considerar TSB) de l'any 2017. L'increment es deu a les despeses extraordinàries en què ha incorregut TSB durant l'exercici 2018.

Com a resultat de tot el que s'ha exposat anteriorment, l'exercici 2018 conclou amb un marge abans de dotacions de 1.736,8 milions d'euros (1.842,3 milions d'euros sense considerar TSB), respecte d'un import de 2.612,1 milions d'euros l'any 2017 (2.390,8 milions d'euros sense considerar TSB), fet que representa una caiguda del -33,5% (-22,9% sense considerar TSB) principalment pel ROF extraordinari i el cobrament de la comissió neta per BanSabadell Vida del contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe en l'exercici anterior, així com pels impactes extraordinaris relacionats amb la migració i postmigració en què ha incorregut TSB durant el 2018.

El total de dotacions i deterioraments totalitzen -1.320,4 milions d'euros (-1.089,4 milions d'euros sense considerar TSB) respecte d'un import de -2.196,4 milions d'euros l'any 2017 (-2.107,6 milions d'euros sense considerar TSB). Cal destacar que en aquest exercici s'inclou la provisió per les compensacions a clients de TSB, així com la provisió per les vendes institucionals de carteres.

Les plusvàlues per vendes d'actius pugen a 2,5 milions d'euros, 432,6 milions d'euros en l'exercici anterior, ja que incloïa la plusvàlua neta per la venda de Sabadell United Bank, la venda de Mediterráneo Vida i la venda del 100% del capital d'HI Partners Holdco Value Added, S.A.U. per part de la filial Hotel Investment Partners, S.L. (HIP).

Un cop aplicats l'impost sobre beneficis i la part del resultat corresponent a minoritaris, dona un benefici net atribuït al grup de 328,1 milions d'euros al tancament de l'any 2018, fet que suposa una caiguda del -59,1% respecte a l'exercici anterior a causa dels impactes extraordinaris. Sense considerar TSB, el benefici net atribuït al grup puja a 568,0 milions d'euros al tancament de 2018, un -20,1% per sota del resultat obtingut en el mateix període de 2017.

2.4. Resultats per negocis

A continuació, es detallen les magnituds financeres principals associades a les unitats de negoci més rellevants del grup, d'acord amb la informació per segments descrita en la nota 38 d'aquests comptes anuals consolidats.

Negoci Bancari Espanya

El benefici net al tancament del 2018 arriba als 955 milions d'euros, un descens interanual del -39%, per una aportació més baixa del ROF respecte a l'any anterior. Sense tenir en compte Mediterráneo Vida l'any anterior i les plusvàlues generades per Sabadell United Bank i Mediterráneo Vida, el descens és del 19,5%.

El marge d'interessos puja a 2.445 milions d'euros i disminueix un -3,3% respecte al mateix període de 2017. Sense considerar Mediterráneo Vida, el marge baixa un -2,0%.

Les comissions netes se situen en 1.202 milions d'euros, un 11,7% superior a l'any anterior, impulsades pel bon comportament de comissions de serveis i de gestió d'actius.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi se situa en 193 milions d'euros, fet que suposa una caiguda per un ROF més baix i pel deteriorament del deute subordinat de la Sareb durant l'any.

Les despeses d'administració i amortització se situen en -1.791 milions d'euros, un 2,0% més que el mateix període de l'any anterior explicat, principalment per l'increment de despeses associades a transformació i digitalització del negoci, així com per nous desenvolupaments reguladors.

Les provisions i els deterioraments arriben a -543 milions d'euros, de manera que són significativament inferiors a l'any anterior.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**2.445**	**2.528**	**(3,3)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	62	313	(80,2)
Comissions netes	1.202	1.076	11,7
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	193	541	(64,4)
Altres productes/càrregues d'explotació	(359)	(332)	8,0
Marge brut	**3.543**	**4.126**	**(14,1)**
Despeses d'administració i amortització	(1.791)	(1.756)	2,0
Marge d'explotació	**1.752**	**2.370**	**(26,1)**
Provisions i deterioraments	(543)	(867)	(37,4)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	1	384	(99,7)
Resultat abans d'impostos	**1.211**	**1.887**	**(35,8)**
Impost sobre beneficis	(253)	(321)	(21,1)
Resultat després d'impostos	**957**	**1.566**	**(38,9)**
Resultat atribuït a la minoria	2	-	-
Resultat atribuït al grup	**955**	**1.566**	**(39,0)**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	10,9%	17,8%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	44,4%	39,1%	
Ràtio de morositat	5,2%	5,7%	
Ràtio de cobertura de l'*stage* 3	52,1%	45,6%	

Els préstecs i les bestretes a la clientela (sense ATA) se situen en 96.234 milions d'euros i representen un increment del 3,0% interanual.

Els recursos de clients en el balanç creixen un 6,2% interanual, amb un creixement significatiu de comptes a la vista. Els recursos fora del balanç decreixen un -2,9% pel descens en fons d'inversió i plans de pensions.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**146.411**	**142.521**	**2,7**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	96.234	93.394	3,0
Passiu	**138.029**	**133.370**	**3,5**
Recursos de clients en el balanç	98.296	92.558	6,2
Finançament majorista mercat de capitals	19.833	20.168	(1,7)
Capital assignat	**8.382**	**9.151**	**(8,4)**
Recursos de clients fora del balanç	**42.976**	**44.265**	**(2,9)**
Altres indicadors			
Empleats	15.847	15.775	0,5
Oficines	1.865	1.880	(0,8)

Dins el negoci bancari a Espanya cal destacar els negocis més rellevants, sobre els quals es presenta informació de l'evolució dels resultats i magnituds principals.

Banca Comercial

La línia de negoci de més pes del grup és Banca Comercial, que centra la seva activitat en l'oferta de productes i serveis financers a grans i mitjanes empreses, pimes i comerços, particulars –banca privada, banca personal i mercats massius–, no residents i col·lectius professionals, amb un grau d'especialització que permet prestar atenció personalitzada als seus clients en funció de les seves necessitats, tant a través de l'expert personal de la seva xarxa d'oficines multimarca com mitjançant els canals habilitats per tal de facilitar la relació i l'operativitat a distància.

El benefici net al desembre de 2018 arriba als 866 milions d'euros, un descens interanual del -4,0%. Sense tenir en compte les vendes de Mediterráneo Vida i Exel Broker ni la comissió neta cobrada per BS Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe, l'increment seria del 34,7%.

El marge brut de 3.054 milions d'euros baixa un -5,3%, i aïllant els efectes comentats anteriorment el marge s'incrementa en un 3,1%.

El marge bàsic de 3.166 milions d'euros s'incrementa en un 0,7%, i a perímetre constant (sense considerar Mediterráneo Vida i Exel Broker) s'incrementa en un 1,8%.

El marge d'interessos és de 2.227 milions d'euros i disminueix un -3,1% respecte al mateix període de 2017. A perímetre constant disminueix un -1,7%.

El resultat pel mètode de la participació i dividends de 2017 incorpora la comissió neta cobrada per BS Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe.

Les comissions netes se situen en 939 milions d'euros, un 11,3% superior a l'any anterior a causa del bon comportament de comissions de serveis i gestió d'actius.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi el 2017 recull els impactes de vendes de carteres de morosos.

Les despeses d'administració i amortització se situen en 1.473 milions d'euros i es queden en línia respecte al mateix període de l'any anterior.

Les provisions i els deterioraments arriben a -389 milions d'euros i són inferiors a l'any anterior per les dotacions extraordinàries d'aquest exercici.

La partida de guanys i pèrdues en baixa d'actius i altres el 2017 incorpora les plusvàlues de Mediterráneo Vida i Exel Broker.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**2.227**	**2.299**	**(3,1)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	44	304	(85,5)
Comissions netes	939	844	11,3
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	6	(37)	(116,2)
Altres productes/càrregues d'explotació	(162)	(185)	(12,4)
Marge brut	**3.054**	**3.225**	**(5,3)**
Despeses d'administració i amortització	(1.473)	(1.468)	0,3
Marge d'explotació	**1.581**	**1.757**	**(10,0)**
Provisions i deterioraments	(389)	(632)	(38,4)
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	22	-
Resultat abans d'impostos	**1.192**	**1.147**	**3,9**
Impost sobre beneficis	(326)	(245)	33,1
Resultat després d'impostos	**866**	**902**	**(4,0)**
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	**866**	**902**	**(4,0)**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	17,1%	19,2%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	47,4%	45,0%	
Ràtio de morositat	5,5%	6,4%	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	48,4%	40,5%	

La inversió creditícia neta creix un 6,5%; els recursos del balanç creixen un 5,7%, i els recursos fora del balanç, un 1,8% principalment pel creixement en fons d'inversió.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**170.249**	**162.618**	**4,7**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	81.319	76.346	6,5
Passiu	**165.355**	**157.994**	**4,7**
Recursos de clients en el balanç	86.822	82.172	5,7
Capital assignat	**4.894**	**4.624**	**5,8**
Recursos de clients fora del balanç	**24.223**	**23.797**	**1,8**
Altres indicadors			
Empleats	11.336	11.427	-
Oficines	1.852	1.868	-

Banca Corporativa

Banca Corporativa ofereix solucions financeres i d'assessorament a grans corporacions i institucions financeres nacionals i internacionals. Agrupa les activitats de banca corporativa, finançament estructurat i *trade finance* & IFI.

El benefici net al desembre de 2018 puja a 84 milions d'euros, un descens interanual del -32,3%. El marge brut de 240 milions d'euros disminueix un -14%. El marge bàsic de 254 milions d'euros disminueix un -11,2%.

El marge d'interessos és de 145 milions d'euros i disminueix interanualment un -15,7%. Les comissions netes se situen en 109 milions d'euros, -4,4% inferiors a l'any anterior.

Les comissions netes es situen en 109 milions d'euros amb un descens interanual del -15,7%.

El resultat d'operacions financeres i diferències de canvi disminueix pel fet que el 2018 es van registrar resultats extraordinaris de vendes de carteres de préstecs.

Les despeses d'administració i amortització se situen en 41 milions d'euros i creixen un 24,2% respecte al mateix període de l'any passat.

Les provisions i els deterioraments arriben a 79 milions d'euros, fet que suposa un increment del 14,5%.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**145**	**172**	**(15,7)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	-	-	-
Comissions netes	109	114	(4,4)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	(8)	3	(366,7)
Altres productes/càrregues d'explotació	(6)	(10)	(40,0)
Marge brut	**240**	**279**	**(14,0)**
Despeses d'administració i amortització	(41)	(33)	24,2
Marge d'explotació	**199**	**246**	**(19,1)**
Provisions i deterioraments	(79)	(69)	14,5
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	-	-
Resultat abans d'impostos	**120**	**177**	**(32,2)**
Impost sobre beneficis	(36)	(53)	(32,1)
Resultat després d'impostos	**84**	**124**	**(32,3)**
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	**84**	**124**	**(32,3)**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	10,9%	14,0%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	17,2%	12,0%	
Ràtio de morositat	4,1%	4,7%	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	91,2%	94,0%	

La inversió creditícia neta disminueix un 7,5%; els recursos del balanç s'incrementen un 15,7% gràcies als comptes a la vista i dipòsits fixos, i els recursos fora del balanç disminueixen un 8,7%, principalment pels plans de pensions d'empreses.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**11.020**	**11.958**	**(7,8)**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	6.981	7.548	(7,5)
Passiu	**10.289**	**11.239**	**(8,5)**
Recursos de clients en el balanç	3.306	2.857	15,7
Capital assignat	**732**	**720**	**1,7**
Recursos de clients fora del balanç	**472**	**517**	**(8,7)**
Altres indicadors			
Empleats	155	140	-
Oficines	2	2	-

Mercats i Banca Privada

Mercats i Banca Privada ofereix i dissenya productes i serveis d'alt valor afegit, amb l'objectiu d'aconseguir una bona rendibilitat per al client, incrementar i diversificar la base de clients i assegurar la consistència dels processos d'inversió amb una anàlisi rigorosa i amb una gestió de qualitat reconeguda. Tot això portant el model de relació amb el client cap a la multicanalitat.

El benefici net al desembre de 2018 puja a 98 milions d'euros, cosa que suposa un increment interanual del 2,1%. El marge brut de 257 milions d'euros s'incrementa en un 4,9%, i el marge bàsic de 269 milions d'euros s'incrementa en un 9,3%.

El marge d'interessos de 74 milions d'euros s'incrementa interanualment un 27,6% pels bons resultats obtinguts en Tresoreria i Mercat de Capitals.

Les comissions netes se situen en 195 milions d'euros, un 3,7% superior a l'any anterior a causa de majors comissions en fons d'inversió i en valors.

Les despeses d'administració i amortització se situen en 113 milions d'euros i s'incrementen en un 7,6%.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**74**	**58**	**27,6**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	-	-	-
Comissions netes	195	188	3,7
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	4	1	300,0
Altres productes/càrregues d'explotació	(16)	(2)	700,0
Marge brut	**257**	**245**	**4,9**
Despeses d'administració i amortització	(113)	(105)	7,6
Marge d'explotació	**144**	**140**	**2,9**
Provisions i deteriorament	(1)	(3)	-
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	-	-
Resultat abans d'impostos	**143**	**137**	**4,4**
Impost sobre beneficis	(45)	(41)	9,8
Resultat després d'impostos	**98**	**96**	**2,1**
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	**98**	**96**	**2,1**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	55,6%	31,6%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	43,5%	42,5%	
Ràtio de morositat	0,1%	0,5%	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	435,8%	71,0%	

La inversió creditícia neta creix un 31,4%, concentrat en els clients cotutelats; els recursos de clients en el balanç creixen un 30,2%, i els productes de recursos de fora del balanç disminueixen un -5,2%, principalment pel creixement en fons d'inversió.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**11.523**	**8.858**	**30,1**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	2.859	2.175	31,4
Passiu	**11.347**	**8.578**	**32,3**
Recursos de clients en el balanç	8.293	6.367	30,2
Capital assignat	**176**	**280**	**(37,1)**
Recursos de clients fora del balanç	**16.324**	**17.213**	**(5,2)**
Altres indicadors			
Empleats	504	531	-
Oficines	10	10	-

Negoci Bancari Regne Unit

El benefici net al desembre de 2018 se situa en -240 milions d'euros, principalment a causa de -460 milions d'euros de les despeses addicionals de migració i postmigració.

El marge d'interessos totalitza 1.000 milions d'euros i cau un -3,3% interanual per les accions comercials de TSB després de la migració tecnològica.

Les comissions netes cauen un -10,9% interanual, principalment per les menors comissions en serveis i per les accions comercials de TSB després de la migració tecnològica.

Els resultats d'operacions financeres inclouen els resultats de vendes de renda fixa.

Les despeses d'administració i amortització creixen un 14,6% interanual i se situen en -1.148 milions d'euros, incloent-hi -195 milions d'euros de costos no recurrents relacionats amb la migració i postmigració.

Provisions i deterioraments pugen a -231 milions d'euros, i inclou una provisió de -142,1 milions d'euros pel total estimat de compensació als clients, incloent-hi les despeses extraordinàries del procés de gestió de queixes relacionades amb la migració.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**1.000**	**1.034**	**(3,3)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	-	-	-
Comissions netes	85	96	(10,9)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	18	110	(83,8)
Altres productes/càrregues d'explotació	(60)	(16)	283,2
Marge brut	**1.042**	**1.223**	**(14,8)**
Despeses d'administració i amortització	(1.148)	(1.002)	14,6
Marge d'explotació	**(106)**	**221**	**(147,8)**
Provisions i deterioraments	(231)	(89)	-
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	1	7	-
Resultat abans d'impostos	**(335)**	**139**	**(341,5)**
Impost sobre beneficis	95	(49)	(295,2)
Resultat després d'impostos	**(240)**	**90**	**(366,5)**
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	**(240)**	**90**	**(366,5)**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	-	5,8%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	101,6%	79,5%	
Ràtio de morositat	1,3%	0,4%	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	50,4%	55,9%	

Els préstecs i les bestretes a la clientela nets (sense ATA) se situen en 33.929 milions d'euros, un descens interanual del -4,4%. A tipus de canvi constant, el descens és del -2,7% respecte a l'exercici anterior.

Els recursos de clients en el balanç pugen a 32.484 milions d'euros i baixen un -5,6% interanual (-4,7% a tipus de canvi constant). Durant l'any, disminueixen principalment pel venciment dels dipòsits a termini (FRISA), mentre que els comptes a la vista (PCA) s'incrementen.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**46.182**	**48.145**	**(4,1)**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	33.929	35.501	(4,4)
Passiu	**44.596**	**46.597**	**(4,3)**
Recursos de clients en el balanç	32.484	34.410	(5,6)
Finançament majorista mercat de capitals	1.688	1.920	(12,1)
Capital assignat	**1.586**	**1.548**	**-**
Recursos de clients fora del balanç	**-**	**-**	**-**
Altres indicadors			
Empleats	8.353	8.287	0,8
Oficines	550	551	(0,2)

Projecte de migració de TSB

El 23 d'abril de 2018, TSB va dur a terme la migració a la seva nova plataforma tecnològica. Si bé les dades dels clients es van transferir segons s'havia planificat i les funcionalitats de gestió de comptes, els processos operatius i de generació d'informació de la nova plataforma tecnològica van començar a operar adequadament, immediatament després de la migració alguns clients van experimentar problemes per accedir als canals digitals, demores per ser atesos telefònicament i alentiment en el processament de les seves transaccions. L'elevat grau de repercussió que va crear aquesta situació va donar lloc a un augment dels intents de frau contra els clients de TSB.

Després d'això, el focus immediat de l'entitat va ser resoldre els problemes en el servei que estaven afectant els clients i identificar-ne les causes. Les primeres anàlisis indicaven que el disseny de la plataforma era robust i que la major part dels errors havien sorgit en el desplegament d'aquesta sobre la infraestructura tecnològica, de manera que l'entitat va iniciar un programa de remediació supervisat per la seva Comissió d'Auditoria. En el marc d'aquest pla, la Comissió d'Auditoria de TSB ha estat informada de la situació pre- i postmigració en relació amb els processos de generació de la informació financera i el marc de control, i ha conclòs que el marc de control sobre la informació financera proporciona garanties de la seva efectivitat tant abans com després de la migració de la plataforma de TSB. Les tres línies de defensa del grup participen del seguiment de la situació del marc de control sobre la informació financera de TSB i es reporta a la Comissió d'Auditoria sobre els aspectes rellevants.

Així mateix, el Consell d'Administració de TSB va sol·licitar una investigació independent, que està duent a terme Slaughter and May. Aquesta investigació està en marxa, i Slaughter and May emetrà el seu informe tan aviat com sigui possible. Per la seva banda, els reguladors britànics també estan duent a terme la seva pròpia investigació.

Així mateix, TSB ha assumit el compromís ferm d'assegurar que cada client afectat és compensat adequadament. En aquest sentit, s'ha creat un equip específicament dedicat a resoldre les reclamacions dels clients, la qual cosa ha suposat un esforç molt significatiu en la contractació i relocalització del personal. TSB s'ha proposat compensar tots els clients que hagin patit alguna pèrdua financera, tenint en consideració també les situacions en què els clients hagin patit alguna inconveniència. Aquest procés s'està duent a terme amb l'objectiu de combinar la celeritat en la tramitació de les reclamacions rebudes amb la necessitat que cada reclamació s'analitzi i s'atengui complint amb els requisits reguladors.

Actualment, tots els problemes tecnològics rellevants s'han resolt i el nombre d'incidències s'ha reduït significativament, de manera que es troben en els nivells habituals en el sector. D'aquesta manera, els clients estan començant a gaudir dels beneficis de la nova tecnologia implantada, que proporciona una plataforma integrada d'accés més ràpid, tant per a empleats com per a clients, i més agilitat en la contractació. Així, el temps per sol·licitar hipoteques s'ha reduït a la meitat després de la migració, i la plataforma permet que s'adjunti informació en temps real. A finals de l'exercici 2018, TSB ha començat a llançar els primers nous productes, que es poden contractar en línia després de la migració, i el nombre de trucades rebudes de clients en relació amb el funcionament de l'aplicació mòbil s'ha reduït molt significativament per la seva facilitat d'ús. Així mateix, ara els clients poden obrir comptes corrents en les sucursals de TSB en gairebé la meitat de temps que abans de la migració.

Altres geografies

El benefici net al desembre de 2018 arriba als 91 milions d'euros, cosa que suposa un increment interanual del 2,3%. Sense considerar Sabadell United Bank, el benefici net s'incrementa en un 47,9%.

El marge d'interessos se situa en 259 milions d'euros i baixa un -11,6% interanual. Sense considerar Sabadell United Bank, el creixement és del 26,1%, principalment pel creixement de Mèxic i de les OFEX d'EMEA (París, Londres i Casablanca).

Les comissions netes durant l'any retrocedeixen un -6,6% interanual, principalment per la no aportació de Sabadell United Bank. Sense considerar SUB, les comissions netes s'incrementen en un 3,3%.

El marge brut puja a 328 milions d'euros i disminueix un -8,4% interanual. Sense considerar Sabadell United Bank, el marge creix un 24,5% pel bon comportament de Mèxic, Miami i OFEX d'EMEA.

Les despeses d'administració i amortització baixen un -4,9% interanual. Sense tenir en compte la venda de Sabadell United Bank, s'incrementen en un 21,4% per les despeses de l'expansió a Mèxic.

Provisions i deteriorаments s'incrementen respecte a l'exercici anterior per les provisions associades a l'increment de la inversió a Mèxic i Miami, i per més dotacions principalment associades a operacions singulars.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**259**	**293**	**(11,6)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	3	3	(17,6)
Comissions netes	47	50	(6,6)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	10	9	8,7
Altres productes/càrregues d'explotació	10	3	-
Marge brut	**328**	**358**	**(8,4)**
Despeses d'administració i amortització	(195)	(205)	(4,9)
Marge d'explotació	**133**	**153**	**(13,0)**
Provisions i deteriorаments	(27)	(24)	9,4
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	1	-
Resultat abans d'impostos	**107**	**130**	**(17,9)**
Impost sobre beneficis	(11)	(37)	(70,4)
Resultat després d'impostos	**96**	**92**	**3,3**
Resultat atribuït a la minoria	5	4	-
Resultat atribuït al grup	**91**	**88**	**2,3**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	9,0%	8,8%	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	56,0%	54,5%	
Ràtio de morositat	0,3%	0,9%	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	292,9%	113,0%	

La inversió creditícia neta se situa en 10.896 milions d'euros, un 23,3% per sobre de l'any anterior, principalment pel creixement del negoci de Mèxic i Miami.

Els recursos de clients en el balanç pugen a 6.328 milions d'euros i s'incrementen en un 26,0% interanual. Els recursos de fora del balanç pugen a 1.023 milions d'euros i es mantenen en línia amb l'any anterior.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**17.822**	**15.298**	**16,5**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	10.896	8.836	23,3
Exposició immobiliària (net)	-	23	(100,0)
Passiu	**16.789**	**14.431**	**16,3**
Recursos de clients en el balanç	6.328	5.024	26,0
Capital assignat	**1.033**	**866**	**19,2**
Recursos de clients fora del balanç	**1.023**	**1.033**	**(1,0)**
Altres indicadors			
Empleats	908	765	18,7
Oficines	42	42	-

Transformació d'Actius Immobiliaris

El benefici net al desembre de 2018 arriba als -478 milions d'euros i creix un 49,4% interanual, principalment per unes dotacions inferiors i els resultats positius de vendes d'immobles.

Els resultats d'operacions financeres recullen les vendes de societats immobiliàries. El marge brut se situa en 97 milions d'euros, molt superior a l'any anterior.

El marge brut es situa en 97 milions d'euros, molt superior a l'any anterior.

Les despeses d'administració i amortització baixen un -14,1% interanual i se situen en -140 milions d'euros.

Provisions i deterioraments pugen a -520 milions d'euros, un 57,2% inferior al mateix període de l'any anterior, per les dotacions extraordinàries de 2017. Durant l'any s'inclouen -177,1 milions d'euros de les dotacions per vendes institucionals de carteres.

Els resultats per vendes se situen en 95,6 milions d'euros al desembre de 2018.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Marge d'interessos	**(28)**	**(52)**	**(45,4)**
Resultats pel mètode de la participació i dividends	-	(1)	(100,0)
Comissions netes	1	2	(30,4)
Resultats operacions financeres i diferències de canvi	5	(37)	-
Altres productes/càrregues d'explotació	119	118	0,7
Marge brut	**97**	**30**	**220,9**
Despeses d'administració i amortització	(140)	(163)	(14,1)
Marge d'explotació	**(43)**	**(133)**	**(67,5)**
Provisions i deterioraments	(520)	(1.216)	(57,2)
Resultats per vendes	*96*	*(14)*	-
Guanys/Pèrdues en baixa d'actius i altres	-	41	(100,0)
Resultat abans d'impostos	**(563)**	**(1.307)**	**(56,9)**
Impost sobre beneficis	85	364	(76,5)
Resultat després d'impostos	**(478)**	**(943)**	**(49,4)**
Resultat atribuït a la minoria	-	-	-
Resultat atribuït al grup	**(478)**	**(943)**	**(49,4)**
ROE (benefici sobre recursos propis mitjans)	-	-	
Eficiència (despeses d'administració sobre marge brut)	-	-	
Ràtio de morositat	33,5%	32,2%	
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	83,4%	49,9%	

Continua la bona gestió d'actius immobiliaris i de la inversió creditícia neta, que baixa un -65,5% interanual, i l'exposició immobiliària neta, que baixa un -71,6% per la reclassificació a actius no corrents en venda de les carteres institucionals.

El finançament intragrup se situa en 10.281 milions d'euros, un -18,6% inferior a l'exercici anterior.

En milions d'euros

	2018	2017	Variació (%) interanual
Actiu	**11.907**	**15.384**	**(22,6)**
Crèdit a la clientela (net) sense adquisició temporal d'actius	1.332	3.865	(65,5)
Exposició immobiliària (net)	959	3.372	(71,6)
Passiu	**10.791**	**13.728**	**(21,4)**
Recursos de clients en el balanç	235	104	126,8
Finançament intragrup	10.315	12.627	(18,3)
Capital assignat	**1.116**	**1.656**	**(32,6)**
Recursos de clients fora del balanç	**35**	**27**	**32,0**
Altres indicadors			
Empleats	1.073	1.018	5,4
Oficines	-	-	-

3 - LIQUIDITAT I RECURSOS DE CAPITAL

3.1 Liquiditat

Els aspectes clau en l'evolució de la liquiditat en l'exercici del grup han estat:

- L'entitat ha continuat generant *gap* de liquiditat del negoci comercial, reduint el finançament total en els mercats majoristes. La ràtio *loan-to-deposit* (LTD) del grup al tancament de desembre de 2018 se situa en el 101,6%.

- L'entitat ha aprofitat les finestres d'emissió en un mercat en què la volatilitat i les ampliacions de *spread* han anat marcant la seva evolució durant el 2018. Durant l'any s'han produït venciments en el mercat de capitals per un import de 2.165 milions d'euros. Per contra, Banc Sabadell va fer emissions sota el Programa de renda fixa vigent en cada moment per un total de 436 milions d'euros. Concretament, una emissió de cèdules hipotecàries a vuit anys al desembre per un import de 390 milions d'euros subscrita íntegrament pel Banc Europeu d'Inversions (BEI); sis emissions de deute *senior preferred* a un termini entre cinc i set anys per un import total de 23 milions d'euros, i dues emissions de bons estructurats també per un import de 23 milions. Així mateix, sota el programa EMTN, Banc Sabadell va fer, el 7 de setembre de 2018, una emissió de deute *senior preferred* per un import de 750 milions d'euros a un termini de 5,5 anys, i el 12 de desembre va fer una emissió subordinada Tier 2 per un import de 500 milions d'euros i un venciment a 10 anys amb una opció de cancel·lació anticipada a favor de Banc Sabadell el cinquè any.

- Banc Sabadell va vendre al BEI un import total de 455 milions d'euros del tram A de la titulització d'actius IM Sabadell PIME 11 per al finançament de dues noves línies.

- El 2018, ha continuat la tònica positiva de millora del *rating*. El 19 de setembre de 2018, S&P Global Ratings va afirmar la qualificació creditícia de Banc Sabadell a llarg termini a BBB després de pujar-la a BBB des de BBB- el 6 d'abril. En la mateixa línia, tant Moody's com DBRS van confirmar el *rating* a llarg termini de Baa2 i BBB (high), respectivament, i van pujar la perspectiva a positiva des d'estable a l'abril i juliol de 2018. A més a més, amb la pujada del *rating* del banc les cèdules hipotecàries també han experimentat una millora en el seu *rating*. Concretament, Moody's va millorar a l'abril el *rating* a Aa1 des d'Aa2, i DBRS va incrementar el *rating* fins a l'AAA des d'AA al juliol de 2018.

- L'entitat ha mantingut un coixí de liquiditat en forma d'actius líquids per afrontar eventuals necessitats de liquiditat.

- En relació amb la ràtio LCR, des de l'1 de gener de 2018 el mínim exigible reguladorament és el 100%. Totes les unitats de gestió de liquiditat (UGL) de l'entitat han superat folgadament aquest mínim. Pel que fa al grup, la ràtio LCR de l'entitat s'ha situat de manera permanent i estable al llarg de l'any àmpliament per sobre del 100%. Al desembre de 2018, la ràtio LCR se situa en 168% ex-TSB i 298% en TSB. En relació amb la *net stable funding ratio* (NSFR), que encara es troba en fase de definició final, l'entitat s'ha mantingut de manera estable en nivells superiors al 100%.

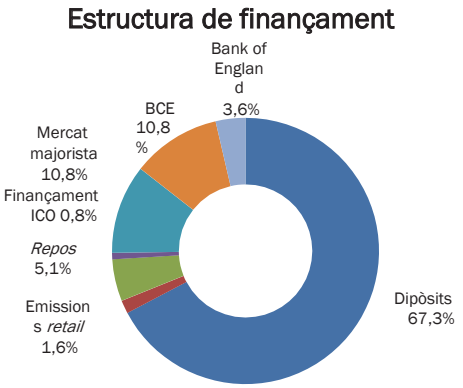
Les dades rellevants i ràtios bàsiques de liquiditat assolides al tancament de l'exercici han estat:

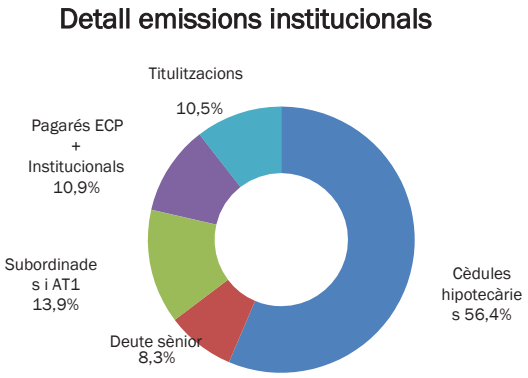
En milions d'euros

	2018	2017	Ex-TSB 2018	Ex-TSB 2017
Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	145.824	145.323	111.673	109.742
Fons de provisions per a insolvències i risc de país	(3.433)	(3.727)	(3.211)	(3.646)
Crèdits mediació	(2.808)	(3.835)	(2.426)	(3.110)
Crèdit net ajustat	**139.583**	**137.761**	**106.036**	**102.986**
Recursos de clients en el balanç	137.343	132.096	104.859	97.686
***Loan-to-deposit ratio* ajustada (%)**	**101,6**	**104,3**	**101,1**	**105,4**

El tipus de canvi EUR/GBP aplicat per al balanç és del 0,8945 el 31/12/2018 i del 0,8872 el 31/12/2017.

El detall de les fonts principals de finançament al tancament de 2018, tenint en compte la naturalesa de l'instrument i la contrapartida, és el següent:

Per a més informació sobre la gestió de la liquiditat del grup, l'estratègia de liquiditat i l'evolució de la liquiditat en l'exercici vegeu la nota 4 "Riscos", apartat "Risc de liquiditat", de la memòria dels comptes anuals.

3.2. Recursos de capital

En la nota 5, *"Recursos propis i gestió del capital"*, de la memòria consolidada del grup s'informa detalladament de la gestió del capital (marc regulador, dades en detall i actuacions del capital).

A continuació, es presenten les principals dades relatives a la gestió del capital:

En percentatge / milions d'euros

	2018	2017
CET1	12,0	13,4
Tier 1	13,4	14,3
Tier 2	2,1	1,7
Ràtio BIS	15,5	16,1
Base de capital	12.434	12.459
Recursos mínims exigibles	6.422	6.258
Actius ponderats per risc	80.279	77.505

En la nota 5 de la memòria s'expliquen les principals variacions respecte a l'exercici anterior en relació amb la regulació evolució dels actius ponderats per risc i dels components principals dels recursos propis.

Banc Sabadell ha dut a terme en els darrers anys una gestió activa del capital, aspecte clau per al creixement de l'entitat. Així, els últims anys el banc ha incrementat la base de capital a través d'emissions que es qualifiquen com a capital de primera categoria, tal com es mostra en la taula següent:

En milions d'euros

		Import	Impacte en capital
Febrer de 2011	Canvi *debt-for-equity* (*equity* a través d'*accelerated book building* i recompra de preferents i subordinades)	411	+68 pb de core Tier 1
Febrer de 2012	Canvi de preferents per accions	785	+131 pb de core Tier 1
Març de 2012	Ampliació de capital	903	+161 pb de core Tier 1
Juliol de 2012	Canvi d'instruments de deute preferents i deute subordinat de Banco CAM per accions	1.404	+186 pb de core Tier 1
Setembre de 2013	Col·locació accelerada d'accions i ampliació de capital amb drets	1.383	+178 pb de core Tier 1
Octubre de 2013	Emissió d'obligacions subordinades necessàriament convertibles per canvi híbrids B. Gallego	122	+17 pb de core Tier 1
Abril de 2015	Ampliació de capital amb dret preferent de subscripció - TSB	1.607	+181 pb de core Tier 1

Nota: L'impacte en capital (en punts bàsics) està calculat amb les dades de tancament de cada exercici, xifres que han anat variant significativament per l'increment del perímetre del grup durant aquests últims exercicis.

4.- RISCOS

Al llarg de 2018 el grup Banc Sabadell ha continuat reforçant el seu marc de gestió de riscos incorporant millores que el situen al nivell de les millors pràctiques del sector financer.

Es poden veure més detalls sobre la cultura corporativa de riscos, el Marc Estratègic de Riscos, l'organització global de la funció de riscos i els principals riscos financers i no financers en la nota 4 *"Gestió de riscos financers"* dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2018.

Les principals fites d'aquest any relatives a la gestió del risc del grup han estat la millora del perfil de riscos del grup, en què ha destacat la reducció d'actius problemàtics del grup per l'impacte de les vendes institucionals del segon trimestre de 2018, l'enfortiment de l'entorn de gestió i control del risc, així com millores en l'entorn de seguiment i en la gestió d'actius problemàtics, tal com s'explica amb més detall en l'esmentada nota 4 de la memòria.

5 – CIRCUMSTÀNCIES IMPORTANTS ESDEVINGUDES DESPRÉS DEL TANCAMENT DE L'EXERCICI

Amb posterioritat al 31 de desembre de 2018 no s'han produït fets significatius dignes d'esment.

6 – INFORMACIÓ SOBRE L'EVOLUCIÓ PREVISIBLE DE L'ENTITAT

Banc Sabadell adopta plans estratègics en què fixa els seus objectius per als pròxims anys d'acord amb el context macroeconòmic, de negoci i regulador.

Després de l'èxit del Pla estratègic Triple, que va incloure el període comprès entre 2014 i 2016, Banc Sabadell va iniciar l'any 2017 un pla estratègic anual, ja que aquest exercici representava un any de transició, en què es va desenvolupar la construcció de la plataforma tecnològica de TSB, es va reforçar el negoci bancari, es va incrementar el ritme d'evacuació d'actius problemàtics, amb una reducció de més de 3.400 milions d'euros, i es van tancar amb èxit diverses operacions corporatives (Sabadell United Bank, Hotel Investment Partners, etc.), que van contribuir a reforçar provisions i incrementar el capital.

L'any 2018 Banc Sabadell va presentar el seu nou Pla de negoci triennal, en què posa les bases estratègiques de cara a afrontar el nou cicle econòmic. Les ambicions d'aquest pla són consistents amb els valors i objectius que han caracteritzat l'entitat des dels seus començaments. En aquest sentit, la rendibilitat, la sostenibilitat i la creació de valor són els objectius en què es fonamenta aquest Pla de negoci. L'any 2018 també ha representat un any de gran rellevància per a Banc Sabadell, ja que durant aquest exercici s'han aconseguit culminar dues fites importants, per tal de donar pas a un nou cicle enfocat a la millora de la rendibilitat a partir del creixement del negoci, la millora de l'eficiència i la normalització del *cost of risk*. Aquestes dues fites inclouen la venda d'actius immobiliaris per un import de 12 milers de milions d'euros (bruts), així com el 80% de la societat que els gestiona, Solvia Serveis Immobiliaris, i la migració de TSB a una nova plataforma tecnològica, la qual permetrà a l'entitat aconseguir autonomia operacional i convertir-se en un banc amb una de les plataformes tecnològiques més avantguardistes del Regne Unit i completament adaptada als reptes de l'era digital. Així mateix, durant l'any, l'agència de qualificació creditícia S&P Global Rating ha millorat la qualificació creditícia de Banc Sabadell de BBB- a BBB amb *outlook* estable.

L'any 2019, Banc Sabadell s'enfocarà a millorar la seva rendibilitat i continuar creixent i consolidant la seva posició en els mercats principals en què està present, millorant l'eficiència i alhora reduint de manera continuada l'exposició problemàtica i incrementant els nivells de solvència i liquiditat. A més, Banc Sabadell es focalitzarà a continuar desenvolupant les capacitats tecnològiques necessàries per oferir una proposta de valor, així com promoure l'atracció de talent versàtil per afrontar la transformació comercial i digital de l'entitat i la seva adaptació a un entorn canviant com l'actual. Finalment, Banc Sabadell continuarà creant valor per a tots els seus *stakeholders*, mitjançant el repartiment d'un dividend atractiu als seus accionistes, mentre ofereix una àmplia oferta de productes i qualitat de servei als seus clients i es potencia el capital humà, tenint en compte les inquietuds i expectatives professionals de motivació i de reconeixement dels seus empleats. Tot això, sense oblidar el compromís que Banc Sabadell té amb la societat i el medi ambient en tots els territoris en què el banc desenvolupa la seva activitat, a través del desenvolupament ètic i responsable del seu negoci.

7 – ACTIVITATS DE R+D+I

En el context nacional:

A Banca Comercial, la transformació de 2018 ha tingut com a protagonista la consolidació de les capacitats desenvolupades dins el model de gestió directa i l'evolució dins el nou model *retail* amb focus en la gestió a través de la visió client multicanal i l'ús d'una cartera única de clients. Aquest model ha estat acompanyat d'un conjunt d'accions de simplificació i centralització d'operatives del gestor, juntament amb una evolució del model d'assignació d'incentius i control de gestió. Durant l'any s'han desplegat les capacitats de gestió assistida a la xarxa comercial, dotant de noves eines el gestor, millorant la usabilitat i completant l'oferta de productes disponible. S'ha iniciat el desplegament de la nova carpeta comercial (CRM) per a la gestió directa durant l'últim trimestre de l'any, i es planifica el llançament de la carpeta a les oficines de Banca Comercial el primer semestre del 2019.

En l'activitat dins l'àmbit de capacitats digitals s'han assolit els reptes del Pla de vendes digitals i han destacat fites com ara l'increment del 67% en els préstecs en línia, un 27% més d'activacions de línia expansió, l'increment del 55% d'operacions de fraccionament en crèdit i per 3,7 en dèbit. També s'han llançat 35 nous esdeveniments comercials. En el perímetre de Sabadell Wallet s'ha multiplicat per 1,4 el nombre de connexions i s'han incrementat en un 55% les descàrregues. S'ha completat el desplegament del Pla de transformació d'assegurances amb la personalització de la tarifa de llar i comerços, així com la incorporació de nous productes i simulació del capital decreixents.

S'han adaptat els sistemes d'informació de clients al Reglament general de protecció de dades (GDPR) i s'ha donat continuïtat al model d'accions comercials impactat per la normativa. S'han activat i desplegat les iniciatives previstes en el pla de marge i s'ha evolucionat el model de gestió de rebuts domiciliats.

En l'àmbit regulador ens hem preparat per als primers compromisos de la Directiva de serveis de pagament (PSD2), donant cobertura a les fites del 2018 i preparant-nos per al desplegament del 2019; hem completat el projecte d'adaptació a la nova Directiva de distribució d'assegurances (IDD) assegurant la continuïtat comercial.

En l'àmbit de Mercats Financers i Banca Privada dins el perímetre de Sabadell Inversor s'ha llançat el *reporting* en línia desplegant un nombre important d'informes a través de BS Online. El desplegament a Sabadell Mòbil està previst per al primer trimestre de 2019.

A Asset Management hem finalitzat la fase d'adaptació tecnològica per a la gestora de fons a Luxemburg i s'ha fet el *rollout* Sabadell Forex.

En MiFID II s'han implementat les millores detectades després de la posada en marxa i s'han desplegat tots els requeriments normatius derivats de la reforma del mercat de valors.

En tresoreria finalitzarem l'any amb el desplegament de MUREX VaR, que ens dota d'una solució més simple, escalable i multientitat, amb la integració de l'operativa de TSB i anticipant-nos al compliment de la normativa FRTB. En l'obertura de llibres Forex s'ha desplegat la base tecnològica per comercialitzar els productes FX que s'incorporen el 2019.

En OFEX hem obert la nova sucursal de Lisboa, en la qual s'han desplegat de manera gradual i contínua les capacitats operatives prioritzades. Està prevista l'obertura de BS Online Lisboa el primer trimestre del 2019.

En el context de TSB:

L'exercici 2018 ha estat un any fortament lligat a la consecució de la migració de TSB a la plataforma Proteo4UK. S'ha aconseguit desenvolupar una solució basada en arquitectures d'última generació, oferint capacitats multicanal en un entorn i una infraestructura compartits. Aquestes capacitats han estat clau per proveir serveis de banca web, mòbil, telefònica i fins i tot CRM sota una capa comuna de components de negoci, i disminuir la complexitat de crear cada un dels canals.

Proteo4UK, basada en una arquitectura clarament orientada a serveis distribuïts, suposa una renovació dels sistemes tecnològics que aporta més escalabilitat, capacitats *cloud* i més facilitat d'integració amb sistemes externs d'una manera desacoblada. En aquest sentit, la plataforma compta amb una capa de *backend* tant interna com externa, i s'adapta de manera àgil a les necessitats de negoci de cadascuna de les àrees involucrades. Sistemes com pagaments, targetes o frau s'han vist afavorits per aliances estratègiques que aporten valor afegit d'una manera més senzilla i directa.

Els diferents canals, a més d'una integració plena dins dels sistemes interns, s'han pogut beneficiar d'una forta personalització. El canal web, que proporciona a TSB les millors capacitats i eines digitals, disposa, a més de les possibilitats de banca en línia clàssica, d'uns nous processos de contractació molt més automatitzats: qualsevol nou client de TSB pot dur a terme la contractació i alta en productes i operar en pocs minuts de manera totalment remota. La banca mòbil, que tradicionalment ha incorporat les evolucions més capdavanteres, s'ha consolidat a TSB com el canal principal gràcies a la seva disponibilitat i facilitat d'ús. La banca telefònica ha estat afavorida per la integració amb els sistemes interns per proporcionar al client més personalització en la seva experiència, i s'ha establert com a canal alternatiu. Aquest també s'integra amb el CRM, que, basat en un dels principals productes del mercat, facilita l'atenció als serveis de TSB oferint una visió 360° del client. Totes les evolucions en aquestes diferents àrees han permès a TSB una consolidació dins el món digital.

8 – ADQUISICIÓ I ALIENACIÓ D'ACCIONS PRÒPIES

En relació amb la informació sobre l'adquisició i alienació d'accions pròpies, vegeu la nota 23 dels comptes anuals consolidats.

9 – ALTRES INFORMACIONS RELLEVANTS

a) Informació borsària

A continuació, es presenten un conjunt d'indicadors en relació amb l'evolució borsària del banc:

	2018	2017	Variació (%) interanual
Accionistes i contractació			
Nombre d'accionistes	235.523	235.130	0,2
Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.565	5.570	(0,1)
Contractació mitjana diària (milions d'accions)	27	27	(0,1)
Valor de cotització (en euros)			
Inici	1,656	1,323	-
Màxima	1,945	1,960	-
Mínima	0,950	1,295	-
Tancament	1,001	1,656	-
Capitalització borsària (en milions d'euros)	5.568	9.224	-
Ràtios borsàries			
Benefici net atribuït per acció (BPA) (en euros)	0,05	0,14	-
Valor comptable per acció (en euros)	2,25	2,41	-
P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)	0,45	0,69	-
PER (valor de cotització / BPA)	20,11	11,85	-

b) Política de dividends

La política de retribució als accionistes del banc, d'acord amb el que estableixen els estatuts de l'entitat, se sotmet cada exercici a l'aprovació de la Junta General d'Accionistes.

En l'exercici 2017, el banc va retribuir els seus accionistes amb 0,07 euros per acció a través d'una remuneració completament en efectiu. Aquesta distribució es va dur a terme mitjançant un dividend a compte de 0,02 euros per acció i un dividend complementari de 0,05 euros per acció. Aquest import va representar una rendibilitat sobre la cotització al tancament de l'exercici del 4,2%.

El Consell d'Administració va acordar, el 25 d'octubre de 2018, la distribució d'un dividend a compte del resultat de 2018 per un import total de 110.953 milers d'euros (0,02 euros bruts per acció), pagat el 28 de desembre de 2018.

A més a més, el Consell d'Administració proposarà a la Junta General d'Accionistes que acordi la distribució d'un dividend brut per acció de l'exercici 2018 de 0,03 euros per acció.

Per als pròxims exercicis, Banc Sabadell preveu mantenir els pagaments en efectiu com a forma de retribució als seus accionistes.

c) Gestió de qualificació creditícia

El 2018, les tres agències que avaluen la qualitat creditícia de Banc Sabadell són S&P Global Ratings, Moody's i DBRS. A continuació, es detallen els *ratings* actuals i l'última data en què s'ha fet alguna publicació reiterant aquest *rating*:

	Llarg termini	Curt termini	Perspectiva	Última revisió
DBRS	BBB (*high*)	R-1 (*low*)	Positiva	16/07/2018
S&P Global Rating	BBB	A-2	Estable	19/09/2018
Moody's Investors Service (*)	Baa3 / Baa2	P-3 / P-2	Estable / Estable	19/09/2018

(*) Correspon a deute sènior i dipòsits, respectivament.

El 6 d'abril de 2018, S&P Global Ratings va pujar la qualificació creditícia de Banc Sabadell a llarg termini a BBB des de BBB- i a curt termini a A-2 des d'A-3. La perspectiva és estable. Aquesta pujada de qualificació creditícia es fonamenta en la millora de la qualitat creditícia de Banc Sabadell en el context d'un menor risc de la indústria del sistema bancari espanyol, principalment a causa del seu despalanquejament, així com en una millora de la confiança inversora.

El 19 de setembre de 2018, S&P Global Ratings va afirmar la qualificació creditícia de Banc Sabadell de BBB a llarg termini, d'A-2 a curt termini i la perspectiva estable.

El 19 de setembre de 2018, Moody's Investors Service (Moody's) va confirmar el *rating* a llarg termini dels dipòsits en Baa2 i el deute sènior en Baa3, així com el *rating* a curt termini dels dipòsits en P-2 i el deute sènior en P-3 de Banc Sabadell, i va comunicar el canvi de la perspectiva de la valoració a estable des de positiva.

El 16 de juliol de 2018, DBRS Rating Limited va pujar la perspectiva de Banc Sabadell a positiva (des d'estable) i va confirmar el *rating* de llarg termini en BBB (*high*), així com el de curt termini en R-1 (*low*). El canvi de tendència a positiva i la confirmació del *rating* reflecteixen la visió de la sòlida capitalització del grup Banc Sabadell i la contínua millora en la qualitat d'actius i en la rendibilitat del negoci *core* a Espanya.

Durant el 2018, Banc Sabadell ha tingut contactes amb les tres agències, en què s'han discutit temes com l'estratègia del banc, l'evolució de TSB, resultats, capital, liquiditat, riscos i qualitat creditícia, i gestió d'actius problemàtics.

d) Xarxa de sucursals

Banc Sabadell va concloure l'any 2018 amb una xarxa de 2.457 oficines (550 oficines de TSB), amb una variació neta de -16 oficines en relació amb el 31 de desembre de 2017 (-15 oficines sense considerar TSB).

Del total de la xarxa d'oficines de Banc Sabadell i el seu grup, 1.395 oficines operen com a Sabadell (amb 28 oficines de banca d'empreses i 2 de banca corporativa); 108 com a Sabadell Gallego (amb 3 de banca d'empreses); 140 oficines com a Banco Herrero a Astúries i Lleó (amb 3 de banca d'empreses); 112 oficines com a SabadellGuipuzcoano (amb 5 de banca d'empreses); 10 oficines com a SabadellUrquijo; 100 oficines corresponen a Solbank, i 592 oficines configuren la xarxa internacional, de les quals 7 oficines pertanyen a BancSabadell d'Andorra, 550 oficines a TSB i 15 oficines a Mèxic. El desglossament de les oficines a Espanya per comunitat és el següent:

Comunitat	Oficines	Comunitat	Oficines
Andalusia	130	C. Valenciana	325
Aragó	31	Extremadura	6
Astúries	109	Galícia	108
Balears	56	La Rioja	8
Canàries	31	Madrid	183
Cantàbria	5	Múrcia	126
Castella - la Manxa	23	Navarra	15
Castella i Lleó	59	País Basc	92
Catalunya	556	Ceuta i Melilla	2

El grup està present en els països següents:

País	Sucursal	Oficines de representació	Societats filials i participades
Europa			
Andorra			•
França	•		
Polònia		•	
Portugal	•		
Regne Unit	•		•
Turquia		•	
Amèrica			
Brasil		•	
Colòmbia		•	•
Estats Units	•	•	
Mèxic			•
Perú		•	
República Dominicana		•	
Veneçuela		•	
Àsia			
Xina		•	
Emirats Àrabs Units		•	
Índia		•	
Singapur		•	
Àfrica			
Algèria		•	
Marroc	•		

Estat d'informació no financera

De conformitat amb el que estableix la Llei 11/2018, de 28 de desembre, en matèria d'informació no financera i diversitat, el grup Banc Sabadell ha elaborat l'estat d'informació no financera relatiu a l'exercici 2018, que forma part, segons el que estableix l'article 44 del Codi de Comerç, d'aquest informe i que s'annexa com a document separat.

Govern corporatiu

De conformitat amb el que estableix l'article 540 de la Llei de societats de capital, el grup Banc Sabadell ha elaborat l'informe anual de govern corporatiu relatiu a l'exercici 2018, que forma part, segons el que estableix l'article 49 del Codi de comerç, d'aquest informe de gestió i que s'annexa com a document separat, en el qual s'inclou un apartat que fa referència al grau de seguiment del banc de les recomanacions de govern corporatiu existents a Espanya.

La informació de govern corporatiu està disponible en la pàgina web corporativa del grup (www.grupbancsabadell.com), accedint directament a la pestanya "Govern Corporatiu i política de remuneracions" que figura en la pàgina d'inici (*homepage*) d'aquesta web.

Glossari de termes sobre mesures de rendiment

El grup, en la presentació dels seus resultats al mercat i per al seguiment del negoci i presa de decisions, utilitza mesures del rendiment d'acord amb la normativa comptable generalment acceptada (NIIF-UE) i també utilitza altres mesures no auditades comunament utilitzades en el sector bancari (mesures alternatives de rendiment o MAR), com a indicadors de seguiment de la gestió dels actius i passius, i de la situació financera i econòmica del grup, fet que facilita la comparabilitat amb altres entitats.

Seguint les directrius de l'ESMA sobre les MAR (ESMA/2015/1415 d'octubre de 2015), la finalitat de les quals és promoure la utilitat i transparència de la informació per protegir els inversors a la Unió Europea, el grup presenta a continuació per a cada MAR la seva definició, càlcul i conciliació.

Conciliació de MAR (dades en milions d'euros, excepte percentatges).

Mesura de rendiment		Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	31/12/2018	31/12/2017
ROA	(*) (**)	Resultat consolidat de l'exercici / actius totals mitjans. Considerant l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Actius totals mitjans Resultat consolidat de l'exercici **ROA (%)**	217.168 335 **0,15**	214.356 805 **0,38**
ROE	(*) (***)	Benefici atribuït al grup / fons propis mitjans. Considerant en el numerador l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Fons propis mitjans Benefici atribuït al grup **ROE (%)**	12.643 328 **2,60**	13.143 801 **6,10**
RORWA	(*)	Benefici atribuït al grup / actius ponderats per risc (APR). Considerant en el numerador l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Actius ponderats per risc (APR) Benefici net atribuït al grup **RORWA (%)**	80.279 328 **0,41**	77.505 801 **1,03**
ROTE	(*) (***)	Benefici atribuït al grup / fons propis mitjans. Considerant en el numerador l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any. En el denominador s'exclou l'import dels fons de comerç.	Fons propis mitjans (sense actius intangibles) Benefici net atribuït al grup **ROTE (%)**	10.309 328 **3,18**	11.025 801 **7,27**
Eficiència	(*)	Despeses d'administració / marge brut ajustat. Per al càlcul d'aquesta ràtio, s'han considerat en el denominador els resultats per operacions financeres de caràcter recurrent sobre la base de la millor estimació del grup a excepció del tancament de l'any, així com aïllant en l'exercici 2017 la comissió cobrada per BanSabadell Vida pel contracte de reassegurança amb Swiss Re Europe i l'ingrés generat per l'*early call* del *mortgage enhancement* de TSB. A més, el denominador inclou la periodificació lineal de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Marge brut ajustat Despeses d'administració **Ràtio d'eficiència (%)**	5.010 (2.920) **58,29**	5.430 (2.723) **50,15**

(*) La periodificació lineal de la contribució als fons de garantia i resolució s'ha fet sobre la base de la millor estimació del grup.

(**) Mitjana calculada amb els saldos diaris.

(***) Mitjana calculada amb les últimes posicions de final de mes des de desembre de l'any anterior.

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	31/12/2018	31/12/2017
Altres productes i càrregues d'explotació	Es compon de les partides comptables de: altres ingressos i altres despeses d'explotació, així com ingressos d'actius i despeses de passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança.	Altres ingressos d'explotació	257	338
		Altres despeses d'explotació	(547)	(546)
		Ingressos d'actius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança	-	67
		Despeses de passius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança	-	(86)
		Altres productes i càrregues d'explotació	**(290)**	**(227)**
Plusvàlues per venda d'actius i altres resultats	Es compon de les partides comptables de: guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers, nets, sense tenir en compte les inversions immobiliàries i les participacions dins l'epígraf de guanys o (-) pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes.	Guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers, nets	35	401
		Guanys per venda de participacions	0	17
		Resultat vendes inversions immobiliàries	(32)	15
		Plusvàlues per venda d'actius i altres resultats	**2**	**433**
Total dotacions i deterioraments	Es compon de les partides comptables de: deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades, deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers, les inversions immobiliàries dins de l'epígraf de guanys o pèrdues en donar de baixa en comptes actius no financers, nets, els guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes sense tenir en compte les participacions, provisions o reversió de provisions i deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor i guanys o pèrdues per modificacions de fluxos de caixa d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats i pèrdues o guanys nets per modificació.	Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'inversions en negocis conjunts o associades	0	(1)
		Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor d'actius no financers	(401)	(799)
		Guanys o pèrdues procedents d'actius no corrents i grups alienables d'elements classificats com a mantinguts per a la venda no admissibles com a activitats interrompudes	(35)	(139)
		Guanys per venda de participacions	(0)	(17)
		Resultat vendes inversions immobiliàries	32	(15)
		Altres dotacions i deterioraments	**(404)**	**(971)**
		Provisions o reversió de provisions	(161)	(14)
		Deteriorament del valor o reversió del deteriorament del valor i guanys o pèrdues per modificacions de fluxos de caixa d'actius financers no valorats a valor raonable amb canvis en resultats i pèrdues o guanys nets per modificació	(756)	(1.211)
		Dotacions a insolvències i actius financers	**(917)**	**(1.225)**
		Total dotacions i deterioraments	**(1.320)**	**(2.196)**

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	31/12/2018	31/12/2017
Marge abans de dotacions	Es compon de les partides comptables: marge brut més les despeses d'administració i amortització.	Marge brut	5.010	5.737
		Despeses d'administració	(2.920)	(2.723)
		De personal	(1.591)	(1.574)
		Altres despeses generals d'administració	(1.330)	(1.149)
		Amortització	(353)	(402)
		Marge abans de dotacions	**1.737**	**2.612**
Marge de clients (*)	És la diferència entre el rendiment i els costos dels actius i passius relacionats amb clients, és a dir, la contribució al marge d'interessos de l'operativa exclusiva amb clients. En el seu càlcul es considera la diferència entre el tipus mitjà que el banc cobra pels crèdits als seus clients i el tipus mitjà que el banc paga pels dipòsits dels seus clients. El tipus mitjà del crèdit a clients és el percentatge anualitzat entre l'ingrés financer comptable del crèdit a clients en relació amb el saldo mitjà diari del crèdit a clients. El tipus mitjà dels recursos de clients és el percentatge anualitzat entre els costos financers comptables dels recursos de clients en relació amb el saldo mitjà diari dels recursos de clients.	Crèdit a la clientela (net)		
		Saldo mitjà	135.903	136.938
		Resultat	4.017	4.102
		Tipus (%)	2,96	3,00
		Dipòsits de la clientela		
		Saldo mitjà	141.060	138.258
		Resultat	(309)	(266)
		Tipus (%)	(0,22)	(0,19)
		Marge de clients	**2,74**	**2,81**
Altres actius	Es compon de les partides comptables de: derivats - comptabilitat de cobertures, canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès, actius per impostos, altres actius, actius emparats per contractes d'assegurança o reassegurança i actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda.	Derivats - comptabilitat de cobertures	302	374
		Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès	57	48
		Actius per impostos	6.859	6.861
		Altres actius	1.640	2.976
		Actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	4.587	2.562
		Altres actius	**13.445**	**12.821**
Altres passius	Es compon de les partides comptables de: derivats - comptabilitat de cobertures, canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès, passius per impostos, altres passius i passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda.	Derivats - comptabilitat de cobertures	634	1.004
		Canvis del valor raonable dels elements coberts d'una cartera amb cobertura del risc de tipus d'interès	37	(5)
		Passius per impostos	176	532
		Altres passius	995	741
		Passius inclosos en grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda	83	21
		Altres passius	**1.924**	**2.293**

(*) Mitjana calculada amb els saldos mitjans diaris.

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	31/12/2018	31/12/2017
Inversió creditícia bruta viva	També anomenada *crèdit viu*, inclou la inversió creditícia bruta de clients sense tenir en compte l'adquisició temporal d'actius, els ajustos per periodificació i els actius classificats com a *stage* 3.	Préstecs i crèdits amb garantia hipotecària	80.872	84.267
		Préstecs i crèdits amb altres garanties reals	2.767	2.315
		Crèdit comercial	6.186	5.802
		Arrendament financer	2.565	2.316
		Deutors a la vista i diversos	46.976	42.822
		Inversió creditícia bruta viva	**139.366**	**137.522**
Inversió creditícia bruta de clients	Inclou els préstecs i les bestretes a la clientela sense tenir en compte les correccions de valor per deteriorament.	Actius en *stage* 3 (clientela)	6.472	7.867
		Ajustos per periodificació	(13)	(66)
		Inversió creditícia bruta de clients sense adquisició temporal d'actius	**145.824**	**145.323**
		Adquisició temporal d'actius	596	2.001
		Inversió creditícia bruta de clients	**146.420**	**147.325**
		Correccions de valor per deteriorament	(3.433)	(3.727)
		Préstecs i bestretes a la clientela	**142.987**	**143.598**
Recursos de clients en el balanç	Inclou dipòsits de clients (*ex-repos*) i altres passius col·locats per la xarxa comercial (bons simples de Banc Sabadell, pagarés, etc).	Passius financers a cost amortitzat	206.077	204.045
		Passius financers sense naturalesa detallista	68.734	71.949
		Dipòsits de bancs centrals	28.799	27.848
		Dipòsits d'entitats de crèdit	12.000	14.171
		Emissions institucionals	24.334	26.999
		Altres passius financers	3.601	2.932
		Recursos de clients en el balanç	**137.343**	**132.096**
Recursos en el balanç	Inclou les subpartides comptables de dipòsits de la clientela, valors representatius de deute emesos (emprèstits i altres valors negociables i passius subordinats).	Dipòsits de la clientela	139.079	135.307
		Comptes a la vista	107.665	98.020
		Dipòsits a termini incloent-hi disponibles i passius financers híbrids	28.709	32.425
		Cessió temporal d'actius	2.533	4.750
		Ajustos per periodificació i cobertura amb derivats	172	113
		Emprèstits i altres valors negociables	19.568	21.250
		Passius subordinats (*)	3.031	2.537
		Recursos en el balanç	**161.678**	**159.095**
Recursos de clients fora del balanç	Inclou els fons d'inversió, la gestió de patrimonis, els fons de pensions i les assegurances comercialitzades.	Fons d'inversió	26.379	27.375
		Gestió de patrimonis	3.595	3.999
		Fons de pensions	3.594	3.987
		Assegurances comercialitzades	10.465	9.965
		Total recursos fora del balanç	**44.034**	**45.325**
Recursos gestionats	És la suma dels recursos en el balanç i els recursos de clients fora del balanç.	**Recursos gestionats**	**205.711**	**204.420**

(*) Es tracta dels passius subordinats dels valors representatius de deute.

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	31/12/2018	31/12/2017
Risc en *stage* 3	És la suma de les partides comptables d'actius classificats com a *stage 3* dels préstecs i les bestretes a la clientela, no classificats com a actius no corrents mantinguts per a la venda, juntament amb les garanties concedides classificades com a *stage 3*.	Préstecs i bestretes de la clientela	6.472	7.867
		Garanties concedides en l'*stage 3*	81	58
		Risc en *stage* 3	**6.554**	**7.925**
Ràtio de cobertura de riscos classificats en l'*stage* 3	Mostra el percentatge de riscos classificats com a *stage 3* que està cobert per provisions. El seu càlcul es compon del quocient entre el fons de deteriorament dels préstecs i les bestretes a la clientela no classificats com a actius no corrents mantinguts per a la venda (incloent-hi els fons de les garanties concedides) / total de riscos classificats com a *stage 3* (incloent-hi les garanties concedides classificades com a *stage 3*). 2017 exclou les provisions relacionades amb les clàusules terra.	Riscos en *stage* 3	6.554	7.925
		Provisions	3.544	3.625
		Ràtio de cobertura de l'*stage* 3	**54,1%**	**45,7%**
Ràtio de cobertura d'immobles	El càlcul es compon del quocient entre els fons per deteriorament d'actius immobiliaris adjudicats / total d'actius immobiliaris adjudicats. L'import d'actius immobiliaris adjudicats inclou els immobles classificats en la cartera d'actius no corrents i grups alienables d'elements que s'han classificat com a mantinguts per a la venda.	Actius immobiliaris	1.726	7.393
		Provisions	767	3.998
		Ràtio de cobertura d'immobles	**44,5%**	**54,1%**
Actius problemàtics	És la suma dels riscos classificats com a *stage 3* juntament amb els actius immobiliaris adjudicats. 2017 exclou les provisions relacionades amb les clàusules terra.	Risc en *stage* 3	6.554	7.925
		Actius immobiliaris adjudicats	1.726	7.393
		Actius problemàtics	**8.279**	**15.318**
		Provisions d'actius problemàtics	4.311	7.623
		Ràtio de cobertura d'actius problemàtics	**52,1%**	**49,8%**
Ràtio de morositat	És el percentatge de riscos classificats com a *stage 3* sobre el total del risc concedit a la clientela no classificat com a actiu no corrent mantingut per a la venda. Tots els components del càlcul es corresponen amb partides o subpartides dels estats financers comptables. El seu càlcul es compon del quocient entre els riscos classificats com a *stage 3*, incloent-hi les garanties concedides classificades com a *stage 3* / Préstecs a la clientela no classificats com a actius no corrents mantinguts per a la venda i garanties concedides. Vegeu en aquesta taula la definició dels riscos classificats com a *stage 3*.	Risc en *stage* 3	6.554	7.925
		Préstecs a la clientela i garanties concedides	155.206	154.050
		Ràtio de morositat	**4,2%**	**5,1%**

Mesura de rendiment	Definició i càlcul	Conciliació (expressat en milions d'euros)	31/12/2018	31/12/2017
Loan-to-deposit ratio	Préstecs i partides a cobrar netes sobre finançament detallista. Per calcular-les es resten del numerador els crèdits de mediació. En el denominador, es considera el finançament detallista o els recursos de clients, definits en aquesta taula.	Crèdit net sense ATA ajustat per crèdits de mediació	139.583	137.761
		Recursos de clients en el balanç	137.343	132.096
		Loan-to-deposit ratio	**101,6%**	**104,3%**
Capitalització borsària	És el producte del valor de cotització de l'acció i el nombre d'accions mitjanes en circulació la data de tancament del període.	Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.565	5.570
		Valor de cotització	1,001	1,656
		Capitalització borsària (en milers d'euros)	**5.568**	**9.224**
Benefici net atribuït per acció (BPA)	És el quocient del benefici net atribuït al grup entre el nombre d'accions mitjanes en circulació la data de tancament del període. En el numerador es considera l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara ajustat per l'import del cupó de l'Additional Tier 1, després d'impostos, registrat en fons propis, així com ajustat per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Benefici atribuït al grup ajustat	277	778
		Benefici atribuït al grup	328	801
		Ajust AT1 meritat	(51)	(23)
		Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.565	5.570
		Benefici net atribuït per acció (en euros)	**0,05**	**0,14**
Valor comptable per acció	És el quocient entre el valor comptable / nombre d'accions mitjanes la data de tancament del període. Per valor comptable es considera la suma dels fons propis, considerant l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat per l'import del cupó de l'Additional Tier 1, així com per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Valor de cotització	1,001	1,656
		Fons propis ajustats	12.494	13.403
		Fons propis	12.545	13.426
		Ajust AT1 meritat	(51)	(23)
		Nombre d'accions mitjanes (en milions)	5.565	5.570
		Valor comptable per acció (en euros)	**2,25**	**2,41**
TBV per acció	És el quocient entre el valor tangible / nombre d'accions mitjanes la data de tancament del període. Per valor tangible es considera la suma dels fons propis, considerant l'anualització lineal del benefici obtingut fins ara i ajustat pels actius intangibles i l'import del cupó de l'Additional Tier 1, així com per la meritació relativa de les contribucions als fons de garantia i de resolució a excepció del tancament de l'any.	Actius intangibles	2.461	2.246
		Fons propis ajustats (sense actius intangibles)	10.033	11.157
		TBV per acció	**1,80**	**2,00**
		P/VC (valor de cotització s/ valor comptable)	**0,45**	**0,69**
		PER (valor de cotització / BPA)	**20,11**	**11,85**
P/VC (valor de cotització s/ valor	És el quocient entre el preu o valor de cotització de l'acció / valor comptable.			
PER (valor de cotització / BPA)	És el quocient entre el preu o valor de cotització de l'acció / benefici net atribuïble per acció.			

BANC SABADELL
ESTAT D'INFORMACIÓ NO FINANCERA
EXERCICI 2018

ÍNDEX

1. Informació sobre qüestions mediambientals
    1.1. Contaminació
    1.2. Economia circular i prevenció i gestió de residus
    1.3. Ús sostenible dels recursos
        1.3.1. Consum energètic
        1.3.2. Consum d'aigua
        1.3.3. Consum de paper
    1.4. Canvi climàtic
    1.5. Altres informacions sobre qüestions ambientals
        1.5.1. Avaluació del risc ambiental
        1.5.2. Finançament i inversió en energies renovables
2. Informació sobre qüestions socials i relatives al personal
    2.1. Ocupació
        2.1.1. Dades de la plantilla
        2.1.2. Selecció
        2.1.3. Compensació
    2.2. Organització del treball, salut i seguretat
        2.2.1. Gestió del lideratge
        2.2.2. Conciliació
        2.2.3. Salut i seguretat
    2.3. Relacions socials
        2.3.1. Comunicació
        2.3.2. Participació
    2.4. Formació
    2.5. Igualtat
    2.6. Accessibilitat universal de les persones amb discapacitat
3. Informació sobre drets humans
4. Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn
5. Informació sobre la societat
    5.1. Compromís amb el desenvolupament sostenible
        5.1.1. Transparència, simplificació i accessibilitat
        5.1.2. Finances sostenibles
        5.1.3. Gestió social de l'habitatge
        5.1.4. Educació financera
        5.1.5. Voluntariat corporatiu
        5.1.6. Acció social i patrocini
    5.2. Consumidors, subcontractació i proveïdors
        5.2.1. Consumidors
        5.2.2. Subcontractació i proveïdors
    5.3. Informació fiscal

ANNEX 1. Normes corporatives i compromisos institucionals

ANNEX 2. Taula continguts Llei 11/2018

Banco de Sabadell, S.A. (a partir d'ara, Banc Sabadell, el banc o el grup) és una entitat financera que desenvolupa la seva activitat principalment en el mercat espanyol, i compta amb una important filial al Regne Unit, TSB, banc domèstic britànic, i una entitat bancària a Mèxic. Les dades societàries i les filials que constitueixen el grup, així com el seu model de negoci, apareixen detallades en l'Informe de gestió.

El desenvolupament de l'entitat s'orienta al creixement rendible que generi valor per als accionistes, a través d'una estratègia de diversificació de negocis basada en criteris de rendibilitat, eficiència i qualitat de servei, amb perfil de risc conservador i dins el marc dels codis ètics i professionals i prenent en consideració els interessos dels diferents grups d'interès.

El model de gestió s'enfoca en la permanència del client a llarg termini, mitjançant una activitat constant de fidelització de la cartera de clients fonamentada en la iniciativa i la proactivitat en la relació. El banc té una oferta global de productes i serveis, un equip humà qualificat, una plataforma tecnològica amb capacitat per al creixement i una orientació permanent a la recerca de la qualitat.

Banc Sabadell compta amb un marc de govern intern que el Consell d'Administració ha actualitzat en la reunió de gener de 2019, en què es detallen, entre altres aspectes, la seva estructura accionarial, els òrgans de govern, l'estructura del grup, la composició i funcionament del govern corporatiu, les funcions de control intern, les qüestions clau, el marc de gestió dels riscos i les polítiques del grup.

La informació sobre l'organització, els mercats, els objectius i les estratègies, així com els principals factors i tendències que poden incidir en l'evolució del negoci, s'exposen amb detall en l'Informe de gestió de l'exercici.

Banc Sabadell desenvolupa el seu negoci de forma ètica i responsable, orientant el seu compromís amb la societat per tal que l'activitat impacti de manera positiva en les persones i el medi ambient. Són totes les persones que integren l'organització qui apliquen els principis i les polítiques de responsabilitat social corporativa, a més de garantir la qualitat i transparència en el servei al client.

A més de complir amb les normes aplicables, Banc Sabadell disposa d'un conjunt de polítiques, normes internes i codis de conducta que garanteixen aquest comportament ètic i responsable en tota l'organització i arriben a tota l'activitat del grup.

El banc compta amb els instruments necessaris per mesurar el resultat d'aquestes polítiques, els principals riscos i l'establiment de mesures de correcció, si cal. Banc Sabadell té constituït un Comitè d'Ètica Corporativa, en què es reporten els temes de responsabilitat social corporativa, i un Comitè de Responsabilitat Corporativa, de caràcter transversal a tota l'organització, amb participació de les diferents unitats amb responsabilitat en aspectes d'aquestes matèries, que coordina totes les actuacions de l'organització.

Des de l'any 2003, Banc Sabadell ha publicat un informe de totes les actuacions, polítiques i iniciatives que, més enllà de la seva missió principal en tant que proveïdor de productes i serveis financers, constitueixen el desenvolupament responsable del negoci, el seu compromís amb els diferents grups d'interès, amb el medi ambient i la societat en tots els territoris on desenvolupa la seva activitat.

Per a l'exercici 2018, aquest Estat d'Informació No Financera, que forma part de l'Informe de gestió consolidat de l'exercici 2018 del Grup Banc Sabadell i s'hi annexa com un document separat, dona compliment a les disposicions generals publicades en la Llei 11/2018, de 28 de desembre, per la qual es modifica el Codi de Comerç en els seus articles 44 i 49 en matèria d'informació no financera i diversitat, prenent com a marc de referència els estàndards de Global Reporting Initiative que es relacionen en l'annex 2 d'aquest Estat d'Informació No Financera.

1. INFORMACIÓ SOBRE QÜESTIONS MEDIAMBIENTALS

Banc Sabadell defineix en la seva política de responsabilitat social corporativa aprovada pel Consell d'Administració el 2003, i d'una manera més concreta en la seva política de medi ambient aprovada pel Consell d'Administració el 2009, el marc del seu compromís amb la sostenibilitat ambiental i la lluita contra el canvi climàtic. Aquest marc se centra a minimitzar els impactes ambientals dels processos, instal·lacions i serveis inherents a l'activitat, a gestionar adequadament els riscos i les oportunitats relatives al negoci, i també a promoure el compromís amb el medi ambient de les persones amb què el banc es relaciona. Dins d'aquest compromís el banc està adherit als Principis de l'Equador i al Carbon Disclosure Project (CDP), també en la seva versió Water Disclosure. Tanmateix, cal assenyalar que l'activitat pròpia del banc no incideix d'una manera rellevant en impactes negatius per al medi ambient.

D'altra banda, en l'àmbit de la formació i sensibilització ambiental, tota la plantilla té a la seva disposició un curs de formació en línia que han de fer de manera obligatòria tots els empleats de les diferents seus corporatives certificades. Des de la plataforma interna BS Idea, els empleats també poden fer aportacions i suggeriments per a la millora dels aspectes ambientals i de lluita contra el canvi climàtic de l'organització.

TSB segueix un sistema de gestió ambiental independent i d'acord amb la legislació del Regne Unit. En aquest sentit, el banc està compromès amb l'ús responsable dels recursos i implementa mesures per millorar l'impacte mediambiental, com ara la reducció de l'ús de vehicles, la recollida de residus i el servei postal. Tot això queda reflectit en el seu Informe de gestió. Així mateix, cal esmentar que el Programa de migració de la plataforma tecnològica dut a terme el 2018 comportarà una reducció substancial del consum energètic i permetrà el mesurament i el report dels consums. A més a més, en l'obertura de noves sucursals tots els equips compleixen amb alts estàndards de qualificació d'eficiència energètica.

1.1. Contaminació

Banc Sabadell és signant del Carbon Disclosure Project i assumeix així el compromís de lluita contra el canvi climàtic. El 2015 es va establir un nou objectiu de reducció del 3% de les emissions de CO_2 a Espanya per al cicle 2015-2020. En aquest sentit, el banc implanta cada any mesures d'eficiència energètica tant en les seves instal·lacions com en els seus serveis. Aquestes mesures prenen especial rellevància pel que fa a la contractació d'energia amb garantia d'origen renovable, que ha permès assolir una reducció d'emissions d'abast 2 del 99,85% a Espanya respecte al 2014.

En relació amb l'impacte relacionat amb els viatges i desplaçaments de negocis, s'apliquen criteris ambientals i de racionalització de la despesa, de manera que s'afavoreix l'elecció dels mitjans de transport amb menys nivell d'emissions de CO_2 i en trajectes *in itinere* es promou l'ús de la plataforma interna de cotxe compartit (*car pooling*). Aquestes informacions són les que figuren en la taula següent.

En tones de CO_2	2018	2017	2016	2015	2014
Abast 1 / Activitats directes: emissions generades per instal·lacions i vehicles de l'empresa	1.151	763	648	600	552
Abast 2 / Activitats indirectes: emissions derivades del consum elèctric en l'àmbit nacional	20	22	54	3.321	12.890
Abast 3 / Altres activitats indirectes: emissions derivades de desplaçaments vinculats al negoci (amb avió, tren i vehicle)	3.940	3.337	3.477	3.862	3.143
Total d'emissions de CO_2 generades pel grup a Espanya	**5.111**	**4.122**	**4.179**	**7.783**	**16.585**
Total d'emissions de CO_2 per empleat	**0,3**	**0,2**	**0,2**	**0,5**	**1,0**

1.2. Economia circular i prevenció i gestió de residus

En totes les instal·lacions del grup a Espanya, el residu de paper es gestiona com a documentació confidencial que cal destruir, i posteriorment se'n recicla el 100% a través de gestors autoritzats de residus. Els centres corporatius i les oficines disposen de recollida selectiva d'envasos, matèria orgànica i piles. L'entitat duu a terme amb Ricoh i amb el programa d'HP Planet Partners la recollida i reutilització de tòners usats, i gestiona els seus residus tecnològics a través de gestors autoritzats.

Per gestionar els residus de les oficines en procés de tancament o fusió es disposa de mecanismes de control específics. Amb el material informàtic o el mobiliari en bon estat, sobrant d'oficines o de centres de treball en procés de tancament o fusió, el banc fa donacions a ONG i a entitats locals sense ànim de lucre.

1.3. Ús sostenible dels recursos

Pel que fa a la infraestructura pròpia, Banc Sabadell disposa d'un sistema de gestió ambiental que segueix l'estàndard mundial ISO 14001 i amb el qual s'han certificat sis seus corporatives a Espanya. El 16,22% de la plantilla nacional treballa en alguna d'aquestes seus certificades. En paral·lel, el sistema de gestió ambiental s'està desenvolupant progressivament a la resta de centres de treball.

1.3.1. Consum energètic

En l'exercici 2018, el consum total energètic de Banc Sabadell a Espanya ha estat de 86.398 MWh.

En l'exercici 2018, el consum d'energia elèctrica a Espanya ha arribat als 81.962 MWh (respecte als 82.824 MWh l'any anterior) amb un 99,96% d'origen renovable, majoritàriament a través de Nexus Renovables, subministradora amb garantia d'origen 100% renovable. Prenent com a any base el 2014, s'ha assolit una reducció del 99,85% d'emissions de CO_2 en el consum elèctric (abast 2).

A fi de reduir el seu consum energètic, Banc Sabadell desenvolupa contínues mesures de millora d'ecoeficiència en les seves instal·lacions i processos.

- La major part de la xarxa d'oficines disposa d'un sistema centralitzat de climatització i il·luminació de baix consum, i encesa dels rètols publicitaris adaptada a les franges de llum solar. A més a més, disposen d'equips lleugers Thin Client (infraestructura cèntrica de xarxa, en què aplicacions i programari es vehiculen virtualment a servidors), que consumeixen un 90% menys d'energia. Des del 2015 s'han iniciat implantacions d'aquests equips també en centres corporatius.

- Els centres corporatius tenen instal·lada una il·luminació per detecció de presència i llums LED (*light emitting diode*). En aquests edificis i en les oficines més grans, les instal·lacions de climatització disposen de recuperació d'energia.

Consum total d'energia elèctrica	2018	2017	2016
Consum total d'energia (MWh)	81.962	82.824	89.809
Energia elèctrica subministrada per Nexus Renovables, garantia d'origen 100% renovable (% de subministrament sobre el total de l'energia elèctrica)	99,94%	99,93%	99,84%

1.3.2. Consum d'aigua

El consum d'aigua del grup en l'àmbit nacional es limita a un ús sanitari i de reg d'algunes zones enjardinades. El 100% de l'aigua consumida prové de la xarxa de subministrament. Així mateix, el grup té les seves seus en terrenys urbans on l'aigua captada i abocada es fa a través de la xarxa urbana.

En relació amb l'ecoeficiència, els sanitaris i les aixetes disposen de mecanismes per optimitzar la gestió de l'aigua. En aquest sentit, la seu corporativa a Sant Cugat disposa d'un dipòsit de recollida d'aigües pluvials i d'aigües grises per aprofitar-les com a aigua de reg. D'altra banda, la zona enjardinada es compon d'espècies autòctones amb baixa necessitat de reg.

1.3.3. Consum de paper

El 2018, el consum de paper a Espanya ha estat de 1.047 tones. Durant l'any passat, el banc ha dut a terme les actuacions següents per reduir el consum de paper:

- El servei 24 hores per als clients a través de canals remots i plataformes digitals.
- L'ús de tauletes i sistemes digitals a la xarxa d'oficines que permeten la captura de la firma del client i suprimeixen l'ús de papers pre-impresos.
- Totes les impressores del grup imprimeixen per defecte a doble cara.
- L'ús de paper convencional disposa de les certificacions del sistema de gestió de qualitat i ambiental ISO 9001 / ISO 14001 i de producció sense clor FSC (Forest Stewardship Council). Cal destacar que des del juliol de 2018 s'ha ampliat l'ús exclusiu del paper DIN A4 reciclat a tota la xarxa d'oficines.
- Eliminació de la impressió de la còpia del client quan ho confirmi expressament.

Consum de paper	2018	2017	2016
Consum de paper (format DIN A4) durant l'exercici (tones)	1.047	988	1.062
Ús del paper reciclat en oficines i centres corporatius sobre el consum total de paper (blanc i reciclat) a Espanya (%)	52%	9%	9%
Ús del paper reciclat en 13 centres corporatius amb oficina de servei de correus (estafeta) sobre el seu consum total de paper (blanc i reciclat) (%)	87%	80%	84%

1.4. Canvi climàtic

El 2018, s'ha creat un Grup de Treball de Risc de canvi climàtic amb l'objectiu de preparar la implementació del TCFD (Task Force on Climate-Related Financial Disclosures).

Així mateix, es fomenten les reunions per videoconferència, l'ús de videoconferència personal, pilots de teletreball, així com també la utilització de les comunitats virtuals per a àmbits com el de l'aprenentatge i la formació contínua.

Els programes pilot de teletreball també permeten establir les bases per a una futura extensió d'aquest a un nombre més gran de la plantilla. Els seus objectius i impactes són múltiples i van des de la millor conciliació de la vida personal i professional fins a un evident estalvi de temps, energia i emissions.

D'altra banda, el banc ha adoptat mesures per fomentar la reducció d'emissions de CO_2 a través de la seva oferta comercial de productes. En l'àmbit del rènting s'ha ampliat la gamma de vehicles sostenibles (amb emissió inferior o igual a 120 grams de CO_2/km), que ha arribat al 78% de la flota viva i amb una oferta permanent de vehicles ECO. A més a més, Banc Sabadell ha contribuït a la mobilitat sostenible dels treballadors fomentant la contractació de vehicles 100% elèctrics amb una contractació de 60 unitats.

Per donar resposta a les limitacions de trànsit al centre de grans ciutats com Madrid s'ha elaborat una oferta específica de vehicles de baixes emissions per garantir l'accessibilitat a aquesta capital, que s'ampliarà al gener a la resta de grans ciutats espanyoles.

Relacionat amb la investigació, el Premi Fundació BS a la Investigació Econòmica ha reconegut la Dra. Díaz Anadón per la seva feina sobre el canvi climàtic, que combina la investigació amb el desenvolupament de polítiques públiques, quantificant el paper que noves tecnologies energètiques (solar, eòlica o nuclear) podrien tenir per reduir les emissions de diòxid de carboni i els costos del sector.

1.5. Altres informacions sobre qüestions ambientals

Més enllà de la gestió responsable de la sostenibilitat mediambiental en relació amb les infraestructures pròpies, els consums i les emissions, algunes activitats del negoci en matèria de finançament i d'inversió també incideixen en el medi ambient. Per aquest motiu el banc manté diverses iniciatives i compromisos en pro d'aquesta sostenibilitat.

1.5.1. Avaluació del risc ambiental

Des de 2011 Banc Sabadell està adherit als Principis de l'Equador, marc voluntari internacional de polítiques, normes i guies que coordina la Corporació Financera Internacional (IFC), agència que depèn del Banc Mundial, que té per objecte determinar, avaluar i gestionar els riscos ambientals i socials en els projectes de finançament estructurat d'un import superior o igual a 10 milions de dòlars i préstecs corporatius a partir de 100 milions de dòlars. A través d'aquests estàndards, s'efectua una avaluació social i ambiental dels possibles impactes, abordant en determinats casos la minimització, mitigació i compensació adequada, que és revisada per un expert independent. Anualment, Banc Sabadell publica al seu web corporatiu un informe que aporta el detall de cada un dels projectes vinculats als Principis de l'Equador.

Durant l'exercici 2018, Banc Sabadell ha firmat 20 projectes que incorporen els Principis de l'Equador, el 85% dels quals corresponen a projectes d'energies renovables.

Sector	Nombre de projectes	Categoria	País	Regió	País designat	Revisió independent
Energies renovables	10	B	Espanya	Europa	SÍ	SÍ
	2	B	Estats Units d'Amèrica	Amèrica	SÍ	SÍ
	1	B	Canadà	Amèrica	SÍ	SÍ
	1	B	Regne Unit	Europa	SÍ	SÍ
	3	B	Mèxic	Amèrica	NO	SÍ
Petroli i gas	1	B	Estats Units d'Amèrica	Amèrica	SÍ	SÍ
	1	B	Mèxic	Amèrica	NO	SÍ
	1	B	Perú	Amèrica	NO	SÍ

Així mateix, tota la xarxa d'oficines disposa d'informació de suport per a l'avaluació del risc ambiental relacionat amb el sector o l'activitat de les empreses analitzades. Aquesta avaluació també s'inclou en l'expedient en què s'avalua el risc de crèdit de les operacions i influeix en la presa de decisions.

1.5.2. Inversió i finançament en energies renovables

En relació amb el negoci, Banc Sabadell fomenta el desenvolupament d'un model energètic més sostenible a través de la inversió directa en projectes i el finançament d'energies renovables.

A través de la seva filial Sinia Renovables, Banc Sabadell està desenvolupant un nou cicle inversor (2016-2019) de 150 milions d'euros en capital per a aquest tipus d'actius. Seguint l'estratègia d'internacionalització del banc, que preveu inversions a Espanya, Mèxic, el Regne Unit i altres països LATAM, ja s'han fet les primeres inversions en capital a Mèxic, on Sinia té presència en 247 MW eòlics, dels quals 99 MW estan en explotació i 148 MW en construcció per al 2019. La cartera addicional gestionada per Sinia a Espanya inclou la seva presència en 70 MW eòlics, 3 MW fotovoltaics i 22,5 MW en una planta termosolar hibridada amb biomassa. Amb aquests últims projectes, l'energia elèctrica renovable atribuïble a Sinia a Espanya per al 2018 és de 152 GWh, potència que supera el total del consum elèctric de Banc Sabadell en oficines i centres corporatius. Aquesta energia renovable evita l'emissió anual de prop de 58 mil tones de CO_2.

Així mateix, en l'àmbit nacional, Banc Sabadell contribueix i participa en el Fòrum Solar, en què es tracten els nous avenços i el lideratge de la indústria fotovoltaica espanyola.

Una altra de les línies de negoci relacionada amb el medi ambient és el finançament d'instal·lacions d'eficiència energètica a través de productes de rènting o lísing específics per a aquestes necessitats, que permeten finançar des de projectes d'enllumenat públic fins a instal·lacions de calderes de biomassa i instal·lacions de cogeneració.

2. INFORMACIÓ SOBRE QÜESTIONS SOCIALS I RELATIVES AL PERSONAL

La política de recursos humans de Banc Sabadell té com a missió donar suport a la transformació de l'organització des de les persones, formant part del dia a dia del negoci i del seu creixement. L'objectiu clau és maximitzar la creació de valor dels professionals que formen part de Banc Sabadell mitjançant el desenvolupament del seu talent, la gestió de les seves expectatives i el màxim aprofitament de les seves capacitats.

Durant el 2018 s'ha transformat la gestió de Recursos Humans, amb l'objectiu d'enfortir i orientar la seva acció als grans reptes en la gestió del capital humà sota el pròxim pla estratègic:

- Més orientació al desenvolupament del talent.
- Més proximitat al negoci.
- Orientació a la satisfacció de l'empleat.

En el perímetre TSB, destaquen les accions relacionades amb el suport a persones i equips abans, durant i després del procés de la migració. També destaca l'esforç per crear una cultura inclusiva en què cada empleat de TSB, independentment del seu gènere, ètnia, discapacitat, orientació sexual, edat o situació personal, pugui realitzar el seu potencial.

2.1. Ocupació

2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell

Nombre total i distribució d'empleats del grup per:

Gènere	**2018**	**2017**
H	11.605	11.467
D	14.576	14.378
Total	**26.181**	**25.845**

País	**2018**	**2017**
Algèria	3	3
Brasil	2	2
Colòmbia	6	6
Cuba	7	7
Emirats Àrabs Units	2	3
Espanya	16.851	16.765
Estats Units	240	229
França	20	22
Índia	4	4
Marroc	21	20
Mèxic	462	312
Perú	6	5
Polònia	3	3
Portugal	12	1
Regne Unit	8.388	8.319
República Dominicana	4	2
Singapur	2	1
Turquia	3	3
Xina	6	6
Andorra	139	132
Total	**26.181**	**25.845**

Classificació professional	**2018**	**2017**
Directius	674	645
Comandaments intermedis	3.889	4.013
Especialistes	16.991	16.701
Administratius	4.627	4.486
Total	**26.181**	**25.845**

En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
En el col·lectiu comandaments intermedis s'incorporen els directors que no pertanyen al col·lectiu directiu.

Rangs d'edat	2018	2017
Inferior a 31 anys	3.255	2986
Entre 31 i 49 anys	15.132	15.461
Més de 49 anys	7.794	7.398
Total	**26.181**	**25.845**

Modalitats de contracte de la plantilla a Espanya:

	2018	2017
Indefinit	16.681	16.621
Temporal	170	143
Total	**16.851**	**16.764**

Tipus de contracte - Contractes mitjans	2018	2017
Indefinit	16.706	16.622
Temporal	175	157
Total	**16.881**	**16.779**

	2018			2017		
Contractes mitjans - Gènere	H	D	Total	H	D	Total
Indefinit	8.221	8.485	16.706	8.203	8.419	16.622
Temporal	82	93	175	84	72	157
Total	**8.303**	**8.578**	**16.881**	**8.287**	**8.492**	**16.779**

	2018		2017	
Contractes mitjans - Rang d'edat	Indefinit	Temporal	Indefinit	Temporal
Inferior a 31 anys	484	83	407	95
Entre 31 i 49 anys	10.869	80	11.272	54
Més de 49 anys	5.353	12	4.943	7
Total	**16.706**	**175**	**16.622**	**157**

	2018		2017	
Contractes mitjans - Categoria professional	Indefinit	Temporal	Indefinit	Temporal
Directius	474	-	441	-
Comandaments intermedis	3.274	-	3.249	-
Especialistes	12.645	147	12.676	147
Administratius	313	28	256	10
Total	**16.706**	**175**	**16.622**	**157**

En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
En el col·lectiu comandaments intermedis s'incorporen els directors que no pertanyen al col·lectiu directiu.

No es proporciona el desglossament dels contractes a temps parcial, atès que el total d'aquests contractes a Espanya al desembre de 2018 és de 20 (representa el 0,12% dels contractes nacionals).

Modalitats de contracte de la plantilla a TSB:

	2018	2017
Indefinit	8.320	8,231
Temporal	33	56
Total	**8.353**	**8.287**

Tipus de contracte - Contractes mitjans	2018	2017
Indefinit	8.198	8.335
Temporal	49	57
Total	**8.247**	**8.392**

	2018			2017		
Contractes mitjans - Gènere	H	D	Total	H	D	Total
Indefinit	2.737	5.461	8.198	2.760	5.575	8.335
Temporal	21	28	49	27	30	57
Total	**2.758**	**5.489**	**8.247**	**2.787**	**5.605**	**8.392**

Contractes mitjans - Rang d'edat	2018		2017	
	Indefinit	Temporal	Indefinit	Temporal
Inferior a 31 anys	2.107	19	2.195	28
Entre 31 i 49 anys	3.977	28	4.049	26
Més de 49 anys	2.114	2	2.091	4
Total	**8.198**	**49**	**8.335**	**57**

Contractes mitjans - Categoria professional	2018		2017	
	Indefinit	Temporal	Indefinit	Temporal
Directius	181	-	174	-
Comandaments intermedis	297	8	295	5
Especialistes	3.574	30	3.656	32
Administratius	4.146	11	4.210	21
Total	**8.198**	**49**	**8.335**	**57**

A TSB, no es disposa actualment d'empleats amb la modalitat de contractes a temps parcial.

Nombre d'acomiadaments d'empleats a Espanya per:

Categoria professional	2018	2017
Directius	5	3
Comandaments intermedis	25	22
Especialistes	136	80
Administratius	4	22
Total	**170**	**127**

En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
En el col·lectiu comandaments intermedis s'incorporen els directors que no pertanyen al col·lectiu directiu.

Gènere	2018	2017
H	102	74
D	68	53
Total	**170**	**127**

Rang d'edat	2018	2017
Inferior a 31 anys	5	4
Entre 31 i 49 anys	102	87
Més de 49 anys	63	36
Total	**170**	**127**

Nombre d'acomiadaments d'empleats a TSB per:

Categoria professional	2018	2017
Directius	4	
Comandaments intermedis	7	
Especialistes	21	
Administratius	56	
Total	**88**	**94**

No es disposa del desglossament per categoria el 2017 pel canvi de sistema.

Gènere	2018	2017
H	28	40
D	60	54
Total	**88**	**94**

Rang d'edat	2018	2017
Inferior a 31 anys	19	22
Entre 31 i 49 anys	35	33
Més de 49 anys	34	39
Total	**88**	**94**

Empleats amb discapacitat en el grup per gènere i classificació professional:

	2018		2017	
	H	D	H	D
Directius	3	-	10	3
Comandaments intermedis	13	3	18	12
Especialistes	83	69	95	115
Administratius	4	13	-	-
Total	**103**	**85**	**123**	**130**

Les dades són en l'àmbit del grup el 31/12/2018.
En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
En el col·lectiu comandaments intermedis s'incorporen els directors que no pertanyen al col·lectiu directiu.

2.1.2. Selecció

Banc Sabadell disposa d'un procés de selecció de personal que garanteix l'aplicació de criteris objectius basats en la professionalitat i l'adequació de les persones als llocs de treball i al potencial de desenvolupament a l'empresa. El grup procura el màxim desenvolupament professional dels seus empleats, i fomenta l'esperit de superació i el reconeixement del seu esforç personal. Aquest compromís mutu es materialitza en el Codi de conducta del Grup Banc Sabadell i en la política de mobilitat interna i selecció.

Al llarg de 2018 s'han iniciat diferents accions i projectes encaminats a reforçar i millorar el servei d'atracció i selecció del talent per afrontar més volum de contractació, nous perfils i la dispersió geogràfica. Aquests són els factors que demanen reformular i actualitzar els procediments, habilitats, capacitats i tecnologies utilitzades per atraure els millors candidats i oferir-los una experiència positiva.

En l'aspecte extern, s'han reforçat les capacitats digitals d'atracció del talent amb un nou web d'ocupació (www.sabadellcareers.com), que ja ha comptat amb més de 38.000 visites en 5 mesos de funcionament, amb més d'un minut i mig de visita mitjana, i els països d'origen són Espanya (+70%), els Estats Units (+13%) i Mèxic (+4%). Així mateix, el contingut editorial i el reforç de les capacitats digitals de la nostra presència a LinkedIn llancen un creixement de 20.000 seguidors en la comunitat durant el 2018, amb un tancament en termes totals de 78.540.

Aquest any s'ha llançat el Data & Analytics Programme, que té com a repte incorporar professionals amb coneixement avançat per explorar i interpretar la informació que contenen les dades, i extreure'n el màxim valor per tal de personalitzar els nostres productes i serveis i prendre decisions estratègiques de negoci. Dotze participants s'hi han incorporat mitjançant aquesta incubadora de talent, assegurant la integració, participació i formació dels treballadors d'aquest col·lectiu en la nostra organització a través d'un seguiment sistemàtic i permanent, juntament amb els seus tutors i mentors.

A més a més, totes aquestes accions han redundat a consolidar la nostra posició com a ocupador en els indicadors de reputació externa, i ha destacat l'èxit d'assolir, novament, una posició en el Top 25 de Merco Personas (21), un monitor de gran reputació a Espanya per mesurar l'atractiu com a ocupador.

La singularitat del projecte de TSB, la seva missió i les seves innovadores iniciatives cap als seus empleats l'han impulsat fins al Top 25 de les millors grans empreses per treballar al Regne Unit, en el prestigiós índex del Sunday Times. Concretament, al Top 5 el 2018.

2.1.3. Compensació

Les polítiques retributives del Grup Banc Sabadell són coherents amb els objectius de l'estratègia de risc i de negoci, la cultura corporativa, la protecció dels accionistes, inversors i clients, els valors i els interessos a llarg termini del grup, així com amb la satisfacció dels clients i amb les mesures emprades per evitar conflictes d'interessos sense encoratjar l'assumpció de riscos excessius.

En aquest sentit, la política de remuneracions del Grup Banc Sabadell es basa en els principis següents:

- Fomentar la sostenibilitat empresarial i social a mitjà-llarg termini, a més de l'alineació amb els valors del grup. Això implica:
    - Alineació de les retribucions amb els interessos dels accionistes i amb la creació de valor a llarg termini.
    - Impuls d'una gestió de riscos rigorosa, incloent-hi mesures per evitar el conflicte d'interès.
    - Alineació amb l'estratègia de negoci, objectius, valors i interessos a llarg termini del grup.

- Assegurar un sistema retributiu competitiu i equitatiu (competitivitat externa i equitat interna):
    - Capaç d'atreure i retenir el millor talent.
    - Que recompensi la trajectòria professional i la responsabilitat, amb independència del gènere de l'empleat.
    - Alineat amb estàndards de mercat i flexible per adaptar-se als canvis de l'entorn i les exigències del sector.

- En relació amb l'anomenada bretxa salarial, Banc Sabadell, davant unes mateixes funcions, responsabilitats i antiguitat no fa cap tipus de discriminació salarial entre gèneres ni en el moment de la contractació ni en les revisions salarials dels seus empleats.

  Tot i això, a Espanya s'han analitzat les dades de manera objectiva fent un càlcul sobre el total de dones i homes, tenint en compte els diferents col·lectius, directius, especialistes i administratius sense establir cap criteri addicional, que determina una diferència de l'11,95%. Durant el 2018 aquesta diferència s'ha reduït en un 5,41%. Aquesta diferència s'explica fonamentalment perquè el col·lectiu femení té menys antiguitat a l'entitat. A les mesures esmentades abans se n'afegeixen d'altres que es desenvolupen específicament per tancar aquesta diferència:
    - Increment en la representació de dones en llocs directius.
    - Un 50% de les promocions han estat dones (26% en l'àmbit directiu), a través d'un focus/seguiment en els comitès d'avaluació de l'acompliment i no biaix en les ternes de candidats en processos.
    - Actuació salarial igual en dones que en homes i increment igual en massa salarial.
    - Paritat de gènere estricta en el Programa d'alts potencials previst per al 2019, planter de futur talent directiu.

Aquestes mesures han permès al banc rebre el distintiu d'Igualtat a l'Empresa, atorgat pel Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat del Govern d'Espanya. El distintiu reconeix les empreses i altres entitats espanyoles que destaquin en el desenvolupament de polítiques d'igualtat d'oportunitats entre dones i homes en l'àmbit laboral, mitjançant la implementació de plans i mesures d'igualtat. La concessió d'aquesta distinció s'instrumentalitza mitjançant convocatòries anuals en què pot participar qualsevol empresa o entitat, tant privada com pública, que destaqui de manera integral en l'aplicació i en els resultats de les mesures d'igualtat entre dones i homes desenvolupades en la seva organització pel que fa a condicions de treball, models d'organització en altres àmbits com serveis, productes i publicitat de l'empresa.

La bretxa salarial de gènere de TSB es reporta seguint les metodologies i els càlculs establerts pel Govern del Regne Unit en cada moment. L'últim estudi va reflectir una bretxa salarial de gènere del 31% basant-se en la retribució fixa de tots els empleats el 5 d'abril de 2018 i en la variable de tots els empleats de l'exercici anterior.

- Recompensar l'acompliment alineant d'aquesta manera la retribució amb els resultats generats per l'individu i nivell de risc assumit:
    - Equilibri adequat entre els diferents components de la retribució.
    - Consideració de riscos i resultats actuals i futurs, no incentivant l'assumpció de riscos que sobrepassin el nivell tolerat pel grup.
    - Esquema senzill, transparent i clar. Aquesta política ha de ser comprensible i fàcil de comunicar a tota la plantilla.

Tots aquests principis que inspiren la política de remuneracions del grup compleixen amb les directives i reglaments europeus i les normes vigents, especialment la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit; el Reial Decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desenvolupa la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit; les directrius EBA/GL/2015/22, de 27 de juny de 2016, sobre polítiques de remuneració adequades en virtut dels articles 74, apartat 3, i 75, apartat 2, de la Directiva 2013/36/UE i la divulgació d'informació en virtut de l'article 450 del Reglament (UE) núm. 575/2013 (a partir d'ara, les directrius EBA/GL/2015/22); la Guia de l'EBA sobre govern intern (GL 2017/11), de 26 de setembre de 2017; la Circular 2/2016, de 2 de febrer, del Banc d'Espanya, a les entitats de crèdit, sobre supervisió i solvència, que completa l'adaptació de l'ordenament jurídic espanyol a la Directiva 2013/36/UE i al Reglament (UE) núm. 575/2013, el Reglament delegat (UE) núm. 604/2014 de la Comissió, de 4 de març de 2014, pel qual es complementa la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell pel que fa a les normes tècniques de regulació en relació amb els criteris qualitatius i els criteris quantitatius adequats per determinar les categories de personal les activitats professionals del qual tenen una incidència important en el perfil de risc d'una entitat i el Senior Managers and Certification Regime (SMR) al Regne Unit.

Remuneració total mitjana de Banc Sabadell a Espanya per:

Gènere	2018	2017
H	59.561 €	58.859 €
D	44.932 €	44.390 €
Mitjana	**52.098 €**	**51.532 €**

Es considera per al càlcul de la remuneració total mitjana: retribució fixa, retribució variable (amb compliment del 100%), complements personals i beneficis socials.

Classificació professional	2018	2017
Directius	180.930 €	177.599 €
Comandaments intermedis	68.379 €	66.228 €
Especialistes	43.948 €	43.492 €
Administratius	22.544 €	22.467 €
Mitjana	**52.098 €**	**51.532 €**

En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
En el col·lectiu comandaments intermedis s'incorporen els directors que no pertanyen al col·lectiu directiu.
Es considera per al càlcul de la remuneració total mitjana: retribució fixa, retribució variable (amb compliment del 100%), complements personals i beneficis socials.

Rang d'edat	2018	2017
Inferior a 31 anys	33.402 €	33.316 €
Entre 31 i 49 anys	48.110 €	47.418 €
Més de 49 anys	62.187 €	62.171 €
Mitjana	**52.098 €**	**51.532 €**

Es considera per al càlcul de la remuneració total mitjana: retribució fixa, retribució variable (amb compliment del 100%), complements personals i beneficis socials.

Remuneració mitjana dels directius a Espanya:

	2018	2017
H	192.770 €	188.757 €
D	140.984 €	139.142 €
Mitjana	**180.930 €**	**177.599 €**

En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
Es considera per al càlcul de la remuneració total mitjana: retribució fixa, retribució variable (amb compliment del 100%), complements personals i beneficis socials.

Remuneració mitjana dels consellers de Banc Sabadell:

	2018	2017
H	150.493 €	131.974 €
D	176.000 €	148.019 €
Mitjana	**154.137 €**	**134.891 €**

* Càlcul fet amb consellers que hi han estat tot l'any. Només s'informa de les remuneracions percebudes per la feina feta en la funció de conseller/a, excloent-ne els imports percebuts per funcions directives que estan incloses en les categories de la taula anterior.

El 2018 s'ha ampliat al 100% de la plantilla l'accés a la retribució flexible, com a mesura que permet que cada empleat pugui optimitzar la seva retribució d'acord amb les seves necessitats i situació personal.

El banc ofereix als seus empleats un altre tipus de beneficis socials, entre els quals hi ha la concessió de préstecs a interès zero i les beques de formació i d'ajuda escolar per als fills.

Remuneració total mitjana de TSB per:

Gènere	2018	2017
H	50.427 €	56.860 €
D	31.936 €	33.855 €
Mitjana	**41.214 €**	**41.542 €**

Tipus de canvi 1 GBP = 0,885 EUR

Rang d'edat	2018	2017
Inferior a 31 anys	32.877 €	29.437 €
Entre 31 i 49 anys	39.017 €	48.846 €
Més de 49 anys	41.251 €	41.755 €
Mitjana	**41.214 €**	**41.542 €**

Tipus de canvi 1 GBP = 0,885 EUR

Classificació professional	2018	2017
Directius	201.968 €	293.804 €
Comandaments intermedis	99.341 €	66.228 €
Especialistes	44.046 €	43.492 €
Administratius	21.827 €	22.467 €
Mitjana	**41.214 €**	**41.542 €**

Tipus de canvi 1 GBP = 0,885 EUR

Remuneració mitjana dels directius a TSB:

Remuneració mitjana directius	2018	2017
H	213.495 €	313.195 €
D	180.689 €	250.633 €
Mitjana	**201.968 €**	**293.804 €**

Tipus de canvi 1 GBP = 0,885 EUR

2.2. Organització del treball, salut i seguretat

2.2.1 Gestió del lideratge

A Banc Sabadell les persones són les que han marcat la diferència al llarg de la història de l'entitat i continuaran fent-ho en el futur amb l'objectiu que Banc Sabadell sigui el millor lloc on desenvolupar la carrera professional. L'element principal per aconseguir-ho és el model de gestió de persones, que es basa en la meritocràcia i en el desenvolupament del talent.

Aquest model té tres eixos principals: la valoració anual de l'acompliment, l'acompanyament del mànager i les actuacions de desenvolupament segons les necessitats i el potencial de cada persona.

Tots els professionals del banc són valorats pel seu acompliment durant l'any. Per fer-ho es té en compte què han aconseguit i com ho han aconseguit. Serveix per fomentar la meritocràcia; per això, és crític diferenciar en la valoració. Aquest any el model ha guanyat en objectivitat en incorporar la possibilitat de contrast de mànagers anteriors i mànagers funcionals.

Tan important com la valoració de l'acompliment de l'any és la valoració del potencial de cara a l'any que ve, per prendre millors decisions en el desenvolupament professional (mobilitat interna, promoció, programes de desenvolupament), alinear aspiracions amb oportunitats professionals i dissenyar l'agenda de desenvolupament.

El potencial té en compte si la persona vol i pot assumir més transversalitat i/o responsabilitat i el seu grau de preparació per al següent nivell de responsabilitat.

Per aquest motiu s'ha inclòs un apartat específic per assenyalar les nostres aspiracions professionals i que el mànager pugui fer la seva valoració sobre això. Així mateix, els mànagers tenen la responsabilitat de donar *feedback* de manera contínua, acompanyant el desenvolupament dels equips. En la valoració es pot avaluar de manera confidencial la seva qualitat com a gestors d'equips.

A partir d'aquí Banc Sabadell posa a disposició dels empleats eines i programes de formació específics, sempre sota un enfocament de co-responsabilitat de l'empleat en el desenvolupament de la seva carrera.

En particular, els directius compten amb un Programa de desenvolupament directiu quan accedeixen a la posició de directiu top o de director corporatiu, amb l'objectiu d'acompanyar-los en els moments de transició de carrera i preparar-los davant l'entorn canviant del negoci, amb especial focus en els desafiaments propis del nou rol de lideratge. El programa es planteja en un model de *learning by doing* i amb l'objectiu de crear xarxes en el col·lectiu directiu, oferint oportunitats de *networking* i visibilitat.

A més a més, Banc Sabadell ha continuat evolucionant el model per disposar de la millor informació sobre el talent actual i el seu potencial, per assegurar una idònia presa de decisions en matèria de persones, una gestió eficaç i eficient i el desenvolupament efectiu de directius i pre-directius.

D'aquesta manera, s'ha donat continuïtat al model de comitès de valoració de persones en el si de cada Comitè de Direcció General (17 en total), i s'han tractat les qüestions següents:

- Evolució actual (i prevista) de la plantilla (perfil i costos) i resultats de gestió (compensació, gestió de l'acompliment –alts i baixos acompliments–, clima).
- Actualització del mapa del talent (directiu i pre-directiu) i *pool* de potencial.
- Decisió de candidats en noves posicions directives i proposta d'alts potencials.
- Propostes d'actuació sobre la plantilla.

2.2.2. Conciliació

La plantilla del banc té a la seva disposició un conjunt de beneficis socials pactats pel grup i els representants sindicals en l'acord sobre mesures de conciliació de la vida familiar i personal amb la laboral. Tots aquests beneficis han estat comunicats a la totalitat de la plantilla i estan recollits en el web intern de l'empleat, de manera que són àmpliament coneguts pels empleats, que els sol·liciten i en gaudeixen des de fa temps.

Els beneficis inclouen reducció de jornada (retribuïda, no retribuïda, per lactància), excedències (per maternitat, per cura de familiars), permisos especials (per estudis, per motius personals, per adopció internacional), ampliació de la llicència per naixement de fill i flexibilitat horària.

Així mateix, el grup ofereix un ampli ventall de mesures orientades a millorar la conciliació de la vida laboral i familiar i/o personal de la seva plantilla, mitjançant la contractació de serveis o compra de productes a través del portal per a empleats, que els ofereix no tan sols un estalvi econòmic, sinó també de temps, ja que reben els productes en el seu lloc de treball i s'estalvien el desplaçament o haver de fer la gestió fora de l'horari laboral. A aquestes facilitats cal afegir l'oferta de serveis per facilitar les gestions personals de les persones que treballen en els serveis centrals.

El 2018 també s'ha continuat avançant en noves mesures de flexibilitat i millora de la conciliació familiar, entre les quals destaquen la possibilitat de comprar dies addicionals de vacances o l'extensió del desplegament del teletreball. Aquesta última mesura ha tingut una gran acollida en termes de satisfacció i productivitat i al tancament de 2018 comptava amb 320 empleats adherits.

Així mateix, s'ha incorporat la figura del gestor de conciliació, amb la missió de gestionar i analitzar les sol·licituds i demandes dels empleats en temes de conciliació, proposant solucions creatives i personalitzades fora de la norma convencional, amb la finalitat d'aconseguir un equilibri satisfactori entre les necessitats de conciliació del col·laborador i el mànager.

2.2.3. Salut i seguretat

El grup assumeix una política preventiva de millora contínua de les condicions de treball i salut dels empleats del grup.

D'acord amb la legislació vigent, el banc disposa d'un pla de prevenció que inclou totes les activitats preventives dutes a terme a l'empresa i que es publiquen anualment en una memòria que està disponible al web intern de l'empleat i al web corporatiu.

També es duu a terme una avaluació inicial de riscos laborals per a cada nou centre de treball i en cas de reformes o modificacions. Així mateix, quan ha transcorregut un període des de la realització de l'avaluació, en totes les instal·lacions s'avaluen tant els llocs individuals de treball com les zones comunes, les instal·lacions i aspectes com ara la temperatura, la il·luminació, etc.

La totalitat del personal del grup i les noves incorporacions reben informació sobre prevenció de riscos laborals i fan la formació obligatòria de seguretat i salut a la feina a través d'un curs en línia. La formació es completa amb publicacions, fitxes d'ergonomia, manuals d'equips de treball, relacionades amb els riscos propis de l'activitat del banc.

Indicadors d'absentisme:

Indicadors d'absentisme a Espanya	2018	2017
Suma hores (accidents i malaltia no laboral)	836.153	807.752

Indicadors d'absentisme a TSB	2018	2017
Suma hores (malaltia no laboral)	399.409	433.412

Accidents de treball:

	2018			2017		
Tipus d'accident a Espanya	H	D	Total	H	D	Total
Centre de treball	44	75	119	28	52	80
In itinere	48	86	134	41	74	115
Desplaçament jornada laboral	14	26	40	9	16	25
Un altre centre de treball	1	1	2	2	2	4
TOTAL	**107**	**188**	**295**	**80**	**144**	**224**

* Les dades de 2018 són provisionals i no inclouen Solvia.

Accidents de treball a Espanya	2018	2017
Suma hores	22.170	19.590
Índex de freqüència	5,61	3,82
Índex de gravetat	0,08	0,07

Les dades són d'abast nacional i no inclouen Solvia. L'índex de gravetat fa referència a la gravetat de l'absentisme (jornades perdudes / jornades existents * 100).

TSB, en compliment del marc legal del Regne Unit, no porta cap registre dels accidents.

Per al sector bancari, la Seguretat Social no defineix cap malaltia professional.

2.3. Relacions socials

2.3.1. Comunicació

Banc Sabadell disposa de múltiples canals de diàleg entre els diferents nivells de l'organització per tal de facilitar la comunicació interna i fer partícips els empleats del projecte del banc.

La plataforma BS Idea permet als empleats proposar idees de millora en tots els àmbits de l'organització. Aquesta plataforma constitueix un excel·lent canal de comunicació en què els empleats poden transmetre dubtes i compartir experiències sobre processos o productes. Tant les idees més votades com les que aporten més valor a l'entitat són analitzades pels responsables dels processos afectats i pel Comitè de Decisió de l'entitat, que decideixen si s'implanten o no. D'altra banda, les idees més votades reben un premi econòmic.

Banc Sabadell també disposa d'un canal de denúncies per a empleats a través del qual i de manera anònima es poden traslladar les diferents consultes, queixes i suggeriments. Les informacions recollides a través d'aquest canal es reporten al Comitè d'Ètica Corporativa de l'entitat.

A TSB destaca el llançament d'un nou entorn digital de treball, que inclou una nova extranet i l'ús de la plataforma col·laborativa Yammer, a més de la potenciació de TSB Careers. Aquest entorn de treball seguirà en evolució, ja que és una de les principals iniciatives de digitalització dels empleats.

2.3.2. Participació

Banc Sabadell respecta i garanteix els drets bàsics d'associació i negociació col·lectiva de tots els empleats, de conformitat amb la llei a Espanya. Aquests principis estan recollits en la política de recursos humans, concretament en la normativa de Recursos Humans 7305 –normativa laboral bàsica aplicable–, que fa referència expressa al Conveni col·lectiu de banca vigent (Conveni Col·lectiu de Banca). Aquests drets es recullen en el capítol dotzè d'aquest conveni, Drets sindicals, en els articles 58, 59 i 60.

En l'actualitat el banc compta amb un total d'11 seccions sindicals, incloent-hi les seccions sindicals d'àmbit estatal i les d'àmbit autonòmic. L'elecció de la representació dels treballadors es fa mitjançant sufragi cada quatre anys, d'acord amb les directrius que marca l'Associació Espanyola de Banca (AEB) juntament amb les seccions sindicals estatals majoritàries en el sector de la banca espanyola. Els resultats de les eleccions sindicals determinen la composició dels diferents comitès d'empresa i els delegats de personal, que seran els òrgans interlocutors amb la representació de l'empresa i els agents presents en les negociacions col·lectives. Si no hi ha negociacions específiques, es reuneixen quan les circumstàncies ho demanen. Els representants escollits compten amb un crèdit horari sindical per poder exercir les seves funcions. La totalitat de la plantilla que pertany a Banc Sabadell a Espanya queda afectada pel Conveni col·lectiu estatal de banca.

Durant el 2018 s'han desenvolupat un bon nombre d'accions fruit de les aportacions de la plantilla en resposta a l'enquesta de clima de 2017.

El 100% dels empleats estan coberts per conveni a Espanya. A la resta de països s'aplica la legislació vigent en cada un d'ells.

Representació dels treballadors en comitès formals treballador-empresa de salut i seguretat en el perímetre Espanya (mateixes dades 2017 i 2018):

- Comitès de seguretat i salut de caràcter estatal constituïts en empreses:
    - Banco de Sabadell, S.A.
    - Sabadell Asset Management, S.A.
    - BS Securities Serv., S.L.
    - FONOMED Gest. Tel. Med., S.A.
- Delegats de prevenció (figura legalment prevista amb un màxim de 8 persones per empresa o àmbit).

	Delegats de prevenció	En comitè
Banco de Sabadell, S.A.	24	6
Sabadell Asset Management, S.A.	3	3
BS Securities Serv., S.L.	2	2
FONOMED Gest. Tel. Med., S.A.	3	3

A TSB hi ha una relació fluïda i directa amb els representants dels treballadors (24 reunions l'any, equivalent a 2 al mes). Actualment, hi ha dos sindicats reconeguts (Unite the Union and Accord) i un no reconegut (TBU) que són escollits en eleccions participatives. A partir del 2019, el procés d'eleccions el gestionarà TSB. En la relació amb els sindicats es compleixen les indicacions d'ACAS (Advisory, Conciliation and Arbitration Association, òrgan públic de govern del Regne Unit).

2.4. Formació

Consolidació de Sabadell Campus

Aquest any 2018, el grup ha continuat donant impuls al model d'aprenentatge de l'entitat, llançat el 2016, amb la consolidació de Sabadell Campus i les seves diferents escoles i espais. Un projecte en què es materialitzen els eixos del model de formació de Banc Sabadell, basats en la innovació, la personalització de la formació, l'alineament al negoci i l'eficiència.

Escola Comercial

S'han prioritzat les formacions orientades a incrementar l'impacte de figures clau en la creació de valor del negoci, especialment en directors de negoci de petites i mitjanes empreses i directors de banca d'empreses.

MiFID. Assessors de confiança

En línia amb les directrius que contenen la normativa MiFID i, més concretament, la Guia tècnica 4/2017, per a l'avaluació dels coneixements i les competències del personal que informa i que assessora, publicada per la CNMV, s'ha desenvolupat una intensa activitat de certificació, que obté excel·lents xifres, per sobre dels objectius previstos. En aquest sentit, s'han certificat 2.157 empleats, un 54,4% per sobre dels 1.400 previstos per al 2018. Aquest compliment dona un total de 4.061 gestors certificats al desembre de 2018.

Naixement de l'Escola Digital

Més de 3.500 empleats ja desenvolupen el seu potencial digital en els vuit itineraris que els ofereix l'Escola Digital (gestió de la informació, treball en xarxa, destresa digital, visió digital, comunicació digital, identitat digital, aprenentatge continu i seguretat).

Els empleats que completin el programa +Digital poden obtenir el títol de Curs Superior de Digitalització en Banca per EADA fonamentat en la tecnologia *blockchain*, que es lliurarà al juny de l'any que ve.

Creixement de l'equip de formadors interns

Un dels grans pilars del nou model de formació de Banc Sabadell és el col·lectiu de formadors interns. Aquesta figura facilita la gestió del coneixement i el talent intern i permet fer arribar la formació a tots els territoris en el moment en què es necessita.

El 2018 aquest col·lectiu ha crescut notablement, tant en nombre (470) com en impacte, i ha donat suport a processos crítics com el ja esmentat programa MiFID. Aquests professionals han fet més de 50.000 hores de formació, amb més de 19 hores de dedicació de mitjana per formador, per aportar el seu coneixement a la resta de la plantilla.

Formació a Espanya	2018	2017
Empleats que han rebut formació (%)	94,1%	88,9%

Quantitat total d'hores de formació i mitjana per categoria professional a Espanya	2018		2017	
	Hores formació	Mitjana hores	Hores formació	Mitjana hores
Directius	22.180	52,31	23.864	58,04
Comandaments intermedis	150.306	48,11	137.345	41,98
Especialistes	469.966	38,83	329.136	29,56
Administratius	6.864	34,67	2.386	20,93
Total	**649.316**	**40,97**	**492.730**	**32,98**

En el perímetre TSB, ha destacat el pla de formació associat a la migració, que ha involucrat col·lectius clau d'aquest procés amb l'ambició de preparar i alinear totes les capacitats per al moment del llançament. Aquest procés s'emmarca en un seguiment més ampli, Human Factors, que mesura, a més de l'avenç de la formació, altres elements referents a la salut laboral dels empleats durant tot el procés.

Formació a TSB	2018	2017
Empleats que han rebut formació (%)	77,71%	99,59%

Quantitat total d'hores de formació i mitjana per categoria professional a TSB	2018		2017	
	Hores formació	Mitjana hores	Hores formació	Mitjana hores
Directius	6.869	38,59	6.429	37,60
Comandaments intermedis	13.571	44,49	9.704	32,03
Especialistes	258.701	72,36	510.926	140,06
Administratius	335.386	78,22	826.363	198,41
Total	**614.527**	**73,63**	**1.353.422**	**163,32**

2.5. Igualtat

A Banc Sabadell es garanteix la igualtat de gènere i la igualtat d'oportunitats en totes les àrees d'actuació que afecten la plantilla: selecció, formació, promoció i desenvolupament professional, retribució salarial, conciliació de la vida laboral amb la familiar i/o personal, etc. Aquests principis estan recollits en el Pla d'igualtat, en la política de recursos humans i en el Codi de conducta del Grup Banc Sabadell.

El Pacte d'igualtat subscrit el 2016, en l'epígraf E. Conciliació de la vida laboral amb la familiar i/o personal, inclou com una de les seves finalitats establir un marc de flexibilitat en el temps de treball que afavoreixi l'exigible conciliació d'interessos, personals i professionals, en termes d'igualtat entre homes i dones. En aquest sentit, les línies principals d'aquest pacte persegueixen:

- Executar una millor adaptació entre les persones i l'empresa, és a dir, entre el desenvolupament integral de les persones que constitueixen l'empresa i els objectius d'aquesta.
- Ajudar la plantilla a aconseguir un equilibri adequat entre les responsabilitats laborals amb les familiars i la vida personal.
- Augmentar la flexibilitat organitzativa de l'empresa i adaptar-la als canvis que es produeixen en la societat, relatius a la família, els indicadors socials i els hàbits i costums.
- Protegir la maternitat, la cura dels fills i les persones dependents, i afavorir la plena i normal integració de la dona i l'home a l'empresa.

Pel que fa a la diversitat, Banc Sabadell compta amb una sòlida trajectòria en el disseny i la implementació de mesures d'igualtat, i posa un especial focus a potenciar el talent femení com a font de riquesa corporativa. Per això s'ha fet una anàlisi exhaustiva dels indicadors per gènere, així com *workshops* de treball amb directives i directius per entendre la situació actual del talent femení al banc. A partir d'aquest esforç, s'ha definit un pla concret per seguir avançant en termes de diversitat i igualtat.

Les mesures adoptades per promoure la igualtat de tracte i oportunitats entre dones i homes fan referència a diversos àmbits d'actuació: selecció (llenguatge igualitari en les ofertes internes, guions d'entrevistes estandarditzats, transmissió del principi d'igualtat a les empreses consultores); formació (participació equilibrada de gènere en la formació, respecte dels horaris d'inici i fi, en horari laboral sempre que sigui possible, creació del curs "Igualtat d'oportunitats"); promoció i desenvolupament professional (criteris objectius d'adequació al lloc funcional i mèrits, potenciació i desenvolupament de competències, promoció com a mínim de 300 dones a nivell VII i 150 dones a nivell V); retribució salarial (100% de la retribució fixa anual a la plantilla de baixa per risc durant l'embaràs, lactància, permís maternal i parental, objectius individuals ajustats al temps treballat, manteniment del *target*); conciliació (flexibilitat horària, permisos no retribuïts, reducció de jornada no retribuïda, reducció de jornada retribuïda, excedències, vacances, trasllats, etc.); violència de gènere (reordenació del temps de treball, preferència en sol·licitud de trasllat, suspensió de contracte, etc.); assetjament sexual o per raó de sexe (protocol d'actuació).

Banc Sabadell compta amb un Pla d'igualtat firmat amb la representació de les empleades i empleats des de l'any 2010; aquest pla es va renovar el 2016 i es va publicar al Butlletí Oficial de l'Estat núm. 191, de l'11 d'agost de 2017. L'objectiu principal del Pla d'igualtat és evitar qualsevol tipus de discriminació laboral entre dones i homes a l'empresa, així com prevenir i penalitzar conductes discriminatòries per raó de gènere, potenciar l'ús de les mesures de conciliació, garantir la composició equilibrada de dones i homes en tots els nivells, potenciar la promoció interna i prevenir i penalitzar l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe. En aquest sentit, estableix unes línies d'actuació en diverses àrees amb objectius i compromisos específics per a cadascuna d'elles: selecció, formació, desenvolupament, retribució salarial, conciliació, violència de gènere, assetjament sexual o per raó de sexe. El mateix Pla d'igualtat preveu un protocol d'actuació per als casos d'assetjament sexual, per raó de sexe o assetjament laboral, mitjançant el qual, a través d'una denúncia que es presenti, s'obre un expedient informatiu per part d'una comissió instructora per esbrinar els fets denunciats de manera objectiva. Per fer el seguiment del pla es crea la Comissió de Seguiment del Pla d'Igualtat, que es reuneix semestralment.

Banc Sabadell ja va superar el 2017 el compromís assumit el 2014 amb la firma de l'Acord de col·laboració amb el Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, que fixava un objectiu del 18% de dones en posicions directives en l'àmbit nacional per al 2018.

Així mateix, el banc disposa d'una política de selecció de candidats a conseller aprovada pel Consell d'Administració el 2016, que té com a objectiu establir els criteris que s'han de tenir en compte en els processos de selecció de nous membres del Consell d'Administració, així com en la seva reelecció. Aquesta política promou el compliment de l'objectiu de representació per al sexe menys representat fins a aconseguir almenys el 30% del total de membres del Consell d'Administració l'any 2020.

La Comissió de Nomenaments posa una atenció especial en la diversitat de gènere del Consell d'Administració i en la valoració dels candidats seleccionats, i procura que s'hi incloguin dones que reuneixin el perfil professional buscat.

Com a pròxims passos, es proposa continuar impulsant la diversitat per reforçar el compromís del banc en aquesta matèria i anticipar les noves exigències reguladores en termes de publicació d'informació:

- Establir objectius i seguiment específics (integrats en el quadre de comandament corporatiu).
- Gestió activa del talent femení: mantenir polítiques de ternes en processos de selecció/promoció i gestió anticipada del talent (50% de dones en el Programa d'alts potencials).
- Reforç de mesures de conciliació/flexibilitat.
- Comunicació i impuls de la cultura que incentivi la diversitat (*role models* i sessions de conscienciació dirigides a directius i directives).

Distribució dels empleats del grup per gènere

Gènere	2018	2017
H	11.605	11.467
D	14.576	14.378
Total	**26.181**	**25.845**

En percentatge	2018	2017
Dones en llocs directius	25,67%	24,34%
Dones en llocs de comandaments intermedis	33,50%	34,61%
Dones en llocs de direcció	32,35%	33,19%
Promoció que són dones	49,55%	50,35%

Les dades s'han calculat sobre la plantilla del grup.
En el col·lectiu directiu s'inclouen consellers executius, alta direcció, direcció general, directors corporatius i directors TOP.
En el col·lectiu comandaments intermedis s'incorporen els directors que no pertanyen al col·lectiu directiu.

2.6. Accessibilitat universal de les persones amb discapacitat

El grup fomenta qualsevol tipus de diversitat i aposta per la integració de tots els seus col·laboradors i col·laboradores en l'àmbit laboral amb processos de selecció i desenvolupament professional orientats a la no discriminació.

El grup estableix accions d'adequació del lloc de treball en els casos de diversitat funcional que ho requereixin, d'acord amb els protocols d'especial sensibilitat del servei de medicina del treball. A més a més, l'entitat ofereix acompanyament en la sol·licitud de tràmits i gestions en l'àmbit municipal, autonòmic o estatal, que ajudin a millorar el benestar social d'aquest col·lectiu més enllà de l'àmbit estrictament professional. En compliment de la Llei General de Discapacitat, s'apliquen mesures alternatives per la via de la contractació de serveis o subministraments amb centres especials d'ocupació i es fan donacions, de les quals l'any 2018 s'han beneficiat tres entitats (Fundació ONCE, Fundació Adecco i Càritas) per un total de 600.000 euros.

El nombre d'empleats del grup amb alguna discapacitat al desembre de 2018 ha estat de 188 (al tancament de l'exercici 2017 pujaven a 253). La disminució del nombre d'empleats amb discapacitat, tant mitjans com posició, s'origina principalment a TSB (-62 empleats respecte desembre de 2017).

En aquest sentit, s'ha dut a terme un exhaustiu estudi de la realitat generacional de la plantilla; s'ha identificat la complexitat d'experiències, habilitats, capacitats i formació de cadascuna de les generacions que la formen, i s'han dissenyat propostes de millora que tinguin en consideració els seus principals interessos, necessitats, expectatives i inquietuds.

3. INFORMACIÓ SOBRE DRETS HUMANS

Banc Sabadell disposa d'un Codi de conducta i una Política d'ètica i drets humans, aprovats pel Consell d'Administració el 2003. Així mateix, el banc ha implantat un Codi de conducta per a proveïdors en què s'estén a la cadena de subministrament el seu propi compromís amb els drets humans.

D'altra banda, el grup manté subscrits diversos acords nacionals i internacionals rellevants en matèria de drets humans:

- Pacte Mundial de les Nacions Unides el 2005, en què formalitza el seu compromís amb els deu principis, incloent-hi el primer i el segon principi, relatiu als drets humans i laborals.
- Els Principis de l'Equador, un marc d'avaluació i gestió dels riscos en matèria social i ambiental, en què s'inclou el respecte als drets humans, actuant amb la deguda diligència per prevenir, mitigar i gestionar els impactes adversos.

Aquests compromisos es concreten en el fet d'eliminar la discriminació en l'ocupació, garantir la llibertat sindical, negociar col·lectivament de conformitat amb la legislació del país en què treballin (Conveni OIT núm. 87, sobre la llibertat sindical i la protecció del dret de sindicació, i Conveni OIT núm. 98, sobre el dret de sindicació i de negociació col·lectiva) i fomentar les mesures de benestar i conciliació de la vida professional i personal.

Alhora, el banc afavoreix i manté un entorn en què es tractin tots els empleats amb dignitat i respecte, d'una manera justa, sense discriminació per raons de gènere, raça, color, edat, origen social, religió, nacionalitat, orientació sexual, opinió política, discapacitat física o psíquica, o per pertinença a sindicats.

Així mateix, prohibeix totes les formes de treball forçós, servitud o amb contractes de compliment forçós. Tampoc no contracta menors per sota de l'edat mínima legal per treballar, i en cap cas d'una edat inferior als 15 anys.

En relació amb els clients i la societat en general, el banc treballa per oferir productes i serveis que contribueixin a generar un impacte positiu en la vida de les persones a través del negoci responsable: prevenció de riscos a través de l'avaluació del risc de vulneració dels drets humans en *project finance*, la gestió social de l'habitatge i inclusió financera.

El 2017 el banc va reiterar el seu compromís amb el Codi de bones pràctiques bancàries per tal de limitar els efectes del sobreendeutament de persones i famílies, fet que permet la inclusió financera dels deutors en risc d'exclusió social.

Quant a la gestió de compres, el banc disposa de procediments que garanteixen el respecte als drets humans en tot el procés d'homologació, contractació i valoració dels proveïdors, tal com es detalla en l'apartat específic d'aquest informe.

4. INFORMACIÓ RELATIVA A LA LLUITA CONTRA LA CORRUPCIÓ I EL SUBORN

Banc Sabadell considera l'ètica com un dels seus valors corporatius fonamentals i, en aquest sentit, treballa de manera activa per lluitar contra les pràctiques corruptes. Des de febrer de 2005, Banc Sabadell està adherit als principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides, i assumeix així el compromís explícit en la lluita contra la corrupció en totes les seves formes.

Referent a això, compta amb un Codi de conducta i una Política de conflictes d'interès a què estan subjectes el 100% dels empleats del grup.

Banc Sabadell, com a entitat financera, té com a pilar la lluita contra el blanqueig de capitals o el finançament del terrorisme. Per aquest motiu, tant el banc com les seves filials tenen implantades mesures, normes i procediments de diligència deguda en funció del risc, tant en l'acceptació prèvia de clients com en el seguiment continu de la relació amb ells, que incorporen les recomanacions emeses per organismes internacionals i el Grup d'Acció Financera Internacional (GAFI). A cada oficina exterior, així com en totes les filials nacionals i internacionals, hi ha designat un responsable per a aquest capítol i s'ha establert un procediment d'informe de les incidències relacionades amb la corrupció i el blanqueig de capitals. Es disposa d'un pla de formació per a tots els empleats de Banc Sabadell sobre prevenció del blanqueig de capitals i bloqueig al finançament del terrorisme.

A més a més, el banc presta una atenció especial a la supervisió dels préstecs i als comptes dels partits polítics mitjançant un protocol d'acceptació de clients molt rigorós. En aquesta mateixa direcció, el banc no fa aportacions de cap tipus a partits polítics, ni a persones amb responsabilitats públiques o institucions relacionades.

En matèria de transparència, totes les donacions a ONG i fundacions són analitzades i valorades per la Comissió de Patrocinis del banc o pel Patronat de la Fundació, d'acord amb els principis establerts en la Política d'acció social del banc. Així mateix, els comptes de la Fundació Banc Sabadell estan degudament auditats.

També cal ressenyar que Banc Sabadell en el Codi de conducta regula l'acceptació d'obsequis i preveu explícitament el rebuig d'aquests obsequis, així com de qualsevol contrapartida o benefici personal que sigui ofert per un client o un proveïdor i que pugui limitar o condicionar la capacitat de decisió.

Finalment, i tal com ja s'ha assenyalat en l'apartat de Comunicació, el banc també disposa d'un canal de denúncies per a empleats a través del qual i de manera anònima es poden traslladar les diferents consultes, queixes i suggeriments. Les informacions recollides a través d'aquest canal es reporten al Comitè d'Ètica Corporativa de l'entitat.

5. INFORMACIÓ SOBRE LA SOCIETAT

Banc Sabadell concreta aquest compromís a través de la transparència i l'accessibilitat, amb productes específics i models de gestió que donen resposta a diferents qüestions socials. Així mateix, mitjançant un diàleg permanent i a partir de les preocupacions compartides amb la societat, el banc participa i impulsa múltiples iniciatives en el camp de l'educació financera, la solidaritat i d'altres activitats i col·laboracions amb impacte social. Aquest compromís del banc amb la societat es vehicula a través del voluntariat corporatiu, de les iniciatives de les diferents direccions del banc i de la Fundació Banc Sabadell.

5.1. Compromís amb el desenvolupament sostenible

Banc Sabadell contribueix al desenvolupament sostenible a través de les diferents iniciatives que es presenten a continuació:

5.1.1. Transparència, simplificació i accessibilitat

El banc té establerts mecanismes per garantir que tota la informació que es proporciona al client sigui transparent i que els productes i serveis que se li ofereixen s'ajustin en tot moment a les seves necessitats.

El 2018, s'ha implementat a la xarxa d'oficines la plataforma en línia d'estalvi-inversió Sabadell Inversor, mitjançant la qual s'ofereix un servei d'assessorament ampliat a tots els clients de l'entitat, tenint en compte les seves necessitats i característiques concretes, i complint alhora amb els requeriments legals de la normativa d'obligat compliment MiFID II. Aquesta plataforma també centralitza altres gammes de productes i serveis complementàries a l'oferta d'estalvi-inversió.

Abans de comercialitzar un producte o servei, el comitè d'aprovació de productes verifica que compleixi amb els estàndards de transparència.

A la xarxa d'oficines es facilita informació sobre productes i serveis mitjançant fitxes d'informació precontractual, i el gestor ha de facilitar les explicacions necessàries perquè el client i el consumidor puguin comprendre les característiques del producte. Al seu torn, en el moment d'assessorar el client en matèria d'inversions, el gestor fa els tests necessaris per assegurar que els productes financers s'ajustin a les seves necessitats, valorant coneixements i experiència.

Des del 2010, el banc està adherit a Autocontrol (Associació per a l'Autoregulació de la Comunicació Comercial), de manera que assumeix el compromís d'oferir una publicitat responsable que garanteix l'ajust d'informació, contractació i característiques operatives dels productes anunciats.

El 2018 Banc Sabadell ha ampliat els serveis de banca a distància per tal que el client pugui fer certs tràmits sense necessitat de desplaçar-se, com ara obtenir els certificats bancaris més usuals o permetre la firma digital d'alguns productes financers. Així mateix, s'ha habilitat un sistema que permet la contractació de nous comptes mitjançant l'ús de la videotrucada i una app mòbil, i s'ha incorporat la possibilitat de contractar crèdits a través de la banca a distància per als clients particulars en què no és necessària la intervenció notarial.

A més a més, Banc Sabadell ofereix la possibilitat de consultar les cotitzacions dels valors del mercat continu espanyol a través del servei de veu virtual Amazon Alexa i amplia els seus serveis de banca per veu per als clients del banc, usuaris d'iOS, facilitant la consulta del seu saldo i l'enviament o sol·licitud de diners a través d'una instrucció de veu.

Amb el propòsit de contribuir a un major accés de l'operativa bancària als clients, s'ha posat a la seva disposició un pilot de sucursals que presten atenció (amb avís previ) en horari vespertí.

5.1.2. Finances sostenibles

Inversió ètica i solidària

Banc Sabadell fomenta la inversió responsable a través de l'oferta als seus clients de productes d'estalvi i inversió que contribueixen a projectes solidaris. En aquesta línia cal destacar el fons d'inversió Sabadell Inversión Ética y Solidaria, FI, la societat d'inversió Sabadell Urquijo Cooperación, S.I.C.A.V, S.A., el pla de pensions BS Ético y Solidario, P.P. i el pla de pensions BanSabadell 21, F.P., així com el fons de pensions G.M. PENSIONES, F.P., destinat a empleats de l'entitat.

El 2018, des dels comitès d'ètica de Sabadell Urquijo Cooperación, S.I.C.A.V., S.A. i de Sabadell Inversión Ética y Solidaria, FI, s'han seleccionat un total de 35 projectes humanitaris enfocats majoritàriament a cobrir riscos d'exclusió social, millorar les condicions de vida de persones amb discapacitat i solucionar necessitats bàsiques d'alimentació i sanitat. En aquest exercici s'han cedit més de 390.000 euros a entitats i projectes solidaris.

En matèria d'inversió, tant l'entitat gestora de fons de pensions BanSabadell Pensiones, EGFP, S.A., com, des del 2016, Aurica Capital, societat de capital de risc amb participacions en companyies espanyoles amb projectes de creixement en el mercat exterior, estan adherides als Principis d'Inversió Responsable en la categoria de gestió d'actius. Aquests principis inclouen criteris socials, ambientals i de bon govern en les polítiques i pràctiques de gestió.

Bons sostenibles

Els bons verds, socials i sostenibles són títols de deute que donen suport a projectes de millora mediambiental i/o social complint certs criteris d'elegibilitat.

Els fons obtinguts en aquestes emissions de bons s'empren en el finançament de projectes verds/socials (energia renovable, eficiència energètica, contaminació i gestió de l'aigua i de residus, salut, inclusió social, etc.). Reben una qualificació d'una agència externa que acredita el marc de bons de sostenibilitat i l'ús dels fons de les emissions.

Banc Sabadell ha participat en la col·locació d'operacions de bons verds d'Iberdrola i Gas Natural i com a única entitat col·locadora en un bo sostenible de la Comunitat de Madrid de 150 milions d'euros el 2018. El seu paper ha permès la comercialització i la captació d'inversors cap a aquests productes.

5.1.3. Gestió social de l'habitatge

Banc Sabadell gestiona a través de Sogeviso, participada al 100% pel banc, la problemàtica social de l'habitatge per tal d'abordar, de manera responsable, les situacions d'exclusió social dels seus clients hipotecaris vulnerables.

El 31 de desembre de 2018, Sogeviso gestiona 10.178 lloguers socials i assequibles dirigits a aquests clients vulnerables, i en el 53% dels casos s'ha incorporat el contracte social, un servei en què s'ofereix un acompanyament específic per part d'un gestor social i que es basa en tres eixos de treball: connectar aquests clients amb els serveis públics, accions d'inserció laboral gestionant un servei que té com a objectiu apoderar, a través d'actuacions de formació, *coaching* o preparació d'entrevistes laborals, els clients perquè aconsegueixin feina i la col·laboració amb empreses públiques o privades, especialment amb el tercer sector. La gestió integral del lloguer, juntament amb el contracte social –que actualment dona servei a 5.344 famílies i s'ha consolidat com un model innovador de gestió dels clients vulnerables– ha permès que 3.501 famílies, clients de Banc Sabadell, hagin superat la seva situació d'exclusió social. Així mateix, aquest 2018 ha significat la consolidació del programa JoBS (inserció laboral), que ha tancat l'exercici amb 2.688 persones. En el marc d'aquest programa, 1.483 persones han trobat feina des del seu inici el 2016. És important destacar que més del 33% han estat contractades per més de 100 dies i més del 6% per una llarga durada, fet que potencia una millora a llarg termini.

Així mateix, durant el 2018, amb l'objectiu de limitar els efectes del sobreendeutament i facilitar la recuperació dels deutors en risc d'exclusió social, el banc ha reiterat el seu compromís amb el Codi de bones pràctiques bancàries, i ha aprovat 167 operacions de reestructuració del deute hipotecari.

Des del 2013, Banc Sabadell està adherit al Conveni del Fons Social de l'Habitatge (FSH), i hi ha contribuït amb 400 habitatges destinats majoritàriament a clients procedents de dacions o adjudicacions produïdes a partir de gener de 2008. El 90% del parc està cobert amb un lloguer social vigent.

A més a més, el banc també té cedits 92 immobles a 46 institucions i fundacions diferents sense ànim de lucre, orientades a donar suport als col·lectius socials més desfavorits.

5.1.4. Educació financera

Banc Sabadell continua promovent i participant en diferents iniciatives d'educació financera. Per a l'entitat no tan sols es tracta de donar resposta a les diferents necessitats formatives dels consumidors i la societat en general, sinó també d'acompanyar-los en el desenvolupament de competències i habilitats per a la presa de decisions.

Per a nens (fins als 13 anys)

Des del 2010, mitjançant el concurs de dibuix infantil, "Per a què serveixen els diners?", a https://peraqueserveixenelsdiners.com/ s'inclouen un conjunt d'activitats educatives i material didàctic, en col·laboració amb pedagogs i educadors, que potencien el desenvolupament de la creativitat, la importància de l'estalvi, el valor dels diners i la solidaritat.

Aquest any, s'ha inclòs un diccionari econòmic infantil vinculat a una guia didàctica, amb què es familiaritza paraula a paraula la funcionalitat dels diners i es dona resposta a les inquietuds dels més petits. A més, per cada dibuix rebut, Banc Sabadell fa una donació a una causa solidària, i els més votats en les xarxes socials també obtenen un premi. El 2018 s'ha conclòs amb més de 7.300 participacions.

Per a joves

Banc Sabadell, per sisè any consecutiu i des del seu origen, continua participant en el programa d'Educació Financera d'Escoles de Catalunya (EFEC). Aquest programa s'imparteix en més de 350 centres lectius, amb més de 87.600 alumnes, que equival aproximadament a un 30% de l'alumnat de 4t d'ESO a Catalunya.

El banc també participa en la iniciativa "Les teves Finances, El teu Futur", en col·laboració amb l'Associació Espanyola de Banca (AEB) i la Fundació Junior Achievement (JA), amb un cobertura de més de 100 centres de tot Espanya.

Educació financera mitjançant voluntariat		2018	2017	2016
Nombre de voluntaris	EFEC	87	179	164
	JA	32	32	34
Nombre de beneficiaris	EFEC	17.200	9.082	4.736
	JA	387	430	426

Així mateix, Banc Sabadell està adherit al conveni subscrit entre l'AEB, la CNMV i el Banc d'Espanya en el marc del Pla nacional d'educació financera. Aquest pla, que s'ha renovat el 2018 i segueix les recomanacions de la Comissió Europea i de l'OCDE, té com a objectiu millorar la cultura financera dels ciutadans, dotant-los dels coneixements bàsics i les eines necessàries perquè controlin les seves finances de manera responsable i informada.

Per a pimes

Banc Sabadell, en col·laboració des de fa sis anys amb AENOR, AMEC, Arola, CESCE, Cofides, ESADE i Garrigues, és impulsor del programa "Exportar per créixer", amb el qual s'acompanya les pimes en el seu procés d'internacionalització, a través d'eines en línia, serveis d'informació especialitzats i organització de taules de debat per tot el país, per les quals ja han passat prop de 5.000 companyies.

Així mateix, Banc Sabadell amplia el seu compromís de suport i assessorament a empreses clients amb la segona edició del Sabadell International Business Program, un programa formatiu en col·laboració amb la Universitat de Barcelona (UB), que es pot fer per via digital i, de manera simultània, presencialment en ciutats com Barcelona, Madrid, València, Bilbao, Vigo i Sevilla.

En relació amb la digitalització d'empreses i el seu acompanyament, el banc inicia un nou programa i implanta a la xarxa d'oficines la figura del Director de Digitalització d'Empreses, un perfil que combina les funcions d'un consultor professional coneixedor de les singularitats de cada client amb l'assessorament personalitzat sobre l'optimització i transformació de cada negoci en àmbits com l'*e-commerce*, l'explotació de dades, el posicionament en màrqueting digital o la ciberseguretat.

Una altra iniciativa d'acompanyament ha estat el Sabadell Link, un canal audiovisual que, entre altres funcionalitats, propicia el contacte amb els principals responsables de les oficines de representació a Europa, Àsia, Àfrica i Amèrica. El *kit* exportador, disponible al web de Negoci Internacional, reuneix un conjunt d'eines per poder desenvolupar l'operativa del comerç exterior amb màximes garanties, i es converteix en un altre recurs molt consultat per al procés d'internacionalització.

Des de BStartup, el programa d'emprenedoria de Banc Sabadell, s'han impartit a emprenedors prop de 40 xerrades sobre finançament per a *startups*, abordant tant les possibilitats de finançament públic com privat.

Per a les famílies/societat

A través de Futurs, el 2018 Banc Sabadell estrena un programa de debats en directe amb la plataforma Facebook Live sobre els temes que preocupen en el dia a dia de les famílies i que repercuteixen en la seva economia domèstica.

En aquests debats, conduïts per persones de prestigi del món de la cultura, l'enginyeria, l'educació o l'esport, es posa de manifest que hi ha tantes possibilitats de futur com persones existeixen, i des de Banc Sabadell s'explica el seu paper de guia per acompanyar i oferir solucions en els moments importants de la vida.

Amb aquesta iniciativa, s'ofereix la possibilitat que famílies i societat hi participin contribuint a la reflexió i compartint la diversitat d'opinions en qüestions com ara si estem fets per conviure o bé sobre com han d'estudiar els nostres fills.

5.1.5. Voluntariat corporatiu

Banc Sabadell facilita i promou, a través dels recursos i mitjans necessaris, la solidaritat i el compromís voluntari dels seus empleats.

A través de Sabadell Life, portal intern consolidat des del 2016 amb més d'11.000 usuaris, s'han registrat més de 500 iniciatives solidàries i de voluntariat corporatiu proposades pel banc i els mateixos empleats. En aquest sentit, els empleats més solidaris, amb les seves donacions directes o a través de dinàmiques de ludificació, canvien el seu premi per un donatiu a una de les causes que Sabadell Life promou a través de la plataforma Actitud Solidària: Beques Menjador d'Educo (campanya triada majoritàriament pels empleats en una enquesta) i material escolar per a infants en risc d'exclusió d'Ayuda en Acción, entre d'altres. Sense oblidar l'atenció als damnificats en catàstrofes naturals, com ha estat el cas el 2018, amb el tsunami d'Indonèsia.

Entre les iniciatives de voluntariat que han comptat amb més participació, a més de les col·laboracions en programes d'educació financera citats anteriorment, cal destacar:

- Programes que posen en valor el coneixement i l'experiència tant d'empleats com del col·lectiu sènior, amb incidència en sectors vulnerables i en risc d'exclusió social:

    - Projecte Coach de la Fundació Exit per millorar la integració laboral a través del *mentoring* de joves en situació de vulnerabilitat. El 2018, 36 voluntaris corporatius han estat 1.260 hores fent de mentors a joves de 16 a 18 anys per millorar-ne l'ocupabilitat a les ciutats de Madrid, Barcelona, València, Granada, Alacant i Palma.

    - Transpirinenca Social Solidària (TSS), projecte socioeducatiu en col·laboració amb la Fundació Banc Sabadell, destinat a la inclusió social, que inclou més de 300 joves i 200 voluntaris de diverses empreses, entre elles Banc Sabadell, que participen en la marxa per la inclusió social recorrent per etapes 800 quilòmetres en 42 dies.

    - 2a edició del B-Value, programa de transformació cap a models de professionalització i sostenibilitat dirigit a entitats socials sense ànim de lucre, de la Fundació Banc Sabadell i la Fundació Ship2B, en què es compta amb 20 empleats que hi participen com a mentors, acompanyant i assessorant diferents entitats socials.

- Aportacions i participacions en campanyes solidàries:

    - Trailwalker, en què participen més de 40 equips i amb més de 100 voluntaris i 65.000 euros recaptats en benefici d'Intermón Oxfam d'un futur sense pobresa.

    - Inspiring Games, repte en línia interempreses en què, gràcies als punts sumats en diferents disciplines esportives per més de 400 empleats, es va rebre el títol d'empresa més saludable del 2018, i es van donar 1.000 euros a la Fundació Síndrome 5P-, una malaltia rara que afecta 1 de cada 50.000 nens.

    - Les donacions de sang, amb més de 230 aportacions a Barcelona, València i Madrid.

    - La col·laboració en els Reis Mags solidaris amb la Fundació Magone, atenent els desitjos de més de 470 cartes de nens i nenes en risc d'exclusió de diferents territoris com Alacant, Barcelona, Bilbao, Madrid, Màlaga, Oviedo, Galícia, Saragossa i València.

    - Altres activitats com la celebració de la diada del Sant Jordi Solidari o el Market Solidari de Nadal al Centre Corporatiu de Sant Cugat, col·laborant amb entitats del tercer sector de diferents àmbits com ara Obra Social Sant Joan de Déu, Proactiva Open Arms, Espigoladors, Sonrisas de Bombay i Mua Solidaris.

- Projectes d'integració i la millora de l'ocupabilitat:

    - Aliança amb Càritas en el programa Feina amb Cor, en què participen persones en situació d'atur, amb càrregues familiars, de més de 40 anys i sense prestacions econòmiques. Banc Sabadell és l'única entitat financera vinculada al projecte, i els ofereix la possibilitat de treballar en oficines, desenvolupant tasques administratives i de servei al client, de manera temporal, sobretot en períodes de vacances.

      De les 25 persones que han passat pel programa d'integració Feina amb Cor des del 2015, cinc continuen treballant en oficines de la província de Barcelona, sis han superat les 3.000 hores establertes en el programa com a màxim i cinc han trobat feina estable, que és l'objectiu principal del programa.

També cal destacar, en l'àmbit TSB, la intensa activitat desenvolupada el 2018 en la iniciativa TSB Local Pride, que treballa en dues direccions:

- Donar temps, diners i experiència, mitjançant el programa TSB Local Charity Partner, en què cada sucursal dona suport a una causa local que és important per a la seva comunitat. A més, ajudar els clubs esportius locals en tot el Regne Unit a fer servir el poder de l'esport per marcar una diferència positiva per als joves i les seves comunitats a través de l'associació amb Sported, una de les principals organitzacions benèfiques al Regne Unit relacionades amb l'esport.

- Treure a la llum històries d'herois anònims que ajuden les persones de les seves comunitats.

5.1.6. Acció social i patrocini

La política d'acció social de Banc Sabadell se sustenta en el compromís del grup amb el desenvolupament de la societat i amb la voluntat de creació de valor. El banc porta a terme principalment les seves accions en aquest camp a través de la Fundació Banc Sabadell, la Comissió de Patrocinis i el treball transversal entre les diferents direccions. L'any 2018, la Fundació Banc Sabadell ha rebut del banc una dotació de 5 milions d'euros per fer les seves activitats.

Premis i reconeixements

La Fundació Banc Sabadell centra les seves activitats en els àmbits del talent, la ciència, la cultura i l'emprenedoria social. Entre les seves iniciatives més rellevants destaquen el Premi a la Investigació Biomèdica; el Premi a les Ciències i Enginyeria, creat el 2017 en col·laboració amb el BIST (Barcelona Institute of Science and Technology), i el Premi a la Investigació Econòmica, tots dirigits a reconèixer i donar suport a la trajectòria de joves investigadors espanyols d'aquestes disciplines. Una altra mostra del compromís de la Fundació Banc Sabadell amb la ciència són les Ajudes a la Investigació Científica, que concedeix des de fa 24 anys a aspirants predoctorals, i la seva implicació en el patronat d'entitats com la Fundació Pasqual Maragall.

En relació amb l'acompanyament del talent jove, la Fundació BS també col·labora enguany amb Celera, el programa que identifica joves amb talent a Espanya de perfils molt variats que destaquen en l'àrea de recerca, emprenedoria i enginyeria i els dota de les eines que els permetin aprofitar al màxim tot el seu potencial.

Programes d'innovació social per a entitats socials

El 2018, la Fundació Ship2B, amb la col·laboració de la Fundació Banc Sabadell, llança la segona edició del programa B-Value, que té com a objectiu ajudar a professionalitzar, transformar i millorar la proposta de valor d'entitats sense ànim de lucre de qualsevol àmbit d'actuació. Després d'una primera etapa, es trien deu propostes finalistes que reben suport per al llançament d'una campanya de *crowdfunding* a través de la qual es difon i es valida la seva proposta. Finalment, els projectes es presenten en un Demo Day, en què la Fundació Banc Sabadell concedeix diferents ajudes econòmiques.

El 2017 un total de 40 entitats socials han estat seleccionades per participar en aquesta primera edició del B-Value. Durant el programa s'ha comptat amb 100 mentors especialitzats en diferents sectors, una trentena dels quals són empleats de Banc Sabadell que també han participat en quatre *workshops* presencials a Barcelona i Madrid.

Programa de talent jove

Des del 2016 la Fundació Banc Sabadell i la Fundació Ship2B han treballat conjuntament per detectar i premiar projectes innovadors que aportin millores a l'orientació i ocupabilitat juvenil. Amb el programa B-Challenge, després d'un procés de selecció, formació i acompanyament de 20 projectes, s'han seleccionat els 4 projectes amb més potencial.

A través de la campanya de *crowdfunding* #YoCreoTalento, es dona suport al talent dels 4 projectes guanyadors del programa B-Challenge, reptes socials que proposen solucions innovadores amb models de negoci autosostenible.

Actitud solidària

El 2018 a través de la plataforma tecnològica Worldcoo, *startup* participada pel banc a través del programa BStartup10, s'ha pogut respondre amb eficàcia a diverses crides d'emergència com les que es van produir per a la recaptació davant el tsunami a Indonèsia, amb més de 300 donacions en menys de 24 hores per proporcionar ajuda a més de 700 persones afectades, incloent-hi medicines, atenció especialitzada, serveis sanitaris i aliments.

5.2. Consumidors, subcontractació i proveïdors

5.2.1. Consumidors

Banc Sabadell té establert un Servei d'Atenció al Client en què s'atenen les queixes i reclamacions.

Durant l'any 2018, el Servei d'Atenció al Client ha rebut 44.713 queixes i reclamacions, de les quals se n'han admès a tràmit 32.849. El nombre d'expedients gestionats ha estat de 35.445, a causa de la resolució d'assumptes pendents de l'exercici anterior. Per tipologia, un 5,9% han estat queixes i un 94,1% reclamacions.

El grup disposa de la figura del Defensor del Client, competent per resoldre les reclamacions que li plantegen els clients i usuaris del banc tant en primera com en segona instància, així com per resoldre els assumptes que li trasllada el Servei d'Atenció al Client.

A TSB, a través de la seva direcció Customer Relations, s'han rebut durant l'exercici 2018 un total de 200.000 queixes i reclamacions (dades provisionals pendents del tancament per part de TSB).

5.2.2. Subcontractació i proveïdors

Els reptes de la competitivitat demanen un comportament cooperatiu entre Banc Sabadell i els seus proveïdors, així com una visió d'aquests com a socis estratègics. Aquesta premissa ha portat el banc a establir diversos protocols i normes per estendre a la cadena de subministrament el seu propi compromís amb les pràctiques socialment responsables. Els protocols i mecanismes comentats comprenen tota la seqüència de relació amb els proveïdors del banc: des de la seva homologació, passant per la seva avaluació, fins al procés de compres.

Banc Sabadell fa partícips els seus proveïdors de la política mediambiental del grup, i incorpora la responsabilitat ambiental i social a la cadena de subministrament. Així, el contracte bàsic amb els proveïdors inclou clàusules de respecte als drets humans i als deu principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides. En els contractes que per la seva activitat ho requereixin, també inclou clàusules ambientals.

Homologació dels proveïdors

La Direcció de Compres disposa d'un portal en què els proveïdors, abans de registrar-s'hi, han d'acceptar el Codi de conducta de proveïdors, que inclou:

- La Declaració universal dels drets humans de les Nacions Unides.
- Els convenis de l'Organització Internacional del Treball.
- La Convenció sobre els Drets del Nen de les Nacions Unides.
- Els principis del Pacte Mundial de les Nacions Unides, subscrit pel banc al febrer del 2005.

La documentació que se sol·licita en el formulari per a l'homologació dels proveïdors són les certificacions ISO (com les ISO 9001, ISO 14001 i altres certificats de qualitat) i la resposta a qüestions sobre la governança i la publicació de la informació relativa a l'RSC de l'empresa. A més, es pot requerir el detall de les característiques dels productes que el proveïdor posa a disposició del banc (productes reciclats, ecològics o reutilitzables).

Abans del procés d'homologació, els proveïdors han d'acceptar les condicions generals de contractació i el Codi de conducta, en què s'informa de les polítiques de medi ambient del banc.

Per procedir a l'homologació, els proveïdors han de facilitar la seva documentació legal, informació financera, certificats de qualitat, acreditació d'estar al corrent de pagament a la Seguretat Social i de les seves obligacions tributàries, i la seva política d'RSC.

Després de revisar la documentació aportada en l'eina de seguiment, Banc Sabadell procedeix a l'homologació del proveïdor.

Posteriorment, i a mesura que es va apropant la data de caducitat dels documents aportats pel proveïdor, el banc li envia un recordatori amb la necessitat d'actualitzar els documents corresponents. Un cop facilitats, es procedeix a la revisió i actualització de l'homologació.

Avaluació dels proveïdors

Els proveïdors rellevants del grup, amb una facturació superior a 250.000 euros, i els considerats crítics (aquells amb pocs actors en el mercat) són avaluats anualment en aspectes mediambientals i de qualitat, així com també en criteris laborals com l'estat dels seus pagaments a la Seguretat Social.

Banc Sabadell revisa periòdicament que la documentació aportada pels proveïdors estigui totalment actualitzada per garantir el compliment de les condicions d'homologació, i s'estableixen mecanismes d'avisos regulars.

Els responsables d'unitat disposen d'autonomia en determinats serveis aliens al departament de compres, atès que aquests no suposen un risc i es tracta d'empreses de serveis financers i consultoria. Totes aquestes excepcions estan recollides de manera transparent en el Manual de Compres de l'organització.

Xarxa internacional

La contractació de proveïdors per part de la xarxa internacional es fa de manera descentralitzada, i el 100% correspon a proveïdors locals, de manera que afecta únicament productes d'ús exclusiu per a l'operativa diària de l'oficina.

5.3. Informació fiscal

El grup Banc Sabadell està fermament compromès amb el foment de l'actuació fiscal responsable, la relació cooperativa amb l'Administració tributària i amb l'impuls al desenvolupament de la transparència en la comunicació de la informació fiscal als diferents grups d'interès.

Aquests compromisos es plasmen en l'estratègia fiscal del grup, que està publicada a la pàgina web corporativa, en què s'enuncien i es desenvolupen els principis d'actuació del grup en matèria fiscal. Entre aquests principis, es troben els principis d'eficiència, prudència, transparència i minimització del risc fiscal, que porten el grup a fer una contribució fiscal global d'acord amb l'ordenament jurídic i les guies i principis internacionals establerts en la matèria per l'OCDE.

Els beneficis consolidats després d'impostos a cada país, els impostos i les subvencions públiques rebudes, que únicament corresponen a l'activitat de formació, es detallen a continuació.

Dades en milers d'euros

	Beneficis consolidats obtinguts		Impostos sobre beneficis pagats	
País	2018	2017	2018	2017
ESPANYA	385.948	603.649	23.139	53.899
ESTATS UNITS	110.355	71.439	15.546	6.881
FRANÇA	13.864	5.573	1.779	1.779
MÈXIC	12.584	12.447	5.452	5.275
ANDORRA	8.307	8.005	357	1.072
CUBA	1.644	1.532	-	-
MARROC	1.256	1.965	896	1.484
LUXEMBURG	86	74	-	76
BAHAMES	-40	-90	-	-
PORTUGAL	-1.787	-	-	-
REGNE UNIT	-196.987	100.584	11.211	32.519
Total	**335.230**	**805.178**	**58.380**	**102.985**

Subvencions rebudes a Espanya el 2018 (formació): 2 milions d'euros.

ANNEX 1. NORMES CORPORATIVES I COMPROMISOS INSTITUCIONALS

Més enllà de les actuacions i iniciatives que es resumeixen en aquest estat d'informació no financera, Banc Sabadell està dotat d'un conjunt de codis, polítiques i normes que determinen el seu compromís amb el propòsit del grup, i també manté subscrits diversos acords nacionals i internacionals que, al seu torn, emmarquen aquest compromís. De la totalitat de polítiques i compromisos, es presenten a continuació els que pertanyen al perímetre no financer de l'entitat.

Principis i polítiques del perímetre no financer

- Codi de conducta: d'aplicació general a totes les persones que formen part directa del grup, ja sigui a través d'un vincle laboral o formant part dels seus òrgans de govern.
- Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors.
- Codi de conducta per a proveïdors.
- Política de responsabilitat social corporativa.
- Política de restriccions al finançament i inversió d'activitats del sector de l'armament del Grup Banc Sabadell.
- Política d'ètica i drets humans.
- Política d'accionistes i inversors.
- Política de clients.
- Política de recursos humans.
- Política de medi ambient.
- Política de proveïdors.
- Política d'acció social.
- Política de remuneracions del Grup Banc Sabadell.
- Pla d'igualtat efectiva entre dones i homes a Banc Sabadell.
- Codi d'ús de les xarxes socials.
- Adhesió a Autocontrol (Associació per a l'Autoregulació de la Comunicació Comercial).
- Adhesió al Codi de bones pràctiques bancàries.
- Estratègia fiscal i bones pràctiques tributàries:
    - Estratègia fiscal.
    - Responsabilitat fiscal i bones pràctiques tributàries.

Pactes, acords i compromisos

- Signant del Global Compact (Pacte Mundial de les Nacions Unides en matèria de drets humans, treball, medi ambient i anticorrupció).
- Signant dels Principis de l'Equador, que incorporen criteris socials i ambientals en el finançament de grans projectes i en els préstecs corporatius.
- Integració de l'RSC en la pràctica empresarial seguint la guia ISO 26000.
- Adhesió als Principis d'Inversió Responsable de les Nacions Unides en la categoria de gestió d'actius.
- Renovació de l'adhesió al conveni subscrit entre l'AEB, la CNMV i el Banc d'Espanya per al desenvolupament d'actuacions en el marc del Pla nacional d'educació financera.
- Inclusió en els índexs sostenibles FTSE4Good i FTSE4Good IBEX.
- Segell d'Or del model de l'European Foundation for Quality Management (EFQM).
- Certificació ISO 9001 vigent per al 100% dels processos i per a les activitats del grup a Espanya.
- Certificació ISO 14001 per a les sis seus corporatives.
- Signant del Carbon Disclosure Project (CDP) en matèria d'acció contra el canvi climàtic i del CDP Water Disclosure.
- Obtenció del distintiu d'Igualtat a l'Empresa, atorgat pel Ministeri de Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat.

ANNEX 2. TAULA CONTINGUTS LLEI 11/2018

Referència: Informe de gestió (IG)

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
MODEL DE NEGOCI	Breu descripció del model de negoci del grup, que ha d'incloure: 1) el seu entorn empresarial, 2) la seva organització, 3) presència geogràfica, 4) els seus objectius i estratègies, 5) els principals factors i tendències que poden afectar la seva futura evolució.	IG 1.1 Estructura organitzativa	102-1	Nom de la companyia
		IG 1.1 Estructura organitzativa	102-2	Activitats, marques, productes i serveis
		IG 1.1 Estructura organitzativa	102-3	Ubicació de la seu
		IG 1.1 Estructura organitzativa; IG 1.2 Model de negoci, principals objectius assolits i actuacions dutes a terme; IG 9.c Gestió de qualificació creditícia	102-4	Ubicació de les operacions
		IG 6.Informació sobre l'evolució previsible de l'entitat	102-6	Mercats servits
		IG 6.Informació sobre l'evolució previsible de l'entitat	102-7	Mida de l'organització
		IG 1.1 Estructura organitzativa	102-6	Mercats servits
POLÍTIQUES	Una descripció de les polítiques que aplica el grup respecte a aquestes qüestions, que ha d'incloure: 1) els procediments de diligència deguda aplicats per identificar, avaluar, prevenir i atenuar riscos i impactes significatius, 2) els procediments de verificació i control, incloent-hi quines mesures s'han adoptat.	2. Informació sobre qüestions socials i relatives al personal (introducció); 3. Informació sobre drets humans; Annex 1 - Principis i polítiques	103	Enfocament de la gestió de cada àmbit, cal ressaltar quines polítiques internes tenen
RESULTATS DE LES POLÍTIQUES KPI	Els resultats d'aquestes polítiques, que han d'incloure indicadors clau de resultats no financers pertinents que permetin: 1) el seguiment i l'avaluació dels progressos i 2) que afavoreixin la comparabilitat entre societats i sectors, d'acord amb els marcs nacionals, europeus o internacionals de referència utilitzats per a cada matèria.	5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 2.1. Ocupació; 2.2.3. Salut i seguretat; 2.4. Formació; 1.5.1. Avaluació del risc ambiental; 1.1. Contaminació; 1.3. Ús sostenible dels recursos; 5. Informació sobre la societat	103	Enfocament de la gestió de cada àmbit

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
RISCOS A CT, MT I LT	Els principals riscos relacionats amb aquestes qüestions vinculats a les activitats del grup, entre elles, quan sigui pertinent i proporcionat, les seves relacions comercials, productes o serveis que puguin tenir efectes negatius en aquests àmbits, i * com el grup gestiona aquests riscos, * explicant els procediments utilitzats per detectar-los i avaluar-los d'acord amb els marcs nacionals, europeus o internacionals de referència per a cada matèria. * S'ha d'incloure informació sobre els impactes que s'hagin detectat, i oferir-ne un desglossament, en particular sobre els principals riscos a curt, mitjà i llarg termini.	1.5.1. Avaluació del risc ambiental, IG.4 Riscos	102-15	Principals impactes, riscos i oportunitats
INDICADORS CLAU DE RESULTATS NO FINANCERS	Indicadors que siguin pertinents respecte a la diversitat empresarial concreta, i que compleixin amb els criteris de comparabilitat, materialitat, rellevància i fiabilitat.	5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.2. Finances sostenibles (inversió ètica i solidària); 1.5.2. Finançament i inversió en energies renovables; 5.1.4. Educació financera; 1.4. Canvi climàtic	FS1, FS2	Indicadors de suplement financer: (FS1) Polítiques d'aspectes mediambientals i socials específics aplicades a línies de negocis; (FS2) Procediments per a l'avaluació i el control dels riscos socials i mediambientals en les línies de negoci (FS2)

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
QÜESTIONS MEDIAMBIENTALS	**GLOBAL MEDI AMBIENT**			
	1) Informació detallada sobre els efectes actuals i previsibles de les activitats de l'empresa en el medi ambient i, si escau, la salut i la seguretat, els procediments d'avaluació o certificació ambiental. 2) Els recursos dedicats a la prevenció de riscos ambientals. 3) L'aplicació del principi de precaució, la quantitat de provisions i garanties per a riscos ambientals.	1. Informació sobre qüestions mediambientals (Introducció)	103	Enfocament de la gestió de cada àmbit
		1. Informació sobre qüestions mediambientals (Introducció)	102-11	Principi o enfocament de precaució
QÜESTIONS MEDIAMBIENTALS	**CONTAMINACIÓ**			
	1) Mesures per prevenir, reduir o reparar les emissions de carboni, que afecten **greument** el medi ambient. 2) Tenint en compte qualsevol forma de contaminació atmosfèrica específica d'una activitat, incloent-hi el soroll i la contaminació lumínica.	1.1. Contaminació	103	Enfocament de gestió d'emissions
	ECONOMIA CIRCULAR I PREVENCIÓ I GESTIÓ DE RESIDUS			
	Residus: Mesures de prevenció, reciclatge, reutilització, altres formes de recuperació i eliminació de deixalles.	1.2. Economia circular i prevenció i gestió de residus	103	Enfocament de gestió d'efluents i residus
	Accions per combatre el malbaratament d'aliments	A la seu principal, on es disposa d'un restaurant, el banc té un protocol per evitar el malbaratament d'aliments.	103	Enfocament de gestió d'efluents i residus
	ÚS SOSTENIBLE DELS RECURSOS			
	El consum d'aigua i el subministrament d'aigua d'acord amb les limitacions locals.	1.3.2. Consum d'aigua	303-1	Extracció d'aigua per font
		1.3.2. Consum d'aigua	303-2	Fonts d'aigua significativament afectades per l'extracció d'aigua
		1.3.2. Consum d'aigua	303-3	Aigua reciclada i reutilitzada
	Consum de matèries primeres i les mesures adoptades per millorar-ne l'eficiència d'ús.	1.3.3. Consum de paper	103	Enfocament de gestió de materials
		1.3.3. Consum de paper	301-1	Materials utilitzats per pes o volum
		1.3.3. Consum de paper	301-2	Entrades reciclades
	Consum, directe i indirecte, d'energia, mesures preses per millorar l'eficiència energètica i l'ús d'energies renovables.	1.3.1. Consum energètic	103	Enfocament de la gestió de l'energia
		1.3.1. Consum energètic	302-1	Consum energètic dins de l'organització
		1.3.1. Consum energètic	302-4	Reducció del consum energètic

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
QÜESTIONS MEDIAMBIENTALS	CANVI CLIMÀTIC			
	Els **elements importants de les emissions de gasos d'efecte hivernacle generats** com a resultat de les activitats de l'empresa, incloent-hi l'ús dels béns i serveis que produeix.	1.1. Contaminació	103	Enfocament de gestió d'emissions
		1.1. Contaminació	305-1	Emissions directes de GEH (abast 1)
		1.1. Contaminació	305-2	Emissions indirectes de GEH en generar energia (abast 2)
		1.1. Contaminació	305-3	Altres emissions indirectes de GEH (abast 3)
		1.1. Contaminació	305-4	Intensitat de les emissions de GEH
		1.1. Contaminació	305-5	Reducció de les emissions de GEH
	Les mesures **adoptades** per adaptar-se a les conseqüències del canvi climàtic.	1.4. Canvi climàtic	103	Enfocament de gestió d'emissions
	Les metes de reducció establertes voluntàriament a mitjà i llarg termini per reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i els mitjans implementats per a tal fi.	1.4. Canvi climàtic	103	Enfocament de gestió d'emissions
	PROTECCIÓ DE LA BIODIVERSITAT			
	Mesures preses per preservar o restaurar la biodiversitat.	L'activitat de Banc Sabadell no té impactes significatius sobre la diversitat o sobre espais protegits.	103	Enfocament de la gestió de la biodiversitat
	Impactes causats per les activitats o operacions en àrees protegides.	No és aplicable. L'activitat de Banc Sabadell no té impactes significatius sobre la diversitat o sobre espais protegits.	304-2	Impactes significatius de les activitats, els productes i els serveis en la biodiversitat.

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
QÜESTIONS SOCIALS I RELATIVES AL PERSONAL	**OCUPACIÓ**			
	Nombre total i distribució d'empleats per sexe, edat, país i classificació professional	2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	103	Enfocament de la gestió de l'ocupació
		2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	102-8	Informació sobre empleats i altres treballadors
		2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	405-1	Diversitat en òrgans de govern i empleat
	Nombre total i distribució de modalitats de contracte de treball	2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	102-8	Informació sobre empleats i altres treballadors
	Mitjana anual de contractes indefinits, de contractes temporals i de contractes a temps parcial per sexe, edat i classificació professional	2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	102-8	Informació sobre empleats i altres treballadors
		2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	405-1	Diversitat en òrgans de govern i empleat
	Nombre d'acomiadaments per sexe, edat i classificació professional	2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	401-1	Noves contractacions d'empleats i rotació de personal
	Les **remuneracions mitjanes i la seva evolució** desagregades per sexe, edat i classificació professional o igual valor	2.1.3. Compensació	405-2	Ràtio del salari base i de la remuneració de dones respecte d'homes
	Bretxa salarial, la remuneració en llocs de treball iguals o de mitjana de la societat	2.1.3. Compensació	103	Ocupació + Diversitat i igualtat d'oportunitats
		2.1.3. Compensació	405-2	Ràtio del salari base i de la remuneració de dones respecte d'homes
	La **remuneració mitjana dels consellers i directius**, incloent-hi la retribució variable, dietes, indemnitzacions, el pagament als sistemes de previsió d'estalvi a llarg termini i qualsevol altra percepció **desagregada per sexe**	2.1.3. Compensació	102-35	Governança: Polítiques de remuneració

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
QÜESTIONS SOCIALS I RELATIVES AL PERSONAL	Implantació de **polítiques de desconnexió laboral**	No estan definides en l'àmbit corporatiu polítiques de desconnexió laboral específiques.	103	Enfocament de la gestió de l'ocupació
	Empleats amb discapacitat	2.1.1. Dades de la plantilla d'empleats de Banc Sabadell	405-1	Diversitat en òrgans de govern i empleat
	Organització del temps de treball	2.2. Organització del treball, salut i seguretat	103	Enfocament de la gestió de l'ocupació
	Nombre d'hores d'absentisme	2.2.3. Salut i seguretat	403-2	Tipus d'accidents i taxes de freqüència d'accidents, malalties professionals, dies perduts, **absentisme** i nombre de morts per accident laboral o malaltia professional.
	Mesures destinades a facilitar el gaudi de la conciliació i fomentar l'exercici corresponsable d'aquests per part dels dos progenitors	2.2.2. Conciliació	103	Enfocament de la gestió de l'ocupació
	SALUT I SEGURETAT			
	Condicions de salut i seguretat en el treball	2.2.3. Salut i seguretat	103	Enfocament de la gestió de la salut i la seguretat en el treball
	Accidents de treball, en particular la seva freqüència i gravetat	2.2.3. Salut i seguretat	403-2	Tipus d'accidents i taxes de freqüència d'accidents, malalties professionals, dies perduts, absentisme i nombre de morts per accident laboral o malaltia professional.
	Malalties professionals; desagregat per sexe.	2.2.3. Salut i seguretat	403-3	Treballadors amb alta incidència o alt risc de malalties relacionades amb la seva activitat
	RELACIONS SOCIALS			
	Organització del diàleg social, incloent-hi procediments per informar i consultar el personal i negociar amb ells	2.3. Relacions socials	103	Enfocament de la gestió de les relacions treballador-empresa
	Percentatge d'**empleats coberts per conveni col·lectiu** per país	2.3. Relacions socials	102-41	Acords de negociació col·lectiva
	El balanç dels convenis col·lectius, particularment en el camp de la salut i la seguretat en el treball	2.3. Relacions socials	403-1	Representació dels treballadors en comitès formals treballador-empresa de salut i seguretat

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
QÜESTIONS SOCIALS I RELATIVES AL PERSONAL	**FORMACIÓ**			
	Les **polítiques implementades** en el camp de la formació	2.4. Formació	103	Enfocament de la gestió de la formació i l'ensenyament
	La **quantitat total d'hores** de formació per categories professionals	2.4. Formació	404-1	Mitjana d'hores de formació l'any per empleat
	Accessibilitat universal de les persones amb discapacitat	2.6. Accessibilitat universal de les persones amb discapacitat	103	Enfocament de la gestió
	IGUALTAT			
	Mesures adoptades per promoure la igualtat de tracte i d'oportunitats entre dones i homes	2.5. Igualtat	103	Enfocament de la gestió de la diversitat i igualtat d'oportunitats + No discriminació
	Plans d'igualtat (capítol III de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes), mesures adoptades per promoure l'ocupació, protocols contra l'assetjament sexual i per raó de sexe, la integració i l'accessibilitat universal de les persones amb discapacitat	2.5. Igualtat		
	La **política** contra tot tipus de discriminació i, si escau, de la gestió de la diversitat.	2.5. Igualtat		

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
DRETS HUMANS	Aplicació de procediments de diligència deguda en matèria de drets humans	3. Informació sobre drets humans	103	Enfocament de la gestió de l'avaluació de drets humans + Llibertat d'associació i negociació col·lectiva + Treball infantil + Treball forçós o obligatori
		3. Informació sobre drets humans	102-16	Valors, principis, estàndards i normes de conducta
		3. Informació sobre drets humans	102-17	Mecanismes d'assessorament i preocupacions ètiques
	Prevenció dels riscos de vulneració de drets humans i, si escau, mesures per mitigar, gestionar i reparar possibles abusos comesos	3. Informació sobre drets humans	103	Enfocament de la gestió de l'avaluació de drets humans + Llibertat d'associació i negociació col·lectiva + Treball infantil + Treball forçós o obligatori
	Denúncies per casos de vulneració de drets humans	El 2018 no s'ha produït cap denúncia relativa a la vulneració dels drets humans	406-1	Casos de discriminació i accions correctives empreses
	Promoció i compliment de les disposicions dels convenis fonamentals de l'Organització Internacional del Treball relacionades amb el respecte per la llibertat d'associació i el dret a la negociació col·lectiva	3. Informació sobre drets humans	407-1	Operacions i proveïdors el dret a la llibertat d'associació i negociació col·lectiva dels quals podria estar en risc
	L'eliminació de la discriminació en l'ocupació	3. Informació sobre drets humans	103	Enfocament de la gestió de la no discriminació
	L'eliminació del treball forçós o obligatori	3. Informació sobre drets humans	409-1	Operacions i proveïdors amb risc significatiu de casos de treball forçós o obligatori
	L'abolició efectiva del treball infantil	3. Informació sobre drets humans	408-1	Operacions i proveïdors amb risc significatiu de casos de treball infantil

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
CORRUPCIÓ I EL SUBORN	**Mesures** adoptades per **prevenir** la corrupció i el suborn	4. Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn	103	Enfocament de la gestió de l'anticorrupció
		4. Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn	102-16	Valors, principis, estàndards i normes de conducta
		4. Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn	102-17	Mecanismes d'assessorament i preocupacions ètiques
		4. Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn	205-2	Comunicació i formació sobre polítiques i procediments anticorrupció
	Mesures per lluitar contra el blanqueig de capitals	4. Informació relativa a la lluita contra la corrupció i el suborn	205-2	Comunicació i formació sobre polítiques i procediments anticorrupció
	Aportacions a fundacions i entitats sense ànim de lucre	5.1.6. Acció social i patrocini	413-1	Operacions amb participació de la comunitat local, avaluacions de l'impacte i programes de desenvolupament

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
SOCIETAT	**Compromisos de l'empresa amb el desenvolupament sostenible**			
	L'**impacte** de l'activitat de la societat en l'ocupació i el desenvolupament local	5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	103	Enfocament de la gestió de comunitats locals + impactes econòmics indirectes
		5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	203-1	Inversions en infraestructures i serveis emparats
		5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	203-2	Impactes econòmics indirectes significatius
		5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	413-1	Operacions amb participació de la comunitat local, avaluacions de l'impacte i programes de desenvolupament
	L'**impacte** de l'activitat de la societat en les poblacions locals i en el territori	5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	203-1	Inversions en infraestructures i serveis emparats
		5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	413-1	Operacions amb participació de la comunitat local, avaluacions de l'impacte i programes de desenvolupament
	Les relacions mantingudes amb els actors de les comunitats locals i les modalitats del diàleg amb ells	5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	102-43	Enfocaments per a la participació dels grups d'interès
		5.1.3. Gestió social de l'habitatge; 5.1.4. Educació financera; 5.1.6. Acció social i patrocini	413-1	Operacions amb participació de la comunitat local, avaluacions de l'impacte i programes de desenvolupament
	Les accions d'associació o patrocini	5.1.6. Acció social i patrocini	102-12	Iniciatives externes
		5.1.6. Acció social i patrocini	102-13	Afiliació a associacions

ÀMBITS	Continguts	Resposta / apartat	Estàndards GRI	Descripció GRI
SOCIETAT	**SUBCONTRACTACIÓ I PROVEÏDORS**			
	* La inclusió en la **política de compres** de qüestions socials, d'igualtat de gènere i ambientals * Consideració en les **relacions amb proveïdors i subcontractistes** de la seva responsabilitat social i ambiental	5.2.2. Subcontractació i proveïdors	102-9	Cadena de subministrament
		5.2.2. Subcontractació i proveïdors	103	Avaluació ambiental de proveïdors + Avaluació social de proveïdors
		5.2.2. Subcontractació i proveïdors	308-1	Avaluació ambiental de proveïdors
		5.2.2. Subcontractació i proveïdors	414-1	Avaluació social de proveïdors
	Sistemes de **supervisió i auditories** i resultats d'aquestes	5.2.2. Subcontractació i proveïdors	103	Enfocament de la gestió de pràctiques d'adquisició
	Consumidors			
	Mesures per a la salut i la seguretat dels consumidors	5.1.1. Transparència, simplificació i accessibilitat 5.1.4. Educació financera	103	Enfocament de la gestió de la seguretat i la salut en clients + Màrqueting i etiquetatge + Privacitat del client
	Sistemes de reclamació, queixes rebudes i resolució d'aquestes	5.2.1. Consumidors	103	Enfocament de la gestió de la seguretat i la salut en clients + Màrqueting i etiquetatge + Privacitat del client
	Informació fiscal			
	Beneficis obtinguts país per país	5.3. Informació fiscal	103	Enfocament de la gestió de l'acompliment econòmic + dades quantitatives dels impostos i beneficis
	Impostos sobre beneficis pagats	5.3. Informació fiscal	103	Enfocament de la gestió de l'acompliment econòmic + dades quantitatives dels impostos i beneficis
	Subvencions públiques rebudes	5.3. Informació fiscal	201-4	Assistència financera rebuda del Govern

GLOSSARI

El glossari incorpora una definició dels indicadors que s'incorporen a l'Estat d'Informació No Financera i que no tenen una correspondència amb els estàndards del GRI.

Gestió social de l'habitatge

- Habitatges de lloguer social: nombre d'habitatges de lloguer social al tancament de l'exercici per a clients en risc de vulnerabilitat, segons criteris interns del banc, procedents d'un procés d'execució hipotecària, dació en pagament o procés d'ocupació irregular amb contracte de lloguer formalitzat.

- Cobertura del contracte social sobre el total del lloguer social: percentatge del nombre de contractes socials sobre el total d'habitatges de lloguer social en actiu al tancament de l'exercici.

- Operacions de reestructuració del deute hipotecari: total d'operacions de reestructuració del deute hipotecari (canvi de les condicions de finançament de la hipoteca) dutes a terme durant l'exercici anual.

- Dacions en pagament: total de dacions en pagament (extinció del deute derivat d'un préstec hipotecari mitjançant el lliurament de l'habitatge al banc) dutes a terme durant l'exercici anual.

- Indicadors de contribució al Fons Social de l'Habitatge (FSH) al tancament de l'exercici, en el marc del Conveni del Fons Social de l'Habitatge (FSH) derivat del Reial decret llei 27/2012, de 15 de novembre, de mesures urgents per reforçar la protecció als deutors hipotecaris: o Nombre d'habitatges: total d'habitatges posats a disposició de l'FSH per part del banc.

- Taxa d'ocupació: nombre de lloguers formalitzats sobre el perímetre de l'FSH del banc.

- Contractes socials (programa JoBS), des de l'inici del programa a l'octubre de 2016: nombre de clients participants en els programes d'inserció laboral (programa JoBS) en el marc dels contractes socials del banc (contractes de lloguer social que inclouen clàusules sobre programes d'inserció laboral en què el signant es compromet a participar) des de l'inici del programa a l'octubre de 2016 i sobre els lloguers en actiu al tancament de l'exercici.

- Contractes laborals: total de contractes laborals (contractes de treball formalitzats en el marc dels programes d'inserció laboral recollits en els contractes socials) formalitzats que procedeixen del programa d'inserció (acumulat des de l'inici del programa a l'octubre de 2016 i sobre els lloguers en actiu al tancament de l'exercici).

- Convenis d'inserció laboral firmats: nombre de convenis vigents al tancament de l'exercici firmats amb empreses de diferents sectors en el marc del programa JoBS, d'inserció laboral.

Annex I
INFORME ANUAL DE GOVERN CORPORATIU DE LES SOCIETATS ANÒNIMES COTITZADES

DADES IDENTIFICATIVES DE L'EMISSOR

DATA FI DE L'EXERCICI DE REFERÈNCIA	31/12/2018

CIF A-08000143

DENOMINACIÓ SOCIAL
BANCO DE SABADELL, S.A.

DOMICILI SOCIAL
AVINGUDA ÓSCAR ESPLÁ, 37 - ALACANT

A ESTRUCTURA DE LA PROPIETAT

A.1Completi el quadre següent sobre el capital social de la societat:

Data d'última modificació	Capital social (€)	Nombre d'accions	Nombre de drets de vot
16/11/2017	703.370.587,63	5.626.964.701	5.626.964

Observacions

Indiqui si hi ha diferents classes d'accions amb diferents drets associats:

Sí ☐ No ☒

A.2 Detalli els titulars directes i indirectes de participacions significatives en la data de tancament de l'exercici, exclosos els consellers:

Nom o denominació social de l'accionista	% drets de vot atribuïts a les accions		% drets de vot a través d'instruments financers		% total de drets de vot
	Directe	Indirecte	Directe	Indirecte	
BLACKROCK INC.	0	5,12%	0	0,20%	5,32%
FINTECH EUROPE S.A.R.L.	3,10%		0	0	3,10%
NORGES BANK	3,06%	0	0,11%	0	3,17%
COLTRANE MASTER FUND, L.P.	0	0	1,07%	0	1,07%

Observacions

Detall de la participació indirecta:

Nom o denominació social del titular indirecte	Nom o denominació social del titular directe	% drets de vot atribuïts a les accions	% drets de vot a través d'instruments financers	% total de drets de vot
BLACKROCK INC.	DIVERSES FILIALS DE BLACKROCK,	5,12%	0,20%	5,32%

Observacions
El Sr. David Martínez Guzmán és titular indirecte dels drets de vot atribuïts a les accions de Fintech Europe, S.À.R.L.

Indiqui els moviments en l'estructura accionarial més significatius esdevinguts durant l'exercici:

BLACKROCK INC.	23/03/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	27/04/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	01/05/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	03/05/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	04/05/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
NORGES BANK.	25/05/2018	Adquisició del 3,149% del capital social
BLACKROCK INC.	31/05/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	01/06/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	04/06/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	15/06/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	25/07/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	27/07/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	30/07/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	31/07/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	03/08/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	08/08/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	09/08/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	10/08/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
WINTHROP SECURITIES LTD.	23/08/2018	Atribució de la seva participació a Fintech Europe S.à.r.l.
BLACKROCK INC.	05/09/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	07/09/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	11/09/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	12/09/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	14/09/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	02/10/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	18/10/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	22/10/2018	S'ha baixat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	29/10/2018	S'ha superat el 5% del capital social
BLACKROCK INC.	03/12/2018	S'ha baixat el 5% del capital social

BLACKROCK INC.	17/12/2018	S'ha superat el 5% del capital social

Moviments més significatius

A.3 Completi els quadres següents sobre els membres del consell d'administració de la societat que tinguin drets de vot sobre accions de la societat:

Nom o denominació social del conseller	% drets de vot atribuïts a les accions		% drets de vot a través d'instruments financers		% total de drets de vot	% drets de vot que poden ser transmesos a través d'instruments financers	
	Directe	Indirecte	Directe	Indirecte		Directe	Indirecte
SR. JOSÉ OLIU CREUS	0,01%	0,11%	0,03%	0,00%	0,15%	0,00%	0,00%
SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	0,02%	0,00%	0,03%	0,00%	0,05%	0,00%	0,00%
SR. ANTHONY FRANK ELLIOTT BALL	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SRA. AURORA CATÁ SALA	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SR. PEDRO FONTANA GARCÍA	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SRA. MARÍA JOSÉ GARCÍA BEATO	0,00%	0,00%	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%	0,00%
SRA. MARIA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SR. GEORGE DONALD JOHNSTON	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN	0,00%	3,10%	0,00%	0,00%	3,10%	0,00%	0,00%
SR. JOSÉ MANUEL MARTÍNEZ MARTÍNEZ	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SR. JOSÉ RAMÓN MARTÍNEZ SUFRATEGUI	0,04%	0,01%	0,00%	0,00%	0,05%	0,00%	0,00%
SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ	0,04%	0,00%	0,02%	0,00%	0,06%	0,00%	0,00%
SR. MANUEL VALLS MORATÓ	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
SR. DAVID VEGARA FIGUERAS	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

% total de drets de vot en poder del consell d'administració	3,36%

Observacions
El percentatge de drets de vot a través d'instruments financers reflecteix els drets atribuïts als incentius complementaris a llarg termini corresponents als exercicis 2016, 2017 i 2018, i que no són susceptibles de ser exercits.

Detall de la participació indirecta:

Nom o denominació social del conseller	Nom o denominació social del titular directe	% drets de vot atribuïts a les accions	% drets de vot a través d'instruments financers	% total de drets de vot	% drets de vot que poden ser transmesos a través d'instruments financers

SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN	FINTECH EUROPE S.A.R.L.	3,10%		3,10%	

Observacions

A.4 Indiqui, si s'escau, les relacions d'índole familiar, comercial, contractual o societària que hi hagi entre els titulars de participacions significatives, en la mesura en què siguin conegudes per la societat, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o el trànsit comercial ordinari, excepte les que s'informen en l'apartat A.6:

A.5 Indiqui, si s'escau, les relacions d'índole comercial, contractual o societària que hi hagi entre els titulars de participacions significatives, i la societat i/o el seu grup, llevat que siguin escassament rellevants o derivin del gir o el trànsit comercial ordinari:

A.6 Descrigui les relacions, llevat que siguin escassament rellevants per a totes dues parts, que hi hagi entre els accionistes significatius o representats en el consell i els consellers, o els seus representants, en el cas d'administradors persona jurídica.

Expliqui, si s'escau, com estan representats els accionistes significatius. En concret, s'indicaran aquells consellers que hagin estat nomenats en representació d'accionistes significatius, aquells el nomenament dels quals hagi estat promogut per accionistes significatius, o que estiguin vinculats a accionistes significatius i/o entitats del seu grup, amb especificació de la naturalesa d'aquestes relacions de vinculació. En particular, s'esmentarà, si s'escau, l'existència, la identitat i el càrrec de membres del consell, o representants de consellers, de la societat cotitzada, que siguin, al seu torn, membres de l'òrgan d'administració, o els seus representants, en societats que tinguin participacions significatives de la societat cotitzada o en entitats del grup d'aquests accionistes significatius.

Nom o denominació social del conseller o representant, vinculat	Nom o denominació social de l'accionista significatiu vinculat	Denominació social de la societat del grup de l'accionista significatiu	Descripció relació / càrrec
DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN	FINTECH EUROPE, S.À.R.L.		

Observacions
Fintech Europe S.A.R.L. és propietat 100% de Fintech Investment Ltd., que és el fons d'inversió administrat per Fintech Advisory Inc. (FAI). FAI és 100% propietat del Sr. David Martínez Guzmán.

A.7 Indiqui si han estat comunicats a la societat pactes parasocials que l'afectin segons el que estableixen els articles 530 i 531 de la Llei de societats de capital. Si s'escau, descrigui'ls breument i relacioni els accionistes vinculats pel pacte:

Sí ☐ No ☒

Intervinents del pacte parasocial	% de capital social afectat	Breu descripció del pacte	Data de venciment del concert, si en té

Observacions

Indiqui si la societat coneix l'existència d'accions concertades entre els seus accionistes. Si s'escau, descrigui-les breument:

Sí ☐ No ☒

En cas que durant l'exercici s'hagi produït alguna modificació o ruptura d'aquests pactes o acords o accions concertades, indiqui-ho expressament:

En data 24 de desembre de 2018, en el fet rellevant número 273.317, es va comunicar que els signataris del pacte parasocial de data 27 de juliol de 2006 havien decidit deixar-lo sense efecte.

A.8 Indiqui si hi ha alguna persona física o jurídica que exerceixi o pugui exercir el control sobre la societat d'acord amb l'article 5 de la Llei del mercat de valors. Si s'escau, identifiqui-la:

Sí ☐ No ☒

Observacions

A.9 Completi els quadres següents sobre l'autocartera de la societat:

A data de tancament de l'exercici:

Nombre d'accions directes	Nombre d'accions indirectes (*)	% total sobre capital social
88.788.514	2.448.704	1,62%

Observacions

(*) A través de:

Nom o denominació social del titular directe de la participació	Nombre d'accions directes
TSB Bank plc.	2.448.704
Total:	2.448.704

Observacions

Expliqui les variacions significatives que hi ha hagut durant l'exercici:

Expliqui les variacions significatives

Vegeu-ne el detall en el quadre annex.

A.10 Detalli les condicions i el termini del mandat vigent de la junta d'accionistes al consell d'administració per emetre, recomprar o transmetre accions pròpies.

El mandat vigent es correspon amb l'acord adoptat per la Junta General Ordinària d'Accionistes de Banco de Sabadell, S.A. celebrada en data 19 d'abril de 2018, en el punt sisè de l'Ordre del dia, per un termini de cinc anys, en els termes següents:

"Deixant sense efecte la delegació conferida en l'acord sisè adoptat per la Junta General d'Accionistes de 30 de març de 2017 en allò no executat, autoritzar Banco de Sabadell, Sociedad Anónima perquè, directament o a través de qualsevol de les seves societats filials, i durant el termini màxim de cinc anys a partir de la data de celebració d'aquesta Junta General d'Accionistes, pugui adquirir, en qualsevol moment i les vegades que ho consideri oportú, accions de Banco de Sabadell, Sociedad Anónima, per qualsevol dels mitjans admesos en dret, fins i tot amb càrrec a beneficis de l'exercici i/o reserves de lliure disposició, així com que es puguin alienar o amortitzar posteriorment aquestes reserves o, si s'escau, lliurar-les als treballadors o administradors de Banco de Sabadell, Sociedad Anónima, com a part de la seva retribució o com a conseqüència de l'exercici de drets d'opció de què aquells siguin titulars; tot això, de conformitat amb els articles 146 i 509 i concordants de la Llei de societats de capital.

Aprovar els límits o requisits d'aquestes adquisicions, que seran els que es detallen a continuació:

- Que el valor nominal de les accions adquirides directament o indirectament, sumat a les que ja posseeixin Banco de Sabadell, Sociedad Anónima i les seves societats filials no superi, en cada moment, el límit legal màxim establert en cada moment per la legislació vigent (actualment fixat en el deu per cent del capital social), i es respectin en tot cas les limitacions establertes per a l'adquisició d'accions pròpies per les autoritats reguladores dels mercats on les accions de Banco de Sabadell, Sociedad Anónima, estiguin admeses a cotització.
- Que l'adquisició, compreses les accions que Banco de Sabadell, Sociedad Anónima (o la persona que actuï en nom propi però per compte seu) hagi adquirit amb anterioritat i tingui en cartera, no produeixi l'efecte que el patrimoni net resulti inferior a l'import del capital social més les reserves legals o estatutàriament indisponibles.
- Que les accions adquirides es trobin desemborsades íntegrament.
- Que el preu d'adquisició no sigui inferior al nominal ni superior en un vint per cent al valor de cotització o qualsevol altre pel qual s'estiguin valorant les accions en la data de la seva adquisició. Les operacions d'adquisició d'accions pròpies s'ajustaran a les normes i els usos dels mercats de valors."

A.11 Capital flotant estimat:

	%
Capital flotant estimat	86,83

Observacions

A.12 Indiqui si hi ha qualsevol restricció (estatutària, legislativa o de qualsevol índole) a la transmissibilitat de valors i/o qualsevol restricció al dret de vot. En particular, es comunicarà l'existència de qualsevol tipus de restriccions que puguin dificultar la presa de control de la societat mitjançant l'adquisició de les seves accions en el mercat, així com aquells règims d'autorització o comunicació prèvia que, sobre les adquisicions o transmissions d'instruments financers de la companyia, els siguin aplicables per normativa sectorial.

Sí [X] No [ ]

Descripció de les restriccions
Les úniques restriccions que existeixen són les derivades de la legislació espanyola a totes les entitats de crèdit. No hi ha restriccions estatutàries ni de qualsevol altra índole. La Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, estableix que qualsevol adquisició de com a mínim un 10 per cent del capital o dels drets de vot de l'entitat, o la que, sense arribar a aquest percentatge, permet exercir una influència notable en l'entitat, així com el seu increment superant els percentatges del 20, el 30 o el 50 per cent, o adquirint el control de l'entitat, la notificarà prèviament l'adquirent al Banc d'Espanya, que en tramitarà la sol·licitud, perquè sigui aprovada o denegada pel Banc Central Europeu. La reducció de la participació per sota dels llindars anteriors la comunicarà el transmitent al Banc d'Espanya.

A.13 Indiqui si la junta general ha acordat adoptar mesures de neutralització davant una oferta pública d'adquisició en virtut del que disposa la Llei 6/2007.

Sí ☐ No ☒

Si s'escau, expliqui les mesures aprovades i els termes en què es produirà la ineficiència de les restriccions:

A.14 Indiqui si la societat ha emès valors que no es negocien en un mercat regulat de la Unió Europea.

Sí ☐ No ☒

Si s'escau, indiqui les diferents classes d'accions i, per a cada classe d'accions, els drets i les obligacions que confereixi.

B JUNTA GENERAL

B.1 Indiqui i, si s'escau, detalli si hi ha diferències amb el règim de mínims previst en la Llei de societats de capital (LSC) respecte al quòrum de constitució de la junta general.

Sí ☐ No ☒

B.2 Indiqui i, si s'escau, detalli si hi ha diferències amb el règim previst en la Llei de societats de capital (LSC) per a l'adopció d'acords socials:

Sí ☐ No ☒

Descrigui en què es diferencia del règim que preveu la LSC.

B.3 Indiqui les normes aplicables a la modificació dels estatuts de la societat. En particular, es comunicaran les majories previstes per a la modificació dels estatuts, així com, si s'escau, les normes previstes per a la tutela dels drets dels socis en la modificació dels estatuts.

La modificació dels Estatuts Socials del Banc es regeix pel que s'estableix en la Llei de societats de capital i en els mateixos Estatuts Socials del Banc, i requereix, en els supòsits legalment previstos, autorització del Banc d'Espanya en exercici de la competència que li atribueix l'article 10 del Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, pel qual es desplega la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, sens perjudici de les funcions atribuïdes al Banc Central Europeu de conformitat amb el que preveu el Reglament (UE) núm. 1024/2013 del Consell, de 15 d'octubre, que encomana al Banc Central Europeu tasques específiques respecte de polítiques relacionades amb la supervisió prudencial de les entitats de crèdit.

De conformitat amb la Llei de societats de capital, en els supòsits en què les modificacions siguin acordades per la Junta General d'Accionistes, s'exigeix la concurrència dels requisits següents:

- Que els administradors o, si s'escau, els accionistes autors de la proposta formulin un informe escrit amb la justificació corresponent.
- Que s'expressin en la convocatòria amb prou claredat els extrems que s'hagin de modificar.
- Que en l'anunci de la convocatòria es faci constar el dret que correspon a tots els accionistes d'examinar al domicili social el text íntegre de la modificació proposada i l'informe corresponent i de demanar que se'ls lliurin o se'ls enviïn gratuïtament aquests documents.

Així mateix, s'exigeix que l'acord sigui adoptat per la Junta de conformitat amb el que estableix l'article 43 dels Estatuts Socials:

Article 43.
Perquè la Junta general ordinària o extraordinària pugui acordar vàlidament l'emissió d'obligacions convertibles en accions o que atribueixin una participació en els guanys socials, l'augment o la reducció del capital, la transformació, la fusió o l'escissió de la societat i, en general, qualsevol modificació dels Estatuts Socials, caldrà, en primera convocatòria, la concurrència d'accionistes presents o representats que posseeixin com a mínim el 50 per cent del capital subscrit amb dret a vot.

En segona convocatòria n'hi haurà prou amb la concurrència del 25 per cent d'aquest capital.

Quan concorrin accionistes que representin menys del 50 per cent del capital subscrit amb dret a vot, els acords a què es refereix l'apartat anterior només es podran adoptar vàlidament amb el vot favorable dels dos terços del capital present i representat a la Junta.

B.4 Indiqui les dades d'assistència a les juntes generals celebrades en l'exercici al qual es refereix aquest informe i les dels dos exercicis anteriors:

Data junta general	% de presència física	% en representació	% vot a distància		Total
			Vot electrònic	Altres	
31/03/2016	0,84%	65,43%	0,00%	0,00%	66,27%
Dels quals capital flotant:	0,62%	63,22%	0,00%	0,00%	63,84%
30/03/2017	0,68%	63,30%	0,00%	0,00%	63,98%
Dels quals capital flotant:	0,55%	62,92%	0,00%	0,00%	63,47%
19/04/2018	0,78%	60,57%	0,00%	0,00%	61,35%
Dels quals capital flotant:	0,66%	60,38%	0,00%	0,00%	61,04%

Observacions
Les xifres de participació del capital flotant poden incloure participacions significatives exercides a través de custodis internacionals.

B.5 Indiqui si a les juntes generals celebrades en l'exercici hi ha hagut algun punt de l'ordre del dia que, per qualsevol motiu, no hagi estat aprovat pels accionistes.

Sí ☐ No ☒

Punts de l'ordre del dia que no s'han aprovat	% vot en contra (*)

(*) Si la no aprovació del punt és per causa diferent del vot en contra, s'explicarà en la part de text, i en la columna de "% vot en contra" s'hi posarà "n/a".

B.6 Indiqui si hi ha alguna restricció estatutària que estableixi un nombre mínim d'accions necessàries per assistir a la junta general o per votar a distància:

Sí [X] No [ ]

Nombre d'accions necessàries per assistir a la junta general	1.000
Nombre d'accions necessàries per votar a distància	-

Observacions

B.7 Indiqui si s'ha establert que determinades decisions, diferents de les establertes per llei, que impliquen una adquisició, una alienació, l'aportació a una altra societat d'actius essencials o altres operacions corporatives similars, s'han de sotmetre a l'aprovació de la junta general d'accionistes.

Sí [ ] No [X]

Explicació de les decisions que s'han de sotmetre a la junta, diferents de les establertes per llei

B.8 Indiqui l'adreça i la manera d'accedir a la pàgina web de la societat a la informació sobre govern corporatiu i altra informació sobre les juntes generals que s'hagi de posar a disposició dels accionistes a través de la pàgina web de la societat.

La informació sobre govern corporatiu està disponible a la pàgina web corporativa del grup (www.grupbancsabadell.com.), i s'hi pot accedir directament a la secció "Govern corporatiu i política de remuneracions". La informació sobre les juntes generals està disponible a la mateixa pàgina web corporativa del grup (www.grupbancsabadell.com), i s'hi pot accedir directament des de la pestanya "Informació accionistes i inversors"

C ESTRUCTURA DE L'ADMINISTRACIÓ DE LA SOCIETAT

C.1 Consell d'administració

C.1.1 Nombre màxim i mínim de consellers previstos en els Estatuts Socials i nombre fixat per la junta general:

Nombre màxim de consellers	15
Nombre mínim de consellers	11
Nombre de consellers fixat per la junta	15

Observacions

C.1.2 Completi el quadre següent amb els membres del consell:

Nom o denominació social del conseller	Representant	Categoria del conseller	Càrrec en el Consell	Data primer nomenament	Data últim nomenament	Procediment d'elecció
SR. JOSÉ OLIU CREUS		EXECUTIU	PRESIDENT	29/03/1990	28/05/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR		INDEPENDENT	VICEPRESIDENT	18/09/2010	28/05/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO		EXECUTIU	CONSELLER DELEGAT	27/09/2007	19/04/2018	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. ANTHONY FRANK ELLIOTT BALL		INDEPENDENT	CONSELLER	30/03/2017	30/03/2017	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SRA. AURORA CATÁ SALA		INDEPENDENT	CONSELLERA	29/01/2015	28/05/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. PEDRO FONTANA GARCÍA		INDEPENDENT	CONSELLER	27/07/2017	19/04/2018	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SRA. MARÍA JOSÉ GARCÍA BEATO		EXECUTIVA	CONSELLERA VICESECRETÀRIA	24/05/2018	24/05/2018	ACORD CONSELL D'ADMINISTRACIÓ
SRA. MARIA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS		INDEPENDENT	CONSELLER COORDINADOR INDEPENDENT	29/03/2007	30/03/2017	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. GEORGE DONALD JOHNSTON		INDEPENDENT	CONSELLER	25/05/2017	19/04/2018	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN		DOMINICAL	CONSELLER	27/03/2014	19/04/2018	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. JOSÉ MANUEL MARTÍNEZ MARTÍNEZ		INDEPENDENT	CONSELLER	26/03/2013	19/04/2018	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. JOSÉ RAMÓN MARTÍNEZ SUFRATEGUI		INDEPENDENT	CONSELLER	18/09/2010	28/05/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ		EXECUTIU	CONSELLER	31/05/2012	30/03/2017	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. MANUEL VALLS MORATÓ		INDEPENDENT	CONSELLER	22/09/2016	30/03/2017	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES
SR. DAVID VEGARA FIGUERAS		INDEPENDENT	CONSELLER	28/05/2015	28/05/2015	ACORD JUNTA GENERAL D'ACCIONISTES

Nombre total de consellers	15

Indiqui les baixes que, ja sigui per dimissió, per destitució o per qualsevol altra causa, s'hagin produït en el consell d'administració durant el període subjecte a informació:

Nom o denominació social del conseller	Categoria del conseller en el moment del cessament	Data de l'últim nomenament	Data de baixa	Comissions especialitzades de les quals era membre	Indiqui si la baixa s'ha produït abans del final del mandat
SR. JOSÉ MANUEL LARA GARCÍA	Un altre extern	28/05/2015	24/05/2018	Auditoria i Control	Sí

Causa de la baixa i altres observacions
El 24 de maig de 2018 Banc Sabadell, mitjançant fet rellevant, va informar que el Sr. José Manuel Lara García havia presentat la seva renúncia mitjançant una carta adreçada a tots els membres del Consell d'Administració en la qual explicava que la raó de la renúncia era mantenir-se al marge de la gestió duta a terme per Inversiones Hemisferio i Grupo Planeta.

C.1.3 Completi els quadres següents sobre els membres del consell i les seves categories:

CONSELLERS EXECUTIUS

Nom o denominació social del conseller

SR. JOSÉ OLIU CREUS

Càrrec en l'organigrama de la societat

PRESIDENT

Perfil:

BANCARI/RETAIL & CORPORATE BANKING/FINANCER/ACADÈMIC/INTERNACIONAL

Llicenciat en Ciències Econòmiques per la Universitat de Barcelona i doctor en Economia per la Universitat de Minnesota (EUA). Nomenat conseller director general de Banc Sabadell el 1990 i president de Banc Sabadell des del 1999. Actualment és president no executiu d'Exea Empresarial i conseller representant d'aquesta en Puig, S.L. A més, és vocal de FEDEA (Fundación de Estudios de Economía Aplicada), membre del Patronat de la Fundación Princesa de Asturias i membre del Patronat de la Fundación Princesa de Girona.

Nom o denominació social del conseller:

SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO

Càrrec en l'organigrama de la

societat CONSELLER DELEGAT

Perfil:

BANCARI/RETAIL & CORPORATE BANKING/FINANCER

Llicenciat en Dret per la Universitat de Barcelona, llicenciat en Ciències Empresarials i MBA per ESADE. Des del 1990 va desenvolupar la seva carrera professional al BBVA fins que va ser nomenat director general d'Espanya i Portugal (2006-2007). Conseller delegat de Banc Sabadell des del 2007. A més, és membre del Patronat de la Fundació ESADE, president de la Comissió de Política Econòmica de la Cambra de Comerç de Barcelona i vocal de la Junta Directiva del Cercle d'Economia.

Nom o denominació del conseller:

SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ

Càrrec en l'organigrama de la societat

Conseller director general

Perfil:

BANCARI/FINANCER/RISCOS

Diplomat en Direcció General per IESE. Ha desenvolupat la seva carrera professional en diferents àmbits de Banc Sabadell i ha ocupat, entre d'altres, els càrrecs de secretari general de Control (2000-2001), interventor general (2001-2012) i vicesecretari del Consell d'Administració (2006-2012). Conseller executiu de Banc

Sabadell des del 2012 i director general des del 2013. Actualment és conseller de la Societat Rectora de la Borsa de Valors de Barcelona. A més, és vicepresident de l'associació Barcelona Centre Financer Europeu.

Nom o denominació social del conseller:

SRA. MARÍA JOSÉ GARCÍA BEATO

Càrrec en l'organigrama de la societat

CONSELLERA SECRETÀRIA GENERAL

Perfil:

BANCARI/JURÍDIC/REGULADOR

Llicenciada en Dret i diplomada en Criminologia. Advocada de l'Estat des de l'any 1991. L'any 2000 va ser nomenada directora de gabinet del ministre de Justícia, i l'any 2002, subsecretària de Justícia. Directora d'Assessoria Jurídica de Banc Sabadell (2005-2008). Secretària general de Banc Sabadell des del 2008. Consellera executiva de Banc Sabadell des del 2018. Actualment és consellera independent de la societat cotitzada Red Eléctrica Corporación, S.A. A més, és membre del Patronat de la Fundació Banc Sabadell, de la Fundació de l'Associació Espanyola de Banca i de la Fundación Wolters Kluwer.

Nombre total de consellers executius	4
% sobre el total del consell	26,67%

Observacions

CONSELLERS EXTERNS DOMINICALS

Nom o denominació social del conseller:

SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN

Nom o denominació de l'accionista significatiu a qui representa o que ha proposat el seu nomenament:

FINTECH EUROPE S.À.R.L.

Perfil:

EMPRESARIAL/FINANCER/INTERNACIONAL

Diplomat en Enginyeria Mecànica Elèctrica per la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic i màster en Business Administration (MBA) a la Harvard Business School. Fundador de Fintech Advisory el 1987, societat administradora del fons Fintech Investments Ltd. (Nova York i Londres). Conseller dominical de Banc Sabadell des del 2014. Actualment és conseller de les societats cotitzades Alfa, S.A.B., Vitro, S.A.B. i Cemex, S.A.B.

Nombre total de consellers dominicals	1
% sobre el total del consell	6,67%

Observacions

CONSELLERS EXTERNS INDEPENDENTS

Nom o denominació del conseller:

SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR

Perfil:

BANCARI/RETAIL & CORPORATE BANKING/EMPRESARIAL

Llicenciat en Ciències Econòmiques i Actuarials per la Universitat del País Basc. Conseller-director general d'Allianz-Ercos (1982-1990), director general del Grup BBVA (1992-2001) i president de Banco Guipuzcoano (2009-2012). En el passat, conseller de nombroses empreses relacionades amb el sector energètic, de la construcció i de la comunicació. Conseller independent de Banc Sabadell des del 2010 i vicepresident del Consell des del 2013. Actualment és conseller independent de la societat cotitzada ACS, Actividades de la Construcción y Servicios, S.A., i d'ACS, Servicios, Comunicaciones y Energía, S.L., ambdues pertanyents al mateix grup, de la societat cotitzada Ence, Energía y Celulosa, S.A., i de la societat cotitzada Telefónica, S.A. i de Telefónica Móviles México, S.A. De C.V., ambdues pertanyents al mateix grup. A més, és membre del Patronat de la Fundación Novia Salcedo.

Nom o denominació del conseller:

SR. ANTHONY FRANK ELLIOTT BALL

Perfil:

EMPRESARIAL/INTERNACIONAL

Enginyer col·legiat i màster en Business Administration (MBA) per la Kingston Business School, Kingston University (Londres). Doctor *honoris causa* per la Facultat de Negocis i Dret de la Kingston University i per la Middlesex University. President i conseller delegat de Fox Sports International (1995-1996), conseller delegat de Fox Liberty Networks LLC. (1996-1999), conseller delegat de BSkyB Plc. (1999-2004), president de Kabel Deutschland GmbH (2005-2013) i conseller independent de BT Group (2009-2018). Conseller independent de Banc Sabadell des del 2017. Actualment és president d'Ambassadors Theatre Group Ltd i president de Bité Group, ambdues participades per Providence Equity Partners LLC.

Nom o denominació del conseller:

SRA. AURORA CATÁ SALA

Perfil:

EMPRESARIAL/CONSULTOR/FINANCER/RECURSOS HUMANS

Enginyera industrial en l'especialitat d'Organització Industrial per la Universitat Politècnica de Catalunya, i MBA i PADE per IESE Barcelona. Directora financera de Nissan Motor Ibérica, S.A. (1991-1996), consellera delegada de Planeta 2010 (1999-2002), fundadora de ContentArena (2002-2003), directora general de Medios Audiovisuales de Recoletos Grupo de Comunicación (2003-2008) i membre de la Junta de Govern de l'Institut Català de Finances (2014). En el passat, membre de diversos consells d'administració. Consellera independent de Banc Sabadell des del 2015. Actualment és socia de Seeliger y Conde, S.L. i consellera de la societat cotitzada Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, S.A. A més, és membre del Comitè Executivo de l'IESE i membre del Consell de Barcelona Global.

Nom o denominació del conseller:

SR. PEDRO FONTANA GARCÍA

Perfil:

BANCARI/RETAIL BANKING/EMPRESARIAL

Llicenciat en Ciències Empresarials per l'Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (ESADE), Barcelona i Master of Business Administration (MBA) per la Harvard Graduate School of Business Administration, Boston-Massachusetts (EUA). Director general del COOB'92 (1990-1993), director general de Turisme de Barcelona (1993-1994), president de Banca Catalana (1994-1999), director general de BBVA Cataluña (2000-2009), president executiu d'AREAS (Elior Group) (2012-2017) i director general adjunt d'Elior Group,S.A. (2017-2018). Conseller independent de Banc Sabadell des del 2017. Actualment és conseller independent de Grupo Indukern, S.L i representant d'EMESA Corporación Empresarial, S.L. en el Consell de de la societat cotitzada Elior Group, S.A. A més, és president de l'Associació per al Progrés de la Direcció, membre de la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i de Navegació de Barcelona, membre del Patronat de la Fundació Privada Cercle d'Economia, membre del Patronat de la Fundació Barcelona Mobile World Capital i conseller de Fira Internacional de Barcelona.

Nom o denominació del conseller:

SRA. MARÍA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS

Perfil:

ACADÈMIC/AUDITOR/FINANCER

Llicenciada en Ciències Econòmiques per la Universitat de Barcelona, doctora en Economia per la Universitat de Minnesota i catedràtica del Departament d'Economia i Empresa de la Universitat Pompeu Fabra des del 1995. En el passat, membre de diversos consells d'administració. Consellera independent de Banc Sabadell des del 2007 i consellera independent coordinadora des de l'abril del 2016. A més, és directora de la Barcelona Graduate School of Economics, investigadora i membre del Consell de Direcció del Centre de Recerca en Economia Internacional (CREI).

Nom o denominació del conseller:

SR. GEORGE DONALD JOHNSTON

Perfil:

BANCARI/CORPORATE BANKING/INTERNACIONAL

Bachelor of Arts en Ciències Polítiques pel Middlebury College, Vermont, (EUA), Master of Arts en Economia Internacional i Estudis Llatinoamericans per la John Hopkins University, Washington DC. (EUA). Director executiu de Salomon Brothers (1979-1990), conseller de Bankers Trust International i membre del seu Comitè Executiu mundial (1992-1999), responsable del grup de M&A per a Europa i membre del Comitè Executiu d'Europa i del Comitè Operatiu Global dins de la divisió de banca d'inversió de Deutsche Bank (1999-2005), president del grup de M&A per a Europa de Deutsche Bank (2005-2010) i conseller de SCi Entertainment Plc (Eidos) (2007-2009). Conseller independent de Banc Sabadell des del 2017. Actualment és conseller independent de les societats cotitzades Acerinox, S.A. i Merlin Properties, SOCIMI, S.A.

Nom o denominació del conseller:

SR. JOSÉ MANUEL MARTÍNEZ MARTÍNEZ

Perfil:

EMPRESARIAL/RETAIL BANKING/ASSEGURANCES/FINANCER/INTERNACIONAL

Enginyer tècnic d'Obres Públiques, llicenciat en Ciències Econòmiques i Actuarials per la Universitat de Madrid. President de MAPFRE (2001-2012), president de la Fundació MAPFRE (2007-2012) i membre del Consell d'Administració del Consorci de Compensació d'Assegurances de la International Insurance Society. Conseller independent de Banc Sabadell des del 2013. Actualment és president d'honor de MAPFRE.

Nom o denominació del conseller:

SR. JOSÉ RAMÓN MARTÍNEZ SUFRATEGUI

Perfil:

BANCARI/EMPRESARIAL

Arquitecte especialitzat en urbanisme i Executive MBA per l'Instituto de Empresa de Madrid. Conseller de Banco Guipuzcoano (1990-2010). Conseller independent de Banc Sabadell des del 2010. És titular i president d'un ampli grup empresarial. Presideix les societats del grup Centro Fuencarral, S.A., Comercial del Campo, S.A., Edificios Cameranos, S.A., Inversiete, S.A., Producción y Desarrollo, S.A., Títulos e Inversiones, S.A. i Villa Rosa, S.A.

Nom o denominació del conseller:

SR. MANUEL VALLS MORATÓ

Perfil:

AUDITOR

Llicenciat en Ciències Econòmiques i Administració d'Empreses per la Universitat de Barcelona, postgrau en

Business Administration a l'IESE per la Universitat de Navarra i auditor censor jurat de comptes i membre del Registre Oficial d'Auditors de Comptes d'ençà de la seva creació. Soci de PwC (1988-2013), responsable de la Divisió d'Auditoria de PwC (2006-2013) i president de PwC Auditores (2006-2011). Vocal independent de la Junta de Govern de l'Institut Català de Finances (2015-2016). Conseller independent de Banc Sabadell des del 2016. Actualment és conseller independent de la societat cotitzada Renta Corporación Real Estate, S.A.

Nom o denominació del conseller:

SR. DAVID VEGARA FIGUERAS

Perfil:

FINANCER/RISCOS/ACADÈMIC/REGULADOR

Llicenciat en Ciències Econòmiques i Empresarials, Secció Economia General (Economia Aplicada) per la Universitat Autònoma de Barcelona i màster en Ciències Econòmiques, especialitat Mercats Financers (Capital Markets), per la London School of Economics and Political Science (Londres, Regne Unit). Secretari d'Estat d'Economia (2004-2009) i subdirector gerent – Banca del Mecanisme Europeu d'Estabilitat (2012- 2015) i professor associat del Departament d'Economia, Finances i Comptabilitat d'ESADE (fins al 2018). Conseller independent de Banc Sabadell des del 2015. Actualment és membre del Consell de Supervisió de la societat Hellenic Corporation of Assets and Participations, S.A.

Nombre total de consellers independents	10
% total del consell	66,67%

Observacions

Indiqui si algun conseller qualificat com a independent percep de la societat, o del seu mateix grup, qualsevol quantitat o benefici per un concepte diferent de la remuneració de conseller, o si manté o ha mantingut, durant l'últim exercici, una relació de negocis amb la societat o amb qualsevol societat del seu grup, ja sigui en nom propi o com a accionista significatiu, conseller o alt directiu d'una entitat que mantingui o hagi mantingut aquesta relació.

Cap

Si s'escau, s'inclourà una declaració motivada del consell sobre les raons per les quals considera que aquest conseller pot exercir les seves funcions en qualitat de conseller independent.

ALTRES CONSELLERS EXTERNS

S'identificaran els altres consellers externs i es detallaran els motius pels quals no es puguin considerar dominicals o independents i els vincles corresponents, ja sigui amb la societat, els seus directius o els seus accionistes:

Nom o denominació del conseller:

-

Societat, directiu o accionista amb els quals manté el vincle:

-

Motiu:

-

Perfil:

-

Nombre total d'altres consellers externs	
% total del consell	

Observacions

Indiqui les variacions que, si s'escau, s'hagin produït durant el període en la categoria de cada conseller:

Nom o denominació social del conseller	Data del canvi	Categoria anterior	Categoria actual

Observacions

C.1.4 Completi el quadre següent amb la informació relativa al nombre de conselleres durant els últims 4 exercicis, així com la categoria d'aquestes conselleres:

	Nombre de conselleres				% sobre el total de consellers de cada categoria			
	Exercici 2018	Exercici 2017	Exercici 2016	Exercici 2015	Exercici 2018	Exercici 2017	Exercici 2016	Exercici 2015
Executiva	1	0	0	0	25,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Dominical	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Independent	2	2	2	2	20,00%	20,00%	28,57%	22,22%
Altres Externes	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Total:	3	2	2	2	20,00%	13,33%	14,29%	13,33%

Observacions
Banc Sabadell ha nomenat una consellera durant el 2018, amb categoria, a més, de consellera executiva, i això, juntament amb les dues conselleres independents, reforça significativament la presència de dones en el Consell d'Administració.

C.1.5 Indiqui si la societat disposa de polítiques de diversitat en relació amb el consell d'administració de l'empresa pel que fa a qüestions com ara l'edat, el gènere, la discapacitat o la formació i l'experiència professionals. Les entitats petites i mitjanes, d'acord amb la definició continguda en la Llei d'auditoria de comptes, hauran d'informar com a mínim de la política que tinguin establerta en relació amb la diversitat de gènere.

Sí ☒ No ☐ Polítiques parcials ☐

En cas afirmatiu, descrigui aquestes polítiques de diversitat, els seus objectius, les mesures, la manera com s'han aplicat i els seus resultats en l'exercici. També caldrà indicar les mesures concretes adoptades pel consell d'administració i la comissió de nomenaments i retribucions per aconseguir una presència equilibrada i diversa de consellers.

En cas que la societat no apliqui una política de diversitat, expliqui les raons per les quals no ho fa.

Descripció de les polítiques, els objectius, les mesures i la manera com s'han aplicat, així com els resultats obtinguts
Banc Sabadell aplica la seva política de diversitat a través de la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell aprovada pel Consell d'Administració en la sessió del 25 de febrer de 2016, que té com a objectiu procurar un equilibri adequat en la composició del Consell d'Administració que, en conjunt, enriqueixi la presa de decisions i aporti punts de vista plurals al debat dels assumptes de la seva competència. Per aconseguir aquest objectiu de diversitat, la política estableix els paràmetres que la Comissió de Nomenaments s'ha d'assegurar que compleixin els candidats a conseller de Banc Sabadell, als quals es requereix competència professional, que aportin diversitat i que disposin de l'honorabilitat i la idoneïtat requerides per al càrrec. A aquests efectes, d'acord amb l'esmentada Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell, la competència professional es valora en les persones que en l'àmbit de les seves capacitats professionals tenen un reconeixement adequat, i es valora especialment el reconeixement o la rellevància dins la comunitat empresarial, cosa que permet aportar una visió estratègica i de negoci. A més, requereix expressament que tinguin formació acadèmica amb el nivell i el perfil adequat per comprendre les activitats i els riscos principals de l'entitat. La diversitat en el Consell d'Administració s'aconsegueix a través de la varietat de perfils professionals, experiències, orígens i nacionalitats i, en especial, de gènere, i l'honorabilitat i la idoneïtat concorren en les persones que demostren una trajectòria adequada i una conducta personal, comercial i professional que no plantegi dubtes sobre la seva capacitat per dur a terme una gestió sana i prudent de l'entitat. Quant a les mesures i la manera com s'aplica la política de diversitat de Banc Sabadell, la Comissió de Nomenaments fa la funció de vetllar per la composició qualitativa del Consell d'Administració, atribuïda pels Estatuts Socials i pel Reglament del Consell d'Administració, i vetlla per l'aplicació i el compliment de la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell i pel fet que, en proveir-se noves vacants o en nomenar nous consellers, els procediments de selecció afavoreixin la diversitat d'experiències i de coneixements, facilitin la selecció de conselleres i, en general, no pequin de biaixos implícits que puguin implicar alguna discriminació. La Comissió de Nomenaments s'assegura que en la selecció de candidats es compleixen els paràmetres de competència professional, diversitat de perfils, orígens, experiències i coneixements, i d'honorabilitat i idoneïtat, i en la valoració dels candidats seleccionats posa especial èmfasi per vetllar per la diversitat, en especial de gènere, en el Consell d'Administració. Per fer-ho, quan cal la Comissió compta, en el procés de selecció de consellers, amb l'assessorament d'una empresa de consultoria externa a fi de proveir diversos perfils de candidats perquè puguin ser analitzats. Així mateix, Banc Sabadell disposa d'un conjunt de polítiques, normes internes i codis de conducta que garanteixen un comportament ètic i responsable en tota l'organització que tenen incidència en la diversitat i que són igualment aplicables al Consell d'Administració, tant en el procediment de selecció de consellers com en el desenvolupament habitual de les seves funcions, en qüestions com ara la formació i l'experiència professional, l'edat, la discapacitat i el gènere. Aquestes polítiques estan publicades a la web corporativa de l'entitat (www.grupbancsabadell.com), dins l'apartat de Responsabilitat Social Corporativa (RSC). En concret, la Política de Recursos Humans del Grup Banc Sabadell té com un dels seus principis rectors procurar el màxim desenvolupament professional dels seus empleats i empleades, així com un entorn de treball lliure de qualsevol mena de discriminació, incloent-hi la vinculada a l'edat, la discapacitat o el gènere. Així mateix, la Política d'Ètica i Drets Humans del Grup Banc Sabadell estableix que l'equitat, la transparència dels nostres actes, la responsabilitat professional, el respecte a la diversitat i els drets de les persones i la no discriminació ni explotació de l'ésser humà són valors que formen part de la manera de ser i de fer del Grup Banc Sabadell. En el mateix sentit, en la Política d'Ètica i Drets Humans el Grup Banc Sabadell assumeix el principi d'igualtat de les persones sense fer distinció per raons de raça, sexe, religió ni cap altra característica diferencial, tot respectant la seva dignitat i garantint la igualtat d'oportunitats. En l'àmbit de la prevenció de riscos laborals, el Pla de Prevenció de Riscos Laborals de Banc Sabadell disposa d'un procediment específic de protecció de persones especialment sensibles, entre les quals s'inclouen els treballadors amb alguna discapacitat reconeguda, que s'aplicaria igualment, si és el cas, al Consell d'Administració.

C.1.6 Expliqui les mesures que, si s'escau, ha convingut la comissió de nomenaments perquè els procediments de selecció no pequin de biaixos implícits que obstaculitzin la selecció de conselleres i perquè la companyia busqui deliberadament i inclogui entre els potencials candidats dones que tinguin el perfil professional buscat i que permeti assolir una presència equilibrada de dones i homes:

Explicació de les mesures

El Consell d'Administració ha adoptat polítiques actives que permeten fomentar, en el si de l'entitat, la diversitat de gènere. En concret, la Comissió de Nomenaments, en la sessió de data 17 de febrer de 2016, va informar favorablement al Consell d'Administració l'aprovació de la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell, en compliment de la Recomanació 14 del Codi de bon govern de les societats cotitzades.

La política, tal com s'indica en l'apartat C.1.5 anterior, té per objectiu establir els criteris que s'han de tenir en compte en els processos de selecció de nous membres del Consell d'Administració, així com en la reelecció dels consellers, en el marc del que estableixen la normativa i les recomanacions aplicables, així com que aquests procediments de selecció facilitin la selecció de conselleres i, en general, no pateixin biaixos implícits que obstaculitzin la selecció de conselleres. La política promourà el compliment de l'objectiu de representació per al sexe menys representat fins a arribar com a mínim al 30% del total de membres del Consell d'Administració l'any 2020.

En particular, la Comissió de Nomenaments s'assegura que en la selecció de candidats es compleixen els paràmetres de competència professional, honorabilitat i idoneïtat i diversitat i, en especial, vetlla perquè el Consell d'Administració compti amb un nombre suficient de conselleres. Per fer-ho, la Comissió, en la valoració dels candidats seleccionats, posa especial èmfasi per vetllar per la diversitat de gènere en el Consell d'Administració i procura que s'incloguin entre els potencials candidats dones que tinguin el perfil professional buscat, per a la qual cosa pot comptar, en el procés de selecció de consellers, amb l'assessorament d'una empresa de consultoria externa a fi de proveir diversos perfils perquè puguin ser analitzats.

En tancar l'exercici 2018 el Consell d'Administració de la societat estava format per 3 dones d'un total de 15 consellers, 2 d'elles conselleres independents i 1 consellera executiva. D'ençà de l'exercici 2016, el Consell d'Administració compta amb una consellera independent com a coordinadora del Consell d'Administració, que, a més, és membre de la Comissió d'Auditoria i Control, de la Comissió de Nomenaments, de la Comissió de Retribucions i de la Comissió de Riscos. L'altra consellera independent és la presidenta de la Comissió de Nomenaments i de la Comissió de Retribucions. Això suposa que un 20% del Consell d'Administració de la societat estava format per dones, que representen el 20% dels consellers independents i el 25% dels consellers executius, ocupen la presidència de dues de les cinc comissions delegades del Consell d'Administració i tenen presència en quatre de les cinc comissions delegades. Per tant, la presència de dones en els òrgans delegats del Consell d'Administració arriba al 25% a la Comissió d'Auditoria i Control, al 25% a la Comissió de Riscos i al 50% a la Comissió de Retribucions i a la Comissió de Nomenaments.

Quan, tot i les mesures que es puguin haver adoptat, sigui escàs o nul el nombre de conselleres, expliqui els motius que ho justifiquin:

Explicació dels motius

C.1.7 Expliqui les conclusions de la Comissió de Nomenaments sobre la verificació del compliment de la política de selecció de consellers. I, en particular, sobre com aquesta política promou l'objectiu que l'any 2020 el nombre de conselleres representi com a mínim el 30% del total de membres del Consell d'Administració.

La Comissió de Nomenaments, en compliment de la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell aprovada pel Consell d'Administració en la sessió de data 25 de febrer de 2016, deixa constància que ha verificat el compliment d'aquesta política en els acords adoptats el 2018 relatius als nomenaments de consellers, que s'han ajustat als paràmetres i requisits exigits tant en la política com en la normativa vigent per al lloc de membre del Consell d'Administració d'una entitat de crèdit. En concret, en el nomenament de la nova consellera executiva Sra. María José García Beato, adoptat el 24 de maig de 2018 pel Consell d'Administració, el perfil bancari, regulador i jurídic de la qual complementa la diversitat de coneixements i experiències del Consell d'Administració. La consellera Sra. María José García Beato va ser seleccionada seguint el procediment descrit en la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell, en un procés transparent, vetllant especialment per la diversitat de gènere i incrementant-la, en complir-se el mandat del Consell d'Administració i de la mateixa Comissió de Nomenaments de reforçar la diversitat de gènere en el si del Consell.

C.1.8 Expliqui, si s'escau, les raons per les quals s'han nomenat consellers dominicals a instància d'accionistes la participació accionarial dels quals és inferior al 3% del capital:

Nom o denominació social de l'accionista	Justificació
-	-

Indiqui si no s'han atès peticions formals de presència en el Consell provinents d'accionistes la participació accionarial dels quals és igual o superior a la d'altres a instància dels quals s'han designat consellers dominicals. Si s'escau, expliqui les raons per les quals no s'han atès:

Sí ☐ No ☒

Nom o denominació social de l'accionista	Explicació
-	-

C.1.9 Indiqui, si existeixen, els poders i les facultats delegades pel Consell d'Administració en consellers o en comissions del Consell:

Nom o denominació social del conseller o la comissió	Breu descripció
SR. JOSÉ OLIU CREUS	Se li concedeixen facultats generals per representar, dirigir i impulsar l'estratègia i totes aquelles per a l'exercici de les seves funcions com a president del Consell i president de la Comissió Executiva; dirigir la supervisió i impulsar l'establiment dels sistemes de control i gestió de riscos del Banc i del Grup, dirigir la supervisió dels serveis d'Auditoria Interna del Banc i del Grup; dirigir i impulsar l'estratègia de comunicació del Banc i del Grup, i celebrar acords estratègics i de col·laboració.
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	Ostentar totes les facultats del Consell -excepte les que són legalment indelegables- i aquelles necessàries per a la gestió eficaç de l'Entitat com a primer executiu d'aquesta.
SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ	Poders generals necessaris per a l'exercici de les seves funcions executives a l'Entitat.
SRA. MARÍA JOSÉ GARCÍA BEATO	Poders generals necessaris per a l'exercici de les seves funcions executives a l'Entitat.
COMISSIÓ EXECUTIVA	Té delegades pel Consell d'Administració totes les facultats que li corresponen, excepte les matèries legalment o estatutàriament reservades al coneixement del Consell.

C.1.10 Identifiqui, si s'escau, els membres del Consell que assumeixin càrrecs d'administradors, representants d'administradors o directius en altres societats que formin part del grup de la societat cotitzada:

Nom o denominació social del conseller	Denominació social de l'entitat del grup	Càrrec	Tenen funcions executives?
SR. JOSÉ OLIU CREUS	SABADELL CONSUMER FINANCE, S.A.U.	PRESIDENT	No
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	SABADELL CONSUMER FINANCE, S.A.U.	CONSELLER	No
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	BANCO SABADELL, S.A. I.B.M. (MÈXIC)	PRESIDENT	No
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	SabCapital, S.A. de C.V., SOFOM, E.R. (MÈXIC)	PRESIDENT	No
SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ	SABADELL CONSUMER FINANCE, S.A.U.	CONSELLER	No
SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ	BANSABADELL FINANCIACIÓN, E.F.C. S.A.	PRESIDENT	No
SR. DAVID VEGARA FIGUERAS	BANCO SABADELL, S.A. I.B.M. (MÈXIC)	CONSELLER	No
SR. DAVID VEGARA FIGUERAS	SabCapital, S.A. de C.V., SOFOM, E.R. (MÈXIC)	CONSELLER	No

C.1.11 Detalli, si s'escau, els consellers o els representants de consellers persones jurídiques de la seva societat que siguin membres del consell d'administració o representants de consellers persones jurídiques d'altres entitats cotitzades en mercats oficials de valors diferents del seu grup que hagin estat comunicades a la societat:

Nom o denominació social del conseller	Denominació social de l'entitat del grup cotitzada	Càrrec
SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR	ACS ACTIVIDADES DE LA CONSTRUCCIÓN Y SERVICIOS, S.A.	CONSELLER
SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR	ENCE ENERGÍA Y CELULOSA, S.A.	CONSELLER
SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR	TELEFÓNICA, S.A.	CONSELLER
SRA. MARÍA JOSÉ GARCÍA BEATO	RED ELÉCTRICA CORPORACIÓN, S.A.	CONSELLERA
SRA. AURORA CATÁ SALA	ATRESMEDIA CORPORACIÓN DE MEDIOS DE COMUNICACIÓN, S.A.	CONSELLER
SR. PEDRO FONTANA GARCÍA	GRUPO ELIOR, S.A.	REPRESENTANT DE CONSELLER
SR. GEORGE DONALD JOHNSTON	ACERINOX, S.A.	CONSELLER
SR. GEORGE DONALD JOHNSTON	MERLIN PROPERTIES, SOCIMI, S.A.	CONSELLER
SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN	ALFA, S.A.B. DE C.V.	CONSELLER
SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN	CEMEX, S.A.B. DE C.V	CONSELLER
SR. DAVID MARTÍNEZ GUZMÁN	VITRO, S.A.B. DE C.V.	CONSELLER
SR. MANUEL VALLS MORATÓ	RENTA CORPORACIÓN REAL ESTATE, S.A.	CONSELLER

Observacions

C.1.12 Indiqui i, si s'escau, expliqui si la societat ha establert regles sobre el nombre màxim de consells de societats dels quals puguin formar part els seus consellers, i identifiqui, si s'escau, on es regula:

Sí [X] No [ ]

Explicació de les regles i identificació del document on es regula

A Banc Sabadell li resulta aplicable l'article 26 de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, que estableix el nombre màxim de càrrecs en consells d'administració que poden ocupar els consellers d'entitats de crèdit, com a transposició de la Directiva 2013/36/UE del Parlament Europeu i del Consell de 26 de juny de 2013, relativa a l'accés a l'activitat de les entitats de crèdit i a la supervisió prudencial de les entitats de crèdit i les empreses d'inversió, per la qual es modifica la Directiva 2002/87/CE i es deroguen les directives 2006/48/CE i 2006/49/CE i, en concret, del seu article 91, que estableix que no poden ocupar al mateix temps més càrrecs que els previstos en una de les combinacions següents: i) un càrrec executiu juntament amb dos càrrecs no executius. ii) quatre càrrecs no executius. Es computen com un sol càrrec els càrrecs executius o no executius ocupats dins un mateix grup o dins societats mercantils en les quals l'entitat posseeixi una participació significativa. Així mateix, li resulta aplicable la Guia per a l'avaluació de la idoneïtat del Banc Central Europeu actualitzada el maig de 2018 i les directrius sobre l'avaluació de la idoneïtat dels membres de l'òrgan d'administració i els titulars de funcions clau (EBA/GL/2017/12) de 21 de març de 2018, que va entrar en vigor el 30 de juny de 2018. Banc Sabadell, en la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell aprovada pel Consell d'Administració en la sessió del 25 de febrer de 2016, es remet a la normativa aplicable respecte dels criteris i requisits que han de complir els consellers.

C.1.13 Indiqui els imports dels conceptes relatius a la remuneració global del consell d'administració següents:

Remuneració meritada en l'exercici a favor del consell d'administració (milers d'euros)	6.463
Import dels drets acumulats pels consellers actuals en matèria de pensions (milers d'euros)	37.883
Import dels drets acumulats pels consellers antics en matèria de pensions (milers d'euros)	0

Observacions

C.1.14 Identifiqui els membres de l'alta direcció que no siguin al seu torn consellers executius, i indiqui la remuneració total meritada al seu favor durant l'exercici:

Nom o denominació social	**Càrrec/s**
SR. MIQUEL MONTES GÜELL	DIRECTOR GENERAL
SR. TOMÁS VARELA MUIÑA	DIRECTOR GENERAL
SR. CARLOS VENTURA SANTAMANS	DIRECTOR GENERAL
SR. RAFAEL JOSÉ GARCÍA NAUFFAL	DIRECTOR GENERAL ADJUNT
SR. RAMÓN DE LA RIVA REINA	DIRECTOR GENERAL ADJUNT
SR. ENRIC ROVIRA MASACHS	DIRECTOR GENERAL ADJUNT
SR. MANUEL TRESÁNCHEZ MONTANER	DIRECTOR GENERAL ADJUNT
SR. JOSÉ NIETO DE LA CIERVA	DIRECTOR GENERAL ADJUNT
SRA. NURIA LÁZARO RUBIO	SUBDIRECTORA GENERAL - DIRECTORA D'AUDITORIA INTERNA

Remuneració total alta direcció (en milers d'euros)	6.326

Observacions

C.1.15 Indiqui si s'ha produït durant l'exercici alguna modificació en el reglament del consell:

Sí ☐ No ☒

Descripció de les modificacions

C.1.16 Indiqui els procediments de selecció, nomenament, reelecció i remoció dels consellers. Detalli els òrgans competents, els tràmits a seguir i els criteris a emprar en cadascun dels procediments.

D'acord amb el que estableixen els articles 50, 53, 55 i 61 dels Estatuts Socials, els articles 14, 19 i 20 del Reglament del Consell d'Administració, la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell aprovada pel Consell d'Administració en la sessió del 25 de febrer de 2016 i el Procediment per a l'avaluació de la idoneïtat dels membres del Consell d'Administració i dels titulars de funcions clau de Banc Sabadell, els procediments de nomenament, reelecció, avaluació i remoció dels consellers són els següents:

Selecció

La Comissió de Nomenaments és la responsable d'analitzar les competències i la diversitat del Consell d'Administració per a la determinació del perfil del candidat a conseller de Banc Sabadell. En compliment de la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell, li correspon avaluar, amb caràcter previ, les competències, els coneixements i l'experiència necessaris per al nomenament de membres del Consell d'Administració, i per a això ha de tenir en compte l'equilibri de coneixements, capacitat, diversitat i experiència dels membres del Consell d'Administració, i a aquest efecte definirà les funcions i les aptituds necessàries en els candidats que hagin de cobrir cada vacant i avaluarà el temps i la dedicació precisos perquè puguin dur a terme eficaçment la seva comesa.

Per a la selecció de candidats, la Comissió de Nomenaments, si ho estima necessari, podrà encomanar a una consultora de reconegut prestigi en l'àmbit de la selecció de personal que inicií un procés de recerca de candidats que s'ajustin al perfil desitjat. Així mateix, qualsevol conseller podrà suggerir candidats a conseller sempre que reuneixin els requisits establerts en la Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell.

Avaluació de la idoneïtat

Un cop seleccionat el candidat, s'ha de tramitar el Procediment per a l'avaluació de la idoneïtat dels membres del Consell d'Administració i dels titulars de funcions clau, en virtut del qual la Comissió de Nomenaments analitzarà la informació sobre els candidats seleccionats i els informes que li eleva el secretari del Consell d'Administració, elaborats per la Secretaria General del Banc, sobre honorabilitat comercial i professional, coneixements i experiència i disposició per exercir un bon govern, en aplicació amb els requisits definits en la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit i tenint en compte els criteris sobre la valoració de la idoneïtat dels membres del Consell d'Administració establerts pel Reial decret 84/2015, de 13 de febrer, pel quals es desplega l'esmentada Llei 10/2014, de 26 de juny, així com els criteris establerts per la Guia per a l'avaluació de la idoneïtat del Banc Central Europeu actualitzada el maig de 2018 i les directives sobre l'avaluació de la idoneïtat dels membres de l'òrgan d'administració i els titulars de funcions clau (EBA/GL/2017/12) de 21 de març de 2018, que va entrar en vigor el 30 de juny de 2018. La Comissió de Nomenaments comprovarà que els candidats proposats siguin aptes per complir els requisits d'honorabilitat, coneixements i experiència i bon govern previstos en la normativa aplicable i elaborarà el seu informe d'avaluació de la idoneïtat dels candidats. A més, es requereix la verificació de la idoneïtat del conseller per part del Banc Central Europeu.

Així mateix, correspon a la Comissió de Nomenaments l'avaluació continuada de la idoneïtat dels membres del Consell d'Administració, així com avaluar el perfil de les persones més idònies per formar part de les diferents comissions i elevar al Consell d'Administració les propostes corresponents i, especialment, vetllar pel compliment de la composició qualitativa del Consell d'Administració.

Nomenament

Després d'avaluar la idoneïtat del candidat a conseller, correspon a la Comissió de Nomenaments, entre les seves responsabilitats bàsiques, de conformitat amb el que estableix l'article 61 dels Estatuts Socials, elevar al Consell d'Administració les propostes de nomenament de consellers independents per a la seva designació per cooptació o perquè siguin sotmeses a la decisió de la Junta General d'Accionistes i informar les propostes de nomenament dels altres consellers per a la seva designació per cooptació o perquè siguin sotmeses a la decisió de la Junta General d'Accionistes.

Els vocals del Consell d'Administració són nomenats per la Junta General d'Accionistes. Igualment, les vacants que hi hagi en el si del Consell d'Administració es proveiran en la Junta General d'Accionistes, llevat que el Consell d'Administració, en interès del Banc, s'aculli al que preceptua la Llei de societats de capital. Els consellers designats per cooptació exerciran el seu càrrec fins a la data de celebració de la primera Junta General d'Accionistes.

Reelecció

Els consellers exerciran el seu càrrec durant el termini màxim de quatre anys, i podran ser reelegits.

(La descripció continua en la secció H).

C.1.17 Expliqui en quina mesura l'avaluació anual del consell ha donat lloc a canvis importants en la seva organització interna i sobre els procediments aplicables a les seves activitats:

Descripció modificacions

Anualment, des de l'any 2007, el Banc fa una avaluació del funcionament del Consell d'Administració i del de les seves comissions (Comissió Executiva, Comissió d'Auditoria i Control, Comissió de Nomenaments, Comissió de Retribucions i Comissió de Riscos). L'avaluació relativa a l'exercici 2017 es va fer amb l'ajuda del consultor extern independent, Deloitte Legal, en compliment del que estableix el Codi de bon govern de les societats cotitzades que estableix en la seva Recomanació 36, que, com a mínim una vegada cada tres anys, el Consell d'Administració sigui ajudat, per fer l'avaluació, per un consultor extern la independència del qual serà verificada per la Comissió de Nomenaments.

L'Informe de l'avaluació del Consell d'Administració i les comissions de Banc Sabadell elaborat per Deloitte Legal el va aprovar el Consell d'Administració en la sessió de data 8 de març de 2018, previ informe favorable de la Comissió de Nomenaments. Les conclusions d'aquest Informe van ser positives. S'hi percebia que el funcionament del Consell d'Administració és excel·lent i compleix les funcions que li són atribuïdes per la Llei de societats de capital, els Estatuts Socials de Banc Sabadell i el seu propi reglament de funcionament. S'hi destacava la posició i l'actuació del president i del conseller delegat, i no s'hi van detectar aspectes de funcionament intern que n'afectessin la consideració satisfactòria d'aquests.

No obstant això, l'Informe va establir un Pla d'Acció en què es proposen mesures adreçades a la millora del govern corporatiu de Banc

Sabadell i del funcionament tant del mateix Consell d'Administració com del de les seves comissions delegades.

En compliment d'aquestes mesures contingudes en el Pla d'Acció per al 2018, s'han dut a terme les accions següents:

Avanç en la diversitat en la composició del Consell d'Administració amb el nomenament d'una consellera executiva, que millora l'equilibri existent en el Consell d'Administració en la proporció en què ambdós gèneres hi són representats.

Consolidació del Programa de formació de consellers. S'han tractat matèries relacionades amb les necessitats específiques dels consellers i es considera com una fortalesa el fet que la formació l'hagi impartit personal directiu de Banc Sabadell.

Aprofundiment en el Consell en la definició de l'estratègia amb un alt grau d'implicació dels directius, que s'ha traduït en la celebració de sessions amb l'equip directiu per tractar sobre el Pla Estratègic.

En relació amb l'antelació amb què es tramet la documentació als membres del Consell, s'han reforçat els sistemes tecnològics posats a disposició dels senyors consellers.

Per fomentar i fer un seguiment del compliment dels plans d'acció específics aprovats per les diferents comissions per a l'exercici 2018, i del mateix Consell, Banc Sabadell ha pres mesures addicionals a les previstes en el Pla d'Acció 2018, a través de l'aprovació de diverses polítiques, dirigides a un control més efectiu d'aspectes com ara, entre d'altres, la retribució en el Grup, el control i la gestió de riscos a Banc Sabadell, el risc Operacional, la privacitat i la protecció de dades i els escenaris del Grup.

Descrigui el procés d'avaluació i les àrees avaluades que ha dut a terme el consell d'administració ajudat, si s'escau, per un consultor extern, del funcionament i la composició del consell i de les seves comissions i qualsevol altra àrea o aspecte que hagi estat objecte d'avaluació.

Descripció procés d'avaluació i àrees avaluades

D'acord amb l'article 529 nonies de la Llei de societats de capital, el Codi de bon govern de les societats cotitzades i el Reglament del Consell d'Administració de Banc Sabadell, el Consell d'Administració ha dut a terme l'avaluació del seu funcionament i del de les seves comissions delegades pel que fa a l'exercici 2017 amb l'ajuda del consultor extern independent Deloitte Legal.

La metodologia seguida en el procés d'avaluació es basa en tres elements principals:

- Input dels consellers. La percepció que tenen els membres del Consell d'Administració i de les seves comissions és un element clau d'anàlisi, atès que en coneixen el funcionament i constitueixen una font d'informació essencial per al diagnòstic. El procés per recollir l'opinió dels consellers sobre els diferents aspectes d'examen s'ha fet a través d'entrevistes personals amb consellers i l'emplenament de qüestionaris idèntics.

- Anàlisi de documentació societària significativa de Banc Sabadell relativa a alguns aspectes rellevants del sistema de govern corporatiu. La documentació i la informació objecte de revisió han estat els ordres del dia i les actes del Consell d'Administració i de les comissions delegades, així com l'assistència dels seus membres a les reunions, l'Informe d'autoavaluació 2016 i el Pla d'Acció 2017, la normativa interna de l'entitat (Estatuts Socials, Reglament del Consell d'Administració, Reglament de la Comissió d'Auditoria i Control i Reglament intern de conducta en l'àmbit del mercat de valors), polítiques de l'entitat i informació pública com ara l'Informe Anual de Govern Corporatiu corresponent a l'exercici 2016.

- Revisió dels Informes d'activitat corresponents a l'exercici 2017 de la Comissió de Nomenaments, la Comissió de Retribucions i la Comissió de Riscos. La seva anàlisi ha permès obtenir un coneixement més gran sobre les actuacions dutes a terme durant l'exercici 2017 per les comissions i tenir una visió més àmplia del seu funcionament i del compliment de les funcions que se'ls atribueixen.

L'anàlisi de les respostes obtingudes pels consellers, tant mitjançant entrevistes com mitjançant la recepció del qüestionari, així com la informació continguda en els corresponents informes d'activitat i l'anàlisi de la informació societària i altra documentació rellevant de Banc Sabadell ha facilitat que l'assessor extern adquirís un ampli coneixement del funcionament del Consell d'Administració, la participació dels seus membres i càrrecs rellevants, l'eficiència de les comissions, les matèries objecte d'informació i deliberació, així com altra informació addicional rellevant per a la realització de l'avaluació del seu acompliment i la identificació de potencials àrees de millora sobre les quals dissenyar el pla d'acció per a l'exercici 2018.

Les àrees objecte d'avaluació per Deloitte Legal han estat, de conformitat amb la recomanació 36 del Codi de bon govern, la qualitat i l'eficiència del funcionament del Consell d'Administració; el funcionament i la composició de les seves comissions; la diversitat en la composició i les competències del Consell d'Administració; el paper del president del Consell d'Administració i del conseller delegat, i el paper i l'aportació de cada conseller. Així mateix, han revisat el compliment del pla d'acció per a l'exercici 2017 resultant de l'avaluació del Consell d'Administració de l'exercici 2016 i s'ha definit el pla d'acció per a l'exercici 2018.

C.1.18 Desglossi, en aquells exercicis en què l'avaluació hagi estat ajudada per un consultor extern, les relacions de negoci que el consultor o qualsevol societat del seu grup mantinguin amb la societat o qualsevol societat dels seu grup.

L'exercici 2017 ha estat el primer en què l'avaluació del funcionament del Consell d'Administració i de les seves comissions delegades s'ha dut a terme amb l'ajuda del consultor extern Deloitte Legal.

Les relacions de negoci amb el consultor extern o qualsevol societat del seu grup es troben dins del gir i el trànsit ordinari del

comerç. Deloitte Legal ha prestat assessorament en matèria de responsabilitat penal. Altres societats del grup Deloitte han prestat al grup Banc Sabadell tasques d'assessorament, especialment en l'àmbit de tecnologia i seguretat de la informació.

C.1.19 Indiqui els supòsits en què els consellers estan obligats a dimitir.

D'acord amb el que preveu l'article 20 del Reglament del Consell d'Administració de Banc Sabadell, els consellers cessaran en el càrrec:

a) Quan es trobin en algun dels supòsits d'incompatibilitat o prohibició legal o estatutàriament previstos.
b) Quan resultin processats per un fet presumptament delictiu o siguin objecte d'un expedient disciplinari per falta greu o molt greu instruït per les autoritats supervisores.
c) Quan la seva permanència en el Consell pugui posar en risc els interessos de la societat.

C.1.20 S'exigeixen majories reforçades, diferents de les legals, en algun tipus de decisió?:

Sí ☐ No ☒

Si s'escau, descrigui'n les diferències.

Descripció de les diferències

C.1.21 Expliqui si hi ha requisits específics, diferents dels relatius als consellers, per ser nomenat president del consell d'administració.

Sí ☒ No ☐

Descripció dels requisits
Els establerts en el Pla de Successió del president i del conseller delegat de Banc Sabadell aprovat pel Consell d'Administració en data 21 de juliol de 2016.

C.1.22 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell estableixen algun límit a l'edat dels consellers:

Sí ☐ No ☒

C.1.23 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell estableixen un mandat limitat o altres requisits més estrictes addicionals als previstos legalment per als consellers independents diferent de l'establert en la normativa:

Sí ☐ No ☒

Requisits addicionals i/o nombre màxim d'exercicis de mandat	

C.1.24 Indiqui si els estatuts o el reglament del consell d'administració estableixen normes específiques per a la delegació del vot en el consell d'administració, la manera de fer-ho i, en particular, el nombre màxim de delegacions que pot tenir un conseller, així com si s'ha establert alguna limitació quant a les categories en què és possible delegar, més enllà de les limitacions imposades per la legislació. Si s'escau, detalli aquestes normes breument.

Els consellers han d'assistir personalment a les reunions del Consell d'Administració. No obstant això, quan no ho puguin fer personalment, els consellers podran delegar la seva representació en un altre conseller. L'article 56 dels Estatuts Socials estableix que els consellers no executius només podran delegar la seva representació en un altre conseller no executiu.

A més, la Política de Remuneracions dels consellers per als exercicis 2018, 2019 i 2020 aprovada per la Junta General d'Accionistes de 19 d'abril de 2018, que fixa el sistema retributiu dels consellers per les seves funcions com a membres del Consell d'Administració, desglossa la seva retribució fixa per aquest concepte, i estableix, a més de la retribució fixa per la seva pertinença al Consell, dietes d'assistència, amb un màxim d'11 dietes corresponents a les sessions ordinàries, i que poden delegar la representació sense perdre el dret a percebre la dieta per una causa degudament justificada com a màxim dues vegades l'any.

C.1.25 Indiqui el nombre de reunions que ha mantingut el consell d'administració durant l'exercici. Així mateix, assenyali, si s'escau, les vegades que s'ha reunit el consell sense l'assistència del seu president. En el còmput es consideraran assistències les representacions fetes amb instruccions específiques.

Nombre de reunions del consell	14
Nombre de reunions del consell sense l'assistència del president	0

Observacions

Indiqui el nombre de reunions mantingudes pel conseller coordinador amb la resta de consellers sense assistència ni representació de cap conseller executiu:

Nombre de reunions	2

Observacions

Indiqui el nombre de reunions que han mantingut en l'exercici les diferents comissions del consell:

Comissió	Nº de reunions
Nombre de reunions de la Comissió Executiva	35
Nombre de reunions de la Comissió d'Auditoria i Control	12
Nombre de reunions de la Comissió de Nomenaments	12

Nombre de reunions de la Comissió de Retribucions	12
Nombre de reunions de la Comissió de Riscos	15

Observacions

C.1.26 Indiqui el nombre de reunions que ha mantingut el consell d'administració durant l'exercici i les dades sobre assistència dels seus membres.

Nombre de reunions amb l'assistència presencial com a mínim del 80% dels consellers	14
% d'assistències presencials sobre el total de vots durant l'exercici	97,58%
Nombre de reunions amb l'assistència presencial, o representacions fetes amb instruccions específiques, de tots els consellers	14
% de vots emesos amb assistència presencial i representacions fetes amb instruccions específiques sobre el total de vots durant l'exercici	100%

Observacions

C.1.27 Indiqui si estan prèviament certificats els comptes anuals individuals i consolidats que es presenten al consell per a la seva aprovació:

Sí [X] No [ ]

Identifiqui, si s'escau, la persona o persones que hagin certificat els comptes anuals individuals i consolidats de la societat per a la seva formulació pel consell:

Nom	Càrrec
SR. JOSÉ OLIU CREUS	PRESIDENT
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	CONSELLER DELEGAT
SR. TOMÁS VARELA MUIÑA	DIRECTOR GENERAL - DIRECTOR FINANCER

Observacions

C.1.28 Expliqui, si n'hi ha, els mecanismes establerts pel consell d'administració per evitar que els comptes individuals i consolidats formulats per ell es presentin en la junta general amb excepcions en l'informe d'auditoria.

Els serveis interns del Banc elaboren els comptes anuals, que mostren la imatge fidel del patrimoni, de la situació financera i dels resultats de l'entitat, i han d'aplicar correctament a tota la informació financera i comptable els principis de comptabilitat acceptats generalment.

La Comissió d'Auditoria i Control revisa els comptes anuals de l'entitat, tant individuals com consolidats, per remetre'ls al Consell d'Administració, tot vigilant el compliment dels requeriments legals i l'aplicació correcta dels principis de comptabilitat acceptats generalment. Per fer-ho, manté reunions periòdiques amb els auditors externs per tenir informació puntual del procés d'auditoria i conèixer, amb antelació suficient, les possibles discrepàncies o diferències de criteri que es podrien posar de manifest. Si hi ha alguna discrepància que pugui suposar una excepció en l'informe d'auditoria, la Comissió vetlla perquè la resolució d'aquesta tingui lloc abans de la formulació dels comptes anuals.

Si finalment no es pogués resoldre la discrepància abans de la formulació dels comptes anuals, en l'informe anual d'activitats de la Comissió d'Auditoria i Control s'indicarien expressament les discrepàncies corresponents i la seva posició en aquest sentit.

Els informes d'auditoria dels comptes anuals individuals i consolidats de l'exercici 2018 no contenen cap excepció.

C.1.29 El secretari del consell té la condició de conseller?

Sí ☐ No ☒

Si el secretari no té la condició de conseller, completi el quadre següent:

Nom o denominació social del secretari	Representant
SR. MIQUEL ROCA I JUNYENT (SECRETARI)	

Observacions

C.1.30 Indiqui els mecanismes concrets establerts per la societat per preservar la independència dels auditors externs, així com, si n'hi ha, els mecanismes per preservar la independència dels analistes financers, dels bancs d'inversió i de les agències de qualificació, incloent-hi com s'han implementat en la pràctica les previsions legals.

En relació amb els auditors externs, els Estatuts Socials, en l'article 60, estableixen que corresponen a la Comissió d'Auditoria i Control les competències següents:
(…)
4. Proposar al Consell d'Administració, per al seu sotmetiment a la Junta General d'Accionistes, el nomenament dels auditors de comptes externs, tot establint les condicions per a la seva contractació, l'abast del mandat professional i, si s'escau, la seva revocació o no renovació; revisar el compliment del contracte d'auditoria, procurant que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria siguin redactats de manera clara i precisa.
(…)
6. Establir les relacions oportunes amb els auditors externs per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquests, per al seu examen per la Comissió, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes i en les normes d'auditoria."

En termes similars es manifesta el Reglament del Consell d'Administració, que determina, al seu torn, en l'article 30: "Les relacions del Consell amb els auditors externs de la companyia es canalitzaran a través de la Comissió d'Auditoria i Control."

La Comissió d'Auditoria i Control ha estat formada durant l'exercici 2018 per quatre consellers independents i un conseller extern fins al 24 de maig de 2018, data en què aquest conseller extern va presentar la seva renúncia com a membre del Consell d'Administració de Banc Sabadell. El Reglament d'aquesta Comissió vigent el 2018 incorpora el que estableixen els Estatuts Socials i el Reglament del Consell d'Administració, i estableix en l'apartat 3 de l'article 21 que, per la seva condició de consellers i membres de la Comissió, aquests membres hauran d'actuar amb independència de criteri i d'acció respecte a la resta de l'organització (...).

La Comissió d'Auditoria i Control va aprovar el 19 d'abril de 2016, en adaptació a la Llei 22/2015, de 20 de juliol, d'auditoria de comptes, i el Reglament (UE) núm. 537/2014, de 16 d'abril, la política del Grup per a la salvaguarda de la independència de l'auditor de comptes. Aquesta política es desplega en procediments que preveuen mesures per preservar la independència dels auditors externs mitjançant el control de les seves possibles incompatibilitats per situacions personals, serveis prohibits, requeriments de rotació i límits d'honoraris, així com per mesures en els processos de selecció, nomenament, reelecció i substitució de l'auditor, processos d'aprovació de tots els servis de l'auditor i, en particular, de l'autorització dels serveis diferents de l'auditoria que no li estan prohibits a l'auditor.

A més, la Comissió ha verificat, a través de la informació rebuda dels auditors, els procediments i les eines de l'empresa en relació amb el compliment de la regulació d'independència. En data 24 de juliol de 2018 i 28 de gener de 2019 ha rebut confirmació escrita sobre la seva independència davant el Grup Banc Sabadell. D'acord amb el resultat d'aquestes verificacions, la Comissió ha informat favorablement el Consell d'Administració, amb caràcter previ a l'emissió de l'informe d'auditoria de comptes, sobre la independència de l'empresa d'auditoria i ha emès el seu informe anual respecte a aquesta independència.

L'entitat observa els principis de transparència i no discriminació que recull la legislació vigent en la seva relació amb la resta d'intervinents en els mercats. En concret, l'entitat: i) té cura de no facilitar als analistes financers cap informació que els pugui situar en una posició de privilegi respecte a la resta d'intervinents en els mercats; ii) utilitza de manera habitual els serveis de tres agències de *rating* de reconegut prestigi, i iii) en els casos en què l'entitat rep l'assessorament de bancs d'inversió en determinades operacions, i en el procés d'aquest assessorament, aquests reben informació privilegiada, l'entitat inclou en els seus sistemes de control la persona o les persones que accedeixen a aquesta informació i comunica expressament aquestes persones l'obligació d'observar i fer observar el seu compromís de confidencialitat i, si s'escau, de restricció operativa.

Així mateix, l'entitat actua d'acord amb el que s'indica en la seva Política General de Conflictes d'Interès, que es basa fonamentalment en la identificació, el registre, la gestió, l'evitació o l'eliminació dels eventuals conflictes d'interès, i d'acord

amb la seva Política sobre la delegació de la prestació de serveis o de l'exercici de funcions del Grup Banc Sabadell aprovada, en allò que fa referència a entitats de crèdit, pel Consell d'Administració el 27 d'octubre de 2016.

C.1.31 Indiqui si durant l'exercici la societat ha canviat d'auditor extern. Si s'escau, identifiqui els auditors entrant i sortint:

Sí ☐ No ☒

Auditor sortint	Auditor entrant

Observacions
El Consell d'Administració, prèvia recomanació motivada de la Comissió d'Auditoria i Control, en la reunió celebrada el dia 20 de desembre de 2018, i tal com es va comunicar mitjançant el fe rellevant número 273.045, va acordar seleccionar KPMG Auditores, S.L. com a auditor de comptes de Banc de Sabadell, S.A. i dels comptes anuals consolidats del grup Banc Sabadell per als exercicis 2020, 2021 i 2022. Aquesta decisió es va adoptar en compliment de la legislació vigent sobre la rotació de l'auditor, i com a resultat d'un procés de selecció desenvolupat d'acord amb el que estableix el Reglament (UE) 537/2014 de 16 d'abril, sobre els requisits específics per a l'auditoria legal de les entitats d'interès públic. El Consell d'Administració proposarà a la propera Junta General Ordinària d'Accionistes aquesta designació.

En cas que hi hagi hagut desacords amb l'auditor sortint, expliqui'n el contingut:

Sí ☐ No ☒

Explicació dels desacords

C.1.32 Indiqui si l'empresa d'auditoria fa altres feines per a la societat i/o el seu grup diferents de les d'auditoria, i, en aquest cas, declari l'import dels honoraris rebuts per aquestes feines i el percentatge que suposa sobre els honoraris facturats a la societat i/o el seu grup:

Sí ☒ No ☐

	Societat	Societats del Grup	Total
Import d'altres feines diferents de les d'auditoria (milers d'euros)	142	433	575
Import feines diferents de les d'auditoria / Import feines d'auditoria (en %)	10,91%	8,34%	8,86%

Observacions
L'import d'altres feines diferents de les d'auditoria en milers d'euros no inclou els serveis relacionats amb l'auditoria per un total de 659 milers d'euros (486 milers d'euros corresponents a la societat i 173 milers d'euros corresponents a les societats filials del Grup), per tal com es considera la seva naturalesa de serveis d'assegurament independent i que la legislació vigent requereix alguns d'aquests serveis.

C.1.33 Indiqui si l'informe d'auditoria dels comptes anuals de l'exercici anterior presenta reserves o excepcions. Si s'escau, indiqui les raons donades als accionistes en la Junta General pel president de la comissió d'auditoria per explicar el contingut i l'abast d'aquestes reserves o excepcions.

Sí ☐ No ☒

Explicació de les raons

C.1.34 Indiqui el nombre d'exercicis que l'empresa actual d'auditoria fa que de manera ininterrompuda duu a terme l'auditoria dels comptes anuals individuals i/o consolidats de la societat. Així mateix, indiqui el percentatge que representa el nombre d'exercicis auditats per l'empresa d'auditoria actual sobre el nombre total d'exercicis en què els comptes anuals han estat auditats:

	Individuals	Consolidats
Nombre d'exercicis ininterromputs	36	34
Nre. d'exercicis auditats per l'empresa d'auditoria actual / Nre. d'exercicis en què la societat ha estat auditada (en %)	94,74%	100,00%

Observacions

C.1.35 Indiqui i, si s'escau, detalli si hi ha un procediment perquè els consellers puguin disposar de la informació necessària per preparar les reunions dels òrgans d'administració amb temps suficient:

Sí ☒ No ☐

Detall del procediment

L'article 17.1 del Reglament del Consell d'Administració estableix que la convocatòria inclourà sempre l'ordre del dia de la sessió, que haurà de preveure, entre altres punts, els relatius a les informacions de les societats filials i de les comissions delegades, així com a les propostes i els suggeriments que formulin el president i els altres membres del Consell i el director o els directors generals del Banco, amb una antelació no menor a cinc dies hàbils a la data del mateix Consell, propostes que hauran d'anar acompanyades del material corresponent perquè pugui ser distribuït als senyors consellers.

Complementàriament, l'article 21 disposa que:

1. El Consell està investit de les més àmplies facultats per informar-se sobre qualsevol aspecte de la companyia, per examinar-ne els llibres, els registres, els documents i altres antecedents de les operacions socials, i per inspeccionar-ne totes les instal·lacions. El dret d'informació s'estén a les societats filials, siguin nacionals o estrangeres.

2. A fi de no pertorbar la gestió ordinària de la companyia, l'exercici de les facultats d'informació es canalitzarà a través del president o del secretari del Consell d'Administració, els quals atendran les sol·licituds del conseller, li facilitaran directament la informació i li oferiran els interlocutors apropiats en l'estrat de l'organització que escaigui o arbitraran les mesures perquè pugui practicar *in situ* les diligències d'examen i inspecció desitjades.

Banc Sabadell disposa d'un procediment per facilitar el material necessari per preparar les reunions del Consell d'Administració i de les comissions delegades als senyors Consellers de manera confidencial i encriptada mitjançant el programari Diligent Boards a través de dispositius iPad. Amb una setmana d'antelació es tramet als consellers la informació del Consell d'Administració, que es va ampliant o actualitzant en el *boardbook*, si cal, de la qual cosa són informats degudament.

C.1.36 Indiqui i, si s'escau, detalli si la societat ha establert regles que obliguin els consellers a informar i, si s'escau, dimitir en aquells supòsits que puguin perjudicar el crèdit i la reputació de la societat:

Sí [X] No [ ]

Expliqui les regles

Són aplicables les normes contingudes en la Llei de societats de capital, en el capítol relatiu als deures dels administradors. En concret, d'acord amb l'article 50 dels Estatuts Socials i amb l'article 23 del Reglament del Consell d'Administració, i en compliment del Codi de Conducta del Grup Banc Sabadell i de la Política de Conflictes d'Interès de Consellers i Alts Càrrecs, han d'informar sobre si existeixen potencials conflictes de valors o d'interès, per tal que el Banc els pugui gestionar adequadament.

A més, l'article 20 del Reglament del Consell d'Administració estableix que els consellers cessaran en el càrrec:

a) Quan es trobin en algun dels supòsits d'incompatibilitat o prohibició legal o estatutàriament previstos.

b) Quan resultin processats per un fet presumptament delictiu o siguin objecte d'un expedient disciplinari per falta greu o

molt greu instruït per les autoritats supervisores.

c) Quan la seva permanència en el Consell pugui posar en risc els interessos de la societat.

Tot això, sens perjudici de l'aplicació de les normes relatives a l'avaluació d'idoneïtat que el Banc durà a terme seguint el procediment aprovat pel Consell d'Administració, que exigeix comprovar i valorar possibles conflictes d'interès o situacions excepcionals.

C.1.37 Indiqui si algun membre del consell d'administració ha informat la societat que ha resultat processat o que s'ha dictat en contra seva una interlocutòria d'obertura de judici oral per algun dels delictes assenyalats en l'article 213 de la Llei de societats de capital:

Sí [ ] No [X]

Indiqui si el consell d'administració ha analitzat el cas. Si la resposta és afirmativa, expliqui de manera raonada la decisió presa sobre si és procedent o no que el conseller continuï en el càrrec o, si s'escau, exposi les actuacions dutes a terme pel consell d'administració fins a la data d'aquest informe o que tingui previst dur a terme.

C.1.38 Detalli els acords significatius que hagi subscrit la societat i que entrin en vigor, siguin modificats o concloguin en cas de canvi de control de la societat arran d'una oferta pública d'adquisició, i els seus efectes.

-

C.1.39 Identifiqui de manera individualitzada, quan es refereixi a consellers, i de manera agregada, en la resta de casos, i indiqui, de manera detallada, els acords entre la societat i els seus càrrecs d'administració i direcció o empleats que disposin indemnitzacions, clàusules de garantia o blindatge, quan aquests dimiteixin o siguin acomiadats de manera improcedent o si la relació contractual arriba a la fi amb motiu d'una oferta pública d'adquisició o un altre tipus d'operacions.

Nombre de beneficiaris	45
Tipus de beneficiari	**Descripció de l'acord**
President	Clàusula d'indemnització de 2 anualitats de retribució per als supòsits d'acomiadament improcedent o alguns casos limitats de canvi de control.
Conseller delegat	Clàusula d'indemnització de 2 anualitats de retribució per als supòsits d'acomiadament improcedent o alguns casos limitats de canvi de control.
Conseller director general	Clàusula d'indemnització de 2 anualitats de retribució per als supòsits d'acomiadament improcedent o alguns casos limitats de canvi de control.
Consellera secretària general	Clàusula d'indemnització de 2 anualitats de retribució per als supòsits d'acomiadament improcedent o alguns casos limitats de canvi de control.
Resta de beneficiaris	25 directius amb clàusula d'indemnització de 2 anualitats de retribució per als supòsits d'acomiadament improcedent o alguns casos limitats de canvi de control i 16 directius amb clàusula de no competència postcontractual, amb una durada de dos anys des de la data d'acomiadament improcedent o a causa d'alguns casos limitats de canvi de control.

Indiqui si més enllà dels supòsits previstos per la normativa aquests contractes han de ser comunicats i/o aprovats pels òrgans de la societat o del seu grup. En cas positiu, especifiqui els procediments, els supòsits previstos i la naturalesa dels òrgans responsables de l'aprovació o de fer la comunicació:

	Consell d'administració	**Junta general**
Òrgan que autoritza les clàusules	**Sí**	**No**

	Sí	**No**
S'informa la junta general sobre les clàusules?	**X**	

Observacions

C.2 Comissions del consell d'administració

C.2.1 Detalli totes les comissions del consell d'administració, els seus membres i la proporció de consellers executius, dominicals, independents i altres externs que les integren:

Comissió Executiva

Nom	**Càrrec**	**Categoria**
SR. JOSÉ OLIU CREUS	PRESIDENT	Executiu
SR. JOSÉ JAVIER ECHENIQUE LANDIRIBAR	VOCAL	Independent
SR. JAIME GUARDIOLA ROMOJARO	VOCAL	Executiu
SR. JOSÉ MANUEL MARTÍNEZ MARTÍNEZ	VOCAL	Independent
SR. JOSÉ LUIS NEGRO RODRÍGUEZ	VOCAL	Executiu

% de consellers executius	60,00%
% de consellers dominicals	0,00%
% de consellers independents	40,00%
% d'altres externs	0,00%

Observacions

Expliqui les funcions que té delegades o atribuïdes aquesta comissió diferents de les que ja s'hagin descrit en l'apartat C.1.10, i descrigui'n els procediments i les regles d'organització i funcionament. Per a cadascuna d'aquestes funcions, assenyali les seves actuacions més importants durant l'exercici i com ha exercit en la pràctica cadascuna de les funcions que té atribuïdes, ja sigui en la llei, en els estatuts socials o en altres acords societaris.

L'article 59 dels Estatuts Socials i l'article 12 del Reglament del Consell d'Administració estableixen que a la Comissió Executiva li correspon la coordinació de la direcció executiva del Banc, l'adopció a aquest efecte de tots els acords i decisions que corresponguin a l'àmbit de les facultats que li hagin estat atorgats pel Consell d'Administració, el seguiment de l'activitat ordinària del Banc, i haurà d'informar de les decisions adoptades en les seves reunions al Consell d'Administració, sens perjudici de les altres funcions que li atribueixin els Estatuts Socials i el Reglament del Consell d'Administració.

La Comissió Executiva estarà formada per un màxim de sis consellers, que seran designats pel mateix Consell amb el vot favorable dels dos terços dels seus components, amb una composició per categories similar a la del mateix Consell, i el president del Consell en serà el president. Els acords de la Comissió es portaran en un llibre d'actes, que serà signat, per a cadascuna d'aquestes, pel president i el secretari o, si s'escau, pels qui hagin desenvolupat aquestes funcions en la sessió de què es tracti.

Es reunirà totes les vegades que sigui convocada pel seu president o pel vicepresident, quan el substitueixi, i podrà assistir a les seves sessions per ser-hi escoltada qualsevol persona, sigui o no estranya a la societat, que sigui convocada a aquest efecte, per acord de la mateixa Comissió o del president d'aquesta, als efectes que es determinin, segons la finalitat de l'assumpte que s'hi tracti.

Serà secretari de la Comissió la persona que designi el Consell d'Administració, sigui o no conseller, i el Consell d'Administració també determinarà la persona que l'hagi de substituir en cas d'absència o malaltia.

La Comissió Executiva al llarg de l'exercici 2018 ha fet el seguiment de l'activitat ordinària del Banc, ha supervisat la direcció del Banc, ha adoptat els acords i les decisions corresponents a l'àmbit de les facultats que el Consell d'Administració li ha delegat, i ha analitzat i revisat altres assumptes dels quals ha informat favorablement les comissions delegades que els havien de conèixer i el Consell d'Administració perquè pogués adoptar els acords oportuns. Per dur a terme les seves funcions i responsabilitats, entre les actuacions més importants desenvolupades durant el 2018 la Comissió Executiva ha fet el seguiment i l'anàlisi de la informació financera i els resultats del Banc i del seu grup, ha analitzat la reacció dels mercats i dels inversors davant els resultats de l'entitat, ha estat informada del pla estratègic i ha fet el seguiment oportú dels temes estratègics, i ha seguit l'evolució del negoci i de l'autocartera i la cotització borsària. Així mateix, la Comissió ha analitzat i, si ha calgut, aprovat operacions de desenvolupament corporatiu del Grup. Ha estat informada de les novetats normatives, de les activitats amb supervisors i dels assumptes reguladors, i ha adoptat les decisions d'actuació oportunes. També ha estat informada dels riscos del Grup i ha decidit sobre les operacions de risc que li corresponien per la seva quantia o rellevància. En relació amb les societats filials i participades, ha informat favorablement el Consell sobre la seva constitució i/o dissolució i liquidació, així com sobre modificacions de capital i altres modificacions estatutàries, i ha informat la Comissió de Nomenaments i el Consell sobre els canvis en la composició dels òrgans d'administració d'aquelles. Així mateix, la Comissió Executiva ha dut a terme l'autoavaluació del seu funcionament per a l'exercici 2017 amb l'ajuda d'un consultor extern independent.

Comissió d'Auditoria i Control

Nom	Càrrec	Categoria
SR. MANUEL VALLS MORATÓ	PRESIDENT	Independent
SR. PEDRO FONTANA GARCÍA	VOCAL	Independent
SRA. MARIA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS	VOCAL	Independent
SR. JOSÉ RAMÓN MARTÍNEZ SUFRATEGUI	VOCAL	Independent

% de consellers dominicals	0,00%
% de consellers independents	100,00%
% d'altres externs	0,00%

Observacions

Expliqui les funcions, incloent-hi, si s'escau, les addicionals a les previstes legalment, que té atribuïdes aquesta comissió, i descrigui'n els procediments i les regles d'organització i funcionament. Per a cadascuna d'aquestes funcions, assenyali les seves actuacions més importants durant l'exercici i com ha exercit en la pràctica cadascuna de les funcions que té atribuïdes, ja sigui en la llei, en els estatuts o en altres acords socials.

La Comissió d'Auditoria i Control es regula expressament en l'article 60 dels Estatuts Socials i en l'article 13 del Reglament del Consell d'Administració, i disposa del seu propi Reglament, que regula les regles bàsiques d'organització, funcionament i govern.

La Comissió d'Auditoria i Control té com a objectiu supervisar que es duguin a terme bones pràctiques bancàries i comptables en els diferents nivells de l'organització, així com assegurar que es prenguin les mesures adequades davant conductes o mètodes que puguin ser incorrectes. També vetllarà perquè les mesures, les polítiques i les estratègies definides pel Consell s'implantin degudament.

Així mateix, corresponen a la Comissió d'Auditoria i Control les competències establertes en la llei, entre les quals:

a) Informar en la Junta General sobre les qüestions que hi plantegin els accionistes en matèries de la seva competència.

- La Comissió, en ocasió de la convocatòria de la Junta, posa a disposició dels accionistes l'Informe sobre les activitats que ha dut a terme al llarg de l'exercici amb l'objectiu d'informar sobre les matèries i les activitats pròpies de la competència de la Comissió.

b) Supervisar l'eficàcia del control intern de la societat, l'auditoria interna, i els sistemes de gestió de riscos, inclosos els fiscals, així com discutir amb els auditors de comptes o les societats d'auditoria les debilitats significatives del sistema de control intern detectades en el desenvolupament de l'auditoria.

- Durant aquest exercici, la Comissió ha revisat els sistemes de gestió i control de riscos del grup a través dels informes elaborats per la Direcció de Riscos, la Direcció Financera i la Direcció d'Auditoria Interna.

  En compliment de les obligacions d'informació al mercat dins el marc de les disposicions establertes en la part Vuitena: Divulgació per les entitats del Reglament (UE) 575/2013 del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de juny de 2013 (en endavant, CRR-Capital Requirements Regulation), la Comissió ha revisat els continguts del document "Informació amb rellevància prudencial" i n'ha analitzat la informació relativa als recursos propis computables i el nivell de solvència del grup i la seva conformitat amb els criteris definits per la CRR i els objectius de gestió i control del risc continguts en les polítiques del grup. A més, ha revisat detalladament el conjunt de magnituds que serveixen per caracteritzar el perfil conservador del grup en les diferents tipologies de risc i altres aspectes sobre els quals es requereix informació.

  A més, la Comissió ha revisat l'Informe d'Autoavaluació de Capital (ICAAP) corresponent a l'exercici de 2017 sobre els sistemes de govern, gestió i control dels riscos, i l'ha conclòs favorablement pel que fa a la seva adequació al perfil de riscos de l'entitat, així com als nivells de capital en base consolidada del Grup Banc Sabadell, que asseguren la cobertura dels requeriments reguladors. També ha revisat l'Informe d'Autoavaluació de l'Adequació de Liquiditat (ILAAP). Sobre la base dels continguts de l'informe, la Comissió va poder constatar que el Grup Banc Sabadell disposa d'una posició de liquiditat que li atorga capacitat per atendre els compromisos de pagament a un cost raonable, ja sigui en condicions de normalitat o en una situació d'estrès, que el grup disposa d'una estructura de finançament estable i equilibrada, en línia amb l'apetit al risc i l'estratègia de gestió del risc de finançament definit, i que es disposa d'un marc de govern robust sobre la gestió i el control del risc de liquiditat i finançament.

  En matèria de riscos fiscals, la Comissió ha revisat la política d'Estratègia Fiscal amb l'objectiu d'enfortir el compromís del Grup Banc Sabadell amb la transparència fiscal i amb la responsabilitat social en el compliment de les obligacions tributàries.

  D'acord amb el Reglament del Consell d'Administració, és competència de la Comissió d'Auditoria i Control la supervisió d'Auditoria Interna. Addicionalment, la Comissió d'Auditoria i Control, entre altres funcions, aprova el pla d'Auditoria Interna i avalua els resultats de cada auditoria i la priorització i el seguiment de les accions correctores.

  En relació amb l'exercici de la funció de supervisió dels serveis d'auditoria interna, en data 24 de maig de 2018, i previ informe favorable de la Comissió de Nomenaments, el Consell d'Administració de Banc Sabadell va acordar per unanimitat ratificar la dependència de la Direcció d'Auditoria Interna de la Comissió d'Auditoria i Control del Consell d'Administració. Amb això es reforça la seva independència jerarquicofuncional de la resta de direccions de l'Entitat i es posiciona la funció a un nivell apropiat de l'organització.

La Direcció d'Auditoria Interna, d'acord amb la seva Política, aprovada pel Consell d'Administració, té entre les seves funcions prestar suport a la Comissió d'Auditoria i Control en la supervisió del disseny i la implementació correctes i el funcionament efectiu dels sistemes de gestió i control de riscos.

El Pla Global d'Auditoria que la Comissió d'Auditoria i Control del grup va aprovar en la reunió del 30 de gener de 2018 que tenia prevista la realització, entre d'altres, d'actuacions sobre les àrees o els processos considerats amb més risc residual després de la realització d'un exercici de *risk assessment*. Durant el 2018, la Comissió ha rebut informació sobre com s'han desenvolupat les actuacions que hi estan previstes, en algunes de les quals s'ha revisat l'entorn de control, i, en particular, avaluant la identificació correcta de riscos sobre processos i la suficiència, el disseny, la implementació i el funcionament efectiu dels controls existents.

Durant l'exercici de 2018, la Comissió també ha rebut informació sobre les conclusions dels informes emesos pels auditors externs i les autoritats de supervisió i sobre la implantació adequada de les mesures de millora proposades pels organismes reguladors.

c) Supervisar el procés d'elaboració i presentació de la informació financera regulada.

- La Comissió d'Auditoria ha supervisat durant l'exercici el model de control intern establert en l'Entitat sobre el procés d'elaboració i presentació d'informació financera regulada i no financera regulada. Per fer-ho, ha rebut informació de la Direcció Financera, de la Direcció d'Auditoria Interna i de l'Auditoria Externa pel que fa als riscos dels processos sobre la informació financera i l'adequació i l'efectivitat dels controls que els mitiguen, així com els aspectes que poden donar lloc a modificacions del model de control intern, entre ells, els canvis reguladors, la incorporació de nous productes o la modificació dels processos de Banc Sabadell.

d) Proposar al Consell d'Administració, per al seu sotmetiment a la Junta General d'Accionistes, el nomenament dels auditors de comptes externs, tot establint les condicions per a la seva contractació, l'abast del mandat professional i, si s'escau, la seva revocació o no renovació; revisar el compliment del contracte d'auditoria, procurant que l'opinió sobre els comptes anuals i els continguts principals de l'informe d'auditoria siguin redactats de manera clara i precisa.

- Respecte a l'Auditoria Externa, la Comissió va revisar els criteris i les condicions de contractació i, com a resultat d'aquesta avaluació, va proposar al Consell d'Administració la renovació en el càrrec d'auditor de comptes individuals i consolidats per a l'exercici de 2018 l'empresa d'auditoria PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L. El Consell d'Administració va acordar, d'altra banda, sotmetre aquesta proposta a la Junta General Ordinària d'Accionistes celebrada el 19 d'abril de 2018, que la va aprovar.

  A més, la Comissió d'Auditoria i Control va autoritzar el 30 de gener de 2018 iniciar la planificació d'un procés ordenat de selecció de l'auditor de comptes per als exercicis 2020 a 2022. La Comissió ha supervisat durant el 2018 que el procés de selecció es desenvolupés d'acord amb els criteris establerts en el Reglament (UE) 537/2014, de 16 d'abril, sobre els requisits específics per a l'auditoria legal de les entitats d'interès públic. Sobre la base de la recomanació motivada de la Comissió d'Auditoria i Control, que contenia dues alternatives i en la qual indicava la seva preferència per l'empresa KPMG, el Consell d'Administració va acordar en data 20 de desembre proposar a la Junta General d'Accionistes aquesta designació.

  Respecte al desenvolupament de l'auditoria de comptes, al llarg de l'any la Comissió ha mantingut una relació constant amb l'auditor extern per conèixer la seva opinió sobre els aspectes rellevants que afecten la informació comptable i financera i que han anat sorgint en el transcurs de la seva feina. Així mateix, la Comissió ha revisat en profunditat els continguts de l'informe d'auditoria, així com de l'Informe Addicional presentat pels auditors a la Comissió d'Auditoria i Control en relació amb l'auditoria de l'exercici acabat el 31 de desembre de 2018, requerit per donar compliment al que s'estableix en l'article 36 de la Llei 22/2015, de 20 de juliol de 2015, d'auditoria de comptes, i en l'article 11 del Reglament (UE) núm. 537/2014 del Parlament Europeu i del Consell de 16 d'abril de 2014, sobre els requisits específics per a l'auditoria legal de les entitats d'interès públic.

e) Informar dels comptes anuals, així com dels estats financers trimestrals i semestrals i els fullets que s'han de trametre als òrgans reguladors o de supervisió, vetllant pel compliment dels requeriments legals i l'aplicació correcta dels principis de comptabilitat generalment acceptats, així com informar de les propostes de modificació d'aquests principis.

- Durant aquest exercici, la Comissió ha prestat una atenció especial a la revisió dels comptes anuals i la informació economicofinancera periòdica (trimestral i semestral) de la societat i a la resta d'informació posada a disposició del mercat, incloent-hi també el Document de Registre d'Accions, abans de difondre'l al mercat. Per fer aquestes revisions, la Direcció Financera i l'Auditor Extern han participat de les sessions de la Comissió per presentar els assumptes relatius a la informació economicofinancera.

f) Establir les relacions oportunes amb els auditors externs per rebre informació sobre aquelles qüestions que puguin posar en risc la independència d'aquests, per al seu examen per la Comissió, i qualssevol altres relacionades amb el procés de desenvolupament de l'auditoria de comptes i en les normes d'auditoria.

- Amb l'objectiu de donar compliment als requisits de contractació de serveis diferents de l'auditoria de comptes a societats d'auditoria i la seva xarxa establerts en la Política del Grup Banc Sabadell per a la salvaguarda de la independència de l'auditor de comptes que va ser aprovada per la Comissió d'Auditoria i Control en data 19 d'abril de 2016, la Comissió d'Auditoria i Control ha revisat els principals serveis diferents de l'auditoria prestats per PricewaterhouseCoopers durant el 2018. L'objectiu d'aquestes revisions ha estat assegurar que tots aquests treballs compleixen els requisits d'independència establerts en la Llei 22/2015, de 20 de juliol, d'auditoria de comptes, i en el Reglament (UE) núm. 537/2014 del Parlament Europeu i del Consell de 16 d'abril de 2014, sobre els requisits específics per a l'auditoria legal de les entitats d'interès públic i pel qual es deroga la Decisió 2005/909/CE de la Comissió.

A més, la Comissió ha verificat, a través de la informació rebuda dels auditors, els procediments i les eines de l'empresa en relació amb el compliment de la regulació d'independència. En data 24 de juliol de 2018 i 28 de gener de 2019 ha rebut confirmació escrita sobre la seva independència davant el Grup Banc Sabadell.

D'acord amb el resultat d'aquestes verificacions, la Comissió ha informat favorablement el Consell d'Administració, amb caràcter previ a l'emissió de l'informe d'auditoria de comptes, sobre la independència de l'empresa d'auditoria.

g) Informar sobre totes les qüestions que, en el marc de les seves competències, siguin sotmeses a la seva consideració pel Consell d'Administració.

- La Comissió d'Auditoria i Control, en exercici de les competències que li atribueixen la llei, els Estatuts Socials, el Reglament del Consell d'Administració i el seu propi Reglament, ha revisat i emès tots els informes que són de la seva competència, incloent-hi l'avaluació anual sobre el seu funcionament, així com un informe amb les matèries i les activitats dutes a terme durant l'exercici pròpies de la competència de la Comissió.

h) Totes les altres que li siguin atribuïdes per llei o pels estatuts i reglaments que les despleguin, i les que derivin de les normes de bon govern d'aplicació general.

- Pel que fa al bon govern en l'activitat del Banc, la Comissió ha informat favorablement el Consell d'Administració en relació amb l'informe presentat per la Comissió Executiva sobre l'estructura i les pràctiques de govern corporatiu de Banco de Sabadell, S.A. durant l'exercici.

  Així mateix, la Comissió ha revisat els informes semestrals del Comitè d'Ètica Corporativa del grup relatius a les activitats dutes a terme per assegurar el compliment del Reglament Intern de Conducta del Grup Banc Sabadell, en l'àmbit del mercat de valors, del Codi General de Conducta del Grup i de les activitats sobre responsabilitat social corporativa i altres fets rellevants.

  Mitjançant la revisió d'aquests informes, la Comissió també ha rebut informació sobre el funcionament del canal de denúncies, incloent-hi el nombre de denúncies rebudes, l'origen, la tipologia, els resultats de les investigacions i les propostes d'actuació.

  En relació amb les operacions vinculades a què es refereix la recomanació 6 del Codi de Bon Govern de les Societats Cotitzades aprovat per acord del Consell de la Comissió Nacional del Mercat de Valors el 18 de febrer de 2015, la Comissió ha verificat que les operacions amb parts vinculades fetes durant l'exercici complien els termes i les condicions establerts en la normativa vigent per no requerir autorització dels òrgans de govern o han obtingut aquest previ informe favorable de la Comissió, després d'haver verificat que la contraprestació i les altres condicions proposades estaven dins els paràmetres de mercat. Així mateix, la Comissió ha revisat la informació relativa a operacions amb parts vinculades que consta en els comptes anuals.

  Així mateix, i de conformitat amb les recomanacions establertes en el document publicat per la Comissió Nacional del Mercat de Valors en data 18 de juliol de 2013 "Criteris que la CNMV recomana que siguin observats pels emissors de valors i els intermediaris financers que actuïn per compte dels emissors de valors en la seva operativa discrecional d'autocartera", la Comissió d'Auditoria i Control ha rebutinformació periòdica sobre la negociació duta a terme amb accions pròpies i la seva adherència a les recomanacions efectuades pel regulador.

La Comissió d'Auditoria estarà formada per un màxim de cinc consellers nomenats pel Consell d'Administració, tots ells no executius, la majoria dels quals com a mínim hauran de ser consellers independents i un d'ells designat tenint en compte els seus coneixements i la seva experiència en matèria de comptabilitat o auditoria, o en ambdues. El Consell designarà el seu president entre els consellers independents que en formin part, amb el vot favorable dels dos terços dels seus components, i el secretari de la Comissió, que no podrà ser conseller. El secretari aixeca acta de cadascuna de les sessions, que són aprovades en la mateixa sessió o en la immediatament posterior. Del contingut d'aquestes reunions se'n dona compte al Consell d'Administració en la seva immediata reunió posterior, mitjançant la lectura de l'acta.

Es reuneix com a mínim trimestralment, sempre que la convoqui el seu president, a iniciativa pròpia o de qualsevol membre de la Comissió, o a instància del president del Consell d'Administració o dels auditors externs, per al compliment de les funcions que li han estat encomanades.

Amb data 24 de maig de 2018, el Sr. José Manuel Lara García ha cessat com a vocal de la Comissió d'Auditoria i Control com a conseqüència de la seva renúncia al càrrec de conseller.

Identifiqui els consellers membres de la comissió d'auditoria que hagin estat designats tenint en compte els seus coneixements i la seva experiència en matèria de comptabilitat o auditoria, o en ambdues, i informi sobre la data de nomenament del president d'aquesta comissió en el càrrec.

Nom dels consellers amb experiència	SR. MANUEL VALLS MORATÓ
Data de nomenament del president en el càrrec	30/03/2017

Observacions

Comissió de Nomenaments

Nom	Càrrec	Categoria
SRA. AURORA CATÁ SALA	PRESIDENTA	Independent
SR. ANTHONY FRANK ELLIOTT BALL	VOCAL	Independent
SR. PEDRO FONTANA GARCÍA	VOCAL	Independent
SRA. MARIA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS	VOCAL	Independent

% de consellers dominicals	0,00%
% de consellers independents	100,00%
% d'altres externs	0,00%

Observacions

Expliqui les funcions, incloent-hi, si s'escau, les addicionals a les previstes legalment, que té atribuïdes aquesta comissió, i descrigui'n els procediments i les regles d'organització i funcionament. Per a cadascuna d'aquestes funcions, assenyali les seves actuacions més importants durant l'exercici i com ha exercit en la pràctica cadascuna de les funcions que té atribuïdes, ja sigui en la llei, en els estatuts o en altres acords socials.

La Comissió de Nomenaments es regula en l'article 61 dels Estatuts Socials i en l'article 14 del Reglament del Consell d'Administració. Sens perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració, la Comissió de Nomenaments tindrà com a mínim les responsabilitats bàsiques següents:

a) elevar al Consell d'Administració les propostes de nomenament de consellers independents per a la seva designació per cooptació o per al seu sotmetiment a la decisió de la Junta General d'Accionistes, així com les propostes per a la reelecció o la separació d'aquests consellers.

- Per complir amb això ha proposat al Consell d'Administració que elevi a la Junta General d'Accionistes les propostes de reelecció, ratificació i nomenament de consellers independents, tot ratificant-ne la idoneïtat.

b) Informar les propostes de nomenament dels altres consellers per a la seva designació per cooptació o per al seu sotmetiment a la decisió de la Junta General, així com les propostes per a la seva reelecció o separació.

- Per al seu compliment, va informar el Consell d'Administració de les propostes de reelecció d'un conseller executiu i de la reelecció d'un conseller dominical i en va ratificar la idoneïtat, per al seu sotmetiment a la decisió de la Junta General, i també va informar de la proposta de designació d'una consellera executiva per cooptació i en va avaluar la idoneïtat.

c) vetllar pel compliment de la composició qualitativa del Consell d'Administració, d'acord amb el que estableix l'article 53 dels Estatuts Socials.

- La Comissió ha vetllat pel compliment de la composició qualitativa del Consell en totes les seves propostes de reelecció, ratificació i nomenament de consellers independents, així com en informar de les propostes del Consell sobre els altres consellers. Així mateix, ha verificat el compliment de la Política de Selecció de Candidats a Consellers de Banc Sabadell, d'acord amb la Recomanació 14 del Codi de Bon Govern de les Societats Cotitzades, i ha analitzat i informat el Consell de la composició del Consell, la tipologia dels consellers i l'aprovació de l'Informe Anual de Govern Corporatiu.

d) avaluar la idoneïtat, les competències, els coneixements i l'experiència necessaris en el Consell d'Administració.

- Durant el 2018 ha analitzat les competències i la diversitat del Consell d'Administració per determinar els perfils dels candidats a conseller i ha avaluat la idoneïtat dels consellers el càrrec dels quals ha estat objecte de nomenament i/o reelecció. També ha informat el Consell d'Administració del Programa de Formació a Consellers de l'exercici 2018.

e) informar de les propostes de nomenament i separació dels alts directius i del Col·lectiu Identificat.

- La Comissió ha exercit aquesta funció en informar el Consell d'Administració de les propostes de nomenament dels

- alts directius i avaluar-ne la idoneïtat. A més, ha revisat la composició del Col·lectiu Identificat del Banc, del seu grup i de les filials, i ha informat el Consell d'Administració de les propostes de modificació de Col·lectiu Identificat.

f) informar sobre les condicions bàsiques dels contractes dels consellers executius i dels alts directius;

g) examinar i organitzar els plans de successió del president del Consell i del primer executiu del Banc i, si s'escau, formular propostes al Consell.

- El Pla de successió del president i del conseller delegat de Banc Sabadell va ser aprovat pel Consell d'Administració en data 21 de juliol de 2016.

h) establir un objectiu de representació per al sexe menys representat en el Consell d'Administració i elaborar orientacions sobre com aconseguir aquest objectiu.

- La Política de Selecció de Candidats a Conseller de Banc Sabadell aprovada pel Consell d'Administració en la sessió de data 25 de febrer de 2016 estableix l'objectiu esmentat. La Comissió de Nomenaments ha verificat el compliment d'aquesta política en els acords adoptats el 2018 referents a la reelecció, la ratificació i/o el nomenament de consellers, que s'han ajustat als paràmetres i requisits de diversitat exigits tant en la política com en la normativa vigent per al lloc de membre del Consell d'Administració d'una entitat de crèdit i, en concret, per aconseguir els objectius proposats de representació en el Consell del gènere menys representat.

Addicionalment, la Comissió de Nomenament ha aprovat l'Informe sobre funcions i activitats de la mateixa Comissió de Nomenaments de l'exercici 2017; ha informat de l'avaluació anual del funcionament de la Comissió de Nomenaments corresponent al 2017 i de l'avaluació del funcionament del Consell d'Administració, del seu president, del conseller delegat, de la consellera independent coordinadora i del secretari i de la vicesecretària del Consell d'Administració, que s'ha fet amb l'ajuda d'un consultor extern independent. Així mateix, ha proposat al Consell d'Administració canvis en la composició de les comissions delegades.

La Comissió de Nomenaments estarà formada por un màxim de cinc consellers nomenats pel Consell d'Administració, tots ells no executius, dos dels quals, almenys, hauran de ser consellers independents. El Consell designarà el seu president entre els consellers independents que en formin part, amb el vot favorable dels dos terços dels seus components.

La Comissió de Nomenaments es reuneix cada vegada que el Consell o el seu president sol·liciti l'emissió d'un informe o l'adopció de propostes i, en qualsevol cas, sempre que resulti convenient per al bon desenvolupament de les seves funcions. En tot cas, es reunirà una vegada l'any per informar amb caràcter previ de l'avaluació del funcionament del mateix Consell.

Amb data 8 de març de 2018 el Sr. Pedro Fontana García ha estat nomenat vocal de la Comissió de Nomenaments.

Comissió de Retribucions

Nom	Càrrec	Categoria
SRA. AURORA CATÁ SALA	PRESIDENTA	Independent
SR. ANTHONY FRANK ELLIOTT BALL	VOCAL	Independent
SRA. MARIA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS	VOCAL	Independent
SR. GEORGE DONALD JOHNSTON	VOCAL	Independent

% de consellers dominicals	0,00%
% de consellers independents	100,00%
% d'altres externs	0,00%

Observacions

Expliqui les funcions, incloent-hi, si s'escau, les addicionals a les previstes legalment, que té atribuïdes aquesta comissió, i descrigui'n els procediments i les regles d'organització i funcionament. Per a cadascuna d'aquestes funcions, assenyali les seves actuacions més importants durant l'exercici i com ha exercit en la pràctica cadascuna de les funcions que té atribuïdes, ja sigui en la llei, en els estatuts o en altres acords socials.

La Comissió de Retribucions es regula en l'article 62 dels Estatuts Socials i en l'article 14 del Reglament del Consell d'Administració. Sens perjudici d'altres comeses que li assignin la llei, els Estatuts, el Consell d'Administració o el Reglament del Consell d'Administració, la Comissió de Retribucions tindrà com a mínim les responsabilitats bàsiques següents:

a) proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels consellers;

- La Comissió de Retribucions ha informat favorablement el Consell d'Administració de proposar a la Junta General Ordinària d'Accionistes l'aprovació de la Política de Remuneracions dels Consellers de Banc Sabadell per als exercicis 2018, 2019 i 2020, que va ser aprovada per la Junta General d'Accionistes de 19 d'abril de 2018.

b) proposar al Consell d'Administració la política de retribucions dels directors generals o de qui en faci les funcions d'alta direcció sota la dependència directa del Consell, de comissions executives o de consellers delegats, així com la retribució individual i les altres condicions contractuals dels consellers executius, tot vetllant per la seva observança;

- Per al compliment d'aquesta funció, ha contrastat amb informes de consultors externs el *benchmark* retributiu dels consellers executius i de l'alta direcció i auditoria interna; ha informat favorablement el Consell d'Administració del grau de compliment dels objectius 2017 per als consellers executius, l'alta direcció i auditoria interna, així com la seva retribució fixa i variable per a l'exercici 2018.

c) revisar periòdicament la política de remuneracions;

- El 2018 la Comissió de Retribucions ha analitzat l'informe independent sobre avaluació de la política i pràctiques de remuneració elaborat per un consultor extern, i ha revisat les polítiques retributives de Banc Sabadell informant-ne favorablement el Consell d'Administració.

d) informar respecte als programes de retribució mitjançant accions i/o opcions;

- La Comissió va analitzar amb detall la proposta d'Incentiu Complementari a Llarg Termini 2018-2021, basat en l'increment del valor de les accions de Banc Sabadell dirigida als consellers executius, l'alta direcció i altres directius que formen part del Col·lectiu Identificat del Grup, i va informar favorablement el Consell de la seva proposta per a sotmetre-la a la Junta General Ordinària d'Accionistes de 19 d'abril de 2018, que la va aprovar.

e) revisar periòdicament els principis generals en matèria retributiva, així com els programes de retribució de tots els empleats i ponderar l'adequació a aquests principis;

- Ha examinat l'informe independent sobre avaluació de la política i pràctiques de remuneració elaborat per un consultor extern, que analitzava si la política retributiva i les pràctiques de remuneració de Banc Sabadell s'ajustava als requeriments i les recomanacions dels òrgans supervisors; ha analitzat el grau de compliment dels objectius del Grup establerts per a l'exercici 2017, i ha informat favorablement el Consell d'Administració de l'aprovació dels objectius del Grup per al 2018; ha aprovat els percentatges de compliment dels objectius 2017 pels membres del Col·lectiu Identificat del Grup, i ha aprovat la revisió salarial de l'exercici 2018 per al Col·lectiu Identificat, així com aprovat l'import de retribució variable 2017 i l 'objectiu de retribució variable 2018 per als membres del Col·lectiu Identificat del Grup; ha analitzat la proposta de modificació estatutària en relació amb la remuneració a la qual tenen dret els consellers per l'acompliment de les seves funcions, amb la finalitat d'adaptar-ne la redacció a la normativa vigent i a les millors pràctiques de govern corporatiu, i acordat informar favorablement el Consell d'Administració de les modificacions estatutàries proposades; ha examinat l'informe que anualment eleva la Direcció de Recursos Humans a fi de facilitar a la Comissió de Retribucions els elements bàsics que li permetin exercir les funcions que té encomanades en relació amb la revisió dels principis generals de la política retributiva de Banc Sabadell i a la supervisió de la remuneració dels consellers executius, l'alta direcció del Banc i la resta de persones que integren el denominat Col·lectiu Identificat; ha informat favorablement el Consell d'Administració de la retribució fixa per a la totalitat de la plantilla d'empleats del grup i l'increment de massa salarial per a l'exercici 2018.

f) vetllar per la transparència de les retribucions;

- Ha col·laborat activament en el Road Show de govern corporatiu dut a terme a començament de febrer de 2018, amb els *proxys advisors* i els accionistes més significatius, i ha explicat els temes més rellevants relacionats amb la Política de Remuneracions.

g) vetllar perquè els eventuals conflictes d'interès no perjudiquin la independència de l'assessorament extern;

h) verificar la informació sobre remuneracions que es contenen en els diferents documents corporatius, incloent-hi l'Informe de Remuneracions dels Consellers.

- Ha verificat la informació sobre remuneracions que s'incorpora en l'Informe Anual de Govern Corporatiu, tot donant-hi conformi, i ha informat favorablement el Consell d'Administració de l'aprovació de l'Informe Anual de Remuneracions de Consellers.

Addicionalment, la Comissió de Retribucions ha aprovat i acordat elevar al Consell d'Administració l'Informe d'avaluació de la Comissió de Retribucions corresponent a l'exercici 2017 i la proposta del pla d'acció per a l'exercici 2018 fet amb l'ajuda d'un consultor extern.

La Comissió de Retribucions estarà formada por un màxim de cinc consellers nomenats pel Consell d'Administració, tots ells no executius, dos dels quals, almenys, hauran de ser consellers independents. El Consell designarà el seu president entre els consellers independents que en formin part, amb el vot favorable dels dos terços dels seus components.

La Comissió de Retribucions es reuneix cada vegada que el Consell o el seu president sol·liciti l'emissió d'un informe o l'adopció de propostes i, en qualsevol cas, sempre que resulti convenient per al bon desenvolupament de les seves funcions.

En tot cas, es reunirà una vegada l'any per preparar la informació sobre les retribucions dels consellers que el Consell d'Administració ha d'aprovar i incloure dins la seva documentació pública anual.

Comissió de Riscos

Nom	Càrrec	Categoria
SR. DAVID VEGARA FIGUERAS	PRESIDENT	Independent
SRA. MARIA TERESA GARCIA-MILÀ LLOVERAS	VOCAL	Independent
SR. GEORGE DONALD JOHNSTON	VOCAL	Independent
SR. MANUEL VALLS MORATÓ	VOCAL	Independent

% de consellers executius	0,00%
% de consellers dominicals	0,00%
% de consellers independents	100,00%
% d'altres externs	0,00%

Observacions

Expliqui les funcions que té atribuïdes aquesta comissió, i descrigui'n els procediments i les regles d'organització i funcionament. Per a cadascuna d'aquestes funcions, assenyali les seves actuacions més importants durant l'exercici i com ha exercit en la pràctica cadascuna de les funcions que té atribuïdes, ja sigui en la llei, en els estatuts o en altres acords socials.

La Comissió de Riscos es regula en l'article 63 dels Estatuts Socials i en l'article 15 del Reglament del Consell d'Administració. Les seves funcions se centren a supervisar i vetllar per una assumpció, un control i una gestió adequats de tots els riscos de l'entitat i el seu grup consolidat i informar el ple del Consell del desenvolupament de les funcions que li corresponen, d'acord amb el que estableixen la llei, els Estatuts Socials i el Reglament del Consell d'Administració, entre elles:

a) supervisar la implantació del Marc Estratègic de Riscos;

b) determinar i proposar al ple del Consell els límits anuals d'inversió en el mercat immobiliari, així com els criteris i volums aplicables als diferents tipus d'aquesta inversió;

c) informar el ple del Consell del desenvolupament de les funcions que li corresponen, d'acord amb aquest article i altres disposicions legals o estatutàries que hi siguin aplicables;

d) informar trimestralment el ple del Consell sobre els nivells de risc assumits, sobre les inversions efectuades i sobre l'evolució d'aquestes, així com sobre les repercussions que se'n puguin derivar per als ingressos del grup de variacions en els tipus d'interès i la seva adequació als VAR aprovats pel mateix Consell;

e) fer el seguiment i detectar qualsevol superació dels llindars de tolerància aprovats i vetllar per l'activació dels plans de contingència establerts a aquest efecte;

f) informar la Comissió de Retribucions sobre si els Programes de Retribució dels empleats són coherents amb els nivells de risc, capital i liquiditat del Banc.

Està formada per un màxim de cinc consellers nomenats pel Consell d'Administració, tots ells no executius, que tinguin els coneixements, la capacitat i l'experiència adequats per entendre plenament i controlar l'estratègia de risc i la propensió al risc de l'entitat, dos dels quals, almenys, hauran de ser consellers independents. El Consell designarà el seu president entre els consellers independents que en formin part, amb el vot favorable dels dos terços dels seus components.

En l'exercici de les seves funcions, la Comissió de Riscos podrà sol·licitar directament la informació que consideri tant al conseller director general de Riscos com al director de Control de Riscos. S'ha pres al final de l'exercici 2018 la decisió de crear la figura del *Chief Risk Officer,* que dependrà directament de la Comissió de Riscos.

La Comissió de Riscos es reunirà com a mínim bimensualment, i sempre que la convoqui el seu president, a iniciativa pròpia o de qualsevol membre de la Comissió, o a instància del president del Consell d'Administració.

Per a cadascuna de les funcions de la Comissió de Riscos enumerades en els paràgrafs precedents amb les lletres a) a f), les actuacions més importants dutes a terme per la Comissió de Riscos durant l'exercici han estat les següents:

En relació amb funcions de *governance*, que es corresponen amb les funcions indicades amb les lletres a), b) i c), la Comissió de Riscos ha analitzat i revisat temes que requereixen la seva opinió favorable per, si s'escau, aprovar-los posteriorment per part del Consell d'Administració, entre els quals destaquen el *Risk Appetitte Statement* (RAS), l'ICAAP, l'ILAAP, el *Recovery Plan* i l'IFRS9, entre d'altres, així com les diferents Polítiques de Riscos, com les relatives a Risc de Crèdit, Concentració, Mercat, Liquiditat i Capital.

Respecte a la funció d'informar la Comissió de Retribucions sobre la coherència dels Programes de Retribució dels empleats amb els nivells de risc, capital i liquiditat del Banc, indicada en la lletra f), la Comissió de Riscos ha revisat l'informe de consultors externs sobre l'adequació de la política retributiva de Banc Sabadell als paràmetres normatius aplicables a les entitats de crèdit, i ha constatat que la política retributiva està alineada amb el risc, i també ha informat positivament la Comissió de Retribucions sobre l'anàlisi feta dels objectius del Col·lectiu Identificat amb els nivells de risc, capital i liquiditat del Banc i sobre la valoració de la proposta d'objectius 2018 individualitzada per a cadascun dels membres del Col·lectiu Identificat; així mateix, ha revisat i informat favorablement de la proposta d'actualització de la Política de Conflictes d'Interès de Consellers i Alts Càrrecs al Consell d'Administració per a la seva aprovació.

Respecte a les funcions indicades en les lletres d) i e) de la llista de funcions, la Comissió de Riscos ha fet un seguiment recurrent del *Risk Appetite Statement* durant l'exercici, que comprèn les actuacions següents:

- Seguiment recurrent efectuat principalment a través del Quadre de Comandament de la Comissió de Riscos i annex al Quadre de Comandament de la Comissió de Riscos.
- Grans Grups revisats en la Comissió Executiva.
- Seguiment de preus ajustats a risc.
- Seguiments *ad hoc*, on destaca especialment aquest any el seguiment periòdic del Programa de Migració de TSB, *reporting* NPA, així com altres monogràfics relatius a risc de mercat, risc operacional, *cyber risk*, externalitzacions, risc país, risc entitats financeres i determinats dossiers (SME i Corporativa, entre d'altres).

La Comissió de Riscos ha fet actuacions relacionades amb Models de risc IRB, tant per a la gestió com per al capital i les provisions, que es corresponen amb les funcions indicades en la lletra e) de la llista de funcions. La implementació dels Models de risc requereix l'opinió favorable de la Comissió de Riscos per a la seva aprovació posterior per part del Consell d'Administració. En aquest apartat, compleix destacar les actuacions relatives al model d'Ajust al Grup i el seguiment dels *Remediation Plans* de l'SSM (*Single Supervisory Mechanism*) pels models de *retail*, comerços i autònoms, LGD (*Loss Given Default*) i els models de risc de crèdit de filials, com ara el de TSB.

Addicionalment, la Comissió de Riscos ha analitzat i revisat monogràfics *ad hoc* que permeten revisar riscos específics (*IT Risk*, Risc Operacional, Riscos d'*Outsourcing)*, entre d'altres, així com dossiers concrets.

Així mateix, la Comissió de Riscos ha dut a terme l'autoavaluació del seu funcionament per a l'exercici 2017 amb l'ajuda d'un consultor extern i ha aprovat l'Informe sobre funcions i activitats de la Comissió de Riscos de l'exercici 2017.

C.2.2 Completi el quadre següent amb la informació relativa al nombre de conselleres que integren les comissions del consell d'administració al tancament dels últims quatre exercicis:

	Nombre de conselleres							
	Exercici 2018		Exercici 2017		Exercici 2016		Exercici 2015	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Comissió Executiva	0	0%	0	0%	0	0,00%	0	0,00%
Comissió d'Auditoria i Control	1	25,00%	1	20,00%	1	33,33%	1	33,33%
Comissió de Nomenaments	2	50,00%	2	66,67%	1	33,33%	1	25,00%
Comissió de Retribucions	2	50,00%	2	50,00%	2	66,66%	1	25,00%
Comissió de Riscos	1	25,00%	1	25,00%	1	33,33%	1	25,00%

Observacions

C.2.3 Indiqui, si s'escau, l'existència de regulació de les comissions del consell, el lloc on està disponible per consultar-la i les modificacions que s'hi hagin fet durant l'exercici. Al mateix temps, s'indicarà si de manera voluntària s'ha elaborat algun informe anual sobre les activitats de cada comissió.

En l'apartat C.2.1 es detallen els articles dels Estatuts Socials o del Reglament del Consell d'Administració que contenen les normes de funcionament i competències de les diferents comissions delegades.

Els textos vigents dels Estatuts Socials i del Reglament del Consell d'Administració estan disponibles en la web (www.grupbancsabadell.com), en la secció "Govern corporatiu i política de remuneracions".

D'altra banda, la Comissió d'Auditoria i Control disposa d'un Reglament Intern en què es detallen les seves funcions i els seus procediments. Aquest Reglament està inscrit en el Registre Mercantil i és accessible en la web (www.grupbancsabadell.com), en la secció "Govern Corporatiu i política de remuneracions" Reglaments del Consell d'Administració.

Totes les comissions delegades elaboren un informe anual d'autoavaluació del seu funcionament que sotmeten al Consell d'Administració del Banc per a la seva avaluació, que per a l'exercici 2017 s'ha dut a terme amb l'ajuda d'un consultor extern independent. Així mateix, la Comissió d'Auditoria i Control, la Comissió de Nomenaments, la Comissió de Retribucions i la Comissió de Riscos elaboren un informe anual sobre les seves funcions i activitats que estan disponibles en la web (www.grupbancsabadell.com), en la secció "Govern corporatiu i política de remuneracions".

D OPERACIONS VINCULADES I OPERACIONS INTRAGRUP

D.1 Expliqui, si s'escau, el procediment i els òrgans competents per a l'aprovació d'operacions amb parts vinculades i intragrup.

Procediment per informar de l'aprovació d'operacions vinculades
La Comissió d'Auditoria i Control farà la revisió prèvia a l'aprovació per part del Consell d'Administració de qualsevol operació vinculada.

D.2 Detalli aquelles operacions significatives per la seva quantia o rellevants per la seva matèria efectuades entre la societat o entitats del seu grup i els accionistes significatius de la societat:

Nom o denominació social de l'accionista significatiu	Nom o denominació social de la societat o entitat del seu grup	Naturalesa de la relació	Tipus de l'operació	Import (milers d'euros)

Observacions

D.3 Detalli les operacions significatives per la seva quantia o rellevants per la seva matèria efectuades entre la societat o entitats del seu grup i els administradors o directius de la societat:

Nom o denominació social dels administradors o directius	Nom o denominació social de la part vinculada	Vincle	Naturalesa de la relació	Import (milers d'euros)

Observacions

D.4 Informi de les operacions significatives dutes a terme per la societat amb altres entitats pertanyents al mateix grup, sempre que no s'eliminin en el procés d'elaboració d'estats financers consolidats i no formin part del trànsit habitual de la societat pel que fa al seu objecte i les seves condicions.

En tot cas, s'informarà de qualsevol operació intragrup duta a terme amb entitats establertes en països o territoris que tinguin la consideració de paradís fiscal:

Denominació social de l'entitat del seu grup	Breu descripció de l'operació	Import (milers d'euros)

Observacions

D.5 Detalli les operacions significatives dutes a terme entre la societat o entitats del seu grup i amb altres parts vinculades que no hagin estat informades en els epígrafs anteriors.

Denominació social de la part vinculada	Breu descripció de l'operació	Import (milers d'euros)

Observacions

D.6 Detalli els mecanismes establerts per detectar, determinar i resoldre els possibles conflictes d'interessos entre la societat i/o el seu grup, i els seus consellers, directius o accionistes significatius.

1. El Reglament del Consell d'Administració conté obligacions específiques de lleialtat, confidencialitat i d'informació sobre participacions en la mateixa societat o d'interessos en altres companyies alienes al grup, dels membres del Consell d'Administració.

Concretament, en l'article 25 del Reglament s'estableix que el conseller no pot prestar els seus serveis professionals en societats espanyoles que tinguin un objecte social totalment o parcialment anàleg al de la companyia. En queden exclosos els càrrecs que es puguin exercir en societats del grup. Abans d'acceptar qualsevol lloc directiu en una altra companya o entitat, el conseller ho haurà de comunicar a la Comissió de Nomenaments.

L'article 27 del Reglament estableix que el conseller haurà d'informar la companyia de les accions d'aquesta de les quals

sigui titular directament o a través de societats en les quals tingui una participació significativa.

Així mateix, haurà d'informar d'aquelles altres que estiguin en possessió, directament o indirectament, dels seus familiars més propers. El conseller també haurà d'informar la companyia de tots els càrrecs que exerceixi i de les activitats que dugui a terme en altres companyies o entitats, i, en general, de qualsevol fet o situació que pugui resultar rellevant per a la seva actuació com a administrador de la societat.

2. El Codi de Conducta del Grup Banc Sabadell aplega un conjunt de regles mitjançant les quals es pretén orientar el comportament dels seus membres i d'aquells que interactuen amb ell (clients, proveïdors, accionistes, administracions i entorn local), basat en aquells principis el respecte dels quals hem considerat imprescindible en la pràctica dels nostres negocis.

Preveu expressament les normes aplicables a possibles conflictes d'interès amb clients i proveïdors i les pautes d'actuació en aquests casos.

3. El Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del mercat de valors (RIC) del Grup Banc Sabadell adoptat pel Consell d'Administració amb data 24 de maig de 2018 és aplicable als membres del Consell d'Administració del Banc i a aquells directius i empleats la tasca dels quals estigui relacionada directament o indirectament amb les activitats i els serveis de l'entitat en l'àmbit del mercat de valors o que tinguin accés sovint o habitualment a informacions rellevants relatives al mateix Banc o a societats del seu grup.

El text del RIC preveu, en el seu apartat quart, els mecanismes per identificar, prevenir i resoldre els possibles conflictes d'interès que puguin detectar les persones subjectes, les quals tenen l'obligació de declarar les seves vinculacions significatives, econòmiques, familiars o d'un altre tipus, amb clients del Banc per serveis relacionats amb el mercat de valors o amb societats cotitzades a la Borsa, així com altres vinculacions que, segons el parer d'un observador extern i equànime, podrien comprometre l'actuació imparcial d'una persona subjecta.

4. La Política General de Conflictes d'Interès del Grup Banc Sabadell és una norma interna que estableix els criteris i procediments que cal seguir per garantir que la presa de decisions en l'àmbit del Grup Banc Sabadell en relació amb la prestació de serveis d'inversió o altres serveis potencialment generadors d'aquesta mena de conflictes es fa evitant, eliminant o, en última instància, revelant el conflicte d'interès al client. La Direcció de Compliment Normatiu té delegada la responsabilitat d'aplicar correctament la Política General de Conflictes d'Interès, i, quan calgui, instarà les actuacions pertinents de la resta de direccions del grup a les quals apliqui.

5. La Política de Conflictes d'Interès de Consellers i Alta Direcció, aprovada pel Consell d'Administració en data 28 de gener de 2016 i modificada pel Consell d'Administració en data 8 de març de 2018, estableix les mesures necessàries per gestionar els conflictes d'interès de consellers, membres de l'Alta Direcció o persones vinculades, en relació tant amb operacions corporatives o corresponents a activitats no bancàries com a operacions corresponents al negoci bancari ordinari.
El Comitè d'Operacions de Crèdit efectuarà l'anàlisi de totes les operacions de crèdit de consellers, dels membres de l'Alta Direcció i persones vinculades i en proposarà l'elevació per a la seva aprovació per part del Consell d'Administració. Així mateix, el RD 84/2005, que desplega la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, estableix els requeriments de comunicació i/o autorització d'operacions de consellers, alts càrrecs i persones vinculades amb l'autoritat competent que correspongui.

6. El Comitè d'Ètica Corporativa del Grup Banc Sabadell és el responsable de promoure el desenvolupament del comportament ètic en tota l'organització proposant i assessorant tant el Consell d'Administració a través de la Comissió d'Auditoria i Control com les diferents unitats corporatives i de negoci en la presa de decisions en les quals concorrin aspectes que puguin derivar en conflictes d'interès. El Comitè també és el responsable de supervisar el compliment de les obligacions derivades tant del Codi de Conducta com del Reglament Intern de Conducta en l'àmbit del mercat de valors.
Per al compliment dels seus objectius, el Comitè d'Ètica Corporativa disposa dels recursos de la Direcció de Compliment Normatiu i de les més àmplies facultats atribuïdes pel mateix Consell per accedir a tota la documentació i informació que calgui per al desenvolupament de la seva activitat supervisora.

D.7 Cotitza més d'una societat del Grup a Espanya?

Sí ☐ No ☒

Identifiqui les altres societats que cotitzen a Espanya i la relació que tenen amb la societat:

-

Indiqui si han definit públicament amb precisió les respectives àrees d'activitat i eventuals relacions de negoci entre elles, així com les de la societat dependent cotitzada amb les altres empreses del grup;

Sí ☐ No ☐

Defineixi les eventuals relacions de negoci entre la societat matriu i la societat filial cotitzada, i entre aquesta i les altres empreses del grup

Identifiqui els mecanismes previstos per resoldre els eventuals conflictes d'interessos entre l'altra societat cotitzada i les altres empreses del grup:

Mecanismes per resoldre els eventuals conflictes d'interessos

E SISTEMES DE CONTROL I GESTIÓ DE RISCOS

E.1 Expliqui l'abast del Sistema de Control i Gestió de Riscos de la societat, incloent-hi els de naturalesa fiscal.

Dins el Grup Banc Sabadell, el Sistema de Gestió de Riscos es fonamenta en el Marc Estratègic de Riscos que preveuen el *Risk Appetite Statement* (RAS), les polítiques de gestió de riscos associades i el sistema de *reporting* i el model general de governança de la funció de riscos, que preveuen el risc fiscal en els termes que es descriuran.

El sistema té un abast integral i consolida la gestió per àrees o unitats de negoci o activitat, filials, zones geogràfiques a escala corporativa.

El Grup Banc Sabadell inclou el control dels riscos fiscals en la seva Política de Riscos com un risc específic.

Així mateix, el Consell d'Administració de Banco de Sabadell, S.A. ha aprovat l'estratègia fiscal del grup. Aquesta estratègia es regeix pels principis d'eficiència, prudència, transparència i minimització del risc fiscal, i en general està alineada amb l'estratègia de negoci del Grup Banc Sabadell i s'aplicarà a totes les societats controlades pel grup amb independència de al seva localització geogràfica.

E.2 Identifiqui els òrgans de la societat responsables de l'elaboració i l'execució del Sistema de Control i Gestió de Riscos, inclòs el fiscal.

El Consell d'Administració és responsable, de manera indelegable, de (i) la determinació de l'estratègia fiscal; (ii) l'aprovació de les inversions o operacions de tot tipus que, per la seva elevada quantia o per les seves característiques especials, tinguin un caràcter estratègic o un risc fiscal especial, llevat que la seva aprovació correspongui a la junta general; (iii) l'aprovació de la creació o adquisició de participacions en entitats de propòsit especial o domiciliades en països o territoris que tinguin la consideració de paradisos fiscals; i (iv) l'aprovació de qualsevol transacció anàloga que, per la seva complexitat, pugui menyscabar la transparència de Banco de Sabadell, S.A. i el seu grup.

El Consell d'Administració és l'òrgan responsable de l'establiment de les directrius generals sobre la distribució organitzativa de les funcions de gestió i control de riscos, així com de determinar les principals línies estratègiques sobre aquesta qüestió. Per això és l'òrgan responsable d'aprovar el Marc Estratègic de Riscos i assegurar que aquest és consistent amb els objectius estratègics de l'entitat a curt i llarg termini, així com amb el pla de negoci, la planificació de capital, la capacitat del risc i els programes de compensació.

En el si del mateix Consell d'Administració hi ha la Comissió de Riscos, a la qual correspon vetllar pel compliment del Risk Appetite Statement (RAS) aprovat pel Consell d'Administració i les polítiques de gestió de risc associades, inclòs el fiscal, i les funcions de la qual estan detallades en el punt C.2.1. Addicionalment, tres comissions delegades més participen en la gestió i el control del risc: La Comissió Executiva, responsable de la coordinació de la direcció executiva del Banc i responsable de l'aprovació d'operacions i límits de grups de riscos que superin les delegacions establertes, així com d'aprovar les propostes d'*asset allocation* dins el Marc Estratègic de Riscos; la Comissió d'Auditoria i Control, que supervisa l'eficàcia dels sistemes de gestió de riscos i és l'òrgan responsable de la supervisió periòdica del marc de gestió i control de riscos fiscals per validar l'eficàcia d'aquest i assegurar que els principals riscos s'identifiquin, es gestionin i es donin a conèixer adequadament; i la Comissió de Retribucions, que assegura que les pràctiques de remuneració del grup siguin coherents amb el seu perfil de risc, tot evitant la presa inadequada de riscos i promovent una gestió del risc sòlida i eficaç.

Les direccions involucrades en el procés de gestió i control de riscos, incloent-hi el fiscal, són, entre d'altres, les següents:

- Direcció de Control de Riscos, té encomanades les funcions següents: (i) Proposa i desenvolupa el Marc Estratègic de Riscos; (ii) Controla i analitza sistemàticament l'evolució de tots els riscos rellevants i en comprova l'adequació a les polítiques establertes; (iii) Proposa les directrius, la metodologia i l'estratègia per a la gestió de tots els riscos; (iv) Defineix i estableix el model de control i seguiment del risc, desenvolupa sistemes interns de mesurament avançats, tot seguint els requeriments supervisors, que permeten la quantificació i la discriminació del risc, i n'activa l'aplicació en la gestió de negoci; (v) Estableix procediments que permeten l'optimització de la funció de crèdit; i (vi) impulsa i homogeneïtza, amb la col·laboració i l'assessorament de la Direcció d'Assessoria Fiscal (Direcció d'Assessoria Jurídica), la gestió i el control dels riscos fiscals dins de l'entorn de gestió de riscos del grup, tot controlant i analitzant sistemàticament l'evolució del risc fiscal i l'adequació dels controls als marcs de polítiques establertes. S'ha pres al final de l'exercici 2018 la decisió de crear la figura del *Chief Risk Office,* que dependrà directament de la Comissió de Riscos.

- Direcció de Gestió de Riscos, que té les funcions següents: (i) Gestiona i integra les diferents exposicions d'acord amb els nivells d'autonomia prefixats mitjançant una admissió, un seguiment i una valoració selectius del risc que permet assegurar-ne la qualitat, aconseguir el creixement i optimitzar la rendibilitat del negoci; (ii) Alinea les prioritats del pla estratègic i la visió de la Direcció de Gestió de Riscos en tots els segments i identifica les iniciatives que cal desenvolupar en l'àmbit de riscos.

- Direcció Financera, amb les funcions següents: (i) Dona suport al conseller delegat i al *chief risk officer* en el desenvolupament del Marc Estratègic de Riscos; (ii) En el si dels processos de planificació, pressupostació i control de gestió, fa el càlcul de les provisions i l'assignació del capital d'una manera alineada amb l'estratègia de l'entitat, tot assegurant que la variable risc s'inclogui en totes les decisions i supervisant els models específics de mesurament del risc, vigilant-ne l'homologació respecte a principis i metodologies generalment acceptats i, en particular, davant els organismes supervisors. Addicionalment, desenvolupa i gestiona el marc d'anàlisi d'*stress test* dins del procés de planificació financera de l'entitat; (iii) en relació amb el risc fiscal, és la direcció responsable d'implantar i complir les obligacions fiscals en matèria de l'impost sobre societats, l'impost sobre el valor afegit i preus de transferència, i d'implantar els principis i les normes fiscals que derivin d'aquestes matèries.

- Direcció de Transformació d'Actius i Participades Industrials i Immobiliàries: Gestiona la totalitat de l'exposició immobiliària del grup, cartera de crèdit promotor i actius immobiliaris del balanç del Banc, així com els processos de recuperacions d'actius problemàtics.

- Direcció de Tresoreria i Mercat de Capitals: responsable de la gestió de la liquiditat conjuntural del Banc, així com de la gestió i el compliment dels seus coeficients i ràtios reguladors. Així mateix, gestiona el risc de l'activitat de cartera pròpia, risc de tipus d'interès i de tipus de canvi i de llibres de diferent naturalesa, fonamentalment per fluxos d'operacions amb clients tant interns com externs, originats per la mateixa activitat de les unitats de distribució com per Direcció Financera, xarxa d'oficines i sucursals.

- Direcció de Compliment Normatiu, que impulsa i procura els més alts nivells de compliment de la legislació vigent i l'ètica professional dins del grup i mitiga el risc de compliment normatiu, entès aquest com el risc d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per incompliment de lleis, regulacions, normes, autoregulacions i codis de conducta aplicables a l'activitat bancària.

- Direcció d'Auditoria Interna: (i) supervisa el sistema de control establert per al compliment efectiu de les polítiques i els procediments de gestió, tot avaluant la suficiència i eficàcia de les activitats de gestió i control de cada unitat funcional i executiva, i n'informa directament la Comissió d'Auditoria i Control; (ii) verifica el disseny i l'efectivitat de tot el que s'exposa en el *Risk Appetite Statement* i la seva alineació amb el marc de supervisió; i (iii) aporta assegurament sobre la implementació del RAS tant en l'estructura de documents (consistència entre aquests i l'*Statement*) com en la integració posterior en la gestió de l'entitat i verifica el compliment de les mètriques i els plans d'acció establerts.

- Direcció d'Assessoria Fiscal (Direcció d'Assessoria Jurídica): responsable de fixar el criteri fiscal en els assumptes que tinguin transcendència fiscal, de prestar assessorament al Consell d'Administració i a les diferents direccions del grup. Així mateix, podrà sol·licitar assessorament a experts independents en aquells casos en què així es consideri necessari.

- La resta de direccions, àrees i departaments, com, entre d'altres, la Direcció de Recursos Humans i la d'Administració centralitzada, hauran d'executar l'estratègia fiscal en totes aquelles accions o operacions que puguin tenir transcendència fiscal.

(la descripció continua en la secció H)

E.3 Assenyali els principals riscos, incloent-hi els fiscals, i, en la mesura que siguin significatius, els derivats de la corrupció (entesos aquests últims amb l'abast del Reial decret llei 18/2017), que poden afectar la consecució dels objectius de negoci.

Risc de crèdit i concentració

El risc de crèdit sorgeix davant l'eventualitat que es generin pèrdues per incompliment de les obligacions de pagament per part dels acreditats, així com pèrdues de valor pel simple deteriorament de la qualitat creditícia d'aquests. Per la seva especial naturalesa, hi destaquen:

- ***Risc de concentració***
Complementàriament al risc de crèdit, el risc de concentració es refereix a exposicions amb potencial de generar pèrdues prou grans per amenaçar la solvència de la institució o la viabilitat de la seva activitat ordinària.
- ***Risc de contrapartida***
Es denomina "risc de contrapartida" en la normativa reguladora de recursos propis l'exposició al risc de determinats contractes financers (derivats i repos) per als quals l'exposició al risc no correspon al nocional del contracte. Es distingeix entre risc de contrapartida, risc de liquidació i risc d'entrega.
- ***Risc país***
És aquell risc que concorre a partir dels deutes d'un país considerades globalment com a conseqüència de raons inherents a la sobirania i a la situació econòmica d'un país, és a dir, per circumstàncies diferents del risc de crèdit habitual. Es manifesta davant l'eventual incapacitat d'un deutor per fer front a les seves obligacions de pagament en divises davant creditors externs, entre altres motius, per no permetre el país l'accés a la divisa, per no poder transferir-la, per la ineficàcia de les accions legals contra el prestatari per raons de sobirania, o per situacions de guerra, expropiació o nacionalització.

El risc país no afecta solament els deutes contrets amb un Estat o entitats garantides per ell, sinó el conjunt de deutors privats pertanyents a aquest Estat i que, per causes alienes a la seva pròpia evolució o decisió, experimenten una incapacitat general per fer front als seus deutes.

- ***Risc de Non-Performing Assets (NPA)***

Es defineix com el risc d'incórrer en majors costos o pèrdues associats a la gestió d'actius dubtosos i/o actius adjudicats rebuts com a pagament de deute.

Risc de liquiditat

El risc de liquiditat suposa la possibilitat d'incórrer en pèrdues a causa de la incapacitat d'atendre els compromisos de pagament, tot i que sigui de manera temporal, pel fet de no disposar d'actius líquids o per no poder accedir als mercats per obtenir refinançament a un preu raonable. Aquest risc es pot derivar per motius sistèmics o particulars de l'Entitat.

Risc de mercat

Aquest risc es defineix com el que sorgeix davant l'eventualitat d'incórrer en pèrdues de valor de mercat en les posicions mantingudes en actius financers a causa de la variació de factors de risc pels quals es veuen afectats els seus preus o cotitzacions, les seves volatilitats o les correlacions entre ells.

Riscos estructurals, entre els quals destaquen, per la seva especial naturalesa:

- ***Risc de tipus d'interès***

El risc estructural de tipus d'interès (també conegut com a IRRBB per les seves sigles en anglès, *Interest Rate Risk in the Banking Book*) és inherent a l'activitat bancària i es defineix com la probabilitat de sofrir pèrdues com a conseqüència de l'impacte que originen els moviments dels tipus d'interès en el compte de resultats (ingressos i despeses) i en la seva estructura patrimonial (valor actual d'actius, passius i posicions comptabilitzades fora de balanç sensibles al tipus d'interès).

- ***Risc de tipus de canvi***

El risc estructural de tipus de canvi sorgeix davant l'eventualitat que variacions dels tipus de canvi de mercat entre les diferents divises puguin generar pèrdues per les inversions financeres i per les inversions permanents en oficines i filials estrangeres amb divises funcionals diferents de l'euro.

- ***Risc d'spread de crèdit en el banking book***

El risc d'*spread* de crèdit (també anomenat CSRBB per les seves sigles en anglès, *Credit Spread Risk in the Banking Book*) es refereix a qualsevol risc d'*spread* d'instruments de crèdit que no s'expliqui pel risc estructural de tipus d'interès o per risc de *default*.

- ***Risc d'assegurances***

El risc d'assegurances es defineix com aquell risc derivat de la participació de l'Entitat en entitats asseguradores que es veuen afectades fonamentalment pel risc actuarial a més d'altres riscos (mercat, contrapart, operacional, etc.).

Risc operacional

El risc operacional es defineix com el risc de sofrir pèrdues com a conseqüència de fallades o falta d'adequació de persones, processos, sistemes, o per esdeveniments externs imprevistos. Aquesta definició inclou el risc reputacional, de conducta, tecnològic, de model i d'*outsourcing*. Per la seva especial naturalesa, hi destaquen:

- ***Risc reputacional***

Possibilitat de pèrdues derivades de la publicitat negativa relacionada amb pràctiques i negocis de l'entitat que poden generar pèrdua de confiança en la institució i afectar-ne la solvència.

- ***Risc de conducta***

Possibilitat de pèrdues per a l'Entitat derivades de la prestació inadequada de serveis financers, inclosos els casos de conducta dolosa o negligent.

- ***Risc tecnològic***

Impacte o afectació a serveis de clients (tant interns com externs) en termes de servei i qualitat que puguin comportar pèrdues i/o fallades d'integritat de les dades, derivat de la gestió, l'operació, el control incorrectes i/o la fallada dels sistemes d'informació i de les capacitats de resiliència d'aquests i dels equips que els gestionen.

- ***Risc de model***

Possibilitat de pèrdues derivades de la presa de decisions basada en l'ús de models inadequats.

- ***Risc d'outsourcing***

Possibilitat de pèrdues derivades de: fallades dels proveïdors en la prestació de serveis subcontractats o la seva interrupció, deficiències en la seguretat dels seus sistemes, la deslleialtat dels seus empleats o l'incompliment de les regulacions que siguin aplicables.

Risc de negoci

Possibilitat d'incórrer en pèrdues derivades de fets adversos que afecten negativament la capacitat, la fortalesa i la recurrència del compte de resultats.

Risc fiscal

El risc fiscal es defineix com la probabilitat d'incomplir els objectius establerts en l'estratègia fiscal de Banc Sabadell des d'una doble perspectiva i a causa de factors interns o externs:

- D'una banda, la probabilitat d'incórrer en un incompliment de les obligacions tributàries que pugui derivar en una falta d'ingrés indeguda, o la concurrència de qualsevol altre esdeveniment que generi un potencial perjudici per al Banc en el compliment dels seus objectius.

- De l'altra, la probabilitat d'incórrer en un ingrés indegut en el compliment de les obligacions tributàries, cosa que genera un perjudici per a l'accionista o altres grups d'interès.

Risc de compliment normatiu

El risc de compliment normatiu es defineix com la possibilitat d'incórrer en sancions legals o administratives, pèrdues financeres significatives o pèrdues de reputació per incompliment de lleis, regulacions, normes internes i codis de conducta aplicables a l'activitat del grup.

E.4 Identifiqui si l'entitat disposa de nivells de tolerància al risc, incloent-hi el fiscal.

El principal component del Marc Estratègic de Riscos aprovado pel Consell d'Administració és el *Risk Appetite Statement* o Declaració d'Apetit de Risc. El grup entén el *Risk Appetite Statement* com la quantitat i la diversitat de riscos que el Grup Banc Sabadell busca i tolera per aconseguir els seus objectius de negoci, tot mantenint l'equilibri entre rendibilitat i risc.

La declaració es compon de mètriques quantitatives i elements qualitatius que, en conjunt, defineixen els nivells d'apetit de risc de l'entitat, tant globalment com per a cadascun dels riscos rellevants assumits en el desenvolupament de la seva activitat ordinària.

Quant al risc fiscal, la mateixa estratègia fiscal esmentada en l'apartat E1 anterior té, entre els seus principis generals, el de minimització del risc fiscal.

Aquesta declaració s'aplica a tots els riscos identificats en l'apartat E3 anterior.

E.5 Indiqui quins riscos, inclosos els fiscals, s'han materialitzat durant l'exercici.

El grup proporciona informació detallada dels riscos en l'Informe Anual que està disponible en la web corporativa (www.grupbancsabadell.com - apartat d'Informació a accionistes i inversors - Informació financera - Informes anuals), concretament en l'epígraf 4 de l'informe de gestió consolidat.

E.6 Expliqui els plans de resposta i supervisió per als principals riscos de l'entitat, inclosos els fiscals, així com els procediments seguits per la companyia per assegurar que el consell d'administració dona resposta als nous desafiaments que es presenten.

El Marc Estratègic de Riscos estableix els diferents mecanismes de seguiment dels riscos rellevants. Aquest seguiment, al més alt nivell, el fa la Comissió de Riscos. Addicionalment, es fa un seguiment de caràcter més freqüent i detallat per part de la Direcció de Control de Riscos i el Comitè Tècnic de Riscos.

La Comissió de Riscos vetlla per l'assumpció, la gestió i el control adequats dels riscos fiscals del grup, assegura el compliment dels principis generals de l'estratègia fiscal i informa de les decisions la competència de les quals sigui del Consell d'Administració.

La gestió del risc se sustenta en sòlids procediments de control d'adequació als límits prefixats, amb responsabilitats ben definides en la identificació i el seguiment d'indicadors i alertes anticipades, així com en una avançada metodologia de valoració del risc.

El grup disposa de sistemes de control de riscos adequats a les activitats i els negocis de banca comercial en els quals opera i al perfil de risc que es vol assumir. Aquests sistemes de control estan emmarcats en els procediments d'admissió, seguiment, mitigació o recuperació dels riscos enunciats anteriorment, i són també supervisats.

En aquest sentit, el grup disposa d'un marc de *reporting* i control del risc destinat a fer el seguiment del compliment del Marc Estratègic de Riscos tant a escala global per a tot el grup com a escala més desagregada per a aquells objectius que s'hagin fixat a escala d'Unitat de Negoci o Cartera.

La coordinació del seguiment recau sobre la Comissió de Riscos, tot i que aquesta es recolza en els diferents comitès i àrees depenent de la tipologia i el nivell de desagregació de cada risc.

El Marc de Reporting i Control del Risc, inclosos els fiscals, comprèn:
- Realització i actualització periòdica d'un Quadre de Comandament que reculli l'evolució de les principals mètriques i variables relacionades amb el Marc Estratègic de Riscos i vetlli per la seva adequació al marc i els límits establerts.
- Control i anàlisi sistemàtica de l'evolució de tots els riscos rellevants, amb mètriques detallades de segon nivell.
- Reportar i proposar les accions adequades (activació de protocols, canvis en directrius, etc.) derivades de l'anàlisi de l'evolució dels riscos.
- Hi ha un procediment de *reporting* en el qual s'inclouen les mètriques de primer nivell definides en aquest RAS, així com les mètriques addicionals de segon nivell per als riscos rellevants. Aquest informe és recopilat, tramès i exposat pel CRO als diferents òrgans de govern i control (Comitè Tècnic de Riscos, Comissió de Riscos, Consell d'Administració). L'informe establert permet identificar les situacions d'alerta o excedits, la situació de les mètriques i la seva evolució.
- El procés de *reporting* corresponent al Marc Estratègic de Risc és liderat per la Direcció de Control de Riscos, que defineix el contingut del Quadre de Comandament, i inclou les mètriques de primer i segon nivells. Dins del seguiment de les mètriques del grup s'inclouen les mètriques de primer nivell de Banc Sabadell.
- La Direcció de Control de Riscos, d'acord amb els departaments responsables, estableix un procés periòdic de recopilació d'informació extreta de bases de dades o processos amb controls propis i sotmesos a procediments de revisió i auditoria.

Així mateix, davant eventuals superacions dels límits fixats per a cadascuna de les mètriques del RAS s'activa un protocol d'actuació, alineat amb el *Recovery Plan* del grup per a les mètriques del RAS afectades, per revisar, controlar i, si s'escau, corregir els desajustos que s'hagin produït.

El protocol d'actuació també integra el seguiment de l'execució i els resultats del pla d'acció una vegada aprovat o posat en funcionament.

Addicionalment, l'avaluació de riscos també forma part de l'esquema de control i s'estableix mitjançant metodologies de mesurament avançades. A aquest respecte, el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea ha configurat un nou marc supervisor d'adequació de capital de les entitats financeres, anomenat Nou Acord de Capital de Basilea (Comitè de Basilea), que, com a principi bàsic, pretén relacionar més estretament els requeriments de recursos propis de les entitats amb els riscos realment incorreguts basant-se en models interns de mesurament de riscos, paràmetres i estimacions internes, amb la validació prèvia d'aquestes.

El Banc disposa d'una metodologia avançada que permet valorar de manera fiable els riscos assumits i gestionar-los activament, seguint les pautes definides pel Comitè de Basilea en el desenvolupament dels diferents elements necessaris per completar els sistemes de mesurament de risc.

Partint de les mesures de risc que proporcionen aquestes noves metodologies s'ha desenvolupat un model de mesurament integral de riscos amb una unitat de mesura interna comuna, el capital assignat, amb l'objectiu de conèixer el nivell de capital necessari sota paràmetres interns adequat a un nivell de solvència determinat. La valoració del risc en termes del capital necessari atribuït permet la seva relació amb la rendibilitat obtinguda des del nivell client fins al nivell d'unitat de negoci. També s'ha desenvolupat un sistema analític Pricing ajustat a risc, que proporciona aquesta valoració, la qual està incorporada en el procés de fixació de preus de les operacions.

(La descripció continua en la secció H.)

F SISTEMES INTERNS DE CONTROL I GESTIÓ DE RISCOS EN RELACIÓ AMB EL PROCÉS D'EMISSIÓ DE LA INFORMACIÓ FINANCERA (SCIIF)

Descrigui els mecanismes que componen els sistemes de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió d'informació financera (SCIIF) de la seva entitat.

F.1 Entorn de control de l'entitat

Informi, assenyalant les seves principals característiques de, com a mínim:

F.1.1. Quins òrgans i/o funcions són els responsables de: (I) l'existència i el manteniment d'un SCIIF adequat i efectiu; (ii) la seva implantació; i (iii) la seva supervisió.

El Reglament del Consell d'Administració, en el seu article 5, estableix que el Consell d'Administració es configura bàsicament com un instrument de supervisió i control la responsabilitat del qual és la identificació dels principals riscos de la societat i del seu grup consolidat i implantació i seguiment dels sistemes de control intern i d'informació adequats, així com la determinació de les polítiques d'informació i comunicació amb els accionistes, els mercats i l'opinió pública.

Addicionalment, segons el que estableix l'article 13 del seu Reglament, el Consell d'Administració delega la funció de supervisió dels sistemes de control intern a la Comissió d'Auditoria i Control.

La Direcció d'Auditoria Interna del grup té entre les seves funcions el suport a la Comissió d'Auditoria i Control en la supervisió del disseny i la implementació correctes i el funcionament efectiu dels sistemes de gestió i control de riscos entre els qual s'inclou el SCIIF.

Per la seva banda, la Direcció Financera del grup contribueix en la implementació del marc general dels sistemes de control intern que es despleguen en tota l'organització.

Part d'aquesta contribució es materialitza en la responsabilitat de dissenyar i implementar els sistemes de control intern sobre la informació financera, que permeten assegurar la bondat de la informació financera generada.

F.1.2.Si existeixen, especialment en allò relatiu al procés d'elaboració de la informació financera, els elements següents:

- Departaments i/o mecanismes encarregats: (i) del disseny i la revisió de l'estructura organitzativa; (ii) de definir clarament les línies de responsabilitat i autoritat, amb una distribució adequada de tasques i funcions; i (iii) que existeixin procediments suficients per a la seva correcta difusió en l'entitat.

El disseny i la revisió de l'estructura organitzativa és responsabilitat de la Direcció d'Organització Global i Projectes Corporatius, que, basant-se en el Pla Director del Grup Banc Sabadell (la periodicitat habitual del qual és de tres anys), analitza i revisa les necessitats de recursos que té cada Direcció General per al seu compliment. Aquesta revisió es fa periòdicament, i s'hi decideix no solament la plantilla necessària, sinó també l'estructura organitzativa de cada unitat. Una vegada consensuat, es presenta al Comitè de Direcció per a la seva aprovació i tramesa a cadascuna de les direccions generals.

Paral·lelament es remet mensualment a la Direcció de Recursos Humans el detall de totes les direccions/unitats/oficines en què es reflecteixen totes les modificacions que s'han produït a l'efecte que se les doti dels recursos que es considerin necessaris per dur a terme les seves tasques.

L'organigrama del Grup Banc Sabadell que resulta del procés anterior inclou totes les direccions, àrees i departaments en què s'estructura el Grup Banc Sabadell. Aquest organigrama es complementa amb l'anomenat "mapa de processos", en el qual a escala de les diferents àrees del Grup Banc Sabadell es detallen en major mesura les funcions i responsabilitats que tenen assignades, entre les quals es detallen aquelles relacionades amb la presentació, l'anàlisi i la revisió de la informació financera. Tant l'organigrama del Grup Banc Sabadell com el "mapa de processos" esmentats estan ubicats en la intranet corporativa, a la qual té accés tot el personal.

- Codi de conducta, òrgan d'aprovació, grau de difusió i instrucció, principis i valors inclosos (indicant si hi ha mencions específiques al registre d'operacions i elaboració d'informació financera), òrgan encarregat d'analitzar incompliments i de proposar accions correctores i sancions.

El Grup Banc Sabadell disposa d'un Codi General de Conducta, aprovat pel Consell d'Administració i disponible a través de la intranet corporativa, que inclou entre el seus principis fonamentals el compromís de transparència, i, en particular, en la relació amb els seus accionistes, reflecteix el compromís de posar a la seva disposició tota la informació financera i corporativa. Tot això, amb l'objectiu de donar estricte compliment a l'obligació que té el Grup Banc Sabadell d'oferir informació financera fiable i preparada de conformitat amb la normativa que hi és aplicable i donant una imatge fidel de la societat. Així mateix, inclou la responsabilitat que tenen els seus empleats i directius de vetllar perquè així sigui, tant a través del desenvolupament correcte de les seves funcions com de la comunicació als òrgans de govern de qualsevol circumstància que pugui afectar aquest compromís.

Existeix un Comitè d'Ètica Corporativa que té entre les seves competències promoure el desenvolupament del comportament ètic en tota l'organització proposant i assessorant tant el Consell d'Administració com les diferents unitats corporatives i de negoci en la presa de decisions en les quals concorrin aspectes que puguin derivar en conflictes de valors.

Entre les diferents tasques desenvolupades pel Comitè d'Ètica Corporativa hi ha la d'analitzar incompliments del Codi de Conducta o de qualsevol altre codi o autoregulació existent. Per al compliment de les seves funcions disposa dels mitjans humans i materials de la Direcció de Compliment Normatiu. Si com a conseqüència de l'exercici de les seves funcions detecta qualsevol incompliment, haurà d'adoptar les mesures oportunes, entre elles, advertir la Direcció de Recursos Humans per a l'aplicació de possibles accions correctores i sancions.

- Canal de denúncies, que permeti la comunicació a la Comissió d'Auditoria d'irregularitats de naturalesa financera i comptable, a més d'eventuals incompliments del codi de conducta i activitats irregulars en l'organització, tot informant, si s'escau, sobre si aquest és de naturalesa confidencial.

El Grup Banc Sabadell disposa, i en promou l'ús, d'un canal de denúncies implementat per canalitzar tot tipus d'irregularitats i, en particular, comunicacions sobre eventuals incompliments del Codi General de Conducta. Les comunicacions rebudes són tractades de forma confidencial i, una vegada gestionades pel Comitè d'Ètica Corporativa (que està compost per 1 president i 6 vocals nomenats pel Consell d'Administració), són posades en coneixement, si s'escau, de la Comissió d'Auditoria i Control. El canal es gestiona internament i la via que preveu de denúncia és mitjançant una bústia de correu electrònic amb l'adreça 0901CEC@bancsabadell.com.

- Programes de formació i actualització periòdica per al personal involucrat en la preparació i revisió de la informació financera, així com en l'avaluació del SCIIF, que cobreixin almenys normes comptables, auditoria, control intern i gestió de riscos.

Pel que fa als programes de formació i actualització, i pel que fa en particular al procés de preparació de la informació financera, la Direcció Financera del Grup Banc Sabadell té establert un pla de formació presencial que comprèn fonamentalment temes com operativa comptable/financera interna de l'entitat, anàlisi de normativa vigent i esborranys de nova normativa comptable nacional i internacional, anàlisi de la situació de l'entorn econòmic nacional i internacional, així com formació en la utilització de les eines ofimàtiques amb l'objectiu de facilitar la gestió i el control de la informació financera.

La programació d'aquestes sessions es fa sobre la base de dos criteris:

- Sessions programades a l'inici de l'exercici mitjançant l'elecció dels temes que es consideren de màxim interès per la Direcció Financera.

- Sessions programades en el curs de l'exercici en el cas que aparegui algun tema la ràpida difusió del qual es consideri rellevant (esborranys de noves normatives comptables, evolució de l'entorn econòmic...).

Aquestes sessions de formació no solament van dirigides al personal de la Direcció Financera, sinó que s'estenen a altres direccions (Auditoria, Control de Riscos, Transformació d'Actius…), segons els continguts de les sessions.

La formació presencial és impartida principalment per professionals interns del Grup Banc Sabadell, així com per experts externs, especialistes en cada àrea.

Addicionalment, des de la Direcció de Recursos Humans es posa a disposició dels empleats del Grup Banc Sabadell una sèrie de cursos de formació financera que els empleats poden fer *on line*. Entre aquests cursos es poden destacar els que afecten les NIC-NIIF (Normativa Internacional de la Informació Financera), matemàtica financera, anàlisi financera, Pla General Comptable i fiscalitat general.

La Direcció d'Auditoria Interna, al seu torn, té establert un pla de formació dirigit a tots els professionals de la direcció que inclou el Programa Superior en Auditoria Interna en Entitats de Crèdit (PSAI), impartit per una institució acadèmica de reconegut prestigi. Aquest curs comprèn àrees com els principis comptables i d'informació financera, fonaments d'auditoria i fonaments de control i gestió de riscos financers. Durant el curs 2018-2019, 10 professionals d'auditoria estan fent aquest programa, i actualment són 65 els membres d'Auditoria Interna certificats en el PSAI. Addicionalment, durant el 2018 els membres de la Direcció d'Auditoria Interna han participat en *workshops* sobre nous impactes normatius que inclouen novetats comptables i en *reporting* financer.

F.2 Avaluació de riscos de la informació financera

Informi de, com a mínim:

F.2.1. Quines són les principals característiques del procés d'identificació de riscos, incloent-hi els d'error o frau, quant a:

• Si el procés existeix i està documentat.

El procés d'identificació de riscos d'error o probabilitat de frau en la informació financera seguit pel Grup Banc Sabadell està documentat en un procediment que estableix freqüències, metodologies, tipologies de riscos i altres pautes bàsiques sobre el procés.

• Si el procés cobreix la totalitat d'objectius de la informació financera (existència i ocurrència; integritat; valoració; presentació, desglossament i comparabilitat; i drets i obligacions), si s'actualitza i amb quina freqüència.

El procés també cobreix la totalitat d'objectius de la informació financera (existència i ocurrència, integritat, valoració, presentació, desglossament i comparabilitat, i drets i obligacions) i s'orienta a la identificació de riscos d'error material sobre la base de la complexitat de les transaccions, la importància quantitativa i qualitativa, la complexitat dels càlculs i l'aplicació de judicis i estimacions, i s'actualitza amb una periodicitat anual. En qualsevol cas, si en el transcurs de l'exercici es posen de manifest (i) circumstàncies no identificades prèviament que posin de manifest possibles errors en la informació financera o (ii) canvis substancials en les operacions del Grup Banc Sabadell, la Direcció Financera avalua l'existència d'aquells riscos que s'han d'afegir als ja identificats.

El procés s'estructura de manera que semestralment es fa una anàlisi per identificar quines àrees o quins processos i en quines societats i localitzacions es generen transaccions rellevants.

Una vegada identificats, són revisats a l'efecte d'analitzar els potencials riscos d'error per a aquestes tipologies de transaccions en cada objectiu de la informació financera.

• L'existència d'un procés d'identificació del perímetre de consolidació, tenint en compte, entre altres aspectes, la possible existència d'estructures societàries complexes, entitats instrumentals o de propòsit especial.

Quant a l'existència d'un procés d'identificació del perímetre de consolidació, aquest es detalla en l'apartat F.3.1 d'aquest document.

• Si el procés té en compte els efectes d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, reputacionals, mediambientals, etc.), en la mesura que afecten els estats financers.

Addicionalment, en el procés es considera la possibilitat de riscos d'error en determinats processos no lligats a classes de transaccions específiques, però especialment rellevants tenint en compte la seva transcendència en la preparació de la informació reportada, com ara el procés de revisió de judicis i estimacions i polítiques comptables significatives o com el procés de tancament i consolidació. En aquest sentit, i de cara a cobrir els riscos d'aquests processos, el Grup Banc Sabadell compta amb les activitats de control que s'esmenten en l'apartat F.3.1 d'aquest document. Addicionalment, cal destacar que el procés d'identificació de riscos té en consideració els possibles efectes d'altres tipologies de riscos (operatius, tecnològics, financers, legals, reputacionals, mediambientals, etc.), en la mesura que aquests puguin afectar els estats financers.

• Quin òrgan de govern de l'entitat supervisa el procés.

El procés esmentat s'efectua i es documenta per part de la Direcció Financera del Grup Banc Sabadell i el supervisa en última instància la Comissió d'Auditoria i Control.

F.3 Activitats de control

Informi, assenyalant les seves principals característiques, si disposa com a mínim de:

F.3.1. Procediments de revisió i autorització de la informació financera i la descripció del SCIIF, a publicar en els mercats de valors, indicant-hi els seus responsables, així com de documentació descriptiva dels fluxos d'activitats i controls (incloent-hi els relatius a risc de frau) dels diferents tipus de transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, incloent-hi el procediment de tancament comptable i la revisió específica dels judicis, les estimacions, les valoracions i les projeccions rellevants.

Els procediments de revisió i autorització de la informació financera del Grup Banc Sabadell que es publica en els mercats s'inicia amb la revisió per part de la Direcció Financera. Els comptes anuals individuals i consolidades i els informes financers semestrals són revisats per la Comissió d'Auditoria i Control, com a pas previ a la seva formulació pel Consell d'Administració, tal com s'estableix en el Reglament d'aquest últim. D'acord amb el estableix el seu Reglament, la Comissió d'Auditoria i Control procedeix a la lectura de la informació, així com a la discussió pertinent, amb els responsables de la Direcció Financera, Auditoria Interna i amb els auditors externs, com a passos previs a la seva tramesa al Consell d'Administració.

Una vegada la Comissió d'Auditoria i Control ha revisat aquesta informació i hi dona la seva conformitat o hi fa observacions perquè s'hi incorporin, el director financer, juntament amb el president i el conseller delegat del Grup Banc Sabadell firmen els comptes i les trameten al Consell d'Administració per a la seva formulació.

En relació amb la informació trimestral, la Comissió d'Auditoria i Control revisa la informació financera crítica (compte de pèrdues i guanys i evolució de les principals magnituds de balanç) amb caràcter previ a la tramesa d'aquesta informació al Consell d'Administració.

Pel que fa a les activitats i els controls relacionats directament amb transaccions que puguin afectar de manera material els estats financers, el Grup Banc Sabadell disposa de descripcions de controls implementats per mitigar el risc d'error material (intencionat o no) en la informació reportada als mercats. Per a les àrees crítiques del Grup Banc Sabadell es posa especial èmfasi a desenvolupar sòlides descripcions de fluxos d'activitats i controls, que cobreixen, entre d'altres:

• Inversió creditícia
• Cartera de renda fixa i emissions efectuades
• Cartera de renda variable
• Dipòsits de clients
• Derivats
• Actius immobiliaris adjudicats

Aquestes descripcions contenen informació sobre en què ha de consistir l'activitat de control, per a què s'executa (risc que pretén mitigar), qui l'ha d'executar i amb quina freqüència. Les descripcions cobreixen controls sobre el registre, la valoració, la presentació i el desglossament adequats en aquestes àrees.

El Grup Banc Sabadell disposa també de procediments destinats a mitigar els riscos d'eerror en processos no relacionats amb transaccions específiques. En particular, hi ha procediments definits sobre els processos de tancament, que inclouen el procés de consolidació, o procediments de revisió específica de judicis i estimacions rellevants, que quan cal són elevats a l'Alta Direcció.

En relació amb el procés de consolidació, incorporat en el procés de tancament, s'han establert procediments per assegurar la identificació correcta del perímetre de consolidació. En particular, per exemple, el Grup Banc Sabadell analitza mensualment el perímetre de consolidació i sol·licita la informació que

es requereix per a aquest estudio a totes les filials, tot comprenent l'anàlisi de tot tipus d'estructures societàries.

La revisió de judicis i estimacions rellevants la fan a diferents nivells membres de la Direcció Financera. Addicionalment, el Grup Banc Sabadell informa en els seus comptes anuals d'aquelles àrees més rellevants en les quals hi ha paràmetres de judici o estimació, així com les hipòtesis clau previstes pel Grup Banc Sabadell respecte a aquestes. A més, disposa de procediments de revisió de les estimacions comptables dutes a terme. En aquest sentit, les principals estimacions efectuades es refereixen a les pèrdues per deteriorament de determinats actius financers, els càlculs actuarials relatius als passius i compromisos per pensions, la vida útil dels actius materials i intangibles, la valoració dels fons de comerç, el valor raonable dels actius financers no cotitzats i el valor raonable dels actius immobiliaris.

F.3.2. Polítiques i procediments de control intern sobre els sistemes d'informació (entre d'altres, sobre seguretat d'accés, control de canvis, operació d'aquests, continuïtat operativa i segregació de funcions) que donin suport als processos rellevants de l'entitat en relació amb l'elaboració i la publicació de la informació financera.

El Grup Banc Sabadell utilitza sistemes d'informació per mantenir un registre i un control adequats de les seves operacions, i, per tant, depèn en gran manera del fet que funcionin correctament.

Com a part del procés d'identificació de riscos d'error en la informació financera, el Grup Banc Sabadell identifica quins sistemes i quines aplicacions són rellevants en cadascuna de les àrees o els processos considerats significatius. Els sistemes i les aplicacions identificats inclouen tant aquells utilitzats directament en la preparació de la informació financera com aquells que són rellevants per a l'eficàcia dels controls que mitiguen el risc que s'hi produeixin errors.

En el disseny i la implementació de les aplicacions hi ha definit un marc metodològic que estableix els diferents punts de control per assegurar que la solució obtinguda compleix els requeriments sol·licitats per l'usuari i que el nivell de qualitat compleix els estàndards de fiabilitat, eficiència i mantenibilitat exigits.

Qualsevol canvi quant a infraestructures o aplicacions es gestiona a través del servei operacional de la gestió de canvis, que defineix un flux per aprovar-lo; es pot arribar al nivell del Comitè de Canvis i definir-ne l'impacte i el possible "retrocés".

La Direcció de Seguretat de la Informació i Continuïtat Operativa del Grup Banc Sabadell té establertes polítiques encaminades a cobrir la seguretat quant a accessos, mitjançant la segregació de funcions amb la definició de rols i recursos virtuals, i la continuïtat del seu funcionament amb la creació de centres de BRS i proves periòdiques de la seva operativitat.

F.3.3. Polítiques i procediments de control intern destinats a supervisar la gestió de les activitats subcontractades a tercers, així com d'aquells aspectes d'avaluació, càlcul o valoració encomanats a experts independents, que puguin afectar de manera material els estats financers.

El Grup Banc Sabadell revisa periòdicament quines activitats executades per tercers són rellevants per al procés de preparació de la informació financera o podrien afectar-ne indirectament la fiabilitat. Fins avui el Grup Banc Sabadell no ha externalitzat processos amb impacte rellevant en la informació financera. No obstant això, el Grup Banc Sabadell sí que utilitza de manera recurrent informes d'experts independents de valoracions sobre operatives que poden potencialment afectar de manera material els estats financers.

Per a l'exercici de 2018, les activitats encomanades a tercers relacionades amb valoracions i càlculs d'experts independents han tingut relació amb les taxacions sobre immobles, valoració de prestacions postocupació a favor dels empleats de l'entitat i revisió dels fons de comerç.

Les unitats del Grup Banc Sabadell responsables d'aquestes operatives fan controls sobre el treball d'aquests experts, destinats a comprovar-ne la competència, la capacitació, l'acreditació o la independència, així com la validesa de les dades i els mètodes utilitzats i la raonabilitat de les hipòtesis utilitzades tal com es descriu en l'apartat F.3.1.

F.4 Informació i comunicació

Informi, assenyalant les seves principals característiques, si disposa com a mínim de:

F.4.1. Una funció específica encarregada de definir i mantenir actualitzades les polítiques comptables (àrea o departament de polítiques comptables) i resoldre dubtes o conflictes derivats de la seva interpretació, tot mantenint una comunicació fluida amb els responsables de les operacions en l'organització, així com un manual de polítiques comptables actualitzat i comunicat a les unitats a través de les quals opera l'entitat.

La Direcció de Regulació Comptable i Informes Financers (dependent de la Direcció de Reporting Financer) s'encarrega d'identificar i definir les polítiques comptables que afecten el Grup Banc Sabadell, així com de respondre a les consultes de caràcter comptable que plantegin tant les societats filials com les diferents unitats de negoci.

La Direcció de Reporting Financer és l'encarregada d'informar l'Alta Direcció del Grup Banc Sabadell sobre la nova normativa comptable, sobre els resultats de la implantació d'aquesta i sobre el seu impacte en els estats financers del Grup Banc Sabadell.

Així mateix, el Comitè Tècnic de Comptabilitat i Divulgació d'Informació Financera i no Financera té entre les seves funcions identificar les operacions que segons els procediments establerts necessitin ser contrastades per un tercer expert comptable independent, identificar i revisar els aspectes en matèria comptable que cal elevar a la Comissió d'Auditoria i Control per a la seva revisió, aprovar els procediments en matèria comptable, i supervisar i contrastar les conclusions proporcionades pels grups de treball d'anàlisi d'operacions singulars, així com qualsevol tractament comptable que tingui un impacte significatiu i que tingui un component rellevant de judicis i estimacions.

El Grup Banc Sabadell disposa de guies de procediments comptables que s'adapten a les necessitats, els requeriments i la dimensió del Grup Banc Sabadell, en els quals es determinen i s'expliquen les normes de preparació de la informació financera i com s'han d'aplicar aquestes normes a les operacions específiques de l'entitat. Aquests documents no solament fan referència explícita a les normes aplicables sobre cada tipus de transacció, sinó que també desenvolupen i expliquen la interpretació d'aquestes normes per tal que s'ajustin exactament a cada tipus de transacció.

Aquests documents s'actualitzen de manera periòdica i com a mínim anualment. Les modificacions significatives efectuades es comuniquen a les societats dependents a les quals siguin aplicables.

F.4.2. Mecanismes de captura i preparació de la informació financera amb formats homogenis, d'aplicació i utilització per totes les unitats de l'entitat o del grup, que donin suport als estats financers principals i les notes, així com la informació que es detalli sobre el SCIIF.

Els principals sistemes i aplicacions informàtics que intervenen en la generació de la informació financera utilitzats pel Grup Banc Sabadell estan centralitzats i interconnectats. Hi ha procediments i controls que asseguren el desenvolupament i el manteniment correctes d'aquests sistemes, i també que la seva operativa, la seva continuïtat i la seva seguretat són correctes.

En el procés de consolidació i preparació de la informació financera s'utilitzen com a *inputs* els estats financers reportats per les filials del grup en els formats establerts, així com la resta d'informació financera requerida tant per al procés d'harmonització comptable com per a la cobertura de les necessitats d'informació establertes.

El Grup Banc Sabadell disposa d'una eina informàtica per consolidar, que inclou una sèrie de controls implementats per assegurar la fiabilitat i el tractament correcte de la informació rebuda de les diferents filials, entre els quals cal destacar controls sobre la realització correcta dels diversos assentaments de consolidació, anàlisi de variacions de totes les partides patrimonials i resultats, variacions de resultats obtinguts sobre l'adequada càrrega dels estats financers de les entitats que formen el grup, pressupost mensual i anual i controls propis dels estats del Banc d'Espanya, en els quals s'interrelacionen les diverses partides del balanç i el compte de resultats.

F.5 Supervisió del funcionament del sistema

Informi, assenyalant les seves principals característiques, com a mínim de:

F.5.1. Les activitats de supervisió del SCIIF dutes a terme per la comissió d'auditoria, així com si l'entitat disposa d'una funció d'auditoria interna que tingui entre les seves competències la de suport a la comissió en la seva tasca de supervisió del sistema de control intern, incloent-hi el SCIIF. Així mateix, s'informarà de l'abast de l'avaluació del SCIIF efectuada en l'exercici i del procediment pel qual l'encarregat d'executar l'avaluació comunica els seus resultats, si l'entitat disposa d'un pla d'acció que detalli les eventuals mesures correctores, i si se n'ha considerat l'impacte en la informació financera.

La Direcció Financera fa en cada tancament una avaluació dels controls del model de control intern, considerant-ne la periodicitat, dels riscos dels processos sobre la informació financera, i de l'adequació i l'efectivitat dels controls que els mitiguen, i s'encarrega de generar i custodiar les evidències que acrediten la realització de cada control específic. Així mateix, la Direcció Financera avalua de manera continuada els aspectes que poden donar lloc a modificacions del model de control intern, entre ells els canvis reguladors, la incorporació de nous productes o la modificació dels processos de Banc Sabadell, identifica els riscos que tenen associats, dissenya els controls que els mitiguen i revisa la criticitat dels controls i els canvis en la rellevància dels processos amb impacte comptable.

D'acord amb el Reglament del Consell d'Administració, és competència de la Comissió d'Auditoria i Control la supervisió d'Auditoria Interna. Addicionalment, la Comissió d'Auditoria i Control, entre altres funcions, aprova el pla d'Auditoria Interna i avalua els resultats de cada auditoria i la priorització i el seguiment de les accions correctores.

La Direcció d'Auditoria Interna del Banc depèn directament de la Comissió d'Auditoria i Control, cosa que li atorga independència jerarquicofuncional de la resta de direccions de l'Entitat i posiciona la funció a un nivell apropiat de l'Organització.

La Direcció d'Auditoria Interna, d'acord amb la seva Política, aprovada pel Consell d'Administració, té entre les seves funcions prestar suport a la Comissió d'Auditoria i Control en la supervisió del disseny i la implementació correctes i el funcionament efectiu dels sistemes de gestió i control de riscos.

El Pla Global d'Auditoria que la Comissió d'Auditoria i Control del grup va aprovar en la reunió del 30 de gener de 2018 que tenia prevista la realització, entre d'altres, d'actuacions sobre les àrees o els processos considerats amb més risc residual després de la realització d'un exercici de *risk assessment*. Durant el 2018, s'han desenvolupat les actuacions que hi estan previstes, en algunes de les quals s'ha revisat l'entorn de control, i, en particular, s'ha avaluat la identificació correcta de riscos sobre processos i la suficiència, el disseny, la implementació i el funcionament efectiu dels controls existents. Així mateix, anualment es revisen els controls generals sobre els sistemes d'informació indicats en l'apartat F.3.2.

Addicionalment a les activitats de supervisió descrites més amunt dutes a terme per la Direcció de Control sobre la Informació Financera, la Comissió d'Auditoria i Control i la Direcció d'Auditoria Interna, durant l'exercici 2018 l'auditor extern ha fet una revisió referida a la informació relativa al SCIIF, que ha conclòs sense incidències.

F.5.2. Si disposa d'un procediment de discussió mitjançant el qual l'auditor de comptes (d'acord amb el que estableixen les NTA), la funció d'auditoria interna i altres experts puguin comunicar a l'alta direcció i la comissió d'auditoria o administradors de l'entitat les debilitats significatives de control intern identificades durant els processos de revisió dels comptes anuals o aquells altres que els hagin estat encomanats. Així mateix, informarà de si disposa d'un pla d'acció que tracti de corregir o mitigar les debilitats observades.

La Comissió d'Auditoria i Control es reuneix com a mínim una vegada cada tres mesos (abans de la publicació d'informació regulada) a fi d'obtenir i analitzar la informació necessària per donar compliment a les competències que té encomanades per part del Consell d'Administració.

En aquestes reunions es revisen en profunditat els comptes anuals i semestrals i les declaracions intermèdies trimestrals de la societat, així com la resta d'informació posada a disposició del mercat. Per dur a terme aquest procés, la Comissió d'Auditoria i Control rep prèviament tota la documentació i manté reunions amb el conseller director general, la Direcció d'Auditoria Interna i l'auditor de comptes en el cas dels comptes anuals i semestrals, a fi de vetllar per l'aplicació correcta de les normes comptables vigents i la fiabilitat de la informació financera. Addicionalment, durant aquest procés de discussió s'avaluen eventuals debilitats en el SCIIF que s'hagin identificat i, si s'escau, les propostes per corregir-les i l'estat de les accions implementades.

Per la seva banda, l'auditor de comptes del grup té accés directe a l'Alta Direcció del grup i hi manté reunions periòdiques tant per obtenir informació necessària per al desenvolupament de la seva feina com per comunicar les debilitats de control que s'hi hagin detectat. Respecte a aquest últim aspecte, amb caràcter anual l'auditor extern presenta a la Comissió d'Auditoria i Control un informe en el qual es detallen les debilitats de control intern detectades en el desenvolupament de la seva feina o un certificat en absència d'aquestes. Aquest informe incorpora els comentaris de la Direcció del grup i, si s'escau, els plans d'acció que s'han posat en marxa per remeiar les corresponents debilitats de control intern.

F.6 Altra informació rellevant

La Direcció Financera de Banc Sabadell té implantada una aplicació informàtica que recull i formalitza la totalitat de controls SCIIF, alhora que assegura la identificació continuada de nous riscos a considerar i la corresponent actualització de controls mitigants en cada tancament comptable. Aquesta eina facilita que els controls siguin validats en temps i forma amb l'objectiu de garantir la fiabilitat de la informació financera generada. En el disseny de les funcionalitats de l'eina s'han considerat les recomanacions efectuades per la CNMV en la seva Guia per a la preparació de la descripció del sistema de control intern sobre la informació financera de les Entitats Cotitzades basat en els principis i les bones pràctiques recollits en l'informe COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission).

F.7 Informe de l'auditor extern

Informi de:

F.7.1. Si la informació del SCIIF tramesa als mercats ha estat sotmesa a revisió per l'auditor extern, cas en el qual l'entitat hauria d' incloure l'informe corresponent com a annex. En cas contrari, hauria d'informar dels seus motius.

El Grup Banc Sabadell ha sotmès a revisió per part de l'auditor extern la informació del SCIIF tramesa als mercats per a l'exercici de 2018. L'informe de l'Auditor Extern (PricewaterhouseCoopers) serà inclòs, un cop emès, com a annex d'aquest informe anual de govern corporatiu.

L'abast dels procediments de revisió de l'auditor ve determinat per la Circular E14/2013, de 19 de juliol de 2013, de l'Institut de Censors Jurats de Comptes d'Espanya.

G GRAU DE SEGUIMENT DE LES RECOMANACIONS DE GOVERN CORPORATIU

Indiqui el grau de seguiment de la societat respecte de les recomanacions del Codi de bon govern de les societats cotitzades. En cas que alguna recomanació no se segueixi o se segueixi parcialment, s'haurà d'incloure una explicació detallada dels motius de manera que els accionistes, els inversors i el mercat en general disposin d'informació suficient per valorar la manera de procedir de la societat. No seran acceptables explicacions de caràcter general.

1. Que els estatuts de les societats cotitzades no limitin el nombre màxim de vots que pugui emetre un mateix accionista ni continguin altres restriccions que dificultin la presa de control de la societat mitjançant l'adquisició de les seves accions en el mercat.

Compleix [X] Expliqui [ ]

2. Que quan cotitzin la societat matriu i una societat dependent, totes dues defineixin públicament amb precisió:

a) Les respectives àrees d'activitat i eventuals relacions de negoci entre elles, així com les de la societat dependent cotitzada amb les altres empreses del grup.

b) Els mecanismes previstos per resoldre els eventuals conflictes d'interès que es puguin presentar.

Compleix [ ] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [X]

3. Que durant la celebració de la junta general ordinària, com a complement de la difusió per escrit de l'informe anual de govern corporatiu, el president del consell d'administració informi verbalment els accionistes, amb detall suficient, dels aspectes més rellevants del govern corporatiu de la societat i, en particular:

***a)* Dels canvis esdevinguts des de la junta general ordinària anterior.**

***b)* Dels motius concrets pels quals la companyia no segueix alguna de les recomanacions del Codi de Govern Corporatiu i, si n'hi ha, de les regles alternatives aplicables en aquesta matèria.**

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

4. Que la societat defineixi i promogui una política de comunicació i contactes amb accionistes, inversors institucionals i assessors de vot que sigui plenament respectuosa amb les normes

contra l'abús de mercat i doni un tracte semblant als accionistes que es trobin en la mateixa posició. I que la societat faci pública aquesta política a través de la seva pàgina web, incloent-hi informació relativa a la manera com s'ha posat en pràctica i identificant-hi els interlocutors o responsables de dur-la a terme.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

5. Que el consell d'administració no elevi a la junta general una proposta de delegació de facultats, per emetre accions o valors convertibles amb exclusió del dret de subscripció preferent, per un import superior al 20% del capital en el moment de la delegació. I que quan el consell d'administració aprovi qualsevol emissió d'accions o de valors convertibles amb exclusió del dret de subscripció preferent, la societat publiqui immediatament en la seva pàgina web els informes sobre aquesta exclusió als quals fa referència la legislació mercantil.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

6. Que les societats cotitzades que elaborin els informes que se citen a continuació, ja sigui de forma preceptiva o voluntària, els publiquin en la seva pàgina web amb antelació suficient a la celebració de la junta general ordinària, tot i que la seva difusió no sigui obligatòria:

a) Informe sobre la independència de l'auditor.

b) Informes de funcionament de les comissions d'auditoria i de nomenaments i retribucions.

c) Informe de la comissió d'auditoria sobre operacions vinculades.

d) Informe sobre la política de responsabilitat social corporativa.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

7. Que la societat transmeti en directe, a través de la seva pàgina web, la celebració de les juntes generals d'accionistes.

Compleix [X] Expliqui [ ]

8. Que la comissió d'auditoria vetlli perquè el consell d'administració procuri presentar els comptes a la junta general d'accionistes sense limitacions ni excepcions en l'informe d'auditoria i que, en els supòsits excepcionals en què hi hagi excepcions, tant el president de la comissió d'auditoria com els auditors expliquin clarament als accionistes el contingut i l'abast d'aquestes limitacions o excepcions.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

9. Que la societat faci públics en la seva pàgina web, de manera permanent, els requisits i els procediments que acceptarà per acreditar la titularitat d'accions, el dret d'assistència a la junta general d'accionistes i l'exercici o la delegació del dret de vot. I que aquests requisits i procediments afavoreixin l'assistència i l'exercici dels seus drets als accionistes i s'apliquin de manera no discriminatòria.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

10. Que quan algun accionista legitimat hagi exercit, abans de la celebració de la junta general d'accionistes, el dret a completar l'ordre del dia o a presentar noves propostes d'acord, la societat:

a) Difongui immediatament els punts complementaris i noves propostes d'acord.

b) Faci públic el model de targeta d'assistència o formulari de delegació de vot o vot a distància amb les modificacions precises perquè es puguin votar els nous punts de l'ordre del dia i propostes alternatives d'acord en els mateixos termes que els proposats pel consell d'administració.

c) Sotmeti tots aquells punts o propostes alternatives a votació i els apliqui les mateixes regles de vot que a les formulades pel consell d'administració, incloses, en particular, les presumpcions o les deduccions sobre el sentit del vot.

d) Amb posterioritat a la junta general d'accionistes, comuniqui el desglossament del vot sobre tals punts complementaris o propostes alternatives.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

11. Que, en cas que la societat tingui previst pagar primes d'assistència a la junta general d'accionistes, estableixi, amb anterioritat, una política general sobre aquestes primes i que aquesta política sigui estable.

Compleix [ ] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [X]

12. Que el consell d'administració dugui a terme les seves funcions amb unitat de propòsit i independència de criteri, dispensi el mateix tracte a tots els accionistes que estiguin en la mateixa posició i es guiï per l'interès social, entès com la consecució d'un negoci rendible i sostenible a llarg termini, que promogui la seva continuïtat i la maximització del valor econòmic de l'empresa.

I que en la recerca de l'interès social, a més del respecte de les lleis i els reglaments i d'un comportament basat en la bona fe, l'ètica i el respecte als usos i a les bones pràctiques comunament acceptades, procuri conciliar l'interès social propi amb, segons correspongui, els legítims interessos dels seus empleats, els seus proveïdors, els seus clients i els dels altres grups d'interès que se'n puguin veure afectats, així com l'impacte de les activitats de la companyia en la comunitat en el seu conjunt i en el medi ambient.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

13. Que el consell d'administració posseeixi la dimensió precisa per aconseguir un funcionament eficaç i participatiu, cosa que fa aconsellable que tingui entre cinc i quinze membres.

Compleix [X] Expliqui [ ]

14. Que el consell d'administració aprovi una política de selecció de consellers que:

a) Sigui concreta i verificable.

b) Asseguri que les propostes de nomenament o reelecció es fonamentin en una anàlisi prèvia de les necessitats del consell d'administració.

c) Afavoreixi la diversitat de coneixements, experiències i gènere.

Que el resultat de l'anàlisi prèvia de les necessitats del consell d'administració es reculli en l'informe justificatiu de la comissió de nomenaments que es publiqui en convocar la junta general d'accionistes a la qual se sotmeti la ratificació, el nomenament o la reelecció de cada conseller.

I que la política de selecció de conselleres promogui l'objectiu que l'any 2020 el nombre de conselleres representi com a mínim el 30% del total de membres del consell d'administració.

La comissió de nomenaments verificarà anualment el compliment de la política de selecció de consellers i se n'informarà en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

15. Que els consellers dominicals i independents constitueixin una àmplia majoria del consell d'administració i que el nombre de consellers executius sigui el mínim necessari, tenint en compte la complexitat del grup societari i el percentatge de participació dels consellers executius en el capital de la societat.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

16. Que el percentatge de consellers dominicals sobre el total de consellers no executius no sigui més gran que la proporció existent entre el capital de la societat representat per aquests consellers i la resta del capital.

Aquest criteri es podrà atenuar:

a) En societats d'elevada capitalització en les quals siguin escasses les participacions accionarials que tinguin legalment la consideració de significatives.

b) Quan es tracti de societats en les quals hi hagi una pluralitat d'accionistes representats en el consell d'administració i no tinguin vincles entre si.

Compleix [X] Expliqui [ ]

17. Que el nombre de consellers independents representi com a mínim la meitat del total de consellers. Que, tanmateix, quan la societat no sigui d'elevada capitalització o quan, tot i ser-ho, tingui un accionista o diversos actuant concertadament, que controlin més del 30% del capital social, el nombre de consellers independents representi com a mínim un terç del total de consellers.

Compleix [X] Expliqui [ ]

18. Que les societats facin pública a través de la seva pàgina web i mantinguin actualitzada la informació següent sobre els seus consellers:

a) Perfil professional i biogràfic.

b) Altres consells d'administració als quals pertanyin, tant si es tracta de societats cotitzades com si no, així com sobre les altres activitats retribuïdes que faci, qualsevol que en sigui la naturalesa.

c) Indicació de la categoria de conseller a la qual pertanyin amb indicació, en el cas de consellers dominicals, de l'accionista al qual representin o amb el qual tinguin vincles.

d) Data del seu primer nomenament com a conseller en la societat, així com de les reeleccions posteriors.

e) Accions de la companyia, i opcions sobre aquestes, de les quals siguin titulars.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

19. Que en l'informe anual de govern corporatiu, amb la verificació prèvia per part de la comissió de nomenaments, s'expliquin les raons per les quals s'han nomenat consellers dominicals a instància d'accionistes la participació accionarial dels quals sigui inferior al 3% del capital; i s'exposin les raons per les quals no s'hagin atès, si fos el cas, peticions formals de presència en el consell procedents d'accionistes la participació accionarial dels quals sigui igual o superior a la d'altres a instància dels quals s'hagin designat consellers dominicals.

Compleix [ ] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [X]

20. Que els consellers dominicals presentin la seva dimissió quan l'accionista a qui representin transmeti íntegrament la seva participació accionarial. I que també ho facin, en el nombre que correspongui, quan aquest accionista rebaixi la seva participació accionarial fins a un nivell que exigeixi la reducció del nombre dels seus consellers dominicals.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

21. Que el consell d'administració no proposi la separació de cap conseller independent abans del compliment del període estatutari per al qual hauria estat nomenat, excepte quan hi concorri una justa causa, apreciada pel consell d'administració, amb l'informe previ de la comissió de nomenaments. En particular, s'entendrà que existeix una justa causa quan el conseller passi a ocupar nous càrrecs o contregui noves obligacions que li impedeixin dedicar el temps necessari a l'exercici de les funcions pròpies del càrrec de conseller, incompleixi els deures inherents al seu càrrec o incorri en algunes de les circumstàncies que li facin perdre la condició d'independent, d'acord amb el que estableix la legislació aplicable. També es podrà proposar la separació de consellers independents com a conseqüència d'ofertes públiques d'adquisició, fusions o altres operacions corporatives similars que suposin un canvi en l'estructura de capital de la societat, quan aquests canvis en l'estructura del consell d'administració siguin propiciats pel criteri de proporcionalitat assenyalat en la recomanació 16.

Compleix [X] Expliqui [ ]

22. Que les societats estableixin regles que obliguin els consellers a informar i, si s'escau, dimitir en aquells supòsits que puguin perjudicar el crèdit i la reputació de la societat i, en particular, els obliguin a informar el consell d'administració de les causes penals en les quals apareguin com a imputats, així com de les seves vicissituds processals posteriors.

I que si un conseller resulta processat o es dicta en contra seva una interlocutòria d'obertura de judici oral per algun dels delictes assenyalats en la legislació societària, el consell d'administració examini el cas tan aviat com sigui possible i, a la vista de les seves circumstàncies concretes, decideixi si és procedent o no que el conseller continuï en el càrrec. I que de tot això el consell d'administració en doni compte, de manera raonada, en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

23. Que tots els consellers expressin clarament la seva oposició quan considerin que alguna proposta de decisió sotmesa al consell d'administració pot ser contrària a l'interès social. I que el mateix facin, de manera especial, els independents i els altres consellers als quals no afecti el potencial conflicte d'interessos, quan es tracti de decisions que puguin perjudicar els accionistes

no representats en el consell d'administració.

I que quan el consell d'administració adopti decisions significatives o reiterades sobre les quals el conseller hagi formulat serioses reserves, aquest en tregui les conclusions que siguin procedents, i, si opta per dimitir, expliqui les raons en la carta a què es refereix la recomanació següent. Aquesta recomanació arriba també al secretari del consell d'administració, encara que no tingui la condició de conseller.

Compleix ☐ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐ No aplicable ☒

24. Que quan, sigui per dimissió o per un altre motiu, un conseller cessi en el càrrec abans que acabi el seu mandat, n'expliqui les raons en una carta que trametrà a tots els membres del consell d'administració. I que, sens perjudici que aquest cessament es comuniqui com a fet rellevant, del motiu del cessament se'n doni compte en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix ☒ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐ No aplicable ☐

25. Que la comissió de nomenaments s'asseguri que els consellers no executius tenen prou disponibilitat de temps per al desenvolupament correcte de les seves funcions. I que el reglament del consell estableixi el nombre màxim de consells de societats dels quals poden formar part els seus consellers.

Compleix ☒ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐

26. Que el consell d'administració es reuneixi amb la freqüència necessària per exercir amb eficàcia les seves funcions i, com a mínim, vuit vegades l'any, seguint el programa de dates i assumptes que estableixi a l'inici de l'exercici, i que cada conseller individualment pugui proposar altres punts de l'ordre del dia inicialment no previstos.

Compleix ☒ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐

27. Que les inassistències dels consellers es redueixin als casos indispensables i es quantifiquin en l'informe anual de govern corporatiu. I que, quan s'hagin de produir, s'atorgui representació amb instruccions.

Compleix ☒ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐

28. Que quan els consellers o el secretari manifestin preocupació sobre alguna proposta o, en el cas dels consellers, sobre la marxa de la societat i aquestes preocupacions no quedin resoltes en el consell d'administració, a petició de qui les hagi manifestat, es deixi constància d'aquestes en l'acta.

Compleix ☐ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐ No aplicable ☒

29. Que la societat estableixi els canals adequats perquè els consellers puguin obtenir l'assessorament precís per al compliment de les seves funcions, incloent-hi, si així ho exigeixen les circumstàncies, assessorament extern amb càrrec a l'empresa.

Compleix ☒ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐

30. Que, amb independència dels coneixements que s'exigeixin als consellers per a l'exercici de les seves funcions, les societats ofereixin també als consellers programes d'actualització de coneixements quan les circumstàncies ho aconsellin.

Compleix ☒ Compleix parcialment ☐ Expliqui ☐

31. Que l'ordre del dia de les sessions indiqui clarament aquells punts sobre els quals el consell d'administració haurà d'adoptar una decisió o un acord perquè els consellers puguin estudiar o recollir, amb caràcter previ, la informació precisa per a la seva adopció. Quan, excepcionalment, per raons d'urgència, el president vulgui sotmetre a l'aprovació del consell d'administració decisions o acords que no constaven en l'ordre del dia, caldrà el consentiment previ i exprés de la majoria dels consellers presents, del qual es deixarà deguda constància en l'acta.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

32. Que els consellers siguin informats periòdicament dels moviments en l'accionariat i de l'opinió que els accionistes significatius, els inversors i les agències de qualificació tinguin sobre la societat i el seu grup.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

33. Que el president, com a responsable del funcionament eficaç del consell d'administració, a més d'exercir les funcions que té legalment i estatutàriament atribuïdes, prepari i sotmeti al consell d'administració un programa de dates i assumptes a tractar; organitzi i coordini l'avaluació periòdica del consell, així com, si s'escau, la del primer executiu de la societat; sigui responsable de la direcció del consell i de l'efectivitat del seu funcionament; s'asseguri que es dedica prou temps de discussió a les qüestions estratègiques, i acordi i revisi els programes d'actualització de coneixements per a cada conseller, quan les circumstàncies ho aconsellin.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

34. Que quan hi hagi un conseller coordinador, els estatuts o el reglament del consell d'administració, a més de les facultats que li corresponen legalment, li atribueixi les següents: presidir el consell d'administració en absència del president i dels vicepresidents, si n'hi ha; fer-se ressò de les preocupacions dels consellers no executius; mantenir contactes amb inversors i accionistes per conèixer els seus punts de vista a l'efecte de formar-se una opinió sobre les seves preocupacions, en particular, en relació amb el govern corporatiu de la societat; i coordinar el pla de successió del president.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

35. Que el secretari del consell d'administració vetlli de manera especial perquè en les seves actuacions i decisions el consell d'administració tingui presents les recomanacions sobre bon govern contingudes en aquest Codi de bon govern que siguin aplicables a la societat.

Compleix [X] Expliqui [ ]

36. Que el consell d'administració en ple avaluï una vegada l'any i adopti, si s'escau, un pla d'acció que corregeixi les deficiències detectades respecte de:

a) La qualitat i l'eficiència del funcionament del consell d'administració.

b) El funcionament i la composició de les seves comissions.

c) La diversitat en la composició i les competències del consell d'administració.

d) L'acompliment del president del consell d'administració i del primer executiu de la societat.

e) L'acompliment i l'aportació de cada conseller, prestant una atenció especial als responsables de les diferents comissions del consell.

Per fer l'avaluació de les diferents comissions, es partirà de l'informe que aquestes elevin al consell d'administració, i per a la d'aquest últim, del que li elevi la comissió de nomenaments. Cada tres anys el consell d'administració serà ajudat per fer l'avaluació per un consultor extern, la independència del qual serà verificada per la comissió de nomenaments. Les relacions de negoci

que el consultor o qualsevol societat del seu grup mantinguin amb la societat o qualsevol societat del seu grup s'hauran de desglossar en l'informe anual de govern corporatiu. El procés i les àrees avaluades seran objecte de descripció en l'informe anual de govern corporatiu.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

37. Que quan hi hagi una comissió executiva, l'estructura de participació de les diferents categories de consellers sigui similar a la del mateix consell d'administració i el seu secretari sigui el d'aquest últim.

Compleix [ ] Compleix parcialment [X] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

De conformitat amb l'article 59 dels Estatuts Socials, la Comissió Executiva estarà formada per un màxim de sis consellers. En tancar l'exercici 2018, la Comissió Executiva estava formada pels tres consellers executius i dos consellers independents. El president del consell d'administració és membre de la Comissió Executiva i també el seu president, i la secretària no membre de la Comissió Executiva és consellera executiva i vicesecretària del Consell d'Administració, amb les mateixes facultats que el secretari del Consell d'Administració.

La Comissió de Nomenaments ha vetllat perquè la composició de la Comissió Executiva sigui similar a la del mateix Consell d'Administració, amb representació dels consellers executius i dels consellers independents, que, a més, no formen part d'altres comissions delegades del Consell d'Administració. Per això, Banc Sabadell entén que la composició de la Comissió Executiva per categories de consellers representats és similar a la del mateix Consell d'Administració, i respon al fonament dels principis recollits en el Codi de Bon Govern.

El percentatge de consellers independents en el Consell d'Administració és el 66,67%, i en la Comissió Executiva és el 40%.

38. Que el consell d'administració tingui sempre coneixement dels assumptes tractats i de les decisions adoptades per la comissió executiva i que tots els membres del consell d'administració rebin una còpia de les actes de les sessions de la comissió executiva.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

39. Que els membres de la comissió d'auditoria, i de manera especial el seu president, es designin tenint en compte els seus coneixements i la seva experiència en matèria de comptabilitat, auditoria o gestió de riscos, i que la majoria d'aquests membres siguin consellers independents.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

40. Que sota la supervisió de la comissió d'auditoria es disposi d'una unitat que assumeixi la funció d'auditoria interna que vetlli pel bon funcionament dels sistemes d'informació i control intern i que funcionalment depengui del president no executiu del consell o del de la comissió d'auditoria.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

41. Que el responsable de la unitat que assumeixi la funció d'auditoria interna presenti a la comissió d'auditoria el seu pla anual de treball, informi directament de les incidències que es presentin en el seu desenvolupament i sotmeti al final de cada exercici un informe d'activitats.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

42. Que, a més de les previstes en la llei, corresponguin a la comissió d'auditoria les funcions següents:

1. En relació amb els sistemes d'informació i control intern:

a) Supervisar el procés d'elaboració i la integritat de la informació financera relativa a la societat i, si s'escau, al grup, i revisar el compliment dels requisits normatius, la delimitació adequada del perímetre de consolidació i l'aplicació correcta dels criteris comptables.

b) Vetllar per la independència de la unitat que assumeix la funció d'auditoria interna; proposar la selecció, el nomenament, la reelecció i el cessament del responsable del servei d'auditoria interna; proposar el pressupost d'aquest servei; aprovar l'orientació i els seus plans de treball i assegurar que la seva activitat estigui enfocada principalment cap als riscos rellevants de la societat; rebre informació periòdica sobre les seves activitats; i verificar que l'alta direcció tingui en compte les conclusions i les recomanacions dels seus informes.

c) Establir i supervisar un mecanisme que permeti als empleats comunicar, de manera confidencial, i, si és possible i es considera apropiat, anònima, les irregularitats de potencial transcendència, especialment financeres i comptables, que adverteixin en el si de l'empresa.

2. En relació amb l'auditor extern:

a) En cas de renúncia de l'auditor extern, examinar les circumstàncies que l'hagin motivat.

b) Vetllar perquè la retribució de l'auditor extern per la seva feina no comprometi la seva qualitat ni la seva independència.

c) Supervisar que la societat comuniqui com a fet rellevant a la CNMV el canvi d'auditor i l'acompanyi d'una declaració sobre l'eventual existència de desacords amb l'auditor sortint i, si n'hi ha hagut, del seu contingut.

d) Assegurar que l'auditor extern mantingui anualment una reunió amb el ple del consell d'administració per informar-lo sobre la feina feta i sobre l'evolució de la situació comptable i de riscos de la societat.

e) Assegurar que la societat i l'auditor extern respecten les normes vigents sobre prestació de serveis diferents dels d'auditoria, els límits a la concentració del negoci de l'auditor i, en general, les altres normes sobre independència dels auditors.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

43. Que la comissió d'auditoria pugui convocar qualsevol empleat o directiu de la societat i fins i tot disposar que compareguin sense la presència de cap altre directiu.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

44. Que la comissió d'auditoria sigui informada sobre les operacions de modificacions estructurals i corporatives que projecti dur a terme la societat per al seu anàlisi i informi prèviament el consell d'administració sobre les seves condicions econòmiques i el seu impacte comptable i, en especial, si s'escau, sobre l'equació de bescanvi proposada.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

45. Que la política de control i gestió de riscos identifiqui com a mínim:

a) Els diferents tipus de risc, financers i no financers (entre altres, els operatius, tecnològics, legals, socials, mediambientals, polítics i reputacionals), als quals s'enfronta la societat, incloent, entre els financers o econòmics, els passius contingents i altres riscos fora de balanç.

b) La fixació del nivell de risc que la societat consideri acceptable.

c) Les mesures previstes per mitigar l'impacte dels riscos identificats, en cas que s'arribin a materialitzar.

d) Els sistemes d'informació i control intern que s'utilitzaran per controlar i gestionar els riscos esmentats, incloent-hi els passius contingents o riscos fora de balanç.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

46. Que sota la supervisió directa de la comissió d'auditoria o, si s'escau, d'una comissió especialitzada del consell d'administració, hi hagi una funció interna de control i gestió de riscos exercida per una unitat o departament intern de la societat que tingui atribuïdes expressament les funcions següents:

a) Assegurar el bon funcionament dels sistemes de control i gestió de riscos i, en particular, que s'identifiquen, es gestionen i es quantifiquen adequadament tots els riscos importants que afectin la societat.

b) Participar activament en l'elaboració de l'estratègia de riscos i en les decisions importants sobre la seva gestió.

c) Vetllar perquè els sistemes de control i gestió de riscos mitiguin els riscos adequadament en el marc de la política definida pel consell d'administració.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

47. Que els membres de la comissió de nomenaments i de retribucions –o de la comissió de nomenaments i la comissió de retribucions, si estan separades– es designin procurant que tinguin els coneixements, les aptituds i l'experiència adequats a les funcions que estiguin cridats a desenvolupar i que la majoria d'aquests membres siguin consellers independents.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

48. Que les societats d'elevada capitalització comptin amb una comissió de nomenaments i amb una comissió de remuneracions separades.

Compleix [X] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

49. Que la comissió de nomenaments consulti el president del consell d'administració i el primer executiu de la societat, especialment quan es tracti de matèries relatives als consellers executius.

I que qualsevol conseller pugui sol·licitar de la comissió de nomenaments que prengui en consideració, per si els troba idonis segons el seu criteri, potencials candidats per cobrir vacants de conseller.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

50. Que la comissió de retribucions exerceixi les seves funcions amb independència i que, a més de les funcions que li atribueixi la llei, li corresponguin les següents:

a) Proposar al consell d'administració les condicions bàsiques dels contractes dels alts directius.

b) Comprovar l'observança de la política retributiva establerta per la societat.

c) Revisar periòdicament la política de remuneracions aplicada als consellers i alts directius, inclosos els sistemes retributius amb accions i la seva aplicació, així com garantir que la seva remuneració individual sigui proporcionada a la que es pagui als altres consellers i alts directius de la societat.

d) Vetllar perquè els eventuals conflictes d'interessos no perjudiquin la independència de l'assessorament extern prestat a la comissió.

e) Verificar la informació sobre remuneracions dels consellers i alts directius continguda en els diferents documents corporatius, incloent-hi l'informe anual sobre remuneracions dels consellers.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

51. Que la comissió de retribucions consulti el president i el primer executiu de la societat, especialment quan es tracti de matèries relatives als consellers executius i alts directius.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

52. Que les regles de composició i funcionament de les comissions de supervisió i control figurin en el reglament del consell d'administració i que siguin consistents amb les aplicables a les comissions legalment obligatòries d'acord amb les recomanacions anteriors, incloent-hi:

a) Que les componguin exclusivament consellers no executius, amb majoria de consellers independents.

b) Que els seus presidents siguin consellers independents.

c) Que el consell d'administració designi els membres d'aquestes comissions tenint presents els coneixements, les aptituds i l'experiència dels consellers i les comeses de cada comissió, deliberi sobre les seves propostes i informes; i que reti comptes, en el primer ple del consell d'administració posterior a les seves reunions, de la seva activitat i que responguin de la feina feta.

d) Que les comissions puguin aconseguir assessorament extern, quan ho considerin necessari per al desenvolupament de les seves funcions.

e) Que de les seves reunions s'aixequi acta, que es posarà a disposició de tots els consellers.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

53. Que la supervisió del compliment de les regles de govern corporatiu, dels codis interns de conducta i de la política de responsabilitat social corporativa s'atribueixi a una o es reparteixi entre diverses comissions del consell d'administració, que podran ser la comissió d'auditoria, la de nomenaments, la comissió de responsabilitat social corporativa, en cas que existeixi, o una comissió especialitzada que el consell d'administració, en exercici de les seves facultats d'autoorganització, decideixi crear a aquest efecte, a les quals específicament se'ls atribueixin les funcions mínimes següents:

a) La supervisió del compliment dels codis interns de conducta i de les regles de govern corporatiu de la societat.

b) La supervisió de l'estratègia de comunicació i relació amb accionistes i inversors, incloent-hi els petits i mitjans accionistes.

c) L'avaluació periòdica de l'adequació del sistema de govern corporatiu de la societat, a fi que compleixi la seva missió de promoure l'interès social i tingui en compte, segons correspongui, els legítims interessos de la resta de grups d'interès.

d) La revisió de la política de responsabilitat corporativa de la societat, tot vetllant perquè estigui orientada a la creació de valor.

e) El seguiment de l'estratègia i pràctiques de responsabilitat social corporativa i l'avaluació del seu grau de compliment.

f) La supervisió i l'avaluació dels processos de relació amb els diferents grups d'interès.

g) L'avaluació de tot allò relatiu als riscos no financers de l'empresa –incloent-hi els operatius, els tecnològics, els legals, els socials, els mediambientals, els polítics i els reputacionals.

h) La coordinació del procés de reportar la informació no financera i sobre diversitat d'acord amb la normativa aplicable i els estàndards internacionals de referència.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

54. Que la política de responsabilitat social corporativa inclogui els principis o els compromisos que l'empresa assumeixi voluntàriament en la seva relació amb els diferents grups d'interès i identifiqui com a mínim:

a) Els objectius de la política de responsabilitat social corporativa i el desenvolupament d'instruments de suport.

b) L'estratègia corporativa relacionada amb la sostenibilitat, el medi ambient i les qüestions socials.

c) Les pràctiques concretes en qüestions relacionades amb: accionistes, empleats, clients, proveïdors, qüestions socials, medi ambient, diversitat, responsabilitat fiscal, respecte dels drets humans i prevenció de conductes il·legals.

d) Els mètodes o els sistemes de seguiment dels resultats de l'aplicació de les pràctiques concretes assenyalades en la lletra anterior, els riscos associats i la seva gestió.

e) Els mecanismes de supervisió del risc no financer, l'ètica i la conducta empresarial.

f) Els canals de comunicació, participació i diàleg amb els grups d'interès.

g) Les pràctiques de comunicació responsable que evitin la manipulació informativa i protegeixin la integritat i l'honor.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

55. Que la societat informi, en un document separat o en l'informe de gestió, sobre els assumptes relacionats amb la responsabilitat social corporativa, utilitzant a aquest efecte alguna de les metodologies acceptades internacionalment.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

56. Que la remuneració dels consellers sigui la necessària per atreure i retenir els consellers del perfil desitjat i per retribuir la dedicació, la qualificació i la responsabilitat que el càrrec exigeixi, però no tan elevada per comprometre la independència de criteri dels consellers no executius.

Compleix [X] Expliqui [ ]

57. Que es circumscriguin als consellers executius les remuneracions variables lligades al rendiment de la societat i al desenvolupament personal, així com la remuneració mitjançant entrega d'accions, opcions o drets sobre accions o instruments referenciats al valor de l'acció i els sistemes d'estalvi a llarg termini com ara plans de pensions, sistemes de jubilació o altres sistemes de previsió social. Es podrà preveure l'entrega d'accions com a remuneració als consellers no executius quan es condicioni al fet que les mantinguin fins al seu cessament com a consellers. El que s'acaba d'exposar no serà aplicable a les accions que el conseller necessiti alienar, si s'escau, per satisfer els costos relacionats amb la seva adquisició.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ]

58. Que, en cas de remuneracions variables, les polítiques retributives incorporin els límits i les cauteles tècniques precises per assegurar que tals remuneracions tenen relació amb el rendiment professional dels seus beneficiaris i no deriven solament de l'evolució general dels mercats o del

sector d'activitat de la companyia o d'altres circumstàncies similars. I, en particular, que els components variables de les remuneracions:

a) Estiguin vinculats a criteris de rendiment que siguin predeterminats i mesurables i que aquests criteris considerin el risc assumit per a l'obtenció d'un resultat.

b) Promoguin la sostenibilitat de l'empresa i incloguin criteris no financers que siguin adequats per a la creació de valor a llarg termini, com el compliment de les regles i els procediments interns de la societat i de les seves polítiques per al control i la gestió de riscos.

c) Es configurin sobre la base d'un equilibri entre el compliment d'objectius a curt, mitjà i llarg termini, que permetin remunerar el rendiment per un acompliment continuat durant un període de temps suficient per apreciar la seva contribució a la creació sostenible de valor, de manera que els elements de mesurament d'aquest rendiment no girin únicament al voltant de fets puntuals, ocasionals o extraordinaris.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

59. Que el pagament d'una part rellevant dels components variables de la remuneració es difereixi per un període de temps mínim suficient per comprovar que s'han complert les condicions de rendiment establertes prèviament.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

60. Que les remuneracions relacionades amb els resultats de la societat tinguin en compte les eventuals excepcions que constin en l'informe de l'auditor extern i minorin aquests resultats.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

61. Que un percentatge rellevant de la remuneració variable dels consellers executius estigui vinculat a l'entrega d'accions o d'instruments financers referenciats al seu valor.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

62. Que una vegada atribuïdes les accions o les opcions o els drets sobre accions corresponents als sistemes retributius, els consellers no puguin transferir la propietat d'un nombre d'accions equivalent a dues vegades la seva remuneració fixa anual, ni puguin exercir les opcions o els drets fins que no hagi transcorregut un termini com a mínim de tres anys des de la seva atribució.

El que s'acaba d'exposar no serà aplicable a les accions que el conseller necessiti alienar, si s'escau, per satisfer els costos relacionats amb la seva adquisició.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

63. Que els acords contractuals incloguin una clàusula que permeti a la societat reclamar el reemborsament dels components variables de la remuneració quan el pagament no hagi estat ajustat a les condicions de rendiment o quan s'hagin abonat tenint en compte dades la inexactitud de les quals quedi acreditada amb posterioritat.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

64. Que els pagaments per resolució del contracte no superin un import establert equivalent a dos anys de la retribució total anual i que no s'abonin fins que la societat hagi pogut comprovar que el conseller ha complert els criteris de rendiment establerts prèviament.

Compleix [X] Compleix parcialment [ ] Expliqui [ ] No aplicable [ ]

H ALTRES INFORMACIONS D'INTERÈS

1. Si hi ha algun aspecte rellevant en matèria de govern corporatiu en la societat o en les entitats del grup que no s'hagi recollit en la resta d'apartats d'aquest informe, però que calgui incloure per recollir una informació més completa i raonada sobre l'estructura i les pràctiques de govern en l'entitat o el seu grup, detalli'l breument.

2. Dins d'aquest apartat, també s'hi podrà incloure qualsevol altra informació, aclariment o matís relacionats amb els apartats anteriors de l'informe en la mesura en què siguin rellevants i no reiteratius.

En concret, s'indicarà si la societat està sotmesa a legislació diferent de l'espanyola en matèria de govern corporatiu i, si s'escau, inclogui-hi aquella informació que estigui obligada a subministrar i sigui diferent de l'exigida en aquest informe.

3. La societat també podrà indicar si s'ha adherit voluntàriament a altres codis de principis ètics o de bones pràctiques, internacionals, sectorials o d'un altre àmbit. Si s'escau, s'identificarà el codi en qüestió i la data d'adhesió. En particular, s'esmentarà si s'ha adherit al Codi de Bones Pràctiques Tributàries, de 20 de juliol de 2010.

A.2
La informació facilitada té com a fonts les comunicacions trameses pels accionistes a la CNMV o bé directament a l'entitat.

B.6
D'acord amb l'article 38 dels Estatuts Socials de Banco de Sabadell, S.A., per a l'assistència a la Junta General i exercir-hi el dret de vot els accionistes hauran d'acreditar la possessió o la representació de mil (1.000) accions. Els accionistes que siguin titulars d'accions que no arribin al mínim esmentat es podran agrupar fins a constituir-lo i conferir la seva representació a qualsevol d'ells o a un altre accionista que, de conformitat amb el que es preveu en els Estatuts Socials, hi pugui assistir.

C.1.2
El Sr. Miquel Roca i Junyent va ser nomenat secretari no conseller en el Consell d'Administració del 13 d'abril de 2000 i

C.1.13

La xifra de drets acumulats pels consellers actuals en matèria de pensions inclou el total de les quantitats acumulades pels consellers des de l'any 2000 i no solament l'aportació anual per aquest concepte.

C.1.14
En aplicació de la normativa, aquest epígraf inclou els 8 membres de l'Alta Direcció més l'auditora interna.
Durant l'exercici 2018 s'han produït variacions en la composició de l'Alta Direcció, amb la incorporació del director general adjunt Sr. José Nieto de la Cierva.

La remuneració total de l'Alta Direcció no inclou les aportacions conjuntes a plans de pensions, instrumentades en pòlisses d'assegurances, corresponents a l'exercici 2018, que pugen a 2.124 milers d'euros.

C.1.16
(continuació del text informat en l'apartat C.1.16)

Remoció

Els consellers cessaran en el càrrec quan hagi transcorregut el període per al qual van ser nomenats i no hagin estat reelegits, i quan ho decideixi la Junta General d'Accionistes o el Consell d'Administració en ús de les atribucions que té conferides legalment o estatutàriament. Correspon a la Comissió de Nomenaments elevar les propostes per a la separació dels consellers independents per la Junta General d'Accionistes i informar de les propostes de separació dels altres consellers. En l'actualitat el Consell d'Administració no té atribucions legals ni estatutàries sobre aquesta qüestió. La Junta General d'Accionistes pot acordar en qualsevol moment la separació dels consellers, tal com recull l'article 50 dels Estatuts Socials.

Restriccions

No poden ser membres del Consell d'Administració:

a) Els menors d'edat.
b) Les persones sotmeses a interdicció, els fallits i concursats no rehabilitats, els condemnats a penes que portin annexes la inhabilitació per a l'exercici de càrrecs públics, els que hagin estat condemnats per incompliment greu de les lleis o disposicions socials i aquells que, per raó del seu càrrec, no puguin exercir el comerç.
c) Les persones que siguin funcionaris al servei de l'Administració amb funcions a càrrec seu que es relacionin amb les activitats pròpies del Banc.
d) Les persones que estiguin en descobert amb el Banc per obligacions vençudes.
e) Les persones sotmeses a qualsevol de les causes d'incompatibilitat o limitació previstes per la llei per a l'exercici del càrrec.

C.2.1
Addicionalment a la informació relacionada en aquest punt, formen part de les comissions delegades que s'esmenten les persones següents:
- Comissió Executiva: Sra. María José García Beato, en qualitat de secretària no vocal.
- Comissió d'Auditoria i Control: Sr. Miquel Roca i Junyent, en qualitat de secretari no conseller.
- Comissió de Nomenaments: Sr. Miquel Roca i Junyent, en qualitat de secretari no conseller.
- Comissió de Retribucions: Sra. María José García Beato, en qualitat de secretària no vocal.
- Comissió de Riscos: Sra. María José García Beato, en qualitat de secretària no vocal.

D. Operacions vinculades i operacions intragrup
Durant l'exercici es va començar a tramitar, com a operació amb les característiques de vinculada, una operació relativa a Inversiones Hemisferio, S.L., que no es considera com a tal en haver-se aprovat després del cessament del conseller relacionat com a membre del Consell.

E.2
(continuació del text informat en l'apartat E.2)

A més, estan constituïts els comitès següents, que també tenen funcions de control i gestió de riscos dins del Marc Estratègic de Riscos:

- Comitè Tècnic de Riscos (CTR), que se celebra amb periodicitat mensual i al qual corresponen les funcions següents:
(i) donar suport a la Comissió de Riscos en l'exercici de les seves funcions: determinació, proposta, revisió i seguiment del Marc Estratègic de Riscos; seguiment global dels riscos rellevants de l'entitat; seguiment dels llindars de tolerància de mètriques de primer i segon nivell i plans d'adequació; (ii) aprovar límits de segon nivell (entre ells, mètriques de liquiditat, tipus d'interès, tresoreria); (iii) aprovar modificacions lleus en models, criteris i procediments, així com el seguiment de l'ús de models i autonomies en l'aprovació d'operacions; (iv) aprovar marcs de polítiques i debat estratègic d'*asset allocation* (sector públic, sectorial...); (v) seguir la gestió de la mora; (vi) analitzar temes *ad hoc* específics per dossier per traslladar-los i integrar-los en la gestió; i (vii) desenvolupar i proposar polítiques i criteris per a una gestió del risc adequada.

- Comitè d'Operacions de Crèdit (COC), que se celebra amb una periodicitat setmanal i al qual corresponen les funcions següents:
(I) aprovar operacions de crèdit, incloent-hi operacions/límits de països i bancs, i de criteris específics alineats amb les polítiques d'acord amb les delegacions establertes; (ii) establir les autonomies d'acord amb les delegacions establertes, així com el seguiment del seu ús i la seva elevació a la Comissió Executiva de les propostes de modificació que es considerin adequades; i (iii) reportar mensualment a la Comissió Executiva les operacions aprovades i efectuades el mes anterior.

- Comitè d'Operacions d'Actius i Capital (COAC), que se celebra amb una periodicitat quinzenal i al qual corresponen les funcions següents: (i) aprovar les operacions corresponents a la gestió d'actius d'acord amb les delegacions establertes; (ii) reportar mensualment a la Comissió Executiva les operacions aprovades i efectuades el mes anterior.

- Comitè de Desenvolupament Immobiliari, que té assignades les funcions següents: (i) fixar l'estratègia i els criteris d'actuació sobre la cartera immobiliària del grup (anàlisi de l'evolució de l'exposició immobiliària i polítiques d'actuació immobiliària);
(ii) prendre les decisions que hagin d'adoptar les filials immobiliàries (tenidores i *servicer*): proposta d'operacions d'inversió en desenvolupament de promocions immobiliàries i desenvolupament del sòl; i (iii) seguir l'evolució de Solvia Real Estate.

- Comitè d'Actius i Passius (COAP): Òrgan que defineix criteris per a una gestió adequada del risc estructural del balanç del grup assumit en l'activitat comercial i del risc de mercat. Supervisa el risc de tipus d'interès, de canvi o de renda

variable, així com el de liquitat, i apunta alternatives comercials, de mercat o de cobertura tendents a aconseguir objectius de negoci d'acord amb la situació dels mercats i la situació del balanç.

- Comitè de Risc Operacional, que se celebra amb periodicitat bimestral, defineix les directrius estratègiques i el marc de gestió del risc operacional i estableix les prioritats operatives a partir de l'avaluació de l'exposició al risc de les diferents direccions de negoci i corporatives. Dins del Comitè de Risc Operacional s'inclou la gestió del Risc Reputacional.

- Òrgan de Control Intern: Òrgan de control i seguiment que vetlla pel compliment de la Llei de prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme i la Llei del bloqueig al finançament del terrorisme en el grup, on hi ha representades totes les societats d'aquest que són subjectes obligats, així com les àrees d'especial risc del Banc. La Direcció de Compliment Normatiu actua com a secretari de l'òrgan.

- Comitè d'Ètica Corporativa: Òrgan de control i seguiment que vetlla pel compliment en el grup de les normes de conducta del mercat de valors i del codi general de conducta.

Addicionalment, hi ha altres comitès més específics de cada risc, entre els quals destaquem el Comitè de Models, el Comitè de Provisions i el Comitè de Liquiditat.

E.6

(continuació del text informat en l'apartat E.6)

En relació amb el risc de crèdit, es troben en ús models de mesurament avançats basats en informació interna, adaptats als diferents segments i tipus de contrapart (empreses, comerços, particulars, hipoteques i consum, promotors, *project finance*, finançament estructurat, entitats financeres i països), que permeten discriminar el risc de les operacions i també estimar la probabilitat de mora o la severitat davant l'eventualitat que es produeixi l'incompliment.

En relació amb el risc fiscal, el Banc disposa d'una política de gestió de risc fiscal que té com a objectiu assegurar el compliment de les obligacions fiscals, a l'hora que es garanteixi un rendiment adequat per als nostres accionistes. Assessoria Fiscal estableix els criteris i assessora sobre la fiscalitat aplicable a les diferents direccions encarregades de la liquidació dels diferents impostos, i és responsabilitat de les diferents direccions establir els procediments i els controls que garanteixin l'elaboració i el pagament correctes de les liquidacions corresponents, sotmesos a la supervisió de l'Auditoria Interna.

En l'Informe Anual, disponible en la web corporativa, es proporciona més informació sobre els sistemes de control dels riscos als quals està subjecte el grup: www.grupbancsabadell.com - apartat d'Informació a accionistes i inversors - Informació financera - Informes anuals.

Aquest informe anual de govern corporatiu ha estat aprovat pel Consell d'Administració de la societat en la seva sessió de data 31/01/2019.

Indiqui si hi ha hagut consellers que hagin votat en contra o s'hagin abstingut en relació amb l'aprovació d'aquest Informe.

Sí ☐ No ☒

La versió del nostre informe és una traducció de l'original, el qual va ser preparat en castellà. S'han pres totes les mesures necessàries per tal que la traducció sigui una representació el més acurada possible. Tot i això, en tots els aspectes d'interpretació de la informació, punts de vista i opinions, la versió original del nostre informe preval per davant d'aquesta traducció.

INFORME DE VERIFICACIÓ INDEPENDENT

Als accionistes de Banco de Sabadell, S.A.:

D'acord a l'article 49 del Codi de Comerç hem realitzat la verificació, amb l'abast de seguretat limitada, de l'Estat d'Informació No Financera Consolidat adjunt (d'ara endavant EINF) corresponent a l'exercici finalitzat el 31 de desembre de 2018, de Banco de Sabadell, S.A. i societats dependents (d'ara endavant Banc Sabadell o el Grup) que forma part de l'Informe de gestió consolidat de Banc Sabadell.

El contingut de l'EINF inclou informació addicional a la requerida per la normativa mercantil vigent en matèria d'informació no financera que no ha estat objecte del nostre treball de verificació. En aquest sentit, el nostre treball de revisió s'ha limitat exclusivament a la verificació de la informació identificada en la taula inclosa en l'Annex 2 de l'EINF adjunt.

Responsabilitat del Consell d'Administració i de la Direcció

La formulació de l'EINF inclòs en l'Informe de gestió consolidat de Banc Sabadell, així com el contingut d'aquest, és responsabilitat del Consell d'Administració de Banco de Sabadell, S.A. L'EINF s'ha preparat d'acord amb els continguts recollits en la normativa mercantil vigent i seguint els criteris dels estàndards GRI seleccionats, d'acord a l'esmentat per a cada matèria en la taula inclosa en l'Annex 2 del mencionat EINF.

Aquesta responsabilitat inclou així mateix el disseny, la implantació i el manteniment del control intern que es consideri necessari per a permetre que l'EINF estigui lliure d'incorrecció material, deguda a frau o error.

Els administradors de Banco de Sabadell, S.A. són també responsables de definir, implantar, adaptar i mantenir els sistemes de gestió dels quals s'obté la informació necessària per a la preparació de l'EINF.

La nostra independència i control de qualitat

Hem complert amb els requeriments d'independència i altres requeriments d'ètica del Codi d'Ètica per a Professionals de la Comptabilitat emès pel Consell de Normes Internacionals d'Ètica per a Professionals de la Comptabilitat (IESBA, per les seves sigles en anglès) que està basat en els principis fonamentals d'integritat, objectivitat, competència professional, diligència, confidencialitat i professionalitat.

La nostra signatura aplica la Norma Internacional de Control de Qualitat 1 (NICC 1) i manté, en conseqüència, un sistema global de control de qualitat que inclou polítiques i procediments documentats relatius al compliment de requeriments d'ètica, normes professionals i disposicions legals i reglamentàries aplicables.

L'equip de treball ha estat format per professionals experts en revisions d'Informació no Financera i, específicament, en informació d'acompliment econòmic, social i mediambiental.

PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L., C/ Ausó y Monzó, 16, 03006 Alicante, España
Tel.: +34 965 980 350 / +34 902 021 111, Fax: +34 965 208 933, www.pwc.es

R. M. Madrid, hoja 87.250-1, folio 75, tomo 9.267, libro 8.054, sección 3ª
Inscrita en el R.O.A.C. con el número S0242 - CIF: B-79 031290

La nostra responsabilitat

La nostra responsabilitat és expressar les nostres conclusions en un informe d'assegurament independent de seguretat limitada basant-nos en el treball realitzat que es refereix exclusivament a l'exercici 2018. Les dades corresponents a exercicis anteriors no estaven subjectes a la verificació prevista en la normativa mercantil vigent. Hem dut a terme el nostre treball de revisió d'acord amb els requisits establerts en la Norma Internacional d'Encàrrecs d'Assegurament 3000 en vigor, "Encàrrecs d'Assegurament diferents de l'Auditoria i de la Revisió d'Informació Financera Històrica" (ISAE 3000) emesa pel Consell de Normes Internacionals d'Auditoria i Assegurament (IAASB) de la Federació Internacional de Comptadors (IFAC).

En un treball d'assegurament limitat els procediments duts a terme varien en naturalesa i moment, i tenen una menor extensió, que els realitzats en un treball d'assegurament raonable i, per tant, la seguretat proporcionada és també menor.

El nostre treball ha consistit en la formulació de preguntes a la Direcció, així com a les diverses unitats de Banc Sabadell que han participat en l'elaboració de l'EINF, en la revisió dels processos per a recopilar i validar la informació presentada en l'EINF i en l'aplicació de certs procediments analítics i proves de revisió per mostreig que es descriuen a continuació:

- Reunions amb el personal de Banc Sabadell per a conèixer el model de negoci, les polítiques i els enfocaments de gestió aplicats, els principals riscos relacionats amb aquestes qüestions i obtenir la informació necessària per a la revisió externa.
- Anàlisi de l'abast, rellevància i integritat dels continguts inclosos en l'EINF en funció de l'anàlisi de materialitat realitzada per Banc Sabadell, considerant els continguts requerits en la normativa mercantil en vigor.
- Anàlisi dels processos per a recopilar i validar les dades presentades en l'EINF de l'exercici 2018.
- Revisió de la informació relativa als riscos, les polítiques i els enfocaments de gestió aplicats en relació als aspectes materials presentats en l'EINF.
- Comprovació, mitjançant proves, sobre la base de la selecció d'una mostra, de la informació relativa als continguts inclosos en l'EINF de l'exercici 2018 i la seva adequada compilació a partir de les dades subministrades per les fonts d'informació de Banc Sabadell.
- Obtenció d'una carta de manifestacions dels Administradors i la Direcció.

Conclusió

Basant-nos en els procediments realitzats en la nostra verificació i en les evidències que hem obtingut no s'ha posat de manifest cap aspecte que ens faci creure que l'EINF de 2018 de Banc Sabadell no ha estat preparat, en tots els seus aspectes significatius, d'acord amb els continguts recollits en la normativa mercantil vigent i seguint els criteris dels estàndards GRI seleccionats i descrits d'acord a l'esmentat per a cada matèria en la taula inclosa en l'Annex 2 del mencionat EINF.

Ús i distribució

Aquest informe ha estat preparat en resposta al requeriment establert en la normativa mercantil vigent a Espanya, per la qual cosa podria no ser adequat per a altres propòsits i jurisdiccions.

PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L.

PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDITORES, S.L.

Original en castellà signat per
Ignacio Marull

1 de febrer de 2019

Aquesta versió del nostre informe és una traducció de l'original, que es va preparar en castellà. S'ha tingut tota la cura possible per garantir que la traducció sigui una representació precisa de l'original. Tanmateix, en totes les qüestions d'interpretació d'informació, punts de vista y opinions, la versió original del nostre informe preval sobre aquesta traducció.

INFORME DE L'AUDITOR REFERIT A LA "INFORMACIÓ RELATIVA AL SISTEMA DE CONTROL INTERN SOBRE LA INFORMACIÓ FINANCERA (SCIIF)" DE BANCO DE SABADELL, S.A. CORRESPONENT A l'EXERCICI 2018

Al Consell d'Administració de Banco de Sabadell, S.A.,

D'acord amb la sol·licitud del Consell d'Administració de Banco de Sabadell, S.A. (En endavant, l'Entitat) i amb la nostra carta proposta de data 14 de desembre de 2018, hem aplicat determinats procediments sobre la "Informació relativa al SCIIF" adjunta inclosa en l'apartat "F. Sistemes interns de control i gestió de riscos en relació amb el procés d'emissió de la informació financera (SCIIF) "de l'Informe Anual del Govern Corporatiu per a entitats cotitzades de Banco de Sabadell, SA corresponent a l'exercici 2018, en el qual es resumeixen els procediments de control intern de l'Entitat en relació a la informació financera anual.

El Consell d'Administració és responsable d'adoptar les mesures oportunes per garantir raonablement la implantació, manteniment i supervisió d'un adequat sistema de control intern així com del desenvolupament de millores d'aquest sistema i de la preparació i establiment del contingut de la Informació relativa al SCIIF adjunta.

En aquest sentit, cal tenir en compte que, amb independència de la qualitat del disseny i operativitat del sistema de control intern adoptat per l'Entitat en relació a la informació financera anual, aquest només pot permetre una seguretat raonable, però no absoluta, en relació amb els objectius que persegueix, a causa de les limitacions inherents a tot sistema de control intern.

En el curs del nostre treball d'auditoria dels comptes anuals i d'acord amb les Normes Tècniques d'Auditoria, la nostra avaluació del control intern de l'Entitat ha tingut com a únic propòsit el de permetre'ns establir l'abast, la naturalesa i el moment de realització dels procediments d'auditoria dels comptes anuals de l'Entitat. Per tant, la nostra avaluació del control intern, realitzada a l'efecte d'aquesta auditoria de comptes, no ha tingut l'extensió suficient per permetre'ns emetre una opinió específica sobre l'eficàcia d'aquest control intern sobre la informació financera anual regulada.

A l'efecte de l'emissió d'aquest informe, hem aplicat exclusivament els procediments específics descrits a continuació i indicats a la Guia d'Actuació sobre l'Informe de l'auditor referit a la informació relativa al Sistema de Control Intern sobre la Informació Financera de les entitats cotitzades, publicada per la Comissió Nacional del Mercats de Valors en la seva pàgina web, que estableix el treball a realitzar, l'abast mínim del mateix, així com el contingut d'aquest informe. Com el treball resultant d'aquests procediments té, en qualsevol cas, un abast reduït i substancialment menor que el d'una auditoria o una revisió sobre el sistema de control intern, no expressem una opinió sobre l'efectivitat del mateix, ni sobre el seu disseny i la seva eficàcia operativa, en relació a la informació financera anual de l'Entitat corresponent a l'exercici 2018 que es descriu en la informació relativa al SCIIF adjunta. En conseqüència, si haguéssim aplicat procediments addicionals als determinats per l'esmentada Guia o realitzat una auditoria o una revisió sobre el sistema de control intern en relació a la informació financera anual regulada, es podrien haver posat de manifest altres fets o aspectes sobre els quals els hauríem informat.

PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L., C/ Ausó y Monzó, 16, 03006 Alicante, España
Tel.: +34 965 980 350 / +34 902 021 111, Fax: +34 965 208 933, www.pwc.es

R. M. Madrid, hoja 87.250-1, folio 75, tomo 9.267, libro 8.054, sección 3ª
Inscrita en el R.O.A.C. con el número S0242 - CIF: B-79 031290

Així mateix, atès que aquest treball especial no constitueix una auditoria de comptes ni es troba sotmès a la Llei d'auditoria de comptes, no expressem una opinió d'auditoria en els termes que preveu l'esmentada normativa.

Es relacionen a continuació els procediments aplicats:

1. Lectura i comprensió de la informació preparada per l'entitat en relació amb l'SCIIF —informació de desglossament inclosa a l'informe de gestió— i avaluació de si aquesta informació tracta la totalitat de la informació requerida d'acord amb el contingut mínim descrit a l'apartat F, relatiu a la descripció de l'SCIIF, del model de l'IAGC segons s'estableix a la Circular núm. 5/2013, de 12 de juny, de la CNMV, modificada posteriorment per la Circular núm. 7/2015, de 22 de desembre, de la CNMV i per la Circular núm. 2/2018, de 12 de juny, de la CNMV.

2. Preguntes al personal encarregat de l'elaboració de la informació detallada en el punt 1 anterior amb l'objectiu de: (i) obtenir un coneixement del procés seguit en la seva elaboració; (ii) obtenir informació que permeti avaluar si la terminologia utilitzada s'ajusta a les definicions del marc de referència; (iii) obtenir informació sobre si els procediments de control descrits estan implantats i en funcionament a l'Entitat.

3. Revisió de la documentació explicativa de la informació detallada en el punt anterior anterior, i que comprendrà, principalment, aquella directament posada a disposició dels responsables de formular la informació descriptiva del SCIIF. En aquest sentit, aquesta documentació inclou informes preparats per la funció d'auditoria interna, alta direcció i altres especialistes interns o externs en les seves funcions de suport a la Comissió d'Auditoria i Control.

4. Comparació de la informació detallada en el punt anterior amb el coneixement del SCIIF de l'Entitat obtinguda com a resultat de l'aplicació dels procediments realitzats en el marc dels treballs de l'auditoria de comptes anuals.

5. Lectura d'actes de reunions del Consell d'Administració, Comissió d'Auditoria i Control i altres comissions de l'Entitat als efectes d'avaluar la coherència entre els assumptes abordats en relació amb el SCIIF i la informació detallada en el punt 1 anterior.

6. Obtenció de la carta de manifestacions relatives al treball realitzat adequadament signat pels responsables de la preparació i formulació de la informació detallada en el punt 1 anterior.

Com a resultat dels procediments aplicats sobre la Informació relativa al SCIIF no s'han posat de manifest inconsistències o incidències que puguin afectar la mateixa.

Aquest informe s'ha elaborat exclusivament en el marc dels requeriments establerts a l'article 540 del text refós la Llei de societats de capital, per la Circular núm. 5/2013, de 12 de juny, de la CNMV, modificada per la Circular núm. 7/2015, de 22 de desembre, de la CNMV i per la Circular núm. 2/2018, de 12 de juny, de la CNMV a l'efecte de la descripció de l'SCIIF en els informes anuals de govern corporatiu.

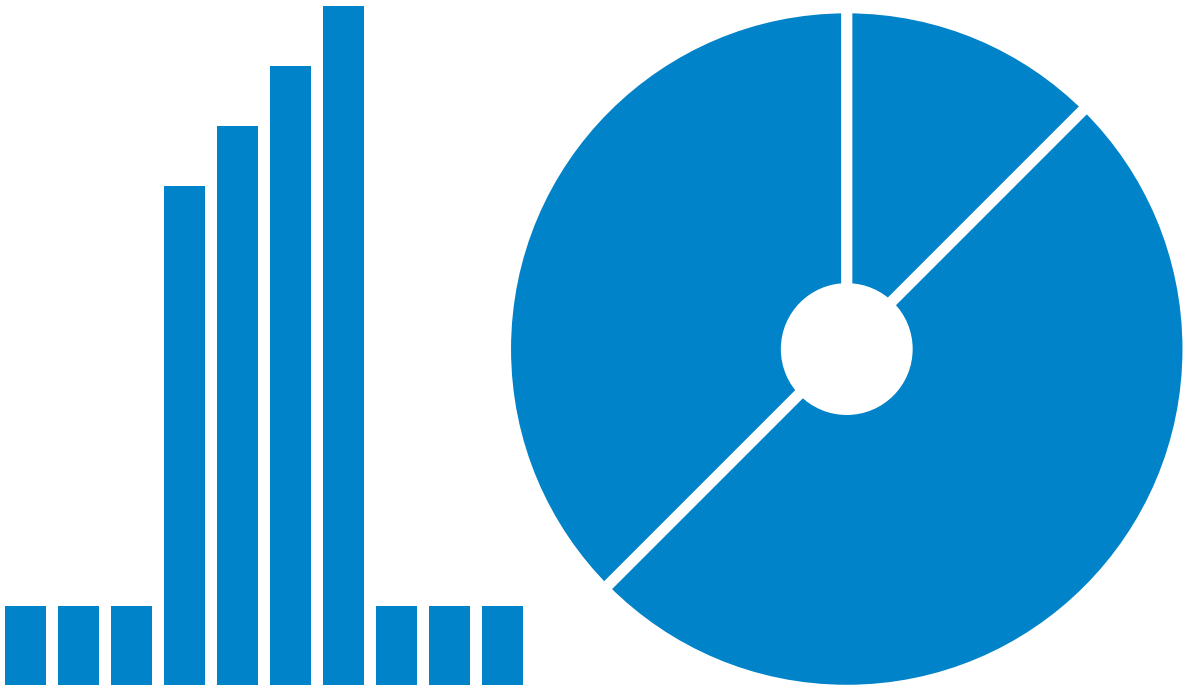
PricewaterhouseCoopers Auditores, S.L.

PRICEWATERHOUSECOOPERS AUDITORES, S.L.

Original en castellà signat per
Raúl Ara Navarro

31 de gener de 2019

Contacte

Contacte

Comunicació Externa
+34 937 485 019
bspress@bancsabadell.com

Relació amb Inversors
The Leadenhall Building
Level 37
122 Leadenhall Street
London EC3V 4AB
+44 (0) 2071 553 888
InvestorRelations@bancsabadell.com

Servei de Relacions amb Accionistes
+34 937 288 882
accionista@bancsabadell.com

Servei d'Atenció al Client
Centre Banc Sabadell
Sena, 12
08174 Sant Cugat del Vallès
+34 963 085 000
sac@bancsabadell.com

Direccions territorials

Direcció Territorial Catalunya
Av. Diagonal, 407 bis
08008 Barcelona
+34 934 033 268

Direcció Territorial Centre
Velázquez, 50
28001 Madrid
+34 913 217 159

Direcció Territorial Est
Pintor Sorolla, 6
46002 València
+34 965 906 979

Direcció Territorial Nord-oest
Fruela, 11
33007 Oviedo
+34 985 968 020

Direcció Territorial Nord
Ercilla, 24
48011 Bilbao
+34 944 224 062

Direcció Territorial Sud
Martínez, 11
29005 Màlaga
+34 952 122 350

Domicili social de Banc Sabadell
Av. Óscar Esplá, 37
03007 Alacant

Centres corporatius
Torre Banc Sabadell
Av. Diagonal, 407 bis
08008 Barcelona

CBS Sant Cugat
Sena, 12
08174 Sant Cugat del Vallès

CBS Madrid
Isabel Colbrand, 22
Las Tablas
28050 Madrid

CBS Aigua Amarga
Av. d'Elx, 178
03008 Alacant

Informació general
+34 902 323 555
info@bancsabadell.com
www.grupbancsabadell.com

facebook.com/bancosabadell
@bancsabadell
Junta General d'Accionistes 2018

Aquest Informe Anual està disponible al web del grup (www.grupbancsabadell.com), on també hi ha el document en la versió completa i la resta d'informes i polítiques corporatives. Si disposa de telèfon intel·ligent o tauleta, pot accedir-hi capturant el codi QR des del seu dispositiu.

La denominació legal de l'emissor és Banco de Sabadell, S.A., i la denominació comercial, Banc Sabadell. Figura inscrit en el Registre Mercantil d'Alacant, al tom 4070, foli 1, full A-156980 i té el seu domicili social a Alacant, avinguda Óscar Esplá, 37.

Crèdits

Direcció creativa
Mario Eskenazi

Disseny
Gemma Villegas
Marta Claverol

Fotografia
Elena Claverol

Pàgina 16

Joan Hernández Pijuan
Camp pintat de blanc 2003
Oli sobre tela
180 × 150 cm
Col·lecció Banc Sabadell

Aquest document està imprès en paper ecològic
i fabricat mitjançant processos respectuosos amb
el medi ambient.

Dipòsit legal: B-17199-2012